ANTHONY TROLLOPE

Turnurile din Barchester

EDITURA EMINESCU

ANTHONY TROLLOPE

Turnurile din Barchester

Coperta colecţiei : **Wanda Mihuleac**
Ilustraţia copertei : **Mihaela Dulea**

ANTHONY TROLLOPE, *BARCHESTER TOWERS*
Oxford University Press, London, 1925

ANTHONY TROLLOPE

Turnurile din Barchester

Traducere de
AL.-D. GRIGORESCU

1987
EDITURA EMINESCU
Bucureşti, Piaţa Scînteii 1

Capitolul I

CINE VA FI NOUL EPISCOP ?

ÎN ULTIMELE ZILE ALE LUI IUlie 185..., în Barchester, oraş de reşedinţă episcopală, se punea întrebarea de mare interes : cine va fi episcop ?

Moartea bătrînului doctor Grantly, care ocupase mulţi ani, fără prea multă autoritate, scaunul de episcop, a avut loc exact în momentul în care guvernul trecea din mîinile lordului... în cele ale lordului... Boala acestui bătrîn cumsecade fusese lungă şi, spre sfîrşit, tuturor li se părea important să ştie dacă noua numire va fi făcută de un cabinet conservator sau de unul liberal.

Era destul de limpede că fostul prim-ministru făcuse mai de mult o alegere. Dacă hotărîrea ar fi rămas în mîinile sale, mitra ar fi încununat fruntea arhidiaconului Grantly, fiul bătrînului episcop. Arhidiaconul era cel care se îngrijea de multă vreme de treburile eparhiei, iar cu cîteva luni înainte de moartea tatălui său se zvonise — confidenţial — că el va fi succesorul acestuia.

Episcopul Grantly murise tot atît de liniştit precum trăise — discret, fără crize de durere sau delir. Şi-a dat ultima suflare aproape fără să atragă atenţia celor care nu mai ştiau de mult dacă mai e sau nu în viaţă.

Au fost momente de grea încercare pentru arhidiacon, căruia cei în drept îi pregăteau succesiunea. Nu se poate spune că primul-mînistru îşi exprimase prea clar promisiunea privind episcopatul doctorului Grantly. Era un om prea reţinut pentru asta. Există un proverb cu pielea ursului din pădure, şi cei care ştiu cît de cît ceva despre funcţiile oficiale mai mult sau mai puţin importante, îşi vor da seama că o promisiune, chiar dacă e făcută în doi

peri, poate să încurajeze uimitor de mult un postulant, deşi persoana de care depinde numirea strecoară doar cîteva cuvinte, ca de exemplu : „Domnul cutărică este, într-adevăr, un om în plină afirmare...".

Asemenea cuvinte fuseseră strecurate, iar cei care le auziseră îşi dăduseră seama că treburile eparhiei Barchester vor rămîne în mîinile arhidiaconului. Primul-ministru de pe atunci se afla tot timpul la Oxford şi petrecuse de minune o noapte la rectorul Colegiului Lazarus. Acest rector — despre care se spunea că ar conduce cel mai select şi mai bogat colegiu din Oxford — era prietenul cel mai apropiat şi sfătuitorul cel mai de încredere al arhidiaconului. Cu ocazia vizitei primului-ministru, bineînţeles că şi dr. Grantly se afla pe acolo, întîlnirea fiind foarte agreabilă. A doua zi de dimineaţă, dr. Gwynne, rectorul, îi spusese arhidiaconului că, după părerea sa, lucrurile se aranjaseră.

Pe atunci, bătrînul episcop mai avea foarte puţin de trăit, dar şi guvernul se clătina. Dr. Grantly a plecat fericit de la Oxford, cu moralul ridicat, revenind la locul său, în palat, pentru a se ocupa, în continuare, de ultimele îndatoriri ale unui fiu faţă de tatăl său ; pe care, trebuie să recunoaştem, le-a împlinit cu mai multă grijă decît ar fi fost de aşteptat din partea cuiva cu purtări atît de mondene.

Cu o lună înainte, doctorii anunţaseră că episcopul nu o va putea duce decît patru săptămîni. După ce a trecut luna, doctorii s-au minunat şi au prelungit termenul cu încă două săptămîni. Bătrînul era hrănit numai cu vin, şi totuşi continuă să trăiască şi după aceste două săptămîni. Iar zvonurile despre căderea guvernului se auzeau din ce în ce mai des. Sir Lamda Mewnew şi sir Omicron Pie, cei doi renumiţi doctori londonezi, sosiţi pentru a cincea oară au declarat, clătinînd din capetele lor savante, că încă o săptămînă de viaţă n-ar mai fi posibilă ; şi, apoi, luînd loc la masa din sufrageria episcopală, i-au comunicat în şoaptă arhidiaconului zvonul ştiut numai de ei : că guvernul va cădea peste cinci zile. Fiul, întorcîndu-se în camera tatălui său, i-a dat el însuşi puţinul vin de Madeira care-l mai ajuta să supravieţuiască şi, aşezîndu-se pe marginea patului, a început să-şi cîntărească şansele.

Guvernul se va schimba, deci, în cinci zile : iar tatăl său urma să moară în... Nu, respingea acest calcul. Gu-

vernul se va schimba și eparhia va rămîne vacantă probabil în același timp. Se făceau multe supoziții cu privire la cei care ar fi putut veni la putere și se presupunea că pentru formarea unui nou cabinet ar fi nevoie de o săptămînă. În această săptămînă nu rămîneau, oare, în funcțiile lor, cei care urmau să plece odată cu guvernul ? Dr. Grantly credea că așa se va întîmpla, dar nu era sigur ; apoi se miră de propria-i ignoranță într-o asemenea chestiune.

Încercă să nu se mai gîndească la această problemă, însă nu reuși. Cursa era atît de strînsă și prețul pus în joc era atît de mare... Își coborî privirea asupra figurii impasibile, imperturbabile a muribundului. Nu se citea nici un semn de moarte sau de boală ; fața era ceva mai suptă decît pe vremuri, ceva mai palidă și trăsăturile adîncite de bătrînețe erau mai accentuate, dar se părea că viața mai putea dăinui încă multă vreme. Sir Lamda Mewnew și sir Omicron Pie greșiseră de trei ori pînă acum și ar mai fi putut greși încă de trei ori de-acum înainte. Bătrînul episcop dormea douăzeci din douăzeci și patru de ore, dar în scurtele momente cînd era treaz îi recunoștea atît pe fiul, cît și pe bunul său prieten, Mr. Harding, socrul arhidiaconului, și le mulțumea duios pentru dragostea și grija lor. Acuma dormea ca un prunc, cu fața în sus, cu gura abia întredeschisă și cu puținele sale fire albe albe ieșind de sub bonetă ; răsuflarea de-abia i se auzea, iar mîna subțire și uscățivă sta nemișcată pe pled. Nimic nu părea să vorbească despre trecerea bătrînului de pe această lume, pe cealaltă.

Dar gîndurile celui care stătea alături de el și îl privea erau foarte triste. Știa că trebuia să se întîmple acum sau niciodată. Trecuse de cincizeci de ani și erau slabe speranțe că prietenii care își părăseau acum posturile se vor întoarce curînd. Nici un alt prim-ministru britanic, în afară de cel prezent, cel care urma să plece, nu s-ar fi putut gîndi să-l facă pe dr. Grantly episcop. Așa reflectă multă vreme, cu mîhnire, într-o liniște deplină, și apoi privi spre acea figură pe care se mai vedeau încă semne de viață : abia îndrăznea să se întrebe dacă într-adevăr ar fi dorit ca tatăl său să moară.

A fost un efort mîntuitor și întrebarea și-a găsit răspunsul imediat. Mîndrul, ambițiosul om de lume căzu în genunchi lîngă pat și luînd mîna episcopului, începu să se roage cu înflăcărare pentru iertarea păcatelor.

Obrazul îi era încă îngropat în aşternut, cînd uşa dormitorului se deschise fără zgomot, şi domnul Harding intră cu pas uşor. Veghea domnului Harding la căpătîiul bolnavului fusese aproape tot atît de constantă ca şi cea a arhidiaconului. Stătea alături de arhidiacon, neobservat, şi ar fi îngenuncheat şi el, dacă nu s-ar fi temut că va provoca o tresărire care l-ar fi deranjat pe muribund. Dr. Grantly îl observă însă imediat şi se ridică. Domnul Harding îi luă mîinile şi le strînse cu căldură. Erau mai prieteni ca niciodată. Chiar şi după aceste momente grele, sentimentele le-au rămas intacte. Stînd astfel, cu mîinile împreunate, lacrimile li se scurgeau fără contenire pe obraji.

— Fiţi binecuvîntaţi, dragii mei ! spuse episcopul, cu o voce slabă, cînd se trezi. Fiţi binecuvîntaţi ! Să vă binecuvînteze Dumnezeu pe amîndoi, copiii mei ! Şi în clipa aceea muri.

Nu s-a auzit nici un horcăit, nu s-a văzut nici o sforţare îngrozitoare, nici un semn palpabil al morţii ; doar maxilarul îi căzu ceva mai mult, iar ochii, pînă atunci mereu închişi într-un somn lung, acum rămaseră deschişi şi ficşi. Nici domnul Harding, nici doctorul Grantly nu erau siguri că viaţa se stinsese, dar amîndoi presupuneau.

— Cred că s-a sfîrşit, spuse domnul Harding, strîngînd încă mîinile celuilalt. Cred — nu *sper* — că aşa e.

— Mă duc să sun clopoţelul, spuse celălalt, aproape şoptit. Doamna Phillips ar trebui să fie aici.

Doamna Phillips, sora, sosi repede şi, imediat, cu mîini sigure, închise pleoapele deschise.

— S-a sfîrşit, doamnă Phillips ? întrebă Harding.

— Sfinţia sa nu mai este ! spuse doamna Phillips, întorcîndu-se şi făcînd o plecăciune cu o figură solemnă. S-a stins ca un prunc care doarme.

— E o mare uşurare, părinte ! spuse domnul Harding ; o mare uşurare — Doamne, ce om minunat ! Of, fie ca şi ultimele noastre clipe să fie tot atît de liniştite ca ale sale !

— Sigur, spuse doamna Phillips. Slavă ţie Doamne pentru mila ta ; dar pentru un creştin atît de umil, liniştit, cu o vorbă atît de blîndă, sfinţia sa a fost... ; şi doamna Phillips, cu o sinceră şi neprefăcută amărăciune îşi duse un colţ al şorţului la ochii înlăcrimaţi.

— Nu poţi decît să te bucuri că s-a sfîrşit ! spuse domnul Harding, consolîndu-şi prietenul.

Gîndul arhidiaconului zburase deja de la patul de moarte la cabinetul primului-ministru. Venise să se roage pentru viața tatălui său, dar cum această viață se stinsese, minutele erau prea prețioase pentru a fi irosite. Nu avea rost să întîrzie prea mult gîndindu-se la moartea episcopului — nu avea rost să piardă totul din cauza unui sentiment naiv.

Dar cum putea să acționeze, în timp ce socrul lui stătea acolo ținîndu-i mîna ? Cum putea, fără să pară lipsit de sentimente, să uite că răposatul episcop era tatăl lui, să nu-i pese de ce pierduse și să se gîndească doar la ce ar putea dobîndi ?

— Da, cred că da — rosti el, în sfîrșit, ca răspuns domnului Harding. Cu toții o așteptam, de-atîta vreme.

Domnul Harding îl luă de mînă și-l conduse afară din încăpere.

— Îl vom vedea din nou mîine dimineață, spuse el. Ar fi bine să le lăsăm pe femei singure în cameră.

Așa încît coborîse. Se făcuse seară și era aproape întuneric. Știa că e foarte important ca primul-ministru să afle chiar în acea noapte că eparhia devenise vacantă. Totul ar fi putut să depindă de asta ; și atunci, drept răspuns la ultimele cuvinte de consolare ale domnului Harding, arhidiaconul propuse să fie trimisă neîntîrziat o telegramă la Londra. Harding, care fusese chiar puțin surprins să vadă cît de afectat era dr. Grantly (cel puțin așa i se părea), rămase oarecum uimit, dar nu făcu nici o obiecție. Știa că arhidiaconul nutrea oarecare speranțe să moștenească locul tatălui său, deși, fără îndoială, nu știa exact cît de mari erau aceste speranțe.

— Da, spuse dr. Grantly, adunîndu-și gîndurile și alungîndu-și slăbiciunea ; trebuie să trimitem imediat un mesaj, nu știm care ar putea fi consecințele întîrzierii. Poți să te ocupi dumneata de asta ?

— Eu ? O, da, bineînțeles ! Aș face orice, dar nu știu exact ce vrei.

Dr. Grantly se așeză la un birou și, luînd un toc și cerneală, scrise pe o bucată de hîrtie următoarele :

„Telegramă

Contelui de..., Downing Street — sau oriunde s-ar găsi înălțimea sa.

Episcopul de Barchester a murit.

Mesaj transmis de reverendul Septimius Harding."

— Iată, spuse el. Trebuie doar să duci asta la oficiul telegrafic de la gară şi s-o dai aşa cum e. O să-ţi spună probabil s-o copiezi pe un formular. Asta-i tot ce ai de făcut, apoi va trebui să plăteşti o jumătate de coroană. Şi arhidiaconul băgă mîna în buzunar şi scoase suma necesară.

Domnul Harding avu senzaţia că e luat drept un curier oarecare şi că era trimis să-şi facă datoria la o oră cam nepotrivită ; totuşi. luă hîrtia şi moneda şi nu spuse decît :

— Dar... ai semnat cu numele meu, părinte.

— Da, trebuie să fie numele unei feţe bisericeşti, ştii... Şi ce nume ar putea fi mai potrivit decît acela al unui prieten atît de vechi ca dumneata ? Contele nu se va uita la nume, poţi fi sigur de asta. Dar, dragul meu domn Harding, te rog, nu mai pierde timpul !

Îndreptîndu-se spre gară, domnul Harding nu ajunse decît pînă la uşa bibliotecii, cînd deodată îşi aminti de ştirea pe care o avusese în minte în momentul cînd intrase în dormitorul bietului episcop. Considerase clipa atît de nepotrivită pentru orice fel de veşti mondene, încît îşi reţinuse vorbele ce-i stăteau pe limbă, şi imediat după aceea toate gîndurile îi fugiseră pentru un timp, datorită tuturor celor petrecute.

— Dar, părinte..., spuse el, întorcîndu-se din uşă, am uitat să vă spun : primul-ministru a căzut.

— A căzut ? ! exclamă arhidiaconul, pe un ton care-i dezvăluia clar îngrijorarea şi disperarea, deşi în acele circumstanţe încerca să se controleze. A căzut ! Cine v-a spus asta ?

Domnul Harding explică pe scurt că ştirea venise prin telegraf şi că mesajul fusese lăsat la uşă de domnul Chadwick.

Arhidiaconul tăcu un timp, meditînd, sub privirea atentă a domnului Harding.

— Nu-i nimic, spuse arhidiaconul în cele din urmă ; trimite mesajul oricum. Ştirea trebuie transmisă negreşit cuiva şi în prezent nu este altcineva în măsură să o primească. Grăbeşte-te, dragul meu prieten ; ştii că nu ţi-aş cere asta, dacă m-aş afla într-o stare în care aş putea s-o fac chiar eu. Cîteva minute contează foarte mult.

Domnul Harding plecă şi trimise telegrama, şi n-ar fi rău s-o urmărim pînă la destinaţie.

La treizeci de minute după ce părăsise Barchesterul, ea ajunse la contele de..., în biblioteca sa. Ce scrisori iscusite, ce apeluri elocvente, ce proteste indignate trebuia să compună el acolo într-un asemenea moment, se poate presupune, dar nu şi descrie ! Cum îşi pregătea el furtuna pentru rivalii săi victorioşi, stînd ca un nobil britanic cu spatele spre tăciunii aprinşi din cămin şi cu mîinile în buzunarele pantalonilor, cum frumoşii lui ochi i se aprinseseră de furie şi fruntea îi strălucea de patriotism, cum bătea din picior gîndindu-se la greoii săi colegi de cabinet, cum îi veni să înjure amintindu-şi de cîte unul dintre ei care fusese prea viclean — cititorii mei cu imaginaţie îşi pot da seama de toate acestea. Dar, de fapt, cu aşa ceva se ocupa el ? Nu, istoria şi adevărul mă obligă s-o declar. Stătea liniştit într-un fotoliu, uitîndu-se pe o listă de curse de la Newmarket, iar lîngă el se afla deschis un roman franţuzesc în ediţie integrală, pe care tocmai îl citea.

El deschise plicul şi citind telegrama îşi luă tocul şi scrise pe spatele ei : „Pentru contele de..." şi o trimise mai departe, cu complimente contelui de...

Astfel se spulberă orice şansă a nefericitului nostru prieten de a avea vreodată gloria unui episcopat.

Numele multor personalităţi au circulat în ziare ca fiind cele ale viitorului episcop. *"The British Grandmother"* declara că dr. Gwynne va fi noul ales, ca o compensaţie oferită răposatului guvern. Era o lovitură grea pentru dr. Grantly, dar nu i-a fost dat să fie înlăturat de prietenul său. *"The Anglican Devotee"* exprimă confidenţial candidatura unui mare predicator londonez, cu o doctrină austeră ; şi *"The Eastern Hemisphere"*, un ziar de seară presupus a deţine multe ştiri oficiale, s-a declarat mai degrabă în favoarea unui naturalist eminent, o persoană distinsă, cu vaste cunoştinţe despre roci şi minereuri, dar considerat de mulţi fără doctrină în materie de religie. *"The Jupiter"*, acel ziar care, precum ştim cu toţii, este singura sursă de informaţii absolut certe în toate domeniile, nu a relatat nimic în această privinţă, dar apoi s-a făcut auzit. Meritele tuturor acestor oameni au fost discutate şi eliminate, oarecum fără delicateţe, ca apoi să se declare că dr. Proudie va fi noul episcop.

Dr. Proudie a fost noul episcop. La abia o lună de la moartea fostului episcop, dr. Proudie i-a sărutat mîna reginei, ca succesor.

Trebuie să rugăm să fim lăsaţi să tragem cortina peste amărăciunea arhidiaconului, care stătea sumbru şi trist în camera sa de lucru de la Plumstead Episcopi. În ziua ce a urmat acestor evenimente a aflat că noul prim-ministru acceptase să formeze un cabinet şi, din acel moment, şi-a dat seama că n-are nici o şansă. Mulţi vor crede că ar fi un lucru groaznic să plîngi pierderea puterii de episcop, groaznic s-o doreşti cu înfocare, de fapt, chiar groaznic să te gîndeşti la aşa ceva în felul şi în momentele în care o făcuse arhidiaconul.

Cu astfel de păreri. nu mă pot declara complet de acord. *Nolo episcopari* [1] deşi încă valabil, este atît de evident contrar tendinţei tuturor dorinţelor umane, încît nu poate fi considerat a exprima adevăratele aspiraţii ale unui preot care se ridică în biserica anglicană. Un avocat nu săvîrşeşte un păcat căutînd să ajungă judecător, sau realizîndu-şi această dorinţă prin toate mijloacele oneste posibile. Un tînăr diplomat nutreşte o ambiţie curată cînd speră să ajungă şeful unei ambasade de primă mînă ; şi un biet scriitor, cînd încearcă să-l egaleze pe Dickens sau să se ridice deasupra lui Fitzjeames [2], nu comite nici o greşeală, deşi ar fi absurd. Sydney Smith [3] avea dreptate atunci cînd afirma că în aceste zile nu putem afla măreţia sfîntului Pavel sub sutana unui preot. Dacă am considera că preoţii noştri sînt mai presus de ceilalţi oameni, probabil că am ajunge să vedem că sînt chiar mai prejos, şi n-am putea spera să îndreptăm caracterul vreunui cleric negîndu-i dreptul de a nutri aspiraţiile unui om de rînd.

Arhidiaconul era un om din lumea asta — cine dintre noi nu este ? Era ambiţios — căruia dintre noi îi e ruşine să aibă acea „ultimă infirmitate a minţilor nobile“ ? Era avar, vor spune cititorii mei. Nu, nu din iubire de

---

[1] „Nu vreau să fiu episcop“, principiu al dreptului canonic în biserica anglicană, pe temeiul căruia un preot poate refuza numirea în scaunul episcopal (n.t.).

[2] Nume al unui scriitor imaginar (n.t.).

[3] Sydney Smith (1771—1843), scriitor englez, unul dintre fondatorii celebrei *The Edinburgh Review*, partizan al emancipării catolicilor (n.t.).

arginţi şi-ar fi dorit să fie episcop de Barchester. Era unicul fiu al tatălui său şi acesta îi lăsase o mare avere. Dacă ar fi fost avansat, ar mai fi primit anual aproape trei mii de lire. Ca episcop, însă, venitul i-ar fi fost redus la cinci mii de către comisia ecleziastică. Ar fi fost mai bogat ca arhidiacon decît ca episcop. Dar ar fi dorit totuşi să fie vioara întîi ; şi-ar fi dorit să stea, cu drepturi depline de episcop, alături de nobilii comitatului ; şi ar fi dorit, ca să vorbim drept, să i se spună „My Lord" de către fraţii săi clerici.

Speranţele sale însă, inocente sau păcătoase, nu au ajuns să se realizeze ; şi dr. Proudie a fost numit episcop de Barchester.

Capitolul II

AZILUL HIRAM, CONFORM UNUI ACT AL PARLAMENTULUI

NU E NEAPĂRĂT NEVOIE SĂ DEZvălui aci publicului biografia lungă a domnului Harding, pînă în momentul cînd a început această povestire. Publicul nu poate să fi uitat cît de greu i-a fost acestui gentleman sensibil să suporte atacul ziarului *„The Jupiter"*, în legătură cu banii pe care îi primea ca director al azilului Hiram din oraşul Barchester. Nici nu se va uita vreodată că fusese dat în judecată în legătură cu donaţia făcută domnului John Bold, căsătorit mai tîrziu cu fata cea mai tînără şi singura nemăritată a domnului Harding[1]. Sub presiunea acestor atacuri, domnul Harding îşi dăduse demisia din postul de director, deşi fusese stăruitor îndemnat să n-o facă, atît de către prietenii, cît şi

[1] Episoade din *Directorul azilului* de Anthony Trollope, cel dintîi din ciclul celor şase „romane din Barsetshire", în care *Turnurile din Barchester* e cel de-al doilea (n.t.).

de avocații săi. Totuși, a demisionat, îndreptîndu-și cu bărbăție atenția spre treburile micii dioceze St. Cuthberth, din orașul în care era vicar, continuînd să fie în același timp și directorul corului catedralei — un post prost plătit, care fusese considerat pînă atunci ca nedespărțit de cel de director al susnumitului azil.

Cînd părăsise azilul din care fusese expulzat cu atîta cruzime, și se retrăsese cu modestia lui obișnuită în High Street, la Barchester, nu se așteptase ca alții să continue scandalul, așa cum nici el nu mai avea de gînd s-o facă ; spera doar ca această mișcare să se fi făcut destul de repede, pentru a contracara orice alte articole din „*The Jupiter*". Lucrurile, însă, nu aveau să rămînă liniștite, așa cum sperase el, oamenii fiind tot atît de dornici să vorbească despre sacrificiul lui total dezinteresat, pe cît fuseseră înainte să-l defăimeze pentru lăcomie.

Cel mai remarcabil eveniment a fost sosirea scrisorii din partea arhiepiscopului de Canterbury, în care înalt prea sfinția sa îl lăuda cu multă căldură pentru purtarea lui și îl ruga să-l înștiințeze ce planuri are pentru viitor. Domnul Harding îi răspunse că se gîndește să fie paroh la St. Cuthbert în Barchester, și astfel povestea luă sfîrșit. Apoi, ziarele au început să vorbească despre cazul său ; printre celelalte ziare, chiar și „*The Jupiter*" îl ridica în slăvi, făcîndu-i cunoscut numele în toate sălile de lectură din țară. S-a descoperit, de asemenea, că el era autorul acelei minunate opere muzicale, *Muzică bisericească de Harding* și se vorbea chiar de tipărirea unei noi ediții, deși cred că acest lucru nu s-a întîmplat niciodată. Este cert însă că muzica a fost introdusă în capela regală de la St. James și că un amplu comentariu apăruse în „*The Musical Scrutator*", declarînd că în nici o lucrare de acest gen nu stîrnise o cercetare atît de minuțioasă, susținută de o asemenea pricepere muzicală, și că de acum înainte numele de Harding urma să fie rostit oriunde s-ar fi încurajat artele sau s-ar fi prețuit religia.

Era un mare elogiu și nu voi nega faptul că domnul Harding fusese impresionat de asemenea vorbe măgulitoare ; căci, dacă domnul Harding putea fi lingușit cu ceva, atunci aceasta era muzica. Dar acest fapt nu avusese nici un fel de consecințe. Cea de-a doua ediție, dacă fusese retipărită vreodată, nu a mai fost cumpărată, iar copiile aduse la Royal Chapel au dispărut din nou și au

fost așezate alături de alte asemenea mormane de literatură muzicală. Domnul Towers și colegii săi de la „*The Jupiter*“ s-au ocupat mai departe de alte nume, și faima nemuritoare care se întrevedea pentru prietenul nostru era evident menită să fie postumă.

Domnul Harding își petrecuse mult timp cu episcopul și cu propria-i fiică, doamna Bold, acum, vai !, văduvă ; și își vizitase aproape zilnic nefericiții pacienți, rămași încă la azilul Hiram. Mai erau în viață șase dintre ei. Conform testamentului bătrînului Hiram, ar fi trebuit să fie doisprezece. Dar, după demisia directorului, episcopul nu numise nici un înlocuitor și nici nu fuseseră aleși alți pensionari ai caritabilei instituții ; se părea că soarta azilului din Barchester nu era hotărîtă, și că nu s-ar mai fi putut face nimic, dacă cei aflați la putere în momentul respectiv nu vor lua măsuri să îl pună din nou în bună rînduială.

În ultimii cinci ani, cei care se perindaseră la putere nu trecuseră cu vederea situația azilului din Barchester și diferiți oameni politici se ocupaseră de problemă. La scurt timp după demisia domnului Harding, „*The Jupiter*“ stabilise foarte clar ce trebuia făcut. Pe o jumătate de coloană calculase venitul, explicase cum trebuia reconstruită clădirea, pusese capăt tuturor certurilor, împrospătase cele mai calde sentimente, găsise o soluție pentru domnul Harding și aranjase lucrurile în așa fel, încît totul să fie satisfăcător deopotrivă pentru oraș, pentru episcopul de Barchester și pentru întreaga țară. Înțelepciunea acestei soluții era confirmată de scrisorile trimise la „*The Jupiter*“ de „Judecată sănătoasă“, „Veritas“, „Cineva care iubește corectitudinea“, scrisori care exprimau admirație și amplificau detaliile. Ciudat e doar că nu a apărut nici o scrisoare cu păreri contrare, de unde tragem concluzia că nici nu fusese scrisă vreuna.

Dar Casandra nu a fost crezută și chiar înțelepciunea din „*The Jupiter*“ nu e uneori auzită. Deși alte soluții nu au apărut în coloanele acestui ziar, cei care doreau schimbări în sistemul de donații bisericești nu au întîrziat să facă cunoscute propunerile lor pentru a repune pe picioare azilul Hiram. Un erudit episcop a profitat de ocazie să facă aluzie, în Camera Lorzilor, la această problemă, spunînd că se consultase cu colegul său din Barchester. Reprezentantul radical al Staleybridge-lui a sugerat ca

fondurile să fie cedate în favoarea educării ţăranilor săraci, amuzîndu-i pe membrii Camerei cu cîteva anecdote despre superstiţiile şi obiceiurile ţăranilor în chestiune. Un pamfletar a scris chiar cîteva zeci de pagini, pe care le-a intitulat *Cine sînt urmaşii lui John Hiram ?*, încercînd să indice o metodă infailibilă de conducere a tuturor instituţiilor de acest fel ; şi, pînă la urmă, un membru al guvernului a promis că la următoarea sesiune va fi prezentat un scurt proiect de lege pentru reglementarea problemelor de la Barchester şi a altora de acest gen.

Următoarea sesiune a venit şi, contrar obiceiului, acest proiect de lege fusese chiar redactat. Gîndurile oamenilor erau însă în altă parte. Primele ameninţări ale unui mare război pluteau deasupra întregii ţări şi problema moştenitorilor lui Hiram nu a părut să intereseze prea multă lume — nici de pe băncile, nici din afara Camerei Lorzilor. Proiectul însă a fost citit şi recitit şi, într-un fel inexplicabil, a trecut prin cele unsprezece etape, fără vreun apel sau vreo dezaprobare. Ce-ar fi spus despre asta John Hiram ? Ar fi putut presupune că aproape patruzeci şi cinci de gentlemani s-au apucat să treacă o lege, modificînd scopul adevărat al testamentului său, fără măcar să ştie ce fac de fapt ? Speram însă că subsecretarul de la Interne, cel puţin el, să fi ştiut, pentru că lui îi fusese încredinţată problema.

În momentul în care începe această povestire, proiectul fusese legiferat, astfel încît de-atunci înainte urmau să se afle în azilul Barchester doisprezece bătrîni, fiecare cu o alocaţie de un shilling şi 4 pence pe zi ; de asemenea, douăsprezece bătrîne, îngrijite într-o clădire ce urma să fie construită, fiecare cu un shiling şi 2 pence pe zi ; să se angajeze o îngrijitoare cu locuinţă şi 70 de lire pe an, un administrator cu 150 de lire pe an şi un director cu 450 de lire pe an, care urma să aibă grija spirituală a tuturor pensionarilor şi pe cea lumească a celor aparţinînd sexului masculin. Episcopul, vicarul şi directorul urmau în această ordine să indice pe rînd numele donaţiilor, iar episcopul să numească funcţionarii. Nu exista însă menţiunea ca directorul azilului să fie, concomitent, şi dirijorul corului, şi nici nu exista vreun paragraf în legătură cu dreptul domnului Harding de a ocupa acest post.

Dar, numai după cîteva luni de la moartea bătrînului episcop, şi aproape concomitent cu venirea succesorului, s-a aflat că reforma va fi îndeplinită. Noua lege şi noul episcop erau printre primele realizări ale noului cabinet sau, mai degrabă, ale unuia care îşi pierduse pentru un timp puterea în favoarea opoziţiei, dar reuşise să şi-o recapete ; şi moartea doctorului Grantly a avut loc, aşa cum am văzut, în momentul acestei schimbări.

Biata Eleanor Bold ! Ce bine îi şade boneta de văduvă, şi gravitatea solemnă cu care-şi îndeplineşte noile sale îndatoriri. Biata Eleanor !

Biata Eleanor ! Nu pot spune că mie mi-ar fi plăcut John Bold. Niciodată nu l-am considerat demn de nevasta pe care o avea. Dar în ochii ei, fără doar şi poate, el era vrednic de laudă. Inima ei era printre acele inimi feminine ce se agaţă de bărbatul lor nu atît cu idolatrie, pentru că adorarea presupune lipsa oricărui defect în caracterul idolului, dar cu tenacitatea iederii. Ca o plantă parazită, iedera va trece chiar şi peste imperfecţiunile trunchiului îmbrăţişat de ea ; tot aşa şi Eleanor se agăţa şi iubea chiar şi greşelile soţului său. Cîndva declarase că orice ar fi făcut tatăl său era bine. Mai tîrziu a dăruit această loialitate soţului, fiind gata oricînd să apere cele mai mari greşeli ale soţului şi stăpînului său.

Iar John Bold era genul de om făcut să fie iubit de o femeie ; era tandru, încrezător şi plin de bărbăţie, iar acea îngîmfare, nejustificată de reale aptitudini, acea dorinţă de a fi mai presus decît vecinul său, care făceau o impresie atît de proastă în faţa cunoştinţelor lui, nu reuşeau să schimbe cu ceva aprecierea soţiei sale.

Chiar dacă ar fi putut admite că ar fi avut vreun defect, moartea lui timpurie reuşise să şteargă orice amintire în legătură cu asta. Ea îi plînse pierderea ca pe aceea a celei mai desăvîrşite comori cu care fusese vreodată hărăzită vreo femeie muritoare ; încă multe săptămîni după moartea lui, ura ideea vreunei viitoare fericiri pe această lume, aşa-zisa consolare îi era insuportabilă, lacrimile şi somnul fiindu-i singurele alinări.

Dar Dumnezeu domoleşte furtuna pentru mielul lipsit de apărare. Ştia că avea încă într-însa sursa vie a altor griji. Ştia că o să se nască o altă făptură care să-i aducă

bucurie sau amărăciune, veşnică fericire sau tristeţe deznădăjduită, după cum Dumnezeu, în mila sa, îi hărăzise soarta. La început, acest gînd îi sporise amărăciunea. A fi mama unui biet copil, orfan înainte de naştere, adus pe lume în mijlocul necazurilor unui cămin veşnic trist, crescut printre lacrimi şi bocete, iar mai tîrziu trimis în lume fără să aibă parte de ocrotirea paternă ! Nu exista nici un motiv de bucurie în asta.

Treptat, însă, inima sa deveni doritoare de o altă fiinţă şi, înainte de a se naşte, necunoscutul era aşteptat cu toată nerăbdarea unei mame iubitoare. Exact la opt luni de la moartea tatălui, s-a născut un al doilea John Bold şi, dacă adorarea unei fiinţe prin imaginea ei oglindită în alta poate fi considerată nevinovată, să sperăm că dragostea care plutea deasupra leagănului orfanului nu putea fi considerată un păcat.

Nu ar avea rost să descriem caracterul acestui copil sau să arătăm cît de mult erau estompate lipsurile tatălui de virtuţile mamei în micuţa inimă. Copilul, în pruncie, a fost tot ce era mai încîntător şi n-aş putea crede că ar fi necesar să ne intereseze faptele din viaţa sa de mai tîrziu. Treburile noastre prezente la Barchester nu se vor întinde pe o perioadă mai lungă de un an, cel mult doi, şi voi lăsa pe seama altei pene să aştearnă, dacă va fi nevoie, biografia lui John Bold cel tînăr.

Dar pruncul era tot ce şi-ar fi putut dori cineva mai mult. Acest fapt nu era tăgăduit de nimeni. „Nu-i aşa că-i încîntător ?“, îl întreba deseori pe tatăl ei, uitîndu-se, de jos, de unde stătea îngenuncheată, spre chipul lui, cu ochii ei strălucitori, plini de lacrimi, cu faţa tînără încadrată de boneta de văduvă şi cu mîinile sprijinite de fiecare latură a leagănului în care dormea comoara sa. Bunicul îi dădea dreptate cu dragă inimă, recunoscînd că această comoară este încîntătoare, şi însuşi unchiul, arhidiaconul, o aproba, iar doamna Grantly, sora lui Eleanor, repeta cu adevărată energie de soră ; în timp ce Mary Bold... dar Mary Bold era o a doua adoratoare a aceluiaşi obiect sfînt.

Pruncul era într-adevăr încîntător ; mînca cu poftă, îşi mişca vesel degetele de la picioruşe, cînd nu erau acoperite de pled, şi nu avea niciodată crize de plîns. Se presupune că acestea ar fi cele mai importante condiţii

ale desăvîrşirii unui copil ; şi, dacă e adevărat, atunci pruncul nostru era desăvîrşit.

Şi astfel, adînca amărăciune a văduvei s-a domolit şi un balsam dulce s-a revărsat peste rana pe care ar fi crezut că doar moartea o mai poate lecui. (Cît de bun este Dumnezeu cu noi, cînd şi noi încercăm să fim cu noi înşine !) Odată cu pierderea fiecărui chip drag, odată cu dispariţia fiecărei fiinţe iubite, cu toţii ne aruncăm într-o eternitate a amărăciunii, şi ajungem să ne topim cu totul într-un izvor continuu de lacrimi. Cît de rar dăinuieşte, într-adevăr, această amărăciune ! Ce binecuvîntată este bunătatea care o împiedică să dăinuiască ! „Fă, Doamne, să mă gîndesc la prietenii mei atîta timp cît sînt în viaţă, dar să-i uit după ce-au murit", era rugăciunea unui înţelept. Puţini ar avea curajul să-şi exprime o asemenea dorinţă ; şi, totuşi, făcînd-o, ar însemna să fie cu totul eliberaţi de tristeţe.

Nu trebuie să se creadă însă că doamna Bold îşi uitase soţul. Zilnic se gîndea la el cu toată dragostea conjugală, şi îşi săpase adînc în inimă amintirea lui. Şi totuşi era fericită cu pruncul său. Era atît de plăcut să-şi strîngă la piept jucăria aceea vie, şi să simtă că exista o fiinţă omenească care îi datora, şi urma să-i datoreze ei totul ; o fiinţă a cărei hrană zilnică venea din trupul ei ; ale cărei mici dorinţe puteau fi satisfăcute de ea, o fiinţă a cărei inimioară o va iubi mai întîi pe ea, a cărei gură micuţă va face primele eforturi încercînd să o cheme pe ea, pe numele cel mai plăcut auzului unei femei. Şi astfel, sufletul bietei Eleanor se linişti şi începu să se ocupe de îndatoririle ei cu înflăcărare şi bucurie.

În ceea ce priveşte nevoile materiale, John Bold îi asigurase văduvei sale o situaţie prosperă. Îi lăsase toată averea şi aceasta presupunea o rentă, care, după părerea ei şi a prietenilor ei, era mult mai mare decît avea nevoie. Ajungea la aproape o mie pe an, şi cînd se gîndea la această sumă importantă, cea mai mare dorinţă a sa era nu numai să o transmită, neatinsă, ba poate chiar sporită, fiului soţului său, iubitului ei, micuţului care îi dormea acum pe genunchi, fericit, fără să ştie restriştile ce-l aşteptau.

Cînd John Bold murise, ea îşi rugase insistent tatăl să vină să stea împreună, dar domnul Harding a refuzat,

deşi pentru cîteva săptămîni a stat la ea în vizită. Nu a putut fi convins să renunţe la căsuţa lui, şi astfel a rămas în încăperile alese iniţial de el, deasupra unei farmacii, pe High Street, în Barchester.

Capitolul III

DOMNUL DOCTOR ŞI DOAMNA PROUDIE

ACEASTĂ POVESTIRE TREBUIA SĂ înceapă imediat după instalarea doctorului Proudie. Nu voi descrie ceremonialul, dat fiind că nu-i înţeleg prea bine sensul. Nu ştiu exact dacă un episcop este instalat în post ca un membru al Parlamentului, dus într-o trăsură aurită ca un lord primar al Londrei, dacă depune jurămîntul ca un judecător de pace, sau e instalat ca un nobil în Camera Lorzilor, sau condus de doi colegi ca un cavaler al Ordinului Jartierei ; ceea ce ştiu este că totul s-a desfăşurat cum trebuia, şi nimic din ceea ce se cuvine pentru un tînăr episcop nu a fost omis în acea ocazie.

Dr. Proudie nu era omul care să accepte să se omită ceva din cele ce ar fi putut fi folositoare noii sale demnităţi. Înţelegea bine valoarea formei, şi ştia că necesara diferenţă de grad nu s-ar fi putut menţine decît dacă însemnele distinctive nu ar fi fost privite cu respectul cuvenit. Era un om născut să umble prin cercurile înalte ; oricum, aşa se considera el, şi împrejurările reuşiseră să-i confirme părerea. După mamă, era nepotul unui baron şi soţia sa era nepoata unui scoţian. Cîţiva ani avusese un post în care se ocupase de probleme ale curţii regale, ceea ce îi dăduse posibilitatea să stea la Londra şi să-şi lase parohia în seama diaconului. Fusese preotul gărzii regale, avusese în grijă manuscrisele teologice de la Curtea ecleziastică, fusese capelan al guarzilor reginei şi

se ocupase de împărțitul milosteniilor în serviciul prințului de Rappe-Blackenburg.

Șederea sa în metropolă, determinată de obligațiile care-i fuseseră încredințate, relațiile cu lumea bună, aptitudinile și felul său de a fi, l-au condus spre oameni importanți ; încît dr. Proudie deveni un preot de nădejde în plină ascensiune.

Cu cîțiva ani în urmă, chiar în amintirea unora care nu se consideră încă în vîrstă, un preot liberal nu era o persoană prea des întîlnită. Sydney Smith era un astfel de preot și nu era privit mult mai bine decît un păgîn ; ar mai putea fi numiți și alții, dar era „rarae aves", fiind priviți cu neîncredere și îndoială de colegii lor. Nici un om nu era un conservator atît de neînduplecat, ca paroh de provincie — nicăieri autoritatea nu era atît de apreciată ca la Oxford.

Cînd totuși, dr. Whateley fusese făcut arhiepiscop și, la cîțiva ani după aceea, dr. Hampden — „regius professor", mulți clerici au observat că avea loc o schimbare în gîndirea oamenilor, și că de atunci se cădea ca atît preoții, cît și mirenii să aibă mai multe idei liberale. Începuseră să apară preoți care anatemizau papalitatea, pe de o parte, sau îi defăimau pe dizidenți, pe de alta. Era evident că principiile bisericii înalte [1], așa cum sînt ele numite, nu mai erau cele mai sigure argumente în favoarea promovării, cel puțin din punctul de vedere al unora dintre oamenii de stat. Dr. Proudie se afla printre aceia care de timpuriu aderaseră, în majoritatea problemelor teologice și religioase, la punctul de vedere al liberalilor. Îngăduia idolatrizarea Romei, tolera pînă și necredința socinianismului [2] și fusese întru totul de acord cu sinoadele presbiteriene din Scoția și Ulster.

Un astfel de om într-un asemenea moment fusese considerat folositor și numele doctorului Proudie începu să apară în ziare. Fusese trimis într-o comisie în Irlanda, pentru a pregăti lucrurile înaintea ședinței Comitetului Na-

[1] Clericii anglicani fac parte fie din „biserica înaltă", a marilor prelați, fie din cea „de jos", a preoților celorlalți, de rang umil (n.t.).

[2] Doctrină care încerca să introducă în teologia catolică unele principii raționaliste ; a fost creată în Italia, în secolul al XVI-lea, și s-a extins în Polonia. Fondatorii ei au fost Fausto Sozzini și unchiul său, Lelio Sozzini (de la numele latinizat al cărora, Socinus, a fost numită această mișcare) (n.t.).

ţional ; fusese numit secretar onorific al comisiei alese să cerceteze veniturile adunărilor catedralelor ; şi avusese întrucîtva de-a face cu „regium donum“ [1], cît şi cu alocaţia pentru Maynooth [2].

Nu trebuie înţelese de aici că dr. Proudie ar fi dat dovadă de o capacitate intelectuală deosebită şi nici măcar de abilitate în afaceri, pentru că astfel de calităţi nici nu i se ceruseră. În pregătirea acestor reforme bisericeşti cu care avusese de-a face, ideile şi conceptele iniţiale ale lucrării în chestiune erau de obicei exprimate de vreun om de stat liberal, şi munca de aranjare a detaliilor era dusă de alţii cu grad inferior. Era considerat însă necesar ca despre numele unui cleric să se vorbească în asemenea împrejurări şi, cum dr. Proudie devenise cunoscut ca un om îngăduitor, numele său a fost auzit de foarte multe ori. Şi, dacă nu făcuse propriu-zis nici un bine, nu se putea spune nici că ar fi făcut vreun rău. Era supus tuturor celor aflaţi de fapt la putere, şi la convocările diferitelor comitete din care făcea parte îşi păstra o demnitate ce-şi avea valoarea ei.

Avea fără doar şi poate destul tact pentru a-şi putea îndeplini obligaţiile încredinţate, fără a fi o povară pentru alţii ; dar de aici nu trebuie înţeles că ar fi avut dubii asupra puterii sale, sau că n-ar fi crezut că el însuşi ar putea contribui substanţial la rezolvarea unor probleme importante, atunci cînd îi va veni vremea. Îşi aştepta vremea şi, răbdător, se gîndea la zilele cînd va sta el însuşi cu autoritate într-o comisie, vorbind şi dirijînd, avînd el însuşi pîinea şi cuţitul, în timp ce personalităţi mai mărunte s-ar fi aflat în jurul său, ascultînd, aşa cum se obişnuise el s-o facă atît de bine.

Răsplata şi vremea îi sosiseră acum. Fusese ales în vederea unui post vacant de episcop, şi la primul loc liber din orice eparhie urma să-şi ocupe locul in Camera Lorzilor, pregătit să ia parte activă la votarea oricăror chestiuni în legătură cu treburile instituţiilor bisericeşti. Îngăduinţa era arma cu care trebuia să-şi poarte luptele, şi în inima sa cinstită şi curajoasă credea că nu va avea de

---

[1] O sumă plătită odinioară anual din bugetul Angliei pentru clerul prezbiterian din Irlanda (n.t.).

[2] În orăşelul irlandez Maynooth se află un colegiu catolic şi un seminar pentru viitorii clerici catolici din Irlanda (n.t.).

înfruntat nici o primejdie în dezbaterile cu adversari ca omologii săi de la Exeter sau Oxford.

Dr. Proudie era un om ambiţios, şi înainte de a fi fost numit episcop de Barchester, începuse să privească în sus către splendoarea arhiepiscopală, şi către gloria palatului Lambeth [1] sau cel puţin ale celui din Bishopthorpe [2]. Era relativ tînăr şi fusese ales — aşa după cum îşi spunea, măgulindu-se — pentru că avea asemenea calităţi, din naştere şi dobîndite, încît putea să fie, în mod sigur, ridicat pe o treaptă şi mai înaltă, acum, dat fiind că şi acest drum strălucit i se deschisese. Dr. Proudie era astfel pregătit să se remarce în toate problemele teologice cu care ar fi fost pus la încercare în aceste locuri ; şi, privind astfel situaţia, nu avea de gînd să se înfunde la Barchester, ca predecesorul său. Nu ! trebuia să rămînă la Londra : o vilă confortabilă într-un oraş de provincie era potrivită pentru lunile „moarte" ale anului. Într-adevăr, dr. Proudie considerase întotdeauna că e necesar pentru situaţia sa să se retragă din Londra, din moment ce alte personalităţi importante şi mondene o făcuseră ; dar Londra va trebui să fie reşedinţa sa principală, şi la Londra se gîndea să-şi exercite ospitalitatea atît de stăruitor recomandată episcopilor de către cei de la St. Paul. Cum ar fi putut altfel să se impună în faţa lumii ? Cum ar fi putut să-i dea statului posibilitatea de a beneficia de întreaga sa capacitate şi importanţă ?

Această hotărîre era fără îndoială bine privită de majoritatea lumii, dar ar fi fost puţin probabil să-i cîştige popularitatea atît printre clerici, cît şi printre oamenii din Barchester. Dr. Grantly locuise mereu acolo ; adevărul este că era greu pentru cineva care venea după dr. Grantly să mai fie apreciat. Venitul său fusese de 9 000 de lire anual ; succesorul său urma să fie limitat, în mod rigid, la suma de 5 000 de lire. Avusese un singur copil pentru care cheltuise banii ; dr. Proudie avea şapte sau opt. Fusese un om puţin cheltuitor şi venitul îi satisfăcea gusturile sale moderate ; dar dr. Proudie trebuia să-şi menţină poziţia într-o societate mondenă, şi avea relativ

[1] De la sfîrşitul secolului al XII-lea, reşedinţa puternicului arhiepiscop de Canterbury ; se află la Londra, pe ţărmul Tamisei, nu departe de catedrala St. Paul (n.t.).

[2] Clădirea unde se află cancelaria episcopiei de Westminster (n.t.).

puține mijloace bănești. Dr. Grantly își păstrase bincînțeles trăsura, cum era și de așteptat pentru un episcop ; dar trăsura, caii și vizitiul său, deși erau potriviți unui oraș ca Barchester, ar fi fost aproape ridicoli la Westminster. Doamna Proudie stabilise ca echipajul soțului ei să n-o facă de rușine și lucrurile pe care le stabilea doamna Proudie erau în general respectate.

Din toate acestea reieșea că dr. Proudie nu avea să cheltuiască prea mulți bani la Barchester ; pe cînd predecesorul său se ajutase de negustorii orașului într-un fel care-i mulțumise pe aceștia. Cei doi Grantly, tatăl și fiul, își cheltuiseră banii ca niște gentlemani ; dar se zvonise în Barchester că dr. Proudie nu era străin de acele mici viclenii prin care etalarea unei avuții sclipitoare putea fi făcută cu mijloace limitate.

Ca bărbat, dr. Proudie este chipeș, elegant, fercheș și foarte îngrijit. E ceva mai scund decît media, avînd vreun metru șaizeci și ceva, dar compensează centimetrii lipsă cu demnitatea cu care-i poartă pe cei pe care-i are. Nu este vina lui că nu are o privire de conducător, pentru că studiază de zor cum să o obțină. Trăsăturile-i sînt bine conturate, deși poate ascuțimea nasului ar putea da unora impresia că n-ar avea prestanță. Chiar și așa, impresia este foarte bine corectată de gură și de bărbie, de care el este, pe drept, mîndru.

Se poate spune, într-adevăr, că dr. Proudie a fost un om căruia soarta i-a surîs, pentru că deși nu s-a născut bogat, a ajuns acum episcop de Barchester ; și, totuși, își are și el grijile sale. Are o familie numeroasă, din care primii trei copii, în ordinea vîrstei, sînt fete ; acum toate trei au crescut și sînt la vîrsta intrării în viața mondenă ; are și-o nevastă. Nu intenționez să suflu nici un cuvînt despre caracterul doamnei Proudie și, totuși, cu toate calitățile sale, cred că nu contribuie cu prea mult la fericirea soțului. Adevărul este că în treburile casei ea e aceea care domnește asupra stăpînului și domnește cu o mînă de fier. Și asta nu-i tot. Treburile casei le-ar fi cedat doctorului Proudie, dacă nu din proprie inițiativă, măcar de bunăvoie. Dar doamna Proudie nu se mulțumește doar cu domeniul casnic, ci își extinde dominația asupra tuturor mișcărilor lui ; și nu se abține nici de la problemele spirituale. De fapt, episcopul se află sub papuc.

Nevasta arhidiaconului, în căminul său fericit de la Plumstead, ştie să se folosească de toate privilegiile rangului său şi să-şi exprime părerea cu un ton şi la locul potrivit. Dar influenţa doamnei Grantly, dacă există, este slabă şi folositoare. Niciodată nu-şi face soţul de ruşine ; în faţa lumii ea este un model de supunere ; vocea nu i se aude niciodată prea tare şi nici privirile nu-i sînt vreodată prea înţepătoare : nu pare a ţine la putere şi nu i s-a întîmplat să fi urmărit zadarnic s-o capete ; dar ea ştie care trebuie să fie limitele autorităţii femeii.

Nu se pot spune însă aceleaşi lucruri şi despre doamna Proudie. Această doamnă este de obicei autoritară cu toţi, dar cu bietul ei soţ e despotică. Cît fusese de reuşită cariera lui în ochii lumii, în ochii nevestei sale s-ar părea că n-ar fi avut niciodată dreptate. Orice speranţă de a se apăra era înăbuşită de mult în el ; într-adevăr, aproape că nici nu mai încerca să se justifice în faţa ei ; şi îşi dădea seama că supunerea era singura cale de a păstra liniştea în casă.

Doamna Proudie nu a reuşit să asiste la şedinţele comitetelor la care statul îl chemase pe soţul ei, nici nu se făcuse auzită, reflecta el adesea, în Camera Lorzilor. S-ar putea întîmpla să nu-i permită să-şi desfăşoare astfel obligaţiile de episcop ; s-ar putea să insiste să-şi desfăşoare toată activitatea în apropierea propriului său cămin. Nu vorbise cu nimeni despre acest subiect, dar luase deja o hotărîre. Dacă ar încerca aşa ceva, el s-ar răzvrăti. Cîinii şi-au atacat stăpînii şi chiar napolitanii s-au ridicat împotriva conducătorilor lor cînd asuprirea fusese prea severă. Şi dr. Proudie credea în sinea lui că, dacă se întinde coarda prea tare, şi el poate găsi mijloace să-şi înfrunte tiranul.

Starea de vasal a episcopului nostru faţă de soţie nu era menită să-i sporească prestanţa în ochii fetelor sale, care se adresează tatălui lor cu prea multă autoritate, ceea ce nu se cade în nici un caz din partea lor. Altfel, însă, sînt nişte tinere drăguţe şi atrăgătoare. Sînt înalte şi robuste, ca mama lor ai cărei pomeţi înalţi şi păr, am putea spune castaniu, îl moşteniseră. Au o părere întrucîtva prea bună despre fraţii bunicului, care, însă, la rîndul lor, nu au răspuns acestei aprecieri, neavînd o părere prea bună despre ele. Dar acum, pentru că tatăl lor este episcop, s-ar putea ca relaţiile de familie să devină mai strînse. Ţinînd seama de legăturile lor cu biserica, au relativ puţine pre-

judecăţi în privinţa plăcerilor lumeşti ; şi în mod sigur nu şi-au alarmat părinţii, aşa cum au făcut-o prea multe fete din Anglia în ultimul timp, cu vreo dorinţă arzătoare de a se retrage în singurătate la vreo mănăstire protestantă. Băieţii domnului Proudie sînt încă la şcoală.

Trebuie să amintim şi altă trăsătură specifică, marcantă a caracterului nevestei episcopului. Deşi nu este împotriva societăţii şi a manierelor lumeşti, este în felul ei o femeie religioasă ; şi forma sub care se manifestă această trăsătură este o respectare strictă a legii Sabbatului. Excesele şi rochiile decoltate din timpul săptămînii sînt ispăşite prin trei slujbe şi o predică de seară, citită chiar de ea, şi printr-o abstinenţă totală de la orice îndeletnicire veselă duminica. Din nefericire, stricteţea acestei ispăşiri îi viza pe toţi cei de sub acoperişul casei ei, care nu săvîrşeau aceste excese şi nici nu purtau rochii decoltate, şi anume pe servitori şi pe bărbatul ei. Pentru ca Dumnezeu s-o apere pe slujnica neascultătoare surprinsă pe cînd asculta cuvintele mieroase ale iubitului în Regent Park, în loc să asculte discursul tulburător al domnului Slope, şi care nu numai că a fost imediat concediată, dar a plecat cu o faimă ce nu-i mai lasă nici o speranţă de-a găsi o slujbă ca lumea. Pentru ca Dumnezeu să-l apere pe eroul de un metru şi optzeci, cu şalvari de catifea roşie care-o conduce pe doamna Proudie în strană, dacă se furişează la berăria cea mai apropiată, în loc să se aşeze în scaunul din spatele stranei, destinat anume lui.

Doamna Proudie are nişte ochi de Argus cînd e vorba de asemenea păcate. S-ar mai putea trece cu vederea cîte o beţie în timpul săptămînii, fiindcă e greu să obţii un metru şi optzeci şi o ţinută morală corespunzătoare cu un salariu atît de mic ; dar doamna Proudie nu iartă o profanare într-o zi sfîntă, oricare ar fi înălţimea păcătosului sau economia realizată.

În chestiuni de acest fel, doamna Proudie se lasă adesea călăuzită de acel predicator atît de elocvent care e reverendul Slope ; şi, cum dr. Proudie e călăuzit de soţia lui, se poate trage concluzia că eminentul domn numit mai sus a dobîndit o mare influenţă asupra doctorului Proudie în problemele cu privire la religie. Pînă atunci, singura funcţie mai înaltă pe care o avusese domnul Slope fusese aceea de preot şi predicator într-o biserică de la marginea Londrei ; cînd prietenul său a fost uns episcop, el re-

nunţă cu dragă inimă la această funcţie, pentru a putea să ia în primire îndatoririle împovărătoare dar plăcute de capelan al sfinţiei sale.

Domnul Slope nu trebuie, totuşi, să fie prezentat pentru întîia oară publicului la un sfîrşit de capitol.

Capitolul IV

CAPELANUL ŞI EPISCOPUL

NU POT SPUNE PREA MULTE DESpre obîrşia domnului Slope. Am auzit că s-ar trage din acel doctor eminent care a ajutat la naşterea domnului T. Shandy [1], şi că la începutul carierei şi-a adăugat un „e" la numele său de dragul eufoniei, aşa cum au făcut-o alţi mari oameni înaintea lui [2]. Dacă aşa stau lucrurile, presupun că a fost botezat Obadiah [3] — căci acesta îi este numele — în cinstea strămoşului care se remarcase pe vremuri. Cercetările mele privind această problemă nu au reuşit însă să stabilească data la care familia şi-a schimbat religia.

Fusese bursier la Cambridge şi acolo se comportase mulţumitor pentru că, la timpul potrivit, devenise licenţiat şi i se dăduseră în grijă cîţiva studenţi. De aici a fost mutat la Londra, ajungînd predicator la o biserică nouă de cartier, construită la limitele străzii Baker. Aceasta era situaţia lui cînd o apropiere de idei pe teme religioase l-au făcut agreabil doamnei Proudie, iar relaţiile erau acum apropiate şi confidenţiale.

---

[1] Eroul romanului *Viaţa şi opiniile nobilului Tristram Shandy* de Laurence Sterne, ale cărui nouă volume au apărut între 1760 şi 1767 ; dr. Slop e unul dintre eroii acestei cărţi ce înfăţişează o imagine ironică a lumii (n.t.).

[2] În limba engleză, *slop* înseamnă băltoacă, smîrc, mocirlă, lături, dar şi copoi, agent de poliţie ; *slope* = povîrniş (n.t.)

[3] Obadiah e un alt erou din *Tristram Shandy*, servitor al lui Walter Shandy, tatăl eroului principal (n.t.).

La fel au devenit, în scurt timp, și relațiile cu domnișoarele Proudie, așa că era cu totul firesc să se înfiripe simțăminte mai gingașe decît prietenia. Fuseseră cîteva episoade de dragoste între el și cea mai vîrstnică speranță, Olivia, dar pînă în prezent ele nu avuseseră ca rezultat vreun aranjament favorabil. De fapt, domnul Slope făcuse o declarație a sentimentelor lui pline de afecțiune retrasă ulterior, cînd a aflat că doctorul nu dispunea de bunuri lumești cu care să-și înzestreze odrasla ; se poate ușor înțelege că domnișoara Proudie, după un asemenea anunț din partea lui, nu mai era dispusă să mai primească vreo demonstrație de afecțiune. Odată cu numirea doctorului Proudie la episcopia din Barchester, vederile domnului Slope s-au modificat. Episcopii, chiar săraci fiind, pot să se îngrijească foarte bine de copiii sfinților lor, iar domnul Slope a început să regrete că nu fusese mai dezinteresat. Abia aflase despre avansarea doctorului, cînd și-a și reluat asediul, desigur, nu cu violență, ci respectuos, de la distanță. Olivia Proudie era, însă, o fată cu bun-simț : prin vine îi curgea sîngele a doi nobili și, în plus, mai conta pe un iubit ; astfel domnul Slope suspina în van, perechea găsind în curînd că e mai folositor pentru amîndoi să stabilească o legătură de ură reciprocă adînc înrădăcinată.

Poate să pară surprinzător faptul că prietenia doamnei Proudie cu tînărul cleric a rămas stabilă după o asemenea întîmplare ; de fapt, însă, ea nu știuse nimic despre toate acestea. Deși ea însăși nutrea o afecțiune pentru domnul Slope, nu i-a trecut niciodată prin minte că vreuna din fiicele sale ar fi putut să aibă aceleași sentimente și, amintindu-și de obîrșia lor înaltă și de poziția lor socială, se aștepta la alt fel de partide pentru ele. Nici tînărul domn, nici domnișoara nu au găsit de cuviință să o lămurească. Cele două surori ale Oliviei cunoscuseră povestea și, la fel, toți servitorii și vecinii ; doamna Proudie fusese însă lăsată în adîncă ignoranță.

Domnul Slope s-a consolat cu gîndul că, fiind ales capelan se va putea înfrupta din darurile episcopului, fără să-și mai bată capul cu fiica prea sfinției sale ; și-a dat seama că poate suporta chinurile iubirii neîmpărtășite. Așezîndu-se în compartimentul trenului, față în față cu episcopul și cu doamna Proudie, atunci cînd pornea pentru prima oară la drum spre Barchester, a început să-și

făurească în minte un plan pentru viața sa viitoare. Cunoștea foarte bine punctele tari ale patronului său, dar i le cunoștea și pe cele slabe. Înțelegea destul de exact pînă la ce culmi se putea ridica spiritul noului episcop, și aprecia corect că viața publică i s-ar potrivi mai bine marelui om, decît micile detalii ale îndatoririlor eparhiale.

Astfel, el, domnul Slope urma să fie adevăratul episcop de Barchester. Aceasta îi era hotărîrea ; ca să-i dăm domnului Slope ceea ce i se cuvine, să recunoaștem că avea atît curajul cît și forța sufletească de a-și îndeplini hotărîrea. Știa că va trebui să ducă o bătălie grea, pentru că puterea și frîncle episcopiei vor fi rîvnite de o altă minte pătrunzătoare — doamna Proudie, și ea dornică să fie episcop de Barchester. Domnului Slope, însă, îi plăcea să creadă că poate să manevreze mai bine decît doamna. Ea trebuia să stea mult la Londra, pe cînd el va fi mereu la fața locului. Vrînd-nevrînd, ea nu va cunoaște multe din treburile eparhiei, pe cînd el le va cunoaște foarte bine pe toate. La început trebuia, fără îndoială, să lingușească și să amăgească, poate chiar să cedeze în unele privințe ; dar nu se îndoia că în cele din urmă va triumfa. Dacă toate celelalte mijloace dădeau greș, putea să se alieze cu episcopul împotriva soției sale, să-i inspire curaj acestui nefericit, să dea o lovitură la rădăcina puterii femeii și să-l emancipeze pe soț.

Acestea îi erau gîndurile cînd stătea în vagon privind perechea ce dormea, și domnul Slope nu era omul care să-și facă degeaba asemenea gînduri. Avea resurse deasupra mediei celorlalți oameni și era foarte curajos. Deși putea să se plece pentru a linguși, și încă să se plece adînc de tot, dacă era nevoie, mai avea încă puterea de a juca și rolul tiranului ; odată cu puterea, poseda, fără îndoială, și dorința. Cuceririle sale nu erau dintre cele mai importante, dar așa cum erau, se aflau cu totul sub controlul său și el știa perfect să le folosească. Era înzestrat cu un anume tip de elocință de amvon care, pentru bărbați, nu e probabil convingătoare, dar are influență asupra sexului slab. În predicile sale acorda un rol important amenințărilor, îmboldind mințile auditoriului mai slab de înger cu o spaimă deloc dezagreabilă lăsînd impresia că întreaga omenire trece prin primejdii grozave și, laolaltă cu ea, femeile, în afară de cele care vin seară de seară la predicile lui din strada Baker. Privirea și tonul îi sînt

extrem de severe, încît nu se poate să nu crezi că pentru el cea mai mare parte a lumii e prea din cale-afară de rea ca să merite osteneala lui de a-i purta de grijă. Cînd merge pe stradă, îi citești pe față cît îi e de groază de ticăloșia lumii ; în colțul ochilor săi pîndește anatema.

În privința doctrinei, el, ca și patronul său, era tolerant față de schismatici, dacă un cuget atît de rigid se poate numi că e tolerant față de ceva. Avea ceva în comun cu metodiștii wesleieni [1], dar sufletul său se zbătea în agonie în fața samavolniciilor puseyților [2]. Aversiunea lui se îndrepta atît împotriva lucrurilor exterioare, cît și a celor lăuntrice. Mînia sa izbucnea la vederea unei biserici noi cu un acoperiș înalt și ascuțit ; o jiletcă de mătase neagră deschisă la piept era pentru el un simbol al lui Satan; iar o culegere de glume deocheate nu ar profana mai mîrșav, din punctul său de vedere, strana unui drept-credincios, decît o carte de rugăciuni tipărită cu litere roșii și ornată cu o cruce așezată pe dos. Majoritatea clericilor activi își au tema favorită, iar a sa era respectarea duminicii. *Duminică*, însă, este un cuvînt ce nu-i întinează niciodată buzele — el vorbește mereu de „sabbat". „Desacralizarea sabbatului", așa cum este încîntat să îi spună, înseamnă hrana și băutura sa : el prosperă de pe urma acestui subiect, așa cum polițiștii prosperă de pe urma obiceiurilor rele ale comunității. Aceasta e tema îndrăgită a tuturor predicilor sale de seară, sursa întregii sale elocințe, secretul întregii sale puteri asupra inimii femeiești. Pentru el, revelația lui Dumnezeu se manifestă doar în acea singură lege dată cîndva iudeilor. Pentru el, toată mila Mîntuitorului se pierde în van, pentru el în van a fost ținută predica rostită de buzele divine pe munte: „Fericiți cei blînzi, că aceia vor moșteni pămîntul", „Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui". Pentru el, Noul Testament are relativ puțină însemnătate, fiindcă din el nu poate extrage vreun temei nou pentru a dobîndi putere asupra acelui teritoriu pe care îi e drag să-l stăpînească, măcar în a șaptea parte a timpului destinat omului aici, jos, pe pămînt.

---

[1] Susținătorii unei tendințe de întoarcere la formele simple ale creștinismului evanghelic, manifestată în Anglia în secolul al XVIII-lea (n.t.).

[2] Partizanii lui E. B. Pusey, conducător al unei energice mișcări de liberalizare a bisericii anglicane, în jurul anului 1830 (n.t.).

Domnul Slope este înalt şi nu arată rău. Picioarele şi mîinile îi sînt mari, aşa cum au avut toţi cei din familia sa, dar are un piept lat şi umeri largi pe care-şi poartă aceste excrescenţe şi, în mare, silueta sa e proporţionată. Înfăţişarea sa, însă, nu e deosebit de atrăgătoare. Părul e lins şi are o nuanţă de un roşu cărămiziu ; se adună mereu în trei şuviţe drepte pline de încreţituri, fiecare în parte periată cu o precizie admirabilă şi încleiată cu multă grăsime ; două dintre ele sînt strîns lipite de laturile feţei, iar cealaltă cade în unghi drept deasupra lor. Nu poartă mustaţă şi e mereu ras cu grijă. Faţa e cam de aceeaşi culoare cu părul, poate doar ceva mai roşie : seamănă întrucîtva cu carnea de vită de proastă calitate. Fruntea e largă şi înaltă, dar colţuroasă şi greoaie, şi strălucind neplăcut. Gura e mare, deşi buzele sînt subţiri şi lipsite de sînge, iar ochii săi de un căprui şters, mari şi proeminenţi, inspiră orice în afară de încredere. Nasul, însă, e trăsătura salvatoare : e considerat ca fiind drept şi bine format ; deşi mie mi-ar fi plăcut mai mult dacă nu avea aspectul acesta oarecum buretos, poros, ca şi cum ar fi fost tăiat cu pricepere dintr-un dop de culoare roşie.

Nu aş putea niciodată să suport să dau mîna cu domnul Slope. Asudă mereu cu o transpiraţie rece, lipicioasă, ale cărei picături mici se văd mereu pe frunte, iar atunci cînd strînge cu prietenie mîna cuiva, comunică o senzaţie neplăcută.

Acesta e domnul Slope — aşa arată omul care a nimerit deodată în incinta catedralei din Barchester, şi căruia îi e destinat să-şi asume poziţia ocupată pînă atunci de fiul regretatului episcop. Gîndeşte-te, o cititor meditativ, de ce colaborator vor avea parte acei canonici tihniţi, doctorii aceia în teologie cu purtări de gentlemen, acei fericiţi preoţi mărunţi obişnuiţi cu binele şi bine hrăniţi, care s-au dezvoltat sub blînda aripă protectoare a episcopului Grantly !

Dar domnul Slope nu călătoreşte spre Barchester împreună cu episcopul şi soţia sa doar ca simplu asociat al acestora. Are de gînd să le fie, dacă nu stăpîn, măcar conducător. Are de gînd să călăuzească şi să aibă adepţi. Are de gînd să ţină în mînă baierele pungii eparhiale şi să strîngă în jurul său o turmă ascultătoare de confraţi săraci şi înfometaţi.

Aici nu putem să nu facem o comparaţie între arhidiacon şi noul nostru capelan ; cu toate defectele celui dintîi, nu se poate ca aceasta să nu fie mult în avantajul său.

Amîndoi sînt dornici, mult prea dornici, să-şi consolideze şi să-şi sporească puterea clericală. Amîndoi sînt dornici ca lumea să fie guvernată de preoţi, deşi probabil că nu au mărturisit-o niciodată, nici chiar lor înşişi. Amîndoi invidiază orice alt tip de dominaţie a omului asupra omului. Dacă dr. Grantly admite supremaţia reginei întru cele spirituale [1], e doar pentru că încoronarea ei s-a făcut prin primirea unui har apropiat de cel pe care îl au numai preoţii ; el socoteşte lucrurile acestei lumi vremelnice ca fiind, prin însăşi natura lor, supuse celor spirituale. Părerile domnului Slope despre împărăţia sacerdotală sînt de cu totul altă natură. El nu are vreo opinie, într-un sens sau altul, despre supremaţia reginei ; pentru urechile sale, toate astea sînt vorbe goale, care nu înseamnă nimic. Dă puţină atenţie formelor, iar expresiile profesionale cum ar fi *supremaţie, sanctificare, hirotonisire* sau altele asemenea, nu au nici o semnificaţie pentru el. N-are decît să fie suprem cine poate. Regele, judecătorul sau temnicerul din această lume vremelnică au putere doar asupra trupului. Stăpînul celor spirituale, dacă posedă talentele necesare şi le poate folosi cum trebuie, are un imperiu mai întins peste care domneşte. El acţionează asupra sufletului. Dacă poate să se facă crezut, poate deveni atotputernic asupra celor care-l ascultă. Dacă are grijă să se ferească de cei cu un intelect prea puternic sau un trup prea slab, el poate într-adevăr să fie suveran. Şi aceasta era ambiţia domnului Slope.

Doctorul Grantly se amesteca foarte puţin în afacerile lumeşti ale celor ce-i erau, în vreun fel, supuşi. Nu vreau să spun că nu observa proasta conduită a unor clerici subordonaţi lui, imoralitatea din dioceza lui, neglijenţele din propria familie ; nu era însă nerăbdător să o facă atunci cînd nu era absolut necesar. Nu voia să fie deranjat de propria curiozitate, şi atîta timp cît cei din jurul său nu se întinau cu vreo înclinare eretică spre schismă, atîta timp cît admiteau din plin şi de bunăvoie eficienţa Bisericii-

[1] Monarhul Angliei este, de drept, şi cap al bisericii anglicane (n.t.).

Mamă, el era dispus ca acea Mamă să fie iertătoare şi afectuoasă, înclinată spre indulgenţă şi nedoritoare de pedeapsă. El însuşi se bucura de lucrurile bune ale acestei lumi, şi îi plăcea să se ştie acest lucru. Ura cu cordialitate pe orice confrate paroh care privea cu ochi răi prînzurile îmbelşugate, sau care se înspăimînta de primejdiile unei carafe de vin de Bordeaux ; ca urmare, prînzurile îmbelşugate şi carafele de Bordeaux erau lucruri obişnuite în dioceză. Îi plăcea să dea porunci şi, implicit, să-i fie ascultate, dar se străduia ca ordinele să ţină seamă de limitele puterii omeneşti şi să nu fie neplăcute pentru un gentleman. Îşi condusese clericii şi în ani mai buni, şi în alţii mai răi ; şi, cum îşi menţinuse puterea fără a deveni nepopular, se poate presupune că se folosise de oarecare înţelepciune.

Despre comportarea domnului Slope nu se pot spune multe, deoarece măreaţa sa carieră n-a început încă ; dar se poate porni de la premisa că gusturile îi vor fi diferite de cele ale arhidiaconului. El consideră că este de datoria sa să cunoască toate treburile particulare şi toate dorinţele turmei ce i-a fost încredinţată. Din partea claselor nevoiaşe pretinde o supunere necondiţionată faţă de regulile de comportare, iar dacă se iveşte vreun nesocotit, atunci recurge, asemenea ilustrului său predecesor, Ernulfus[1], la blesteme : „Vei fi afurisit de cîte ori vei intra şi vei ieşi, vei mînca şi vei bea“ etc. etc. etc. Cu cei bogaţi, experienţa l-a învăţat că e necesar să se conducă după alte reguli. Pe oamenii cu poziţii sociale superioare nu-i deranjează să fie blestemaţi, iar femeilor, presupunînd că aceasta se face prin fraze delicate, le şi cam place. Dar el nu a renunţat din această cauză la o parte atît de însemnată din creştinii credincioşi. Cu bărbaţii, într-adevăr, se află în general în discordanţă ; ei sînt păcătoşi înrăiţi, în urechile cărora vocea cuceritorului preot răsună prea des în pustiu ; dar cu doamnele, bătrîne sau tinere, energice sau gingaşe, evlavioase sau desfrînate, el este, aşa cum crede, atotputernic. Poate să le dojenească cu atîta linguşire, încît inima femeiască, dacă se aprinde ca o scînteie de sensibilitate cucernică profundă, nu poate să-i reziste. În multe case este, de aceea, un oaspete întotdeauna binevenit :

[1] Episcop de Rochester (1040—1124), autor al unor colecţii de legi, decrete papale, documente ecleziastice ; istoria excomunicării sale figurează în *Tristram Shandy* (n.t.).

soţii, de dragul nevestelor, sînt nevoiţi să îl accepte ; iar odată acceptat, nu e uşor să scapi de el. Are, însă, o manieră vicleană şi mieroasă care îl fac să nu fie îndrăgit de cei ce nu-l preţuiesc de dragul sufletului lor, şi el nu e în stare să se facă imediat popular într-un cerc larg, cum e acela care îl va înconjura la Barchester.

Capitolul V

O VIZITĂ DE DIMINEAŢĂ

SE ŞTIA CĂ DR. PROUDIE VA trebui să numească din nou şi imediat un director al azilului, conform actului Parlamentului menţionat mai înainte : nimeni însă nu şi-a imaginat că îi rămînea altă opţiune — nimeni nu a crezut vreo clipă că ar putea să aleagă pe altcineva decît pe domnul Harding. Domnul Harding însuşi, auzind cum se aranjează toate, nu-şi făcea griji, considerînd sigură întoarcerea lui la plăcuta sa casă şi la grădina-i atît de îndrăgită. Şi cu toate că multe vor fi pline de melancolie, ba nu, aproape dureroase, într-o asemenea întoarcere, era totuşi bucuros că aşa vor sta lucrurile. Fiica sa va putea fi convinsă, probabil, să se întoarcă împreună cu el. Desigur că ea îi mai promisese asta şi altă dată, deşi mai nutrea gîndul că, fără îndoială, cel mai minunat dintre muritori, acel important atom de umanitate, acel mic zeu pogorît pe Pămînt, Johnny Bold, copilul ei, ar trebui să aibă deasupra capului acoperişul propriei case.

Aceasta fiind starea de spirit a domnului Harding cu privire la împrejurarea de faţă, el nu manifesta vreun interes personal deosebit în numirea ca episcop a doctorului Proudie. Asemenea altora din Barchester, regreta că poate fi trimis printre ei un om, după cum îşi dădea seama, cu alte vederi decît ale lor, dar domnul Harding însuşi nu era un bigot în privinţa chestiunilor de doctrină

bisericească, şi era gata să-l întîmpine pe dr. Proudie la Barchester într-un mod plăcut şi potrivit. Nu avea nimic de aşteptat din partea lui şi nici vreun motiv să se teamă de el ; credea că se cuvenea să fie în relaţii bune cu episcopul şi nu anticipa nici o dificultate.

În această dispoziţie, s-a îndreptat spre palat să-şi prezinte omagiile, a doua zi de la sosirea episcopului şi a capelanului său. Dar nu s-a dus singur. Dr. Grantly i-a propus să-l însoţească, şi domnului Harding nu-i părea rău să aibă un tovarăş care să-i ia de pe umeri povara unei conversaţii într-o întîlnire ca aceasta. Cu ocazia ungerii noului prelat, doctorul Grantly îi fusese prezentat episcopului, iar domnul Harding asistase şi el la ceremonie. Stătuse, însă, în umbră, şi urma acum să fie prezentat pentru prima dată înaltei feţe.

Sentimentele arhidiaconului erau mult mai puternice. Nu era tocmai el omul care să-şi treacă cu vederea pretenţiile, sau să uite că altul fusese preferat în locul lui. Dr. Proudie juca rolul lui Venus în faţa Junonei, şi arhidiaconul era pregătit să ducă un război de exterminare cu proprietarul mărului mult-dorit [1], şi cu toţi sateliţii săi, capelani personali sau alţii.

Cu toate acestea, era de datoria lui să se comporte faţă de intrus aşa cum un vechi arhidiacon trebuie să se poarte cu un nou episcop ; şi cu toate că îşi dădea bine seama de toate opiniile abominabile ale doctorului Proudie cu privire la schismatici, la reforma bisericii, la comitetul săptămînal şi la alte asemenea lucruri, deşi omul îi displăcea şi doctrina lui i se părea detestabilă, era gata, totuşi, să-şi arate cuvenitul respect faţă de cel care ocupa scaunul de episcop. Aşa încît el şi domnul Harding au venit împreună în vizită la palat.

Preasfinţia sa era acasă şi cei doi vizitatori au fost poftiţi prin holul obişnuit în binecunoscuta cameră unde obişnuise să stea bunul episcop bătrîn. Mobila fusese cumpărată la o licitaţie şi fiecare scaun şi masă, fiecare raft de cărţi de pe perete, şi fiecare pătrat de pe covor le erau la fel de bine cunoscute ca propriile lor dormitoare.

---

[1] Aluzie la legenda „judecăţii lui Paris" : Paris i-a dat lui Venus mărul de aur pe care scria „celei mai frumoase" (pentru că zeiţa frumuseţii îi făgăduise bucuriile nesfîrşite ale dragostei), făcîndu-le astfel duşmance pe Hera (Junona) şi Athena, celelalte zeiţe care se supuseseră judecăţii sale (n.t.).

Cu toate acestea, au simţit imediat că sînt străini acolo. Mobila era în mare parte aceeaşi, dar locul fusese transformat cu totul. Fusese adusă o canapea nouă, o bizarerie oribilă de creton, deosebit de nepreoţească şi aproape nereligioasă ; un asemenea obiect nu stătuse niciodată în biroul vreunui cleric decent care să ocupe o funcţie cît de cît însemnată în biserica anglicană. Vechile perdele fuseseră de asemenea îndepărtate şi date cadou cine ştie cui. Erau, e adevărat, foarte uzate, şi ceea ce fusese iniţial un rubiniu intens şi plăcut la vedere degenerase într-un maro-roşcat. Domnul Harding, însă, considera că vechiul maro-roşcat era cu mult preferabil absurdei ţesături de damasc, de un galben strident, pe care doamna Proudie o socotise potrivită pentru camera soţului ei într-un oraş provincial, ca Barchester.

Prietenii noştri l-au găsit pe dr. Proudie aşezat pe scaunul bătrînului episcop, foarte arătos în stola sacerdotală, nou-nouţă ; l-au găsit de asemenea pe domnul Slope, în picioare, pe covoraşul din faţa căminului, nerăbdător, sigur pe sine, aşa cum stătea pe vremuri arhidiaconul însuşi ; pe canapea au găsit-o însă şi pe doamna Proudie, o inovaţie pentru care degeaba s-ar fi căutat un precedent în toate analele episcopiei din Barchester.

Ea era însă acolo, şi lor nu le rămînea decît să se descurce cum puteau mai bine cu prezenţa ei. Prezentările s-au făcut cu multă ceremonie. Arhidiaconul a dat mîna cu episcopul şi l-a prezentat pe domnul Harding, care a primit de la episcop salutul cuvenit unui dirijor de cor. Preasfinţia sa i-a prezentat apoi pe amîndoi doamnei, soţia sa : întîi pe arhidiacon, cu onoruri arhidiaconeşti, apoi pe dirijorul corului cu mai puţină pompă. După aceasta, domnul Slope s-a prezentat singur. Episcopul i-a pomenit, ce-i drept, numele şi, pe un ton mai ridicat, i l-a pomenit şi doamna Proudie ; dar domnul Slope a luat asupră-i principala povară a propriei prezentări. Simţea mare plăcere să facă cunoştinţă cu dr. Grantly ; auzise multe despre faptele bune ale arhidiaconului în acea parte a diocezei în care şi-a exercitat îndatoririle de arhidiacon (neglijînd astfel cu bună ştiinţă dominaţia pînă atunci nelimitată a arhidiaconului asupra întregii eparhii). I se adusese la cunoştinţă că preasfinţia Sa conta mult pe ajutorul pe care dr. Grantly va putea să i-l ofere în acea parte a eparhiei păstorite de el. Spunînd asta, el şi-a întins brusc

mîna şi, prinzînd-o pe cea a noului său duşman, i-a umezit-o fără milă. Dr. Grantly a răspuns înclinîndu-se, a adoptat o poziţie ţeapănă, şi-a strîns sprîncenele şi şi-a şters mîna cu batista. Fără să se simtă stînjenit, domnul Slope l-a băgat apoi în seamă pe dirijorul corului, şi a coborît pînă la gradul de cleric inferior. I-a strîns mîna, bineînţeles umed, dar plin de afecţiune, şi a fost foarte bucuros să facă cunoştinţă cu domnul... ; a, da, domnul Harding ; nu reţinuse bine numele... „Dirijorul corului catedralei", presupuse domnul Slope. Domnul Harding mărturisi că aceasta-i era modesta sferă de acţiune. „Şi unele obligaţii parohiale", sugeră domnul Slope. Domnul Harding confirmă umilele îndatoriri de la St. Cuthbert. Domnul Slope l-a lăsat atunci în pace, după ce se arătase suficient de binevoitor, şi se alătură conversaţiei dintre puterile superioare.

Erau de faţă patru persoane, fiecare considerîndu-se cel mai important personaj din eparhie (se considera pe el însuşi, sau pe ea însăşi, pentru că şi doamna Proudie era una din aceste patru persoane) ; cu o asemenea deosebire de păreri, era puţin probabil că se vor înţelege prea bine. Episcopul însuşi purta cu destulă ostentaţie şi îşi punea în primul rînd încrederea în acest veşmînt — în el şi în titlu, ambele amănunte greu de trecut cu vederea. Arhidiaconul îşi cunoştea bine meseria şi se pricepea într-adevăr la treburile episcopiei, pe care ceilalţi nu le ştiau ; acesta îi era punctul forte. Avînd de partea ei calităţile sexului frumos şi obişnuinţa de a comanda, doamna Proudie nu se lăsa intimidată de grandoarea chipului şi a ţinutei doctorului Grantly. Domnul Slope nu putea conta decît pe propria persoană, pe propriul său curaj şi tact, şi, cu toate astea, era pe deplin sigur pe sine şi nu se îndoia că în curînd va ajunge să îi domine pe aceşti oameni slabi care se bizuiau aşa de mult pe aparenţele lor exterioare, aşa cum păreau să facă atît episcopul, cît şi arhidiaconul.

— Locuiţi în Barchester, dr. Grantly ? întrebă doamna, cu zîmbetul ei cel mai dulce.

Dr. Grantly a explicat că locuia în propria-i parohie din Plumstead Episcopi, la cîteva mile în afara oraşului. La care, doamna îşi exprimă speranţa că distanţa nu era prea mare pentru o vizită la ţară, pentru că ar fi foarte bucuroasă să o cunoască de doamna Grantly. Va folosi

prima ocazie, îndată ce le vor sosi caii ; caii lor erau în prezent la Londra ; caii lor urmau să sosească imediat, deoarece episcopul va fi obligat, peste cîteva zile, să se întoarcă în oraș. Dr. Grantly cunoștea fără îndoială faptul că episcopul era în prezent mult solicitat de Comitetul Universitar pentru Progres, de fapt, comitetul nu prea putea să-și continuie lucrul fără dînsul, deoarece trebuia redactat raportul final. Episcopul trebuia, de asemenea, să pregătească un plan pentru Societatea pentru Școala Duminicală de Dimineață și de Seară din Orașele Manufacturiere, al cărei patron, sau președinte, sau director era ; și astfel, caii nu puteau sosi la Barchester acum. Dar cînd vor veni caii, dînsa va folosi prima ocazie să facă o vizită la Plumstead Episcopi, dacă distanța nu era prea mare pentru o vizită la țară cu trăsura.

Arhidiaconul se înclină pentru a cincea oară ; o făcuse de cîte ori fuseseră menționați caii, și garantă că doamna Grantly va fi onorată să treacă ea însăși pe la palat. Doamna Proudie a declarat că va fi încîntată : nu ar fi vrut să pună întrebarea, nefiind sigură dacă doamna Grantly avea cai ; pe deasupra, distanța ar fi putut să fie etc. etc.

Dr. Grantly se înclină din nou, dar nu spuse nimic. Ar fi putut să cumpere toate posesiunile personale ale întregii familii Proudie și să le restituie ca pe un cadou, fără să simtă o pierdere prea mare ; de asemenea, din ziua căsătoriei, păstrase o pereche separată de cai pentru folosința exclusivă a soției sale, pe cînd doamna Proudie a fost zgîlțîită pe străzile Londrei la prețul cutare pe lună în timpul sezonului ; cu alte ocazii reușise să meargă pe jos, sau să închirieze o birjă rapidă cu un cal de la grajdul vreunei pensiuni.

— Sînt în general satisfăcătoare reglementările în legătură cu școlile de sabbat din arhidioceza dumneavoastră ? întrebă domnul Slope.

— Școli de sabbat ! repetă arhidiaconul surprins. Zău că nu aș putea spune ; depinde în primul rînd de soția și fiicele fiecărui paroh. La Plumstead nu există nici una.

Aceasta era o minciună a arhidiaconului, căci școala doamnei Grantly e foarte frumoasă. Nu e, desigur, o școală exclusiv de duminică, și nici nu e concepută ca atare ; dar această exemplară doamnă își petrece mereu o oră acolo, înainte de a merge la biserică, și ascultă copiii reci-

tînd catehismul şi are grijă ca ei să se ducă îngrijiţi şi curaţi la biserică, anume spălaţi pe mîini şi cu şireturile legate ; iar Grisel şi Florinda, fiicele ei, transportă acolo un coş de chifle mari, coapte sîmbătă după-masă, împărţindu-le tuturor copiilor care nu au căzut în dizgraţie în mod deosebit, chifle ce sînt duse cu satisfacţie acasă, de la biserică, şi mîncate fierbinţi la ceai, tăiate în două şi prăjite. Copiii din Plumstead n-ar fi ştiut ce să creadă dacă şi-ar fi auzit veneratul pastor declarînd că nu există şcoală de duminică în parohia sa.

Domnul Slope îl privi lung şi ridică uşor din umeri. Nu era, însă, gata să renunţe la proiectul lui la care ţinea atîta :

— Mă tem că se circulă mult de sabbat aici, spuse el. Privind ghidul căilor ferate, am văzut că de fiecare sabbat există trei trenuri care pleacă şi trei care sosesc. Nu s-ar putea face nimic pentru a convinge compania să le retragă ? Nu credeţi, dr. Grantly, că un pic de energie ar putea să micşoreze păcatul ?

— Nefiind director, n-aş putea spune. Dar dacă veţi putea retrage pasagerii, mă gîndesc că şi compania va retrage trenurile, spuse doctorul. Este doar o problemă de profituri.

— Dar desigur, dr. Grantly, interveni doamna, desigur, noi ar trebui să punem chestiunea altfel. Dumneavoastră şi cu mine, de exemplu, în calitatea pe care o avem : desigur că trebuie să facem tot ce putem pentru a opri săvîrşirea unui păcat atît de cumplit. Nu sînteţi de părere, domnule Harding ?, şi se întoarse către dirijorul de cor, care stătea mut şi nefericit.

Domnul Harding credea că toţi hamalii şi fochiştii, paznicii, frînarii şi acarii ar trebui să aibă posibilitatea de a merge la biserică, şi spera că o aveau.

— Dar desigur, desigur — continuă doamna Proudie; desigur că atît nu ajunge. Desigur că aceasta nu va asigura o respectare a sabbatului aşa cum sîntem învăţaţi să o concepem ca fiind nu doar adecvat, ci şi indispensabil ; desigur...

Fie ce-o fi, dr. Grantly nu era dispus să fie forţat să participe cu doamna Proudie la o dizertaţie asupra unui punct de pragmatică religioasă ; nici măcar cu domnul Slope. Aşa încît, fără prea multe formalităţi, se întoarse

cu spatele la canapea și începu să-și exprime speranța că dr. Proudie considerase reparațiile palatului ca satisfăcătoare.

— Da, da... spuse Preasfinția Sa ; în mare, așa considera — în mare, nu credea că ar fi motive de nemulțumire ; arhitectul, poate, ar fi putut...

Însă dublura sa, domnul Slope, care se apropiase cu umerii plecați de scaunul episcopului, nu lăsă pe Preasfinția Sa să-și termine ambigua cuvîntare :

— Există o chestiune pe care aș dori să o menționez, domnule arhidiacon. Preasfinția Sa m-a rugat să mă uit cu luare-aminte la toate și am văzut că boxele din cel de-al doilea grajd nu sînt perfecte.

— Păi..., e loc pentru o duzină de cai în picioare, spuse arhidiaconul.

— Se poate, spuse celălalt. De fapt, nu mă îndoiesc deloc ; dar, știți, oaspeții reclamă adesea o grijă deosebită. Sînt atîtea rude ale episcopului care-și aduc mereu caii proprii...

Doctorul Grantly a promis că se vor lua măsuri corespunzătoare pentru caii rudelor, măcar atîta cît permite clădirea inițială a grajdului. El însuși va discuta cu arhitectul.

— Dar șopronul pentru trăsuri, dr. Grantly ? continuă domnul Slope. Abia dacă mai e loc pentru a doua trăsură în șopronul cel mare, iar în cel mic nu încape decît una.

— Și gazul aerian — interveni în discuție doamna ; nu există gaz aerian decît în bucătărie și pe coridoare. Palatul trebuia, desigur, să fie înzestrat cu țevi pentru gaz aerian și pentru apă caldă. Nu este instalată apă caldă decît la parter ; desigur, trebuie să existe mijloace de a avea apă caldă în dormitoare, și nu să trebuiască să fie adusă cu căldările, de la bucătărie.

Episcopul avea o opinie bine stabilită, că ar trebui să existe țevi pentru apă caldă. Apa caldă era *foarte* esențială pentru confortul palatului. Era, de fapt, un lucru indispensabil în orice casă cuviincioasă de gentleman.

Domnul Slope observase multe imperfecțiuni la creasta zidului grădinii.

Doamna Proudie descoperise o gaură mare, evident produsă de șobolani, în sala servitorilor.

Episcopul își exprimă aversiunea totală față de șobolani. Nu exista nimic, credea dînsul, în această lume, pe care să-l urască mai mult decît pe șobolani.

Domnul Slope observase, în plus, că lacătele dependințelor nu erau într-o stare bună : s-ar putea referi îndeosebi la pivnița de cărbuni și la magazia de lemne.

Doamna Proudie văzuse de asemenea că cele de la ușile dormitoarelor servitorilor erau într-o stare la fel de proastă ; de fapt, toate lacătele din întreaga casă erau demodate și inutilizabile.

Episcopul credea că multe depindeau de un lacăt bun, și tot atît de multe de cheie. Observase că pricina neajunsurilor era de multe ori cheia, mai ales dacă zimții erau răsuciți în vreun fel anume.

Domnul Slope își continua lista de nemulțumiri, cînd a fost întrerupt cu un glas cam puternic de către arhidiacon, care reuși să explice că arhitectul eparhiei, sau mai degrabă șeful de echipă era persoana căreia trebuiau să i se adreseze cu privire la astfel de probleme ; și că el, dr. Grantly, se interesase de confortul palatului doar din amabilitate. Îi părea rău, însă, că atîtea lucruri nu fuseseră găsite la locul lor ; apoi se ridică de pe scaun, vrînd să evadeze.

Doamna Proudie, deși reușise să-și aducă importanta contribuție la recapitularea stricăciunilor din palat, nu renunțase în acest scop la obligația pe care o avea de a-l ține în stăpînirea ei pe domnul Harding, nici nu pusese punct interogatoriului privind fărădelegile distracțiilor de sabbat. Iarăși și iarăși își aruncase „desigur desigur"-ul asupra piosului creștet al domnului Harding, și acest domn încercase fără succes să pareze atacul.

Niciodată nu fusese supus unei asemenea pisălogeli. Pînă atunci doamnele, cînd îl consultaseră asupra subiectelor religioase, ascultaseră cu respect ceea ce avea el de spus, și nu se declaraseră de acord, dacă nu erau de acord, în tăcere. Dar doamna Proudie îl interoga, apoi îi ținea o lecție :

— Nici tu, nici fiul tău, nici fiica ta, nici servitorul tău, nici slujnica ta, spuse ea, pe un ton impresionant, și de mai multe ori, ca și cum domnul Harding ar fi uitat cuvintele. Îl amenință cu degetul, citîndu-și porunca preferată, de parcă l-ar fi amenințat cu pedeapsa ; apoi îl

îndemnă categoric să declare dacă nu este de părere că o călătorie de sabbat este o mîrşăvie şi o profanare.

În viaţa lui, asupra domnului Harding nu mai fuseseră exercitate atîtea presiuni. Considera că ar trebui să-i reproşeze doamnei că-şi permite să-i vorbească astfel unui gentleman şi unui preot cu mulţi ani mai în vîrstă decît ea ; dar nu-i plăcea ideea de-a o dojeni pe soţia episcopului, în prezenţa acestuia, la prima sa vizită la palat ; în plus, să fim sinceri, îi era oarecum teamă de dînsa. Ea, văzindu-l tăcut şi preocupat, nu se abţinu nicidecum de la atac :

— Sper, domnule Harding, spuse ea, dînd din cap rar şi solemn, sper că nu mă veţi lăsa să cred că aprobaţi călătoriile de sabbat ; şi îl privi drept în ochi, cu o privire de un inexprimabil înţeles.

Asta nu se mai putea suporta, pentru că domnul Slope îl privea acum, la fel ca şi episcopul, la fel ca şi arhidiaconul, care îşi luase rămas-bun de la acea parte a camerei. Domnul Harding se ridică atunci şi el, şi întinzîndu-i mîna doamnei Proudie, spuse :

— Dacă veniţi la St. Cuthbert în vreo duminică, o să vă ţin o predică asupra subiectului...

Astfel, arhidiaconul şi dirijorul corului au plecat, înclinîndu-se adînc în faţa doamnei, dînd mîna cu domnul, şi scăpînd de domnul Slope cum au putut mai bine. Domnul Harding a fost din nou maltratat printr-o strîngere de mînă ; dar dr. Grantly îşi jură solemn în adîncul inimii că nici o răsplată de pe lume nu îl va mai face să atingă laba acelui animal impur şi dezgustător.

Şi acum, dacă aş avea pana unui mare poet, aş cînta în versuri epice nobila furie a arhidiaconului. Treptele palatului coboară spre o largă curbă presărată cu pietriş, din care o portiţă dă în stradă, foarte aproape de intrarea acoperită ce duce spre incinta din jurul catedralei. Drumul de la uşa palatului merge spre stînga prin grădini largi şi se termină, la o jumătate de milă de catedrală, în drumul ce duce spre Londra.

Pînă au trecut de această portiţă şi au intrat în incintă, nici unul dintre ei nu a rostit vreun cuvînt ; dar dirijorul corului văzu clar pe chipul tovarăşului său că era de aşteptat un uragan, şi nici el nu simţea dorinţa să-l oprească.

Deşi, prin natura sa, era cu mult mai puţin iritabil decît arhidiaconul, chiar şi el era supărat : chiar şi el — acel om blînd şi politicos — era înclinat să se exprime în termeni care numai politicoşi nu erau.

Capitolul VI

RĂZBOI

— DUMNEZEULE MARE ! EXCLAMĂ arhidiaconul, punînd piciorul pe poteca de pietriş a incintei din jurul catedralei şi, ridicîndu-şi pălăria cu o mînă, şi-o trecu pe cealaltă, cu oarecare violenţă, prin părul buclat, acum încărunţit ; din pălăria din blană de castor ieşea fum, de parcă ar fi fost un nor de furie, iar supapa de siguranţă a mîniei se deschisese, şi emitea un abur foarte vizibil, prevestind o explozie sigură şi o apoplexie probabilă.

— Dumnezeule mare ! — şi arhidiaconul îşi ridică privirea spre vîrful cenuşiu al turnului, făcînd un apel mut către acest martor încă în viaţă, care privise de sus la faptele atîtor episcopi de Barchester.

— Nu cred că-mi va plăcea vreodată acest domn Slope, spuse domnul Harding.

— Să-ţi placă ! strigă arhidiaconul, oprindu-se un moment pe loc, pentru a da mai multă forţă vocii sale ; să-ţi placă !...

Toţi corbii din jurul catedralei îşi croncăniră aprobarea. Vechile clopote ale turnului, sunînd ora, parc-ar fi fost ecoul acestor cuvinte, iar rîndunelele zburînd din cuiburi au exprimat în tăcere o opinie similară : Să-ţi placă domnul Slope ! Ei, nu, nu era prea probabil ca vreunei vieţăţi crescute în Barchester să-i placă domnul Slope.

— Nici doamna Proudie, zise domnul Harding.

La acestea, arhidiaconul uită de sine. Nu-i voi urma exemplul, nici nu-mi voi şoca cititorii transcriind terme-

nul prin care el şi-a exprimat sentimentele faţă de numita doamnă. Corbii şi ultimele note ale orologiului ce mai stăruiau în văzduh au fost însă mai puţin scrupuloşi şi au repetat în ecouri corespunzătoare extrem de nepotrivita exclamaţie. Arhidiaconul şi-a ridicat încă o dată pălăria, şi atunci se produse o nouă, salutară emisie a aburului.

A urmat o pauză, în timpul căreia dirijorul de cor a încercat să priceapă bine că soţia unui episcop de Barchester fusese numită astfel, în incinta catedralei, de buzele propriului arhidiacon : dar nu era în stare s-o facă.

— Episcopul pare a fi un om destul de liniştit, sugeră domnul Harding, recunoscîndu-şi propriul eşec.

— Idiot ! exclamă doctorul, care pentru moment nu era capabil de mai mult, decît de nişte încercări spasmodice de a rosti ceva.

— Ei, nu pare el prea ager, spuse domnul Harding ; şi totuşi, a avut mereu reputaţia unui om inteligent. Presupun că e precaut şi că nu vrea să vorbească prea mult.

În ochii doctorului Grantly, noul episcop de Barchester devenise deja o fiinţă atît de demnă de dispreţ, încît nu merita să binevoiască să-i discute caracterul. Era o marionetă mînuită de ceilalţi, o simplă păpuşă de ceară, gătită cu o etolă şi o pălărie cu borul larg, urmînd să fie aşezată pe un tron sau în cine ştie ce altă parte, trasă de sfori după cum doreau alţii. Dr. Grantly nu voia să se înjoosească şi să vorbească despre dr. Proudie, dar vedea că va trebui să discute despre ceilalţi din casă şi despre episcopii coajutori, care o coborîseră pe Preasfinţia Sa într-un fel de cutie şi erau pe cale să mînuiască sforile, după plac. Aceasta era o ofensă în sine pentru arhidiacon. Dacă l-ar fi putut ignora pe capelan şi ar fi putut să se lupte cu episcopul, nu ar fi fost nimic înjositor într-o astfel de dispută. Lasă regina să numească pe cine doreşte ea episcop de Barchester : un om sau chiar o maimuţă — o dată ce e episcop, ar putea fi un adversar onorabil ; dacă s-ar lupta, însă, singur. Dar ce era să facă o persoană ca dr. Grantly, cînd soarta îi dădea drept adversar o persoană ca domnul Slope ?

Dacă el, arhidiaconul nostru, ar fi refuzat lupta, domnul Slope ar fi trecut triumfător peste cîmpul de bătălie şi ar fi avut sub călcîiul său toată eparhia Barchesterului.

Dacă, pe de altă parte, arhidiaconul îl accepta ca duşman pe omul pe care noul episcop-păpuşă i-l punea în

față ca atare, ar fi trebuit să vorbească despre domnul Slope, și să scrie despre domnul Slope, cum ar face cu o ființă ce are, într-un oarecare grad, drepturi similare cu ale sale. Ar fi trebuit să se întîlnească cu domnul Slope ; să... — ah, ideea era dezgustătoare ! Nu putea să se hotărască să aibă de-a face cu domnul Slope.

— Este ființa cea mai perfect bestială pe care am avut-o vreodată sub ochi ! zise arhidiaconul.

— Cine — episcopul ? întrebă celălalt, inocent.

— Episcopul ! Nu — nu mă refer la episcop. Cum Dumnezeu a putut fi hirotonisită o asemenea ființă ! Acum e hirotonisit oricine, știu asta ; dar el e în biserică de zece ani, și acum zece ani erau mai atenți.

— A, te referi la domnul Slope...

— Ai văzut vreodată un animal care să semene mai puțin cu un gentleman ? întrebă dr. Grantly.

— Nu pot să spun că sînt înclinat să-mi placă.

— Să-ți placă ! strigă din nou doctorul. (Și corbii, de acord, croncăniră din nou un ecou.) Bineînțeles că nu-ți place : nu e o chestiune de plăcut. Dar ce ne facem cu el ?

— Ce ne facem cu el ? întrebă domnul Harding.

— Da, ce ne facem cu el ? Cum o să-l tratăm ? E acolo, și acolo o să rămînă. Și-a pus piciorul în palat, și n-o să și-l miște pînă nu e silit. Cum să scăpăm de el ?

— Nu cred că poate să ne facă vreun rău.

— Să nu ne facă vreun rău ! Ei bine, cred că o să-ți schimbi părerea în mai puțin de-o lună. Ce ai spune acum, dacă s-ar aranja să devină director al azilului ? Asta n-ar fi un rău ?

Domnul Harding cugetă puțin și spuse apoi că nu credea ca noul episcop să-l pună pe domnul Slope la conducerea azilului.

— Dacă nu îl pune acolo, o să-l pună altundeva, unde o să fie tot așa de rău. Îți spun că acest om, cu toate intențiile și țelurile lui, o să ajungă episcop de Barchester !

Și, din nou, dr. Grantly își ridică pălăria și își trecu gînditor și trist mîna peste creștet.

— Canalie nerușinată ! continuă el după un timp. Îndrăznește să mă interogheze despre școlile duminicale din eparhie și despre călătoriile de duminică ; niciodată n-am întîlnit pe cineva care să-l egaleze în obrăznicie.

Păi, trebuie să ne fi luat drept doi novici care aşteaptă să fie hirotonisiţi !

— Mărturisesc că mie, dintre cei doi, doamna Proudie mi s-a părut cea mai rea, spuse domnul Harding.

— Cînd o femeie e impertinentă, trebuie să o suporţi şi să te fereşti pe viitor din calea ei ; dar nu ám de gînd să-l suport pe domnul Slope. „Călătoritul de sabbat !". Acesta este tipul de om care o să ruineze biserica anglicană şi o să compromită profesiunea de preot. Nu de schismatici şi de sprijinitori ai papalităţii ar trebui să ne fie frică, ci de categoria de ipocriţi, făţarnici şi prost crescuţi ce se furişează printre noi ; oameni fără nici un principiu stabil, nici o idee-standard despre religie sau doctrină, ci preluînd doar o formulă oarecare, aşa cum a făcut-o individul acesta cînd a vorbit despre „călătoritul de sabbat".

Dr. Grantly nu mai repetă cu voce tare întrebarea, dar şi-o punea în mod constant, în sine : „Ce să ne facem cu domnul Slope ?" Cum avea să arate deschis, în faţa lumii, că îl dezaproba total şi îl detesta pe acest om ?

Pînă atunci, Barchesterul scăpase de pata vreunei rigori extreme în doctrina bisericească, Clerul din oraş şi din împrejurimi, deşi era cu totul înclinat să promoveze principiile, privilegiile şi prerogativele deţinute de High Church [1], nu se angajaseră niciodată în tendinţele denumite uneori „practici puseyiste". Toţi slujeau în sutană neagră, la fel ca odinioară părinţii lor ; purtau jiletci simple de stofă neagră, nu puneau lumînări pe altare, nici aprinse nici neaprinse ; nu îngenuncheau în taină şi se mărgineau la ritualurile ceremoniale practicate în ultima sută de ani. Îşi citeau slujbele decent şi fără emfază în bisericile lor parohiale, psalmodierile erau murmurate doar în catedrală, iar ştiinţa cîntării pe mai multe glasuri era necunoscută. Un tînăr care venise direct de la Oxford, diacon la Plumstead făcuse o slabă încercare de acest fel, după ce slujise două sau trei duminici, şi stîrnise marea mirare a părţii celei mai sărace a congregaţiei. Dr. Grantly nu fusese atunci de faţă ; dar doamna Grantly, care îşi avea propria opinie asupra acestor lucruri, şi-a exprimat speranţa că tînărul gentleman

[1] *High Church* = tendinţa manifestată de unii prelaţi ai bisericii anglicane de a se apropia de practicile şi de sistemul ierarhic al catolicismului. Vezi şi nota 1 de la p. 21. (n.t.).

nu se îmbolnăvise şi se oferi să-i trimită diferite ceniuri despre care se zicea că ar fi bune la durerea de gît. După aceasta, la Plumstead Episcopi nu mai există altă muzică decît, rareori, psalmodierea.

Acum însă arhidiaconul începu să mediteze asupra unor măsuri puternice de opoziţie absolută. Dr. Proudie şi compania sa făceau parte din ordinul cel mai de jos posibil al preoţimii anglicane [1] şi astfel era de datoria sa, a doctorului Grantly, de a fi din ordinul cel mai înalt [2]. Dr. Proudie urmărea abolirea tuturor formelor şi ceremoniilor solemne şi, de aceea, dr. Grantly simţi brusc necesitatea de a le înmulţi. Dr. Proudie va consimţi să priveze biserica de orice autoritate şi conducere colectivă, şi, ca urmare, dr. Grantly va lua partea întregii puteri a soborului şi reînnoirea tuturor vechilor sale privilegii.

Era adevărat că el nu putea să intoneze slujba, dar putea să obţină conlucrarea unui mare număr de diaconi bine educaţi, iniţiaţi în taina acestui ceremonial. Nu îşi va schimba de bună voie modul său de a se îmbrăca, dar putea să populeze Barchesterul cu tineri preoţi îmbrăcaţi în cele mai lungi sutane şi în jiletci de mătase, croite cu umeri uimitori de înalţi. Bineînţeles că nu avea de gînd să-şi facă semnul crucii, ca romano-catolicii, sau să susţină că Isus însuşi e prezent în timpul slujbei ; dar, fără a merge aşa departe, existau diferite ritualuri prin a căror adoptare ar putea să-şi arate clar antipatia pentru oameni ca dr. Proudie şi domnul Slope.

Toate acestea îi trecuseră prin minte cînd se plimba cu domnul Harding, în sus şi-n jos, prin incinta din jurul catedralei. Război, război, în inima sa era război de exterminare. Simţea că, în ce-l priveşte pe el şi pe domnul Slope, puterea unuia din cei doi asupra Barchesterului trebuie anihilată, iar el nu avea de gînd să se dea bătut, atîta vreme cît mai avea sub picioare o bucăţică de sol ferm. Se mai mîndrea că poate să facă din Barchester un loc prea fierbinte, greu de suportat de domnul Slope, şi nu avea vreo slăbiciune a duhului care să-l împiedice să ducă totul la bun sfîrşit.

— Presupun că Susan va trebui să facă o vizită la palat, zise domnul Harding.

[1] Aluzie la *Low Church*, „biserica de jos", din care fac parte preoţii fideli practicilor conservatoare ale protestantismului (n.t.).
[2] Referire la *High Church* (n.t.).

— Da, va face o vizită ; dar o va face o dată, numai o singură dată. Nu mă îndoiesc că n-o să fie convenabil pentru „cai", să vină la Plumstead prea curînd, şi cînd or să vină prima oară, o să fie prea tîrziu.

— Presupun că nu o să fie nevoie ca Eleanor să facă vreo vizită. Nu cred că s-ar înţelege bine cu doamna Proudie.

— Nu e nici un fel de nevoie, răspunse arhidiaconul, nu fără a se gîndi că o ceremonie care îi era necesară soţiei sale nu era deloc obligatorie pentru văduva lui John Bold. Nu există nici cel mai mic motiv ca ea s-o facă, dacă nu-i place. Dinspre partea mea, nu cred că o tînără decentă ar trebui să fie supusă torturii de a fi în aceeaşi cameră cu bărbatul acela.

Cu aceasta, cei doi preoţi s-au despărţit, domnul Harding mergînd spre casa fiicei sale, iar arhidiaconul căutînd recluziunea caretei sale.

Nici noii locatari ai palatului nu-şi exprimau o părere mai bună despre vizitatori, decît fusese părerea vizitatorilor despre ei. Deşi nu foloseau un limbaj aşa de tare ca dr. Grantly, simţeau tot atîta aversiune personală, şi erau tot atît de conştienţi că trebuie să se dea o bătălie şi că nu prea era loc în Barchester pentru *proudeism*, atît timp cît *grantlyismul* era predominant.

Într-adevăr, ne putem îndoi că domnul Slope nu ar fi avut la îndemînă un sistem de strategii mai bine pregătit, o direcţie de comportare ostilă mai precis definită decît a arhidiaconului. Dr. Grantly urma să ducă lupta, pentru că descoperise că îl urăşte pe domnul Slope. Domnul Slope ajunsese să-l urască pe dr. Grantly, pentru că prevăzuse necesitatea de a duce lupta. Atunci cînd trecuse pentru prima dată în revistă situaţia ţinutului, înainte de intrarea sa în Barchester, se gîndise un moment la posibilitatea unei înţelegeri cu arhidiaconul, pe care să-l amăgească şi să-l linguşească pentru a-l aduce la supunere şi a obţine astfel un avantaj prin şiretenie, în loc să-l obţină prin curaj. O mică investigaţie, însă, a fost suficientă pentru a se convinge că prin şiretenie nu va reuşi să îl cîştige pe un om ca dr. Grantly de partea unui mod de acţiune aşa cum îl preconizase el ; atunci s-a decis să recurgă la curaj. A văzut imediat că o bătălie făţişă împotriva dr. Grantly şi a partizanilor săi era o

urmare necesară a situației pe care o avea acum și a plănuit cele mai adecvate metode de a porni ofensiva.

Curînd după sosirea sa, episcopul îi comunică vicarului că preotul rezident îi permisese capelanului să predice la catedrală în duminica următoare. Preotul rezident se nimeri să fie Onorabilul și Cucernicul dr. Vesey Stanhope, aflat chiar în acest moment tocmai pe malurile lacului Como, unde era foarte ocupat să-și completeze acea colecție unică de fluturi pentru care e atît de faimos. Sau, mai bine-zis, ar fi fost rezident în lipsa fluturilor și a altor astfel de considerente proprii zilelor de vară ; iar diaconul de cor, care urma să-l suplinească în amvon, nu obiecta defel ca domnul Slope să facă această treabă în locul lui.

Ca urmare, domnul Slope și-a ținut predica ; și dacă un predicator poate avea satisfacția de a fi ascultat, domnul Slope trebuie să fi fost mulțumit. Am motive să cred că a fost mulțumit și că a părăsit amvonul cu convingerea că făcuse ceea ce avusese de gînd să facă în clipa cînd urcase în amvon.

Cu această ocazie, noul episcop se așeză pentru prima oară în tronul ce-i era destinat. Fuseseră pregătite perne și draperii stacojii noi, cu un tiv aurit nou și cu franjuri noi. Vechiul lemn de stejar al tronului, ridicîndu-se cu numeroasele sale turnulețe groteşti la jumătatea distanței pînă la cafas, fusese spălat, șters de praf, lustruit și arăta, foarte elegant. Ah, cît de des stînd acolo, în fericitele vremuri de odinioară, pe acele bănci modeste din fața altarului, am făcut să treacă timpul plictisitor al unei predici, gîndindu-mă cum aș putea să mă strecor în sus pe acele turnuri de lemn, spre steagul celui mai de sus turnuleț !

Tot Barchesterul s-a dus să-l asculte pe domnul Slope; fie pentru asta, fie pentru a-l privi atent pe noul episcop. Cele mai de seamă scufii din oraș se aflau acolo, mai mult chiar, se aflau acolo și cele mai de seamă și mai lucioase pălării preoțești. Nu era nici o strană care să nu-și aibă ocupantul pe măsură ; pentru că, deși unii canonici erau plecați în Italia sau aiurea, locurile lor erau ocupate de către confrați, care s-au strîns la Barchester cu această ocazie. Vicarul era și el acolo, un bătrîn greoi, de fapt prea bătrîn pentru a asista frecvent la slujbă de la locul său ; veni, de asemenea, și arhidiaconul. Și cancelarul, și trezorierul, și dirijorul corului, diverși canonici

minori și fiecare membru de rînd al corului, pregătit fiecare să serbeze sosirea noului episcop cu melodia și cu armonioasa expresie sfîntă de bun-venit, așa cum se cuvenea acestui moment.

Slujba a fost, neîndoielnic, bine făcută. Așa s-au petrecut mereu lucrurile la Barchester, pentru că educația muzicală a corului fusese bună, iar vocile fuseseră selectate cu grijă. Psalmii au fost frumos psalmodiați : *Te Deum*-ul a fost minunat cîntat ; iar litania s-a înfățișat într-un chip care se întîlnește încă la Barchester dar, dacă e adevărat ceea ce știu, nu se mai întîlnește nicăieri altundeva. Litania în catedrala din Barchester este de mult timp sarcina specială căreia i-au fost închinate măiestria și vocea domnului Harding. Aglomerația publicului îl ajuta în general pe solist și, deși domnul Harding nu era conștient că ar face vreun efort extraordinar, și-a întrecut probabil nivelul obișnuit. Și ceilalți și-au dat toată silința, era deci normal ca el să caute să-și depășească confrații. Astfel slujba continuă și, în sfîrșit, domnul Slope a urcat în amvon.

Și-a ales ca text un verset din preceptele date de sfîntul Pavel lui Timotei, în legătură cu purtarea cerută unui pastor și unei călăuze spirituale și, imediat, a fost evident că preabunii clerici din Barchester urmau să primească o lecție.

„Silește-te să te arăți încercat, înaintea lui Dumnezeu lucrător cu față curată, drept învățînd cuvîntul adevărului.“ Acestea erau cuvintele textului său și cu un astfel de subiect într-un astfel de loc, se poate presupune că un astfel de predicator va fi ascultat de un astfel de public. A fost ascultat cu atenție încordată și nu fără o considerabilă surpriză. Orice opinie ar fi existat în Barchester despre domnul Slope înainte de a-și începe discursul, la încheierea sa nici unul dintre ascultători nu l-a putut lua drept un prost sau un laș.

Nu ar fi potrivit dacă aș parodia predica, sau chiar dacă i-aș repeta limbajul în paginile unui roman. Încercînd să înfățișez caracterul persoanelor despre care scriu, sînt silit într-o oarecare măsură să vorbesc despre lucruri sacre. Sînt încredințat, însă, că nu se va crede că-mi bat joc de amvon, deși unii își vor imagina că nu simt deloc venerația care-i este datorată clerului. Se prea poate să

pun sub semnul întrebării infailibilitatea propovăduitorilor dar, ca urmare, sper că nu voi fi acuzat că m-aş îndoi de adevărul lucrului propovăduit.

Domnul Slope, începîndu-şi predica arăta nu puţin tact în felul său ambiguu de a sugera că, aşa umil cum era el însuşi, se afla acolo ca purtător de cuvînt al ilustrei feţe bisericeşti care stătea vizavi de el ; pornind de la această premisă, a dat o foarte exactă definiţie a comportării pe care episcopul s-ar bucura să o vadă la clerul adus acum sub jurisdicţia sa. E necesar să se spună doar că punctele asupra cărora insistase în mod deosebit erau tocmai acelea care îi erau cele mai dezagreabile clerului din eparhie şi cele mai potrivnice practicilor şi opiniilor lui, şi că toate obiceiurile şi privilegiile care le-au fost mereu dragi preoţilor din *High Church* — acelui grup care este acum scandalos numit „*High-and-dry-Church*“ [1], erau ridiculizate, ocolite şi anatemizate. Acum, clericii eparhiei de Barchester fac cu toţii parte din „High-and-dry Church“.

După ce explicase astfel, conform propriei sale opinii, cum o faţă bisericească trebuie să arate încuviinţarea ce-i e dată de Dumnezeu, ca unui lucrător cu cuget curat, el continuă, explicînd cum trebuia răspîndit cuvîntul adevărat, şi aici adoptă o viziune cam îngustă a chestiunii, luîndu-şi argumentele cam de departe. Scopul său era de a-şi exprima oroarea faţă de modurile emfatice de pronunţare, de a osîndi orice sentiment religios care ar fi stîrnit nu de sensul, ci de sunetul cuvintelor şi, de fapt, de a ocărî cu vehemenţă practicile din catedrală. Dacă sfîntul Pavel s-ar fi referit la pronunţarea corectă şi nu la învăţarea corectă a cuvîntului adevărat, această parte a predicii ar fi fost mai la subiect ; dar scopul imediat al predicatorului era de a predica doctrina domnului Slope şi nu a sfîntului Pavel şi reuşi, cu puţină pricepere, să introducă întorsătura necesară în text.

Nu putea chiar să spună, predicînd din amvonul catedralei, că psalmodierea trebuia părăsită în slujbele de la catedrală. Cu o astfel de afirmaţie, nu şi-ar fi nimerit ţinta şi ar fi devenit ridicul, spre încîntarea auditoriului său. Putea însă să facă — şi a făcut — aluzii la practicile de psalmodiere din diversele parohii şi să le condamne,

[1] *High-and-dry* = pe linie moartă (n.t.).

deşi practica era aproape necunoscută în eparhie ; şi de aici a ajuns la excesiva preponderenţă dobîndită, cum a declarat, de muzică asupra frumoasei slujbe pe care tocmai o ascultaseră. Era conştient, a spus el, că obiceiurile strămoşilor noştri nu puteau fi părăsite cît ai clipi ; sentimentele celor în vîrstă ar fi fost jignite, iar cugetele oamenilor respectabili ar fi fost tulburate. Era conştient că erau prea mulţi cei ce nu aveau un orizont îndeajuns de cuprinzător al gîndirii pentru a percepe lucrurile şi o educaţie cuprinzătoare pentru a şti că un mod de a face slujba, care se practica cînd ceremoniile exterioare aveau mai multă însemnătate decît sentimentele interioare, devenise de-a dreptul barbar într-un moment cînd convingerea interioară era totul, cînd fiecare cuvînt de pe buzele pastorului ar trebui să cadă, perfect inteligibil, asupra inimii celui ce ascultă. În trecut, religia mulţimii fusese o creaţie a imaginaţiei ; în vremurile mai apropiate, devenise necesar pentru orice creştin ca întreaga lui credinţă să se întemeieze pe raţiune — s-ar cuveni nu doar să creadă, ci să şi asimileze — nu doar să audă, ci să şi înţeleagă. Cuvintele slujbei noastre de dimineaţă, cît de frumoase, cît de potrivite, cît de inteligibile erau, cînd erau citite cu demnitate simplă şi precisă ! Dar cît de mult se pierdea din înţelesul cuvintelor, dacă ele erau prezentate cu toate farmecele false ale melodiei ! etc., etc.

Iată o predică vrednică pe deplin să fie ţinută în faţa domnului arhidiacon Grantly, a domnului Harding, dirijor de cor, şi a tuturor celorlalţi ! A tuturor feţelor bisericeşti şi a întregii adunări a canonicilor, în propria lor catedrală ! În faţa unor oameni care îmbătrîniseră slujind aşa cum ştiau ei mai bine, cu o convingere neclintită că numai astfel vor atinge ţelul propriei credinţe. Şi acestea din partea unui om ca àsta, a unui parvenit clerical, fără parohie, un preot oarecare, un intrus printre ei ; un individ adunat — aşa a spus dr. Grantly — din noroaiele din Marylebone [1] ! Trebuiau să asiste la întreaga predică! Nici unul dintre ei, nici măcar dr. Grantly, nu putea să-şi astupe urechile, nici să iasă din casa Domnului în timpul slujbei. Se vedeau obligaţi să-l asculte, şi încă fără vreo posibilitate imediată de a răspunde.

---

[1] Pe atunci, Marylebone era un sat mizer în apropiere de Londra (n.t.).

Nu există, probabil, nici o nenorocire mai mare menită omenirii din ţări civilizate şi libere, decît obligaţia de a asculta predici. Nimeni în afară de preotul care predică nu are, în acest domeniu, puterea de a constrînge un auditoriu să-şi îndure în linişte tortura. Nimeni în afară de preotul care predică nu poate să se delecteze cu platitudini, truisme şi netruisme, şi totuşi să fie răsplătit, ca privilegiu de necontestat, cu aceeaşi atitudine ca şi cum de pe buze i-ar picura numai cuvinte de o elocvenţă înflăcărată, ori de o logică pe deplin convingătoare. Lăsaţi un profesor de drept sau de fizică să intre într-un amfiteatru şi acolo să toarne cuvinte searbăde şi fraze goale inutile : le va turna în faţa unor bănci goale. Lăsaţi un avocat să încerce să pledeze fără să vorbească bine, şi o să ajungă să vorbească numai rareori. Cuvîntul judecătorului nu trebuie ascultat, vrînd-nevrînd, decît de juriu, de acuzat şi de temnicer. Un membru al Parlamentului poate fi redus la tăcere de cei care se prefac că nu-şi pot opri tusea sau îi număra frazele. Consilierii municipali pot fi boicotaţi. Dar nimeni nu se poate sustrage unui preot care predică. El este plictisul vremurilor, moşneagul [1] de care noi, sindbazii, nu putem scăpa, coşmarul care ne strică odihna duminicală, năpasta care ne împovărează religia şi face slujba lui Dumnezeu neplăcută...

Cu cîtă împăcare de sine va trage tînărul pastor concluzii greşite din texte prost înţelese, şi apoi ne va ameninţa cu toate pedepsele din Hades, dacă vom pierde din vedere a ne supune dispoziţiilor date de el! Da, tinere prieten mult prea încrezător în tine însuţi, chiar dacă aş crede în acele mistere ce se ivesc atît de des în gura ta ; în cuvîntul pur pe care îl ţii în mînă ; ar trebui să mă ierţi dacă, în unele lucruri, m-aş îndoi totuşi de interpretarea ta. Trebuie să mă scuzi, tinere predicator, atît de neîndemînatic, dacă mă vezi căscînd la frazele tale imperfecte, la imaginile tale repetate, la patosul tău fals, la tărăgănările şi stridenţele tale, la mormăielile tale, la ofurile şi

[1] Aluzie la bătrînul marinar pe care Sindbad, celebrul erou din *O mie şi una de nopţi*, îl ucide, salvîndu-se astfel de sub stăpînirea lui (n.t.).

ahurile, la mănușile tale negre și batista ta albă. Pentru mine astea nu înseamnă nimic ; și ceasurile ne sînt prea prețioase ca să le pierdem în felul acesta — dacă am putea măcar să evităm pierderea de timp !

Și aici trebuie să protestez împotriva pretextului, auzit adesea de la clerul activ, că e copleșit de mulțimea predicilor. Ținem cu toții prea mult la propriile voci, iar predicatorul e încă și mai mult încurajat în vanitatea de a și-o face auzită pe a sa, de privilegiul de a se afla în fața unui auditoriu captivat. Predica este îmbucătura plăcută din propria sa viață, deliciosul moment de autoexaltare. „Am ținut nouă predici săptămîna asta", îmi spunea zilele trecute un tînăr prieten, cu mîna languros ridicată la frunte, imaginea martirului covîrșit de povară. „Nouă săptămîna asta, șapte săptămîna trecută, patru săptămîna de dinainte. Am ținut douăzeci și trei de predici luna asta. Chiar că e prea mult." „Prea mult, într-adevăr, am spus, cutremurîndu-mă ; prea mult pentru puterile oricui." „Da, răspunse el blînd, într-adevăr, așa e ; încep să simt dureros cît e de mult." „Aș vrea, am zis eu, să o simți cu adevărat — ce n-aș da să ajungi să o simți !" Dar nu a ghicit că inima mea suferea pentru sărmanii ascultători.

În orice caz, nimeni nu a părut să se fi plictisit la predica domnului Slope. Vorbele sale erau prea la obiect pentru ca auditoriul să se plictisească ; și, ca să fim sinceri, domnul Slope avea darul de a folosi cu energie cuvintele. A fost ascultat pînă la capătul celor treizeci de minute de elocință, cu o atenție mută și cu urechi atente ; dar cu ochi plini de mînie, care priveau sever în jur, la preoții înfuriați, cu nările larg deschise din care izbucneau clocotele indignării ; se mutau de pe un picior pe altul, mișcările neliniștite ale trupului anunțînd tulburarea minților și a inimilor neîmpăcate cu toată lumea.

În sfîrșit, episcopul, care fusese cel mai surprins din toată congregația, și căruia părul aproape că i se făcuse măciucă de groază, dădu binecuvîntarea într-un chip ce nu semăna deloc cu cel exersat în propriul birou, iar congregația a fost liberă să-și vadă de drum.

Capitolul VII

VICARUL ŞI CAPITULUL[1] SE SFĂTUIESC

ÎN TOT BARCHESTERUL ERA MARE zarvă. Dr. Grantly abia reuşi să-şi stăpînească furia pînă la ieşirea din catedrală, dar după aceea izbucni. Bătrînul vicar se retrăsese tăcut la el în cancelarie, temîndu-se să scoată o vorbă ; şi acolo se aşeză, năucit, meditînd în van la multe lucruri. Domnul Harding a plecat singur, abia tîrîndu-se cu tristeţe ; şi trecînd încet pe sub ulmii din curte, nu-i venea să creadă că vorbele pe care le auzise veniseră într-adevăr din amvonul catedralei Barchester. Urma să mai fie tulburat şi de acum încolo ? Era posibil ca întreaga sa viaţă să se dovedească zadarnică pentru a doua oară ? Putea fi vorba de a abdica de la postul său de dirijor al corului, aşa cum abdicase cu ani în urmă din cel de director al azilului ? De a renunţa la muzică, aşa cum renunţase la cei doisprezece pacienţi ai săi ? Şi ce dacă ! Vreun alt „Jupiter" sau vreun alt dr. Slope ar fi venit şi l-ar fi obligat să plece şi de la St. Cuthbert. Desigur că nu a putut să fi greşit toată viaţa dacă a cîntat litania aşa cum o făcuse pînă atunci. Începuse însă să aibă dubii. Neîncrederea în sine era slăbiciunea domnului Harding. Nu este, însă, un defect des întîlnit la oamenii din categoria sa.

Da, tot Barchesterul era în mare zarvă ! Nu numai feţele bisericeşti erau afectate. Şi mirenii ascultaseră noua doctrină a domnului Slope surprinşi, unii cu indignare, iar alţii cu sentimente amestecate, din care totuşi cel de antipatie faţă de predicator avea o pondere mai mică. Bătrînul episcop şi capelanii, vicarul şi canonicii săi, membrii vechi ai corului şi mai ales domnul Harding care îl conducea, se bucuraseră cu toţii de simpatie în Barchester. Îşi cheltuiseră banii şi făcuseră bine ; săracii nu fuseseră persecutaţi ; clericii nu fuseseră nici aroganţi, nici lipsiţi de indulgenţă ; şi tot renumele oraşului se datora importanţei sale ecleziastice. Totuşi, au

[1] Totalitatea canonicilor dintr-o eparhie (n.t.).

existat și unii care l-au ascultat pe domnul Slope cu satisfacție.

Este atît de plăcut să ți se presare în viață un dram de animație cînd suferi atîta din cauza plictiselii ! Imnurile și *Te Deum*-urile erau și ele plăcute, dar fuseseră auzite atît de des ! Domnul Slope, cu siguranță, nu era prea grozav, dar aducea ceva nou și, mai mult, era isteț. De mult considerau ei o piedică în calea progresului — spuneau acum mulți cetățeni ai Barchesterului — continuarea în același ritm monoton a lucrurilor fără să se ia seama la schimbările lumii din afară. Oameni care trăiau înaintea timpurilor lor aveau idei noi și era timpul să progreseze și Barchesterul. Poate că are dreptate domnul Slope. Duminica nu fusese destul de bine respectată, în afară de slujbele din catedrală. Într-adevăr, cele două ore care despărțeau între ele slujbele fuseseră multă vreme destinate vizitelor matinale și meselor tîrzii de dimineață. Și apoi, școala duminicală ! Într-adevăr, trebuiau făcute mai multe în legătură cu această școală duminicală ; școala zilei de sabbat — cum o numise domnul Slope. Vechiul episcop nu se prea ocupase de școlile de duminică, așa cum ar fi trebuit s-o facă. (Acești oameni probabil că nu-și dădeau seama că atît catehismul cît și rugăciunile sînt tot atît de greu de asimilat pentru o minte tînără, precum contabilitatea este pentru o minte vîrstnică ; și că ambele treburi sînt privite cu foarte puțin entuziasm.) Și apoi, în ceea ce privește acea mare problemă a slujbelor acompaniate de muzică religioasă, sînt destule argumente și de partea domnului Slope. Era evident că oamenii mergeau la catedrală pentru a asculta muzică etc., etc.

Și astfel s-a format un grup foarte hotărît de partea domnului Slope. Acesta era alcătuit din păturile de sus, mai ales din doamne. Nici un bărbat — de fapt, nici un gentleman — n-ar fi putut să fie atras de domnul Slope, sau să consimtă să stea la picioarele unui Gamaliel [1] atît de dezgustător. Femeile, de multe ori, sînt mai îngăduitoare în ce privește defectele fizice, și dacă un bărbat le vorbește frumos, ele îl ascultă, chiar dacă le-ar vorbi cu o gură diformă și hidoasă. Wilkes [2] avea mare succes ca amant, pe cînd domnul Slope, veșnic asudat, cu părul ni-

[1] Fruntaș al fariseilor (n.t.).

[2] John Wilkes, ziarist și politician din cea de-a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, faimos pentru viața lui frivolă (n.t.).

sipos, ochii ca cepele, cu palmele roșii, era atotputernic doar în ce privea inima femeilor.

Erau însă printre clericii vecini vreo doi care considerau că nu e prea bine să neglijeze masa, pe care erau puse de această dată pîinea și cuțitul în eparhia Barchester. Ei și numai ei i-au făcut vizite domnului Slope în urma reprezentației date de el în amvonul catedralei. Printre aceștia, domnul Quiverful, parohul de la Puddingdale, a cărui nevastă nu înceta să-i dea, an de an, noi dovezi ale dragostei sale, așa încît să-i sporească atît grijile cît și, sperăm, fericirea sa. Cine s-ar putea mira că un domn cu paisprezece copii și cu un venit de 400 lire pe an caută pîinea și cuțitul, chiar dacă s-ar afla în mîinile domnului Slope ?

Foarte curînd după acea duminică în care se ținuse predica, cei mai de seamă clerici de prin preajma Barchesterului s-au adunat pentru a stabili cum ar putea fi înlăturat domnul Slope. În primul rînd, să nu mai predice din amvonul catedralei Barchester. Acesta era primul punct de vedere expus de dr. Grantly și cu toții au fost de acord, cu condiția să aibă destulă putere să-l împiedice. Dr. Grantly afirmă că această putere se afla în mîinile vicarului și ale capitulului [1] declarînd că nici un cleric din afara capitulului nu avea dreptul să predice acolo, cu excepția episcopului însuși. Vicarul a fost de acord cu aceasta, dar a pretins că obiecțiile ridicate într-un asemenea subiect ar fi necuviincioase. La această afirmație se alătură și un doctor mărunțel și slăbuț, unul dintre membrii consiliului eparhial, care nu putea fi de acord cu această interdicție, sperînd că vreodată o să se afle și el în acel amvon. Un doctor micuț și viclean, căruia îi convine să trăiască în căsuța lui comodă, în incinta catedralei, și e foarte mulțumit să mai arunce cîte o înțepătură doctorului Vesey Stanhope sau altor persoane absente, ale căror vile din Italia sau case din jurul Londrei sînt mult mai atrăgătoare decît odăițele din casele catedralei.

La acestea, cancelarul, un om voinic, de obicei destul de tăcut, dar foarte sensibil, a răspuns că membrii consiliului eparhial erau conduși de un vicar, și că în astfel de cazuri dreptul vicarului la amvon era dreptul rangului mai mare. Atunci, vicarul își dădu consimțămîntul, oftînd adînc la auzul acestor adevăruri. Îndată, însă, doctorul

[1] Vezi nota de la p. 55.

slăbuţ spuse că ei vor fi în mîna canonicilor, printre care s-ar putea găsi oricînd vreunul care să înşele încrederea vicarului. La aceasta, se auzi dinspre colţul unde stătea cancelarul corpolent o exclamaţie, un fel de „of, of !“, dar tot atît de bine ar fi putut fi vorba de o răsuflare mai adîncă a venerabilului domn. Şi de ce, la urma urmei, ar fi trebuit să-i închidă gura ? întrebă domnul Harding. N-ar trebui să se teamă nimeni să audă ce are de spus cineva într-o predică, dar cu condiţia să nu predice o doctrină falsă, iar în acest caz să decidă episcopul dacă să i se ia sau nu dreptul de a predica preotului respectiv. Astfel vorbi prietenul nostru; dar în zadar, pentru că ţelurile omeneşti sînt atinse tot prin mijloace omeneşti. Dar vicarul întrezări o rază de speranţă în privirea înguştă a acelor ochi bătrîni. Într-adevăr, să i se spună episcopului cît de dezagreabil le-a fost domnul Slope : un episcop nou, proaspăt înscăunat, n-ar trebuit să-şi lase insultaţi clericii, atunci cînd nici măcar nu i s-a dus luciul de pe etola cea nouă.

Apoi se ridică dr. Grantly care, adunînd înţelepciunea presărată de colegii săi, vorbi cu o adîncă autoritate. Cînd spun că arhidiaconul se ridică, vorbesc de omul dinăuntru, care sări deodată la acţiune imediat, pentru că făptura lui trupească stătuse de la început în picioare, cu cozile fracului atîrnînd peste braţe. Mîinile şi le ţinea în buzunarele pantalonilor.

— Este foarte clar că omul acesta nu trebuie să mai fie lăsat să predice vreodată în catedrală. Cu toţii vedem asta, în afară de prietenul nostru, aici prezent, care este atît de blajin, încît n-ar putea să-l refuze pe papă dacă acesta i-ar cere să-i împrumute amvonul. Nu trebuie deci să-l mai lăsăm pe omul ăsta să predice aici. Nu atît pentru că părerile lui pe teme bisericeşti sînt diferite de ale noastre, pentru aşa ceva nu trebuie să ne supere, ci pentru că ne-a insultat voit. Cînd s-a urcat duminică în amvon, scopul său premeditat a fost de-a ofensa oameni îmbătrîniţi în slujba acelei idei despre care el a avut îndrăzneala să vorbească cu atîta dispreţ. Cum adică ?! Să vină aici un străin, un tînăr necunoscut şi antipatic, şi să ne spună în numele episcopului, stăpînul său, că nu ne cunoaştem îndatoririle, că sîntem demodaţi şi inutili ! Nu ştiu ce trebuie să admirăm mai mult la el : curajul sau neruşinarea! Şi vă voi spune un lucru : acea predică este opera unui singur om. Episcopul a avut de-a face cu această predică

tot atît cît a avut şi vicarul aici de faţă. Ştiţi cu toţii cît de mîhnit sînt să văd în această eparhie un episcop nutrind ideile liberale prin care s-a remarcat dr. Proudie. Ştiţi cu toţii cît de puţină încredere aş avea în opiniile unui astfel de om. Dar în acest caz îl consider nevinovat. Consider că dr. Proudie a trăit prea mult în mijlocul unor gentlemeni pentru a putea fi vreodată vinovat, sau să îndemne vreodată pe cineva să se facă vinovat de un asemenea ultraj. Nu ! Acel om nu a spus adevărul, cînd a insinuat că ar vorbi din partea episcopului. Se potrivea foarte bine cu ambiţiile sale să ne provoace, să ne sfideze aici, în mijlocul îndatoririlor noastre religioase, aici, între zidurile iubitei noastre catedrale, aici, unde de atîţia ani am slujit fără schismă şi cu un bun renume ! Un asemenea atac asupra noastră venind de la un astfel de om este abominabil !

— Abominabil ! mormăi vicarul.

— Abominabil ! bombăni doctorul cel slăbuţ.

— Abominabil ! repetă cancelarul, vorbind din adîncul pieptului său voluminos.

— Într-adevăr, cred că aşa a fost, spuse domnul Harding.

— Deopotrivă abominabil şi inadmisibil ! continuă arhidiaconul. Dar, domnule vicar, slavă Domnului, acest amvon este încă al nostru : al domniei-voastre, pot spune. Acest amvon este doar al vicarului şi al capitulului catedralei Barchester şi. deocamdată, domnul Slope nu face parte din acest capitul. Domnia-voastră, domnule vicar, aţi propus să-l rugăm pe episcop să se abţină de a ne băga pe gît acest om ; dar, ce-ar fi dacă episcopul s-ar lăsa influenţat de capelanul său ? După părerea mea, treaba trebuie rezolvată aici, între noi. Domnul Slope nu mai poate predica aici fără să ceară şi fără să i se acorde permisiunea, şi să facem aşa fel încît să nu i se mai acorde... Să avem grijă ca orice participare a sa în adunările preoţeşti ale catedralei să-i fie refuzată. Şi dacă atunci episcopul va dori să intervină, vom şti ce răspuns să-i dăm. Prietenul meu ne-a sugerat că acest om a reuşit să răzbată la amvon preluînd obligaţia unuia dintre canonicii noştri ; dar sînt sigur că putem avea deplină încredere în aceşti gentlemani, că ne vor sprijini dacă vor şti că vicarul se opune.

— Bineînţeles că puteţi avea încredere, îi asigură cancelarul.

Au mai urmat multe discuţii între înţelepţii cancelariei, însă toate se încheiaseră cu aceleaşi concluzii pe care le trăsese şi arhidiaconul. Se obişnuiseră prea mult cu conducerea lui, pentru a le ignora atît de repede şi, mai mult, în cazul de faţă nici unul nu dorea să-l sprijine pe acel om pe care el era atît de nerăbdător să-l vadă învins.

O astfel de întrunire, precum aceea la care am asistat, nu poate avea loc într-un oraş ca Barchester fără să fie cunoscută şi discutată de toţi. Atît scopul întrunirii, cît şi cuvîntările vicarului, arhidiaconului şi cancelarului erau comentate şi repetate în toate casele, bineînţeles, nu fără obişnuitele adaosuri de amănunte imaginare, corespunzînd gusturilor povestitorilor.

Toţi erau de acord însă că domnul Slope va trebui să-şi piardă dreptul de a mai ţine predici în catedrala Barchester ; mulţi considerau că ar trebui chiar ca paracliserii să nu-i dea scaun, iar cei mai înverşunaţi dintre susţinătorii măsurilor energice spuneau chiar că predica e suficientă pentru punerea lui sub acuzare, şi că în curînd va fi judecat pentru calomnie.

Grupul care era gata să-l apere, tinerele doamne bigote şi domnişoarele bătrîne dornice să vadă şi ele o schimbare, bineînţeles că i-au luat apărarea cu şi mai multă înverşunare după acest atac. Dacă nu-l vor mai putea asculta pe domnul Slope în catedrală, îl vor asculta în altă parte ; îi vor lăsa pe vicarul plicticos, pe bătrînii canonici onorifici, atît de plicticoşi, şi pe nu mai puţin plicticoşii canonici minori, să-şi predice unul altuia ; o să-i lucreze papuci şi perniţe, pasmanteria şi dantelele hainelor preoţeşti, o să-l facă pe martir fericit creînd pentru el un nou Sion, o Betesdă, lăsînd în umbră catedrala.

Doctorul şi doamna Proudie se întorseseră îndată la Londra. Au considerat că ar fi indicat ca vicarul şi capitulul să nu le atribuie vreun amestec personal în toată afacerea cu predica, pînă ce lucrurile nu se vor fi domolit ; l-au lăsat pe domnul Slope în urmă, neprihănit, încît acesta şi-a continuat cu zel munca, linguşindu-i pe cei care i-ar fi ascultat linguşirile, şoptind la urechea femeilor prostuţe tot felul de baliverne religioase, gudurîndu-se pe lîngă puţinii clerici care l-ar fi primit, făcînd vizite în

casele săracilor, interesîndu-se de toţi, vîrîndu-şi nasul peste tot şi măsurînd, cu ochiul lui care le observa pe toate, semnele decăderii celor supuşi. Nu mai întreprinse nimic, însă, pentru a mai predica în catedrală.

Capitolul VIII

FOSTUL DIRECTOR SE BUCURĂ DE PERSPECTIVA ÎNTOARCERII SALE ÎN VECHIUL POST

PRINTRE DOAMNELE DIN BARchester care îl recunoscuseră pe domnul Slope ca părinte spiritual al lor nu se afla nici văduva Bold, nici cumnata ei. La începutul acestei furtuni, nici unul dintre locuitorii incintei n-a fost mai pornit împotriva intrusului decît aceste două doamne. Era şi normal. Cine ar putea fi mai mîndră de renumele muzical al catedralei decît fiica dirijorului corului ? Cine ar fi putut fi mai ofensat de o insultă adusă vechiului cor ? În toate aceste privinţe, domnişoara Bold şi cumnata ei aveau opinii comune.

Furia s-a temperat, însă, într-o oarecare măsură, şi îmi pare rău că trebuie să recunosc că aceste doamne i-au permis domnului Slope să-şi fie propriul apologet. La vreo două săptămîni de la predică, amîndouă au fost foarte mirate cînd, deschizînd uşa salonului domnişoarei Bold, valetul l-a anunţat pe domnul Slope. Într-adevăr, ce om pe lumea asta ar fi putut să le surprindă mai tare făcîndu-le o astfel de vizită matinală ? Iată-l pe marele inamic a tot ce era bun în Barchester, intrînd în propriul lor salon, iar ele nu aveau în preajmă pe nimeni să le apere cu un braţ puternic sau cu o limbă ascuţită. Văduva îşi luă pruncul din leagăn, în poală, iar Mary Bold se ridică în picioare, gata să moară bărbăteşte apărînd acel copil, cu orice preţ, dacă ar fi fost nevoie de un asemenea sacrificiu.

Așa a fost primit domnul Slope. Dar, la plecare, ambele femei i-au întins mîna pentru a-i da voie să-și ia rămas bun, așa cum face orice gentleman care a fost primit cu amabilitate. Da, a dat mîna cu ele și a fost condus spre ieșire, făcîndu-i-se reverențe curtenitoare, iar valetul i-a deschis ușa de parcă ar fi fost vorba de cel mai important dintre canonici. Atinsese mînuța pruncului și îl binecuvîntase cu o binecuvîntare înflăcărată, îi vorbise văduvei despre durerile ei recente, iar lacrimile liniștite ale tinerei Eleanor nu-l acuzaseră pe el ; îi spusese lui Mary Bold că devotamentul ei va fi răsplătit, iar Mary Bold ascultase aceste laude fără nici un fel de zgomot. Cum reușise toate acestea ? Cum făcuse să schimbe atît de repede aversiunea în politețe ? Cum reușise să învingă ostilitatea cu care aceste doamne erau pregătite să-l primească, și să se împace atît de repede cu ele ?

Cititorii mei își vor fi dat seama, din cele scrise pînă acum, că mie personal nu-mi place domnul Slope ; dar trebuie să recunosc că e un om foarte abil. Știe cum să arunce un cuvînt potrivit la locul potrivit ; știe să-și adapteze lingușirile în funcție de cine îl ascultă, cunoaște vicleniile ca o vulpe și se pricepe să le folosească. Dacă ar fi reușit domnul Slope să-și pună în valoare viclenia și în relațiile sale cu bărbații așa cum reușise în cele cu femeile, dacă ar fi izbutit vreodată să învețe să se poarte ca un gentleman, ar fi putut să ajungă foarte departe.

A început discuția cu Eleanor preaslăvindu-l pe tatăl ei. I-a spus că își dăduse seama că, din păcate, jignise un om pentru care nu-s-ar găsi destule cuvinte de laudă. Nu-și dorea să abordeze un subiect care ar fi, desigur, mult prea serios pentru o discuție de salon, dar ar vrea să spună că nu avusese nici pe departe intenția să rostească în acea predică nici măcar un cuvînt jignitor despre un om pe care toată lumea — cel puțin toți clericii — îl respecta atîta cît îl respecta pe domnul Harding. Și, tot așa, continuă să-și răstălmăcească o mare parte din cuvintele rostite în predică, exprimîndu-și cea mai adîncă admirație pentru talentul muzical al dirijorului corului, elogiindu-i pe tată, pe fiică și cumnată, vorbind mieros, într-o șoaptă anume pregătită pentru auzul femeii, pentru ca în cele din urmă să-și atingă țelul. La plecare, a dat glas speranței că va mai fi primit și în viitor ; și deși Eleanor nu-și dădu asentimentul, ea nu și-a exprimat dezacordul ;

și astfel a rămas stabilit dreptul domnului Slope de a le mai face vizite celor două doamne.

A doua zi după această vizită, Eleanor i-a vorbit tatălui său, exprimîndu-și părerea că domnul Slope nu este chiar atît de rău pe cît se spune. Cînd domnul Harding a auzit ce se întîmplase, a deschis ochii ceva mai mult decît de obicei, dar nu a spus nimic ; nu putea fi de acord cu vreo laudă adusă domnului Slope, dar nici nu era în obiceiul lui să vorbească vreun om de rău. Nu i-a plăcut cîtuși de puțin această vizită și, oricît de naiv ar fi fost, era sigur că domnul Slope avea, în afară de simpla plăcere de a conversa cu două doamne, niște motive ascunse pentru cine știe ce afacere.

Domnul Harding venise însă cu un alt scop la fata lui, nu neapărat să-l vorbească. de bine sau de rău, pe domnul Slope. Venise să-i spună că postul de director al azilului Hiram era din nou liber și că era foarte probabil că se va reîntoarce la vechea lui locuință și la cei doisprezece pacienți ai săi.

— Dar, spuse el rîzînd, gloria mea de demult va fi cu mult redusă.

— De ce, tăticule ?

— Prin acest act al Parlamentului, venitul meu va rămîne la patru sute cincizeci de lire pe an !

— Patru sute cincizeci, în loc de optsute ? ! se miră ea. Păi, e cam puțin... Dar oricum, tăticule, vei avea totuși casa veche și grădina, nu ?

— Draga mea, zise el, pentru mine asta valorează de două ori mai mult decît banii ; și, vorbind, mulțumirea și veselia i se citeau în glas, în tot felul său de a fi, în mersul săltăreț cu care se plimba de colo-colo prin salon. Valorează de două ori mai mult decît banii. Voi avea casa și grădina și, în general, un venit mult mai mare decît mi-aș dori vreodată.

— În orice caz, nu vei fi obligată să întreții o fată extravagantă —și, în timp ce vorbea, tînăra văduvă își trecu brațul pe sub brațul lui și îi făcu loc lîngă ea, pe canapea ; oricum, nu vei avea și cheltuiala asta pe cap.

— Nu, draga mea, și mă voi simți din pricina asta foarte singur ; dar să nu ne gîndim acum la așa ceva. În ce privește venitul, voi avea destul pentru cît îmi dorese eu. O să am propria mea casă, și trebuie să recunosc acum că de multe ori am simțit cît de incomod e să locuiești cu

chirie. Apartamentele cu chirie sînt foarte potrivite pentru tineri, dar la vîrsta mea simţi nevoia, nu ştiu cum să-ţi spun, poate de-un pic de respectabilitate.

— O, tăticule, sînt sigură că nu poate fi vorba de aşa ceva ! Nimeni nu s-a gîndit la aşa ceva. Nimeni din tot Barchesterul nu a fost mai respectat decît tine, de cînd ai închiriat camerele de pe High Street. Nimeni ! Nici vicarul în castelul său, nici arhidiaconul la Plumstead.

— Nu ţi-ar fi prea recunoscător arhidiaconul, dacă te-ar auzi acuma, spuse el, zîmbind vag la auzul acestui fel neobişnuit al fiicei sale de a-şi dezvălui propriile imagini despre demnitarii bisericeşti ai capitulului din Barchester ; dar, în orice caz, voi fi foarte fericit să mă întorc la casa mea veche. De cînd am auzit că totul e aranjat, am început să cred că nu pot să mă simt în largul meu decît în cele două camere vechi ale mele.

— Vino să stai cu mine, tăticule, pînă se aranjează totul. Hai, fii un tătic cuminte !

— Îţi mulţumesc, Nelly, dar nu. N-o s-o fac. Ar însemna să mă mut de două ori. Voi fi foarte fericit să mă întorc la bătrînii mei. Şase din ei s-au dus în ultimii ani. Şase din doisprezece ! Iar ceilalţi, îmi pare rău, dar o duc foarte rău acolo. Bietul Bunce, bătrînul Bunce !

Bunce era unul dintre supraviețuitorii azilului de la Hiram ; un om în vîrstă, acum trecut de nouăzeci de ani, care era de mult unul dintre preferaţii domnului Harding.

— Ce fericit va fi bătrînul Bunce ! zise doamna Bold, bătînd încet din palmele sale catifelate. Ce fericiţi vor fi să te aibă din nou cu ei ! Poţi fi sigur că se vor înţelege din nou cu toţii, dacă te vei întoarce iarăşi la ei.

— Voi avea însă alte probleme şi mai grele ca înainte, răspunse el, rîzînd cu jumătate de gură. Acum mai sînt şi douăsprezece femei şi o îngrijitoare. Cum voi putea eu să am grijă şi de douăsprezece femei şi de îngrijitoare ?

— Bineînţeles că îngrijitoarea va avea grijă de femei.

— Dar cine va avea grijă de ea ? întrebă tatăl.

— N-o să vrea să fie îngrijită. Cred că va fi ea însăşi o mare doamnă. Totuşi, tăticule, unde va locui această îngrijitoare ? Doar n-o să locuiască împreună cu tine, în casa directorului !

— Păi... sper că nu, draga mea !

— O, tăticule, îţi spun sincer că nu mi-aş dori o îngrijitoare ca mamă vitregă !...

— N-o să ai, draga mea ; bineînţeles, dacă asta depinde de mine. Dar o să se construiască o altă clădire pentru îngrijitoare şi pentru femei ; şi, din cîte ştiu, nici măcar n-au stabilit locul viitoarei case !

— Dar, îngrijitoarea a fost numită ? întrebă Eleanor.

— Nici directorul nu a fost numit încă, răspunse el.

— Dar... cred că nu există dubii asupra lui, zise fiica lui.

Domnul Harding a spus că el crede că n-ar exista dubii şi că arhidiaconul declarase acelaşi lucru, afirmînd că episcopul şi capelanul său nu aveau destulă putere ca să numească pe altcineva, chiar dacă ar dori şi ar avea destulă neruşinare s-o facă. Arhidiaconul consideră că, deşi domnul Harding îşi dăduse demisia din acest post, şi făcuse aceasta necondiţionat, procedase astfel în nişte condiţii care nu-i lăsau episcopului altă soluţie decît reinstalarea lui în post, mai ales că acum treburile azilului erau legiferate de o decizie parlamentară. Aceasta era părerea arhidiaconului şi socrul său o primi fără nici o umbră de neîncredere.

Dr. Grantly se opusese dintotdeauna demisiei domnului Harding din acest post. Încercase tot ce-i stătuse în putere pentru a-l convinge să renunţe. Crezuse că domnul Harding putea să suporte atacul oamenilor indignaţi că se primeşte un venit atît de mare, de opt sute pe an, dintr-un asemenea fond de caritate, şi nici nu fusese mulţumit de purtarea curajoasă a socrului său. De asemenea, el privea acea reducere a venitului directorului de azil ca o şmecherie meschină şi josnică a guvernului, prin care acesta încerca să scape de dificultăţile datorate presei. Dr. Grantly declară că guvernul nu avea dreptul să dispună nici de cele patru sute cincizeci de lire pe an din suma lăsată prin testament de Hiram, nici de nouă sute ; pe cînd episcopul, vicarul şi capitulul, fără doar şi poate, aveau dreptul să stabilească suma care trebuie plătită. De asemenea, el a declarat că guvernul nu avea nici un drept să mai aducă în azil nici douăsprezece bătrîne, nici o sută douăzeci ; şi a rămas foarte indignat de toată povestea. Probabil că uitase, cînd afirmase aceasta, că guvernul nu făcuse practic nimic şi că nu se folosise de nici un drept al său. Făcuse obişnuita greşeală de a-i atribui guvernului

— care în astfel de probleme este neputincios — îspră-vile Parlamentului, care este atotputernic.

Deşi simţea că şi gloria şi onoarea funcţiei de director al azilului din Barchester erau într-adevăr diminuate de recenta decizie a Parlamentului, că întreaga instituţie devenise mai mult sau mai puţin ineficientă, din cauza funcţionarilor din administraţia liberalilor, că azilul nu mai era nici pe departe ce fusese pe vremuri — cu venitul său redus, cu bătrînele aduse acum şi cu celelalte inovaţii —, totuşi, arhidiaconul era un om prea practic pentru a dori ca socrul său, care acum de-abia avea vreo 200 lire pe an, să refuze acest post, oricît de compromiţător şi de dezonorant ar fi.

Drept urmare, domnul Harding se hotărîse să revină la vechea lui locuinţă de la azil şi, ca să spun adevărul, încerca o plăcere aproape copilărească cînd se gîndea la asta. Venitul redus nu-l deranja cîtuşi de puţin. Nu prea-i plăcea ideea cu îngrijitoarea şi bătrînele, dar se consola singur gîndindu-se că o astfel de organizare a azilului este folositoare săracilor oraşului. Îl deranja într-o oarecare măsură gîndul că va trebui să-şi reprimească postul ca pe un dar din partea noului episcop, prin intermediul domnului Slope, dar îl liniştea siguranţa arhidiaconului că o astfel de numire nu ar reprezenta o favoare. Reinstalarea fostului director ar fi fost privită de lume ca un fapt inevitabil. Domnul Harding, deci, nu ezita deloc spunîndu-i fiicei sale că întoarcerea lor în vechea casă este o certitudine.

— Şi nu va trebui să ceri acest post, tăticule ?

— Bineînţeles că nu, draga mea. În nici un caz nu i-aş cere vreo favoare noului episcop, pe care aproape că nici nu-l cunosc. Nici nu aş cere ceva ce mi-ar putea fi acordat de domnul Slope. Nu ! spuse el, cu o tulburare neobişnuită ; voi fi într-adevăr foarte fericit să mă întorc la azil. Dar nu mă voi duce acolo dacă, pentru asta, va fi necesar să-l rog ceva pe domnul Slope.

Această mică izbucnire a furiei tatălui său era în dezacord cu prezenta stare de spirit a tinerei Eleanor. Ea nu ajunsese să-l simpatizeze pe domnul Slope, dar ajunsese să creadă că acesta îl respecta mult pe tatăl său şi se gîndea că se cade ca ea să facă tot ce-i stă în putinţă să inspire încredere reciprocă între cei doi.

— Tăticule, interveni ea, cred că-l judeci greşit pe domnul Slope...

— Oare aşa să fie ?..., replică el liniştit.

— Da, aşa cred tăticule, că n-a vrut să te jignească, cînd a ţinut predica aceea care i-a revoltat atît de tare pe vicar şi pe arhidiacon.

— Nici n-am crezut asta, draga mea. Sper că nici măcar nu m-am întrebat în sinea mea, dacă a vrut sau nu să mă jignească. Ar fi chiar nedemn să-mi pun o astfel de întrebare, atît din punctul meu de vedere, cît şi din cel al capitulului. Dar mi se pare că a jignit însăşi slujirea Domnului, aşa cum este făcută, în conformitate cu legile bisericii Angliei.

— Dar nu e posibil să fi crezut că e de datoria lui să-şi exprime îndoiala asupra celor pe care dumneata, vicarul şi noi toţi le acceptăm atît de uşor ?

— Nu cred că un tînăr are printre îndatoririle sale şi pe aceea de a asalta cu obrăznicie, în biserică, părerile celor mai în vîrstă decît el. Ar fi trebuit să tacă, măcar din politeţe, dacă nu din bunătate sau modestie.

— Dar domnul Slope ar putea spune că, într-o astfel de situaţie, poruncile stăpînului său ceresc nu-i îngăduie să tacă.

— Nici măcar să fie politicos, Eleanor ?

— Asta nu a spus, tăticule.

— Crede-mă, copila mea, că un preot creştin nu e niciodată îndemnat de poruncile lui Dumnezeu să insulte credinţele, sau nici măcar prejudecăţile semenilor săi, şi că religia nu trebuie să fie mai puţin îngăduitoare cu purtarea civilizată şi politicoasă între oameni, decît alte ştiinţe pe care le studiază omul. Sincer, îmi pare rău că nu pot să apăr predica domnului Slope din catedrală. Dar, hai draga mea, pune-ţi boneta şi să mergem să ne plimbăm prin acele minunate grădini ale azilului. De cînd l-am părăsit, n-am mai avut curajul să-i trec pragul. Acum cred că pot să îndrăznesc să intru.

Eleanor a sunat din clopoţel, dînd o serie de indicaţii importante în legătură cu pruncul, pe care după multe şovăieli urma să-l părăsească pentru cel mult o oră, apoi a plecat să se plimbe cu tatăl ei prin grădinile vechiului azil. Locurile de dincolo de zidurile azilului îi fuseseră interzise şi ei, din momentul demisiei tatălui său.

Capitolul IX

FAMILIA STANHOPE

IATĂ CĂ AU TRECUT TREI LUNI de cînd dr. Proudie şi-a început domnia, şi în eparhie s-au şi făcut schimbări care dau în orice caz dovadă de energie a unei minţi active. Printre altele, clericii care lipseau au avut parte de aluzii mult prea clare pentru a fi trecute cu vederea. Sărmanul, bunul bătrîn episcop Grantly fusese prea îngăduitor în această privinţă, iar arhidiaconul nu fusese niciodată dispus să fie prea sever cu cei care erau absenţi din cauze onorabile, şi care se achitau cu generozitate de obligaţiile lor.

Printre cei mai mari păcătoşi ai eparhiei din acest punct de vedere era dr. Vesey Stanhope. Trecuseră mai mulţi ani de cînd nu-şi mai făcuse datoria ; cu toate acestea nu exista nici un alt motiv de a nu şi-o face decît lipsa oricărei dorinţe din partea sa. Avea o *prebendă* [1] în eparhie, una dintre cele mai bune reşedinţe din împrejurimi şi cele două mari prezbiterii din Crabtree, Canonicorum şi Stogpingum. De fapt, avea de păstorit trei parohii, pentru că aceea din Weiderdoon se unea cu cea din Strogpingum. Locuia în Italia de doisprezece ani. Prima sa călătorie acolo, datorată unei dureri de gît care, deşi nu se repetase niciodată cu violenţă, îi fusese atît de folositoare, încît putuse trăi de atunci într-o inactivitate comodă.

Acum era chemat acasă, într-adevăr, nu cu violenţă grosolană sau prin vreun ordin irevocabil, ci printr-o dispoziţie pe care nu se simţea în stare să o ignore. Domnul Slope îi scrisese la dorinţa episcopului. În primul rînd, episcopul dorea mult colaborarea valoroasă a doctorului Vesey Stanhope la rezolvarea treburilor eparhiei ; în al doilea rînd, episcopul credea că e datoria sa imperioasă de a face personal cunoştinţă cu cei mai de seamă clerici ai eparhiei ; apoi episcopul era de părere că este în esenţă necesar, în interesul doctorului Stanhope, ca dr. Stanhope să se întoarcă, pentru un timp în orice caz, la Barchester ;

[1] Venitul unui canonic, obţinut de obicei din valori imobiliare — case şi terenuri (n.t.).

și, în sfîrșit, se spunea că se manifestă în momentul de față un sentiment atît de puternic al ierarhilor bisericii în legătură cu absența clericilor, încît nu se cuvenea ca dr. Vesey Stanhope să lase ca numele să se alăture celor ce vor fi probabil supuși în cîteva luni judecății consiliilor naționale.

Era ceva de o ambiguitate atît de înspăimîntătoare în această ultimă amenințare, încît dr. Stanhope se decise să-și petreacă două sau trei luni de vară la reședința sa din Barchester. Presbiteriile sale erau ocupate de diaconii lui, iar el se simțea, datorită inactivității, nepotrivit datoriilor de paroh ; locuința sa de prebendă, însă, era păstrată neocupată pentru dînsul și el nutrea speranța să țină din cînd în cînd cîte o predică. Sosi, astfel, la Barchester, cu întreaga sa familie, care trebuie prezentată cititorilor mei.

Caracteristica principală a familiei Stanhope s-ar numi probabil lipsă de suflet ; dar lipsa de suflet era, în majoritatea cazurilor, însoțită de amabilitate într-o atît de mare măsură, încît să fie puțin observată de cei din jur. Erau atît de dornici să-și ajute vecinii, încît vecinii nu reușeau să-și dea seama cît de indiferentă le era de fapt fericirea și bunătatea celor din jur. Familia Stanhope te vizita în caz de boală (cît timp nu era contagioasă), îți aducea portocale, romane franțuzești și ultimele cancanuri, pentru a afla apoi despre moartea sau înzdrăvenirea ta cu aceeași indiferență. Purtarea lor unul față de altul era aceeași cu cea față de restul lumii ; se suportau și erau îngăduitori unii cu alții ; și era uneori, așa cum vom vedea, multă nevoie de a fi îngăduitori, dragostea pe care și-o împărțeau ajungînd rareori mai departe. E uimitor cît de mult era în stare să facă — și cît de mult făcea de fapt — fiecare membru al familiei ca să împiedice bunăstarea celorlalți patru.

Pentru că erau cu totul cinci, și anume : doctorul și doamna Stanhope, două fiice și un fiu. Doctorul era poate individul cel mai obișnuit și cel mai demn de respect dintre ei ; și, totuși, toate calitățile lui erau negative. Era un domn arătos, cam greoi, de vreo șaizeci de ani. Părul era alb ca neaua, foarte bogat, și aducea oarecum cu o lînă de cea mai bună calitate. Mustățile erau foarte mari și foarte albe, și îi dădeau chipului expresia unui leu bătrîn, somnoros și binevoitor. Îmbrăcămintea lui era mereu fără

cusur. Deşi stătuse atîţia ani în Italia, doctorul purta invariabil o nuanţă ecleziastică decentă, dar niciodată hiper-ecleziastică. Era un om căruia nu-i plăcea vorba multă, dar puţinul pe care-l spunea era în general bine spus. Lecturile sale depăşeau rareori romanele de dragoste sau poezia de factură uşoară şi nu întotdeauna foarte morală. Era un adevărat *bon-vivant ;* un desăvîrşit cunoscător de vinuri, deşi nu bea niciodată în exces ; şi un critic implacabil în toate chestiunile legate de bucătărie. Avusese multe de iertat familiei, pentru că în jurul său crescuse o familie, şi le iertase tot — în afară de lipsa de grijă pentru masa lui. Slăbiciunea sa în această privinţă era de mult pe deplin înţeleasă, şi mînia sa era rareori pusă la încercare. Cum dr. Stanhope era un om al bisericii, se poate presupune că o parte considerabilă a personalităţii sale cuprinde convingeri religioase ; dar lucrurile nu stau aşa. Trebuie să se creadă că avea convingeri religioase ; dar rareori şi le impunea, chiar şi propriilor copii. Aceste rezerve nu erau sistematice, dar îi erau foarte caracteristice. Nu că s-ar fi hotărît vreodată să nu influenţeze gîndurile celorlalţi, dar era atît de indolent, încît momentul de a interveni nu se ivise decît atunci cînd posibilitatea de a o face dispăruse pentru totdeauna. Orice convingere ar fi avut tatăl, copiii erau în orice caz doar membrii indiferenţi ai bisericii din care i se trage lui venitul.

Acesta era doctorul Stanhope. Trăsăturile de caracter ale doamnei Stanhope erau şi mai slab conturate decît cele ale stăpînului ei. Acel *far niente* al vieţii italiene îi pătrunsese în adîncul sufletului, şi o făcuse să privească starea de inactivitate ca pe singurul bun lumesc. Modul de a fi şi înfăţişarea ei erau extrem de atrăgătoare. Fusese o frumuseţe şi, chiar şi acum, la cincizeci şi cinci de ani, era o femeie distinsă. Îmbrăcămintea ei era mereu impecabilă : nu îmbrăca veşminte ce respectau eticheta decît o dată pe zi, şi nu se arăta niciodată decît între trei şi patru ; însă atunci cînd se arăta, era la înălţime. Dacă truda era în parte şi a ei, sau cu totul a cameristei, o persoană cum e autorul nu poate nici măcar să-şi imagineze. Combinaţia vestimentară era mereu complicată, şi totuşi niciodată nu era prea exagerată. Veşmintele erau bogate, dar nu înzorzonate cu podoabe ; ornamentele pe care le purta erau costisitoare, rare şi astfel alese încît nu puteau să nu atragă atenţia, dar nu dădeau impresia că ar fi pur-

tate pentru un asemenea scop. Ştia bine marele secret arhitectural al ornării construcţiilor ei, şi nu se cobora niciodată la construirea unui ornament. Dar atunci cînd am spus că doamna Stanhope ştia cum să se îmbrace şi îşi întrebuinţa zilnic cunoştinţele, am spus tot ce era de spus. Nu avea nici un alt scop în viaţă. Era, într-adevăr, ceva, că nu se amesteca în scopurile altora. La începuturile căsătoriei, fusese supusă unor mari încercări provocate de mesele doctorului ; dar, în ultimii zece sau doisprezece ani, fiica ei cea mai mare, Charlotte, o scăpase de trudă, şi erau puţine lucruri în stare să o deranjeze — adică, puţine pînă s-a dat ordinul cu privire la această călătorie groaznică în Anglia : într-adevăr, de atunci, viaţa ei fusese destul de grea. Pentru un asemenea om, osteneala de a fi dusă de pe malurile lacului Como în oraşul Barchester e o trudă de-a dreptul insuportabilă, oricît de grijulii ar fi cei însărcinaţi cu transportul. Doamna Stanhope fusese obligată să-şi ia cu sine absolut toate rochiile.

Charlotte Stanhope avea atunci cam treizeci şi cinci de ani ; şi, oricare i-ar fi fost defectele, nu avea nici unul din cele care aparţin îndeobşte tinerelor fete bătrîne. Ea nici nu se îmbrăca tinereşte, nici nu vorbea tinereşte, şi de fapt nici nu arăta tînără. Părea a fi perfect mulţumită cu viaţa pe care o trăia, şi nu căuta deloc să dea impresia graţiilor tinereţii. Era o tînără frumoasă ; şi dacă ar fi fost bărbat, ar fi fost un tînăr frumos. Tot ceea ce se făcea în casă, şi nu era făcut de servitori, era făcut de ea. Ea dădea ordinele, plătea cheltuielile, angaja şi concedia slujitorii, făcea ceaiul, tranşa carnea, şi prelua — de fapt, toate treburile din gospodăria familiei Stanhope. Ea, şi numai ea putea să-şi convingă tatăl să se ocupe şi de starea afacerilor sale lumeşti. Ea, şi numai ea putea să ţină în frîu, într-o măsură oarecare, absurdităţile surorii ei. Ea, şi numai ea împiedica familia de a se prăbuşi în dezonoare şi pauperitate totală. Datorită sfaturilor ei se găseau acum cu toţii într-o postură foarte neplăcută la Barchester.

Pînă aici, caracterul Charlottei Stanhope nu este neatrăgător. Dar rămîne de spus că influenţa pe care o avea asupra familiei, deşi fusese folosită, într-un fel, pentru bunăstarea lor lumească, nu fusese folosită de fapt, în beneficiul lor, aşa cum ar fi trebuit. Îşi susţinuse tatăl în totala lui indiferenţă faţă de obligaţiile profesionale, con-

vingîndu-l că mijloacele lui de trai erau proprietatea lui personală, la fel cum averea fratelui său mai mare era proprietatea acelui lord venerabil. În anii trecuţi, înăbuşise orice dorinţă de întoarcere în Anglia pe care doctorul şi-o exprimase din cînd în cînd. Deşi îşi încurajase mama în inactivitatea ei, ca să poată ajunge ea însăşi stăpîn şi administrator al gospodăriei Stanhope. Încurajase şi hrănise nesăbuinţele surorii sale, deşi era mereu dispusă — şi deseori reuşea — să o apere de rezultatul lor probabil. Făcuse tot ce-i stătuse în putere, şi izbutise pe deplin, să-şi răsfeţe fratele şi să-l asmută împotriva lumii, făcînd din el un individ indolent, fără vreo profesiune, şi fără vreun şiling pe care să-l poată numi al său.

Domnişoara Stanhope era o femeie inteligentă, în stare să abordeze multe subiecte de conversaţie şi o interesa prea puţin care era acest subiect. Se mîndrea cu libertatea ei faţă de prejudecăţile englezeşti şi, ar fi putut adăuga, faţă de orice delicateţe feminină. În materie de religie, era liber-cugetătoare şi, lipsită de adevărată afecţiune, îi făcea plăcere să-şi azvîrle părerile în faţa cugetului tulburat al tatălui ei. Ar fi grozav de mulţumită dacă ar fi năruit şi ce mai rămăsese din biserica Angliei în sufletul lui ; dar ideea ca el să renunţe la ascensiunea ecleziastică nu-i trecuse niciodată prin minte. Cum s-o facă, dacă nu avea nici un venit din nici o altă sursă ?

Dar cei mai proeminenţi membri ai familiei rămîn abia să fie descrişi. Al doilea copil, botezat Madeline, fusese o mare frumuseţe. N-ar trebui să spunem că *fusese*, pentru că niciodată nu era mai frumoasă decît în momentul despre care scriem, deşi ea era de mulţi ani mutilată de un accident. Nu e necesar să intrăm în detalii privitoare la prima tinereţe a Madelinei Stanhope. Ea a plecat în Italia cînd avea vreo şaptesprezece ani, şi i s-a permis să-şi folosească din plin frumuseţea fără pereche în saloanele din Milano şi în ticsitele vile de pe malul lacului Como. Devenise faimoasă pentru aventurile în care nu se pierdea cu firea ; nimicise inimile unei duzini de cavaleri, fără să şi-o fi pierdut vreodată pe a ei. Sîngele a curs în înfruntările provocate de neasemuitele-i graţii, iar ea afla despre aceste ciocniri cu o plăcută emoţie. Se spunea că asistase odată, deghizată în paj, la moartea unui iubit de-al său.

Așa cum se întîmplă deseori, se măritase cu cel mai rău dintre toți cei care-o ceruseră în căsătorie. Nu e nevoie să spunem aici de ce îl alesese pe Paulo Neroni, un om fără familie și fără mijloace, un simplu căpitan în garda papei, un om care venise la Milano fie ca aventurier, fie ca spion, un om cu un temperament brutal și cu purtări lingușitoare, neplăcut la figură, negricios la față și atît de fals în vorbe, încît în fiecare oră era prins cu cîte o minciună. Atunci cînd momentul căsătoriei a venit, probabil că nu avea altă alternativă. El, în orice caz, îi devenise soț; și după o lună de miere prelungită petrecută lîngă lacuri, au mers împreună la Roma, căpitanul papei încercînd în zadar să-și convingă soția să nu vină cu el.

Șase luni mai tîrziu, ea se întoarce în casa tatălui său: era infirmă și era mamă. Venise fără să dea de veste, avînd abia cîteva haine cu care să se acopere, și fără vreuna din multele podoabe care dăduseră strălucire trusoului de mireasă. Copilul era în brațele unei fete sărmane din Milano, luată în schimbul slujnicei din Roma căreia, după ce o însoțise aproape tot drumul, spunea stăpîna ei, i se făcuse dor de casă și se întorsese. Era clar că tînăra doamnă se silise ca la Milano să nu fie nici un martor care să vorbească despre viața ei la Roma.

Căzuse, spuse ea, cățărîndu-se pe niște ruine, și își zdrobise, iremediabil, tendoanele genunchiului; atît de *iremediabil*, încît atunci cînd se ridica în picioare, era cu 20 de centimetri mai scundă decît înălțimea ei obișnuită; atît de *iremediabil*, încît, atunci cînd încerca să se miște, nu putea decît să se tîrască cu dificultate, cu șoldul ieșind în afară și piciorul întins într-o poziție mai puțin grațioasă decît cea a unui cocoșat. Ca urmare, se hotărîse, o dată pentru totdeauna, să nu se mai ridice niciodată, și să nu mai încerce să se miște singură.

Nu le-a trebuit mult zvonurilor să o ajungă din urmă, șoptind că fusese maltratată cu cruzime de către Neroni, și că accidentul se datora violenței lui. Oricum, puține fuseseră spuse despre soțul ei, dar acest puțin îi dăduse de înțeles familiei Stanhope că signor Neroni nu va mai fi văzut și nu se va mai auzi nimic despre el. Nu era nici o îndoială privind reintrarea în vechile drepturi familiale a sărmanei frumuseți maltratate, sau a primirii fetiței ei sub acoperișul casei Stanhope. Deși lipsiți de inimă, cei din familia Stanhope nu erau egoiști. Cele două făpturi au

fost primite, mîngîiate, s-a făcut caz de ele, pentru o perioadă de timp au fost aproape adorate, apoi cei doi părinţi le-au văzut ca pe o pacoste. Dar doamna Neroni era acum în casă, şi rămînea aici impunîndu-şi felul de a fi, cu toate că acest fel de a fi nu prea se conforma regulilor obişnuite din familia unui cleric englez.

Signora Neroni, nu mai putea ieşi în lume, dar nu avea nici o intenţie să renunţe la ea. Frumuseţea chipului era neatinsă şi această frumuseţe era de un tip aparte. Şuviţele bogatului păr şaten se înfăşurau, ca în sculpturile greceşti, în jurul capului, lăsînd vederii cît mai mult din frunte şi obraji. Fruntea, deşi cam îngustă, era foarte frumoasă atît prin conturul perfect cît şi prin albul de perlă. Ochii erau mari, migdalaţi, minunat de luminoşi ; dacă m-aş aventura să spun „luminoşi ca ai lui Lucifer", cred că aş exprima cel mai bine intensitatea strălucirii lor. Erau nişte ochi care tulburau şi înfricoşau pe oricine ; oamenii cu minte limpede şi cu suflet liniştit ar fi trebuit să se ferească de orice înfruntare cu asemenea vrăjmaşi. Exista în ei sclipirea talentului şi focul pasiunii şi jocul spiritului, dar nu exista dragoste. În schimb, era cruzime şi cutezanţă, o dorinţă de a domina, viclenie şi ştiinţa maliţiei. Şi totuşi, erau nişte ochi foarte frumoşi. Genele erau lungi şi perfecte, şi privirea lungă şi netulburată cu care îşi privea în faţă admiratorul fascina şi înfricoşa totodată. Era un bazilisc de care un iubitor înfocat al frumuseţii nu se putea salva. Nasul şi gura şi dinţii şi bărbia şi gîtul şi bustul erau perfecte, cu mult mai mult la douăzeci şi opt de ani decît la şaptesprezece. Nu-i de mirare că avînd un asemenea farmec care-i mai strălucea pe faţă, şi cu o asemenea diformitate care-i distrugea trupul, ea hotărîse să fie văzută, dar să fie văzută doar întinsă pe o canapea.

Hotărîrea ei nu fusese dusă la capăt fără dificultate. Frecventase în continuare opera din Milano ; fusese încă zărită din cînd în cînd în saloanele aristocraţiei ; se lăsase transportată în şi din trăsura ei, în aşa fel încît să nu i se tulbure graţiile, să nu i se deranjeze îmbrăcămintea sau să i se vadă deformităţile. Era însoţită mereu de sora ei şi de o slujnică ; de asemenea, de un slujitor şi, în unele cazuri, de doi. Nu-şi putea atinge scopul cu mai puţin efort ; şi, totuşi, nefericită cum era, îşi realizase scopul. Şi-apoi, din nou, tinerii cei mai libertini din Milano începură să

frecventeze vila familiei Stanhope și să-i înconjoare canapeaua, spre nemulțumirea tatălui ei. Uneori, spiritul lui se revolta, o pată închisă îi apărea pe obraz ; dar Charlotte îl liniștea cu vreun triumf al artei ei culinare, și totul se calma pentru un timp.

Madelinei îi plăcea să aibă tot felul de mărunțișuri scumpe și originale printre lucrurile din cameră, printre podoabele pe care le purta, printre nimicurile feminine din preajma ei. Ceea ce era mai vizibil decît oriunde în cartea ei de vizită. S-ar putea spune că, în starea în care se afla în prezent, n-are decît rareori nevoie de un asemenea obiect, avînd în vedere cît de puțin probabilă era o vizită de dimineață : dar nu aceasta era și părerea ei. Cartea ei de vizită era înconjurată cu un chenar aurit ; pe trei rînduri, se tipărise :

„La Signora Madeline
Vesey Neroni,
Nata Stanhope.“ [1]

Și deasupra numelui așezase o strălucitoare coroniță de aur, care arăta într-adevăr somptuos. Cum anume ajunsese să-și născocească un asemenea nume ar fi greu de explicat. Tatăl ei fusese botezat Vesey, așa cum altul este botezat Thomas ; și ea nu avea mai mult drept de a și-l însuși decît ar avea fiica unui domn Josiah Jones de a se intitula *doamna Josiah Smith,* căsătorindu-se cu un bărbat pe care l-ar chema Smith. Coronița de aur nu era nici ea la locul ei, și poate era și mai puțin scuzabilă. Paulo Neroni nu avea nici cel mai mic drept de a se numi vlăstar al vreunei familii nobile italiene. Dacă ei s-ar fi întîlnit în Anglia, probabil că Neroni ar fi fost conte ; dar se întîlniseră în Italia, și orice astfel de pretenție din partea lui ar fi fost pur și simplu ridiculă. O coroniță, însă, era un ornament frumos, și dacă o biată schiloadă se consola punînd așa ceva pe cartea de vizită, cine putea să-i reproșeze ?

Despre soțul ei sau despre familia lui, n-a vorbit niciodată ; dar admiratorilor le făcea deseori aluzii, într-un mod misterios, la viața de femeie măritată și la izolarea ei și, arătîndu-le copilul, îl numea cel din urmă vlăstar din

[1] Doamna Madeline Vesey Neroni, născută Stanhope (n.t.).

sîngele împăraţilor, referindu-se astfel la faptul că Neroni se trăgea dintr-o veche familie romană care-i dăduse pe cei mai răi dintre Cezari.

„Signora" nu era lipsită de talent, şi nici de o anume sîrguinţă ; era un nedomolit scriitor de corespondenţă, şi scrisorile ei îşi meritau preţul timbrelor : erau pline de umor, maliţie, satiră, dragoste, filosofie libertină, religie lipsită de orice rigori şi, vai ! uneori şi de prea slobode trivialităţi. Subiectul, însă, depindea cu totul de destinatar, şi era gata să corespondeze cu oricine în afară de tinere prea morale sau bătrîne băţoase. Scria de asemenea un soi de poezie, în general în italiană, şi scurte romane romantice, în general, în franceză. Citea mult o literatură de un gen cam dezlînat, iar ca lingvist modern devenise într-adevăr foarte capabilă. Aceasta era doamna care venise acum să rănească inimile bărbaţilor din Barchester.

Ethelbert Stanhope era în multe privinţe asemănător surorii sale mai mici, dar era mai puţin valoros ca bărbat decît ea ca femeie. Marele lui defect era lipsa totală a acelui principiu pe care ar fi trebuit să şi-l însuşească, el fiind fiul unui om fără avere : anume, să-şi cîştige singur pîinea. Se făcuseră multe încercări de a i-l impune, însă toate dăduseră greş, nu atît din lipsă de activitate din partea sa, cît dintr-o lipsă de înclinaţie de a face eforturi în vreun scop ce nu-i era pe plac. Fusese educat la Eton [1] şi fusese destinat bisericii, dar el părăsise Cambridge cu dezgust după un singur semestru, şi îşi anunţase tatăl că avea intenţia de a studia pentru examenul de avocat. Ca să se pregătească pentru aceasta, considerase că ar fi bine să frecventeze cursurile unei universităţi germane şi, ca urmare, s-a dus la Leipzig. A rămas acolo doi ani, şi a adus cu el cunoaşterea limbii germane şi gustul pentru artele frumoase. Totuşi, intenţiona încă să devină avocat ; a închiriat o cameră mobilată, s-a angajat să stea sub ascultarea unui *pundit* [2], şi a petrecut cîteva luni la Londra. Aici şi-a dat seama că toate aptitudinile lui înclinau spre viaţa de artist şi s-a decis să trăiască din pictură. În acest scop, s-a întors la Milano şi s-a pregătit pentru Roma. Ca pictor ar fi putut să-şi cîştige pîinea, pentru că îi trebuia doar oarecare stăruinţă ca să fie excelent ; dar cît a fost la Roma, gîndurile i s-au îndreptat spre alte lumi : în

[1] Celebru colegiu al Universităţii Cambridge (n.t.)
[2] Învăţat (în India) (n.t.).

curînd a scris acasă după bani, spunînd că fusese convertit la Biserica Mamă [1], că era deja un acolit al iezuiţilor, şi că era pe punctul de a pleca împreună cu alţii în Palestina cu o misiune pentru convertirea evreilor. S-a dus în Iudeea, dar nefiind în stare să-i convertească pe evrei, l-au convertit ei pe el. A scris din nou acasă, spunînd că Moise era singurul care dăduse lumii legi perfecte, că venirea adevăratului Messia era iminentă, că se pregăteau lucruri măreţe în Palestina, şi că întîlnise un membru al familiei lui Sidonia [2], un om remarcabil, care era acum în drum spre Europa Occidentală şi pe care îl convinsese să se abată din drumul său şi să facă o vizită la vila Stanhope. Ethelbert şi-a exprimat apoi speranţa că mama şi surorile sale îl vor asculta pe acest minunat profet. Ştia că tatăl lui nu va putea să-i urmeze învăţăturile, din considerente pecuniare. Acest Sidonia, însă, nu l-a plăcut atît de mult cît îl plăcuse un alt membru al acestei familii pe un tînăr nobil englez [3]. Cel puţin nu-l înzestrase cu grămezi de aur mari cît nişte cămile ; astfel încît Ethelbert a fost din nou obligat să golească punga bisericii anglicane.

Nu are rost să spunem cum a jurat tatăl său că nu-i va mai trimite bani şi nu va primi nici un prieten de-al lui ; nici cum Charlotte a declarat că Ethelbert nu poate fi lăsat fără nici un ban în Ierusalim, şi nici cum „la Signora Neroni“ s-a hotărît să-l vadă pe Sidonia la picioarele ei. Banii au fost trimişi şi prietenul a venit. Prietenul a venit, dar nu era deloc pe gustul „Signorei“. Era un bătrînel murdar, şi deşi nu-i înzestrase cu vreo cămilă de aur, se pare că îl uşurase pe tînărul Stanhope de cele ce-i erau necesare. A refuzat cu îndîrjire să părăsească vila înainte de a primi un cec de la doctor, pentru bancherii săi londonezi.

Ethelbert nu a rămas mult timp la noua lui religie. Apăru în curînd la vilă fără vreo prejudecată cu privire la religie şi ferm hotărît să atingă faima şi bogăţia ca sculptor. Aduse cu el nişte modeleuri pe care le crease la

---

[1] Biserica romano-catolică (n.t.).

[2] Personaj în romanele *Coningsby* (1844) şi *Tancred* (1847) ale lui Benjamin Disraeli, erudit lipsit de orice căldură sufletească (n.t.).

[3] Aluzie la Millbank, un bogat fabricant care îl ajută pe Coningsby, eroul romanului lui Disraeli, cînd acesta fusese dezmoştenit de familie (n.t.).

Roma și care promiteau într-adevăr atît de mult, încît tatăl său a fost convins să mai facă cheltuieli pentru a susține aceste păreri. Ethelbert a deschis o întreprindere sau, mai bine zis, a închiriat niște camere de locuit și un atelier, la Carrara, și a stricat acolo multă marmură și a făcut cîteva statui frumușele. Din acea perioadă, acum patru ani, pendulase între Carrara și vilă, dar șederile sale la atelier deveniseră din ce în ce mai scurte, și cele de la vilă din ce în ce mai lungi. Nu-i de mirare, deoarece Carrara nu este un loc unde i-ar plăcea unui englez să locuiască.

Cînd familia porni spre Anglia, el s-a decis să nu rămînă în Italia și, cu ajutorul surorii sale mai mari, își îndeplinise hotărîrea împotriva dorințelor tatălui său. Era necesar, spunea el, să vină în Anglia pentru a primi comenzi. Cum ar fi putut altfel să-și valorifice profesia ?

Ca aspect, Ethelbert Stanhope era cea mai ciudată făptură. Era în orice caz foarte chipeș. Avea ochii surorii sale Madeline, fără să aibă privirea și viclenia lor tăioasă și crudă. Erau de asemenea mult mai deschiși și de un albastru atît de clar, încît făceau ca fața lui să fie remarcabilă, chiar dacă nimic altceva nu intervenea să o facă să fie așa. Dacă intrai într-o încăpere în care se afla el, ochii albaștri ai lui Ethelbert erau primul lucru pe care îl vedeai și, după ce plecai, aproape sigur că era ultimul lucru pe care îl uitai. Părul lui deschis era foarte lung și mătăsos, căzînd peste umeri. Barba și-o aranjase în țara sfîntă, și era cu adevărat patriarhală. Nu se rădea niciodată și nu și-o tundea decît rareori. Era strălucitoare, moale, curată, și nu cu totul neatrăgătoare. Arăta astfel încît doamnele și-ar fi putut dori să i-o deșire și să o țeasă în locul borangicului. Pielea îi era deschisă și aproape rozalie, era mic de statură și cu membrele subțiri, dar bine legat, iar vocea sa avea o dulceață anume.

În maniere și în îmbrăcăminte se remarca la fel de lesne. Nu avea nimic din acea *mauvaise honte* [1] a englezilor. Nu avea nevoie de nici o prezentare pentru a deveni agreabil cuiva. Vorbea de obicei străinilor, deopotrivă doamnelor și bărbaților, cu naturalețe, fără nici o ceremonie, și nu părea să i se fi reproșat cîndva asta. Îmbrăcămintea lui nu se poate descrie, pentru că era foarte va-

[1] În limba franceză, în original : stîngăcie care provine din timiditate, din scrupule inutile (n.t.).

riată ; dar urma aproape întotdeauna în amănunt principiile culorii sau ale croielii din îmbrăcămintea celor în societatea cărora se afla în acel moment.

Era în general credincios obiceiului de a face curte doamnelor, o făcea fără vreun scrupul de conștiință, și nici nu-i dădea prin minte că o asemenea purtare ar fi putut să fie nelalocul ei. Inima lui nu putea fi impresionată de nimic și el nici nu-și dădea seama că întreaga umanitate suferă de aceeași infirmitate. Nu se gîndise prea mult la asta ; însă dacă ar fi fost întrebat, ar fi spus că dacă maltratezi inima unei femei, îi strici șansele de succes monden. Principiile lui îi interziceau astfel de a da atenție unei fete, dacă i se părea că era de față un bărbat care i-ar fi convenit să-i fie soț. În acest fel, firea lui bună i se amesteca în distracții ; dar nu avea nici un alt motiv să se abțină de la cele mai îndrăznețe declarații de dragoste făcute oricărei fete care i-ar fi bucurat privirea.

Bertie Stanhope, cum i se spunea îndeobște, era simpatizat, însă, de reprezentanții ambelor sexe ; de italieni, ca și de englezi. Cercul lui de cunoștințe era foarte larg și cuprindea oameni de tot soiul. Nu nutrea nici un respect pentru ranguri și nici o aversiune față de cei inferiori lui. Se aflase întotdeauna în relații de familiaritate cu nobilii englezi, cu comercianții germani și cu preoții catolici. Pentru el, toți oamenii erau aproape la fel. Era mai presus — sau, mai bine zis, mai prejos — de orice prejudecată. Nici o virtute nu putea să-l farmece, nici un viciu să-l șocheze. Avea o bunăvoință naturală, care părea să-i asigure accesul în cele mai înalte cercuri, și totuși nu era niciodată nelalocul lui în cele mai de jos. Nu avea nici un principiu, nici o considerație pentru alții, nici un fel de respect pentru sine, nici o dorință de a fi altceva decît un trîntor de stup, și doar să i se dea atîta miere încît să se poată îndestula. În ce privește mierea, în vremurile ce vor urma, se poate prevesti că nu va avea parte decît de foarte puțină.

Aceasta era familia Stanhope care se alătură astfel dintr-o dată, cercului ecleziastic de la Barchester. O alcătuire mai ciudată e probabil imposibil de conceput. Și nu se întîmpla ca și cum ar fi picat cu toții pe neașteptate în jurul catedralei fără să-i fi cunoscut sau să fi auzit vorbindu-se mai înainte de ceilalți. Dacă ar fi fost așa, ar fi fost improbabilă vreo amalgamare între noii veniți și gru-

pul Proudie sau grupul Grantly. Dar lucrurile nu stăteau deloc aşa. Familia Stanhope era bine cunoscută după nume în Barchester şi Barchesterul era gata s-o primească cu braţele deschise. Dr. Stanhope era unul dintre canonicii, dintre stîlpii eparhiei ; mai mult, atît tabăra Proudie cît şi tabăra Grantly contau pe el ca pe un aliat sigur.

El era fratele unui nobil, avea şi ea un frate care făcea parte din înalta aristocraţie ; amîndoi aceşti nobili erau lorzi cu tendinţe *whig* [1], cu care noul episcop formase un fel de alianţă. Aceasta era suficient pentru a-i da domnului Slope mari speranţe că-l va putea atrage pe dr. Stanhope de partea sa, înainte ca duşmanii lui să poată manevra în vreun fel. Pe de altă parte, bătrînul vicar contribuise, cu mulţi ani în urmă, pe vremurile energicei tinereţi clericale a doctorului Stanhope, la formarea unui curent de opinii privind necesitatea avansării lui ; şi, de asemenea, cu mulţi ani în urmă, cei doi doctori, Stanhope şi Grantly, stătuseră împreună, tineri şi veseli, în pensiunile studenţeşti de la Oxford. În consecinţă, dr. Grantly nu se îndoia că noul venit i se va alătura sub acelaşi drapel.

Dar amîndoi îşi imaginau prea puţin care erau acum ingredientele adăugate familiei Stanhope.

Capitolul X

SERATA DOAMNEI PROUDIE — ÎNCEPUTUL

LA PRIMA LOR VIZITĂ ÎN BARchester, Episcopul şi soţia sa stătuseră acolo doar trei sau patru zile. Prea Sfinţia sa se aşezase, precum am văzut, pe tronul său, însă atitudinea lui, căreia încercase să-i dea multă demnitate ierarhică, fusese în mare măsură tulburată de cutezanţa predicii capelanului. Abia îndrăznise

[1] Numele vechi al partidului liberal (n.t.).

să-şi privească în ochi clericii, şi să lase a se înţelege prin severitatea chipului că lua în serios tot ceea ce mîna lui dreaptă spunea în numele lui ; dar nu îndrăznise nici să-l contrazică pe domnul Slope şi nici să le arate celor din jur că nu era părtaş la predică şi că era ofensat de ea.

Îşi binecuvîntase în consecinţă poporul cu un gest cam nesigur, care nu avusese deloc darul să-l mulţumească, plecase spre palatul său, fără să ştie prea clar ce îi va spune capelanului. Nu a rămas însă mult timp pradă îndoielii. Abia îşi scoase haina de batist, cînd părtaşa întregii sale trude intră în birou şi exclamă, chiar înainte de a se fi aşezat :

— Preasfinţia ta, ai mai auzit vreodată o predică mai sublimă, care să mişte mai mult spiritul, care să meargă mai la ţintă decît aceasta ?

— Păi, draga mea ; hm... hm... Episcopul nu ştia ce să spună.

— Sper, preasfinţia ta, că nu vrei să-mi spui că o dezaprobi !

În ochii doamnei se deslușea că în acel moment nu admitea nici o dezaprobare din partea preasfinţiei sale. El a simţit că dacă are de gînd să se declare împotrivă, trebuie să o facă acum sau niciodată ; mai simţea însă, de asemenea, că nu putea să o facă acum. Nu avea el puterea să-i spună soţiei inimii sale că predica domnului Slope era inoportună, impertinentă şi jignitoare.

— Nu, nu, răspunse deci episcopul. Nu, nu pot să spun că o dezaprob — a fost o predică foarte inteligentă şi foarte bine intenţionată, şi cred că o să facă mult bine.

Această ultimă laudă a fost adăugată, cînd şi-a dat seama că vorbele rostite înainte nu o mulţumiseră nici pe departe pe doamna Proudie.

— Sper că o să şi facă, spuse ea. Sînt sigură că era tocmai ce trebuia. Ai mai auzit vreodată, preasfinţia ta, ceva care să pară un cabotinaj mai mult decît pare litania cîntată de domnul Harding ? Îl voi ruga din suflet pe domnul Slope să continue o serie de predici asupra acestui subiect, pînă cînd toate se vor schimba. În orice caz, vom putea asista la o utrenie decentă, pioasă şi modestă. Nu ne mai trebuie de acum încolo nici un fel de cabotinaje. Şi doamna sună să se servească dejunul.

Episcopul ştia mai multe despre catedrale şi vicari şi dirijori de cor şi slujbe religioase, decît soţia sa ; şi mai

ştia, de asemenea, mai multe despre puterile unui episcop. Dar se gîndea că, pentru moment, era mai bine să schimbe subiectul.

— Draga mea, spuse el, cred că trebuie să ne întoarcem marţi la Londra. Sînt sigur că şederea mea aici nu va conveni deloc guvernului.

Episcopul ştia că soţia sa nu va obiecta la această propunere; şi considera, de asemenea, că, retrăgîndu-se astfel de pe cîmpul de bătălie, s-ar putea ca focul luptei să se stingă în absenţa lui.

— Domnul Slope va rămîne aici, bineînţeles ? întrebă doamna.

— A, da, bineînţeles, răspunse episcopul.

Astfel, după un sejur de mai puţin de o săptămînă în palatul său, episcopul fugi din Barchester; şi nici nu s-a întors aici vreme de două luni, pînă cînd la Londra s-a terminat sezonul. În acest timp, domnul Slope nu a stat cu mîinile în sîn, dar nu a mai încercat să predice în catedrală. Ca răspuns la scrisorile doamnei Proudie, care îl sfătuia să ţină o serie de predici, el susţinuse că ar vrea în orice caz să le amîne, pînă cînd dînsa va fi acolo să le audă.

Îşi folosise timpul consolidînd un grup „Proudie şi Slope" — sau, mai bine-zis, un grup „Slope şi Proudie", şi nu şi-l folosise în zadar. Nu se amestecase în treburile vicarului sau ale capitulului, în afara unor mici aluzii sîciitoare la dorinţele episcopului de a se face cutare, la sentimentele episcopului despre cutare, pe un ton destul de supărător, însă care nu putea să ofenseze pe nimeni. A predicat o dată sau de două ori la o biserică îndepărtată din suburbiile oraşului, fără a face însă vreo aluzie la slujba de la catedrală. A iniţiat fondarea a două „şcoli ale episcopului de Barchester pentru ziua de sabbat", a anunţat că se propune „o sală de conferinţe a episcopului pentru tineri, consacrată zilelor de sabbat" şi a trimis trei sau patru scrisori directorului filialei din Barchester a căilor ferate, informîndu-l cît de nerăbdător era episcopul ca trenurile de duminică să fie anulate.

După două luni, însă, episcopul şi doamna au apărut din nou; şi, ca fericit mesager al întoarcerii, şi-au făcut cunoscută intenţia de a da o serată în stil mare. Invitaţiile au fost trimise din Londra — purtau ştampila oficiului poştal din Bruton Street — şi au fost aduse cu

odioasa cale ferată care nu respectă sabbatul, într-un uriaş pachet învelit cu hîrtie maronie adresat domnului Slope. Oricine din Barchester (şi pe o rază de două mile în jurul lui) se considera un gentleman sau o lady a fost inclus(ă) pe lista de invitaţi. Invitaţiile au fost trimise tuturor clericilor din eparhie, cît şi multor altor persoane importante din lumea preoţească, dar despre care episcopul sau măcar soţia episcopului erau îndeajuns de siguri că nu vor veni. Se intenţiona, însă, să fie un eveniment de seamă, cu multă lume şi s-au făcut pregătiri pentru primirea cîtorva sute de invitaţi.

Şi acum se iscă o agitaţie nemaipomenită printre cei din grupul Grantly : trebuiau să ia sau nu parte la invitaţia episcopală ? Prima lor reacţie a fost să trimită cele mai concise scuze pentru ei, pentru soţiile şi fiicele lor. Dar, încetul cu încetul, politica a primat asupra pasiunii. Arhidiaconul şi-a dat seama că ar face un pas greşit dacă ar permite clericilor catedralei să-i dea episcopului motiv de a fi jignit pe bună dreptate. S-au întîlnit cu toţii în conclav şi au căzut de acord să se ducă. Vor arăta că vor să respecte instituţia, oricît de mult le-ar displace omul. Au căzut, deci, de acord să se ducă. Bătrînul vicar se va tîrî pînă acolo, chiar de-ar fi să stea doar o jumătate de oră. Cancelarul, trezorierul, arhidiaconul, canonicii şi canonicii minori vor merge cu toţii, şi-şi vor lua şi soţiile. Domnul Harding a fost rugat în mod special să meargă şi el, şi el hotărî în adîncul inimii să se ţină departe de doamna Proudie. Şi doamna Bold a fost îndemnată să meargă, deşi tatăl ei a asigurat-o că un asemenea sacrificiu nu era neapărat necesar. Atunci cînd tot Barchesterul va fi acolo, nici Eleanor, nici Mary Bold nu înţelegeau de ce ar trebui ca ele să rămînă deoparte. Nu fuseseră oare invitate separat ? Şi nu fusese strecurat în uriaşul plic episcopal un bilețel din partea capelanului, formulat în limbajul cel mai respectuos ?

O să fie şi familia Stanhope, în păr. Pînă şi apatica mamă o să se învioreze cu ocazia asta. Abia ajunseseră şi ei în oraş. Invitaţia îi aştepta acasă. Nimeni nu-i văzuse în Barchester ; şi ce ocazie mai bună aveau să se arate lumii ? Cîţiva prieteni vechi, cum ar fi arhidiaconul şi soţia, îi vizitaseră, şi îi găsiseră pe doctor şi pe fiica lui mai mare ; dar elita familiei nu le era cunoscută încă.

De fapt, în adîncul inimii doctorul dorea să o împiedice pe Signora să accepte invitaţia episcopului ; dar ea era ferm hotărîtă să o accepte. Dacă tatălui ei îi era ruşine că fiica lui era purtată pe braţe în palatul unui episcop, ea nu va avea vreun astfel de sentiment.

— Chiar aşa o să fac, îi spuse ea surorii sale care încercase cu binişorul să o convingă să rămînă acasă, spunîndu-i că nu vor veni decît preoţi şi soţii de preoţi.

— Preoţii, presupun, seamănă foarte bine cu ceilalţi bărbaţi, dacă îi dezbraci de hainele lor negre ; în ce le priveşte pe neveste, nu cred că or să mă încurce. Poţi să-i spui lui papá că nici nu mă gîndesc să rămîn acasă.

I s-a spus lui papá, care şi-a dat seama că nu avea altceva de făcut, decît să cedeze. Şi-a mai dat seama că nu mai avea nici un rost să-i fie ruşine de copiii lui. El îi crescuse, el răspundea că erau aşa cum erau ; cum îşi aşternuse, aşa trebuia să doarmă ; culegea roadele pe care le semănase. Bineînţeles că nu şi-a spus gîndurile cu glas tare, dar aşa gîndea. Nu fiindcă Madeline era beteagă se ferea el ca nu cumva să o vadă printre invitaţii episcopului, ci pentru că ştia că o să se folosească iarăşi de farmecele ei şi că o să se comporte într-un mod dezagreabil pentru buna-cuviinţă a oricărei englezoaice. Toate astea îl necăjiseră, dar nu-l şocaseră în Italia. Acolo nu şocau pe nimeni ; dar aici, în Barchester, aici, printre colegii săi preoţi, îi e ruşine de ele. Aşa simţise, dar se stăpînise. Şi ce dacă fraţii lui întru Domnul vor fi şocaţi ! Nu puteau să-i ia avansarea pentru că moravurile fiicei sale căsătorite erau prea libertine !

În orice caz, signora Neroni nu se temea că ar putea şoca pe cineva. Ambiţia ei era să facă senzaţie, să-i vadă pe cuvioşii pastori la picioarele ei — avînd în vedere că bărbaţii din Barchester erau mai ales pastori — şi să le trimită acasă pe toate nevestele de pastori în prada unei crize grozave de gelozie. Nici unul n-ar putea fi prea bătrîn pentru ea, şi aproape nici unul prea tînăr. Nici unul prea sfînt, nici unul prea pămîntean. Era gata să-l prindă în capcană pînă şi pe episcop, şi pe urmă să se uite de sus la nevastă-sa. Nu se îndoia de succes, pentru că reuşise întotdeauna ; dar un lucru era absolut necesar : trebuia neapărat să ştie precis că va putea sta singură pe o canapea.

Invitația trimisă „doctorului și doamnei Stanhope și familiei" sosise într-un plic purtînd pe el numele domnului Slope. Signora a aflat în curînd că doamna Proudie nu venise încă, și că de toate se ocupa capelanul. Îi venea, de altminteri, mai ușor să i se adreseze lui, decît doamnei, și îi scrisese, prin urmare, cel mai drăguț bilețel din lume. În cinci rînduri, ea explică totul, declară că îi era imposibil să nu dorească să facă cunoștință cu persoane ca episcopul de Barchester și soția sa și, ar putea să adauge, și cu domnul Slope ; îi descrise apoi starea ei de plîns și încheie, fiind sigură că doamna Proudie îi va ierta îndrăzneala de a ruga să-i fie permis să fie transportată pînă la o canapea. Introduse apoi în plic una din frumoasele ei cărți de vizită. Primi în schimb un răspuns politicos din partea domnului Slope — o canapea i se va rezerva în camera cea mare, chiar la capătul scării de onoare.

Și ziua petrecerii sosi. Episcopul și soția au ajuns abia în dimineața memorabilei zile, așa cum se cuvenea să facă niște oameni atît de importanți ; dar domnul Slope trudise zi și noapte pentru a se asigura că totul e în bună ordine. Au fost foarte multe de făcut. Palatul nu mai văzuse musafiri, Dumnezeu știe de cînd. A fost nevoie de mobilă nouă, de oale și crătiți noi, de cești și farfurioare noi, de castroane și platouri noi. Doamna Proudie declarase la început că nu va îngădui un lucru atît de vulgar cum sînt băutura și mîncarea ; dar domnul Slope a convins-o cu vorba, sau mai bine-zis cu scrisul, să renunțe la economii ! Episcopii trebuie să fie ospitalieri, și ospitalitatea înseamnă mîncare și băutură. Astfel, dineul a fost îngăduit ; musafirii, însă, urmau să stea tot timpul în picioare.

Existau patru camere care dădeau una în alta la primul etaj al casei, care se chemau camere de zi, camera de primire și buduarul doamnei Proudie. Pe vremuri, una dintre ele fusese dormitorul episcopului Grantly, iar alta, cameră de zi și birou. Episcopul actual, însă, fusese mutat într-un salon din spate, și i se dăduse de înțeles că putea foarte bine să-și primească fețele preoțești în sufragerie, dacă ar veni cumva în turme prea mari și n-ar încăpea în micul lui sanctuar. Nu voise să cedeze, însă, după o scurtă dispută, s-a supus.

Inima doamnei Proudie bătuse cu putere atunci cînd își inspectase camerele. Erau într-adevăr mărețe, sau cel puțin așa vor fi la lumina lumînărilor ; și, cu toate acestea, fuseseră împodobite cu o lăudabilă economie. Încăperile mari arată bine cînd sînt pline de oameni și de lumină, pentru că sînt mari, și pline, și luminoase. Camerele mici sînt cele care necesită adaosuri costisitoare și mobilier scump. Doamna Proudie știa acest lucru, și îl aplica din plin ; ca urmare, puse să se atîrne de fiecare tavan o uriașă lampă cu gaz cu o duzină de arzătoare.

Oaspeții urmau să sosească la ora zece, dineul urma să dureze de la douăsprezece la unu, iar la unu jumătate toată lumea trebuia să fi plecat. Trăsurile aveau să intre pe poarta dinspre oraș și să iasă pe poarta opusă. Era de dorit să fie trase la unu fără un sfert. Totul a fost excelent organizat și domnul Slope a fost de neprețuit.

La nouă și jumătate, episcopul, soția și cele trei fiice intrară în marea cameră de recepție și erau, într-adevăr, foarte impunători și foarte solemni. Domnul Slope se afla la parter și dădea ultimele instrucțiuni în legătură cu vinul. Înțelegea foarte bine că diaconii și vicarii de țară și familiile lor nu aveau la fel de multă nevoie de acest articol ca demnitarii eparhiei. Există o gradație utilă în asemenea lucruri, și sticlele de vin de Marsala, cu 20 de șilingi duzina, se potriveau foarte bine meselor așezate în colțurile camerelor.

— Preasfinția ta, spuse doamna, atunci cînd preasfinția sa se așeză, nu te așeza pe canapeaua aceea, te rog ; e rezervată pentru o doamnă.

Episcopul sări în picioare și se așeză pe un scaun cu fundul de trestie.

— O doamnă ? întrebă el umil ; vrei să spui o anumită doamnă, draga mea ?

— Da, preasfinția ta, o anumită doamnă, îl lămuri soția sa, fără să binevoiască a explica.

— Nu are picioare, papă, interveni fiica cea mai tînără, chicotind.

— Nu are picioare ! exclamă episcopul, făcînd ochii mari.

— Prostii, Netta, ce prostii vorbești ! zise Olivia. Are picioare, dar nu poate să le folosească. Trebuie să stea mereu lungită, și trei sau patru bărbați o transportă peste tot.

— Doamne, ce straniu ! spuse Augusta. Transportată mereu de patru bărbaţi ! Sînt sigură că nu mi-ar plăcea. Sînt bine la spate, mama ? Parcă s-ar fi desfăcut. Şi îşi întoarse spatele către mama îngrijorată.

— Desfăcută ! Bineînţeles că s-a desfăcut, observă ea ; şi un yard de panglici care-ţi atîrnă de dedesubt. Nu ştiu de ce-i mai plătesc doamnei Richards o leafă atît de mare, dacă nu poate să se deranjeze să vadă dacă arăţi sau nu decent ! Şi doamna Prudie trase de panglici, suci de rochie, o împinse şi o zgîlţîi pe fiica ei, apoi decretă că totul e în regulă.

— Dar, reluă episcopul, care murea de curiozitate să afle mai multe despre misterioasa doamnă şi picioarele ei, cine-i cea pentru care s-a rezervat canapeaua ? Cum o cheamă, Netta ?

O bătaie tunătoare la uşă întrerupse conversaţia. Doamna Proudie se sculă, se scutură uşor şi îşi potrivi boneta, privindu-se în oglindă. Toate fetele se ridicară în vîrful picioarelor şi îşi aranjară iarăşi fundele pe piept ; iar domnul Slope se repezi pe scări, urcînd cîte trei trepte deodată.

— Dar cine e, Netta ? întrebă episcopul în şoaptă pe fiica sa cea mai mică.

— Signora Madeleine Vesey Neroni, şopti drept răspuns fiica ; şi ai grijă, să nu laşi pe nimeni să se aşeze pe canapea.

— Signora Madeleine Vicinironi ! bodogăni, pentru sine, episcopul uimit. Dacă i s-ar fi spus că va veni Begumа [1] din Oude sau regina Pomare [2] a Insulelor de Vest, nu ar fi fost mai mirat. Signora Madeleine Vicinironi care, neavînd picioare pe care să se ţină, îşi rezervase o canapea în camera lui de zi ! Cine ar putea fi ? Nu putea să mai pună întrebări, fiindcă fuseseră anunţaţi doctorul şi doamna Stanhope. Plecaseră de acasă ceva mai devreme pentru că, li s-a spus, cam încurcau drumul : Signora trebuia să aibă destul timp să se poată instala ca lumea în trăsură.

Episcopul era numai zîmbet faţă de soţia canonicului, iar soţia episcopului era numai zîmbet faţă de canonic. A fost prezentat domnul Slope, care a fost încîntat să

[1] Titlul purtat de unele regine şi principese din India (n.t.)
[2] Numele mai multor regine din insulele Tahiti (n.t.).

cunoască o persoană despre care auzise atîtea. Doctorul se înclină foarte adînc, și apoi avu aerul că n-ar putea întoarce complimentul în ceea ce-l privește pe domnul Slope despre care, de fapt, nu auzise nimic. În ciuda lungii sale absențe, doctorul recunoștea, de la prima vedere, că avea de-a face cu un gentleman englez.

Dar apoi musafirii începură să vină în grupuri mari: domnul și doamna Quiverful cu cele trei fiice mari ale lor; domnul și doamna Chadwick cu cele trei fiice; mătăhălosul cancelar cu soția și fiul, absolvent al teologiei, la Oxford. Puțintelul, micuțul doctor, fără vreo povară familială. Domnul Harding cu Eleanor și cu domnișoara Bold. Vicarul, sprijinit de o fată bătrînă deșirată, singurul copil care mai locuia cu el, o foarte bună cunoscătoare în materie de pietre, ferigi, plante și vermine, care scrisese o carte despre petale. Domnișoara Trefoil era o femeie minunată în felul ei. Domnul Finnie, avocatul, cu soția sa, puteau fi și ei văzuți, spre marea disperare a multora care nu-i mai întîlniseră într-un salon. Cei cinci doctori din Barchester veniseră cu toții, precum și bătrînul Scalpen spițerul pensionat, care scotea și măsele; el a aflat pentru prima oară că s-ar putea considera membru al unor cercuri mai înalte, numai cînd primise invitația episcopului. Apoi veni arhidiaconul cu soția, cu fiica lor cea mai mare, Griselda, o fată de șaptesprezece ani, subțire, palidă și timidă, care stătea numai lîngă mama sa și privea lumea cu ochi liniștiți și atenți; ea promitea că va fi o mare frumusețe atunci cînd timpul o va maturiza.

Și astfel încăperile se umplură, s-au format grupuri și fiecare nou venit își prezenta omagiile preasfinției sale și trecea mai departe, fără să-și permită să ocupe prea mult din timpul marelui om. Arhidiaconul strînse cu toată efuziunea mîna doctorului Stanhope, iar doamna Grantly se așeză lîngă soția doctorului. Și doamna Proudie se mișca de colo-colo, cu o grație calculată, măsurîndu-și cantitatea de bunăvoință în funcție de calitatea musafirilor ei, la fel cum făcuse domnul Slope cu vinul. Dar canapeaua era încă goală, și douăzeci și cinci de doamne și cinci domni fuseseră preveniți cu politețe de către grijuliul capelan să nu se așeze pe ea.

„De ce nu vine ?“ se întreba episcopul. Și mintea lui era atît de preocupată de Signora, încît abia își mai aducea aminte cum să se comporte „ca episcop“.

În sfîrşit, o trăsură trecu în goană spre treptele din faţa holului, aşa cum nu trecuse nici un alt vehicul din cîte veniseră în acea seară. Urmă o agitaţie nemaiîntîlnită. Doctorul, care stătea în salon, o auzi şi ştiu că vine fiică-sa, se retrase în cel mai îndepărtat colţ, de unde să nu-i poată vedea intrarea. Doamna Proudie se învioră, simţind că ceva important era pe cale să se petreacă. Episcopul îşi dădu instinctiv seama că signora Vicinironi venise în sfîrşit, şi domnul Slope se grăbi spre hol pentru a-şi oferi ajutorul.

A fost, însă, aproape doborît şi călcat în picioare de cortegiul care urca scările salonului. S-a redresat cum a putut mai bine şi a urmat cortegiul în sus, pe scări. Signora era purtată cu capul înainte, capul fiind sprijinit de fratele ei şi de un servitor italian care era obişnuit cu munca asta ; picioarele ei erau în grija cameristei şi a pajului italian al doamnei ; şi Charlotte Stanhope venea în urmă, urmărind ca totul să se facă cu graţia şi demnitatea cuvenită. În acest mod au urcat cu luare-aminte pînă în salon şi, după ce o cale largă s-a deschis prin mulţime, Signora s-a aflat în siguranţă pe canapeaua ei. Trimisese dinainte un servitor să afle dacă era o canapea pe dreapta sau pe stînga, pentru că aceasta îi cerea să se îmbrace corespunzător, în special în ceea ce priveşte brăţările.

Şi îmbrăcămintea ei era foarte potrivită. Era de catifea albă, fără altă garnitură în afară de dantelă bogată, albă, cusută cu perle peste piept şi în jurul mînecilor. Pe frunte purta o bentiţă de catifea roşie, în centrul căreia strălucea un minuscul Cupidon lucrat din aur smălţuit, ale cărui aripi aveau nuanţele celui mai minunat azur şi obrajii dolofani erau colorati în cel mai clar roz. Pe braţul pe care poziţia ei îi cerea să şi-l expună purta trei brăţări minunate, fiecare cu pietre diferite. Sub ea, pe canapea şi peste pernă era întins un şal din mătase purpurie care era aşezat sub întregul corp şi-i ascundea picioarele. Îmbrăcată aşa cum era şi arătînd aşa cum arăta, atît de frumoasă şi totuşi atît de nemişcată, cu strălucirea pură a rochiei albe scoasă în evidenţă şi de culoarea şalului de sub ea, cu acel cap fermecător, şi ochii mari, îndrăzneţi şi strălucitori care te priveau de-a dreptul, era imposibil ca oricine, bărbat ori femeie, să nu uite de orice şi să o privească.

Nici un bărbat, nici o femeie nu a făcut altceva timp de cîteva minute.

Şi cei care o purtaseră meritau toată atenţia. Cei trei servitori erau italieni şi deşi, poate, în ţara lor nu erau deloc neobişnuiţi, la palatul din Barchester erau cu totul neobişnuiţi. Bărbatul atrăgea în special atenţia şi isca îndoieli în mintea multora, dacă era un prieten sau pur şi simplu servitor. Aceleaşi îndoieli se născuseră şi cu privire la Ethelbert. Servitorul italian era îmbrăcat într-o haină de dimineaţă din stofă neagră. Avea o figură semeaţă, gravă, mulţumită de sine şi curată, pe care nu apărea nici un firicel de barbă şi purta în jurul gîtului o eşarfă largă din mătase neagră. Episcopul a încercat să se încline în faţa lui, dar omul, care era bine instruit, nu îi dădu nici o atenţie şi păşi afară din cameră foarte degajat, urmat de femeie şi băiat.

Ethelbert Stanhope era îmbrăcat în albastru deschis din cap pînă în picioare. Purta haina albastră cea mai largă cu putinţă, tăiată pătrat ca o haină de vînătoare şi foarte scurtă. Era căptuşită cu mătase de albastru-azuriu. Avea o vestă albastră de saten, o eşarfă albastră care era prinsă sub gît cu un inel de coral şi panaloni albaştri foarte largi care aproape că îi ascundeau picioarele. Barba sa moale şi lucioasă era mai moale şi mai lucioasă decît oricînd.

Episcopul, care mai făcuse o greşeală, crezu că el era un servitor, şi încercă prin urmare să-i facă loc să treacă. Dar Ethelbert corectă imediat greşeala.

Capitolul XI

SERATA DOAMNEI PROUDIE — ÎNCHEIEREA

— SÎNTEŢI EPISCOP DE BARCHESter, presupun, spuse Bertie Stanhope, întinzînd mîna cu francheţe. Sînt încîntat de cunoştinţă. Sîntem cam înghesuiţi aici, nu-i aşa ?

Erau, într-adevăr. Fuseseră împinşi în spatele canapelei : episcopul aşteptînd să-şi primească musafira, iar celălalt transportînd-o ; şi acum abia aveau loc să se mişte.

Episcopul îi dădu repede mîna şi îşi făcu mica sa plecăciune studiată şi fu încîntat să facă cunoştinţă. Nu a putut să continue, pentru că nu ştia dacă prietenul său era un singnor sau un conte sau un prinţ.

— Sora mea v-a deranjat într-adevăr pe toţi, spuse Bertie.

— Cîtuşi de puţin !

Episcopul era încîntat de a avea ocazia să îi ureze bun-venit signorei Vicinironi — cel puţin aşa spunea — şi încercă să-şi facă loc ca să lasă din spatele canapelei. În orice caz, aflase că bizarii săi musafiri erau frate şi soră. Bărbatul, presupuse el, trebuie să fie signor Vicinironi — sau conte sau prinţ, cum ar fi putut să fie. Era minunat cît de bine vorbea engleza. Pronunţa cu o uşoară nazalizare, un fel de accent străin, şi nimic mai mult.

— Vă place Barchesterul, în general ? întrebă Bertie.

Episcopul, cu o figură distinsă, mărturisi că îi place Barchesterul.

— Mi se pare că nu sînteţi aici de foarte mult timp, continuă Bertie.

— Nu, nu de mult timp, zise episcopul. Şi încercă din nou să-şi facă loc între spatele canapelei şi un pastor masiv, care se uita peste canapea la schimonoselile signorei.

— Nu aţi fost episcop înainte, nu-i aşa ?

Dr. Proudie explică faptul că aceasta era prima eparhie pe care o păstorea.

— Aha, aşa am crezut şi eu, spuse Bertie ; dar vă mai mută, din cînd în cînd, aşa-i ?

— Se fac din cînd în cînd transferuri ale episcopilor, răspunse dr. Proudie, dar nu atît de frecvent ca pe vremuri.

— Le-au redus pe toate cam pînă la acelaşi nivel, nu-i aşa ?

La aceasta episcopul nu reuşi să dea vreun răspuns, ci încercă din nou să-l mute pe pastorul care-i bloca trecerea.

— Însă munca este diferită, presupun, continuă Bertie. Sînt multe de făcut aici, la Barchester ?

Acestea erau spuse cu exact același ton pe care l-ar folosi un tînăr funcționar din Ministerul Marinei, atunci cînd stă de vorbă cu vreun stagiar de la Ministerul Finanțelor.

— Munca unui episcop al bisericii anglicane, spuse dr. Proudie, cu o demnitate impresionantă, nu e ușoară. Răspunderea pe care trebuie să o poarte e într-adevăr foarte mare.

— Zău ? întrebă Bertie, deschizînd larg minunații săi ochi albaștri. Ei, mie nu mi-a fost niciodată frică de răspundere. Cîndva mă gîndeam să ajung și eu episcop...

— Vă gîndeați să deveniți episcop ! exclamă dr. Proudie, foarte uimit.

— Adică, preot. Știți, mai întîi preot și după aceea... Dacă m-aș fi apucat vreodată de treaba asta, m-aș fi temut de așa ceva... Dar, în general, îmi place cel mai mult biserica romano-catolică.

Episcopul nu putea discuta acest subiect, așa că a tăcut.

— Uite, de exemplu, tata — continuă Bertie — nu s-a ținut de treabă. Presupun că nu i-a plăcut să repete același și același lucru de atîtea ori. Apropó, episcope, domnule episcop... nu l-ați văzut pe tata ?

Episcopul era din ce în ce mai uimit. Dacă îl văzuse pe taică-su ?

— Nu, răspunse el ; încă nu am avut plăcerea, dar sper c-o s-o am.

Și spunînd aceasta, a luat decizia să facă presiuni asupra preotului gras, imobil, dacă va avea destulă putere să o facă.

— E pe undeva pe-aici, prin cameră, spuse Bertie, și o să apară în curînd. Apropó, știți cîte ceva despre evrei ?

În sfrîșit, episcopul descoperi o ieșire.

— Vă rog să mă scuzați, zise el ; dar sînt obligat să fac un tur prin cameră.

— Păi, cred că o să vă urmez, spuse Bertie. Groaznic de cald, nu-i așa ?

Întrebarea aceasta a adresat-o pastorului gras, cu care venise în cel mai apropiat contact.

— Au pus canapeaua asta exact cum nu trebuie. Ce-ar fi s-o mutăm ? Ai grijă, Madeline.

Într-adevăr, canapeaua fusese plasată în așa fel încît cei din spatele ei erau confruntați cu o mare dificultate

dacă încercau să mai iasă ; nu exista decît un loc îngust de trecere, pe care o persoană putea oricînd să o blocheze. Era un aranjament prost, şi Bertie crezu că ar fi bine să-l îmbunătăţească.

— Ai grijă, Madeline, repetă el ; şi întorcîndu-se către canonicul cel gras, adăugă : Ajutaţi-mă puţin, împingeţi aici.

Greutatea pastorului era lăsată pe canapea, şi îşi imprimă, fără voie, tot avîntul pentru a accelera şi a intensifica mişcarea pe care Bertie o imprimase intenţionat. Canapeaua ţîşni din locul unde fusese fixată şi străbătu repede jumătatea distanţei pînă în mijlocul camerei. Doamna Proudie stătea împreună cu domnul Slope în faţa Signorei şi încerca să fie binevoitoare şi sociabilă ; dar nu se afla în cea mai bună dispoziţie, pentru că vedea că, de cîte ori se adresa doamnei , doamna răspundea vorbind cu domnul Slope. Domnul Slope era un favorit, fără îndoială, dar doamna Proudie nu îngăduia să i se dea mai puţină atenţie decît capelanului. Începuse să fie demnă, rigidă şi ofensată cînd, din nefericire, rotila canapelei i se prinse în trena de dantelă şi luă cu sine nu se ştie cît din garnitura ei. Se auzi cum se duc cutele, cum plesnesc cusăturile, cum faldurile se deschid brusc, se văzu cum volanele cad şi cum ies la iveală căptuşelile ; mai mulţi coţi de dantelă sfîşiată au căzut pe covor, urîţindu-l, şi un capăt era încă prins de afurisita roată pe care se sprijinea canapeaua.

Astfel este admirată, în întreaga ei forţă şi simetrie, o fortăreaţă de granit atunci cînd se înalţă, desăvîrşită, în ochii războinicilor. Este o muncă de ani de zile. Ambrazurile ei ordonate, parapetele grandioase, etajele fortificate atestă întreaga dibăcie a ştiinţei moderne. Dar, îndată o mică scînteie este aprinsă în vîrful vicleanului fitil — un nor de fum se ridică spre ceruri — şi apoi nu mai e de văzut nimic în afară de praf şi de cîteva dărîmături urîte.

Ştim care a fost furia Junonei atunci cînd i-a fost ofensată frumuseţea. Mai ştim, de asemenea, ce furtuni ale pasiunii se pot naşte, pînă şi în cugetele cereşti. Aşa cum se poate să-l fi privit Junona pe Paris pe Muntele Ida, la fel îl privi şi doamna Proudie pe Ethelbert Stanhope, atunci cînd el împinse piciorul canapelei pe trena ei de dantelă.

— O, Bertie, idiotule ! strigă Signora, văzînd ce se întîmplase şi care urmau să fie consecinţele.

— Idiot ! a fost ecoul doamnei Proudie, ca şi cum cuvîntul nu ajungea nici pe jumătate să exprime înţelesul dorit. Îi arăt eu lui !...

Şi apoi întorcîndu-se pentru a afla, dintr-o privire, proporţiile dezastrului, văzu că lucrul cel mai potrivit era să-şi strîngă rămăşiţele risipite ale rochiei.

Bertie, cînd văzu ce făcuse, se repezi peste canapea şi se aruncă într-un genunchi în faţa doamnei ofensate. Scopul său, fără îndoială, era de a elibera dantela ruptă de sub rotilă ; arăta însă de parcă ar fi implorat iertare unei zeiţe.

— N-o mai atinge, domnule ! se indignă doamna Proudie. Nu se poate spune din ce frîntură de poezie dramatică scosese cuvintele ; dar trebuie să-i fi rămas în memorie, şi părea să fie de o demnitate adecvată acestei orgii.

— Voi zbura spre războaiele unde zînele îşi ţes veşmintele, ca să repar stricăciunile, numai să mă iertaţi, imploră Ethelbert, încă în genunchi.

— N-o mai atinge, domnule ! repetă doamna Proudie, cu un glas şi mai puternic şi cu o indignare vecină cu furia. Această aluzie la zîne era o batjocură directă şi avea intenţia de a o ridiculiza. N-o mai atinge, domnule ! Aproape că ţipase.

— Nu eu, ci blestemata de canapea, spuse Bertie, privind-o rugător drept în faţă ; şi, ridicîndu-şi amîndouă mîinile pentru a-i arăta că nu-i atinge lucrurile, rămase însă în genunchi.

La aceasta, Signora rîse ; nu tare, într-adevăr, dar foarte distinct. Şi aşa cum tigresa căreia i s-au răpit puii se va întoarce cu nedomolită furie împotriva oricui s-ar afla în jurul ei, aşa se întoarse şi doamna Proudie împotriva musafirei :

— Madame ! răbufni ea.

Şi e mai presus de puterea prozei să-i descrie focul ce-i sclipea în priviri.

Signora o privi drept în ochi un moment şi apoi, întorcîndu-se către fratele ei, spuse jucăuş :

— Bertie, prostule, ridică-te.

În acel moment, episcopul, domnul Slope şi cele trei fiice au ajuns în jurul ei, adunînd la un loc vastele ruine ale măreţiei ei. Fetele au strîns rîndurile într-un cerc, în

spatele masei lor şi, urmînd-o astfel, purtînd fragmentele, au părăsit camerele de primire, nu fără demnitate. Doamna Proudie a fost nevoită să se retragă şi să se aranjeze din nou.

Imediat ce constelaţia şi-a făcut ieşirea, Ethelbert s-a ridicat din genunchi şi, întorcîndu-se cu mînie prefăcută către canonicul cel gras, îi spuse :

— La urma urmei, a fost vina dumneavoastră, domnule, nu a mea ! Dar poate că vă aşteptaţi avansarea, aşa că am luat toată vina asupra mea.

La care se porni un rîs pe seama canonicului gras ; se asociară atît episcopul cît şi capelanul ; şi astfel lucrurile s-au liniştit din nou.

— O, monseniore, îmi pare atît de rău de acest accident ! zise Signora, întinzînd mîna astfel încît să-l forţeze pe episcop să i-o ia. Fratele meu este atît de nechibzuit... Vă rog să staţi jos şi daţi-mi voie să am plăcerea de a vă face cunoştinţă. Deşi sînt o fiinţă atît de sărmană încît am nevoie de o canapea, nu sînt atît de egoistă încît să o ocup pe toată.

Madeline putea să se mişte astfel încît să facă loc unui domn, deşi, aşa cum declarase, malacovurile prietenelor ei erau mult prea voluminoase şi o deranjau.

— Doar pentru plăcerea de a vă întîlni pe dumneavoastră am vrut să fiu tîrîtă pînă aici, continuă ea. Desigur, ştiind cît sînteţi de ocupat, nu putem nici măcar să sperăm că veţi avea timp să veniţi la noi ; în vizită, adică. Şi la dineurile dumneavoastră englezeşti totul este atît de plicticos şi de rigid ! Ştiţi, monseniore, că venind în Anglia singura mea consolare a fost gîndul de a vă întîlni ? Şi se uită la el cu privirea unei diavoliţe.

Episcopului, însă, i se păru că seamănă foarte mult cu un înger şi, acceptînd locul oferit, se aşeză lîngă ea. Rosti o platitudine în legătură cu adînca sa recunoştinţă pentru osteneala pe care şi-o dăduse şi se întrebă din ce în ce mai insistent, cine era ea ?

— Desigur, îmi ştiţi trista poveste... continuă ea.

Episcopul nu cunoştea nici o iotă a tristei poveşti. El ştia, însă, sau credea că ştie că ea nu poate să umble într-o cameră ca alţi oameni, şi se folosi atunci cît mai mult de această împrejurare. Îşi luă o expresie de inefabilă dezolare, şi spuse că ştie de suferinţele pe care i le-a adus Domnul.

Signora abia își atinse colțurile ochilor cu cea mai încîntătoare dintre batiste. Da, spuse ea — fusese pusă la grea încercare — încercare, după părerea ei, dincolo de tot ceea ce ar putea îndura de obicei un om ; dar atita timp cît îi rămînea copilul, îi rămînea totul.

— O, monseniore ! exclamă ea ; trebuie să vedeți acel prunc — ultimul mugure al unui arbore minunat : trebuie să lăsați o mamă să spere că veți așeza mîinile sfinte pe creștetul ei nevinovat, și că-i veți binecuvînta virtuțile feminine. Pot să sper aceasta ? îl întrebă, privindu-l în ochi și atingîndu-i mîna.

Episcopul era și el un om ; îi spuse că poate să spere. În fond, nu era decît o rugăminte ca el să-i confirme fiica — o rugăminte de care, de fapt, nu era nevoie, pentru că el ar fi făcut curent ce-l ruga ea acum, dacă tînăra ar fi procedat cum proceda toată lumea.

— Sîngele lui Tiberius ! șopti ea ; sîngele lui Tiberius îi curge prin vine. Ea este ultima mlădiță din neamul lui Nero !

Episcopul auzise de ultimii vizigoți, și avea o idee indistinctă care îi plutea prin creier cu privire la ultimul mohican, dar să-i fie adusă astfel dinainte pentru binecuvîntare, ultima mlădiță din neamul lui Nero era de-a dreptul amețitor. Totuși, îi plăcea doamna : avea un mod just de a gîndi și vorbea cu mai multă bunăcuviință decît fratele ei. Dar cine erau ? Vedea acum foarte clar că nebunul indecent cu barbă mătăsoasă nu era un prinț Vicineroni. Doamna era căsătorită și era desigur din familia Vicineroni prin soț. Astfel, episcopul continuă să învețe.

— Cînd îl veți vedea ? îl întrebă Signora, cu o tresărire.

— Pe cine să văd ? întrebă și episcopul.

— Pe copilul meu, spuse mama.

— Care este vîrsta tinerei ? se interesă episcopul.

— Are abia șapte ani, îl lămuri Signora.

— O ! spuse episcopul, dînd din cap ; este mult prea tînără — mult, mult prea tînără.

— Dar știți, în însorita Italie noi nu ținem seama de ani... Și Signora îi dărui episcopului unul din zîmbetele ei cele mai dulci.

— Dar, într-adevăr, este cu mult prea tînără, insistă episcopul ; noi nu confirmăm niciodată înainte...

— Dar ați putea să vorbiți cu ea ; ați putea să o lăsați să audă de pe buzele dumneavoastră că nu este o repudiată, pentru că este catolică ; și că poate fi o Nero și totuși creștină ; că poate să-și datoreze pletele negre și obrajii negricioși sîngelui Cezarilor păgîni, și să fie totuși un copil fermecător ; îi veți spune acest lucru, nu-i așa, prietene ?

Prietenul spuse că o va face, și întrebă dacă fetița știa să-și spună catehismul.

— Nu, răspunse Signora ; eu nu i-am permis să ia lecții așa cum se dau într-o țară condusă de preoți și întinată de idolatria Romei. Aici, aici în Barchester este locul unde trebuie să fie învățată întîia oară să rostească acele cuvinte sfinte. O, ce n-aș da să-i puteți fi instructor !

Acum, doctorului Proudie, chiar că-i plăcea doamna ; dar, avînd în vedere că era episcop, era puțin probabil că va da unei fetițe primele rudimente ale catehismului ; așa că-i spuse că va trimite un profesor.

— Dar o veți vedea și dumneavoastră înșivă, sfinția voastră ?

Episcopul i-a promis că o va face, dar, unde să vină ?

— La casa lui papà, îl lămuri Signora, cu aerul că e puțin surprinsă de întrebare.

Episcopul avea de fapt nevoie de un pic de curaj ca s-o întrebe cine era papà al ei, așa încît a fost nevoit pînă la urmă să o părăsească, fără a pătrunde misterul. Doamna Proudie, în cea mai bună rochie care-i mai rămăsese, se întoarse în salon și soțul ei consideră că ar fi mai bine să nu converseze prea intim cu doamna pe care soția sa părea să o prețuiască atît de puțin. Acum ajunse în preajma fiicei lui celei mai tinere.

— Netta, o întrebă el, știi cine este tatăl acelei signore Vicinironi ?

— Nu e Vicinironi, papa, zise Netta ; ci Vesey Neroni, și este fiica doctorului Stanhope. Dar trebuie să mă duc și să fiu politicoasă cu Griselda Grantly ; cred că nu i-a adresat nimeni un cuvînt sărmanei fete toată seara.

Dr. Stanhope ! Dr. Vesey Stanhope ! Fiica doctorului Vesey Stanhope, despre a cărei căsătorie cu un derbedeu italian desfrînat își amintea că ar fi auzit ceva... Și tinerelul acela indecent care îl interogase despre comportarea sa episcopală era fiul bătrînului Stanhope, și doamna

care-l rugase să vină și să-i învețe copilul catheismul este fiica bătrînului Stanhope, fiica unuia dintre canonicii săi ! În timp ce aceste lucruri îi zburau prin minte, era aproape la fel de furios ca și soția sa. Cu toate acestea, trebuia să mărturisească faptul că mama ultimului din neamul lui Nero era o femeie foarte agreabilă.

Dr. Proudie ieși repede în camera vecină, unde era adunată o mulțime de clerici grantlyiști, printre care, predominant, stătea arhidiaconul, în timp ce bătrînul vicar ședea aproape îngropat într-un fotoliu uriaș lîngă șemineu. Episcopul era foarte dornic să fie binevoitor și, dacă e posibil, să facă să scadă inverșunarea pe care o produsese capelanul său. Să se ocupe domnul Slope de *fortiter in re* [1], el însuși va lăsa să curgă *suaviter in modo* [2].

— Vă rog să nu vă mișcați, domnule vicar, vă rog să nu vă mișcați, spuse el atunci cînd bătrînul încercă să se ridice ; consider ca pe un semn de mare bunăvoință venirea dumneavoastră la o asemenea *omnium gatherum* [3] ca aceasta. Însă noi abia ne-am instalat, și doamna Proudie nu a putut încă să-și vadă prietenii, așa cum și-ar fi dorit. Ei, domnule arhidiacon, pînă la urmă nu am fost așa de severi cu dumneavoastră la Oxford [4].

— Nu, acceptă arhidiaconul ; doar că ne-ați smuls dinții și ne-ați retezat limbile ; ne-ați lăsat încă să respirăm și să înghițim.

— Ha, ha, ha ! rîse episcopul ; nu e chiar așa de ușor să retezi limba unui magnat de la Oxford — iar în ceea ce privește dinții — ha, ha, ha ! Păi, așa cum am lăsat lucrurile, ar fi foarte ciudat să nu li se îndeplinească directorilor colegiilor dorințele, tot atît ca pe vremea în care comisia săptămînală era în plină glorie ; ce părere aveți, domnule vicar ?

— Unui bătrîn, sfinția ta, niciodată nu-i plac schimbările spuse vicarul.

— Trebuie să fi făcut niște greșeli deplorabile, dacă este într-adevăr așa, spuse arhidiaconul ; într-adevăr, ca

---

[1] Puterea în lucruri (lat.) (n.t.).
[2] Blîndețea purtării (lat.) (n.t.).
[3] Adunare a tuturor (lat. fantezistă) (n.t.).
[4] Aluzie la confruntările care au avut loc în mai multe rînduri, la mijlocul secolului trecut, la Oxford, între tendințele liberale și cele conservatoare din rîndul bisericii anglicane (n.t.).

să fiu sincer, cred că ați cam greșit. În orice caz, trebuie să recunoașteți că nu ați făcut nici jumătate din ceea ce v-ați lăudat că veți face.

— Acum, în ceea ce privește sistemul dumneavoastră de profesori... începu încet rectorul.

Însă nu i-a fost dat să ajungă niciodată dincolo de acest început.

— Apropó de profesori, interveni o voce liniștită și clară, aproape în spatele cotului rectorului ; cît de mult ați putea învăța voi englezii de la Germania ! Doar că sînteți prea orgolioși.

Privind în jur, episcopul băgă de seamă că acel groaznic tînăr Stanhope îl urmărise. Vicarul îl privi fix, de parcă ar fi fost o arătare nepămînteană ; la fel făcură și cei doi sau trei canonici și canonici minori. Arhidiaconul rîse.

— Profesorii germani sînt oameni învățați, zise domnul Harding ; dar...

— Profesorii germani ! gemu rectorul, de parcă sistemul său nervos ar fi primit un șoc după care doar o cură de o săptămînă de aer de Oxford l-ar mai putea îndrăveni.

— Da, continuă Ethelbert, fără să înțeleagă deloc de ce un profesor neamț ar fi demn de disprețul unui profesor de la Oxford. Nimic nu e mai de preț la Oxford decît titlul. În Germania, profesorii te învață cu adevărat, la Oxford eu cred că se prefac doar, și uneori nici măcar atîta nu fac. O să vă mănînce în curînd urechile universitățile astea ale voastre, dacă nu acceptați să luați o lecție de la Germania.

La așa ceva nu se putea răspunde. Oameni demni ai bisericii, la șaizeci de ani, nu puteau catadixi să discute un asemenea subiect cu un tînăr cu haine și cu o barbă ca aceea.

— Aveți apă bună la Plumstead, domnule arhidiacon ? întrebă episcopul, pentru a schimba vorba.

— Destul de bună, răspunse dr. Grantly.

— Dar nici pe departe la fel de bună ca vinul domniei sale, preasfinția ta, interveni un canonic mărunt care avea umor.

— Și nici așa de mult folosită, spuse altul ; adică pentru cura internă...

— Ha, ha, ha ! rîse episcopul ; o pivniţă bună de vinuri e un lucru foarte util într-o casă.

— Profesorii dumneavoastră germani, domnule, preferă, cred, berea, zise sarcasticul canonic mărunt şi slăbuţ.

— Nu au o părere prea grozavă nici despre una, nici despre alta, îl lămuri Ethelbert ; şi aceasta e poate explicaţia superorităţii lor. Poporul evreu, însă...

Insulta devenea mult prea adîncă pentru a fi suportată de spiritul Oxfordului, aşa încît arhidiaconul plecă într-o direcţie şi rectorul în alta, urmaţi de discipolii lor, şi episcopul a fost lăsat cu tînărul reformator, pe covorul din faţa şemineului.

— Am fost şi eu evreu odată, începu Bertie.

Episcopul era decis să nu mai suporte încă un interogatoriu sau, în nici un caz să nu fie dus pînă în Palestina ; aşa încît îşi aminti deodată că avea ceva foarte urgent de făcut, lăsîndu-l pe tînărul Stanhope cu vicarul. Vicarul nu s-a ales cu partea cea mai rea, pentru că Ethelbert i-a spus povestea adevărată a faptelor lui remarcabile din Ţara Sfîntă.

— O, domnule Harding, spuse episcopul, prinzîndu-l din urmă pe fostul director ; voiam să vă spun cîteva cuvinte în legătură cu azilul. Ştiţi, bineînţeles, că postul urmează să fie ocupat.

Inima domnului Harding tresări puţin ; spuse că auzise.

— Desigur, continuă episcopul, nu poate fi decît un om pe care aş vrea să-l văd în această funcţie. Nu ştiu care vă e punctul de vedere, domnule Harding...

— E foarte uşor de exprimat, preasfinţia ta, răspunse celălalt ; să iau postul, dacă mi se oferă cumva, sau să rabd fără el, dacă îl obţine altcineva.

Episcopul se arătă încîntat să audă asta ; domnul Harding putea fi sigur că nu-l va obţine altcineva. Existau cîteva circumstanţe care îi vor schimba într-o oarecare măsură natura obligaţiilor. Domnul Harding era probabil conştient de aceasta, şi poate că nu ar avea nimic împotrivă de a discuta chestiunea cu domnul Slope. Era un subiect căruia domnul Slope îi acorda multă atenţie.

Domnul Harding se simţea, fără să ştie de ce, deprimat şi iritat. Ce putea să-i facă domnul Slope ? Ştia că urmau

să aibă loc schimbări. Natura lor trebuia să i se comunice directorului prin cineva, și prin cine altcineva era mai normal decît prin capelanul episcopului ? Astfel încerca el în zadar să-și aducă argumente pentru a se simți din nou cu cugetul împăcat.

Între timp, domnul Slope luase locul pe care episcopul îl eliberase pe canapeaua Signorei și rămase cu acea doamnă pînă cînd sosi momentul să conducă lumea la masă. Doamna Proudie nu văzuse aceasta cu ochi buni. Nu a rîs femeia asta de nenorocirea ei, și nu o auzise domnul Slope ? Nu era o intrigantă italiancă, numai pe jumătate nevastă, afectată, impertinentă, plină de ifose ? Nu era împopoțonată oribil în catifea și în perle ? Și încă într-o catifea și în niște perle pe care nu le cîștigase cu truda ei ! Înainte de toate, nu avea ea pretenția că e mai frumoasă decît vecinele ei ? Dacă aș spune că doamna Proudie era geloasă, aș da o imagine greșită a sentimentelor ei. Ea nu avea nici cea mai mică dorință ca domnul Slope să fie îndrăgostit de ea. Ea îi dorea însă lingușirile serviciilor spirituale și laice ale domnului Slope și nu voia să li se devieze cursul înspre un obiect cum ar fi signora Neroni. Ea mai credea că domnul Slope ar trebui de fapt s-o urască pe Signora ; și reieșea din purtarea lui că era foarte departe de a o urî.

— Haideți, domnule Slope, spuse ea, trecînd maiestuos, și arătînd exact așa cum se simțea ; nu puteți să vă faceți util ? Vă rog să o conduceți pe doamna Grantly la masă.

Doamna Grantly a auzit și s-a salvat. Abia ieșiseră cuvintele din gura doamnei Proudie, cînd cea care urma să devină victimă își și trecuse mîna peste brațul unuia dintre diaconii soțului ei și evadase. Ce ar fi spus arhidiaconul, dacă ar fi văzut-o coborînd scările cu domnul Slope ?

Domnul Slope a auzit, de asemenea, dar nu a fost deloc atît de ascultător cît era de așteptat. De fapt, perioada de supunere a domnului Slope față de doamna Proudie se apropia de sfîrșit. El nu voia încă să o rupă cu ea, nici măcar să o rupă vreodată, dacă s-ar putea evita aceasta. Intenționa însă să fie stăpîn în palatul acela și, cum dînsa luase aceeași decizie, nu era imposibil că vor ajunge la diferende.

Înainte de a o părăsi pe Signora, el îi așeză în față o mică masă și o rugă să-i spună ce ar dori să-i aducă. Ei îi era cu totul indiferent, spuse ea — nimic, orice. Acum își simțea ea situația nenorocită, acum, cînd trebuia să fie lăsată singură. Ei, un pic de pui, puțină șuncă și un pahar de șampanie.

Domnul Slope trebui să explice, nu fără a roși pentru stăpînul său, că nu există șampanie.

Se poate și vin de Xeres, va fi la fel de bun. Și atunci domnul Slope coborî la braț cu învățata domnișoară Trefoil. Ar putea să-i spună, întrebă el, dacă ferigile din Barchester erau la fel cu cele din Cumberland ? Pasiunea lui lumească cea mai puternică era pentru ferigi — și înainte ca ea să-i poată răspunde a lăsat-o înghesuită între ușă și bufet. Au trecut cincizeci de minute pînă a scăpat de acolo și atunci era tot nemîncată.

— Nu ne veți părăsi, domnule Slope ! spuse atenta stăpînă a casei, văzîndu-și sclavul strecurîndu-se spre ușă, cu o grămadă de provizii pe care le ținea sus, deasupra capetelor musafirilor.

Domnul Slope explică că trebuia să-i servească cina signorei Neroni.

— Vă rog, domnule Slope, să-l lăsați pe fratele ei să i-o servească, hotărî doamna Proudie, destul de tare. Nici nu poate fi vorba să vă ocupați de așa ceva. Vă rog, domnule Slope, să aveți această bunăvoință ; sînt sigură că domnul Stanhope se va ocupa de sora sa.

Ethelbert era ocupat în mod foarte agreabil în colțul cel mai îndepărtat al camerei, fiind atît util cît și agreabil pentru cea mai tînără fată a doamnei Proudie.

— N-aș putea ieși de aici, doamnă, nici dacă Madeline ar muri de foame, spuse el ; fizic sînt imobilizat, doar dac-aș putea zbura...

Furia doamnei crescuse, văzînd că și fiica ei trecuse de partea dușmanului ; și cînd observă că, în ciuda mustrărilor ei, în pofida ordinelor ei precise, domnul Slope se duse în salon, i se umplu cupa indignării și nu se mai putu stăpîni.

— Niciodată n-am pomenit asemenea obiceiuri ! bombăni ea. Nu pot să permit și nu voi permite !

Apoi, după ce se mai agită şi îşi făcu sînge rău cîteva minute, îşi făcu loc prin mulţime, urmărindu-l pe domnul Slope. Cînd a ajuns în camera de deasupra, a găsit-o complet părăsită, în afară de perechea vinovată. Signora stătea foarte comod şi îşi lua masa, iar domnul Slope se apleca peste canapea, căutînd să fie util. Discutaseră despre meritele şcolilor de duminică, şi doamna sugerase că, nefiindu-i posibil să meargă la copii, i s-ar putea face pe placul inimii aducîndu-i-se copiii la ea.

— Şi cînd va fi aceasta, domnule Slope ? întrebă ea.

Intrarea doamnei Proudie l-a scutit pe domnul Slope de obligaţia de a se angaja cu o promisiune. Ea păşi maiestuos pînă aproape de canapea, astfel încît să înfrunte perechea vinovată ; un moment îi privi drept în faţă pe amîndoi, apoi spuse, în trecere spre camera de alături :

— Domnule Slope, preasfinţia sa vă doreşte, în mod deosebit, prezenţa jos ; îmi veţi face o mare plăcere dacă veţi merge la dînsul. Şi trecu maiestuos mai departe.

Domnul Slope bolborosi ceva drept răspuns şi se pregăti să coboare scările. În ceea ce priveşte faptul că episcopul ar fi avut nevoie de el, îşi cunoştea destul de bine patroana pentru a-i lua dispoziţia în serios ; dar nu voia să devină eroul unei scene sau să iasă în evidenţă mai multă galanterie decît s-ar fi cuvenit în această împrejurare.

— E mereu aşa ?... întrebă Signora.

— Da,... mereu, doamnă ! întări doamna Proudie, întorcîndu-se ; „mereu aşa“... mereu atît de opusă necuviinţelor de orice fel.

Şi trecu maiestuos, înapoi, prin cameră, urmîndu-l pe domnul Slope afară, pe uşă.

Signora nu o putea urma, dar, desigur, ar fi făcut-o. Rîse însă cu voce tare, rîs care s-a rostogolit pînă jos, pe scări, în urma paşilor doamnei Proudie. Nici dacă ar fi fost la fel de activă ca Grimaldi, probabil că nu şi-ar fi putut alege o răzbunare mai bună.

— Domnule Slope, răbufni doamna Proudie, prinzîndu-l pe delincvent în uşă ; mă surprindeţi că îmi părăsiţi compania, pentru a vă ocupa de o oarecare Jezebel sulemenită.

— Dar este infirmă, doamnă Proudie, nu se poate mişca. Cineva trebuia să o servească.

— Infirmă ! şuieră ea. I-aş arăta eu infirmitate dacă ar fi a mea ! Ce caută aici ? Atîta impertinenţă !... atîta afectare !...

În vestibul şi în camerele alăturate, oaspeţii îşi puneau şalurile şi hainele, mişcîndu-se în chipurile cele mai diverse ; şi lumea din Barchester pleca. Doamna Proudie îşi dădu silinţa de a zîmbi tuturor afectat cînd îşi luau rămas-bun, dar nu a avut deloc succes. Firea îi fusese pusă la o groaznică încercare. Încetul cu încetul, musafirii au plecat.

— Trimiteţi repede trăsura înapoi, a spus Ethelbert cînd au plecat doctorul şi doamna Stanhope.

Tinerii Stanhope au rămas ultimii, formînd o companie neplăcută pentru familia episcopului. Au mers toţi în sufragerie, apoi episcopul observă cu voce tare că „doamna" este singură în salon ; şi atunci l-au urmat sus. Doamna Proudie îl reţinu pe domnul Slope şi pe fiicele sale într-o conversaţie strînsă, luînd decizia fermă ca lui să nu i se facă hatîrul, şi nici ele să nu fie corupte. Episcopul, cu o frică de moarte de Bertie şi de evrei, a încercat să converseze cu Charlotte Stanhope despre clima Italiei. Bertie şi Signora nu aveau cu cine discuta, decît unul cu altul.

— Ţi-ai luat masa, pînă la urmă, Madeline ? o întrebă tînărul impertinent, sau răutăcios.

— A, da... a răspuns Madeline ; domnul Slope a fost atît de drăguţ, încît mi-a adus-o. Mă tem însă că şi-a creat mai multe probleme decît aş fi dorit...

Doamna Proudie o privi, dar nu spuse nimic. Înţelesul privirii ei ar fi putut să fie tradus astfel : „Dacă te mai prind vreodată între aceşti pereţi, o să te dau afară şi n-ai decît să mai fii impertinentă şi afectată şi răutăcioasă, cît o să vrei !".

În sfîrşit, trăsura s-a întors cu cei trei servitori italieni, şi signora Madeline Vesey Neroni a fost transportată spre ieşire, tot la fel cum fusese transportată la intrare.

Stăpîna palatului se retrase în camera ei, deloc mulţumită cu rezultatul primei ei serate din Barchester.

Capitolul XII

SLOPE CONTRA HARDING

LA DOUĂ SAU TREI ZILE DUPĂ serată, domnul Harding a primit un bilet, fiind rugat să-i facă o vizită domnului Slope, la palat, a doua zi dimineață, deoarece... Nu era nimic nepoliticos în bilet și, totuși, tonul lui era foarte neplăcut. Suna așa :

„Dragul meu domn Harding, — Vreți să îmi faceți plăcerea de a veni să mă vedeți la palat mîine dimineață la 9:30 a.m. ? Episcopul dorește să vă vorbească în legătură cu azilul. Sper că mă veți scuza că indic o oră atît de matinală. O fac, deoarece timpul îmi este foarte drămuit. Dacă, însă, vă este cu totul nepotrivită, o voi schimba pentru ora zece. Veți avea, poate, bunăvoința de a-mi scrie un răspuns.

Credeți-mă că sînt,
dragul meu domn Harding,
prietenul dumneavoastră credincios,
Obh. Slope"

„La Palat, luni dimineață,
20 august 185..."

Domnul Harding nici nu putea, nici nu voia să creadă așa ceva ; și, în plus, socotea că domnul Slope era cam impertinent să-și aroge o asemenea calitate. Prietenul lui credincios ! De cîți prieteni credincioși are în general parte un om în această lume ? Cum și-i face ? Exista un procedeu special ? Funcționase cumva un asemenea procedeu în relațiile dintre domnul Harding și domnul Slope ? Domnul Slope nu putea să nu-și pună aceste întrebări citind și recitind biletul pe care îl avea în fața sa. Răspunse, însă, după cum urmează :

„Dragă domnule, — voi veni la palat mîine la 9:30 a.m., așa cum doriți.

Al dumneavoastră, sincer
S. Harding."

„High Street, Barchester, luni."

Și a doua zi de dimineață, la nouă jumătate punct, el bătea la ușile palatului și întreba de domnul Slope.

Episcopului i se rezervase o cameră mică la parter, iar domnului Slope o alta. Domnul Harding a fost condus în aceasta din urmă, și rugat să ia loc. Domnul Slope nu era încă acolo. Fostul director de azil se duse la fereastra care dădea în grădină, și nu putu să nu gîndească ce puțin timp trecuse de cînd toată această casă îi fusese deschisă, de parcă ar fi fost un copil al familiei, născut și crescut în ea. Își amintea cum vechii servitori îi zîmbeau atunci cînd îi deschideau ușa ; cum prietenosul valet îi spusese cînd lipsise, odată, cîteva ore mai mult decît de obicei : „Ce bine e pentru niște ochi obosiți, domnule Harding, să vă vadă pe dumneavoastră !". Cum menajera, mereu aferată, putea să jure că nu se poate să fi cinat sau să fi luat micul dejun sau prînzul. Și apoi, mai presus de toate își amintea lumina plăcută de mulțumire interioară care strălucea mereu pe chipul bătrînului episcop, ori de cîte ori prietenul său intra în cameră.

O lacrimă i se prelinse din ochi, cînd se gîndi că toate acestea nu mai erau. La ce îi va mai folosi acum azilul ? Era singur pe lume, și îmbătrînea ; va trebui să se decidă în curînd, foarte curînd, și să lase totul, așa cum se decisese vechiul lui prieten drag ; să se ducă și să lase azilul și locul lui obișnuit din catedrală și ungherele liniștite și bucuriile pe seama unor oameni mai tineri și poate mai înțelepți. Și acea îngînare a psalmilor ! Poate, într-adevăr, timpul îi trecuse. Simțea de parcă lumea îi fugea de sub picioare ; de parcă acesta, acesta era momentul ca el să se întoarcă cu încredere spre speranțele pe care le predicase cu convingere altora. „Cît poate să valoreze, se întreba, religia unui om, dacă nu îl sprijină împotriva tristeții anilor amurgului ?". Și, privind cu ochi încețoșați la strălucitoarele straturi de flori din grădina episcopului, simți în preajmă sprijinul de care avea nevoie.

Cu toate acestea, nu îi plăcea să fie lăsat să aștepte. Dacă domnul Slope nu voia neapărat să-l vadă la nouă și jumătate, de ce să îl forțeze să-și părăsească locuința cu micul dejun în gît ? De fapt, era o tactică a domnului Slope. Domnul Slope luase hotărîrea că domnul Harding trebuia fie să accepte azilul cu o umilință dezgustătoare, fie să îl refuze cu totul ; și calculase că, probabil, o va alege mai degrabă pe cea dintîi, dacă ar putea fi făcut să abor-

deze subiectul într-o proastă dispoziţie. Poate că domnul Slope nu greşise cu totul în calculul său.

Era aproape zece cînd domnul Slope intră grăbit în cameră şi, mormăind ceva despre episcop şi datoriile eparhiei, scutură mîna domnului Harding fără menajamente şi îl rugă să ia loc.

Acum, aerul de superioritate pe care-l afişa acest om era împotriva firii domnului Harding ; şi totuşi, nu ştia în ce fel să se simtă ofensat. Mintea şi dispoziţia sa sufletească se împotriveau oricărei dorinţe de a răspunde înfumurării prin adoptarea unei atitudini pline de grandoare şi nu avea spiritul lumesc sau iuţeala necesară a minţii pentru a birui pretenţiile obraznice, printr-un reproş clar şi deschis, aşa cum ar fi făcut-o arhidiaconul. Domnul Harding nu avea altceva de făcut decît să se supună şi, prin urmare, asta şi făcea.

— În legătură cu azilul, domnule Harding — începu domnul Slope, vorbind aşa cum ar fi vorbit decanul unui colegiu de la Cambridge despre vreo bursă de studii care trebuia acordată.

Domnul Harding îşi trecu un picior peste altul, apoi o mînă peste cealaltă deasupra lor, şi îl privi pe domnul Slope în faţă ; dar nu spuse nimic.

— Urmează ca postul de director să fie ocupat din nou, spuse domnul Slope.

Domnul Harding a zis că aşa înţelesese şi el.

— Desigur, ştiţi, venitul va fi mult redus, continuă domnul Slope. Episcopul a dorit să fie generos şi, ca urmare, a transmis guvernului că preasfinţia sa crede că nu ar trebui fixat la mai puţin de 450 lire. Cred că, în ansamblu, episcopul a avut dreptate, pentru că deşi serviciile prevăzute nu vor avea nici un fel de caracter oneros, vor fi mai multe decît înainte. Şi este poate bine ca întregul cler legat direct de catedrală să trăiască mai confortabil, în măsura în care o permit mijloacele care ne stau la dispoziţie. Acestea sînt vederile episcopului şi trebuie să spun că sînt şi ale mele.

Domnul Harding stătea frecîndu-şi o mînă de alta, dar nu spunea nici un cuvînt.

— Atîta despre venit, domnule Harding. Casa va rămîne, desigur, a directorului, la fel ca şi înainte. Ar trebui însă să se stipuleze, cred eu, că directorului îi revine obligaţia să văruiască pe dinăuntru o dată la şapte ani şi

pe dinafară o dată la trei ani și să fie tras la răspundere pentru uzură, în cazul eliberării ei, fie prin deces, fie altminteri. Dar acesta este un lucru asupra căruia episcopul mai trebuie încă să fie consultat.

Domnul Harding își freca în continuare mîinile și stătea tot fără să spună nimic, privind în sus către chipul neplăcut al domnului Slope.

— Apoi, în ceea ce privește îndatoririle, continuă acesta, cred că, dacă sînt corect informat, nu prea se poate spune că ar fi existat vreo îndatorire pînă acum — și schiță un soi de zîmbet, de parcă ar fi vrut să treacă aroganța sub forma unei glume.

Domnul Harding se gîndea la anii fericiți, fără griji, pe care îi petrecuse în casa lui cea veche ; la oamenii istoviți și bătrîni pe care îi sprijinise ; la bunele lui intenții ; și la munca sa, care fusese într-adevăr foarte ușoară. Se gîndea la aceste lucruri, îndoindu-se o clipă dacă merita sau nu azilul. Îi dădu dușmanului său dreptul unei îndoieli și nu îi reproșă nimic. Observă doar, foarte liniștit și poate cu prea multă umilință, că îndatoririle funcției, așa cum erau ele, îl mulțumiseră, după părerea lui, pe regretatul episcop.

Domnul Slope zîmbi din nou, și de data aceasta zîmbetul intenționa să se împotrivească amintirii regretatului episcop mai degrabă decît energiei fostului director de azil ; și astfel l-a înțeles și domnul Harding. Culoarea i se ridică în obraji, și începu să se simtă foarte supărat.

— Trebuie să vă dați seama, domnule Harding, că lucrurile s-au schimbat mult în Barchester, zise domnul Slope.

Domnul Harding l-a asigurat că își dădea seama de aceasta.

— Și nu doar în Barchester, domnule Harding, ci în întreaga lume. Nu doar în Barchester oameni noi întreprind măsuri noi și aruncă la gunoi vechiturile secolelor trecute. Același lucru se petrece în întreaga țară. Acum i se cere muncă fiecărui om care primește un salariu ; și cei care supraveghează cum se lucrează sînt obligați să urmărească modul de aplicare al acestei reguli. E nevoie de oameni noi acum, domnule Harding, și se vor ivi și în biserică, așa cum s-au ivit și în alte profesii.

Toate acestea erau prilej de amărăciune pentru vechiul nostru prieten. Nu avusese niciodată o părere foarte bună

despre posibilităţile sau despre activitatea sa, dar era cu toată inima alături de vechiul cler, şi orice antipatii pe care i le putea adăposti inima erau îndreptate împotriva acestor oameni noi, ocupaţi, lipsiţi de milă, care se lăudau singuri şi pentru care domnul Slope era un bun exemplu.

— Poate, spuse el, că episcopul preferă un om nou la azil ?

— În nici un caz ! răspunse domnul Slope. Episcopul doreşte foarte mult ca dumneavoastră să acceptaţi numirea ; el însă doreşte să înţelegeţi dinainte care vă vor fi îndatoririle. În primul rînd, azilului i se va adăuga o şcoală de sabbat.

— Cum ! Pentru bătrîni ? întrebă domnul Harding.

— Nu, domnule Harding, nu pentru bătrîni, ci în beneficiul acelor copii săraci din Barchester pentru care se va crede de cuviinţă. Episcopul va aştepta de la dumneavoastră să luaţi parte la activitatea acestei şcoli, iar profesorii să se afle sub supravegherea şi grija dumneavoastră.

Domnul Harding lăsă să-i alunece mîna pe care o ţinea deasupra celeilalte şi începu să-şi frece piciorul pe care-l ţinea deasupra celuilalt.

— În ceea ce priveşte bătrînii, continuă domnul Slope, şi bătrînele care vor sta în azil, episcopul este doritor să se facă slujba de dimineaţă şi de seară în incintă, în fiecare zi de sabbat, şi o slujbă în timpul săptămînii ; să le predicaţi cel puţin o dată duminica şi să strîngeţi întreg azilul la slujbele de dimineaţă şi de seară. Episcopul crede că aceasta va face să nu fie necesar să se mai reţină locuri în catedrală pentru pensionarii azilului.

Domnul Slope făcu o pauză, dar domnul Harding tot nu spuse nimic.

— Într-adevăr, ar fi dificil să se găsească locuri pentru femei ; şi, în general, domnule Harding, pot să o spun de pe acum, pentru oamenii de această categorie, slujba de la catedrală nu mi se pare cea mai utilă, chiar dacă ar fi folositoare pentru orice altă categorie de oameni...

— Să nu discutăm aceasta, vă rog ! îl întrerupse domnul Harding.

— Nici nu doresc să o fac ; cel puţin, nu în momentul de faţă. Sper, însă, că înţelegeţi pe deplin dorinţele episcopului cu privire la noua instituţie a azilului ; şi, dacă aşa cum nu mă îndoiesc, voi primi de la dumneavoastră

o asigurare că sînteţi de acord cu opiniile preasfinţiei sale, îmi va face o foarte mare plăcere să fiu, din partea prea sfinţiei sale, purtătorul propunerii de numire a dumneavoastră.

— Dar dacă sînt în dezacord cu opiniile preasfinţiei sale ? întrebă domnul Harding.

— Dar sper să nu fiţi, răspunse domnul Slope.

— Dar dacă o să fiu ? întrebă din nou celălalt.

— Dacă acesta ar fi, din nefericire, cazul, lucru pe care eu nu îl pot deloc concepe, presupun că sentimentele dumneavoastră personale vă vor dicta corectitudinea refuzării numirii.

— Dar dacă accept numirea, şi totuşi nu sînt de acord cu episcopul, ce se întîmplă ?

Această întrebare îl cam deranja pe domnul Slope. Era adevărat că discutase chestiunea cu episcopul şi primise un fel de împuternicire să-i sugereze domnului Harding cît de minunată ar fi fost o şcoală de duminică, ca şi unele slujbe în azil ; dar nu avea nici o împuternicire să spună că aceste propuneri trebuiau să fie condiţii decisive ataşate numirii. Ideea episcopului fusese că domnul Harding va fi bineînţeles de acord şi că noua şcoală va intra, ca şi restul instituţiilor din oraş, sub controlul soţiei sale şi a capelanului.

Ideea domnului Slope fusese mai corectă. El intenţionase ca domnul Harding să refuze propunerea, şi ca un aliat de-al său să o obţină ; dar nu concepuse posibilitatea ca domnul Harding să accepte deschis numirea şi să respingă tot atît de deschis condiţiile.

— Nu este, presupun, probabil, spuse el, să acceptaţi din mîinile episcopului o onoare, şi să refuzaţi, în acelaşi timp, recunoaşterea îndatoririlor legate de ea.

— Dacă devin director al azilului, spuse domnul Harding, şi-mi neglijez îndatoririle, episcopul are posibilitatea să ia măsuri de remediere.

— Nu mă aşteptam deloc la un asemenea argument din partea dumneavoastră ; sau, ca să zic aşa, că veţi sugera o asemenea direcţie de comportare, zise domnul Slope, luînd o măreaţă poză de virtute rănită.

— Nici eu nu mă aşteptam la o asemenea propunere.

— În orice caz, mi-ar părea bine să ştiu ce răspuns îi transmit preasfinţiei sale, spune domnul Slope.

— Mă voi folosi de prima ocazie să-l văd eu însumi pe preasfinţia sa, replică domnul Harding.

— Un asemenea aranjament, zise domnul Slope, nu prea îi va da satisfacţie preasfinţiei sale. De fapt, este imposibil ca episcopul să-i vadă pe toţi clericii din eparhie în legătură cu acordarea tuturor funcţiilor bisericeşti ce s-ar putea ivi. Episcopul, cred, v-a şi întîlnit în legătură cu problema în discuţie, şi chiar că nu pot vedea de ce ar trebui să se deranjeze să o mai facă o dată.

— Ştiţi, domnule Slope, de cît timp oficiez în calitate de cleric în acest oraş ?

Dorinţa domnului Slope era acum aproape îndeplinită. Domnul Harding devenise foarte mînios şi era, probabil, gata să se compromită.

— Nu văd deloc ce are asta a face cu chestiunea. Nu puteţi crede că episcopul ar avea dreptul să vă îngăduie să priviţi ca pe o sinecură o situaţie care necesită un om activ, doar pentru că aţi fost în serviciul catedralei mulţi ani.

— Dar s-ar putea să îl convingă să mă vadă, dacă l-aş ruga eu. Îmi voi consulta prietenii în legătură cu această chestiune, domnule Slope ; dar nu am de gînd să mă fac vinovat de vreun subterfugiu ; puteţi să-i spuneţi episcopului că, deoarece nu sînt deloc de acord cu vederile sale despre azil, voi refuza funcţia, dacă găsesc că e legată de condiţii ca acelea pe care le-aţi sugerat.

Şi spunînd acestea, domnul Harding şi-a luat pălăria şi a ieşit.

Domnul Slope era mulţumit. Se considera liber să privească ultimele cuvinte ale domnului Harding ca pe un refuz complet al numirii. Cel puţin aşa le-a prezentat episcopului şi doamnei Proudie.

— E de-a dreptul surprinzător ! se miră episcopul.

— Deloc, interveni doamna Proudie. Cît de puţin ştii cît de hotărîţi sînt cu toţii să nu se supună autorităţii preasfinţiei tale...

— Dar domnul Harding şi-o dorea atît de mult ! zise episcopul.

— Da, spuse domnul Slope, dacă ar putea-o căpăta fără nici cea mai mică recunoaştere a jurisdicţiei preasfinţiei voastre.

— Asta nici nu intră în discuţie, decretă episcopul.

— Aşa cred şi eu, spuse capelanul.

— Bineînţeles, aşa şi este, completă doamna.

— Îmi pare foarte rău, zise episcopul.

— Nu ştiu dacă chiar există temei pentru părerea de rău, constată doamna. Domnul Quiverful este un om care merită mult mai mult, care are mai multă nevoie de ea şi care va fi mult mai util în apropiata vecinătate a palatului.

— Cred că ar trebui să-l văd pe Quiverful, spuse capelanul.

— Cred că da, hotărî episcopul.

Capitolul XIII

CĂRUŢA CU VECHITURI

DOMNUL HARDING NU ERA UN OM fericit cînd păşi pe aleea care cobora dinspre palat şi ieşea în incinta catedralei. Şi avansarea şi casa pe care o iubea atîta i se luau pentru a doua oară ; dar asta încă mai putea răbda. I se făcuse educaţie şi fusese insultat de un om destul de tînăr pentru a-i fi fiu ; dar şi asta putea răbda. Putea să scoată din nedreptăţile îndurate de el o picătură din consolarea pe care putea crede că martirii o primesc mereu din injustiţia propriilor suferinţe şi a cărei putere e, în general, direct proporţională cu cruzimea torturilor la care sînt supuşi. Recunoscuse faţă de fiica lui că-şi dorea confortul vechiului său cămin, şi totuşi s-ar fi putut întoarce în locuinţa sa din High Street, dacă nu cu bucurie, măcar cu satisfacţie, şi asta ar fi fost totul. Dar veninul din vorbăria capelanului îşi făcuse loc în sîngele lui şi-i ştersese orice dulce mulţumire din viaţă.

„Oameni noi întreprind măsuri noi şi aruncă la gunoi vechiturile secolelor trecute !“ Ce cuvinte crude, şi cît de des sînt folosite acum, cu cruzimea lipsită de suflet a unui Slope ! Un om e condamnat suficient dacă i se poate arăta că, fie în politică, fie în religie, nu face parte din vreo şcoală nouă fondată în ultimii ani. Atunci se poate considera pe

sine ca pe o vechitură şi se poate aştepta să fie luat în căruţa de gunoi şi aruncat. Un om nu este nimic dacă nu poartă în sine aprecierea deplină a noii ere ; o eră în care s-ar părea că nici onestitatea, nici adevărul nu sînt de dorit, dar în care succesul individului, şi nu al obştei, e criteriul meritului. Trebuie să rîdem de tot ce e înrădăcinat în tradiţie. Fie gluma oricît de proastă, oricît de contrară principiilor adevărate ale glumei ; cu toate acestea, trebuie să rîdem — de nu, atenţie la căruţă ! Trebuie să vorbim, să gîndim şi să trăim în spiritul acestor oameni care batjocoresc tradiţia, al papagalilor în faţa cărora nu însemnăm nimic. Oameni noi şi măsuri noi, operaţii bancare, scrupule puţine, mare succes sau minunată ruină — acestea sînt gusturile englezilor de azi care zic că ştiu să trăiască. Vai, vai ! În asemenea circumstanţe, domnul Harding nu putea decît să creadă că era un englez care nu ştia cum să trăiască. Noua doctrină a domnului Slope şi căruţa cu vechituri, nouă cel puţin pentru Barchester, îi tulburau nemilos calmul.

„Acelaşi lucru se petrece în întreaga ţară !“... „Acum i se cere muncă fiecărui om care primeşte un salariu !“. Şi el îşi trăise întreaga viaţă primind un salariu, şi oare nu muncise ? Trăise el, într-adevăr, în aşa fel încît să fie pe bună dreptate considerat acum, la bătrîneţe, o vechitură bună doar să fie aruncată într-o uriaşă groapă de gunoaie ? Clasa de oameni căreia el recunoştea că-i aparţine, toţi acei Grantly, Gwynnes şi vechea înaltă societate a ecleziaştilor de Oxford nu sînt împovăraţi cu autoacuzaţii ca acelea care îl tulburau pe domnul Harding. Ei, în general, sînt tot atît de satisfăcuţi de propria înţelepciune şi corectitudine cum e cine ştie ce domn Slope, sau domn Proudie, de purtarea lui. Dar, din păcate pentru el, domnului Harding îi lipsea această siguranţă de sine. Cînd auzea că e numit vechitură de toţi acei Slope de pe lume, nu avea altă soluţie decît să-şi pună întrebarea asupra adevărului acestei afirmaţii. Vai, vai ! Dovezile păreau să fie, în general, împotriva sa...

După ce a plecat de la palat, domnul Harding a mers încet vreo oră pe sub ulmii umbroşi din jurul catedralei. şi apoi s-a îndreptat spre casa fiicei sale. Se hotărîse să se ducă pînă la Plumstead pentru a vorbi cu dr. Grantly şi să-i spună în primul rînd lui Eleanor ce i se întîmplase.

Şi acum îi era dat să îndure un alt necaz : domnul Slope fusese înaintea lui la casa văduvei Bold. Venise în vizită

aici în ajun. Nu putea, spusese el, să se lipsească de plăcerea de a-i spune doamnei Bold că tatăl ei urma să se întoarcă în frumoasa casă de la azilul Hiram. Primise dispoziţii din partea episcopului să-l informeze pe domnul Harding că numirea se va face imediat. Episcopul era, bineînţeles, foarte bucuros că putea să-l redea pe domnul Harding funcţiei pe care o onorase atîta timp. Şi domnul Slope începu să vorbească despre frumoasa şcoală pe care spera să o vadă în curînd funcţionînd pe lîngă azil. O fascinase cu totul pe doamna Bold cu descrierea acestei anexe atît de pitoreşti, atît de utile şi de caritabile, aşa încît ei i se păru firesc să spună că nu avea nici o îndoială că tatăl ei va fi de acord cu un asemenea plan şi că ea însăşi va fi bucuroasă să se ocupe de o clasă.

Oricine ar fi auzit pe ce ton total diferit şi ar fi văzut în ce mod total diferit domnul Slope vorbise despre această instituţie fiicei şi tatălui, nu ar fi putut să nu recunoască că domnul Slope era de-a dreptul genial. Nu i-a spus nimic doamnei Bold despre predicile şi slujbele din azil, nici despre alungarea bătrînilor din catedrală, nici despre uzura casei sau despre zugrăveli, nici despre aruncarea la gunoi a vechiturilor. Eleanor îşi spusese că ei personal nu îi plăcea, bineînţeles, domnul Slope, dar că era un cleric foarte activ şi zelos şi că va fi, fără îndoială, de folos celor din Barchester. Toate acestea au deschis calea spre încă multe alte chinuri ale domnului Harding.

Eleanor îşi luă expresia cea mai fericită cu putinţă cînd îşi auzi tatăl urcînd pe scară : credea că va trebui doar să-l felicite ; dar imediat ce îi văzu chipul, îşi dădu seama că există puţine motive să-l felicite. Îi mai văzuse această expresie ostenită de tristeţe o dată sau de două ori, şi şi-o amintea prea bine. I-o văzuse cînd a citit pentru prima oară atacul împotriva lui din ziarul „Jupiter" care îl silise în cele din urmă să-şi dea demisia de la azil ; şi i-o mai văzuse atunci cînd arhidiaconul îl convinsese să rămînă acolo în pofida propriului său simţ al corectitudinii şi onoarei. Ea înţelese dintr-o privire că era în prada unei adînci tulburări.

— O, tăticule ! Ce s-a întîmplat ? exclamă ea, punîndu-şi băieţelul jos şi lăsîndu-l să umble de-a buşilea.

— Am venit să-ţi spun, draga mea, spuse el, că mă duc pînă la Plumstead : presupun că n-o să vii cu mine ?

— La Plumstead, tăticule ? O să rămîi acolo ?

— Cred că da, diseară ; trebuie să-l consult pe arhidiacon în legătură cu azilul ăsta nenorocit. Of, Doamne ! Ce n-aş da să nu fi mai auzit niciodată de el !

— De ce, tăticule, ce e ?

— Am fost la domnul Slope, draga mea, şi zău că nu e omul în tovărăşia căruia să te simţi foarte bine.

Pe Eleanor o podidi un fel de vagă ruşine ; dar greşea dacă-şi închipuia că tatăl ei făcuse vreo aluzie la întîlnirea ei cu domnul Slope.

— Ce vrei să spui, tăticule ?

— Are de gînd să transforme azilul într-o şcoală de duminică şi într-o casă unde să se ţină predici ; şi am impresia că i se va face pe voie. Eu nu mă simt potrivit pentru o asemenea instituţie şi cred, de aceea, că trebuie să refuz numirea.

— Ce ar fi rău dacă am avea şcoala, tăticule ?

— Nu e nici un profesor potrivit, draga mea.

— Dar asta s-ar putea găsi.

— Domnul Slope vrea să-l obţină prin mine, făcîndu-mă profesor. Dar cum eu nu sînt deloc potrivit pentru o asemenea slujbă, am de gînd să refuz.

— O, tăticule, domnul Slope nu vrea aşa ceva. A fost aici ieri, şi ceea ce vrea el...

— A fost aici ieri, deci ? întrebă domnul Harding.

— Da, tăticule.

— Şi a vorbit despre azil ?

— Spunea cît de bucuros ar fi, şi episcopul de asemenea, să te vadă pe tine din nou acolo. Şi apoi a vorbit despre şcoala de duminică, şi ca să-ţi spun drept, am fost de acord cu el ; şi am crezut că şi tu ai fi fost. Domnul Slope mi-a vorbit despre o şcoală, dar nu în azil, ci doar legată într-un fel de el, şi tu să o patronezi şi să vii să vezi cum merge ; şi m-am gîndit că ţi-ar plăcea o asemenea şcoală ; şi i-am promis să mă ocup eu de ea, ca să iau şi eu o clasă... şi totul părea aşa de... Dar, tăticule ! Mi-ar părea atît de rău dacă aş şti că am greşit !

— Nu-i nici un fel de greşeală, draga mea, spuse el, respingîndu-i delicat, foarte delicat, mîngîierea. Nu poate fi nimic greşit în dorinţa de a fi utilă ; ar trebui chiar să faci neapărat asta. Oricine nu vrea să ajungă un om sfîrşit, trebuie să-şi dea toată silinţa.

Sărmanul domn Harding încerca astfel, în nenorocirea sa, să-i predice copilului său noua doctrină.

— Indiferent dacă e bărbat sau femeie, e tot una, continuă el ; ai fi cu totul îndreptățită, draga mea, să faci așa ceva ; dar...

— Dar, tăticule ?...

— Nu sînt foarte sigur că dacă aș fi în locul tău l-aș alege pe domnul Slope drept călăuză.

— Dar nu l-am ales și nu o să-l aleg niciodată.

— Ar fi un nou păcat din partea mea dacă l-aș vorbi de rău, pentru că, să fiu sincer, nu știu nimic rău despre el ; dar nu sînt foarte sigur că e cinstit. Că în ceea ce privește comportarea nu e un gentleman, de asta sînt foarte sigur.

— Nu m-am gîndit niciodată să-l iau drept călăuză, tăticule !

— Cît despre mine, draga mea, continuă el, știm vechiul proverb : e greu să înveți un cal bătrîn în buiestru. Trebuie să refuz școala de duminică și, de aceea, va trebui să refuz probabil și azilul. Dar mă duc mai întîi să stau de vorbă cu cumnatul tău.

Așa că își luă pălăria, sărută copilul și plecă, lăsînd-o pe Eleanor într-o stare la fel de tristă ca a lui.

Toate acestea erau o mare agravare a nenorocirii lui. Erau atît de puțini oameni pe care putea să îi iubească cu adevărat, încît nu-și putea permite să rămînă izolat de ființa a cărei iubire valora cel mai mult pentru el. Și, totuși, părea că așa avea să se întîmple. În sinea sa, nu a recunoscut că-și dorea ca fiica lui să-l urască pe domnul Slope ; totuși, dacă ea și-ar fi exprimat un asemenea sentiment, ar fi dojenit-o, negreșit, pentru lipsă de mărinimie, dar în dojana lui ar fi fost prea puțină amărăciune. Adevărul, însă, era că îl privea cu prietenie pe domnul Slope, că i se potrivea lui în păreri, că adera imediat la planurile sale și că-i asculta cu plăcere părerile. Domnul Harding nu dorea deloc ca fiica lui să-l urască pe adversarul său, dar ar fi preferat să știe că-l urăște, decît că-l iubește.

Se duse la han să angajeze o trăsură, merse acasă să-și facă bagajul și o porni spre Plumstead. Nu exista în nici un caz pericolul ca arhidiaconul să fraternizeze cu domnul Slope ; dar el ar fi în stare să recomande războiul de exterminare, să recurgă la apeluri publice, la reproșuri gălăgioase și la tot arsenalul bătăliei fățișe. Alternativă care era la fel de puțin pe gustul domnului Slope ca și cea dintîi.

Cînd domnul Harding ajunse la casa parohială, află că arhidiaconul era plecat și că nu se va întoarce pînă la ora cinei, așa încît începu să se plîngă fiicei lui celei mai mari. Doamna Grantly nutrea față de domnul Slope un antagonism la fel de puternic ca și soțul ei ; de asemenea, era la fel de conștientă de necesitatea combaterii facțiunii Proudie, a susținerii intereselor vechii biserici în păstrarea pîinilor și a peștilor ce se cuveneau grupului lor ; și era la fel de pregătită ca și soțul ei pentru a duce bătălia, fără îndurare, nici de o parte, nici de cealaltă. Nu că ar fi fost o femeie căreia să-i placă certurile sau care nu ar fi vrut să trăiască în pace cu vecinii ei clerici ; dar credea, ca și arhidiaconul, că prezența domnului Slope în Barchester era o insultă pentru toți cei aflați cîndva în preajma regretatului episcop, și că, preluînd dominația asupra eparhiei, aducea un afront spiritual soțului ei. Pînă atunci, puțină lume își imagina cît de înverșunată putea fi doamna Grantly. Trăise în cele mai bune relații cu toate soțiile de preoți din jurul ei. Se purtase frumos cu toate doamnele din preajma catedralei. Deși era de departe cea mai bogată dintre ele, făcuse astfel încît trăsura și caii ei să nu ofenseze pe nimeni. Nu se amestecase niciodată cu familiile nobile din ținut, astfel încît să stîrnească invidia soțiilor celorlalți clerici. Niciodată nu vorbea prea tare despre conți și contese, nici nu se fălea că-i dă șaizeci de lire pe an guvernantei și șaptezeci bucătăresei. Doamna Grantly dusese viața unei femei înțelepte, discrete, făcătoare de pace ; și oamenii din Barchester au fost surprinși, de vigoarea militară pe care a arătat-o în calitate de general al părții feminine a forțelor Grantly.

Doamna Grantly a aflat în curînd că sora ei, Eleanor, îi promisese că îl va ajuta pe domnul Slope în treburile azilului ; și acesta a fost lucrul asupra căruia i s-a fixat în curînd atenția.

— Cum poate să-l suporte Eleanor ? întrebă ea.

— E un om foarte viclean, spuse tatăl ei ; cu viclenia lui a știut să o facă pe Eleanor să creadă că e un biet cleric umil, caritabil și bun la suflet. Dumnezeu să mă ierte, dacă îl nedreptățesc, dar nu acesta îi este adevăratul caracter, după părerea mea.

— Adevăratul lui caracter ! exclamă ea, aproape cu dispreț pentru moderația tatălui ei. Sper doar că nu va fi

destul de viclean ca s-o facă pe Eleanor să-și uite de sine și de rang.

— Adică să se mărite cu el ? tresări tatăl, scos din comportarea lui obișnuită de bruscheţea și oroarea unei alternative atît de dramatice.

— Ce e așa improbabil în asta ? Bineînţeles că acesta i-ar fi scopul, dacă ar crede că are vreo șansă. Eleanor are o rentă personală de o mie de lire pe an, și ce noroc mai mare ar putea da peste domnul Slope, decît transferarea dispoziţiei unei asemenea averi în contul lui ?

— Dar nu poţi să crezi că ea îl place, Susan !

— De ce nu ? răspunse Susan. De ce nu l-ar plăcea ? E exact tipul de om care să se înţeleagă cu o femeie ca ea, care n-are pe nimeni să-i poarte de grijă.

— Să-i poarte de grijă ! se cutremură nefericitul tată ; dar nu avem noi grijă de ea ?

— Of, tăticule, cît de inocent eşti ! Bineînţeles că era de aşteptat ca Eleanor să se recăsătorească. Aș fi ultima care s-o sfătuiască să n-o facă ; las-o doar să aștepte să treacă timpul cuvenit și pe urmă să se căsătorească, dar cu un gentleman.

— Doar nu-ţi închipui că Eleanor s-a gîndit vreodată să se căsătorească cu domnul Slope ? Domnul Bold a murit numai de un an.

— De optsprezece luni, replică fiică-sa. Dar nu cred că Eleanor s-a gîndit vreodată la asta. E însă foarte probabil că el s-a gîndit și că o să încerce să o influenţeze și că o să și reușească, dacă nu avem noi grijă ce facem.

Sărmanului domn Harding i se dezvăluia o latură cu totul nouă a chestiunii. Să fie obligat să-l aibă ca ginere, ca soţ al copilului lui preferat pe singurul om din lume pe care îl ura ! Asta ar fi fost categoric o nenorocire pe care simţea că nu va şti cum să o suporte cu răbdare. Exista, însă, vreo bază pentru o presupunere atît de groaznică ? În toate treburile lumești avea tendinţa de a privi părerile fiicei lui mai mari ca fiind în general corecte și vrednice de încredere. Nu greșea mult cînd aprecia caracterul, scopurile, comportarea probabilă, atît a bărbaţilor cît și a femeilor. Prevăzuse cu mult înainte și căsătoria dintre Eleanor și John Bold ; deslușise dintr-o singură privire caracterul noului episcop și al capelanului său ; se

putea oare ca actuala bănuială să se adeverească, totuşi, vreodată ?

— Doar nu crezi că ea îl place ? întrebă din nou domnul Harding.

— Ei, tăticule, nu pot să spun că îl displace atît cît ar trebui. De ce îi face el vizite ca un prieten de încredere, cînd nu ar fi trebuit niciodată să fi fost primit în casă ? De ce îi vorbeşte ea despre bunătatea şi despre rangul tău, aşa cum e clar că a făcut-o ? La serata episcopului, aseară, l-am văzut stînd cu ea de vorbă o jumătate de oră.

— Mi s-a părut că domnul Slope n-a vorbit cu nimeni altcineva, în afară de fata aia a lui Stanhope, spuse domnul Harding, dorind să ia apărarea copilului său.

— O, domnul Slope e mai isteţ decît crezi tu, tăticule, nu joacă totul pe o singură carte.

Ca să fim corecţi cu Eleanor, orice suspiciune cu privire la cea mai mică înclinaţie a ei pentru domnul Slope ar fi fost nedreaptă. Se gîndise la fel de puţin la o eventuală căsătorie cu domnul Slope, ca la o căsătorie cu episcopul ; şi nu-i trecuse niciodată prin minte că domnul Slope o să se poarte ca un admirator al ei. De fapt, ca să fim din nou corecţi, de la moartea soţului ei, nu se gîndise la admiratori. Cu toate acestea, era la fel de adevărat că îşi învinsese toată repulsia pe care o simţea atît de violent pentru acest om. Îi iertase şi predica şi tendinţele de vulgarizare a slujbei şi şcolile de sabbat şi purtările puritane. Dacă fusese în stare să-i treacă cu vederea asemenea păcate, de ce nu ar învăţa, cu timpul, să-l accepte pe domnul Slope ca pe un admirator ?

În ceea ce îl priveşte, trebuie să recunoaştem că şi el era pînă atunci la fel de nevinovat de crima care i se punea pe seamă. Cum se întîmplase ca un om ai cărui ochi observau atît de bine toate lucrurile din jur să nu fi observat că această văduvă tînără era bogată şi frumoasă ? Întrebare la care nu se poate, probabil, raspunde, cel puţin deocamdată. Dar aşa stăteau lucrurile. Domnul Slope căutase să fie pe placul doamnei Bold, doar numai atît cît căutase să fie pe placul altor doamne, pentru a-şi consolida puterea în oraş. Şi-a corectat după aceea greşeala ; dar aceasta nu s-a întîmplat decît după ce avusese loc convorbirea dintre el şi domnul Harding.

Capitolul XIV

NOUL LUPTĂTOR

ARHIDIACONUL NU S-A ÎNTORS decît aproape de ora cinci şi astfel nu a avut timp să discute problemele înainte de acea importantă ceremonie. Părea să fie într-o dispoziţie deosebit de bună şi îşi întîmpină socrul cu un fel de gravitate jovială care-i era caracteristică atunci cînd lucrurile a căror realizare o urmărea mergeau aşa cum îşi dorea el.

— Totul s-a aranjat, draga mea, îi spuse soţiei sale, spălîndu-se pe mîini în camera lui de toaletă, în timp ce ea, după cum îi era obiceiul, stătea în dormitor ascultîndu-l. Arabin e de acord să accepte condiţiile. O să vină aici săptămîna viitoare. Şi arhidiaconul îşi curăţa mîinile şi îşi freca faţa cu un fel de zel violent, care demonstra că sosirea lui Arabin era un important punct cîştigat.

— O să vină aici, la Plumstead ? întrebă soţia.

— A promis să stea o lună cu noi, spuse arhidiaconul, ca să vadă cum îi arată parohia. O să-ţi placă foarte mult Arabin. E un gentleman din toate punctele de vedere şi are multă personalitate.

— E un om foarte ciudat, nu-i aşa ? întrebă doamna.

— Ei — are el unele gusturi un pic cam curioase, dar nu are nimic care să nu-ţi placă. E printre oamenii de bază ai bisericii, din cîţi există la Oxford. Chiar că nu ştiu ce ne-am face fără Arabin. Pentru mine e foarte bine că-l am atît de aproape ; şi dacă e cineva care să poată să-l pună pe Slope la punct, atunci Arabin e acela.

Reverendul Francis Arabin era membru al Colegiului Lazarus, discipolul preferat al marelui dr. Gwynne, un om mare al bisericii din toate punctele de vedere ; poet şi scriitor polemic, un favorit al tuturor cancelariilor de la Oxford, un cleric elocvent, un om simpatic, ciudat, cu umor energic, riguros şi, după cum îl lăudase arhidiaconul, un adevărat gentleman. Cum în cele ce urmează va fi supus mai îndeaproape atenţiei noastre, e necesar să adăugăm acum că tocmai fusese propus candidat pentru funcţia de paroh la St. Ewold de către dr. Grantly, sub a cărui auto-

ritate, ca arhidiacon, se afla parohia. St. Ewold este o parohie aflată puţin în afara oraşului Barchester. Suburbiile noului oraş sînt, de fapt, parţial cuprinse în limitele ei ; iar frumoasa biserică şi casă parohială nu sînt la mai mult de o milă de porţile oraşului.

St. Ewold nu reprezintă o avansare importantă — aduce cel mult trei sau patru sute de lire pe an — şi a fost în general ocupată de cîte un cleric mărunt de la catedraiă. Arhidiaconul a crezut însă, atunci cînd postul din parohie a devenit vacant, că era de datoria lui imperioasă de a ridica o fortăreaţă în sprijinul propriei tabere, dacă o asemenea fortăreaţă se putea ridica la St. Ewold. Discutase şi cu confraţii din Barchester ; dar nu pe tonul molcom al celui care foloseşte acest drept de a conferi dregătorii bisericeşti în beneficiul său sau al familiei lui, ci ca unul în care se investeşte o încredere, de a cărei administrare corectă s-ar putea să depindă bunăstarea bisericii. Le propusese numele domnului Arabin, ca şi cum alegerea ar fi depins de toţi cei din conclav, iar ei recunoscuseră în unanimitate că dacă domnul Arabin ar accepta St. Ewold, nici nu s-ar putea imagina o alegere mai bună.

Dacă domnul Arabin ar accepta St. Ewold ! Aici era dificultatea. Domnul Arabin era un om care avea o poziţie oarecum proeminentă în lume, în lumea bisericii anglicane. E drept, nu era bogat, pentru că era un om care nu ocupa alt post în afară de funcţia sa de agregat universitar; dar era un om care nici nu era dornic de avere peste măsură, era necăsătorit, bineînţeles, timpul său era în mare parte ocupat cu discutarea, atît în pagina tipărită cît şi de la tribună, a privilegiilor şi practicii bisericii căreia îi aparţinea. La fel cum arhidiaconul dăduse bătălii pentru puterea ei lumească, domnul Arabin dăduse bătălii pentru cea spirituală şi amîndoi o făcuseră cinstit ; adică nu atît pentru bunăstarea sa, cît pentru a altora.

Pentru că domnul Arabin ocupa o asemenea funcţie, extistau multe motive de îndoială că va consimţi să devină paroh la St. Ewold şi dr. Grantly îşi luase osteneala să meargă el însuşi la Oxford pentru a rezolva problema. Dr. Gwynne şi dr. Grantly reuşiseră împreună să-l convingă pe acest eminent teolog că datoria sa îi cere să plece la Barchester. Exista un angrenaj cu multe rotiţe în această afacere. De cîtva timp, domnul Arabin se angajase într-o

uriașă controversă cu o persoană care nu era altcineva decît domnul Slope ; discuția privea problema succesiunii apostolice. Acești doi domni nu se văzuseră niciodată, dar fuseseră extrem de duri în intervențiile lor tipărite. Domnul Slope se străduise să-și consolideze poziția, numindu-l pe domnul Arabin „bufniță", iar domnul Arabin se răzbunase insinuînd că domnul Slope e un necredincios. Această bătălie începuse în paginile cotidianului „Jupiter", un ziar puternic al cărui proprietar era foarte favorabil punctului de vedere al domnului Slope. Chestiunea deveni însă obositoare pentru cititorii „Jupiterului" și, ca urmare, fusese adăugată o scurtă notă la una dintre replicile cele mai impresionante ale domnului Slope, în care se precizase că nu se mai puteau insera alte scrisori din partea preacucernicului domn decît ca reclame.

Alte metode s-au dovedit însă a fi mai puțin costisitoare decît reclamele din „Jupiter", și războiul a continuat cu voioșie. Domnul Slope a declarat că aspectul esențial al hirotonisirii era dăruirea de sine a omului care se pune îndatoritor la dispoziția clerului. Domnul Arabin a afirmat că un om nu era hirotonisit și nu avea, de fapt, vreo atribuție de cleric, dacă nu intervenea voința vreunui episcop, care devenise episcop printr-o altă voință, și așa mai departe, în linie directă pînă la unul dintre apostoli. Fiecare dintre ei îl pusese pe celălalt în fața unei dileme ; dar nici unul nu părea să o ducă ceva mai rău din pricina asta ; și astfel războiul a continuat voios.

Dacă faptul că s-ar fi aflat în apropierea dușmanului l-a putut ademeni pe domnul Arabin să accepte venitul parohiei St. Ewold, e greu de spus ; dar, în orice caz, în biblioteca doctorului Gwynne, la Lazarus, se stabilise că o va accepta și că își va oferi tot ajutorul pentru alungarea dușmanului din Barchester sau, în orice caz, pentru reducerea lui la tăcere. Domnul Arabin avea de gînd să-și păstreze locuința de la Oxford și să primească ajutorul unui diacon la St. Ewold, dar a promis să le acorde cît mai mult din timpul său credincioșilor din împrejurimile Barchesterului și dr. Grantly era pe deplin mulțumit cu o asemenea promisiune de la un om atît de important. O parte deloc neînsemnată a satisfacției era prilejuită de faptul că episcopul Proudie va fi silit să stabilească un venit parohial, chiar sub nasul său, pentru dușmanul capelanului său preferat.

Tot timpul mesei, buna dispoziţie a strălucit luminos pe faţa arhidiaconului. A mîncat cu poftă din bucatele bune, a băut vin cu soţia şi fiica sa, a povestit frumos ce a făcut la Oxford, i-a spus socrului său că ar trebui să-l viziteze pe dr. Gwynne la Lazarus şi s-a avîntat din nou în cuvinte de laudă despre domnul Arabin.

— E căsătorit domnul Arabin, tăticule ? întrebă Griselda.

— Nu, draga mea ; membrul unui colegiu nu e niciodată căsătorit.

— E tînăr, tăticule ?

— La vreo patruzeci de ani, cred, răspunse arhidiaconul.

— O ! exclamă Griselda. Dacă tatăl ei ar fi spus optzeci, domnul Arabin nu i s-ar fi părut mult mai bătrîn.

Cînd cei doi domni au rămas singuri cu vinul lor, domnul Harding şi-a spus nenorocita poveste. Dar nici aceasta, aşa tristă cum era, nu a scăzut cu mult buna dispoziţie a arhidiaconului, deşi a contribuit la sporirea combativităţii.

— Nu poate s-o facă, repetă de cîteva ori dr. Grantly.

Şi socrul său îi explică condiţiile în care va fi numit noul administrator al azilului.

— Nu poate s-o facă, nu merită să te osteneşti să asculţi ce spune. Nu poate să modifice obligaţiile aferente postului.

— Cine nu poate ? întrebă fostul director.

— Nici episcopul, nici capelanul, nici măcar soţia episcopului, care are de fapt, mi se pare, mai multe de zis în această privinţă decît ceilalţi doi. Întregul corp constituit al palatului, reunit, nu are puterea de a-l transforma pe directorul azilului într-un învăţător la o şcoală de duminică.

— Dar episcopul are puterea de a numi pe cine vrea, şi...

— Nu ştiu dacă e aşa ; înclin să cred că-şi va da seama că nu are o asemenea putere. Lasă-l să încerce şi să vezi ce-o să spună presa. O să avem şi noi o dată opinia publică de partea noastră. Dar Proudie, aşa neghiob cum e, cunoaşte prea bine lumea ca să se vîre singur în bucluc.

Domnul Harding tresări cînd auzi de presă. Avusese destulă parte de publicitate şi nu voia să se vorbească a doua oară despre el, nici ca despre un monstru, nici ca despre un martir. Mărturisi cu delicateţe că speră că zia-

rele nu se vor atinge din nou de numele său și sugeră apoi că poate ar fi mai bine să abandoneze totul.

— Îmbătrînesc, spuse el, și pînă la urmă mă îndoiesc că sînt în stare să iau în primire noi îndatoriri.

— Noi îndatoriri ! replică arhidiaconul ; nu-ți spun că nu vor fi nici un fel de „noi îndatoriri" ?

— Sau, poate, nici vechi îndatoriri, zice domnul Harding ; cred că sînt mulțumit să rămîn așa cum sînt. Imaginea domnului Slope mînînd căruța plină de vechituri îi stăruia în minte.

Arhidiaconul sorbi pînă la fund paharul cu vin de Bordeaux, pregătindu-se să fie energic :

— Sper, spuse el, că dumneata nu vei fi atît de slab încît să-i permiți unui om ca domnul Slope să te împiedice să faci ceea ce știi că e de datoria dumitale să faci. Știi că e de datoria dumitale să-ți reiei postul de la azil, tocmai acum, cînd Parlamentul a fixat un stipendiu destul de mare ca să înlăture dificultățile care ți-au impus să demisionezi. Nu poți să negi ; și dacă modestia nu ți-ar permite să o faci, atunci conștiința nu ți-ar ierta-o niciodată. Și încheind acest punct al discursului său, împinse sticla către tovarășul său de discuție. Conștiința nu te-ar ierta niciodată, continuă el. Ți-ai dat demisia datorită unor scrupule ale conștiinciozității, scrupule pe care le-am respectat mult, deși nu le împărtășesc. Toți prietenii dumitale le-au respectat și ți-au lăsat vechea casă, care are o reputație atît de solidă pe cît erai dumneata de ruinat în privința averii. Te așteaptă acum să te întorci. Dr. Gwynne spunea chiar zilele trecute...

— Dr. Gwynne nu se gîndește cu cît sînt mai bătrîn acum, decît atunci, cînd m-a văzut ultima oară.

— Bătrîn ? Prostii ! spuse arhidiaconul ; nu te-ai crezut niciodată bătrîn, pînă n-ai auzit obrăzniciile scîrboase ale paiației aceleia de la palat.

— O să am șaizeci și cinci de ani, dacă trăiesc pînă în noiembrie, oftă domnul Harding.

— Și șaptezeci și cinci, dacă trăiești pînă în noiembrie peste zece ani, zise arhidiaconul. Și ai toate șansele să fii la fel de eficient ca acum zece ani. Dar, pentru Dumnezeu, să nu căutăm pretexte. Scuza dumitale cu bătrînețea nu e decît un pretext. Dar nu-ți bei vinul ? E doar un pretext. Fapt este că ești pe jumătate speriat de acest Slope și ai prefera să te supui unei relative sărăcii și lipse de

confort, decît să ajungi să te baţi cu un om care te va călca în picioare, dacă-l laşi.

— Într-adevăr, nu-mi place să ajung la bătaie, dacă am cum s-o evit.

— Nici mie, dar uneori nu se poate evita. Scopul acestui om este să te facă să refuzi azilul, pentru ca el să poată pune acolo vreo creatură de-a lui ; ca să-şi poată arăta puterea şi ca să ne insulte pe toţi insultîndu-te pe dumneata care, prin cauza pe care o slujeşti, prin caracterul dumitale, eşti atît de strîns legat de capitul. Eşti dator faţă de noi toţi să te aperi, chiar dacă n-ai nici o pretenţie pentru dumneata. Dar, desigur, de dragul dumitale nu vei fi atît de fricos încît să cazi în capcana pe care ţi-a săpat-o şi să îl laşi chiar să îţi ia pîinea de la gură, fără să i te împotriveşti.

Domnului Harding nu-i plăcea să i se spună că e fricos şi era gata să se simtă ofensat.

— Mă îndoiesc că se cheamă curaj adevărat, spuse el, atunci cînd te ciondăneşti pentru bani.

— Dacă oamenii cinstiţi nu s-ar ciondăni pentru bani, în această nemernică lume a noastră, oamenii necinstiţi ar lua ei toţi banii ; şi nu văd cum ar avea de cîştigat virtutea. Nu, trebuie să folosim mijloacele pe care le avem. Dacă ar fi să punem argumentul dumitale în practică, am putea foarte bine să dăm ultimul şiling din venitul bisericii ; şi presupun că nu ai de gînd să spui că am consolida biserica dacă am face un asemenea sacrificiu.

Arhidiaconul îşi umplu paharul, apoi îl goli, ridicînd cu mult respect un toast mut către bunăstarea şi securitatea permanentă a acelor lucruri vremelnice care-i erau atît de dragi sufletului său.

— Cred că ar trebui evitat orice conflict între un cleric şi episcopul său, reflectă domnul Harding.

— Şi eu ; dar e tot atît de adevărat că şi datoria episcopului de a avea grijă să evite conflictul e la fel de mare ca şi a inferiorului lui. Ştii ce, prietene ? Îi voi vorbi episcopului despre această chestiune, dacă, bineînţeles, îmi dai voie ; şi poţi fi sigur că nu te voi compromite. Părerea mea e că toate balivernele astea despre şcoli de duminică şi predici îşi au pe de-a-ntregul originea la domnul Slope şi la doamna Proudie, şi că episcopul nu ştie nimic despre ele. Episcopul nu prea poate să refuze să mă vadă, şi o să-l prind cînd nu-i are lîngă el nici pe nevastă-sa, nici pe ca-

pelan. O să vezi că totul o să se încheie cu numirea dumitale fără nici un fel de condiţii. Dar în ceea ce priveşte aşezarea oamenilor în catedrală, putem să lăsăm asta fără grijă pe seama domnului vicar. Am impresia că neghiobul chiar crede că un episcop poate să-şi ia catedrala sub braţ şi să plece cu ea dacă aşa îi e voia.

Şi astfel chestiunea a fost aranjată între ei. Domnul Harding venise special ca să primească sfaturi, şi de aceea se simţea obligat să fie de acord cu sfaturile care-i fuseseră date. În afară de aceasta, ştiuse dinainte că arhidiaconul nici n-o să vrea să audă de posibilitatea de a renunţa la numire şi, ca urmare, deşi îşi prezentase cu toată buna credinţă propriile păreri, era pregătit să cedeze.

Deci, cînd au intrat în salon erau în relaţii bune ; au petrecut o seară plăcută, cu discuţii profetice despre viitoarele bătălii dintre Arabin şi Slope. Broaştele şi şoarecii[1] nu vor fi nimic pe lîngă ei, şi nici mînia lui Agamemnon şi a lui Ahile nu se va asemui cu a lor. Cum îşi mai freca arhidiaconul mîinile şi cum se mai umfla în pene de succesul ultimei sale acţiuni ! Nu putea să coboare el însuşi în arenă şi să lupte cu Slope, dar Arabin nu o să aibă astfel de scrupule. Arabin era exact omul făcut pentru o treabă ca asta, singurul om potrivit din cîţi cunoştea.

Buna dispoziţie şi marele optimism al arhidiaconului s-au menţinut pînă cînd, odihnindu-şi capul pe perna lui, doamna Grantly începu să-i expună punctul ei de vedere cu privire la starea de lucruri din Barchester. Şi atunci el a fost într-adevăr surprins. Ultimele cuvinte pe care le-a rostit în acea seară au sunat cam aşa :

— Dacă o face, jur că nu-i mai vorbesc niciodată ! M-a mai tîrît ea o dată în mocirlă, dar nu o să mă mai murdăresc cu noroaie de-astea...

Şi arhidiaconul se cutremură zguduind întreaga cameră, atît de violent a fost zdruncinat de gîndul care-i frămînta atunci mintea.

Acum, în această privinţă, văduva Bold a fost nedreptăţită scandalos de rudele ei. Vorbise cu un om de trei sau de patru ori, şi se declarase de acord să predea la o şcoală de duminică. În asta stăteau păcatele ei în povestea cu domnul Slope. Sărmana Eleanor ! Dar timpul le va arăta pe toate.

---

[1] Aluzie la eposul eroi-comic *Lupta broaştelor cu şoarecii*, atribuit în Antichitate lui Homer (n.t.).

A doua zi dimineață, domnul Harding se întoarse la Barchester, fără să se mai spună în prezența lui vreo altă vorbă relativă la vizita domnului Slope la fiica sa mai mică. El observă însă că arhidiaconul a fost mai puțin cordial la micul dejun decît fusese în seara precedentă.

Capitolul XV

ADMIRATORII VĂDUVEI

DOMNUL SLOPE S-A SERVIT, FĂRĂ să piardă vreo clipă, de permisiunea episcopului de a-l vedea pe domnul Quiverful și, în timpul întrevederii cu acest vrednic pastor, a aflat pentru prima oară că doamna Bold merita să fie curtată. Călări pînă la Puddingdale pentru a-i comunica viitorului director bunăvoința față de el a episcopului și, în timpul discuției, nu a părut nefiresc să fie abordată chestiunea resurselor pecuniare ale domnului Harding și ale familiei sale.

Domnul Quiverful, cu cei paisprezece copii și cei patru sute pe an ai săi, era un om foarte sărac și perspectiva acestei avansări și a venitului aferent îi era foarte agreabilă. Cărui cleric aflat în circumstanțe asemănătoare nu i-ar fi fost agreabilă o astfel de perspectivă ? Dar domnul Quiverful îl cunoștea de mult pe domnul Harding și avusese nemijlocit parte de bunătatea lui, încît sufletul îi era bîntuit de presimțiri rele la gîndul că va lua locul unui prieten la azil. Cu toate acestea, a fost extrem de politicos, politicos pînă la servilism cu domnul Slope ; îl trata chiar ca pe o persoană însemnată ; stărui pe lîngă această persoană însemnată să-i facă onoarea de a bea un pahar cu vin de Xeres, la care, fiind vorba de un foarte prost vin de Marsala, domnul Slope, care era acum un răsfățat, strîmbă din nas ; și domnul Quiverful încheie, declarîndu-și extrema recunoștință față de episcop și de domnul Slope

și dorința puternică de a accepta azilul, dacă... dacă domnul Harding îl refuzase într-adevăr.

Ce om nevoiaș, ca domnul Quiverful, ar fi fost mai dezinteresat ?

— Domnul Harding l-a refuzat categoric, spuse domnul Slope cu un oarecare aer de demnitate ofensată, atunci cînd a auzit de condițiile puse pentru numire. Bineînțeles, înțelegeți, domnule Quiverful, că aceleași condiții vă vor fi impuse și dumneavoastră.

Domnului Quiverful nu-i păsa deloc de condiții. S-ar fi angajat să țină oricîte predici ar fi crezut de cuviință domnul Slope și să-și petreacă toată duminica între pereții unei școli de duminică. Ce sacrificii sau, în orice caz, ce promisiuni ar fi fost prea mari pentru un asemenea spor adus venitului său, și pentru o asemenea casă ! Gîndurile i se întoarseră, însă, la domnul Harding :

— Bineînțeles, zice el ; fiica domnului Harding e foarte bogată, și de ce și-ar mai bate el capul cu azilul ?

— Vă referiți la doamna Grantly ? întrebă Slope.

— Mă refeream la fiica lui văduvă, răspunse celălalt. Doamna Bold are o mie două sute ai ei pe an și presupun că domnul Harding are de gînd să locuiască cu ea.

— O mie două sute ai ei pe an ! se miră Slope ; și evitînd, pe cît posibil, orice aluzie, la foarte scurt timp plecă la azil.

O mie două sute pe an, își spuse el, călărind încet spre casă. Dat fiind că doamna Bold avea o mie două sute ai ei pe an, neghiob ar fi să se opună întoarcerii tatălui ei la vechiul său post... Firul ideilor domnului Slope le va fi probabil clar tuturor cititorilor mei. De ce să nu facă în așa fel încît cei o mie două sute pe an să devină ai săi ? Și dacă o făcea, nu ar fi fost bine să aibă un socru care să aibă asigurate bunurile acestei lumi ? Mai mult : nu i-ar fi mult mai ușor s-o cîștige pe fiică, dacă ar face tot ce-i stă în putere pentru a susține cauza tatălui ?

Aceste fapte i se părură convingătoare ; și, totuși, existau multe semne de întrebare. Dacă se va hotărî să-l repună pe domnul Harding în vechile drepturi, va trebui să ia fără întîrziere toate măsurile necesare ; va trebui să-l lămurească imediat pe episcop, să se certe cu doamna Proudie, pe care știa că nu o poate convinge, și să-l informeze pe domnul Quiverful că se cam pripise cînd vorbise despre refuzul categoric al domnului Harding. Că ar putea

să realizeze toate acestea, nu se îndoia, dar nu dorea să le realizeze degeaba. Nu voia să cedeze în faţa domnului Harding şi apoi să fie respins de fiică. Nu voia să piardă un prieten influent înainte de a cîştiga un altul.

Călări astfel spre casă, meditînd asupra multor lucruri. Îi veni în minte faptul că doamna Bold era cumnata arhidiaconului ; şi că nici măcar pentru o mie două sute pe an nu i s-ar supune acelui om tiranic. O soţie bogată era un deziderat important pentru el, dar succesul în profesiune era unul şi mai mare ; în plus, existau alte femei bogate care ar fi de acord să-i devină soţii ; apoi, aceşti o mie două sute pe an s-ar putea topi, dacă s-ar interesa de ei, în vreo sumă neînsemnată care să nu merite osteneala. Îşi mai aminti apoi că doamna Bold avea un fiu.

Altă împrejurare îl mai influenţa mult, deşi era una care îl influenţase, putem spune, împotriva voinţei sale. Imaginea signorei Neroni îi stătea în permanenţă în faţa ochilor. Ar fi prea mult să spunem că domnul Slope era pierit de dragoste, totuşi, el credea şi se gîndea necontenit că nu mai văzuse vreodată o femeie atît de frumoasă. El era, prin fire, supus unor asemenea porniri, şi vicleşugurile fermecătoarei italience reuşiseră pe deplin să-i obsedeze gîndurile. Nu vom vorbi despre inima lui ; nu că n-ar fi avut inimă, ci fiindcă ea avea puţin de-a face cu sentimentele lui actuale. Gustul i se desfătase, ochii îi fuseseră fermecaţi şi vanitatea îi fusese satisfăcută. Fusese ameţit de un soi de frumuseţe pe care nu o mai întîlnise vreodată şi fusese captivat de un fel de a fi liber şi voluptuos care îi era cu totul necunoscut. Nu se mai simţise niciodată ispitit atît de puternic, şi ispita era acum irezistibilă. Nu recunoscuse nici faţă de sine că ţinea la această femeie mai mult decît la altele din jurul lui ; dar se gîndea deseori la momentul cînd ar putea să o mai vadă şi făcu, aproape inconştient, mici planuri îndrăzneţe de cum s-o vadă mai des.

Sosise în vizită la casa reverendului Stanhope, în ziua următoare seratei oferite de episcop, iar flacăra admiraţiei sale izbucnise şi mai tare. Dacă Signora fusese binevoitoare în felul ei de a se purta şi măgulitoare în felul de a vorbi, atunci cînd stătea întinsă pe canapeaua episcopului, cu atîţia ochi aţintiţi asupra ei, cu atît mai mult fusese în camera de zi a mamei sale cu nimeni de faţă în afară de sora ei care să-i ţină în frîu natura ori meşteşugul. Dom-

nul Slope s-a despărțit așadar de ea cam descumpănit și nu a putut să-și croiască de bunăvoie în minte vreun plan care să includă necesitatea de a abandona orice prietenie deosebită cu această doamnă.

Și astfel călări încet, foarte gînditor.

Și aici autorul trebuie să-și roage cititorii să-și amintească faptul că domnul Slope nu era un om rău în toate. Motivele sale erau, ca ale tuturor oamenilor, amestecate ; și deși comportarea lui era în general destul de diferită de cea pe care am fi dornici să o lăudăm, era înrîurită poate tot atît de des ca și a altora de o dorință de a-și face datoria. Credea în religia pe care o predica, așa aspră, dezagreabilă și lipsită de milostenie cum era ea. Îi considera pe cei pe care ar fi vrut să-i aducă sub călcîiul său, pe acei Grantly și Gwynne ai bisericii, ca pe niște dușmani ai religiei lui. Se considera un stîlp de nădejde, predestinat faptelor mari ; și cu acel sofism subtil, egoist, ambiguu căruia îi sînt supuse mințile tuturor oamenilor, se învățase să creadă că, făcînd multe pentru propriile interese, făcea de asemenea multe pentru religie. Dar domnul Slope nu fusese niciodată un om imoral. Rezistase chiar tentației imoralității cu lăudabilă tărie a voinței. Se dedicase devreme în viață unor opere care nu erau compatibile flăcărilor obișnuite ale tinereții și nu abandonase fără efort aceste plăceri. De aceea, trebuie să înțelegem că nu admira cu înflăcărare în sinea sa frumusețea unei femei căsătorite, fără a simți în inimă împunsăturile conștiinței ; și că, pentru a-și împăca acea conștiință, trebuia să-și spună că admirația sa era cu totul nevinovată.

Și astfel călărea el, gînditor și stînjenit. Conștiința sa nu avea nici un cuvînt de spus împotriva faptului că le alesese pe văduvă și averea ei. Privea acest fapt mai curînd ca pe o faptă dumnezeiască, ca pe o faptă care, dacă ar duce-o la capăt, ar contribui la reputația lui de creștin. În această privință, nu exista nici o viitoare remușcare, nici o comportare de care va trebui probabil să uite, nici o împunsătură lăuntrică. Dacă va rezulta că doamna Bold avea într-adevăr o mie două sute pe an, numai ai ei, domnul Slope va privi faptul mai degrabă ca pe o obligație — datorată religiei sale — de a deveni stăpîn pe soție și pe bani ; și ca o obligație impunînd, într-o oarecare măsură, un sacrificiu de sine. Va fi nevoit să renunțe la prietenia cu Signora, la rezistența opusă domnului Harding, la antipa-

tia... Nu, descoperise la o autoexaminare matură că nu putea să se silească să renunţe la antipatia sa faţă de domnul Grantly. Se va însura cu doamna ca duşman al cumnatului ei, dacă o asemenea situaţie îi convenea şi ei ; dacă nu, va trebui să-şi caute în altă parte un soţ.

Sosi în Barchester cu hotărîrea luată. Va stabili imediat cît adevăr există în legătură cu averea doamnei şi, odată lămurită aceasta, se va conduce, după împrejurări, în comportarea pe care o va avea în problema azilului. Dacă socotea că poate să revină şi să-i asigure domnului Harding locul fără prea mult sacrificiu de sine, aşa o să facă ; dacă nu, însă, îi va face curte fiicei, în ciuda tatălui. Dar în nici un caz nu-i va ceda arhidiaconului.

Porunci să i se ducă calul la grajd, apoi porni imediat să-şi înceapă cercetările. Trebuie să-i recunoaştem domnului Slope ce-i al lui, nu era omul care lăsa să i se scurgă timpul printre degete !

Sărmana Eleanor ! Era osîndită să fie victimă a atîtor intrigi ! Cam în momentul cînd domnul Slope îl vizita pe parohul din Puddingdale, avea loc o discuţie în legătură cu farmecul şi averea ei la casa doctorului Stanhope, din incinta catedralei. Dimineaţa, aici veniseră nişte musafiri şi oamenii spuseseră unele adevăruri şi unele inexactităţi în legătură cu averea lăsată de John Bold. Încetul cu încetul, musafirii au plecat ; şi cum doctorul a plecat cu ei şi cum soţia doctorului încă nu-şi făcuse apariţia, Charlotte Stanhope şi fratele ei au rămas împreună. El stătea leneş la masă, mîzgălind caricaturi ale notabilităţilor din Barchester ; pe urmă, căscînd, răsfoia o carte, pe urmă o alta, fiind evident nedecis cum să-şi petreacă timpul fără prea multă muncă.

— N-ai făcut mare lucru, Bertie, ca să obţii comenzi, îi vorbi soră-sa.

— Comenzi ! exclamă el ; care Dumnezeu, dintre locuitorii Barchesterului, ar putea să-ţi ofere comenzi ? Care dintre oamenii de aici ar putea crede că merită să-şi facă un bust din marmură ?

— Doar nu ai de gînd atunci să renunţi la profesiunea ta ! întrebă ea.

— Nu, nu m-am gîndit, mărturisi el, schiţînd un portret absurd al episcopului.

— Ia uite, Lotte ! Nu-i aşa că-i omuleţul nostru întreg, cu etolă cu tot ? Mi-aş continua imediat profesiunea, cum

îi zici tu, dacă bătrînul m-ar instala într-un atelier la Londra ; în ce privește însă sculptura la Barchester, presupun că jumătate din oamenii de aici nu știu ce e un tors.

— Bătrînul n-o să-ți dea nici un șiling ca să te instalezi la Londra, spuse Lotte ! De fapt nu poate să-ți dea cît ți-ar trebui ție, pentru că nu are. Dar ai putea foarte bine să te instalezi singur, dacă ai vrea.

— Cum dracu' să reușesc ! strigă el.

— Ca să-ți spun drept, Bertie, tu n-o să scoți niciodată un ban din vreo profesie.

— Asta-mi zic și eu de multe ori, spuse el, deloc ofensat. Unii oameni au cel mai mare talent de a face bani, dar nu pot să-i cheltuiască. Alții nu pot să strîngă nici doi șilingi, dar au în schimb un mare talent la tot soiul de cheltuieli. Încep să cred că geniul meu este îndreptat cu totul în a doua direcție.

— Atunci, cum ai de gînd să trăiești ? întrebă sora.

— Presupun că trebuie să mă comport ca un corb tînăr și să caut mana cerească ; în afară de asta, o să ne rămină tuturor cîte ceva cînd n-o să mai fie bătrînul.

— Da — o să ai destul ca să fii asigurat cu mănuși și cizme ; dacă, bineînțeles, n-au intrat toate în mîinile speculanților. Cred că au și pus mîna pe marea majoritate. Mă miră indiferența ta, Bertie ; că tu, cu toate talentele și avantajele tale personale, nu încerci niciodată să te aranjezi în viață. Mă gîndesc cu groază la momentul cînd s-o duce bătrînul și Madeline și cu mine — noi o să fim destul de sărace, dar tu n-o să ai absolut nimic.

— Cîte nenorociri te pasc într-o zi ajung exact pentru ziua respectivă...

— O să-mi urmezi sfatul ? întrebă soră-sa.

— *Cela dépend,* spuse fratele.

— O să iei o nevastă cu bani ?

— În orice caz, răspunse el, nu o să mă-nsor cu una fără ; neveste cu bani nu-s chiar așa ușor de găsit în zilele noastre ; pastorii le culeg pe toate...

— Și tot un pastor o să culeagă soția pe care o am în vedere pentru tine, dacă nu te ocupi repede de problemă; soția pe care o am în vedere e doamna Bold...

— Puah ! făcu Bertie ; o văduvă !

— E foarte frumoasă ! continuă Charlotte.

— Cu un fiu care îi e moştenitor, pe capul meu... a replicat Bertie.

— Un copil care, foarte probabil, o să moară... strecură Charlotte.

— Eu nu văd aşa lucrurile, zise Bertie. Dinspre partea mea, n-are decît să trăiască — nu vreau să-l omor ; trebuie să recunoaştem, însă, că o familie constituită e un dezavantaj.

— Oricum, e doar unul, continuă să pledeze Charlotte.

— Şi acela-i foarte mic — aşa cum a zis şi servitoarea, ripostă Bertie.

— Cerşetorii nu trebuie să fie mofturoşi, Bertie ; nu poţi să le ai pe toate.

— Dumnezeu mi-e martor că nu sînt deloc nerezonabil, spuse el, şi nici încăpăţînat ; şi dacă-mi aranjezi totul, Lotte, o să mă însor cu doamna. Dar, ai grijă : banii trebuie să fie siguri, iar venitul la dispoziţia mea, cel puţin cît trăieşte doamna.

Charlotte tocmai îi explica fratelui că trebuie să-i facă neapărat curte dacă vrea să ducă treaba la bun sfîrşit, şi-l încuraja să o facă, prin calde elogii la adresa frumuseţii lui Eleanor, cînd Signora a fost adusă în camera de zi. Cînd era acasă şi suporta doar privirile familiei ei, se lăsa tîrîtă de colo-colo de către două persoane, şi cei doi care o transportau o aşezau acum pe canapea. Nu era chiar atît de splendid îmbrăcată cum fusese la serata episcopului, dar se îmbrăcase totuşi cu multă grijă şi, deşi în ochii ei se desluşeau îngrijorarea şi durerea, chiar la lumina zilei era extrem de frumoasă.

— Ei, Madeline, iată că mă-nsor ! o întîmpină Bertie, îndată ce servitorii au ieşit din cameră.

— N-a mai rămas nici un lucru nechibzuit, pe care să nu-l fi făcut — şarjă Madeline ; aşa că ai tot dreptul să-l încerci şi pe ăsta...

— A, deci îţi imaginezi că e o nechibzuinţă, da ? ! pară el. Uite, Lotte mă sfătuieşte să mă însor neapărat. Dar într-o chestie ca asta tu te pricepi cel mai bine, ai doar experienţă...

— Da, am ! îi răspunse Madeline, cu un soi de tristeţe aspră în tonul ei, care părea să spună : „Ce-ţi pasă ţie dacă sînt sau nu tristă ? Nu ţi-am cerşit niciodată compasiunea.“

Lui Bertie i-a părut rău cînd a văzut că vorbele lui au rănit-o, şi a venit să se aşeze pe podea, aproape, în faţa ei, ca să se împace.

— Hai, Mad !... Doar ştii că glumeam... doar ştii şi tu. Foarte serios vorbind, Lotte mă sfătuieşte să mă însor. Vrea să mă însor cu o oarecare doamnă Bold. E văduvă şi are o groază de parale, un copilaş drăguţ, un chip frumos şi hotelul „George şi Balaurul", sus, pe High Street. Pe cuvînt, Lotte, dacă mă căsătoresc cu ea, eu o să mă ocup de cîrciumă — e exact viaţa care mi se potriveşte.

— Cum ?! exclamă Madeline ; fiinţa aia insipidă şi negricioasă, cu bonetă de văduvă, care arată de parcă i s-au aruncat hainele în spinare cu furca !

Signora nu-i permitea vreodată unei femei să fie frumoasă.

— E departe de a fi insipidă, replică Lotte ; eu aş numi-o o femeie foarte frumoasă. Era cea mai frumoasă femeie din toată serata ; adică, în afară de tine, Madeline.

Nici măcar complimentul nu a îmblînzit asprimea frumoasei infirme.

— După Lotte, orice femeie e fermecătoare ! spuse ea; n-am mai văzut niciodată vreun ochi care să aprecieze atît de puţin corect lucrurile. În primul rînd, care femeie din lume ar putea să arate bine dacă-şi pune aşa ceva pe cap ?

— Bineînţeles că poartă o bonetă de văduvă, dar o să şi-o scoată după ce se însoară Bertie cu ea.

— Nu văd nici un „bineînţeles" ! zise Madeline. Nici dacă mi-ar muri douăzeci de soţi, nimic nu m-ar determina să mă supun la o asemenea penitenţă. E o reminiscenţă a păgînismului, la fel ca sacrificiul femeii hinduse, cînd arde pe rug, împreună cu trupul soţului ei. Chiar dacă nu e la fel de sîngeros, e la fel de barbar şi tot atît de inutil.

— Dar nu poţi s-o declari vinovată de asta, spuse Bertie. O face pentru că e un obicei al locului. Oamenii ar vedea-o cu ochi răi dacă n-ar face-o.

— Exact, replică Madeline. E doar una dintre femeile alea de nimic din Anglia care şi-ar pune un sac în cap, timp de trei luni, în fiecare vară, pentru că mama şi bunica ei şi-au pus şi ele. Nu i-ar trece niciodată prin minte să vadă dacă are vreun rost să se supuie unei asemenea torturi.

— Într-o țară ca asta, îi e foarte greu unei tinere să ia o atitudine opusă tuturor prejudecăților de acest gen, spuse prudentă Charlotte.

— Vrei să spui că e foarte greu pentru un neghiob să nu fie... neghiob ? răspunse Madeline.

Bertie Stanhope fusese împins de colo-colo prin lume, încă din primii săi ani de viață, încît nu păstrase prea mult respect pentru gravitatea obiceiurilor engleze ; totuși, în mintea lui încolțise ideea că, pentru o soție, poate că judecata autentic britanică nu ar fi pînă la urmă mai neplăcută decît libertatea anglo-italiană. Nu spuse lucrurile chiar așa, dar își exprimă totuși ideea :

— Îmi imaginez, începu el, că dacă ar fi să mor și apoi să înviez, mi s-ar părea că văduvei mele îi stă mai bine cu o bonetă din alea decît cu orice altă pălărie.

— Da — pe urmă ți s-ar mai năzări că n-ar avea nimic mai bun de făcut decît să se închidă undeva și să plîngă după tine, sau să-și dea foc. Dar părerea ei ar fi alta. Ar purta probabil un coif din acela oribil de damă, pentru că i-ar lipsi curajul să nu-l poarte ; dar l-ar purta, abia așteptînd, în sufletul ei, să vină vremea să poată să-l arunce cît colo. Urăsc prefăcătoriile astea superficiale. În ce mă privește, aș lăsa lumea să spună ce-i place, și nu mi-aș manifesta nici o durere dacă n-aș simți-o cu adevărat ; și poate nici măcar dacă aș simți-o.

— Dar dacă poartă o bonetă de văduvă, nu înseamnă că o să aibă mai puțină avere, spuse Charlotte.

— Dar nici mai multă, îi răspunse Madeline. Atunci de ce Dumnezeu o face ?

— Păi tocmai asta are de gînd Lotte : să o facă să și-o scoată, spuse Bertie.

— Dacă ar fi adevărat că are o mie două sute pe an, numai ai ei, și dacă n-ar fi cu totul vulgară în felul ei de a fi, te-aș sfătui să te-nsori cu ea. Cred că de-abia așteaptă s-o ceară cineva și, cum nu o s-o iei din dragoste, nu prea contează dacă arată sau nu bine. În ceea ce privește căsătoria din dragoste, nu te cred chiar așa de netot.

— O, Madeline ! exclamă sora ei.

— Și, o, Charlotte ! răspunse cealaltă.

— Nu vrei să spui că un bărbat nu poate iubi o femeie decît dacă e netot !

— Ba chiar asta vreau să spun — că orice bărbat care-şi sacrifică de bună voie profiturile ca să intre în posesia unui chip drăguţ e un netot. Chipuri drăguţe se pot obţine şi mai ieftin. Nu pot să-ţi sufăr sentimentalismul insipid, Lotte. Ştii la fel de bine ca mine în ce fel se trăieşte într-un mariaj ; ştii pînă unde rezistă căldura afecţiunii conjugale, cînd e pusă la încercarea unei mese proaste, a unei zile ploioase sau a celei mai mici privaţiuni pe care sărăcia o aduce cu ea ; ştii ce libertate cere un bărbat pentru sine şi ce sclavie i-ar impune nevestei, dacă ar putea ! Şi mai ştii şi cît de supuse sînt nevestele. Căsătoria înseamnă tiranie, pe de o parte, şi înşelătorie pe de alta. Eu zic că un bărbat e un netot dacă sacrifică profiturile pentru un asemenea tîrg. O femeie nu are, în cele mai multe cazuri, alt mijloc de trai.

— Dar nici Bertie nu mai are alt mijloc de trai, spuse Charlotte.

— Atunci, pentru numele lui Dumnezeu, să se însoare cu doamna Bold ! exclamă Madeline. Şi aşa s-a hotărît.

Dar bunul, mărinimosul cititor nu trebuie să se teamă. Eleanor nu e menită să se mărite cu domnul Slope sau cu Bertie Stanhope. Şi poate că aici îi va fi îngăduit romancierului să-şi expună punctul de vedere asupra unui element foarte important al artei de a povesti. El ar îndrăzni să condamne un sistem care merge pînă acolo încît încalcă orice încredere stabilită între autor şi cititorii săi, păstrînd pînă aproape de sfîrşitul volumului al treilea misterul ce învăluie destinul personajului lor preferat. Nu, scriitorii fac prea des mai mult şi chiar mai rău de atît. Nu au fost, oare, folosite îndeajuns serioasele eforturi ale geniului care vrea să zădărnicească aspiraţiile cititorului şi care creează speranţe deşarte şi spaime deşarte, şi dă naştere unor speranţe ce nu se vor realiza niciodată ? Promisiunile sînt oare făcute din altceva decît din spaime agreabile, în schimbul cărora scriitorul nu produce nimic altceva decît cele mai banale realităţi împinse în ultimul capitol ? Şi nu e ăsta un gen de înşelătorie pe care onestitatea vremurilor de azi nu ar trebui s-o aprobe în nici un fel ?

Şi cît poate valora acea solicitudine pe care o privire aruncată repede în volumul al treilea o poate spulbera cu totul ? Care e valoarea acelor farmece literare care sînt

complet nimicite cînd ajungi să te bucuri de ele ? Odată ce-am aflat care era tabloul în fața căruia era atîrnată solemna draperie a doamnei Radcliffe [1], nu mai simțim nici un fel de curiozitate, nici pentru ramă, nici pentru draperie. Ele nu sînt pentru noi decît un recipient pentru niște vechi oseminte, un sicriu cu totul nepotrivit, pe care l-am vrea îngropat cu decență undeva, departe de privirile noastre.

Și apoi, ce lucru trist este să ți se distrugă plăcerea romanului prin triumful necugetat al unui cititor care te-a precedat ! „A, nu trebuie să te alarmezi din pricina Augustei, bineînțeles că o să-l accepte pe Gustavus pînă la urmă." „Cît de răutăcioasă ești, Susan ! spuse Kitty, cu lacrimi în ochi. Acum nu mă mai interesează deloc." „Dragă Kitty, dacă o să-mi citești cartea, o să poți să sfidezi răutatea surorii tale. N-o să existe nici un secret pe care să-l afli de la ea." „Nu, ia dacă vrei ultimul capitol — afiă din paginile lui toate concluziile agitatei noastre povestiri, și povestea nu-și va pierde cu nimic din interes ; bineînțeles, dacă prezintă vreun interes care să se poată pierde."

Teoria noastră e că autorul și cititorul ar trebui să meargă împreună, cu un sentiment de perfectă încredere unul în altul. Fie ca personajele dramei să fie supuse, pînă la capăt, unei comedii a erorilor, fie ca spectatorul să nu-l confunde niciodată pe siracuzan cu efesianul [2] ; altminteri, se va afla printre cei păcăliți, și păcălitul nu are niciodată parte de respect.

N-aș vrea, nici pentru valoarea de ansamblu a acestui capitol, ca vreunul din cititori să creadă că Eleanor a mea ar putea să ajungă să se mărite cu domnul Slope, sau că va fi sacrificată unui Bertie Stanhope. Dar printre oamenii cumsecade din Barchester mulți credeau și una și alta.

---

[1] Referire la romanul *Misterele din Udolpho* (1794) de Ann Radcliffe, în cărțile căreia fenomenele aparent supranaturale care provoacă teroare sînt explicate pînă la urmă prin cauze naturale (n.t.).

[2] Aluzie la *Comedia erorilor* de Shakespeare, unde apar două perechi de gemeni : doi frați pe care îi cheamă, pe amîndoi, Antipholus și sclavii lor, amîndoi numiți Dromio. O pereche — stăpînul și sclavul său — era din Siracuza, iar cealaltă din Efes ; ambele perechi erau de nedeosebit (n.t.).

Capitolul XVI

ADORAREA PRUNCULUI

— DIDDLE, DIDDLE, DIDDLE diddle, dum, dum, spunea (sau cînta) Eleanor Bold.

— Diddle, diddle, diddle, diddle, dum, dum, dum, continuă Mary Bold, reluînd a doua parte a acestei piese de concert.

Singurul spectator era copilul care, însă, aplauda atît de zgomotos, încît interpretele au luat aplauzele drept o cerere de „bis" şi au luat-o de la cap :

— Diddle, diddle, diddle, diddle, dum, dum, dum ; nu-i aşa că are picioare minunate ? se entuziasmă mama.

— Mmm..., fredona Mary, îngropîndu-şi buzele în umerii grăsuni ai mititelului şi sărutîndu-i.

— Mmm... fredona mama, lipindu-şi buzele de picioruşele dolofane, rotunde şi scurte.

— E un scump mic şi obraznic [1], aşa să ştii ; şi are cele mai drăguţe picioruşe şi cele mai rozalii din lume, aşa să ştii. Şi murmurul melodiei şi sărutările se repetau fără sfîrşit, de parcă cele două doamne ar fi fost grozav de înfometate şi erau ferm hotărîte să-l mănînce cu totul.

— Ei, atunci, el e scumpul mămicii lui : ei, o să... au, au !... Mary, Mary !... ai mai pomenit aşa ceva ? Ce să mă fac ? Johny al meu cel mic şi rău, rău, rău, rău !

Toate aceste exclamaţii zgomotoase erau provocate de bucuria mamei care descoperise că pruncul ei era destul de puternic şi destul de viclean, ca să-i tragă tot părul de sub bonetă.

— Ia te uită, că i-a tras tot părul mămicii, şi e cel mai rău, rău, rău omuleţ pe care l-am văzut vreodată, vreodată, vreodată, vreodată, vreodată...

Se celebra o slujbă obişnuită de adorare a pruncului. Mary Bold şedea pe un fotoliu scund, ţinînd băieţelul în poală, şi Eleanor stătea în genunchi în faţa micuţului idol. Era foarte frumoasă, în ciuda bonetei de văduvă, pe care o mai purta încă, încercînd să acopere faţa micuţului cu

---

[1] Joc de cuvinte : *bold*, în limba engleză, înseamnă şi *obraznic* (n.t.).

părul ei șaten-închis, lung și mătăsos, și lăsîndu-l să o tragă, cînd într-o parte, cînd într-alta, după bunul lui plac. Fața ei avea un farmec liniștit, statornic, reconfortant impresionîndu-i, din ce în ce mai puternic, cu trecerea timpului, pe cei care o cunoșteau bine, așa încît laudele aduse de prietenii vechi li se păreau mult exagerate celor care o cunoșteau doar vag. Frumusețea ei era ca cea a multor peisaje, pe care trebuie să le vezi deseori pentru a putea să le savurezi pe deplin. În adîncul ochilor întunecați se zărea o strălucire limpede ce-i scăpa observatorului grăbit, iar gura trăda un caracter hotărît, evident doar pentru cel cu care stătea de vorbă cu destulă familiaritate ; capul avea o formă superbă, o simetrie perfectă ce avea nevoie de privirea unui artist pentru a fi apreciată. Nimic din acea scînteiere amețitoare, din acea frumusețe voluptoasă din Rubens, din albul acela al perlei, din nuanțele purpurii, care îi vrăjeau cu puterea unui basilisc pe bărbații subjugați de Madeline Neroni. Era aproape cu neputință să-i reziști Signorei, dar nimănui nu i se cerea să-i reziste lui Eleanor. Puteai să începi să-i vorbești de parcă ți-ar fi fost soră, și abia seara, cînd îți puneai capul pe pernă, vedeai într-o străfulgerare realitatea și intensitatea frumuseții ei ; îi simțeai în auz dulceața vocii. O jumătate de oră petrecută instantaneu cu Neroni era ca o prăbușire într-o prăpastie ; o seară petrecută cu Eleanor era ca o hoinăreală pe o cîmpie liniștită, presărată cu narcise.

— O să-l învelim, pînă n-o să i se mai vadă nici o bucățică din năsucul lui 'ititel, 'ititel, 'ititel, spuse mama, lăsîndu-și buclele să se împrăștie peste fața pruncului. Copilul țipa de plăcere și dădea atît de tare din picioruşe, încît Mary Bold abia îl mai putea ține.

În acest moment ușa s-a deschis și a fost anunțat domnul Slope. Eleanor sări în picioare și, cu o mișcare bruscă și rapidă a mîinilor își dădu părul pe spate. Poate că ar fi fost mai bine să nu fi făcut asta, pentru că astfel își dovedi tulburarea mai mult decît ar fi dorit-o. Domnul Slope îi remarcă însă imediat frumusețea și își spuse că, indiferent de avere, ea ar fi un colocatar pe care un bărbat ar putea foarte bine să și-l dorească în casă, un partener într-ale grijilor sufletului său, avînd puterea de a-i potoli îngrijorările. Eleanor ieși grăbită din cameră, ca să-și așeze boneta și murmură o scuză inutilă în legătură

cu copilul ei. Şi cît timp va lipsi, vom reveni pe scurt şi vom prezenta rezultatele meditaţiilor de pînă acum ale domnului Slope în legătură cu planurile lui matrimoniale.

Cercetările sale privind veniturile văduvei avuseseră destul succes pentru a-l determina să-şi continue speculaţiile. În ceea ce-l priveşte pe domnul Harding, se decisese să facă tot ce-i stătea în putere, fără să-şi dăuneze lui însuşi. Oricum, pentru moment, se hotărîse să nu-i spună nimic doamnei Proudie. Scopul lui era de a instiga o mică răzvrătire din partea episcopului. Socotea că o asemenea stare de lucruri n-ar fi indicată doar în legătură cu domnii Harding şi Quiverful, ci şi în treburile eparhiei în general. Domnul Slope nu era în nici un caz de părere că dr. Proudie era făcut să conducă, dar era convins că ar fi fost nedrept ca fraţii clerici să fie supuşi unui guvern în fuste. De acea, el luase hotărîrea să-i insufle episcopului ceva din propriul său spirit ; suficient pentru a-l convinge să se împotrivească soţiei sale, dar nu destul pentru a-l face să fie cu totul neascultător.

Folosise de aceea un nou prilej pentru a vorbi cu preasfinţia sa despre azil, şi îşi dăduse silinţa să devină evident faptul că nu ar fi înţelept ca domnul Harding să fie exclus cu desăvîrşire dintre posibilele avansări. Domnul Slope avea însă o sarcină mai dificilă decît îşi imaginase. Doamna Proudie, dornică să preia cît mai mult din atribuţiile unui adevărat patron, îi scrisese doamnei Quiverful, invitînd-o să o viziteze la palat ; şi îi explicase apoi acestei doamne, pe un ton foarte misterios, cu condescendenţă şi demnitate, avantajele care i se rezervaseră ei şi progeniturilor ei. De fapt, cu asta se ocupase doamna Proudie în timp ce domnul Slope discutase acelaşi lucru cu domnul Quiverful, la Puddingdale şi se implicase astfel, într-o oarecare măsură, el însuşi. Mulţumirile, umilinţa, gratitudinea şi surpriza doamnei Quiverful fuseseră copleşitoare — aproape că-i îmbrăţişase genunchii protectoarei ei, şi promisese ca rugăciunile celor paisprezece prunci neajutoraţi (astfel îşi descria doamna Quiverful propria familie, cea mai mare dintre fiice fiind o tînără solidă de douăzeci şi trei de ani) vor înălţa slavă la ceruri dimineaţa şi seara pentru prietena generoasă pe care le-o trimisese Domnul. Asemenea tămîieri nu îi displăceau doamnei Proudie, şi ea folosi acest fapt din plin. Îşi oferi sprijinul total celor paisprezece prunci neajutoraţi dacă,

așa cum nu se îndoia, îi va găsi vrednici de aceasta ; își exprimă speranța că cei mai mari dintre ei se vor dovedi corespunzători ca îndrumători în școlile de sabbat și, în general, se arătă a fi o mare doamnă în ochii doamnei Quiverful.

După ce făcuse aceasta, i se păru prudent să lase să-i scape cîteva cuvinte, de față cu episcopul, informîndu-l că dăduse familiei din Puddingdale să înțeleagă ce noroc o aștepta, astfel încît preasfinția sa să-și dea seama că angajamentul lui rămăsese ferm. Soțul înțelegea bine vicleșugul folosit de soția lui, dar nu se simțea ofensat. Știa că ea îi lua puterea din mîini ; era hotărît să-i oprească amestecul în treburile lui și să-și reia puterea. Dar, în același timp, se gîndea că nu acesta era momentul potrivit. Amîna ora nefastă, precum procedaseră mulți bărbați înaintea lui, în circumstanțe asemănătoare.

Așa stînd lucrurile, domnul Slope a avut, bineînțeles, dificultăți în a-l atrage pe episcop de partea sa, dificultăți pe care își dădu seama că nu poate să le înlăture decît cu prețul unei revolte generale la palat. O revoltă generală ar putea fi o politică bună în momentul de față, dar ar putea la fel de bine să fie și o greșeală. În orice caz, nu era un pas care să fie făcut cu ușurință. Începu prin a-i șopti episcopului că se temea că opinia publică se va opune dacă domnul Harding nu va reapare la azil. Episcopul i-a răspuns pe un ton cam aprins că domnului Quiverful îi fusese promisă numirea, la sugestia domnului Slope.

— Nu promisă ! zise domnul Slope.

— Ba da, promisă ! răspunse episcopul. Și doamna Proudie a discutat cu doamna Quiverful despre acest subiect.

Acest lucru era cu totul neașteptat pentru domnul Slope, dar nu își pierdu prezența de spirit, și întoarse afirmația în propriul său avantaj :

— A, preasfinția voastră, zise el, vom da cu toții de bucluc dacă se amestecă doamnele !

Asta suna prea la unison cu sentimentele preasfinției sale, pentru a fi cu totul dezagreabil ; și, totuși, o asemenea aluzie necesita o punere la punct. Preasfinția sa era oarecum surprins, deși nu cu totul întristat de descoperirea că între soția sa și capelan exista un diferend.

— Nu înțeleg ce vrei să spui prin „amestec“, spuse episcopul, cu blîndețe. Cînd doamna Proudie a auzit că

urma să fie numit domnul Quiverful, nu era deloc anormal să dorească să-i vorbească doamnei Quiverful despre şcoală. Chiar că nu pot spune că văd vreun amestec în asta.

— Nu vorbesc decît în numele liniştii preasfinţiei voastre, îl asigură Slope ; în numele liniştii preasfinţiei voastre şi al demnităţii eparhiei. Nu am alt motiv. În ce priveşte sentimentele personale, doamna Proudie este cel mai bun prieten pe care-l am. Nu trebuie să uit asta niciodată. Însă oricum, în situaţia mea actuală, prima mea datorie este cea faţă de preasfinţia voastră.

— Nu mă îndoiesc de asta, domnule Slope, nu mă îndoiesc de asta, spuse episcopul îmbunat ; şi chiar crezi că domnul Harding ar trebui să primească azilul ?

— Zău că aşa sînt înclinat să cred. Recunosc că e vina mea de a fi sugerat cel dintîi numele domnului Quiverful. Dar de cînd am făcut-o, am descoperit că există în eparhie un puternic sentiment în favoarea domnului Harding şi cred că preasfinţia voastră ar trebui să cedeze. Am auzit că şi domnul Harding a modificat obiecţiile pe care le avea la început faţă de propunerile preasfinţiei voastre. În ceea ce priveşte cele petrecute între doamna Proudie şi doamna Quiverful, s-ar putea ca situaţia să fie cam dezagreabilă, dar nu cred deloc că ar trebui să fie luate în consideraţie într-o problemă de o asemenea însemnătate.

Şi, astfel, sărmanul episcop a rămas într-o stare îngrijorător de incertă, neştiind ce-i rămîne de făcut. Raţiunea îl îndemna, totuşi, să-l numească pe domnul Harding, avînd în vedere că printr-un asemenea pas ar fi obţinut sprijinul domnului Slope în încercarea de a se opune doamnei Proudie.

Aceasta era starea de spirit la palat, atunci cînd domnul Slope sosi în vizită la doamna Bold şi o găsi jucîndu-se cu pruncul. Atunci cînd ea ieşi în fugă din cameră, domnul Slope se adresă lui Mary Bold, începînd prin a lăuda vremea, apoi pruncul pe care-l sărută, după aceea lăudă mama şi la sfîrşit pe însăşi miss Bold. Doamna Bold se întoarse nu după mult timp.

— Trebuie să-mi cer scuze că am trecut la o oră atît de matinală, începu domnul Slope, dar eram foarte dornic să vorbesc cu dumneavoastră şi sper că atît dumneavoastră cît şi miss Bold mă veţi scuza.

Eleanor murmură ceva în care cuvintele „bineînţeles“ şi „sigur că da“ şi „nu-i deloc matinală“ abia se auzeau, apoi îşi ceru scuze pentru propria-i înfăţişare, şi declară zîmbind că acum pruncul se făcuse băiat mare şi că nu-l mai putea stăpîni deloc.

— E un băiat mare de tot şi rău, îi spuse ea copilului, şi trebuie să-l trimitem la o şcoală mare şi severă de tot, unde au nişte beţe mari de tot, şi unde li se întîmplă lucruri groaznice băieţilor răi care nu fac ce le spun mămicile lor ; şi apoi începu un nou rînd de sărutări, stîrnită fiind de groaznica idee de a-şi trimite copilul într-un loc pe care propria-i imaginaţie îl zugrăvise.

— Şi unde învăţătorii nu au părul atît de lung şi de frumos care să poată fi răsfirat, spuse domnul Slope, preluînd gluma şi făcînd un compliment în acelaşi timp.

Eleanor se gîndi că ar fi putut foarte bine să renunţe la compliment, dar nu zise nimic şi nu arăta că ar fi vrut să spună ceva, fiind ocupată cu copilul.

— Lasă-mă să-l iau eu, interveni Mary. E cu spinarea aproape goală de atîta zbenguială ; şi zicînd asta, ieşi din cameră cu copilul în braţe. Domnişoara Bold îl auzise pe domnul Slope spunînd că avea ceva urgent de discutat cu Eleanor şi gîndindu-se că s-ar putea să fie de prisos aici, folosise ocazia ca să iasă din cameră.

— Nu sta prea mult, Mary, îi strigă Eleanor, cînd domnişoara Bold închise uşa.

— Sînt fericit, doamnă Bold, că am ocazia să stau de vorbă singur cu dumneavoastră zece minute, începu domnul Slope. Îmi permiteţi să vă pun deschis o întrebare ?

— Bineînţeles, răspunse ea.

— Şi sînt sigur că îmi veţi da un răspuns deschis şi clar.

— Ori aşa, ori deloc, spuse ea rîzînd.

— Întrebarea mea, doamnă Bold, este aceasta : tatăl dumneavoastră chiar e dornic să se întoarcă la azil ?

— De ce mă întrebaţi pe mine ? De ce nu-l întrebaţi chiar pe el ?

— Draga mea doamnă Bold, o să vă spun de ce. Sînt rotiţe care mişcă alte rotiţe şi aş vrea să vi le explic pe toate, dar mă tem că nu avem timp. Este absolut necesar să obţin un răspuns la această întrebare, altfel nu pot să formulez acolo unde trebuie dorinţele tatălui dumnea-

voastră ; şi-mi este de-a dreptul imposibil să întreb eu. Nimeni nu poate să-l aprecieze mai mult pe tatăl dumneavoastră, dar mă îndoiesc că sentimentul este reciproc. (Bineînţeles că nu era.) Trebuie să fie onest cu dumneavoastră, pentru că acesta e unicul mod de a evita consecinţele finale, care ar putea să fie foarte dăunătoare pentru domnul Harding. Mă tem că în Barchester există un sentiment defavorabil — nu i-aş spune chiar prejudecată — cu privire la persoana mea. Vă amintiţi de acea predică...

— O, domnule Slope, să nu revenim asupra ei ! îl întrerupse Eleanor.

— Un moment, doamnă Bold. Nu pentru că aş vrea să vorbesc despre mine, ci pentru că este atît de important să înţelegeţi cum stau lucrurile. Se poate ca predica să fi spus lucruri nedrepte, în orice caz au fost greşit înţelese ; dar nu vă voi vorbi nimic despre asta acum ; doar atîta, că a dat într-adevăr naştere la nişte sentimente potrivnice mie, sentimente pe care tatăl dumneavoastră le împărtăşeşte. Se poate ca motivele sale să fie îndreptăţite, dar urmarea e că dînsul nu este dispus să mă întîlnească în termeni cordiali. Vă las să stabiliţi dumneavoastră dacă lucrurile stau într-adevăr aşa sau nu.

Eleanor nu răspunse nimic, şi domnul Slope, dornic de a se exprima, îşi mută scaunul un pic mai aproape de scaunul văduvei, fără ca ea să-l observe.

— Aşa stînd lucrurile, continuă domnul Slope, nu pot să-i pun întrebarea aşa cum v-o pun dumneavoastră. În ciuda păcatelor pe care le-am săvîrşit, de cînd am venit la Barchester, mi-aţi permis să vă privesc ca pe un prieten.

Eleanor făcu o mică mişcare din cap care nu era deloc o confirmare, dar nu s-ar putea spune că domnul Slope a observat-o.

— Dumneavoastră vă pot vorbi deschis, reluă el, şi vă pot explica sentimentele pe care le port în inimă. Tatăl dumneavoastră n-ar permite aceasta. Din păcate, episcopul a crezut de cuviinţă ca această chestiune a azilului să treacă prin mîinile mele. Au fost unele detalii pe care preasfinţia sa nu a vrut să-şi ia osteneala să le rezolve, şi astfel s-a ajuns să fiu obligat să am o discuţie cu tatăl dumneavoastră asupra acestei probleme.

— Am aflat asta, zise Eleanor.

— Bineînţeles, răspunse el. În cursul acelei discuţii, domnul Harding mi-a lăsat impresia că n-ar vrea să se întoarcă la azil.

— Cum, se poate ?! se miră Eleanor, destul de tulburată, în sfîrşit, pentru a uita de corectitudinea rece a comportării pe care hotărîse s-o adopte.

— Draga mea doamnă Bold, vă dau cuvîntul meu că aşa stau lucrurile, spuse el, apropiindu-se încă un pic de ea. În afară de asta, înainte de discuţia mea cu domnul Harding, unele persoane de la palat, în nici un caz nu o includ aici pe preasfinţia sa, îmi spuseseră că aceasta era situaţia. Recunosc că nu-mi vine să cred ; recunosc că aş fi crezut că tatăl dumneavoastră doreşte cu orice preţ, de dragul propriei conştiinţe, de dragul acelor bătrîni, de dragul vechilor săi prieteni şi al amîntirii frumoaselor zile de demult, aş fi crezut că din toate aceste motive ar dori să-şi reia obligaţiile. Dar mi s-a spus că nu aceasta îi este dorinţa ; şi dînsul mi-a lăsat, într-adevăr, impresia că mi se spusese adevărul.

— Şi atunci ? întrebă Eleanor, acum destul de însufleţită de aspectele problemei.

— Aud paşii domnişoarei Bold, spuse domnul Slope ; v-aş cere o favoare prea mare dacă v-aş implora să... ştiu că ştiţi cum s-o luaţi pe domnişoara Bold.

Lui Eleanor nu i-a plăcut cuvîntul „a lua" ; cu toate acestea, a ieşit şi a rugat-o pe Mary să-i mai lase singuri un sfert de oră.

— Vă mulţumesc, doamnă Bold, vă sînt foarte îndatorat pentru această încredere. Ei, l-am părăsit pe tatăl dumneavoastră cu această impresie. Pot spune de fapt că m-a lăsat să înţeleg că refuză postul.

— Nu postul, lămuri Eleanor. Sînt sigură că nu a refuzat postul. Dar a spus că nu e de acord cu tot restul, şi anume, că nu-i place ideea şcolilor şi a slujbelor. Sînt foarte sigură că n-a spus niciodată că vrea să refuze postul.

— O, doamnă Bold ! a exclamat domnul Slope, cu un fel de febrilitate. Pentru nimic în lume n-aş spune ceva unei fiice atît de bune împotriva unui tată atît de bun. Dar trebuie neapărat, de dragul domnului Harding, să mă lăsaţi să vă arăt cum stau lucrurile în prezent. Domnul Harding a fost cam agitat cînd i-am transmis dorinţele episcopului cu privire la şcoală. Am făcut-o, poate, cu mai

puţină precauţie, pentru că ştiam că şi dumneavoastră aţi fost perfect de acord cu mine în legătură cu această problemă.

Era cam înfierbîntat şi vorbea cu însufleţire : „Spuneţi-i episcopului, mi-a zis, că nu sînt deloc de acord cu el şi că nu mă voi întoarce la azil în condiţiile pe care le stipulează". Acesta era sensul afirmaţiei sale ; dar cuvintele sale au fost, de fapt, mai dure. Nu aveam altă alternativă decît să le repet preasfinţiei sale, care a precizat că nu putea să le privească decît ca pe un refuz. Preasfinţia sa mai auzise şi zvonul că tatăl dumneavoastră nu doreşte postul, şi făcînd legătura între toate aceste lucruri, s-a gîndit că n-are altă soluţie decît să caute pe altcineva. A oferit prin urmare postul domnului Quiverful.

— L-a oferit domnului Quiverful ! repetă Eleanor, cu ochii scăldaţi în lacrimi. Atunci, domnule Slope, totul a luat sfîrşit.

— Nu, buna mea prietenă, nu-i aşa, o însufleţi el. Tocmai pentru a împiedica o asemenea rezolvare mă aflu acum aici. Presupun, în orice caz, că am găsit un răspuns la întrebarea mea, şi că domnul Harding doreşte să se întoarcă.

— Bineînţeles că doreşte să se întoarcă, spuse Eleanor ; bineînţeles că doreşte să-şi redobîndească casa şi venitul, şi poziţia lui în societate ; să redobîndească lucrurile la care a renunţat cu o abnegaţie atît de loială, dacă le poate dobîndi fără restricţii asupra comportării sale cărora, la vîrsta lui, i-ar fi imposibil să se supună. Cum poate episcopul să-i ceară unui om de vîrsta lui să devină învăţătorul unei liote de copii ?

— Nici vorbă, zise domnul Slope, schiţînd un zîmbet ; bineînţeles că nu i se va cere aşa ceva tatălui dumneavoastră. Vă promit că nu voi fi purtătorul unei pretenţii atît de absurde. Doream ca tatăl dumneavoastră să ţină predici la azil, pensionarii fiind prea vîrstnici ca să poată merge în altă parte să le asculte ; dar nici măcar asupra acestui lucru nu vom insista. Doream, de asemenea, să-i ataşăm la azil o şcoală de sabbat, gîndindu-ne că o asemenea instituţie ar fi foarte utilă sub supravegherea unui cleric atît de bun cum e domnul Harding, şi a dumneavoastră, de asemenea. Dar, draga mea doamnă Bold, nu

vom mai discuta despre toate acestea acum. Un lucru este clar : trebuie să facem tot ce ne stă în putinţă pentru a anula oferta pripită pe care episcopul a făcut-o domnului Quiverful. Tatăl dumneavoastră nu ar vrea cumva să-l vadă pe domnul Quiverful ? Quiverful e un om cinstit şi nu ar sta nici o clipă în calea tatălui dumneavoastră.

— Cum ! exclamă Eleanor ; să-i ceri unui om cu paisprezece copii să renunţe la avansare ? Sînt foarte sigură că tata nu va face aşa ceva.

— Probabil că nu, zise Slope ; şi se apropie din nou de doamna Bold, încît acum se aflau foarte aproape unul de altul. Eleanor nu dădu importanţă amănuntului, dar se depărtă instinctiv un pic. Cît de mult ar fi mărit distanţa, dacă ar fi ghicit ce se spusese despre ea la Plumstead ! Cred că nu — continuă el ; dar nici nu intră în discuţie ca domnul Quiverful să-i succeadă tatălui dumneavoastră ; nici nu se discută. Episcopul a fost prea pripit. Îmi vine o idee care ar putea, eventual, cu binecuvîntarea Domnului, să dreagă totul. Draga mea doamnă Bold, aţi obiecta să-l vedeţi chiar dumneavoastră pe episcop ?

— De ce să nu-l vadă tatăl meu ? întrebă Eleanor. Se mai amestecase o dată în viaţa ei în treburile tatălui său, şi atunci fără mare folos. Acum era mai în vîrstă, şi nu credea că ar trebui să întreprindă ceva într-o chestiune atît de vitală pentru el, fără să-i ceară consimţămîntul.

— Ca să fiu sincer, răspunse domnul Slope, cu o expresie de tristeţe, de parcă ar fi deplîns lipsa de milostenie a patronului său, episcopul îşi imaginează că are motiv să fie supărat pe tatăl dumneavoastră. Mă tem că o discuţie ar conduce la noi inimiciţii.

— De ce ? replică Eleanor ; tatăl meu este cel mai blînd, cel mai mărinimos om din lume.

— Ştiu foarte bine, spuse Slope, că are cea mai bună fiică din lume, deşi nu aţi vrea să-l întîlniţi pe episcop. În ceea ce priveşte obţinerea unei audienţe, aş putea să vă aranjez asta fără cea mai mică neplăcere din partea dumneavoastră.

— N-aş putea să întreprind nimic, domnule Slope, fără să mă consult cu tata.

— A ! exclamă el. Asta ar fi inutil, în acest caz aţi deveni un simplu mesager al tatălui dumneavoastră. Dum-

neavoastră nu aveţi nici o idee ? Ceva trebuie făcut. Doar nu se poate ca tatăl dumneavoastră să fie ruinat dintr-o neînţelegere aşa de ridicolă !

Eleanor spuse că nu-i venea nimic în minte, şi că totul era foarte dificil. Şi lacrimile i se urcară în ochi, revărsîndu-se pe obraji. Domnul Slope ar fi dat orice ca să aibă privilegiul de a le usca, dar avea suficient tact pentru a şti că mai are încă multe de făcut înainte de a putea spera la vreun privilegiu din partea doamnei Bold.

— Mîhnirea dumneavoastră îmi sfîşie inima, spuse el. Vă rog să-mi permiteţi să vă asigur că interesele tatălui dumneavoastră nu vor fi sacrificate dacă mi-e posibil să le protejez. Voi spune deschis episcopului care sînt faptele. Voi arăta că nu are nici un drept să numească pe altcineva în afară de tatăl dumneavoastră, şi-i voi arăta că dacă o face cineva, comite o mare nedreptate. Şi dumneavoastră, doamnă Bold, veţi avea bunăvoinţa de a mă crede că sînt într-adevăr îngrijorat de bunăstarea tatălui dumneavoastră ; de a lui şi a dumneavoastră.

Văduva nu prea ştia cum să răspundă. Îşi dădea seama că tatăl ei nu i-ar fi deloc recunoscător domnului Slope ; dorea foarte mult să împărtăşească sentimentele tatălui ei ; şi totuşi, nu putea să nu recunoască faptul că domnul Slope era foarte amabil. Tatăl ei, care în general era atît de mărinimos faţă de toată lumea, care rareori vorbea pe cineva de rău, o pusese în gardă împotriva domnului Slope, şi totuşi ea nu ştia cum să se abţină să-i mulţumească. Ce interes ar mai putea avea în chestiune, în afară de cel pe care-l mărturisea ? Cu toate acestea, era ceva în felul lui de a fi, în care nici măcar ea nu se încredea. Simţea, nici ea nu ştia de ce, că el ar avea ceva de care ar trebui să se păzească.

Domnul Slope citi atît de clar toate acestea în felul ei ezitant de a se purta, de parcă ea şi-ar fi deschis inima faţă de el. Era un talent al lui acela de a putea să citească sentimentele ascunse ale femeilor cu care stătea de vorbă. Ştia că Eleanor şovăia în privinţa sa, şi că dacă îi va mulţumi, o va face doar fiindcă nu putea altfel ; totuşi, aceasta nu-l supăra şi nici măcar nu-l deranja. Roma n-a fost înălţată într-o singură zi...

— N-am venit pentru mulţumiri, continuă el, văzîndu-i ezitarea ; şi nu mi le doresc — în orice caz, nu înainte

să fie meritate. Dar un lucru îmi doresc, doamnă Bold: să-mi fac prieteni în această eparhie în care Dumnezeu a crezut de cuviinţă să mă cheme ca pe unul dintre păstorii săi cei mai umili. Dacă nu pot să fac asta, sarcina mea aici trebuie să fie într-adevăr foarte tristă. Mă voi sili, în orice caz, să-mi merit prietenii.

— Sînt sigură, spuse ea, că vă veţi face în curînd mulţi prieteni, se simţi ea obligată să-i spună ceva.

— Asta nu va însemna nimic, dacă ei nu sînt dintre cei care-mi împărtăşesc sentimentele; dacă nu sînt dintre cei pe care să-i pot stima şi admira şi iubi. Dacă cei mai buni şi mai puri îmi întorc spatele, nu pot fi mulţumit cu prietenia celor mai puţin demni de stimă. În acest caz, va trebui să trăiesc singur.

— O, sînt sigură că n-o veţi face, domnule Slope!

Eleanor nu insinua nimic, dar lui îi convenea să pară a crede că ea avusese intenţia să facă o aluzie specială.

— Da, doamnă Bold, voi trăi singur, cu desăvîrşire singur în ceea ce priveşte inima, dacă cei la a căror alianţă năzuiesc îmi întorc spatele. Dar, destul cu asta! V-am numit prietenul meu, şi sper că nu mă veţi contrazice. Sper să vină vremea cînd îl voi putea numi astfel şi pe tatăl dumneavoastră. Să vă binecuvînteze Dumnezeu, doamnă Bold, pe dumneavoastră şi pe admirabilul dumneavoastră prunc. Şi spuneţi-i tatălui dumneavoastră, din partea mea, că tot ce se poate face în interesul lui se va face.

Şi astfel îşi luă rămas-bun, strîngînd mîna văduvei ceva mai tare decît de obicei. Circumstanţele, însă, păreau a face acest lucru lesne de înţeles, şi doamna nu s-a simţit ofensată.

— Nu-l pot înţelege, îi spuse Eleanor lui Mary Bold, cîteva minute mai tîrziu. Nu ştiu dacă e un om bun sau un om rău — dacă e sincer sau fals.

— Atunci acordă-i favoarea îndoielii, îi sugeră Mary, şi crede ce-i mai bun.

— În mare, cred că aşa trebuie să procedez, hotărî Eleanor. Cred că, într-adevăr, ne vrea binele — şi dacă e aşa, e păcat să-l ofensăm şi să-l facem să se simtă nenorocit cît e printre noi. Dar, of, Mary, mă tem că tăticu' va fi dezamăgit de azil.

Capitolul XVII

CINE VA FI COCOŞUL ÎN CASĂ ?

ÎNTRE TIMP, SITUAŢIA DEVENISE cam spinoasă la palat. Cele cîteva aluzii pe care le făcuse domnul Slope episcopului nu fuseseră deloc inutile. Acesta avea sentimentul că dacă vrea să se opună vreodată despotismului soţiei sale, devenit acum aproape de nesuportat, nu trebuie să mai piardă o clipă ; că dacă voia să fie vreodată stăpîn în propria-i eparhie, ca să nu mai vorbim de propria-i casă, ar trebui să înceapă imediat. Ar fi fost mai uşor să o fi făcut din ziua consacrării sale decît acum, dar îi era mai uşor acum decît atunci cînd doamna Proudie va fi reuşit să stăpînească în amănunţime întreaga eparhie. Ajutorul oferit de domnul Slope însemna un lucru imens pentru el, un ajutor cu totul neaşteptat şi inestimabil. Pînă atunci, îi privise pe cei doi doar ca pe nişte puteri aliate între ele ; şi considerase că alianţa lor era de neclintit. Începuse să creadă că singura sa speranţă de scăpare ar fi avansarea domnului Slope într-un post îndepărtat şi bănos. Dar acum se părea că unul dintre adversarii săi, bineînţeles cel mai lipsit de putere dintre ei, dar în orice caz unul foarte important, era gata să-şi părăsească propria-i tabără. Cîte n-ar putea face cu ajutorul domnului Slope ? Se plimba în sus şi-n jos prin micul său birou, gîndindu-se că s-ar putea să vină vremea cînd să poată pune stăpînire pe camera cea mare de la etaj, în care stătuse predecesorul său.

În timp ce învîrtea aceste lucruri în minte, i se aduse o notă din partea arhidiaconului Grantly, în care acesta îl ruga pe preasfinţia sa să-i acorde onoarea de a-i vorbi a doua zi — ar avea preasfinţia sa bunătatea să indice o oră ? Vizita propusă a doctorului Grantly o fi avînd legătură cu numirea domnului Harding în funcţia de director al azilului din Barchester. După ce citise nota, episcopul a fost informat că servitorul arhidiaconului aştepta răspunsul.

Aci i se oferi episcopului o mare ocazie de a acţiona pe propria-i răspundere. Se gîndi însă la noul său aliat, şi sună după domnul Slope. S-a întîmplat însă ca domnul Slope să nu fie acasă. Şi atunci, cu mare îndrăzneală, episcopul, cu propria sa minte, nesfătuit de nimeni, îi scrise arhidiaconului un bilet spunîndu-i că e de acord să-l vadă, stabilind şi o oră pentru întîlnire. După ce privi de la fereastra biroului său cum pleca nevătămat mesagerul cu depeşa, a început să se gîndească ce pas ar trebui să facă în continuare.

Mîine îi va declara arhidiaconului fie că domnul Harding ar trebui să primească numirea, fie că nu trebuie s-o primească. Episcopul se gîndea că nu poate, pur şi simplu, să lase baltă familia Quiverful fără s-o informeze pe doamna Proudie şi, în sfîrşit, se decise s-o înfrunte pe leoaică în propria-i vizuină şi să-i spună că împrejurările erau de aşa natură, încît se cuvenea să-l numească pe domnul Harding. Nu credea că ar trebui să abdice de la noua lui atitudine curajoasă şi să-i promită doamnei Proudie că prima avansare ce-i va sta la dispoziţie va fi rezervată pentru Quiverful, pentru a compensa nedreptatea care i se făcuse. Dacă ar putea s-o îmbuneze pe leoaică folosind o asemenea momeală, cît de fericit ar fi el de primele sale eforturi !

Pradă îndoielilor, se trezi în budoarul doamnei Proudie. Se gîndise la început să trimită după ea. Dar nu era deloc imposibil ca ea să găsească de cuviinţă să înţeleagă greşit un asemenea mesaj, şi apoi, s-ar mai putea ca prezenţa fiicelor sale la discuţie să reprezinte o oarecare protecţie pentru el. O găsi aşezată cu registrele ei de contabilitate în faţă, rozînd capătul creionului, adîncită evident în dificultăţi pecuniare şi chinuindu-şi mintea datorită mulţimii cheltuielilor de la palat şi costului mare al grandorii episcopale. Cele trei fiice erau în jurul ei. Olivia citea un roman, Augusta scria o scrisoare prietenei ei de suflet din Baker Street, iar Netta lucra la nişte miniaturale rotiţe de trăsură pentru poalele unui furou. Dacă episcopul ar putea să-şi învingă soţia în actuala ei stare de spirit, atunci e, într-adevăr, bărbat. Ar putea considera că victoria e pentru totdeauna de partea lui. Pînă la urmă, în asemenea cazuri, raporturile dintre soţ şi soţie sînt foarte asemănătoare cu cele dintre doi băieţi de la aceeaşi şcoală, doi cocoşi în aceeaşi curte, sau două armate pe

același continent. Cel care învinge o dată rămîne general, mereu învingător după aceea. Prestigiul victoriei e totul.

— Hm... draga mea, începu episcopul; dacă nu ești ocupată, aș fi vrut să-ți vorbesc.

Doamna Proudie își puse jos creionul, cu grijă, în locul unde-și notase cifrele, memoră suma la care ajunsese, apoi își ridică privirea, destul de ursuză, la figura tovarășului ei de viață.

— Dacă ești ocupată, se poate foarte bine și altă dată, continuă episcopul, al cărui curaj i se scurse din vise, ca lui Bob Acres [1], acum, cînd se găsea pe cîmpul de luptă.

— Despre ce e vorba, preasfinția ta? întrebă doamna.

— Păi... era ceva în legătură cu familia aceea, Quiverful... Dar văd că ești ocupată. O să putem vorbi la fel de bine altă dată...

— Ce anume în legătură cu familia Quiverful? E clar, cred, că urmează să vină la azil. Nu există nici o îndoială în privința asta, nu?

Și în timp ce vorbea își păstra, sever și viguros, creionul fixat pe șirul de cifre din fața ei.

— Păi, draga mea, există o dificultate, zise episcopul.

— O dificultate! exclamă doamna Proudie; ce dificultate? Postul i-a fost promis domnului Quiverful și bineînțeles că trebuie să-l primească. A făcut toate pregătirile. A scris după un diacon pentru Puddingdale și a vorbit cu portărelul să-i scoată la licitație ferma, caii și vitele și consideră, din toate punctele de vedere, că postul îi aparține. Bineînțeles că trebuie să-l primească.

„Acum, preasfinția ta, privește adînc în propria-ți ființă și trezește-ți toată bărbăția. Gîndește-te ce e pus în joc. Dacă nu ții mîna pe armă, nici un Slope din lume nu te mai poate ajuta. Cum poți să te aștepți la lealitate din partea vreunui aliat, dacă tu însuți părăsești steagul la primul iz de praf de pușcă? Tu însuți ai venit de bunăvoie pe cîmpul de luptă, așa că du lupta pînă la capăt, acum, că tot ai ajuns aici. Curaj, preasfinția ta, curaj! O privire încruntată nu poate ucide, și nici cuvintele sarcastice nu-ți pot rupe oasele. La urma urmei, etola e a ta. Soața ta nu poate să numească nici un director de azil, nu poate să repartizeze nici o prebendă, nu poate să aleagă nici un capelan și tu trebuie să-ți fii credincios

[1] Personaj din comedia *Rivalii*, de Richard Brinsley Sheridan (1775), caracterizat prin lașitate, lăudăroșenie și vanitate (n.t.).

doar ţie însuţi. Sus, omule, şi fă-i faţă cu o inimă fermă !"

Aşa simţea episcopul că-l îndeamnă un duh mitiel din adîncul sufletului său. Mai exista însă ceva, care îl îndemna în sens contrar :

„Adu-ţi aminte, preasfinţia ta, că ea e femeie şi cunoşti prea bine o astfel de femeie : a purta o bătălie verbală cu ea e un adevărat dezastru. N-ar fi mai bine pentru preasfinţia ta să porţi acest război, dacă trebuie să fie purtat, din spatele biroului din camera ta de lucru ? Nu luptă oare orice cocoş cel mai bine pe propria sa grămadă de gunoi ? Fiicele tale sînt şi ele aici, chezăşia dragostei tale, rodul mădularelor tale ; e oare bine să te vadă în ceasul izbînzii tale asupra mamei lor ? Sau e oare bine să te vadă în ceea ce poate fi ceasul înfrîngerii tale ? Mai presus de aceasta, nu ţi-ai ales tu oare clipa răzvrătirii cu neasemuită stîngăcie, de fapt, fără nici o picătură din acea limpezime a minţii care te-a făcut renumit ? Nu se va dovedi că ai greşit şi că vrăjmaşul tău are dreptate ? Că, într-adevăr, ţi-ai pus chezaş cuvîntul în tot ce e în legătură cu azilul şi că acum te-ai întors împotriva soţiei tale, doar pentru că ea îţi cere îndeplinirea făgăduinţei ? Nu eşti oare un episcop creştin şi nu e oare cuvîntul tău socotit sfînt, oricare ar fi urmarea ? Întoarce-te, preasfinţia ta, în sanctuarul tău de la catul de jos, şi amînă-ţi înclinaţiile războinice pentru un prilej cînd vei putea măcar să duci lupta fără ca sorţii să-ţi fie atît de înfricoşător de potrivnici".

Toate acestea s-au petrecut în sufletul episcopului cît timp doamna Proudie continua să stea cu creionul fixat pe cifrele păstrate în continuare în carneţelul memoriei ei : „4 lire, 17 şilingi, 7 penny", recapitulă ea pentru sine.

— Bineînţeles că domnul Quiverful trebuie să primească postul de director al azilului, spuse cu voce tare stăpînului ei.

— Ei, draga mea, voiam doar să-ţi sugerez că domnul Slope pare a gîndi că dacă domnul Harding n-ar fi numit, opinia publică ne-ar fi potrivnică şi că s-ar putea ca presa să nu ne susţină.

— Domnul Slope pare a gîndi, îl îngînă doamna Proudie, pe un ton care-i demonstra clar episcopului că avusese dreptate să caute o breşă în această direcţie. Şi ce-are a face domnul Slope cu asta ? Sper, preasfinţia ta, că nu-ţi vei permite să fii condus de un capelan !

Şi, în înflăcărarea ei, doamna pierdu şirul din registrul cu cifre.

— Bineînţeles că nu, draga mea. Pot să te asigur că nimic nu e mai puţin probabil decît aşa ceva. Totuşi, domnul Slope ar putea fi util pentru a descoperi dincotro bate vîntul şi credeam, într-adevăr, că dacă am putea să-i dăm lui Quiverful altceva la fel de bun...

— Prostii ! ar trece ani de zile pînă să le poţi oferi ceva care să le convină măcar pe jumătate cît asta. Iar în ceea ce priveşte presa şi publicul, şi tot restul, adu-ţi aminte că există două feluri de a spune o poveste. Dacă domnul Harding este destul de nesăbuit ca să-şi spună povestea lui, şi noi putem s-o spunem pe a noastră. Postul i s-a oferit, dar l-a refuzat. Şi acum i-a fost dat altcuiva ; şi cu asta, basta ! Cel puţin, aşa gîndesc eu.

— Ei, draga mea, totuşi, cred că ai dreptate, zise episcopul ; şi, furişîndu-se din cameră, coborî pe scări, frămîntat de felul în care ar trebui să-l primească pe arhidiacon a doua zi. Începuse să nu se simtă nici el prea bine şi să creadă că s-ar putea să nu fie imposibil să fie reţinut în cameră a doua zi de dimineaţă de un atac de bilă. Era deseori supus, din păcate, la neplăceri cu bila.

— Domnul Slope ! Îi arăt eu Slope !... Îl snopesc ! răbufni doamna, indignată, către progeniturile ei care o ascultau. Nu ştiu ce i-a venit domnului Slope. Cred că se şi vede episcop de Barchester ; asta fiindcă l-am luat de mînă şi l-am convins pe tatăl vostru să facă din el capelanul său personal.

— A fost mereu un neruşinat ! interveni Olivia. Ţi-am mai spus o dată, mamă. (Olivia nu îl crezuse însă prea îndrăzneţ, altă dată, atunci cînd îi propusese să o facă doamna Slope...).

— Ei, Olivia, întotdeauna am fost convinsă că îţi place... o tachină Augusta, care îi purta pică în acel moment surorii ei. Mie mi-a displăcut dintotdeauna, pentru că îl consider cu totul vulgar.

— Aici greşeşti ! o corectă doamna Proudie. Nu e deloc vulgar. În plus, e un predicator elocvent care-ţi răscoleşte sufletul. Trebuie învăţat, însă, să-şi ştie locul, dacă mai vrea să rămînă în casa asta.

— Are cei mai oribili ochi pe care i-am văzut vreodată pe faţa unui om ! spuse Netta. Şi să vă mai spun ceva ;

e groaznic de lacom ! Ați văzut cîtă plăcintă cu agrișe a mîncat ieri ?

Cînd domnul Slope s-a întors acasă, a aflat curînd de la episcop, din felul lui de-a fi, ca și din cuvintele sale, că lucrurile stabilite de doamna Proudie în legătură cu azilul urmau să fie respectate întocmai. Doctorul Proudie lăsă să-i scape ceva despre „doar cu această ocazie" și „păstrarea în exclusivitate în mîinile sale a tuturor problemelor legate de drepturile bisericești". Dar era ferm hotărît cu privire la domnul Harding. Și cum domnul Slope nu voia să-i aibă împotrivă și pe episcop și pe episcopeasă, nu a văzut cum ar putea face altceva în momentul de față decît să dea înapoi.

A făcut doar observația că, bineînțeles, va îndeplini dorințele episcopului și că era foarte sigur că dacă episcopul are încredere în părerile sale, treburile din eparhie vor fi desigur bine organizate. Domnul Slope știa că dacă bați destul de des un cui în capul cuiva, ajungi pînă la urmă să i-l înfigi în creier.

În aceeași seară, tocmai se afla singur în camera sa, cînd cineva bătu ușor în ușă ; și, înainte ca el să poată răspunde, ușa s-a deschis și-n cadrul ei apăru patroana sa. Într-o clipită el abordă un zîmbet larg, însă ea nu era dispusă să răspundă la fel. A acceptat scaunul care i s-a oferit și începu astfel dojana :

— Domnule Slope, nu am aprobat deloc comportarea dumitale de aseară față de femeia aceea italiancă. Oricine ar fi putut crede că ești iubitul ei...

— Doamne-Dumnezeule, dragă doamnă ! exclamă domnul Slope, cu o expresie de groază pe față. Dar e-o femeie măritată...

— Asta-mi depășește cunoștințele, zise doamna Proudie ; totuși, vrea să treacă drept așa ceva... Dar, măritată sau nemăritată, o atenție ca aceea pe care i-ai acordat-o dumneata este nelalocul ei. Nu pot să cred că ai vrut să mă jignești, chiar în camera mea de zi, domnule Slope... Dar, e de datoria mea față de mine însămi și de fiicele mele să-ți comunic că îți dezaprob comportarea.

Domnul Slope deschise larg ochii săi imenși, proeminenți, și se zgîi cu ei — cu o expresie de surpriză bine simulată.

— Vai de mine, doamnă Proudie ! N-am făcut altceva decît să-i aduc ceva de mîncare, cînd îi era foame...

— Şi de-atunci i-ai făcut o vizită, continuă ea, privindu-l pe vinovat cu ochii severi ai unui detectiv care îşi relevă identitatea.

Domnul Slope chibzui, dacă ar fi bine să-i spună imediat zgripţuroaicei că poate să facă vizite cui îi place, şi să facă ce vrea. Dar îşi aminti că poziţia sa în Barchester nu era încă suficient de bine consolidată, şi că ar fi mai bine pentru el să o împace.

— Într-adevăr, de atunci am fost în vizită în casa doctorului Stanhope şi am întîlnit-o, într-adevăr, pe signora Neroni.

— Da ! Şi ai întîlnit-o cînd era *singură !...* zise Argus [1]-ul episcopal.

— Aşa e, aveţi dreptate, spuse domnul Slope, dar asta a fost numai pentru că s-a întîmplat să nu mai fie altcineva în încăpere. Dar nu era vina mea că restul familiei era plecat.

— Poate că nu ; dar te asigur, domnule Slope, că vei scădea mult în ochii mei dacă voi afla că te laşi prins în mrejele acelei femei. Cunosc femeile mai bine decît dumneata, domnule Slope, şi poţi să mă crezi că acea Signora, cum se autointitulează, nu este un companion potrivit pentru un tînăr cleric care-i strict evanghelic şi necăsătorit.

Ce i-ar fi plăcut domnului Slope să-i rîdă în nas — doar să fi putut îndrăzni ! Dar nu îndrăznea. Aşa că spuse doar :

— Pot să vă asigur, doamnă Proudie, că doamna despre care e vorba nu înseamnă nimic pentru mine.

— Sper să fie într-adevăr aşa, domnule Slope. Dar am considerat că e de datoria mea să-ţi dau acest avertisment. Şi acum, mai este o chestiune în legătură cu care mă simt obligată să-ţi vorbesc ; este vorba de comportarea dumitale faţă de episcop, domnule Slope.

— „Comportarea mea faţă de episcop" ? repetă el, de data asta surprins cu adevărat, neştiind la ce face aluzie doamna.

— Da, domnule Slope : comportarea dumitale faţă de episcop. Ea nu este deloc aşa cum aş fi dorit eu s-o văd.

— A spus episcopul ceva, doamnă Proudie ?

---

[1] Cîinele care — în mitologia greco-romană — străjula intrarea în Infern ; simbol al veghei neadormite (n.t.).

— Nu, episcopul n-a spus nimic. El crede probabil că ar fi mai nimerit ca-orice remarci asupra acestei chestiuni să vină din partea mea, pentru că eu te-am adus pentru prima oară în atenţia preasfinţiei sale. Fapt este, domnule Slope, că ai înclinarea de a-ţi permite prea multe.

O pată de roşeaţă apăru pe obrazul domnului Slope, şi doar cu dificultate reuşi să se controleze. Dar a făcut-o, şi a păstrat o perfectă tăcere, cît timp doamna a continuat :

— Este greşeala multor tineri din generaţia dumitale, şi din această cauză episcopul este înclinat să nu se simtă jignit deocamdată. Vei afla, în curînd, fără îndoială, ce se cere din partea dumitale, şi ce nu se cere. Dacă-mi vei asculta însă sfatul, vei avea grijă să nu-i împui capul episcopului cu sfaturile dumitale în nici o chestiune legată de drepturile sale bisericeşti. Dacă sfinţia sa doreşte sfaturi, ştie el unde să le caute. Şi după ce a adăugat sfatului ei un şir de platitudini în legătură cu ce era şi cu ce nu era potrivit în comportarea unui tînăr cleric care-i strict evanghelic şi necăsătorit, doamna Proudie se retrase, lăsîndu-l pe capelan cu gîndurile lui.

Concluzia sa era că, într-adevăr, nu era loc în eparhie şi pentru puterea sa, şi pentru cea a doamnei Proudie, şi că se cădea să stabilească dacă va precumpăni puterea sa, ori a ei.

Capitolul XVIII

ASUPRIREA VĂDUVEI

A DOUA ZI, DIS-DE-DIMINEAŢĂ, domnul Slope a fost chemat în camera de toaletă a episcopului. Se îndrepta într-acolo pe deplin convins că îl va găsi pe preasfinţia sa foarte indignat şi montat de soţia sa să repete reproşurile pe care i le adresase ea în ziua precedentă. Domnul Slope hotărîse că, oricum, din partea episcopului nu va suporta reproşuri şi intră în ca-

mera de toaletă într-o stare de spirit cam bătăioasă ; îl găsi însă pe episcop într-o dispoziţie dintre cele mai placide şi binevoitoare. Preasfinţia sa se văita că nu se simte prea bine, că avea o uşoară durere de cap şi nu era în largul lui nici cu stomacul ; dar dispoziţia sa nu avea nimic de suferit.

— A, Slope ! îl întîmpină el, strîngînd mîna întinsă de capelan. Arhidiaconul trebuie să treacă pe la mine în dimineaţa aceasta, şi nu sînt deloc în stare să-l primesc. Mă tem că trebuie să te deranjez să-l primeşti dumneata din partea mea.

Apoi, dr. Proudie începu să explice exact ce trebuie să i se spună doctorului Grantly. Trebuia, de fapt, să i se spună, în termenii cei mai politicoşi în care această veste poate să fie transmisă, că postul îi fusese oferit domnului Quiverful şi fusese acceptat.

Domnul Slope i-a pus din nou în vedere protectorului său că nu crede că hotărîrea preasfinţiei sale este foarte înţeleaptă, şi a făcut acest lucru cu voce potolită. Dar, chiar cu această precauţie, nu era prudent să spună prea mult şi, în scurtul timp cît a vorbit, episcopul a făcut un gest aproape insesizabil, dar foarte ameninţător spre uşa care dădea spre capela interioară. Domnul Slope a înţeles imediat gestul şi nu a mai spus nimic ; şi-a dat însă seama că între el şi protectorul său încrederea reciprocă urma să se consolideze, că alianţa dorită de el urma să se încheie şi că această numire a domnului Quiverful urma să fie ultimul sacrificiu oferit pe altarul supunerii conjugale. Toate acestea au fost citite de domnul Slope în uşoara mişcare a degetului episcopului ; şi au fost corect citite. Nu era nevoie de vreun pergament sigilat de atestări, explicaţii şi mărturii. Tîrgul se încheia între ei, şi de aceea domnul Slope strînse mîna episcopului. Episcopul înţelese şi în ochi îi luci o strălucire care îi exprima consimţămîntul.

— Te rog să fii politicos cu arhidiaconul, domnule Slope, spuse cu voce tare. Dar fă-l să înţeleagă că în această chestiune domnul Harding a făcut să nu-mi mai stea în putere să-l mulţumesc.

Ar fi o calomnie la adresa doamnei Proudie dacă am sugera că în timpul acestei întrevederi ar fi stat în dormitor cu urechea la gaura cheii. Bunul simţ o oprea de

a se coborî la o asemenea josnicie. A-şi pune urechea la gaura cheii era un obicei de slujnică.

Doamna Proudie ştia acest lucru şi de aceea n-a făcut aşa ceva. Dar s-a aşezat cît mai aproape de uşă, pentru a obţine, dacă e posibil, avantajul pe care l-ar fi avut slujnica, fără a se coborî pînă la năravul slujnicei.

Deşi nu a auzit, decît foarte puţin, puţinul a fost suficient pentru a o induce în eroare. Nu a văzut nimic din acele priviri amicale, nu a dedus nimic despre tîrgul încheiat; nici prin minte nu i-au trecut deciziile viclene luate de cei doi trădători pentru a o doborî din poziţia ei importantă, de a-i smulge de la gură cupa înainte de a-i savura licoarea, de a-i lua toată puterea înainte de a-i fi simţit dulceaţa! Şi cei doi trădători erau tocmai soţul sufletului ei, şi proscrisul pe care ea îl hrănise şi îl adusese la căldura celui mai strălucitor foc din lume! Dar nici unul nu era înzestrat cu generozitatea acestei femei. Deşi doi bărbaţi se aliaseră împotriva ei, bătălia încă nu era pierdută.

Domnul Slope presupunea că doctorul Grantly va refuza onoarea de a-l vedea, şi lucrurile au stat într-adevăr aşa. Cînd i s-au deschis uşile palatului, arhidiaconului i-a fost înmînat un bilet. Domnul Slope îşi prezenta complimentele etc., etc. Episcopul era suferind în camera sa şi regreta nespus etc., etc. Domnului Slope îi fuseseră încredinţate punctele de vedere ale episcopului şi dacă arhidiaconul ar fi dispus să-l onoreze etc., etc.

Arhidiaconul nu era însă dispus şi, după ce citise bileţelul, în hol, l-a boţit, bombănind ceva despre părerea sa de rău în legătură cu boala preasfinţiei sale şi a plecat, fără a-i trimite domnului Slope măcar un răspuns verbal la bileţelul său.

— Suferind! îşi spuse arhidiaconul aruncîndu-se în trăsură. E pur şi simplu un laş. Îi e frică să mă vadă. Aiurea, suferind! Arhidiaconul nu era niciodată bolnav şi, ca urmare, nu înţelegea cum cineva ar putea să fie într-adevăr împiedicat de boală pentru a-şi onora o întîlnire. El vedea în astfel de scuze nişte subterfugii şi, în cazul de faţă, nu era departe de adevăr.

Doctorul Grantly dorea să fie dus la locuinţa socrului său din High Street şi, aflînd de la servitor că domnul Harding era la fiica sa, merse după el la locuinţa doamnei Bold şi îl găsi acolo. Arhidiaconul spumega de furie

cînd a ajuns în salon, şi aproape că uitase de laşitatea episcopului în faţa ticăloşiei capelanului.

— Uită-te la ăsta, spuse el, aruncîndu-i domnului Harding biletul boţit al domnului Slope. Mi se spune că dacă vreau, pot să am onoarea de a-l vedea pe domnul Slope, şi asta după ce am stabilit o întîlnire cu episcopul.

— Dar scrie că episcopul este bolnav, observă domnul Harding.

— Ha ! Nu vrei să spui că eşti indus în eroare de o scuză ca asta. Era destul de sănătos ieri. Ştii ceva ? O să-l văd pe episcop şi o să-i spun foarte clar ce părere am de purtarea lui. Ori îl văd, ori Barchesterul va deveni în curînd prea fierbinte pentru el.

Eleanor se afla în cameră, dar doctorul Grantly, în furia lui, nici n-o observase. Ea îi spuse, cu cea mai mare inocenţă :

— Aş fi vrut să-l vezi pe domnul Slope, domnule Grantly ; sînt sigură că ar fi putut fi util.

Arhidiaconul se întoarse spre ea cu o mînie aproape brutală. Nici dacă ea ar fi recunoscut atunci că îl acceptase pe domnul Slope ca pe al doilea soţ, n-ar fi fost mai convins că ea aparţine taberei Slope şi Proudie, trup şi suflet, decît era acum auzind-o exprimîndu-şi o asemenea dorinţă. Sărmana Eleanor !

— Să-l văd ! răbufni arhidiaconul, privind-o cu ură. Şi de ce, mă rog, să mi se ceară să cobor eu în consideraţia lumii şi într-a mea, venind în contact cu un om ca ăla ? Am trăit printre gentlemani pînă astăzi, şi nu intenţionez să fiu tîrît de nimeni într-o asemenea gloată.

Sărmanul domn Harding ştia prea bine ce vrea să spună arhidiaconul, însă Eleanor era la fel de nevinovată ca propriul ei prunc. Ea nu înţelegea, pur şi simplu, cum s-ar putea considera arhidiaconul tîrît într-o societate proastă dacă ar consimţi să-i vorbească domnului Slope, pentru cîteva minute, atunci cînd prin aceasta ar putea fi slujite interesele tatălui ei.

— Ieri am stat de vorbă o oră întreagă cu domnul Slope, zise ea, adoptînd o oarecare demnitate, şi nu m-am simţit înjosită prin aceasta.

— Poate că nu, replică el. Dar dacă eşti atît de bună să-mi dai voie, o să judec eu însumi cum să mă port în asemenea cazuri. Şi să-ţi spun ceva, Eleanor : ar fi mult mai bine pentru tine dacă te-ai lăsa îndrumată şi de sfa-

turile celor care-ţi sînt adevăraţi prieteni. Dacă nu o faci, s-ar putea să te trezeşti că nu-ţi mai rămîne nici un prieten care să te sfătuiască.

Eleanor se înroşi pînă în vîrful urechilor. Dar nici acum nu avea nici cea mai mică idee despre ce se petrecea în mintea arhidiaconului. De la moartea bietului John Bold, nu-şi făcuse loc în cugetul ei nici un gînd de a da sau a primi dragoste şi dacă ar fi fost posibil ca un asemenea gînd să-şi facă loc, omul care i l-ar transmite ar trebui să fie cu totul diferit de domnul Slope.

Cu toate acestea, Eleanor roşi puternic, pentru că simţea că este învinuită de o comportare incorectă, şi se simţi şi mai îndurerată, pentru că tatăl său nu s-a raliat imediat de partea ei, acel tată în interesul şi de dragul căruia acceptase să se transforme într-o confidenţă a domnului Slope. Şi doar îi relatase detaliat tatălui ei tot ce se petrecuse ; şi, deşi el nu fusese cu totul de acord în privinţa părerilor domnului Slope despre azil, totuşi, nu îi spusese nimic care să-i dea a înţelege că greşise stînd de vorbă cu domnul Slope.

Era mult prea supărată pentru a se umili în faţa cumnatului ei. Într-adevăr, nu se putuse obişnui să fie foarte umilă faţă de el şi nu fuseseră niciodată aliaţi de încredere.

— Nu înţeleg absolut deloc ce vreţi să spuneţi, doctore Grantly, începu ea. Nu cred că pot să mă învinuiesc că am făcut ceva pe care prietenii mei ar trebui să-l dezaprobe. Domnul Slope a trecut pe aici special, ca să întrebe care sînt dorinţele lui tăticu' cu privire la azil, şi cum mi s-a părut că a venit cu intenţii binevoitoare, i-am spus.

— Intenţii binevoitoare ! rînji arhidiaconul.

— Cred că îl nedreptăţiţi mult pe domnul Slope, continuă Eleanor ; dar i-am explicat deja lui tăticu' ; şi cum nu păreţi să aprobaţi ce spun, doctore Grantly, cu permisiunea dumneavoastră, o să vă las singur cu tăticu'. Şi ieşi încet din cameră.

Toate acestea l-au făcut foarte nefericit pe domnul Harding. Era foarte clar că arhidiaconul şi soţia sa trăseseră concluzia că Eleanor se va căsători cu domnul Slope. Domnul Harding nu putea, într-adevăr, să se convingă că ea o va face ; totuşi, nici nu putea să nege faptul evident că tovărăşia lui îi era dezagreabilă. Fiica lui

îl vedea acum tot timpul şi era singurul domn necăsătorit ale cărui vizite le primea. Şi îi lua mereu partea cînd se discuta comportarea lui, deşi era conştientă că prietenilor ei le este profund antipatic. În plus, domnul Harding credea că, dacă Eleanor s-ar decide să devină doamna Slope, el n-ar avea argumente împotriva unei asemenea hotărîri. Avea tot dreptul să facă ce doreşte, iar el, ca tată, nu putea să spună că ea s-ar discredita dacă s-ar căsători cu un cleric care face atît de bine faţă lumii ca domnul Slope. În ceea ce priveşte conflictul provocat de o asemenea căsătorie şi separarea lui de fiica sa, aşa cum ameninţase arhidiaconul că va proceda, aceasta nici nu intră în discuţie pentru domnul Harding. Dacă ea s-ar hotărî să se mărite cu acest om, el va trebui să treacă peste aversiunea sa. Eleanor a lui, vechea lui prietenă în casa lor prietenoasă de odinioară, trebuie să rămînă pe mai departe prietenul sufletului lui, copilul inimii sale. Lasă-i pe alţii să o dea deoparte, el nu o va face. Dacă îi era scris ca la bătrîneţe să stea la aceeaşi masă cu acel om, care dintre toţi oamenii îi displăcea cel mai mult, atunci îi va face faţă destinului cît va putea de bine. Ar fi de preferat orice, dar nu să-şi piardă fiica.

Acestea fiindu-i sentimentele, nu ştia cum să ia partea lui Eleanor împotriva arhidiaconului, sau a arhidiaconului împotriva lui Eleanor. Trebuie spus că el n-ar fi trebuit niciodată să o bănuiască. Vai, n-ar fi trebuit, niciodată ! Dar domnul Harding nu avea nici pe departe un caracter perfect. Cu lipsa de hotărîre şi cu slăbiciunea sa, cu tendinţa de a se lăsa condus de alţii, cu lipsa de încredere în sine, era foarte departe de a fi perfect. Şi apoi trebuie să se amintească faptul că o asemenea căsătorie cum era cea privită cu atîta scîrbă de arhidiacon, pe care noi — cei care-l cunoaştem atît de bine pe domnul Slope — am privi-o cu tot atîta scîrbă, nu-i părea domnului Harding atît de monstruoasă, pentru că, în mărinimia sa, nu-l ura pe capelan precum îl ura arhidiaconul, sau precum îl urîm noi.

El era, însă, foarte nefericit atunci cînd fiica sa a ieşit din cameră ; a trebuit să recurgă la o veche stratagemă pe care obişnuia s-o folosească în tinereţe. Începu să cînte o melodie lentă pe un violoncel imaginar, trăgînd uşor o mînă înainte şi înapoi de parcă ar fi ţinut un arcuş, şi modulînd corzile ireale cu cealaltă.

— Se va mărita cu acel om tot atît de sigur cît doi şi cu doi fac patru, spuse practicul arhidiacon.

— Sper că nu, sper că nu, zise tatăl. Dar dacă ar face-o, ce aş avea eu de spus ? Nu am nici un drept să obiectez.

— Nici un drept ! exclamă doctorul Grantly.

— Ca tată al ei, nici un drept. El e de aceeaşi profesie cu mine, şi după cîte ştim, e un om bun.

Cu aceasta, arhidiaconul nu ar fi fost în nici un caz de acord. Nu era însă bine să susţină un rechizitoriu împotriva lui Eleanor, în propria ei casă, aşa că au ieşit amîndoi, au discutat problema şi tot ce decurgea din ea, pe sub ulmii din curtea catedralei. Domnul Harding îi mai explică ginerelui său care fusese scopul, sau măcar scopul presupus al ultimei vizite a domnului Slope la văduvă. El a afirmat însă că nu poate să creadă că dorinţa pe care domnul Slope pretinde că o are e adevărată.

— Nu-i pot uita comportarea faţă de mine, spuse domnul Harding şi nu e posibil ca ideile lui să se fi schimbat atît de repede.

— Înţeleg totul, zise arhidiaconul. Ce Tartuffe viclean ! Crede că poate cumpăra fiica îngrijindu-se de tată. Are de gînd să arate cît de puternic e, cît de bun e şi cît de mult e gata să facă pentru ochii ei frumoşi ; da, acum înţeleg totul. Dar noi vom fi totuşi prea mulţi pentru el, domnule Harding, spuse arhidiaconul, întorcîndu-se cu oarecare gravitate către tovarăşul său şi, strîngîndu-i celuilalt braţul. Ar fi poate mai bine pentru dumneata să pierzi azilul, decît să-l cîştigi în asemenea condiţii.

— Să-l pierd ! exclamă doctorul Harding ; dar l-am şi pierdut. Nu-l vreau. M-am hotărît să mă descurc fără el. O să mă retrag cu totul. Pur şi simplu, o să-i scriu cîteva rînduri episcopului şi o să-i spun că-mi retrag complet pretenţiile.

Nimic nu i-ar fi fost mai pe plac decît să i se permită să scape astfel de probleme şi dificultăţi. Dar acum mergea prea repede pentru arhidiacon.

— Nu, nu, nu ! Nu vom face aşa ceva, protestă dr. Grantly ; o să cîştigăm noi, totuşi, azilul. N-am nici o îndoială că-l vom cîştiga. Însă nu cu sprijinul domnului Slope. Decît s-avem nevoie de el, mai degrabă pierdem

azilul ; dar o să-l cîştigăm, şi nu ne e frică de colţii lui. Arabin va fi mîine la Plumstead ; trebuie să treci şi să vorbeşti cu el.

Cei doi bărbaţi o cotiră spre vechea bibliotecă a catedralei, care era folosită de clericii eparhici ca un soi de club ecleziastic, pentru scrierea predicilor şi, uneori, a scrisorilor ; de asemenea, pentru citirea lucrărilor teologice şi uneori a revistelor şi ziarelor. Lucrările teologice nu erau, poate, tulburate chiar atît de des din pacea lor cît era lăsat să creadă, după înfăţişarea clădirii, publicul. Aici au stabilit cei doi aliaţi cursul acţiunii lor. Arhidiaconul i-a scris episcopului o scrisoare în termeni duri, dar respectuoşi, prin care înaintă pretenţiile socrului său la post şi îşi exprimă propriul regret de a nu-l fi putut vedea pe episcop cînd a venit la palat, special pentru asta. În legătură cu domnul Slope nu menţionă absolut nimic. A rămas atunci stabilit ca domnul Harding să vină la Plumstead, a doua zi ; şi după o oarecare discuţie asupra acestei chestiuni, arhidiaconul a propus să o invite şi pe Eleanor acolo, pentru a o scoate, dacă e posibil, din raza de acţiune a domnului Slope.

— O săptămînă sau două, spuse el, ar putea să-i releve ce e el de fapt, şi cît timp e la Plumstead, va fi departe de pericol. Domnul Slope nu va veni pînă acolo după ea.

Eleanor a fost mai mult decît surprinsă cînd arhidiaconul s-a întors şi a insistat foarte politicos să vină la Plumstead împreună cu domnul Harding. Şi-a dat seama imediat că tatăl ei lupta pe ascuns ca s-o apere. Îi era recunoscătoare şi de dragul lui nu-şi arătă resentimentul faţă de arhidiacon şi nu-i refuză invitaţia. Dar, obiectase ea, nu putea merge a doua zi, pentru că primise o invitaţie de a lua ceaiul la familia Stanhope, şi promisese că o va accepta. Adăugă că va veni cu tatăl ei a doua zi, dacă o va aştepta ; sau, dacă nu, va sosi imediat după aceea.

— Familia Stanhope ! spuse doctorul Grantly ; nu ştiam că eşti atît de intimă cu ei !

— Nici eu nu ştiam, pînă nu mi-a făcut domnişoara Stanhope o vizită ieri. În orice caz, îmi place foarte mult şi am promis să mă duc la ei şi să joc şah.

— Dau vreo petrecere ? întrebă arhidiaconul, care încă se mai temea de domnul Slope.

— A, nu ! răspunse Eleanor. Domnişoara Stanhope a spus că n-o să mai fie absolut nimeni. Dar auzise că Mary m-a părăsit pentru vreo cîteva săptămîni şi aflase de la cineva că joc şah, aşa că a venit special pe la mine să mă roage să mă duc.

— Ei, asta-i foarte drăguţ din partea lor, spuse fostul director de azil. Arată ei, într-adevăr, mai degrabă a străini decît a englezi, dar n-aş zice că sînt mai răi din cauza asta.

Arhidiaconul se simţea îndemnat să privească familia Stanhope cu ochi buni, şi nu avea nimic de obiectat. S-a aranjat astfel ca domnul Harding să-şi amîne vizita la Plumstead cu o zi şi să ia apoi cu el pe Eleanor, pruncul şi bona.

Domnul Slope devenea într-adevăr o persoană importantă în Barchester.

Capitolul XIX

BARCHESTERUL ÎN LUMINA LUNII

EXISTAU MULTE MOTIVE DE TRISTEŢE şi de tulburări în familia Stanhope, ai cărei membri rareori păreau trişti sau tulburaţi. Era trăsătura caracteristică a fiecăruia dintre ei, de a-şi purta povara fără să se plîngă şi, poate, şi fără compasiune faţă de alţii. Vedeau de obicei partea luminoasă a lucrurilor, dacă de undeva venea vreo licărire ; şi, dacă nu venea nici una, luau partea întunecată cu o indiferenţă care, dacă nu era chiar stoică, atingea scopul ţintit de stoici. Bătrînul Stanhope nu putea crede că şi-a îndeplinit prost datoria de tată şi de cleric ; şi nu putea deloc să-şi privească moartea fără să fie trist pentru situaţia în care lăsa familia. Venitul său fusese multă vreme de 3 000 de lire pe an şi totuşi nu avuseseră alte rezerve în afara averii de

10 000 de lire a mamei lor. Nu numai că-şi cheltuise venitul, dar avea chiar datorii. Cu toate acestea, rareori dădea vreun semn de supărare.

La fel era mama. Dacă e adevărat că nu adăuga nimic la bucuriile copiilor, e tot atît de adevărat că le umbrea încă şi mai puţin : nici nu bombănea, încriminîndu-şi soarta, nici nu vorbea mult despre suferinţele ei trecute sau viitoare ; cît timp avea o servitoare care să-i ajusteze rochia, şi aceste rochii îi erau bine făcute, era împăcată cu lumea, inclusiv cu propriii copii.

Charlotte nu-i reproşa niciodată tatălui ei perspectiva sărăciei lor viitoare şi nu o întrista. nici faptul că devenise atît de repede o fată bătrînă ; nu prea i se întîmpla să-şi iasă din fire şi, dacă am putea judeca după cum arăta, era mereu veselă.

Signora nu avea o fire atît de liniştită, dar avea destul curaj statornic ; se plîngea rareori — de fapt, niciodată — familiei. Deşi avea un motiv de suferinţă care ar fi distrus complet inima celor mai multe femei atît de frumoase şi atît de lipsite de orice sprijin moral ca ea, îşi purta suferinţa în tăcere şi făcea aluzie la ea doar pentru a stîrni simpatia şi a stimula admiraţia bărbaţilor cu care flirta.

În ceea ce-l priveşte pe Bertie, ne-am fi închipuit, după timbrul vocii şi strălucirea ochilor, că nu cunoştea nici un fel de tristeţe sau grijă. Nici nu cunoştea. Era incapabil să prevadă necazurile zilei de mîine. Perspectiva lipsurilor viitoare îi deranja pofta de mîncare la fel de puţin cît deranjează cuţitul măcelarului pofta de mîncare a oilor.

Acesta era cursul obişnuit al drumului lor ; dar existau rare excepţii. Din cînd în cînd, tatăl lăsa să-i scape o privire supărată şi leul slobozea un răget grav, de parcă s-ar fi gîndit la vreo faptă sîngeroasă. Tot aşa, din cînd în cînd, madame Neroni devenea neiertătoare cu întreaga omenire, mai ostilă decenţei lumii decît de obicei, părînd gata să-şi rupă ancorele şi să se lase purtată de fluxul sentimentelor către ruină totală şi naufragiu. Ea, însă, asemenea celorlalţi, nu avea sentimente adevărate şi nu putea simţi pasiunea adevărată. În asta îi consta siguranţa. Înainte de a decide asupra vreunei plănuite escapade, făcea un mic calcul şi ajungea în general la concluzia că vila Stanhope sau chiar eparhia Barchesterului erau mai potrivite decît lumea largă.

Erau foarte dezordonaţi în ce privea programul zilnic. Tatăl cobora în general primul în sufragerie şi Charlotte îl urma puţin după aceea şi-i servea cafeaua ; ceilalţi însă luau micul dejun oriunde, oricum şi la orice oră. În dimineaţa care a urmat vizitei zadarnice a arhidiaconului la palat, doctorul Stanhope cobora scările cu sprîncenele întunecate şi răuprevestitoare ; părul său alb era mai răvăşit ca de obicei, iar el respira repede şi greu cînd se aşeză în fotoliu. Ţinea în mînă cîteva scrisori desfăcute şi, cînd Charlotte intră în cameră, el le mai citea încă. Ea îl sărută, aşa cum făcea în fiecare dimineaţă, dar el abia o observă şi ea îşi dădu imediat seama că ceva nu era în regulă.

— Ce înseamnă asta ? întrebă el, aruncînd pe masă o scrisoare cu ştampila poştei din Milano.

Charlotte s-a cam speriat cînd a ridicat-o, dar s-a liniştit văzînd că era doar nota de plată a modistei lor din Italia. Suma era într-adevăr mare, nu însă atît de mare încît să producă un conflict grav.

— E pentru hainele noastre, papă, pe şase luni. înainte să venim aici. Să ştii că noi trei nu ne putem îmbrăca pe degeaba.

— Ei, degeaba ! strigă el, privind cifrele, care erau într-adevăr monstruoase la nivelul preţurilor milaneze.

— Trebuia să mi le trimită mie, spuse Charlotte.

— Aş fi dorit din toată inima să fi făcut asta — dacă tu ai fi plătit-o. Ştiu să citesc destul de bine, ca să-mi dau seama că trei sferturi sînt pentru Madeline.

— Are atît de puţine lucruri care s-o distreze, o apără Charlotte cu adevărată mărinimie.

— Şi probabil că nici el n-are nimic altceva care să-l distreze, zise doctorul, aruncîndu-i fiicei sale altă scrisoare. Era de la un membru al familiei Sidonia care îi cerea tatălui, în mod politicos, să plătească un „fleac“ de 700 de lire, aceasta fiind suma unei poliţe scadente în favoarea domnului Ethelbert Stanhope, care era acum scandentă de nouă luni.

Charlotte citi scrisoarea, o îndoi încet la loc şi o puse sub marginea tăvii cu ceai.

— Probabil că nu mai are nimic care să-l distreze decît scontarea poliţelor cămătarilor. Oare crede că o să-i plătesc asta ?

— Sînt sigură că nu crede aşa ceva, răspunse ea.

— Şi cine crede că o să plătească ?

— Cît priveşte corectitudinea, presupun că pentru el nu contează dacă nu va fi plătită niciodată. Pot să-ţi spun că nu e înzestrat decît cu foarte puţină corectitudine din asta.

— Nici eu nu presupun că pentru el contează prea mult, fu de acord tatăl, dacă ajunge la închisoare şi putrezeşte acolo. Mi se pare că asta e singura alternativă.

Doctorul Stanhope se referea la o practică din vremea tinereţii sale [1]. Dar fiica sa deşi trăise atîta în străinătate, era mult mai bine informată în privinţa moravurilor englezeşti.

— Dacă individul vrea să-l aresteze, lămuri ea, atunci trebuie să treacă prin tribunal.

Tu, mare familie a Sidoniei — astfel ne purtăm noi englezii cu tine, cînd, în extrema noastră ananghie, tu şi cu ai tăi ne-aţi ajutat cu munţi de aur mari cît cămilele, şi din cînd în cînd cu pîraie de vinuri şi comenzi de duzini de truse cu toalete.

— Cum, şi să devină insolvabil ? întrebă doctorul.

— Asta s-a întîmplat demult, răspunse Charlotte, dorind mereu să treacă mai uşor peste dificultăţi.

— Ce situaţie, exclamă doctorul, pentru fiul unui cleric al bisericii anglicane !

— Nu văd de ce fiii de clerici ar trebui să-şi plătească datoriile mai mult decît o fac alţi tineri, spuse Charlotte.

— De cînd a părăsit şcoala a primit de la mine tot atît cît primeşte fiul cel mai mare al multor nobili ! spuse furios tatăl.

— Ei, *sir*, zise Charlotte, mai acordă-i o şansă.

— Cum ! strigă doctorul ; vrei să spui că trebuie să-i plătesc cămătarului ? !

— A, nu ! Eu nu i-aş plăti, trebuie ca el să-şi asume riscul. Şi, în cel mai rău caz, Bertie trebuie să plece în străinătate. Dar vreau să fii moderat cu Bertie şi să-l laşi să stea aici, cît stăm şi noi. Are el un plan în minte, care s-ar putea să-l pună pe picioare pînă la urmă.

— Are vreun plan de a-şi urma cariera ?

— A, o s-o facă şi pe asta ; dar acest lucru trebuie să vină după aceea. Are de gînd să se însoare.

---

[1] „Închisorile pentru datornici" au fost desfiinţate, în Anglia, în 1843 (n.t.).

Exact în acel moment ușa se deschise și Bertie intră fluierînd. Doctorul se consacră îndată oului din paharul din fața lui și îl lăsă pe Bertie să-și continue fluieratul în drumul pînă la sora sa, fără să-l bage în seamă.

Charlotte îi făcu un semn din ochi, privindu-l mai întîi pe tatăl ei, apoi scrisoarea al cărei colț se zărea de sub marginea tăvii. Bertie văzu și înțelese și, cu mișcarea silențioasă a unei pisici, sustrase scrisoarea și se puse repede la curent cu conținutul ei. Doctorul îl văzuse însă, așa absorbit cum părea de coaja oului, și spuse cu vocea sa cea mai aspră :

— Ei, domnule, îl cunoști pe acest gentleman ?

— Da, *sir*, răspunse Bertie. Am făcut un fel de cunoștință cu el, dar nu una care să-i dea dreptul să te deranjeze pe dumneata. Dacă-mi dai voie, *sir*, o să răspund eu la asta.

— Eu, oricum n-o s-o fac, preciză tatăl, și adăugă, după o pauză : Este adevărat, domnule, că îi datorezi 700 de lire ?

— Păi, începu Bertie, cred că aș fi înclinat să pun suma în discuție dacă aș avea posibilitatea să-i plătesc din ea atît cît îi datorez de fapt.

— Are o poliță de-a ta pentru 700 de lire ? întrebă tatăl, vorbind foarte tare și foarte supărat.

— Păi, cred că are, spuse Bertie ; dar 150 de lire au fost toți banii pe care i-am obținut vreodată de la el.

— Și ce s-a întîmplat cu restul de 550 de lire ?

— Păi, *sir*, comisionul a fost de 100 de lire, sau cam așa ceva, și restul i-am luat în pietre de pavaj și cai de lemn.

— Pietre de pavaj și cai de lemn ! strigă doctorul ; și unde sînt ?

— O, *sir*, presupun că sînt pe undeva prin Londra ; dar dacă le vrei, pot să mă interesez de ele.

— E un idiot ! conchise doctorul ; și e nebunie curată să mai arunc banii pe el. Nimic nu-l poate salva de la ruină ! Și spunînd aceasta, nefericitul părinte ieși din cameră.

— Bătrînul ar vrea pietrele de pavaj ? o întrebă Bertie pe sora sa.

— Să-ți spun ceva, răspunse ea. Dacă n-ai grijă, ai să te trezești azvîrlit în lumea largă, fără să ai nici măcar

un acoperiş deasupra capului : nu-l cunoşti aşa cum îl cunosc eu. E foarte supărat.

Bertie îşi mîngîie barba mare, îşi sorbi ceaiul, flecări despre nenorocirile sale pe un ton pe jumătate comic, jumătate serios, şi încheie promiţîndu-i surorii sale că va face tot posibilul să-i devină agreabil văduvei Bold. Apoi Charlotte se duse în camera tatălui ei ; îi temperă furia şi îl convinse să nu mai spună nimic despre cămătarul care plătise scontul poliţei, măcar cîteva săptămîni. El merse pînă acolo, încît spuse că va plăti cele 700 de lire, sau măcar va rezolva poliţa, dacă vedea vreun semn că fiul său îşi asigură ceva care să semene cu un rost onorabil în viaţă. Nu s-a rostit nici un cuvînt despre sărmana Eleanor ; dar tatăl şi fiica s-au înţeles unul pe celălalt.

S-au întîlnit cu toţii în salon, la ora nouă, într-o înţelegere perfectă ; şi cam pe la acea oră a fost anunţată doamna Bold. Nu mai fusese niciodată în casă, deşi bine-înţeles că trecuse prin faţa ei ; şi acum se simţea ciudat aflîndu-se acolo în obişnuita ei ţinută de seară, fiind în salonul unor străini cu acest aer prietenos şi lipsit de ceremonie, de parcă i-ar fi cunoscut de cînd lumea. Dar în cîteva minute au făcut-o să se simtă ca acasă. Charlotte coborî scările în fugă şi îi luă boneta. Bertie veni să-i ia şalul. Signora îi zîmbi aşa cum ştia ea s-o facă atunci cînd voia să fie binevoitoare, iar bătrînul doctor dădu mîna cu ea cu un gest amabil şi discret protector care-i merse drept la inimă şi o făcu să creadă că neapărat, trebuie să fie un om bun.

Nu se aşezase de mai mult de cinci minute, cînd uşa se deschise din nou, fiind anunţat domnul Slope. Eleanor a fost oarecum surprinsă, pentru că i se spusese că nu mai urma să mai vină nimeni, şi era foarte evident, din felul de a fi al unora dintre ei, că domnul Slope nu era aşteptat. Totuşi, asta nu însemna mare lucru. La astfel de întîlniri, dacă se întîmplă să vină un celibatar sau doi în plus sau în minus, se vorbeşte ca de o nimica toată, şi nu exista vreun motiv ca domnul Slope să nu ia ceaiul la domnul Stanhope aşa cum îl lua Eleanor însăşi. El însă a fost foarte surprins şi nu prea mulţumit să descopere că prezumtiva lui soţie se află printre cei de faţă. El venise acolo ca să-şi bucure privirea cu frumuseţea doamnei Neroni, ascultînd şi răspunzînd la complimentele ei ; şi deşi nu o recunoştea în sinea sa, simţea totuşi că, dacă

şi-ar fi petrecut seara aşa cum intenţiona, probabil că nu ar fi avut motive să avanseze în privinţa curţii pe care i-o făcea doamnei Bold.

Signora, care habar n-avea de existenţa vreunei rivale, îl primi pe domnul Slope cu obişnuitele-i semne de distincţie. Cînd el îi luă mîna, Signora îi făcu, aproape în şoaptă, o comunicare confidenţială declarînd că, după ceai, avea să-i propună un plan şi era clar pregătită să-şi continue opera de transformare a capelanului într-un biet captiv. Sărmanul domn Slope nu prea se simţea în apele sale. Se gîndea că Eleanor nu se poate să nu-şi fi dat seama din comportarea lui că era un admirator de-al Signorei, şi se amăgea cu speranţa că ideea nu i se părea inacceptabilă. Ce ar fi crezut despre el dacă l-ar fi văzut sub stăpînirea unei femei măritate !

Eleanor nu ştia însă să fie severă cînd îl judeca pentru asemenea fapte şi nu se simţi nicidecum furioasă cînd se trezi aşezată între Bertie şi Charlotte Stanhope. Nu bănuia deloc intenţia domnului Slope, nici măcar nu bănuia bănuielile altora ; totuşi se simţi mulţumită de faptul că domnul Slope nu stătea prea aproape.

Şi nu era nemulţumită să-l aibă pe Bertie Stanhope lîngă ea. Se întîmpla într-adevăr rar ca el să nu facă o impresie agreabilă asupra necunoscuţilor. Cu un episcop care îşi preţuia mult demnitatea era posibil să dea greş, dar nu cu o femeie tînără şi drăguţă. Avea talentul de a deveni imediat familiar cu femeile, fără a da naştere vreunei temeri că ar putea fi impertinent. Avea ceva din înclinaţiile unei pisici blînde. Părea foarte normal să fie mîngîiat, răsfăţat şi tratat cu o bunăvoinţă familiară şi, în schimb, să toarcă, să fie mieros şi plin de graţii şi, mai ales, să nu-şi arate niciodată ghearele. Însă, la fel ca multe pisici blînde, îşi avea ghearele sale, şi uneori acestea deveneau periculoase.

Cînd se termină ceaiul, Charlotte se duse la fereastra deschisă şi declară cu voce tare că luna plină a echinocţiului de toamnă era mult prea frumoasă pentru a fi trecută cu vederea şi îi chemă pe toţi s-o privească. Ca să fim sinceri, între cei de faţă era doar o singură persoană căreia îi păsa de frumuseţea lunii, şi aceea nu era Charlotte ; dar ea ştia ce valoare poate să aibă ajutorul zeiţei caste pentru ţelul pe care şi-l propusese, şi a creat cu uşurinţă un strop de entuziasm în folosul fratelui ei. Eleanor şi Bertie

erau lîngă Charlotte. Doctorul stătea acum liniştit în fotoliul său, iar doamna Stanhope în al ei, amîndoi gata să adoarmă.

— Eşti de partea lui Whewell [1], a lui Brewster [2], sau a celorlalţi, doamnă Bold ? începu Charlotte, care ştia cîte puţin din toate şi citise cam o treime din cărţile la care făcea aluzie.

— O ! răspunse Eleanor ; nu am citit nici o carte de-a acestor domni, dar sînt sigură că există măcar un om pe lună, dacă nu mai mulţi.

— Nu crezi în substanţa aceea moale şi gelatinoasă [3]? întrebă Bertie.

— Am auzit despre asta, spuse Eleanor şi cred, într-adevăr, că e aproape un păcat să gîndeşti aşa. Cum putem să deducem ceva în legătură cu puterea lui Dumnezeu asupra celorlalte stele din legile pe care ni le-a dat, ca s-o stăpînim pe aceasta a noastră ?

— Cum, într-adevăr ! exclamă Bertie. De ce n-ar exista un neam de salamandre pe Venus ? Şi chiar dacă nu există decît peşti pe Jupiter, de ce n-ar fi peştii de acolo la fel de conştienţi ca bărbaţii şi femeile de aici ?

— Asta n-ar însemna mare lucru din partea lor, fu de părere Charlotte. Eu însămi sînt de partea doctorului Whewell, pentru că nu cred că bărbaţii şi femeile merită să fie copiaţi în lumi aşa de nenumărate. S-ar putea să existe suflete pe alte stele, dar mă îndoiesc că ar fi legate de vreun trup. Dar, doamnă Bold, haide să ne punem bonetele şi să ne plimbăm în jurul catedralei. Dacă e să discutăm asemenea probleme siderale, am face-o mult mai bine sub turnurile catedralei, decît înghesuiţi la fereastra asta îngustă.

Doamna Bold nu făcu nici o obiecţie şi se formă un grup gata să iasă la plimbare. Charlotte Stanhope cunoştea prea bine regula care spune că atunci cînd sînt trei nu înseamnă că eşti într-o societate şi de aceea trebui să

---

[1] William Whewell (1794—1866), om de ştiinţă şi filosof englez, a cărui operă include *Pluralitatea lumilor*, în care se contestă tocmai această pluralitate (n.t.).

[2] David Brewster (1781—1868), om de ştiinţă englez. Una din operele sale, apărută în 1854, se numeşte *Mai mult decît o singură lume* (n.t.).

[3] Aluzie la substanţa care ar umple, potrivit teoriei lui Brewster, întregul univers (n.t.).

o convingă pe sora ei să-i permită domnului Slope să o însoţească.

— Haide, domnule Slope ! strigă ea ; sînt sigură că ne veţi însoţi. Ne întoarcem peste un sfert de oră, Madeline.

Madeline îi citi în ochi tot ce avea de spus, ştia ce are de gînd, şi cum depindea de sora ei pentru atîtea distracţii, simţi că trebuie să cedeze. Era greu să fi lăsată singură, cînd alţii de vîrsta ta se plimbă ca să simtă farmecul blînd al nopţii luminoase, dar ar fi fost şi mai greu fără încuviinţarea pe care Charlotte o dădea flirturilor şi intrigilor ei. Ochii Charlottei i-au spus că trebuie să cedeze acum, pentru binele familiei, aşa că Madeline ascultă.

Însă ochii Charlottei nu i-au spus nimic de acest fel şi domnului Slope. El nu avea nici o obiecţie de a rămîne în *tête-à-tête* cu Signora, ceea ce i s-ar fi permis după plecarea celorlalţi trei, şi îi şopti încet :

— Nu vă voi lăsa singură.

— O, ba da, spuse ea ; duceţi-vă, vă rog să vă duceţi, de dragul meu. Să nu credeţi că sînt egoistă. Se înţelege că nu rămîne nimeni în casă pentru mine. Veţi înţelege şi aceasta, cînd mă veţi cunoaşte mai bine. Vă rog să-i însoţiţi, domnule Slope, dar cînd vă întoarceţi, să stăm de vorbă cinci minute înainte de a ne părăsi.

Domnul Slope a înţeles că trebuia să plece şi, în hol, se alătură grupului. N-ar fi avut nici o obiecţie la aceste aranjamente, dacă şi-ar fi putut asigura braţul doamnei Bold ; însă acest lucru ieşea bineînţeles, din discuţie. De fapt, destinul i-a fost în curînd pecetluit, pentru că abia ajunsese la uşa holului, cînd domnişoara Stanhope îşi trecu mîna pe sub braţul său, şi Bertie plecă împreună cu Eleanor, atît de natural, de parcă ea i-ar fi aparţinut de mult.

Astfel porniră agale : au ocolit întîi parcul catedralei, au trecut apoi pe sub arcul vechii porţi, mai jos de bisericuţa St. Cuthbert şi au luat-o prin spatele terenului din jurul palatului episcopal şi, mai departe, pînă au ajuns la podul care era chiar la marginea oraşului, de unde drumeţii pot să privească în jos, spre grădinile azilului Hiram. Aici, Charlotte şi domnul Slope, care o luaseră înainte, s-au oprit pînă cînd ceilalţi doi i-au prins din urmă. Domnul Slope ştia că frontoanele şi vechile coşuri de cărămidă care se ridicau atît de frumos în lumina lunii erau ale fostei locuinţe a domnului Harding, şi nu s-ar fi oprit într-un asemenea loc, într-o asemenea companie, dacă avea

cum s-o evite ; dar domnişoara Stanhope nu a vrut să ţină seama de aluzia pe care el a încercat s-o facă.

— Acesta este un loc foarte plăcut, doamnă Bold, spuse Charlotte ; de departe cel mai drăguţ loc din împrejurimile Barchesterului. Mă mir că tatăl dumitale a renunţat la el !

Era un loc foarte drăguţ, şi acum, la lumina înşelătoare a lunii, arăta de două ori mai mare, de două ori mai drăguţ, de două ori mai vechi şi mai pitoresc decît ar fi fost la lumina zilei, care dezvăluia adevărul. Cine nu cunoaşte aerul de complexă varietate şi mistuitorul farmec pe care luna îl dă întotdeauna vechilor clădiri cu frontoane, pe jumătate înconjurate de copaci viguroşi, aşa cum era azilul ! Aşa cum se vedea de pe pod în seara despre care vorbim, vechea locuinţă a domnului Harding arăta într-adevăr foarte frumos ; şi, deşi lui Eleanor nu-i părea rău că tatăl ei o părăsise, simţea în acel moment o dorinţă adîncă să i să dea voie să plece.

— Se va întoarce aici în foarte scurtă vreme, nu-i aşa ? întrebă Bertie.

Eleanor nu răspunse imediat. Multe astfel de întrebări trec fără a li se răspunde, fără ca cel care pune întrebarea să fie luat în seamă ; nu acesta a fost însă cazul acum. Toţi au tăcut, de parcă se aşteptau ca ea să dea un răspuns, şi după o clipă sau două, Charlotte zise :

— Înţeleg că a rămas stabilit că domnul Harding se întoarce la azil, nu ?

— Nu cred să se fi stabilit ceva, deocamdată, răspunse Eleanor.

— Dar nu e decît foarte firesc, spuse Bertie. Bine, dacă tatăl dumitale nu vrea, cine Dumnezeu altcineva ar putea să ocupe postul, după tot ce s-a întîmplat ?

Eleanor îl lăsă să înţeleagă că n-ar fi putut să discute problema în prezenţa celor de faţă; apoi au trecut mai departe. Charlotte a spus că ar urca pe dealul din afara oraşului, ca să privească turnurile catedralei. Şi, cum Eleanor se sprijinea de braţul lui Bertie, ea îl informă cum stau lucrurile între tatăl ei şi episcop.

— Şi el ? întrebă Bertie, arătîndu-l peste umăr pe domnul Slope, ce rol joacă în asta ?

Eleanor îi spuse cum a încercat domnul Slope, la început, să-i tiranizeze tatăl, dar cum se schimbase în ul-

timul timp şi făcuse tot ce putea ca să-l cîştige pe episcop de partea domnului Harding.

— Dar tatăl meu, zice ea, nu se simte deloc înclinat să aibă încredere în el ; toţi spun că e atît de arogant cu clericii mai vîrstnici ai oraşului !

— Ascultă ce-ţi spun ! exclamă Bertie ; tatăl dumitale are dreptate. Dacă nu greşesc, omul ăsta e şi arogant şi fals.

S-au plimbat pînă sus, în vîrful dealului, apoi s-au întors pe cîmp, pe o potecă ce duce la un podeţ de lemn sau, mai degrabă, o scîndură cu o balustradă rustică — peste rîu, pînă de partea cealaltă a catedralei, faţă de cea din care porniseră. Au mers astfel în jurul terenurilor episcopului, pe unde curge rîul, şi în jurul catedralei şi al cîmpului alăturat. Era trecut de unsprezece cînd au ajuns la uşa doctorului.

— E foarte tîrziu, observă Eleanor, e păcat să o mai deranjăm pe mama dumitale la o asemenea oră.

— O, zise Charlotte rîzînd, n-o s-o deranjezi pe mama; cred că e de mult în pat, şi Madeline s-ar supăra foc dacă n-ai intra să o vezi. Haide, Bertie, ia-i boneta doamnei Bold.

Au urcat scările şi au găsit-o pe Signora singură, citind. Arăta cam tristă şi melancolică, însă nu mai mult decît era, poate, suficient să aţîţe un interes suplimentar în inima domnului Slope ; şi în curînd ea era adîncită într-o discuţie şoptită cu acel domn fericit, căruia i se permisese să-şi afle un loc pe canapeaua ei. Signora avea un mod de a şopti care-i era caracteristic, şi era exact opusul celui obişnuit marilor tragedieni. Marele tragedian şuieră, scoţînd o şoaptă clară, produsă cu răsuflarea tăiată, sunetele nearticulate fiind formate cu limba, ele fiind totuşi deslușite pînă în fundul sălii. Signora nu folosea însă nici un şuierat şi-şi producea toate cuvintele pe un ton clar şi argintiu, dar ele nu puteau fi auzite decît în urechea în care erau picurate.

Charlotte se grăbea şi gonea de colo-colo prin cameră, îndeletnicindu-se sau prefăcîndu-se că se îndeletniceşte cu multe lucruri ; şi spunînd apoi ceva în legătură cu mama ei, alergă pe scări. Eleanor rămase astfel singură cu Bertie, şi nici nu simţi cînd a zburat o oră întreagă. Să-i dăm lui Bertie ce-i al lui, el n-ar fi putut să-şi joace mai bine cărţile. Nu i-a făcut curte, nici n-a oftat, nici nu a luat o

figură languroasă, ci a fost amuzant şi cordial, dar respectuos ; şi cînd s-a despărţit de Eleanor la uşa ei, la ora unu (lucru pe care, apropó, îl făcu cu ajutorul lui Slope, devenit, între timp, gelos), ea îl privea ca pe unul dintre cei mai agreabili bărbaţi, iar familia Stanhope i se părea, cu siguranţă, cea mai agreabilă familie pe care o întîlnise vreodată.

Capitolul XX

DOMNUL ARABIN

REVERENDUL FRANCIS ARABIN, membru în comitetul de conducere al Colegiului Lazarus, fost profesor de poezie la Oxford şi actualmente paroh la St. Ewold, în eparhia Barchester, trebuie prezentat acum cititorului. Şi, cum el va juca un rol important în această carte, este probabil să apară în faţa cititorului prin intermediul portretului făcut direct de autor.

E păcat că nu s-a descoperit încă vreo metodă mentală de dagherotipie sau de fotografiere prin care trăsăturile oamenilor să poată fi transpuse în scris şi transformate într-un limbaj gramatical, cu o precizie absolută a descrierii. Cît de des se întîmplă ca romancierul, istoricul, biograful, să fi zămislit în minte, pe pînza sa interioară, o zugrăvire precisă a întregului caracter şi a întregii înfăţişări a vreunui om şi ca totuşi, în momentul în care ia în mînă tocul, pentru a transmite acest portret, cuvintele să îl părăsească, ocolindu-l, dezamăgindu-l şi bătîndu-şi joc de el pînă ce, după cîteva pagini, omul descris ajunge să semene cu personajul portretizat, tot atît cît seamănă afişul de la colţul străzii cu ducele de Cambridge ?

Şi, totuşi, o astfel de capacitate descriptivă nu l-ar mulţumi pe cititor, precum nici capacitatea fotografului nu ar mulţumi-o pe o mamă nerăbdătoare să aibă o copie perfectă a copilului iubit. Asemănarea este perfectă ; dar este

o asemănare neinteresantă, lipsită de viață, fără suflet, nefericită. Figura într-adevăr există și cei care o vor privi își vor da seama imediat pe cine reprezintă imaginea ; dar cel care este redat nu va fi niciodată mîndru de asemănare.

Drumul spre cunoaștere nu este un drum ușor ; nu există nici o scurtătură în asimilarea vreunei arte cu adevărat valoroase. Orice-ar face fotografii sau dagherotipiștii, oricît ar perfecționa ei ceea ce au obținut pînă acum, niciodată nu vor ajunge la vreun portret uman cu adevărat divin. Fie ca biografii, romancierii și alții ca noi să oftăm sub povara pe care de multe ori o simțim prea grea pentru umerii noștri ; trebuie fie să o purtăm în continuare ca niște bărbați, fie să admitem că sîntem prea slabi pentru munca de care ne-am apucat. Nu poți să scrii în același timp și ușor și bine.

Labor omnia vincit improbus [1]. Aceasta ar trebui să fie deviza oricărui creator, încît această creație, dacă este destul de trainică, să ajungă în sfîrșit să înfățișeze chiar niște asemănări adevărate cu reverendul Francis Arabin.

Despre ce a făcut el în lume și despre faima la care ajunsese, am spus destule. De asemenea, am mai spus că are patruzeci de ani și este încă neînsurat. Era cel mai mic dintre băieții unui nobil de țară, cu o mică avere, de fel din nordul Angliei. La o vîrstă fragedă, a fost trimis la Winchester cu speranța că va urma New College ; dar, deși a fost sîrguincios în tinerețe, nu a fost sîrguincios în măsura cerută, încît la vîrsta de optsprezece ani a părăsit școala, cunoscut fiind pentru talentul său, dar fără diplomă. În afară de formarea caracterului, el a obținut aici și o medalie de aur pentru poezie, încît prietenii săi au ajuns la părerea că este destinat să-și adauge numele la lista poeților englezi nemuritori.

De la Winchester a plecat la Oxford și a fost admis ca student nebursier la Colegiul Balliol. Aici s-a conturat cariera sa ulterioară. Evita cu totul orice grup de oameni frivoli, nu făcea niciodată chefuri, nu avea cai, nu se îndeletnicea cu canotajul, nu lua parte la încăierări și era mîndria profesorului său. Aceasta i-a fost cariera cel puțin pînă și-a luat examenele parțiale ; după aceea, viața

[1] „Munca stăruitoare învinge totul" (Virgiliu, *Georgicele*, I, 145—146) (n.t.).

lui a căpătat un curs care, deşi nu mai puţin vrednic de laudă pentru un bărbat, era departe de a-i fi plăcut profesorului la fel de mult ca atitudinea sa de dinainte. Devenise membru al unui grup de dezbateri, unde dăduse dovadă de energie şi de umor. Deşi vorbea mereu serios, seriozitatea lui era presărată cu efecte amuzante. A fi constant în idei, de necontrazis în silogisme şi cinstit în aspiraţiile sale nu îi era îndeajuns. Greşise, greşise după părerea lui, şi după părerea celor care ajunseseră să-l cunoască destul de bine, dacă nu reuşise să reducă la absurd argumentele adversarilor săi, învingîndu-i atît prin abilitate cît şi prin logică. A afirma că dorinţa sa era de a stîrni rîsete ar fi fost fals. Nu-i plăceau astfel de dovezi copilăreşti şi inutile de apreciere din partea ascultătorilor. O glumă care cerea rîsete nu merita, după părerea lui, să fie spusă. Putea să aprecieze printr-un alt simţ, mai ascuţit decît auzul, succesul elocinţei sale, urmărind în ochii ascultătorilor săi dacă era sau nu înţeles şi apreciat.

Fusese un tînăr pios încă înainte de a fi părăsit şcoala. De fapt, aderase la nişte păreri religioase încît obţinuse avantajul pe care îl au majoritatea celor ce îmbrăţişează o astfel de cauză. Sîntem mult prea obişnuiţi să privim schismele din biserica noastră ca pe un lucru total negativ. Schismele moderate, dacă se poate vorbi despre aşa ceva, atrag cel puţin atenţia asupra acestor subiecte ; şi atrag şi adepţi ai ideilor, care altfel ar fi rămas indiferenţi la această chestiune şi îi învaţă pe oameni să mediteze asupra religiei. Cît de bine a prins o astfel de schismă, care a dus la frămîntările din biserica anglicană, în urma publicării *Rămăşiţelor* lui Froude [1]?

La început, tînărul Arabin luase partea tractarienilor, dar la Oxford s-a aflat în umbra marelui Newman [2]. Acestei cauze el s-a dăruit trup şi suflet. Pentru ea a scris versuri, a ţinut discursuri, s-a remarcat emanînd cele mai

---

[1] Richard Hurrell Froude (1803—1835), teolog, partizan al „Mişcării de la Oxford" care susţinea ideea că biserica ar deţine „privilegii stabilite de Cristos însuşi". Violentul atac împotriva protestantismului conţinut în cartea sa postumă *Rămăşiţe literare ale lui Richard Hurrell Froude* (1838) a stîrnit o reacţie puternică împotriva întregii „Mişcări" care a devenit extrem de nepopulară (n.t.).

[2] John Henry Newman (1801—90), unul dintre principalii doctrinari ai „Mişcării de la Oxford", cunoscută şi sub numele de „tractarianism" (n.t.).

luminoase scîntei ale isteţimii sale. Pentru această cauză el mînca, bea, se îmbrăca şi exista. Cu timpul, şi-a luat licenţa scriindu-şi lucrarea de diplomă, dar nu cu strălucirea pe care o aşteptau ceilalţi de la el. Se ocupase prea mult de probleme bisericeşti, de polemici, de politica şi manifestările înaltelor cuceriri ecleziastice, pentru a mai putea fi răsplătit cu o diplomă de gradul I la două specialităţi. Nu a reuşit să-şi ia două examene, n-a reuşit nici măcar să fie printre primii studenţi ; dar s-a răzbunat pe universitate făcînd ca dublele specialităţi şi premianţii să nu mai fie la modă în acel an, bătîndu-şi joc de această specie de pedanţi care la vîrsta de douăzeci şi trei de ani nu mai aveau timp să se gîndească la altceva mai serios decît la secţiunile conice sau accentele în limba greacă.

Totuşi, accentele în limba greacă şi secţiunile conice erau considerate necesare la Balliol, încît domnul Arabin nu reuşi să ajungă pe lista de admişi. Lazarus însă, cea mai bogată şi selectă reşedinţă a profesorilor de la Oxford, îşi deschise porţile tînărului campion al bisericii militante. Doctorul Arabin a fost hirotonisit, devenind membru în consiliul de conducere al colegiului, îndată după primirea titlului, ca imediat după aceasta să devină profesor de poezie.

Atunci a venit însă un moment de mare primejdie. După multe lupte date în sufletul său şi o tulburătoare incertitudine, care poate fi uşor imaginată, marele profet al tractarienilor a trecut la religia romano-catolică. Domnul Newman a părăsit biserica anglicană şi a atras după el mulţi tineri şovăielnici. Nu-l atrase însă şi pe domnul Arabin, dar salvarea acestui gentleman a fost mult timp îndoielnică. El a părăsit Oxfordul pentru un timp, ca să poată medita în deplină linişte la decizia care i se părea inevitabilă şi se izolă într-un sat, pe ţărmul mării, într-unul din cele mai izolate comitate, năzuind să afle, scormonindu-şi sufletul, dacă să rămînă sau nu în sînul bisericii sale.

Lucrurile ar fi luat o întorsătură proastă, dacă ar fi rămas acolo, singur. Toate erau împotriva sa : toate interesele sale lumeşti îi cereau să rămînă protestant, dar el îşi privea aceste interese ca pe o armată vrăjmaşă pe care trebuia să o învingă pentru a-şi păstra onoarea. Într-o astfel de stare de adîncă tulburare, o asemenea victorie nu l-ar fi costat prea mult ; ar fi putut să se lepede

cu ușurință de bucuriile lumești ; în schimb, nu ar fi îndurat, alegînd biserica anglicană, să trăiască cu ideea că făcuse o astfel de alegere din motive nevrednice. În același timp, inima îi era potrivnică : simțea pentru omul care-i fusese pînă atunci călăuză o dragoste adîncă și tînjea să-i urmeze pașii. Gusturile îi erau potrivnice : ceremoniile pompoase ale bisericii romano-catolice, slujbele lor fastuoase și posturile stricte îi ațîțau imaginația și îi bucurau ochii. Carnea îi era potrivnică : ce mare lucru ar fi însemnat pentru un biet om plăpînd și șovăielnic să fie constrîns la înalte îndatoriri morale — la abstinență, ascultare și castitate — de niște legi care erau dictate clar, neputînd fi încălcate decît prin păcate palpabile și evidente ! Apoi credința îi era potrivnică : avea atîta nevoie să creadă, vibra atît de adînc de dorința de a da semne ale credinței sale, credea că este mult prea ușor să te speli în apa Iordanului, încît o faptă atît de măreață, precum era acest sacrificiu pentru o adevărată credință, avea pentru el o putere de atracție care-i depășea forțele.

Domnul Arabin era în acel moment foarte tînăr și, în clipa cînd a părăsit Oxfordul îndreptîndu-se spre îndepărtatul său refugiu, era prea sigur pe propriile sale forțe și prea bine instruit pentru a căuta în jurul său adevăruri simple, pentru a se aștepta la vreun ajutor din partea vreunui localnic din satul pe care și-l alesese. Dar soarta i-a surîs — și chiar acolo, în acel loc atît de pustiu, pe acel țărm îndepărtat, bătut de furtună, el a întîlnit pe cineva care, încetul cu încetul, i-a liniștit atît gîndul cît și imaginația, învățîndu-l despre datoriile făpturii umane. La plecarea sa de la Oxford, domnul Arabin ajunsese să-i privească pe preoții de țară cu un fatal dispreț. Se gîndea chiar că, dacă rămîne la religia lor, să facă ceva pentru a-i îndrepta și pentru a le diminua inferioritatea, să-i ajute inoculînd energie și credință în inimile lor, ale acestor oameni sărmani care — după cum credea el — erau mulțumiți să treacă prin viață fără energie și fără credință.

Și totuși, de la un asemenea om a primit domnul Arabin, în clipele cruciale, ajutorul de care avea atîta nevoie. De la un biet diacon al unei parohii din Cornwall a învățat pentru prima oară că regulile cele mai importante după care trebuie să se călăuzească o ființă cugetătoare vin dinlăuntrul ei ; că nici un om nu poate dobîndi credința într-o cauză doar prin simpla supunere oarbă la niște legi

scrise ; şi că siguranţa pe care el o căuta în spatele porţilor Romei semăna cu libertatea egoistă pe care caută să o capete soldatul laş, prefăcîndu-se bolnav înainte de bătălie.

Domnul Arabin se întoarse la Oxford mai umil, dar mai fericit decît plecase, şi din acea clipă a început şi el să pună umărul ca un cleric al bisericii pentru care fusese pregătit. Datorită contactului cu cei cunoscuţi de el în aceşti ani de încercări, a reuşit să rămînă credincios principiilor bisericii slujite de el dintotdeauna. De cînd s-a depărtat de domnul Newman, nimeni n-a exercitat o influenţă mai puternică asupra sa decît directorul colegiului. În vremea apostaziei lui, dr. Gwynne nu a manifestat prea multă simpatie pentru tînăr. Deşi era şi el un adevărat teolog, în cadrul unor limite moderate, dr. Gwynne nu a putut să-i simpatizeze pe oamenii cărora nu le erau de-ajuns cele treizeci şi nouă de articole ale dogmei anglicane, pentru a-şi împlini nevoile spirituale. El considera că entuziasmul celor de teapa lui Newman aduce mai degrabă a nebunie decît a religie ; iar dacă acest entuziasm se manifesta la un tînăr, el considera că nu poate fi vorba decît de fanfaronadă. Dr. Gwynne, deşi era un om evlavios, era în acelaşi timp un spirit destul de practic şi nu privea cu ochi prea buni principiile acelora care considerau aceste două laturi ale firii omeneşti ca fiind incompatibile. Cînd el a aflat că domnul Arabin era pe jumătate romano-catolic, a început să-i pară rău de tot ce făcuse pentru primirea în consiliul de conducere al colegiului a unei persoane atît de nedemne de încredere ; iar mai tîrziu, cînd a aflat că domnul Arabin va pleca probabil într-un pelerinaj la Roma, se gîndea fericit că într-o asemenea situaţie locul în consiliu va deveni din nou vacant.

Cînd, totuşi, domnul Arabin s-a întors şi s-a declarat protestant convins, directorul Colegiului Lazarus l-a primit cu braţele deschise şi, încetul cu încetul, tînărul a devenit preferatul tuturor celor din colegiu. Pentru scurt timp, el a rămas un om posomorît şi tăcut, refuzînd să ia cu adevărat parte la dezbaterile universitare ; dar, cu vremea, cugetul său renăscu sau, mai bine-zis, se regăsi pe sine şi, curînd, ajunse să fie cunoscut ca un om gata oricînd să se ridice împotriva ideilor cu nuanţă evanghelică. Era extraordinar ca predicator, extraordinar cînd ţinea discursuri, extraordinar în timpul conversaţiilor amicale de după cină şi întotdeauna foarte agreabil. Îi făcea plăcere animaţia ale-

gerilor, făcea parte din diverse comitete, se opunea cu toată dîrzenia reformelor universitare şi vorbea cu jovialitate la un pahar cu vin despre viitoarele nenorociri proorocite de biserică şi despre sacrilegiile comise zilnic de liberali. Chinurile prin care trecuse pentru a rezista alintărilor acestei femei, Roma, reuşiseră într-adevăr să-i călească firea. Deşi în probleme de amănunt era foarte sigur pe sine, în problemele sufletului omenesc năzuia la o adîncă umilinţă, spre care n-ar fi privit, sub nici un chip, dacă n-ar fi existat acea călătorie pe ţărmul Cornwallului. Această călătorie o făcea acum în fiecare an.

Astfel arăta pe dinăuntru domnul Arabin, în momentul în care acceptase să vină la St. Ewold. Pe dinafară, el nu era un om deosebit. Era puţin mai înalt decît statura mijlocie, bine făcut şi foarte activ. Părul, cîndva negru ca tăciunele, avea acum o nuanţă argintie, dar chipul nu îşi mărturisea anii. Am greşi, probabil, dacă am spune că era arătos, dar chipul său era totuşi plăcut. Pomeţii erau prea ridicaţi, iar fruntea era puţin prea masivă şi proeminentă, dar ochii, nasul şi gura erau perfecte. Ori de cîte ori începea să vorbească, în ochi i se aprindea o sclipire care promitea fie patos, fie umor, şi această promisiune era încălcată foarte rar. Gura avea un contur blînd care arăta că inteligenţa sa nu va ajunge la sarcasm şi că nu exista pic de răutate în replica sa.

Domnul Arabin era apreciat de femei, dar nici una dintre ele nu-i acorda în mod special favorurile sale. Ca profesor la Oxford, problema căsătoriei nu se punea, şi cu greu s-ar crede că inima îi fusese vreodată rănită. Deşi aparţinea unei biserici ce nu pretindea preoţilor să fie celibatari, ajunsese să se considere ca făcînd parte dintre acei clerici pentru care a fi burlac este o necesitate. Niciodată nu-şi căutase vreun post parohial, iar cariera sa la Oxford era absolut incompatibilă cu fericirea domestică a unei neveste şi a copiilor. Pe atunci privea femeile cam la fel cum sînt privite şi de către preoţii romano-catolici. Îi făcea plăcere să aibă alături de el persoane drăguţe şi amuzante, dar femeile nu însemnau pentru el mai mult decît însemnau copiii. Le vorbea fără să se obosească prea mult, şi le asculta fără să se gîndească, de fapt, că ar putea afla de la ele ceva ce i-ar schimba felul de a fi sau i-ar influenţa părerile.

Astfel era domnul Arabin, noul paroh de la St. Ewold, care va sta cu familia Grantly la Plumstead.

Domnul Arabin ajunsese la Plumstead cu o zi înaintea întîlnirii sale cu domnul Harding, cu Eleanor şi cu familia Grantly, întîlnire la care aceştia au discutat despre el înaintea sosirii celorlalţi oaspeţi. Griselda era surprinsă că putea să arate atît de tînăr ; dar îi mărturisi înainte de culcare surioarei sale mai mici, Florinda, că totuşi nu vorbea ca un tînăr ; şi la urmă ajunse, cu autoritatea pe care o au şaptesprezece ani faţă de şaisprezece, la concluzia că nu era cîtuşi de puţin drăguţ, deşi ochii săi erau minunaţi. Ca de obicei, şaisprezece au fost de acord cu concluzia lui şaptesprezece şi au declarat că, într-adevăr, nu era drăguţ. Apoi au părăsit acest subiect pentru a discuta comparativ calităţile altor burlaci din tagma bisericească, de prin vecini, amîndouă stabilind, fără a fi vorba de gelozie din partea vreuneia, că un oarecare reverend pe nume Augustus Green, era în multe privinţe cel mai demn de laudă dintre toţi. Acest domn avea, într-adevăr, mai multe calităţi de partea sa : primind un venit substanţial de la tatăl său, îşi permitea să-şi cheltuiască banii cîştigaţi de pe urma îndeletnicirilor sale bisericeşti pe mănuşi violete şi cravate impecabile. Stabilind astfel că noul venit n-avea nici o calitate deosebită care ar fi putut să-i ameninţe locul domnului Green, cele două fete au adormit îmbrăţişate, mulţumite de ele însele şi de restul lumii.

Doamna Grantly ajunsese la aceeaşi părere despre preferatul soţului său, ca şi fetele sale, deşi pentru a-şi da seama de valoarea lui, ea nu a trebuit să-l compare cu domnul Green ; într-adevăr, nu l-a comparat cu nimeni, dar i-a spus soţului său că, uneori, ceea ce în ochii unora e lebădă, pentru alţii ar putea fi gîscă, insinuînd astfel că, pentru ea, domnul Arabin nu reuşise încă să-şi dezvăluie calităţile de lebădă.

— Ei, Susan — îi zise arhidiaconul, destul de ofensat, auzind vorbindu-se cu atîta lipsă de respect despre prietenul său —, dacă tu îl consideri pe domnul Arabin o gîscă, să ştii că nu pot fi de acord cu puterea ta de discernămînt.

— Gîscă ! Nu, bineînţeles că nu-i gîscă. N-am nici cea mai mică îndoială că e un om foarte deştept. Dar, atunci cînd ai nevoie, ştii să fii lipsit de imaginaţie, arhidiacone, aşa încît nu se mai poate vorbi cu tine. Sînt con-

vinsă că domnul Arabin este un om foarte capabil, la Oxford, și că va fi un preot foarte bun la St. Ewold. Tot ce voiam să spun este că după o singură seară, cît am stat de vorbă cu el, nu pot să declar că e un model de perfecțiune. În primul rînd, am impresia că e cam încrezut.

— Dintre toți oamenii pe care îi cunosc îndeaproape, îi răspunse arhidiaconul, Arabin este, după părerea mea, cel mai puțin potrivit să fie considerat încrezut. Defectul său, mai degrabă, e că-i prea timid.

— Se poate, spuse doamna, numai că trebuie să mărturisesc că n-am observat așa ceva în seara asta.

Nu s-a mai vorbit despre noul paroh. Dr. Grantly credea că nevasta sa îl vorbea de rău pe domnul Arabin numai pentru că îl elogiase el ; iar doamna Grantly știa că n-are rost să te cerți cînd e vorba de un om despre care arhidiaconul apucase să-și formeze o părere categorică.

De fapt, amîndoi aveau dreptate. Domnul Arabin era timid cînd se afla într-o vizită protocolară, la oameni nu îndeajuns de bine cunoscuți ; cînd era pus în situații îndelung pregătite de profesiunea lui sau cînd discuta despre lucruri pe care era dator să le prezinte cu vervă, domnul Arabin era, din obișnuință, foarte sigur pe sine. Nimeni n-ar fi fost mai puțin intimidat de privirile mulțimii din fața sa, cînd se urca la tribuna de la Exeter Hall ; pentru că asta era munca cerută de însăși profesia sa ; dar se ferea să-și exprime o opinie clară în societate, astfel încît, de multe ori părea că îi considera pe cei de față nevrednici de talentul și energia sa. Nu-i făcea plăcere să-și impună un punct de vedere, dacă nu era convins că locul era potrivit pentru așa ceva ; și cum tocmai acele subiecte despre care lumea dorea să-l audă vorbind erau cele tratate de el cu fermitate (deși, în general, știa să evite capcanele întinse de cei ce voiau să-l asculte), i se întîmpla să fie judecat greșit, așa cum fusese judecat de doamna Grantly.

Domnul Arabin stătea în fața ferestrei deschise a camerei sale, bucurîndu-se de razele blînde ale lunii și privind turnurile cenușii ale bisericii care se înălța lîngă pămînturile parohiale ; nici nu-i trecea prin gînd că ar fi putut să fie subiectul atîtor discuții mai mult sau mai puțin amicale. Amintindu-ne de cîte ori ni s-a întîmplat să discutăm despre caracterul altora, discuția neavînd loc

adesea în termenii cei mai generoşi, pare ciudat cît de rar ne gîndim că şi alţii ne pot vorbi de rău, şi cît de furioşi şi întristaţi sîntem cînd ne ajung la ureche zvonuri că, într-adevăr, s-a întîmplat aşa ! Nu cred că aş exagera prea tare dacă aş spune că, de fapt, cu toţii ne vorbim prietenii cei mai apropiaţi într-un fel în care ei nu ar dori să ne audă şi, cu toate acestea, ne aşteptăm din partea prietenilor noştri să vorbească de noi, în orice împrejurare, ca şi cînd ar fi orbit în faţa defectelor noastre, dar să vadă foarte clar orice umbră a vreunei virtuţi.

Nici nu-i trecea prin gînd domnului Arabin că s-ar fi putut vorbi de el. I se părea că, în comparaţie cu gazda sa, era o persoană atît de neînsemnată, încît nici măcar n-ar fi meritat să se gîndească sau să vorbească cineva despre el. Era absolut singur pe lume, nu avea nici un fel de relaţii de familie, acele relaţii tipice care nu sînt posibile decît între soţ şi soţie, părinţi şi copii sau între fraţi şi surori. De multe ori îşi pusese problema nevoii unor astfel de relaţii în viaţă, pentru ca omul să se poată considera fericit, şi de obicei îşi răspunsese că fericirea în această lume nu este o necesitate. În această privinţă se mintea pe sine sau, mai degrabă, încerca. El, ca şi alţii, tînjea după bucuriile a tot ceea ce i se părea că ar fi plăcut şi, deşi încerca cu un stoicism modern să se convingă că fericirea şi tristeţea ar trebui să fie considerate aici, pe pămînt, ca fiind nesemnificative, aceste chestiuni, totuşi, nu erau lipsite de însemnătate pentru el. Se săturase de apartamentul de la Oxford şi de viaţa în colegiu. Privea la nevestele şi la copiii prietenilor săi cu oarecare invidie ; aproape că rîvnea la salonul tihnit, ale cărui ferestre se deschid spre pajişti şi spre straturi de flori, la liniştea unei case confortabile şi, mai mult decît orice, la atmosfera căminului care le îngloba pe toate acestea.

Se va spune că nu va fi nici un moment mai prielnic năzuinţelor sale de a avea o casă, în mijlocul pajiştilor şi grădinilor, o casă binecuvîntată de o soţie. E adevărat că exista o diferenţă între belşugul din Plumstead şi resursele modeste din St. Ewold ; dar în mod sigur, domnul Arabin nu era omul care să ofteze după bogăţii ! Dintre toţi, ar fi declarat în unanimitate prietenii săi, el ar fi fost ultimul în stare să facă aşa ceva. Dar cît de puţin ne cunosc de fapt prietenii noştri ! În perioada sa de renunţare stoică la fericirea din această lume, se lepădase

de orice dorinţă vulgară de a avea avere. Se declara indiferent faţă de orice promovare, aşa încît cei care îi admirau cel mai mult virtuţile şi ar fi fost cei mai în măsură să le acorde răsplata cuvenită, l-au crezut pe cuvînt. Iar acum, ca să spunem lucrurilor pe nume, se simţea dezamăgit — dezamăgit nu de alţii, ci de sine însuşi. Visele sale din tinereţe trecuseră ; şi acum, la patruzeci de ani, băgă de seamă că nu se simte în stare să-şi îndeplinească obligaţiile în spiritul unui adevărat apostol. Greşise faţă de sine şi nu-şi dădu seama de greşeală decît după ce nu mai exista scăpare. Declarase că nu-i pasă de mitre episcopale şi de reşedinţe parohiale, de traiul pe picior mare sau de donaţii bogate, iar acum trebuia să-şi mărturisească sieşi că tînjea după bunurile altora pe care, din mîndrie, îi privise pînă atunci de sus.

De fapt, el nu îşi dorise vreodată avere, în sensul vulgar al cuvîntului ; nu visase niciodată să se bucure de bogăţii, ci de partea sa de fericire lumească pe care i-ar fi adus-o o soţie, copiii şi un cămin al său, pentru că — îşi dădea seama acuma — ar fi meritat şi el să aibă această părticică obişnuită de confort la care îndrăznise să renunţe, considerînd-o de prisos pentru el.

Ştia că talentele, situaţia şi prietenii săi l-ar fi ajutat cu siguranţă să se ridice, dacă şi-ar fi pus în gînd s-o facă. În loc de asta, însă, şi-a impus să accepte un trai cu 300 de lire pe an, dacă ar fi renunţat la postul său de la Oxford. Aceasta era, la patruzeci de ani, răsplata lumească a muncii sale, pe care lumea o considera încununată de succese. Lumea, de asemenea, credea că domnul Arabin era, din punctul său de vedere, plătit suficient. Vai ! vai ! lumea greşea ; şi domnul Arabin ajunsese la aceeaşi concluzie.

Şi aici îl rog pe cititor să nu-l judece cu prea multă asprime pe acest om. Nu este oare situaţia în care ajunsese el rezultatul natural al eforturilor făcute pentru atingerea acelor stări care sînt atît de departe de condiţia omului ? Nu este oare stoicismul modern tot atît de groaznic pentru firea omului, pe cît era şi stocismul din antichitate ? Filosofia lui Zenon era întemeiată pe nişte legi adevărate şi totuşi greşit înţelese, deci şi greşit aplicate. Acelaşi lucru se întîmplă şi cu stoicii noştri care ne învaţă că nu merită să fie căutate belşugul şi confortul lumesc

şi fericirea pe pămînt. Vai de doctrina ce nu-şi poate găsi discipoli credincioşi şi dascăli adevăraţi !

Cazul domnului Arabin era cu atît mai neobişnuit cu cît el aparţinea unei ramuri a bisericii anglicane care aproba pe faţă răsplata lumească a clericilor săi şi, în în general, avea de-a face cu oameni obişnuiţi cu nişte cîştiguri însemnate. El însă ajunsese la o asemenea înţelegere a lucrurilor, încît acestor fapte li se datorase, în tinereţe, o stare sufletească neobişnuită pentru el. S-ar fi mulţumit să fie un înalt prelat dacă ar fi obţinut aceasta pe baza propriilor sale principii şi ar fi reuşit să găsească o cale diferită de cea de pînă atunci. Era gata să fie partizan al unor idei, atîta timp cît i s-ar fi acordat libertate de acţiune şi de gîndire. Superiorii săi fuseseră indulgenţi şi, de la un timp, începuse să le dea lor dreptate şi să considere că el greşise ; dar această constatare a avut loc prea tîrziu ca să-i mai fie de folos. Descoperi, cînd descoperirea nu mai avea importanţă că, într-adevăr, ar fi meritat să muncească şi el pentru obişnuitele recompense ce se împart pentru munca de pe această lume, să aibă şi el o nevastă şi copii şi o trăsură în care să-şi plimbe familia, să aibă o sufragerie agreabilă unde să soarbă cu prietenii din vinul său, să dobîndească dreptul de a se plimba pe strada principală a orăşelului său de provincie, ştiind că orice negustor l-ar primi cu dragă inimă. Alţi oameni ajunseseră la asemenea concluzii la începutul vieţii, încît se trudiseră pînă acum ca să-şi împlinească visele. .El trăsese concluziile cînd era prea tîrziu ca să-i mai fie de folos.

S-a spus că domnul Arabin era un om spiritual, dar s-ar putea crede că o fire cum era aceea descrisă pînă acum ar trebui să fie în discordanţă cu umorul. Dar, fără îndoială, nu poate fi vorba de aşa ceva. Inteligenţa e carcasa omului, şi are de-a face cu gîndurile şi sentimentele profunde tot atît cît au şi brocarturile bogate ale preotului din altar cu ascetismul anahoretului pe care ele îl învăluie, anahoretul cu carnea torturată de pînza de sac, cu trupul biciuit de nuiele. Nu se bucură oare acesta mai mult decît oricine cînd e înveşmîntat în straiele sale bogate ? N-o să fie oare o adevărată hrană pentru mîndria sa ideea că pe dinăuntru geme, iar pe dinafară e strălucitor ? Aşa se întîmplă cu eforturile mentale ale oa-

menilor. Ceea ce se arată lumii zilnic de multe ori, e tocmai opusul lucrărilor lăuntrice ale spiritului.

În salonul arhidiaconului, domnul Arabin strălucise cu obişnuita sa sclipire neafectată, dar cînd ajunse în dormitorul lui, se aşeză foarte trist în dreptul ferestrei deschise, dojenindu-se că nu are nici soţie, nici copii, că nu are nici un petec de iarbă cosită scurt pe care să-şi culce trupul, nici o măsuţă încărcată cu mîncăruri aburinde şi înmiresmate, că amploiaţii băncii nu se înclină dinaintea lui, că nu are o casă parohială arătoasă. Misiunea apostolică, îndelung adăstată fugise de el, iar acuma era un biet preot la St. Ewold care prinsese gustul podoabelor episcopale. Cu siguranţă, greşise pentru că nu fusese în stare să facă alegerea la timp.

Capitolul XXI

PAROHIA ST. EWOLD

CÎND DOMNUL HARDING ŞI doamna Bold au ajuns a doua zi de dimineaţă la casa parohială, arhidiaconul împreună cu prietenul său se aflau deja la St. Ewold. S-au dus acolo pentru a-i da prilejul noului paroh să-şi cunoască biserica şi pentru a-i face cunoştinţă cu proprietarul domeniului, şi nu era de presupus că se vor întoarce înainte de cină. Domnul Harding hoinări prin împrejurimi de unul singur, plimbîndu-se pe pajiştea din jurul bisericii, aşa cum îi era obiceiul de cîte ori venea la Plumstead ; în acest timp, cele două surori începură să vorbească despre Barchester.

Nu obişnuiau să-şi facă prea multe confidenţe, aşa cum îşi fac îndeobşte surorile. Doamna Grantly era cu zece ani mai în vîrstă decît Eleanor şi se măritase pe cînd Eleanor era încă un copil. Astfel încît, ele nu-şi şoptiseră niciodată la ureche speranţele sau iubirile lor ; iar acum, cînd una era soţie, iar cealaltă văduvă, era şi mai puţin

probabil că vor începe să-şi destăinuie secretele. Trăiau mult prea departe una de alta pentru a putea ajunge vreodată la acele relaţii în care destăinuirile să devină o necesitate ; iar pe de altă parte, ceea ce e atît de uşor la optsprezece ani, este adesea foarte greu la douăzeci şi opt. Doamna Grantly îşi dădea seama de asta şi nu aştepta prea mult de la discuţia lor ; totuşi, dorea cu orice preţ s-o întrebe dacă într-adevăr îi plăcea domnul Slope.

N-a fost deloc greu să aducă vorba despre domnul Slope. Acest domn devenise atît de celebru în Barchester, avea atît de mult de-a face cu toate feţele bisericeşti din oraş şi, mai ales, ocupa un loc atît de important în treburile domnului Harding, încît ar fi fost nefiresc dacă fiicele domnului Harding n-ar fi discutat despre el. De cum i-a pomenit numele, doamna Grantly a şi început să-l vorbească de rău, lucru pe care-l făcu din toată inima ; pe cînd doamna Bold se dovedise aproape la fel de dornică să-i ia apărarea. Nu-i plăcea cîtuşi de puţin acest om, ar fi fost cît se poate de fericită dacă ar fi aflat vreodată că pleacă din oraş şi că nu-l va mai vedea niciodată, îi era chiar foarte frică de el, şi totuşi mereu se surprindea luîndu-i apărarea. Aversiunea oamenilor, a naturii faţă de el i se părea o nedreptate şi o convingeau de această necesitate şi, pînă la urmă, îi lua apărarea domnului Slope ; îi devenise aproape un obicei.

De la domnul Slope, discuţia a ajuns la familia Stanhope, şi doamna Grantly asculta cu oarecare interes pe Eleanor descriindu-i pe cei din familie, cînd află că şi domnul Slope fusese de faţă.

— Cum ! întrebă soţia arhidiaconului ; a fost şi domnul Slope acolo ? !

Eleanor răspunse că da, într-adevăr, a fost.

— Vai, Eleanor, cred că te admiră foarte mult ! S-ar părea că te urmăreşte peste tot...

Nici măcar aceste cuvinte nu au reuşit s-o trezească la realitate pe Eleanor. Ea zîmbi şi spuse că are impresia că domnul Slope îşi găsise şi alte preocupări în casa Stanhope. Şi, cu astea, s-au despărţit. Doamna Grantly era convinsă că, oricît de odioasă i s-ar fi părut, căsătoria dintre cei doi era inevitabilă; la rîndul ei, doamna Bold era convinsă că bietul capelan, deşi era atît de antipatizat, nu făcea nimănui vreun rău, ci era mai curînd o victimă.

Desigur, arhidiaconul auzi înainte de cină că Eleanor rămăsese cu o zi înainte la Barchester, în speranța că-l va întîlni pe domnul Slope și că, într-adevăr, îl întîlnise. Își aminti cum ea declarase categoric că nu vor mai fi alți invitați la familia Stanhope, și nu ezită să o acuze de fățărnicie. Și mai mult, faptul sau, mai degrabă, presupunerea că ea minte cînd e vorba de asemenea chestiuni, o acuza și mai tare de crima de a-i fi îngăduit domnului Slope să-i facă curte.

— Mi-e teamă că e prea tîrziu pentru a mai putea face ceva, spuse arhidiaconul. Recunosc că sînt destul de surprins. Niciodată n-am fost de acord cu gustul surorii tale în materie de bărbați ; și totuși, n-aș fi crezut-o în stare să... îh !

— Și atît de curînd... îl completă doamna Grantly, care se gîndea probabil mai mult la nerușinarea surorii sale de-a avea un iubit, atîta timp cît mai era încă în doliu, decît la prostul ei gust în alegerea unui iubit în persoana domnului Slope.

— Ei, draga mea, îmi pare rău că va trebui să fiu aspru sau să fac ceva care l-ar deranja pe tatăl tău ; dar, categoric, nici omul acesta, nici soția lui nu-mi vor păși pragul.

Doamna Grantly oftă și încercă să se liniștească pe sine și pe soțul său, replicînd că faptul nu era încă împlinit. Acum, că Eleanor era la Plumstead, se puteau încerca multe pentru a o vindeca de această pasiune fatală. Biata Eleanor !

Seara a trecut fără să se întîmple ceva deosebit. Domnul Arabin a discutat cu arhidiaconul despre parohia St. Ewold, iar doamna Grantly și cu domnul Harding, care cunoșteau oamenii din parohie, au intrat și ei în discuție. Și Eleanor îi cunoștea, dar nu interveni prea mult. Domnul Arabin n-o prea băga în seamă, iar ea nu era, în acel moment, în dispoziția de a-i privi cu ochi prea buni pe preferații cumnatului său. Primul ei gînd, cînd s-a retras în dormitorul său, a fost că masa de la familia Stanhope fusese mult mai plăcută decît cea din casa parohială. A început să gîndească că se cam săturase de clerici, de viața lor monotonă și plicticoasă și că, la urma urmei, oamenii din restul lumii, care trăiseră în Italia sau la Londra, n-ar trebui considerați în mod obligatoriu niște indivizi cumpliți și în-

fiorători. Ea îi considera pe cei din familia Stanhope ca pe niște zăpăciți, nechibzuiți și oarecum extravaganți, dar nu găsise nimic rău în felul lor de a fi, și chiar i se păruse că știu să-și facă din casă un loc unde se poate trăi plăcut. Îi părea cumplit de rău că arhidiaconul nu avea și el puțin din acel *savoir vivre*. Domnul Arabin, așa cum am mai menționat, nu o băgase prea mult în seamă ; și totuși, nu adormi fără a-și da seama că se aflase în prezența unei femei foarte drăguțe ; și, așa cum se întîmplă cu majoritatea burlacilor și cu unii bărbați însurați, se gîndea cu o mai mare plăcere la șederea lui de o lună întreagă la Plumstead, atunci cînd descoperise că va fi acolo și o tînără doamnă.

Seara, înainte de a se despărți, s-a hotărît ca a doua zi să plece cu toții, să vadă mai de-aproape parohia St. Ewold. Cei trei bărbați urmau să discute despre reparațiile ce ar putea fi făcute în parohie, în timp ce doamnele vor fi de mare ajutor dînd sfaturi privind îmbunătățirile necesare într-o casă de burlac. Așa cum se convenise, imediat după micul dejun, trăsura a fost trasă în fața ușii. Înăuntru nu era loc decît pentru patru persoane, așa că arhidiaconul s-a urcat pe capră. Eleanor s-a trezit față-n față cu domnul Arabin, fiind astfel obligată să înceapă o conversație cu el. Au ajuns foarte repede la o discuție plăcută ; și dacă ea s-ar fi gîndit, și-ar fi dat seama că, în ciuda veșmîntului său negru, domnul Arabin s-ar fi potrivit destul de bine cu familia Stanhope.

Acum, că arhidiaconul nu era cu ei, puteau cu toții să vorbească vrute și nevrute. Domnul Harding începu prin a le povesti cu cea mai desăvîrșită inocență o veche legendă despre noua parohie a domnul Arabin. Exista pe vremuri, spunea el, o preoteasă faimoasă la St. Ewold, renumită în toată țara pentru puterea ei de a tămădui orice fel de boală. Avea, așa cum aveau de fapt toate preotesele, o fîntînă care mai există și în zilele noastre și care era considerată de mulți oameni ca fiind tot atît de sacră ca și pămîntul din curtea bisericii. Domnul Arabin a declarat că nu va privi cîtuși de puțin astfel de povești ale enoriașilor săi ca fiind ortodoxe. Doamna Grantly răspunse că nu e deloc de acord cu această părere și că treburile unei parohii nu stau așa cum trebuie, dacă pe lîngă preot nu există și o preoteasă.

— Cel mai bine, conchise ea, e ca îndatoririle să fie împărţite.

— Presupun, tăticule — interveni Eleanor — că, pe vremuri, preoteasa era cea care avea de fapt cea mai mare putere. Domnul Arabin crede, probabil, că tot aşa s-ar întîmpla şi în zilele noastre, dacă o asemenea doamnă ar fi acceptată în parohie.

— În orice caz, cred — răspunse el — că ar fi mai bine să nu ne asumăm acest risc. Nici o mîndrie sacerdotală n-a depăşit-o vreodată pe cea a nevestelor de preoţi. Aş putea struni un diacon foarte supus, dar în mod sigur o diaconeasă ar face ce-ar vrea cu mine.

— Sînt destule exemple de accidente de felul ăsta, spuse doamna Grantly. Se vorbeşte că ar exista o asemenea preoteasă la Barchester, şi că e foarte autoritară în toate chestiunile care se referă la altar. Poate că teama de o astfel de soartă stă chiar în faţa ochilor dumneavoastră.

După ce li se alătură şi arhidiaconul, pe aleea de pietriş din faţa casei parohiale, discuţia lor se întoarse la o gravitate plicticoasă. Şi aceasta nu pentru că arhidiaconul Grantly ar fi fost un om plicticos, dar umorul său era cam greoi, iar ironiile lui, cînd erau ironii, nu prea erau sesizate de cei din jur. De această dată, începu să ţină discursuri despre acoperişurile şi pereţii care aveau răni grave şi declară că aveau mare nevoie de o intervenţie chirurgicală. Nu rămase nici o palmă de zid pe care să n-o fi ciocănit, nici o bucăţică de horn pe care să n-o fi cercetat cu atenţie ; toate ţevile de apă, rezervoarele şi canalele de scurgere au fos supuse unei investigaţii amănunţite şi chiar a binevoit, de dragul prietenului său, să găurească cu un sfredel diverse scînduri din duşumea.

Domnul Arabin l-a însoţit prin toate încăperile, căznindu-se să pară familiarizat cu problemele gospodăreşti, iar ceilalţi trei i-au urmat. Doamna Grantly le-a demonstrat că nu fusese degeaba preoteasa unei parohii timp de douăzeci de ani, şi se apucă să controleze clopoţeii şi ferestrele într-un mod foarte profesional.

— În orice caz, veţi avea o priveliişte foarte frumoasă, dacă veţi instala aici biroul, spuse Eleanor.

Stătea în faţa unei ferestre zăbrelite de la etaj, de unde, într-adevăr, vederea era minunată. Din acest punct din spatele casei, nimic nu împiedica privirea să lunece

pînă la impunătoarea masă cenușie a catedralei, peste bucata de pămînt presărată cu copaci. În prim-plan curgea un pîrîu a cărui apă ocolea orașul ; și chiar în dreapta catedralei, acoperișurile ascuțite și coșurile azilului Hiram se iveau de după ulmii care îl înconjurau.

— Da, răspunse domnul Arabin, apropiindu-se de ea ; voi avea o priveliște foarte frumoasă și completă a adversarilor mei. O să mă așez în fața acestui oraș ostil și o să trag în ei de la o distanță admirabilă. Cu puțin noroc, o să nimeresc o lovitură și în azil, dacă o să se întîmple să cadă în mîinile inamicului ; iar palatul este exact pe linia mea de ochire.

— N-am mai văzut oameni ca dumneavoastră, clericii, zise Eleanor ; întotdeauna sînteți numai cu gîndul la luptele dintre dumneavoastră.

— Cînd ne luptăm, cînd ne susținem unul pe altul. Din păcate, nu putem să facem una fără cealaltă. Dar nu sîntem noi oare aici pentru a ne certa ? Nu este această biserică a noastră o biserică combativă ? Ce poate fi munca asta a noastră decît luptă, și încă luptă înverșunată, dacă vrem să ne facem datoria, într-adevăr, cum trebuie ?

— Dar nu lupte între dumneavoastră !

— Tot ce se poate. Același reproș pe care mi-l faceți dumneavoastră, pentru că m-aș lupta cu un alt cleric din biserica noastră, mi l-ar putea face și un mahomedan, dacă m-aș lupta cu erorile unui preot romano-catolic. Și totuși, nu cred că veți fi de acord să-mi spuneți că greșesc cînd mă lupt cu unul ca el. Și un păgîn, cu nenumărații săi zei, va crede că e tot atît de ciudat ca mahomedanul și creștinul să nu se înțeleagă.

— Of, dar vă luptați cu atîta patimă pentru niște fleacuri !

— Luptele pentru „fleacuri", replică el, sînt întotdeauna duse cu patimă, mai ales între vecini. Cînd problemele sînt grave și dușmanii nu se cunosc, luptele se desfășoară cu politețe. Există oare vrăjmași mai înverșunați ca frații ?

— Dar nu credeți că astfel de controverse pot să aducă necazuri bisericii ?

— Necazurile ar fi și mai mari, dacă n-ar exista aceste controverse. Într-un singur fel am putea să le evităm ; recunoscînd un conducător comun al întregii noastre biserici, al cărui cuvînt asupra oricărui punct al doctrinei să

fie lege. O astfel de soluţie e foarte atrăgătoare. Are calităţi care o fac practic irezistibilă pentru mulţi şi, trebuie să recunosc, aproape perfectă din punctul meu de vedere.

— Vă referiţi acum la biserica Romei ? întrebă Eleanor.

— Nu, nu neapărat la biserica Romei, ci la o biserică, la *un* conducător. Dacă ar fi vrut Dumnezeu să ne binecuvînteze cu o asemenea biserică, drumul nostru ar fi fost mult mai uşor. Dar s-a socotit că drumurile uşoare n-ar fi bune pentru noi. Se opri şi tăcu un timp, gîndindu-se la acele clipe în care fusese atît de aproape de a-şi jertfi tot ce avea — capacitatea de a raţiona şi întruchiparea libertăţii sale şi izvorul limpede al minţii, esenţa sa însăşi — pentru aflarea unui drum în care n-ar fi fost nevoie de luptă ; apoi continuă : Ceea ce spuneţi este, în parte, adevărat ; neînţelegerile noastre ne aduc adesea tot felul de necazuri. Restul lumii — deşi ne dezvăluie pe zi ce trece alte neajunsuri şi nu ne lasă o clipă să uităm că, deşi sîntem feţe bisericeşti, nu sîntem cu nimic mai presus de oamenii de rînd — totuşi, se aşteaptă din partea noastră să ne îndeplinim îndatoririle cu o perfecţiune de zei. Nu semănăm cîtuşi de puţin cu zeii : semănăm între noi tot atît de puţin cum seamănă şi oamenii obişnuiţi între ei— triumfăm unul asupra celuilalt cu aceeaşi slăbiciune omenească —, lăsăm controversele asupra problemelor divine să dea naştere la antipatii şi duşmănii foarte puţin divine. Acesta e adevărul. Dar cu ce-aţi dori să le înlocuim pe toate ? Nu există pe pămînt conducători de biserică infailibili. Visul nostru, credinţa într-un om, le-au mai avut şi alţii şi vedem rezultatul în Italia şi în Spania. Să presupunem că nici nu există şi nici n-au existat vreodată ciondăneli în cadrul bisericii papei. O asemenea presupunere ar fi total neadevărată ; dar să prespunem că n-ar fi, şi să ne gîndim care dintre cele două biserici a produs un scandal mai mare.

Avea domnul Arabin o seriozitate calmă care o surprindea pe Eleanor în momentele cînd, pe de o parte el era de acord şi, pe de alta, se apăra de acuzaţiile ce-i erau aduse. Fusese obişnuită toată viaţa să asculte discuţii pe teme ecleziastice ; dar rareori problemele dezbătute au impresionat-o în vreun fel, încît nu se întîmplase niciodată să-i rămînă vreo părere cît de cît reverenţioasă faţă de aceste subiecte. Întotdeauna observase în

ideile pe care le auzise o oarecare influenţă a dorinţei omeneşti de bani sau de putere ; nu simţise niciodată vreo patimă pentru adevăr ; nu simţise vreo năzuinţă către puritate spirituală. Întotdeauna cei din jurul ei considerau de la sine înţeles că aveau dreptate, că nu există nici o posibilitate de dubiu, că acea trudă chinuitoare a unui preot de a-şi defini obligaţiile sale de cleric era deja împlinită, în totalitate ; şi că tot ce îi rămînea unui adevărat luptător era să-şi apere ideile gata formate faţă de oricine n-ar fi fost de acord cu ele. Ce-i drept, tatăl ei era o excepţie de la această regulă, însă el se împotrivea atît de net militantismului de orice fel, încît aparţinea, în mintea ei, unei categorii aparte. Niciodată Eleanor nu căutase să-şi dea seama dacă acest mod general de abordare era sau nu greşit ; dar întreaga problemă ajunsese în sinea ei să o enerveze, fără să-şi dea seama de ce. Iar acum descoperi, cu oarecare plăcută emoţie, că acest nouvenit vorbea într-un fel foarte diferit, în comparaţie cu ceea ce era obişnuită să audă.

— E atît de uşor să judeci, îşi reluă el firul gîndurilor; nu cunosc meserie mai plăcută decît cea de ziarist sau de membru notabil al partidului de opoziţie — să te dezlănţui cu acuzaţii la adresa celor de la putere ; să dezvălui partea proastă a tot ceea ce face ; să cauţi nod în papură ; să fii indignat, sarcastic, zeflemitor, moralist sau dispreţuitor ; să nenoroceşti cu cîte-o laudă care nu-i la locul ei, sau să distrugi de-a dreptul cu o calomnie ! Ce poate fi mai uşor decît acestea, atunci cînd cel care critică nu răspunde de nimic ? Mă acuzaţi pentru ce fac ; dar puneţi-vă în locul meu şi încercaţi să faceţi altfel, să vedem atunci dacă n-aş putea şi eu să vă acuz.

— Vai, domnule Arabin, dar eu nu vă acuz !

— Scuzaţi-mă, dar să ştiţi că mă acuzaţi, doamnă Bold — dumneavoastră, ca persoană care aparţine restului lumii, faceţi parte acum din opoziţie; în momentul de faţă, dumneavoastră vă scrieţi articolul de fond şi o faceţi cu pricepere şi asprime — „Lasă cîinii să latre !“ ; aţi începe cu acest motto elegant : „dar dacă vrem să avem o biserică, în numele lui Dumnezeu, să-i obligăm pe preoţii care o conduc să-şi ia mîinile unul din grumazul celuilalt. Avocaţii pot trăi fără să se ponegrească unul pe altul ; doctorii nu ajung la dueluri. De ce se întîmplă ca doar preoţii să ajungă la asemenea forme de neînţelegere

între ei ?“ și așa mai departe, continuați să dezvăluiți certurile noastre atît de lipsite de evlavie, înclinațiile noastre spre dogme și neînțelegerile noastre scandaloase. Aceasta nu vă va împiedica însă să scrieți în următoarea săptămînă un alt articol în care noi, sau o parte dintre noi, vom fi batjocoriți cu o necruțătoare indiferență în legătură cu asemenea chestiuni care țin de vocația noastră. Nu veți fi dumneavoastră obligată să rezolvați discrepanțele ; cititorii dumneavoastră nu vă vor întreba niciodată de ce bietul pastor trebuie să alerge de colo pînă colo, tot timpul, și totuși nu i se întîmplă să vină în contact cu oameni care să nu gîndească aproape la fel ca el. Dumneavoastră, cînd condamnați un anumit tratat sau un anumit decret, nu veți fi trasă la răspundere pentru lipsurile mai grave ale vreunei alte soluții. E atît de lesne să condamni și atît de plăcut în același timp ; căci orice cititor savurează mai degrabă critica, decît lauda.

Eleanor, deși nu reușise să-i sesizeze decît pe jumătate ironia blîndă, a înțeles totuși sensul cuvintelor sale.

— Știu că ar trebui să-mi cer iertare pentru că am îndrăznit să vă critic, spuse ea ; dar mă gîndeam cu amărăciune la dușmăniile care s-au iscat în jurul nostru în Barchester, și din această cauză am vorbit mai liber decît s-ar fi cuvenit.

— Pe pămînt pace, iar între oameni bună învoire sînt, ca și raiul, făgăduieli pentru viitorul omenirii ; spuse el, mai degrabă răspunzîndu-și lui decît ei ; cînd această prorocire se va realiza, nu va mai fi nevoie de preoți.

În acest moment au fost întrerupți de arhidiacon, a cărui voce se auzi din pivniță chemîndu-l pe paroh :

— Arabin, Arabin ! și întorcîndu-se spre soția lui, care se vede că era alături de el : unde s-o fi dus ? Pivnița asta este de-a dreptul jalnică ! Ar fi curată crimă să ții o sticlă de vin aici, pînă cînd nu s-ar repara cum trebuie tavanul și dușumeaua. Nu-mi dau seama cum Dumnezeu o scotea la capăt bătrînul Goodenough. Dar, la drept vorbind, Goodenough nici n-a avut vreodată un pahar de vin ca lumea.

— Ce e, arhidiacone ? întrebă parohul, coborînd în grabă pe scări și lăsînd-o pe Eleanor copleșită de gînduri.

— În pivnița asta trebuie reparate tavanul, zidurile și dușumeaua, repetă arhidiaconul. Ține minte ce-ți spun, și

nu te lăsa influențat de arhitect, dacă o să-ți spună că merge ; cei mai mulți nu se pricep la vinuri. Locul ăsta, așa cum e acum, ar fi umed și rece iarna și înăbușitor și cald în timpul verii. N-aș da nici două parale pe cel mai bun vin, dacă ar sta aici cîțiva ani.

Domnul Arabin a fost de acord și a promis că pivnița va fi reconstruită după indicațiile arhidiaconului.

— Și uită-te aici, Arabin : ai mai văzut tu o asemenea arătare de plită ?

— Într-adevăr, plita e groaznică, observă doamna Grantly ; sînt sigură că preoteasa nu va fi de acord cu așa ceva, cînd va veni aici să-și îndeplinească îndatoririle. Zău, domnule Arabin, nici o preoteasă obișnuită cu o fîntînă minunată, cum e cea de sus, n-ar suporta o asemenea plită.

— Dacă se va întîmpla totuși să fie o preoteasă aici, la St. Ewold, doamnă Grantly, ar fi bine s-o lăsăm cu fîntîna ei și să nu-i stîrnim mînia divină cu vreo imperfecțiune care s-ar ivi datorată sărăciei noastre omenești. Totuși, recunosc că apreciez o cină cu adevărat bine gătită, încît plita o să fie fără îndoială înlocuită.

Între timp, arhidiaconul urcase din nou și se afla în sufragerie.

— Arabin ! zise el cu aceeași voce puternică, limpede și pe același ton impunător, atît de caracteristic lui ; trebuie să modifici cu orice preț sufrageria asta, adică pur și simplu să o reclădești pe de-a-ntregul ; uită-te de-abia are șaisprezece pe cincisprezece picioare ; ai mai auzit vreodată de o sufragerie de asemenea dimensiuni ? Și arhidiaconul începu să măsoare camera cu pașii, în lung și-n lat, cu un mers grav, de parcă chiar și în această îndeletnicire ar fi fost nevoie de o oarecare demnitate ecleziastică. De-abia are șaisprezece ; am putea spune că e pătrată.

— Ar merge o masă rotundă aici, propuse domnul Harding.

Arhidiaconul avea însă, destul de ciudat, o părere cu totul neortodoxă despre mesele rotunde. Dintotdeauna fusese obișnuit cu o masă solidă, cu o lungime considerabilă, extinzîndu-se în funcție de numărul oaspeților, înnegrită de-atîta lustruit, și aproape tot atît de strălucitoare ca o oglindă. Dar mesele rotunde se fac din stejar și, cînd sînt noi, nu capătă încă acea nuanță atît de plăcută lui. Pentru el, aceste mese erau legate de ceea ce s-ar

fi spus că este „neplăcutul obicei de a pune o pînză pe masă, ca și cum le-ai atrage atenția oamenilor să nu stea prea mult". În ochii lui, această masă rotundă aducea a parvenire și a vulgaritate. Presupunea că sînt folosite mai ales de eretici și de negustorii de postav, sau de unii scriitori mai exaltați, cunoscuți mai degrabă pentru zeflemeaua lor, decît pentru rafinament. Și era puțin indignat că un asemenea obiect ar putea fi adus în eparhia sa chiar de către un protejat al său, și mai ales la încurajările socrului său.

— O masă rotundă de sufragerie, spuse el cu un oarecare tremur de enervare în glas, este cea mai îngrozitoare piesă de mobilier care a fost inventat vreodată. Sper ca Arabin să aibă destul gust, ca să nu admită un asemenea monstru în casa lui.

Bietul domn Harding se simți de-a dreptul umilit și, bineînțeles, că nu a îndrăznit să mai spună ceva ; dar domnul Arabin, care căzuse de acord cu toate chestiunile mărunte ale pivniței și plitei, se simți obligat să se opună modificărilor care ar fi putut să ajungă prea costisitoare pentru punga lui.

— Dar mi se pare, arhidiacone, că n-aș putea să lungesc camera fără să dărîm zidul, și dacă l-aș dărîma, ar trebui să-l ridic apoi din nou ; apoi, dacă elimin bolta de pe această parte, va trebui să fac la fel și în partea cealaltă, iar dacă aș face aceasta la parter, va trebui să continui și la etaj. Așa încît voi fi obligat să schimb tot frontonul casei, ceea ce va costa, îmi închipui, cîteva sute de lire. Comisia ecleziastică, sînt sigur, n-o să-mi vină în ajutor cînd o să audă că problema mea este că am o sufragerie de numai șaisprezece picioare.

Arhidiaconul începu să-l lămurească că nimic n-ar fi mai simplu, decît să adauge șase picioare la sufragerie, lăsînd neatinse celelalte părți ale casei. Asemenea elemente nesimetrice, continuă el, sînt chiar plăcute în casele de țară, și se oferi să plătească din buzunar pentru întreaga modificare, dacă ar costa mai mult de patruzeci de lire. Domnul Arabin însă nu a putut fi convins și, deși arhidiaconul a protestat și s-a enervat, el nu s-a lăsat.

Patruzeci de lire însemnau destul de mult pentru el, iar prietenii săi vor binevoi totuși să vină chiar și în asemenea împrejurări, vor fi obligați să suporte cu stoicism inconvenienta unei sufragerii pătrate. Era gata însă să

cadă la o înțelegere, declarînd că nu ar avea nici cea mai mică intenție de a-și pune o masă rotundă în sufragerie.

— Și dacă preoteasa ar insista să mărițI camerele ? întrebă doamna Grantly.

— În acest caz, preoteasa va trebui să se ocupe ea însăși de toată problema, doamnă Grantly.

— Sînt convinsă că va fi în stare să o facă și pe asta, răspunse doamna ; pentru această treabă și pentru multe altele, tot atît de minunate, sînt convinsă că preoteasa de la St. Ewold, cînd va veni, nu va veni cu mîna goală...

Domnul Arabin însă, nu păru dispus să se angajeze în discuții speculative, într-o asemenea împrejurare, încît, pînă la urmă, orice modificare mai costisitoare a casei, care n-ar fi putut fi rezolvată foarte ușor, fie din banii comisiei ecleziastice, fie din terenurile lăsate de fostul locatar, a fost cu desăvîrșire interzisă. Cu această excepție importantă, arhidiaconul a dat ordine, sugestii și le-a dus pe toate la îndeplinire într-o manieră care i-a fost cu desăvîrșire pe plac. Cineva dotat cu spirit de observație, dacă ar fi existat o asemenea persoană de față, și-ar fi dat seama că soția lui fusese tot atît de utilă în aceste pregătiri, ca și el. Nimeni nu cunoștea mai bine amănuntele care fac confortabilă o casă, ca doamna Grantly. Nu i se păru normal să pretindă o parte din gloria soțului ei.

Îndeplinindu-și treburile cu repeziciune, și totuși riguros, grupul se întoarse la Plumstead, pe deplin satisfăcut de această expediție.

Capitolul XXII

FAMILA THORNE DE LA ULLATHORNE

ÎN DUMINICA URMĂTOARE, DOMnul Arabin urma să-ți țină prima predică în noua sa biserică. Se căzuse de acord ca arhidiaconul să meargă și el să-l ajute la pupitru, în timp ce domnul Harding urma să preia atribuțiile arhidiaconului la biserica Plumstead.

Doamna Grantly avea grijile ei cu şcoala şi cu gătitul, şi pretinse că nu-i mai rămîne timp pentru altceva; în schimb, doamna Bold urma să-i însoţească. De asemenea, se hotărîseră să ia cu toţii masa în casa proprietarului domeniului, şi să se întoarcă acasă după slujba de amiază.

Onorabilul Wilfred Thorne din Ullathorne era stăpînul domeniului St. Ewold sau, mai degrabă, al lui Ullathorne; pentru că proprietatea stăpînului actual era mai faimoasă decît sfîntul al cărui nume îl purta parohia. El era un bun exemplu al situaţiei pe care o avea această seminţie, în zilele noastre, seminţia era foarte bine reprezentată acum un secol, din cîte am auzit, de onorabilul Western Thorne. Dacă e adevărat ce am auzit, înseamnă că puţine sînt familiile care să fi păşit mai grabnic spre prosperitate. Domnul Thorne, totuşi, era un om cu suficiente cusururi pentru a se afla în primejdia de a deveni ridicul. Era încă burlac, la vîrsta de cincizeci de ani, şi destul de mîndru de persoana sa. Cînd stătea în singurătate, la Ullathorne, nu prea avea prilejul să-şi manifeste această mîndrie, încît acolo întotdeauna se purta ca un gentleman şi, pe bună dreptate, ca persoana cea mai de seamă din parohie. Dar în timpul acelei luni, sau şase săptămîni pe care le petrecea la Londra, căuta din răsputeri să arate, şi acolo, ca un om de seamă, ceea ce din păcate nu era, încît mulţi colegi de club îl luau drept un nătărău. Era un om cu oarecari cunoştinţe în domeniul literaturii. Scriitorii săi preferaţi erau Montaigne şi Burton [1], şi ştia mai mult ca oricine, din comitatul său şi din cele vecine, despre eseiştii englezi din ultimele două secole. Avea colecţii complete ale revistelor *„Idler"*, *„Spectator"*, *„Tatler"*, *„Guardian"* şi *„Rambler"* [2] şi putea să discute ore în şir despre supe-

---

[1] Referire probabilă la Robert Burton (1577—1640), unul dintre cei mai reprezentativi prozatori din Renaşterea engleză, autor al celebrei *Anatomii a melancoliei*, aparent o carte de medicină, de fapt un amestec de comentarii din surse diverse despre felurite aspecte ale vieţii, comentarii scrise cu umor şi cu patos (n.t.).

[2] *The Idler*, un ciclu de eseuri, portrete, comentarii publicate de Samuel Johnson în *The Universal Chronicle, or Weekly Gazette* (1758—60); *The Spectator* (1711—12), una dintre cele mai faimoase publicaţii engleze din secolul al XVIII-lea, al cărei program („să învioreze moral prin haz şi să tempereze hazul prin morală") anunţă apropierea epocii luminilor; *The Tatler* (1709—11), partizană a „umanizării civilizaţiei"; *The Guardian* (1713), altă revistă care prevesteşte iluminismul; *The Rambler* (1749—52), al cărei scop era „îmbogăţirea şi rafinarea limbii engleze" (n.t.).

rioritatea acelor articole asupra oricăror altora care au apărut de-atunci în „*The Edinburgh*“ [1] sau „*The Quarterly*“ [2]. Era un foarte bun cunoscător al tuturor chestiunilor de genealogie și știa destul despre aproape toate familiile nobile din Anglia, pentru a putea spune din ce ramură se trăgeau toți cei care aveau vreo pretenție la un asemenea lux. Nutrea un respect deosebit pentru nobleța neamului. Și-a urmărit propriul său arbore genealogic pînă înainte de cucerirea normandă ; și ți-ar fi povestit, dacă ai fi stat să-l asculți, cum se întîmplase ca strămoșii lui, aidoma lui Cedric Saxonul [3], reușiseră să-și păstreze drepturile sub ocupația normandă. Iar acestea, ar fi spus el, nu fuseseră obținute prin amabilitatea servilă a familiei sale față de vecinii normanzi. Un oarecare Ealfried de Ullathorne, cîndva, își fortificase și își apărase nu numai castelul, ci și catedrala Barchester, existentă încă de pe atunci, pe vremea regelui Ioan [4], și respingîndu-l pe un oarecare Geoffrey De Burgh, iar domnul Thorne deținea întreaga relatare a asediului, scrisă pe pergament și ornamentată într-un chip foarte costisitor cu miniaturi. Nu avea importanță că nimeni nu reușea să descifreze scrisul, iar dacă cineva ar fi reușit totuși, nu ar fi înțeles limba. Domnul Thorne însă, putea să-ți dea, fără nici cea mai mică ezitare, orice amănunt în engleza obișnuită.

Ar fi nedrept să spunem că îi privea de sus pe cei din familii de obîrșie mai recentă. Nu o făcea. De multe ori, chiar se asociase cu asemenea oameni, și mulți dintre ei îi erau prieteni. Dar îi privea așa cum îi privesc marii milionari pe cei cu venituri mici, așa cum îi privesc cei care-l au pe Sofocle în degetul mic pe cei care nu știu deloc greaca. S-ar putea, fără îndoială, să fie niște oameni cumsecade, îndreptățiți la laude pentru calitățile lor, vrednici de admirație pentru talentul lor, foarte respectabili din toate punctele de vedere ; dar le lipsea acea virtute în-

---

[1] *The Edinburgh Review*, publicație literară liberală (1802—1929), foarte importantă mai ales în primul sfert al secolului al XIX-lea.

[2] *The Quarterly Review*, publicație literară al cărei prim număr a apărut în 1809 ; de-a lungul vremii, în paginile ei au colaborat unii dintre cei mai de seamă scriitori englezi.

[3] Unul dintre eroii principali ai romanului *Ivanhoe* de Walter Scott.

[4] Regele Ioan fără-de-țară (1199—1216).

tr-adevăr importantă. Astfel gîndea domnul Thorne : nimic n-ar fi putut să compenseze lipsa de sînge nobil ; nimic n-ar fi putut să-i neutralizeze efectele binefăcătoare. Într-adevăr, erau puţini cei în vinele cărora curgea un asemenea sînge, dar, cu atît mai mult, această calitate era importantă. Era o plăcere să-l asculţi pe domnul Thorne pledînd pentru această idee. Dacă ai fi fost atît de ignorant încît să presupui că cineva era de familie bună pentru că descindea dintr-o veche familie de baroni, şi-ar fi deschis larg ochii, cu o privire amuzantă de uimire afectată şi, cu modestie, ţi-ar fi reamintit că baronii existau doar de la Iacob I [1] încoace. Ar fi suspinat liniştit dacă i-ai fi vorbit despre sîngele pur al neamului Fitzgerald sau de Burgh ; nici nu recunoştea drepturile celor din familiile Howard sau Lowther ; şi pînă acum se referea la neamul Talbot ca la o familie care de-abia şi-ar fi căpătat pedigriul.

Vorbind odată despre o familie foarte răspîndită, al cărei nume primise onorurile a trei coroane nobiliare, ai cărei descendenţi reprezentau în Parlament circumscripţii electorale de un secol încoace, nu se întîmplase să nu aibă cel puţin un membru în fiecare guvern, o familie plină de strălucire, cum puţine mai sînt în Anglia, domnul Thorne îi califică pe toţi drept nişte „gunoaie". Nu voise să fie lipsit de respect faţă de aceşti oameni. Îi admira în multe privinţe, şi le recunoştea meritele fără invidie. A vrut doar să-şi exprime părerea că sîngele care le curgea prin vine nu era încă purificat de timp pentru atingerea perfecţiunii, nu ajunsese încă un sînge cu adevărat zeiesc, ca să-l poată numi *sînge* în sensul genealogic al cuvîntului.

Cînd i-a fost prezentat domnul Arabin pentru prima oară, domnul Thorne trase imediat concluzia că era unul din Arabinii de la Uphill Stanton. Domnul Arabin răspunse că era o rudă îndepărtată a familiei menţionate. La aceasta, domnul Thorne răspunse că înrudirea nu poate fi atît de îndepărtată. Domnul Arabin îl asigură că era atît de îndepărtată, încît cele două neamuri nu mai ştiau nimic unul de altul. Domnul Thorne rîse cu îngăduinţă şi îi explică domnului Arabin că nu exista acum nici o ramură a familiei sale, despărţită de trunchiul arborelui genealogic, mai vechi de domnia reginei Elizabeth ; încît

[1] Iacob I. Stuart, rege al Scoţiei (sub numele de Iacob al VI-lea), apoi şi al Angliei (1603—25).

domnul Arabin nu se poate declara îndepărtat. Domnul Arabin era fără nici un fel de îndoială un Arabin de la Uphill Stanton.

— Dar Uphill Stanton a fost vîndut familiei De Grey și a rămas în mîinile ei în ultimii cincizeci de ani, spuse parohul.

— Și după o sută cincizeci de ani, dacă am avea ghinionul să rămînă pentru atîta vreme tot în mîinile altora, continuă domnul Thorne, descendenții dumneavoastră nu vor greși cu nimic declarîndu-se ca parte a familiei de la Uphill Stanton. Slavă Domnului, nici un De Grey nu va reuși să cumpere acest titlu — și slavă Domnului, nici un Arabin și nici un Thorne nu-l va putea vinde.

În ceea ce privea politica, domnul Thorne era un conservator de nezdruncinat. Îi privea pe cei cincizeci și trei de troieni [1], care — precum ne spune domnul Dod — retezaseră comerțul liber în noiembrie 1852, ca pe ultimii patrioți adevărați rămași printre figurile notabile ale Angliei din acea vreme. Cînd veni și acea teribilă criză a comerțului liber, cînd legile cerealelor au fost abrogate de acești oameni pe care domnul Thorne îi considerase pînă atunci drept singurii mîntuitori posibili ai țării sale, rămase pentru un timp paralizat. Țara lui era pierdută ; dar aceasta nu mai conta. Și alte țări înfloriseră și decăzuseră, iar rasa umană continua să progreseze după cum voise Dumnezeu. Dar acum, orice urmă de încredere în loialitatea umană dispăruse pentru totdeauna. Nu era de-ajuns că venise dezastrul, trebuise să vină adus de cei care fuseseră priviți drept cei mai sinceri dintre adevărații patrioți. Se sfîrșise pentru totdeauna, în Anglia, cu politica făcută de gentlemani. Dacă ar fi fost călcat în picioare de un liberal, domnul Thorne ar fi reușit să suporte cu stoicismul unui conservator și al unui martir ; dar să fie părăsit și amăgit în asemenea hal de cei pe care-i sprijinise cu atîta sinceritate, în care avusese atîta încredere, era prea de tot. Încît încetă să mai fie interesat de politică și refuză să mai vorbească cu alții despre situația țării.

Acestea fuseseră impresiile domnului Thorne în primii doi sau trei ani după apostazia lui Sir Robert Peel ; dar,

---

[1] Aluzie la grupul de deputați din Camera Comunelor care a votat împotriva inițiativei guvernului Peel de a instaura comerțul extern liber (n.t.).

încetul cu încetul ,mînia sa, ca și a altora, se domoli. Începu din nou să iasă în lume, să frecventeze galeria Camerei și Bursa și să fie văzut la dineuri, cot la cot cu cîțiva dintre cei care îl trădaseră atît de amarnic și de laș. Era o necesitate să trăiască, iar acel plan al său de a evita lumea, nu-i dădu satisfacție. El, însă, ca și cei din jurul său care își păstraseră aceleași principii solide — oameni care-i semănau, fiind prea credincioși pentru a se da înapoi la strigătele unei gloate — își aveau felul lor propriu de a se consola. Se credeau a fi, și erau, singurii adevărați cunoscători ai unor anumite mistere eleusine, ai unor profunde și minunate ritualuri, care erau singurele prin care s-ar fi putut comunica într-adevăr cu zeii. Lor și numai lor le era dat să cunoască aceste taine și să le transmită generațiilor viitoare, dacă aceasta ar fi fost posibil, prin educarea atentă și secretă a copiilor lor.

Am citit cum diferite forme particulare și ciudate de venerație au fost transmise din veac în veac în sînul unor familii, familii care pentru ochii lumii aderaseră la o biserică obișnuită. Asemănătoare era și situația domnului Thorne. Învățase să asculte îndelung, cu mult calm, cum se vorbea despre refugiul în sine [1] ca despre un lucru de mult dispărut, deși știa în sinea sa că era încă un element viu în viața spirituală a unora. Avea chiar o anumită plăcere să știe că astfel de cunoștințe, care îi fuseseră transmise lui, erau interzise mulțimii. Se obișnuise să audă, chiar și de la gentlemanii din împrejurimi, că nu era chiar atît de groaznic comerțul acesta liber, și să audă acestea fără a protesta,deși era sigur în sinea sa că tot ce era mai bun în Anglia se sfîrșise odată cu refugierea sa în sine. Încerca, de fapt, cam aceleași sentimente pe care le simțise și Cato, atunci cînd fusese mîndru la gîndul că se va omorî pentru că romanii nu mai erau demni de numele lor. Domnul Thorne nu se mai gîndea să-și ia viața, fiind pe de-o parte creștin, iar pe de alta, avînd un venit de 4 000 de lire pe an ; plăcerea sa nu era însă mai mică din aceste cauze.

Domnul Thorne era un vînător și practicase acest sport, însă fără a exagera. Înaintea marii prăbușiri a politicii din

[1] Concepție mistică ai cărei inițiatori considerau că se pot refugia în propria lume interioară, protejîndu-se astfel împotriva oricăror influențe din afară, inclusiv împotriva acelora ale bisericii constituite (n.t.).

ţara sa, încurajase vînătoarea prin toate mijloacele posibile. Păzise cu atîta străşnicie vînatul, încît nici un curcan şi nici o gîscă nu se mai puteau arăta prin parohia St. Ewold. Se ocupase cu mai multă grijă de gardurile vii din jurul refugiilor de vînătoare, decît de plantarea stejarilor sau a zadelor. Îl preocupase mai mult tihna vulpilor, decît a oilor şi a mieilor. Nici o vînătoare nu se bucura de mai multă faimă decît cele de la Ullathorne : nu existau grajduri în care să fie primiţi cu mai multă ospitalitate caii unor călăreţi din cele mai îndepărtate locuri ; nici un om nu a spus mai multe, nu a scris mai multe sau nu a făcut mai mult pentru vînătoare. Teoria „refugiului în sine" s-ar putea extinde cu uşurinţă şi în regulile unei partide de vînătoare. Dar cînd a avut loc marea prăbuşire, cînd nobilul stăpîn al ogarilor de Barsetshire [1] l-a susţinut pe necredinciosul prim-ministru în Camera Lorzilor şi practic renunţă la orice urmă de cinste, de bărbăţie, la prietenii săi şi la onoarea sa în speranţa dobîndirii Ordinului Jartierei, atunci domnul Thorne se lipsi de vînători. Nu apucă să-şi distrugă gardurile vii, pentru că acesta n-ar fi fost un act demn de un gentleman. Nu şi-a omorît vulpile pentru că, din punctul său de vedere, aceasta ar fi fost o adevărată crimă. Nu a poruncit ca gardurile vii să nu mai fie îngrijite, sau ca pămînturile sale să fie interzise partidelor de vînătoare, pentru că aceasta ar fi fost ilegal, conform legilor nescrise care circulau printre nobilii de ţară. Dar lipsea de acasă ori de cîte ori era o partidă la Ullathorne, lăsa gardurile vii cu soarta lor, şi nu putea fi convins să-şi scoată haina roz de vînătoare din dulap sau caii din grajd. Acestea au durat doi ani, iar apoi, încetul cu încetul, şi-a revenit. Mai întîi apăru, ca din întîmplare, la o vînătoare din apropiere, pe un ponei, îmbrăcat în haina sa roz ; apoi, într-o dimineaţă, se duse pe jos să-şi vadă grajdurile lui preferate şi cînd, întîmplător, grăjdarul îi scoase armăsarul, nu refuză să-l încalece. Mai tîrziu, s-a lăsat convins de unul din cei cincizeci şi trei de nemuritori [2] să-şi aducă sculele de vînătoare în partea cealaltă a comitatului, pentru a-şi petrece două săptămîni acolo, el

[1] Comitat imaginar (în care se află şi Barchester), scenă a acţiunii din mai multe romane ale lui Anthony Trollope, cunoscute sub titlul generic de *Cronicile din Barsetshire* şi din care face parte şi cartea de faţă (n.t.).

[1] Membrii Camerei Lorzilor (n.t.).

și cîinii săi de vînătoare ; și așa, puțin cîte puțin, se întoarse la viața de odinioară. Dar la vînătoare, ca și în celelalte preocupări ale sale, era ajutat doar de acel sentiment lăuntric, de superioritate mistică asupra celor cu care respira același aer în viața sa de zi cu zi.

Domnul Thorne nu locuia singur la Ullathorne. Avea o soră, care era cu zece ani mai în vîrstă decît el, și care era de acord cu toate prejudecățile și părerile lui, cu atîta înverșunare, încît ajunsese o caricatură vie a tuturor defectelor fratelui ei. N-ar fi deschis niciodată vreo revistă modernă, nu dorea să vadă vreodată în salonul ei vreo revistă și nu și-ar fi murdărit degetele, sub nici un chip, cu vreo bucățică din „Times". Vorbea despre Addison [1], Swift [2] și Steele [3], de parcă ar fi fost încă în viață ; îl considera pe Defoe [4] drept cel mai cunoscut romancier al țării sale și vorbea despre Fielding [5] ca despre un tînăr dar un merituos începător în proza narativă. În ceea ce privește poezia, îi erau cunoscute nume pînă la Dryden [6], și o dată fusese ademenită în a citi *Răpirea buclei* [7] ; dar îl privea pe Spenser [8] drept poetul cu cel mai pur stil englezesc. Genealogia era scrînteala ei preferată. Acele lucruri ce constituie mîndria celor mai mulți genealogi, erau pentru ea demne de dispreț. Blazoanele și devizele familiilor n-o interesau cîtuși de puțin ; Ealfried de Ullathorne nu avusese nevoie de nici o deviză care să-l ajute să-l despice în două pe Geoffrey De Burgh ; și străbunicul lui Ealfried, uriașul Ullafrid, nu se folosise decît de propriile

---

[1] Joseph Addison (1672—1719), poet, pamfletar și om politic englez, reprezentant de seamă al tendințelor liberale și iluministe (n.t.).

[2] Jonathan Swift murise cu mai bine de un secol înaintea întîmplărilor povestite în cartea de față (n.t.).

[3] Richard Steele (1672—1729), poet și ziarist, fondator — împreună cu Addison — al lui *The Spectator* una dintre cele mai reprezentative publicații din epoca neoclasicismului și a începuturilor iluminismului englez (n.t.).

[4] Și de la moartea lui Daniel Defoe trecuse mai bine de un secol (n.t.).

[5] Henry Fielding a murit în 1754 (n.t.).

[6] John Dryden (1631—1700), unul dintre principalii reprezentanți ai clasicismului (n.t.).

[7] Poem eroi-comic de Alexander Pope, publicat în 1712 și, într-o versiune lărgită, în 1714 (n.t.).

[8] Edmund Spenser (1552 ?—1599), unul dintre cei mai de seamă poeți ai Renașterii engleze (n.t.).

sale brațe pentru a-l azvîrli de pe crenelurile propriului castel pe unul din verii conducătorului invaziei normande. Pentru ea, toate numele englezești moderne erau tot atît de insignifiante : Hengist, Horsa și altele asemănătoare erau singurele avînd pentru urechea ei acea nuanță adevărată a nobilimii. Ea nu era mulțumită decît dacă istoria unei familii începea înainte de saxoni și în mod sigur și-ar fi botezat copiii (dacă ar fi avut) cu nume străvechi de britoni. În unele privințe, nu era departe de Ulrica [1] lui Scott, și dacă ar fi fost vreodată cazul să blesteme, ar fi făcut-o în numele lui Mista, Skogula și Zernebock [2]. Dar nu fusese supusă îmbrățișărilor vreunui normand spurcat, precum fusese sărmana Ulrica, și nu asistase la nici un paricid, așa încît în sîngele ei nu curgea veninul. Nu blestema, ci mai degrabă binecuvînta. Aceasta o făcea însă într-un fel saxon foarte ciudat și stîngaci, de neînțeles pentru orice alt țăran decît cei de pe domeniul ei.

În politică, domnișoara Thorne fusese profund scîrbită de viața publică, datorită unor motive cu mult anterioare agitației din jurul legii cerealelor care, de fapt, nici nu o afectase prea tare. După cum credea, fratele său fusese un tînăr cam ușuratic, care se pripise, mînat de un temperament prea înflăcărat, ajungînd inerent la idei democratice. Acum, din fericire, văzînd nedreptățile din lume, revenise la un punct de vedere mai sănătos. Încă nu se împăcase cu reforma sistemului electoral și se mai văita în sinea ei de decăderea la care ajunsese primul-ministru, decădere dovedită cu prilejul legii emancipării catolice. Dacă ar fi fost întrebată pe cine crede ea că ar trebui să aleagă regina drept consilier, probabil că l-ar fi desemnat pe lordul Eldon ; și dacă i s-ar fi reamintit că acest venerabil domn nu mai exista, în carne și oase pentru a ne ajuta, probabil că ne-ar fi răspuns cu un oftat, că numai morții ne pot ajuta în acest moment.

În ceea ce privea religia, domnișoara Thorne era o adevărată preoteasă druidă. Nu vreau să se înțeleagă că lua încă parte în zilele noastre la vreun sacrificiu omenesc, sau că era de fapt ostilă bisericii creștine. Adoptase reli-

---

[1] Personaj din *Ivanhoe* de Walter Scott, vrăjitoarea saxonă care dă foc castelului Torquilstone al normandului Front de Boeuf și piere în flăcări (n.t.).

[2] Zeități din vechea mitologie saxonă (n.t.).

gia creștină ca pe o formă mai liniștită de cult decît aceea însușită de strămoșii ei și, de fiecare dată cînd se slujea de această credință, o făcea pentru a demonstra că nu avea prejudecăți împotriva reformei, atîta timp cît se putea dovedi că reforma era salutară. Această reformă fusese cea mai modernă din cele acceptate de ea, în ciuda faptului că femeile britanice renunțaseră la vopsitul feței și trecuseră la rochii încă înainte de Sfîntul Augustin. Totuși, acel stadiu intermediar prin care trecuseră femeile și care îmbina vopselele cu rochiile nu găsese o adeptă în domnișoara Thorne.

Dar totuși era o preoteasă druidă, regretînd că nu cunoștea amănuntele obiceiurilor și datinelor din biserica ei. Vorbea uneori despre (și tot timpul se gîndea la) acele lucruri minunate, de mult apuse, deși nu avea nici cea mai vagă idee de ceea ce ar fi putut fi aceste lucruri minunate. Își imagina că existase o anume puritate, care dispăruse acum : că preoții noștri fuseseră înzestrați cu adevărată evlavie, iar poporul, cu o blîndețe simplă — păreri care, din păcate, nu erau confirmate de istorie. Era obișnuită să vorbească despre Cranmer [1], de parcă ar fi fost cel mai dîrz și cel mai credincios dintre martiri, și despre regina Elizabeth, de parcă singura ei năzuință în viață ar fi fost credința protestantă pură a poporului ei. Ar fi fost o crudzime să o dezamăgești, dacă ar fi fost cu putință ; dar ar fi fost imposibil să o convingi că primul era un preot oportunist, gata să facă orice pentru a-și păstra rangul, și că cea de-a doua era în fond o sprijinitoare a papalității, cu singura condiție ca ea să-și fie propriul papă.

Și astfel, domnișoara Thorne continua să ofteze și să regrete, privind în urmă la drepturile divine ale regilor de odinioară ca la singura condiție necesară pentru întemeierea unei epoci de aur, și nutrind în adîncul inimii o speranță frumoasă dar nemărturisită că, odată și-odată, o să fie repus în drepturi un membru exilat al familiei Stuart. Cine ar fi avut inima s-o lipsească de bucuria acestor suspine, sau de regretele ei atît de dulci ?

Ca fizic și îmbrăcăminte era perfectă și, mai mult, era conștientă de această perfecțiune. Era o bătrînă măruntă, elegantă, cu un chip rozaliu, care mai păstra încă urme

[1] Thomas Cranmer (1489—1556), arhiepiscop de Canterbury, militant din timpul Reformei (n.t.).

ale strălucirii din tinerețe. Era mîndră de culoarea obrajilor săi, mîndră de părul său argintiu pe care îl purta în buele scurte, mijind pe sub boneta elegantă din dantelă albă, de jur împrejurul feței. (I se rupea inima doamnei Quiverful cu cele șapte fete ale ei, cînd se gîndea la cîți bani se dădeau pe aceste dantele.) Era mîndră de dinții săi, care erau încă albi și mulți, mîndră de privirea sa veselă și luminoasă, mîndră de mersul ei cu pași mărunți și sprinteni, și foarte mîndră de piciorușele mici cu care păşea atît de elegant. Era mîndră, da, foarte mîndră, de brocartul în care obișnuia să umble înveșmîntată prin salonul ei.

Știm care era obiceiul lui lady Branksome :

Douăș'nouă cavaleri de seamă
Scuturile-și pun în Branksome Hall.

Obiceiurile doamnei din Ullathorne nu erau atît de războinice, dar nu s-ar putea spune că ar fi fost mai puțin costisitoare. S-ar fi putut mîndri că douăș'nouă de rochii de mătase ar putea fi găsite în camera ei, toate una și una. Cele douăș'nouă de scuturi ale eroilor scoțieni erau mai puțin capabile să înfrunte un atac. Domnișoara Thorne, cînd era complet îmbrăcată, s-ar putea spune că era înarmată pînă în dinți, și din cît i-a fost dat să vadă vreunui muritor, ea era veșnic complet îmbrăcată.

Pentru toate aceste veșminte pompoase, domnișoara Thorne nu era datoare generozității fratelui său. Avea un venit propriu foarte mulțumitor, pe care îl împărțea între copiii rudelor ei, îmbrăcămintea sa și săraci, cea mai mare parte revenind celor din urmă. Încît ne putem închipui că, în ciuda micilor ei nebunii, nu era rău văzută. Credem că i-am enumerat toate nebuniile. Virtuțile îi erau prea numeroase pentru a le putea înșira, și nu îndeajuns de interesante încît să merite a fi înșirate.

Cum tot vorbim despre familia Thorne, trebuie menționate și cîteva amănunte despre casa în care locuiau. Nu era o casă mare, nici frumoasă, nici măcar nu era, dintr-un punct de vedere modern, o casă comodă : dar cei care îndrăgeau acea culoare și acele ornamente tipice stilului cu adevărat Tudor, considerau această casă drept o adevărată bijuterie. Am vrea să fim considerați și noi printre aceia și am dori să profităm de această ocazie pentru a ne ex-

prima surprinderea că frumuseţile arhitecturii englezeşti sînt atît de puţin cunoscute de englezi şi de englezoaice. Ruinele Coliseului, Campanila din Florenţa, San Marco, domul din Köln, Bursa din Paris şi Notre Dame au ajuns pentru turiştii noştri nişte cuvinte familiare ; în schimb, nu ştiu nimic despre minunăţiile din Wiltshire, Dorsetshire şi Somersetshire. Mai mult, ar trebui să ne întrebăm dacă nu cumva mulţi dintre călătorii cunoscuţi, oameni care şi-au întins cortul la poalele Muntelui Sinai, nu cumva nici nu ştiu că ar exista acele minuni la Wiltshire, Dorsetshire şi Somersetshire. Îi rugăm să meargă şi să vadă.

Casa domnului Thorne se numea Curtea de la Ullathorne şi se numea astfel pe bună dreptate ; casa în sine forma două laturi ale unui pătrat completat pe celelalte două laturi de un zid de vreo douăzeci de picioare. Acesta era un zid făcut din pietre tăiate, tăiate însă destul de grosolan, în zilele noastre destul de tocite, dar de o culoare bogată, gălbuie, de piele proaspăt tăbăcită, culoare datorată celor trei secole de creştere necontenită a lichenilor. Coama zidului era ornată cu două bile imense de piatră, de aceeaşi culoare cu zidul propriu-zis. Intrarea în curte se făcea prin nişte porţi de fier, atît de masive, încît nimeni n-ar fi reuşit să le deschidă sau să le închidă cu uşurinţă şi. prin urmare, rareori le mai mişca cineva. De la poartă porneau oblic două poteci, străbătînd curtea ; cea din stînga ajungînd la intrarea principală, în colţul format de cele două aripi ale casei. iar cea din dreapta ducînd la intrarea din spate, în colţul îndepărtat al aripii mai lungi a clădirii.

Pentru adepţii de acum ai caselor confortabile, ar fi multe de obiectat în legătură cu vechea curte de la Ullathorne, unde nici o trăsură nu poate fi adusă pînă la intrarea principală. Dacă se întîmplă să intri într-adevăr la Ullathorne, dragă cititorule, trebuie s-o faci pe propriile tale picioare, sau cel mult în cărucior de invalid. Nici un vehicul tras de cai nu pătrunde prin acea poartă de fier. Dar aceasta nu-i nimic faţă de următoarea oroare care te va întîmpina. Intrînd pe uşa principală, fără a străbate vreun portal prea impunător, te găseşti deodată în sufragerie. Cum, — nici un vestibul ? ! ar exclama prietenul meu iubitor de lux, obişnuit cu tot confortul unei vieţi moderne. Ba da, dragul meu domn ; există o sală mare, dacă ai binevoi doar să o observi ; o adevărată sală veche

englezească de dimensiuni mai mult decît mulţumitoare pentru o familie de nobili de ţară ; dar ne pare rău, nu e nici o sufragerie.

Atît domnul cît şi domnişoara Thorne erau mîndri de această ciudăţenie a casei lor, deşi fratele fusese cîndva tentat de prietenii lor să o modifice. Erau fericiţi ştiind că ei, ca şi Cedric, îşi luau cina de-a dreptul în sala cea mare a casei, deşi o făceau în *tête-à-tête*. Dar, cu toate că nu recunoşteau, simţeau inconvenienţa unui astfel de aranjament şi încercau să-l remedieze. Un paravan imens despărţea uşa intrării principale şi o parte din sală de rest, şi din colţul astfel format o a doua uşă ducea la un coridor care mergea de-a lungul aripii mai lungi a casei, pe lîngă curte. Atît cititorul meu, cît şi eu însumi sîntem nepricepuţi la topografie, dacă nu este destul de clar că sala mare constituie parterul aripii mai mici a casei, cea care fusese în stînga cînd am intrat pe poarta de fier şi că ea ocupă întreaga aripă. De asemenea, trebuie să se înţeleagă că sala dă, cu cele trei ferestre pătrate cu montanţii de piatră, înspre o peluză cu iarba tăiată scurt, fiecare fereastră fiind împărţită într-o bucată mai mare la bază şi una mai mică deasupra, şi fiecare porţiune este din nou împărţită în cinci de nişte rame de piatră. S-ar putea să existe ferestre care dau mai multă lumină decît acestea, şi este adevărat, precum ar remarca prietenul meu utilitarist, că scopul unei ferestre este tocmai de a da lumină. N-o să-l contrazic în această privinţă. Într-adevăr, nici n-aş putea. Şi totuşi, voi muri cu convingerea că nici o descriere a vreunei ferestre nu este capabilă, nici pe jumătate, să aducă atîta fericire omenirii precum cea de la curtea Ullathorne. Cum— nici un bovindou ? întrebă domnişoara Diana de Midellage [1]. Nu, domnişoară Diana ; nici măcar un singur bovindou, oricît ar părea de frumos un bovindou. El nu dă aceeaşi senzaţie de confort liniştitor englezesc. Fie ca bovindourile să împodobească colegiile sau palatul pe jumătate oficial al vreunui lord ; dar pentru sala unor doamne din privincie, a unor oameni simpli, nepretenţioşi, nimic nu poate egala ferestrele pătrate cu montanţii de piatră ai arhitecţilor din epoca Tudor.

De jur împrejurul sălii, atîrnau portretele insipide ale femeilor din familie, pictate de Lely şi altele searbăde de

[1] Se citeşte ca şi *middle age* — între două vîrste ; *The Middle Ages* înseamnă Evul Mediu (n.t.).

Kneller, cu bărbații Thorne îmbrăcați în uniforme militare ; fiecare Thorne pus pe cîte un panou al lambriului, se afla la locul său. În capătul îndepărtat al sălii se afla un cămin imens, veșnic prilej de ceartă între cei doi frați. Un grătar vechi, care putea ține aproape o sută de funți de cărbune, fusese pus în vatră de tatăl domnului Thorne. Bineînțeles, acest cămin fusese destinat încălzirii cu lemne, și pirostriile de fier montate în acest scop, mai erau încă în picioare, deși erau pe jumătate acoperite de zidăria grilei. Domnișoara Thorne dorea să se revină la pirostrii. Această creatură cumsecade și bătrînă era gata oricînd să revină la orice, și dacă ar fi fost încurajată mai des, fără doar și poate că după un timp și-ar fi dat seama că degetele au apărut înaintea furculițelor, și ar fi acționat în consecință. Dar în chestiunea căminului, domnul Thorne nu voia să revină. Nobilii de țară din împrejurimi aveau cu toții grile confortabile în sufragerie. Nu era chiar genul de om care ar fi sugerat o modernizare ; dar pînă acum, nu avea atîtea prejudecăți încît să desființeze ceea ce tatăl său îi pregătise. Domnul Thorne, ce-i drept, sugerase cîndva că s-ar fi putut, cu puțină ingeniozitate, să facă în așa fel încît ușa de la intrare să fie modificată, pentru a da măcar în hol ; dar auzind aceasta, sora lui, Monica — așa o chema pe domnișoara Thorne — căzu la pat bolnavă și zăcu o săptămînă. Și înainte de a-și părăsi camera, a căpătat promisiunea fratelui său că intrarea nu va fi modificată atîta timp cît va trăi ea.

În capătul sălii mari, vizavi de cămin, era o ușă care ducea într-un salon, tot atît de mare și de luminat de niște ferestre perfect identice cu cele din sală. Și, totuși, aspectul salonului era cu totul altul. Era tapetat, iar tavanul — care în sala mare lăsa să se vadă grinzile vechi — aici era zugrăvit și finisat cu o cornișă modernă. Salonul domnișoarei Thorne sau, precum îl numea ea, refugiul [1] ei, era o cameră minunată. Ferestrele dădeau de-a dreptul spre grădina minunat îngrijită ; chiar în fața ferestrelor erau răzoare de flori așezate în rînduri stricte, sobre și superbe, fiecare rînd în parte fiind înconjurat cu piatră ; mai încolo era un parapet pe care se aflau urne și imagini — căprioare, nimfe, satiri și un trib întreg ai urmașilor lui Pan — și apoi, mai departe, o pajiște minunată care undulia spre

[1] În original, *withdrawing-room*, joc de cuvinte : *to withdraw* = a se retrage ; *drawing room* = salon (n.t.)

un gard mărunt ce separa grădina de parc. Cabinetul domnului Thorne era după salon, și dincolo de el erau bucătăria și dependințele. Din holul sus-amintit se deschideau uși, atît înspre refugiul domnișoarei Thorne, cît și spre biroul domnului Thorne ; holul, ajungînd la ultima încăpere, se lățea făcînd loc scărilor imense, negre, de stejar ce duceau spre camerele de sus.

Acesta era interiorul curții Ullathorne. Dar descriind-o astfel, poate puțin prea amănunțit, am vrea să spunem totuși că nu este acesta interiorul spre care am vrea să atragem atenția turistului englez, deși l-am sfătui să nu piardă vreo ocazie legitimă de a-l cunoaște cît de cît. Împrejurimile curții de la Ullathorne sînt într-adevăr frumoase. Să-i îngăduim acestui turist să intre, măcar în grădină, să se arunce pe pajiștea moale, chiar de vizavi de colțul exterior al casei. De acolo va avea două perspective și se va bucura de ceea ce este atît de minunat — spațiul vast al frumuseții arhitecturale, fără monotonia datorată unei singure linii lungi.

Coloana de la Ullathorne este într-adevăr remarcabilă. Toată casa are acea nuanță plăcută a pielii proaspăt tăbăcite, nuanță care nu poate fi dată de nici o piatră, decît dacă are pe ea, de secole, acea vegetație bogată. Lovește zidul cu mîna și o să ți se pară că pietrele nu au nici un înveliș, dar dacă îl freci cu atenție, vei observa că această culoare îți rămîne pe degete. Nici un pictor nu a reușit să obțină această culoare densă, așternută de anii care s-au îngrămădit unul peste altul.

Ullathorne este o clădire înaltă pentru o casă de țară, avînd trei caturi : și la fiecare cat, ferestrele sînt la fel cu cele descrise, deși le variază mărimea și unghiul pe care îl fac cu zidul casei. Cele de la parter sînt toate la fel, atît ca mărime cît și ca poziție. Dar cele de sus sînt neregulate, și ca mărime și ca așezare, iar această neregularitate dă clădirii o înfățișare ciudată și pitorească. În vîrf, pe fiecare latură, se întinde un parapet scund, aproape ascunzînd acoperișul, iar în colțuri apar alte imagini de căprioare și de satiri.

Aceasta este casa Ullathorne. Dar trebuie să spunem cîteva cuvinte în legătură cu drumul spre ea, cuvinte în care vom include și descrierea bisericii. Străvechea biserică pitorească de la St. Ewold se înalță chiar în fața porților de fier ale curții, și e aproape complet înconjurată

de ramurile teilor, aceştia formînd o alee ce ajunge la casă venind din două părţi. O alee încîntătoare ; dar în ochii unora, ea şi-ar pierde mult din frumuseţe, pentru simplul motiv că drumul dintre copaci nu intră pe proprietatea familiei Thorne. Este o alee publică ; mărginită de tufişuri şi cu fîşii late de iarbă unde cresc teii, de o parte şi de alta a drumului. Curtea Ullathorne, deci, nu este complet înconjurată de pămînturile ei, deşi domnul Thorne este stăpînul tuturor terenurilor vecine. Aceasta nu-l deranjează însă prea tare. Oamenii, cînd îşi cumpără proprietăţi, se gîndesc mult la astfel de probleme, dar cei care trăiesc unde au trăit şi strămoşii lor de ani de zile, nu simt această inconvenienţă. Niciodată nu li s-a părut, nici domnului, nici domnişoarei Thorne, că n-ar fi destul de izolaţi doar pentru că oricine din lumea largă putea, dacă dorea, să meargă sau să călărească pe lîngă porţile de fier. Acea parte a lumii largi cu astfel de obiceiuri era totuşi destul de mică.

De un an, doi încoace aşa erau cei din familia Thorne de la Ullathorne. Aşa sînt, credem noi, locuitorii multor case englezeşti de ţară. Fie ca multă vreme să treacă pînă ce numărul lor va scădea !

Capitolul XXIII

DOMNUL ARABIN ÎŞI ŢINE PRIMA PREDICĂ LA ST. EWOLD

ÎN DIMINEAŢA ZILEI DE DUMINICĂ, arhidiaconul împreună cu cumnata sa şi cu domnul Arabin au pornit spre Ullathorne, precum rămăsese stabilit. Pe drum, noul paroh a recunoscut că e foarte emoţionat la gîndul că va trebui să se întîlnească pentru prima oară cu enoriaşii săi. Spunea că întotdeauna s-a simţit cît se poate de ruşinat şi cuprins de o mult prea mare ti-

miditate, care l-a împiedicat de multe ori să încerce ceva nou ; iar acum avea acest sentiment atît de puternic, încît se temea că nu va reuşi să se descurce în amvonul din St. Ewold. Mai spunea că ştie că ochii aceia mici şi pătrunzători ai domnişoarei Thorne vor fi aţintiţi asupra sa şi că nu vor fi de acord cu el. Toate acestea au fost luate în rîs de arhidiacon. El nu ştia, şi nici nu ştiuse vreodată ce înseamnă să fii ruşinos. El nu putea concepe, cum domnişoara Thorne, înconjurată de atîţia ţărani din Ullathorne, şi de cîţiva dintre cei mai săraci oameni din suburbiile Barchesterului, ar putea să tulbure stăpînirea de sine a unui om obişnuit să vorbească în faţa unei congregaţii atît de distinse, cum era cea de la St. Mary din Oxford şi se mulţumi să rîdă de modestia domnului Arabin.

Domnul Arabin începu să aducă argumente în sprijinul său. El încercă să explice că această trecere de la St. Mary la St. Ewold era la fel de covîrşitoare pentru el, pe cît ar fi fost trecerea de la St. Ewold la St. Mary. N-ar fi, oare, un nobil constrîns, printr-o împrejurare sau alta, să se întovărăşească cu nişte lucrători de la drumurile publice, tot atît de intimidat de batjocura noilor săi tovarăşi, pe cît ar fi şi lucrătorul de la drumuri publice, dacă s-ar pomeni dintr-o dată alături de nobili ? La aceasta, arhidiaconul exclamă cu un hohot de rîs că o va înştiinţa pe domnişoara Thorne că noul său paroh a comparat-o cu un muncitor de la drumurile publice. Eleanor, însă, declară că o astfel de concluzie este exagerată ; o comparaţie poate să fie foarte justă ca proporţii, şi totuşi să nu se potrivească cu lucrurile care au fost comparate. Dar domnul Arabin continuă să-şi argumenteze punctul de vedere, în ciuda zeflemelilor arhidiaconului şi a argumentelor lui Eleanor. El a spus că o tînără ar putea să cînte cu un calm perfect o bucată dificilă într-o încăpere ticsită de străini şi, totuşi, cînd se află printre cei mai apropiaţi prieteni ai săi, să nu fie în stare să se exprime într-o limbă inteligibilă, nici despre subiectul cel mai obişnuit, dacă e obligată să cînte stînd cocoţată pe o ladă în mijlocul acestor prieteni. Totul e o chestiune de educaţie, iar el, la vîrsta de patruzeci de ani, crede că este prea tîrziu să se educe din nou.

Eleanor nu a fost de acord cu exemplul, susţinînd că ea ar putea vorbi cu uşurinţă de pe orice ladă, despre

lucruri familiare, despre rochii, despre sugari sau despre cum se gătește carnea de oaie, cu condiția ca lada să fie destul de mare ca să nu-i fie frică că o să cadă ; și asta, chiar dacă ar ști bine că e ascultată de toți prietenii. Arhidiaconul era convins că ea n-ar reuși să scoată un cuvînt ; cea ce, însă, nu a putut fi considerat un argument în favoarea domnului Arabin. Domnul Arabin a spus că va face această experiență cu doamna Bold și, într-o zi, o va urca pe o ladă cînd casa o să-i fie plină de oaspeți. Eleanor a fost de acord, punînd condiția însă ca oaspeții să fie oameni de rangul lor, iar arhidiaconul se întrebă dacă, punînd o asemenea condiție, îl includea și pe domnul Slope, jurînd că dacă ar fi așa, atunci în mod cert această experiență nu va avea loc în salonul de la Plumstead.

Și tot așa, discutînd, au ajuns la porțile de fier ale curții de la Ullathorne.

Domnul și domnișoara Thorne gata îmbrăcați pentru biserică, își așteptau oaspeții în salon și i-au întîmpinat cu căldură. Arhidiaconul era un vechi prieten al casei. Era un cleric de modă veche, iar aceasta o făcea pe domnișoara Thorne să-l privească într-o lumină favorabilă. Dintotdeauna fusese un adversar al comerțului liber, încă de cînd apăruse pentru prima dată ca subiect de dezbateri ; iar acum, de cînd nu mai era de mult o chestiune de actualitate, el, fiind un cleric, nu mai era obligat — spre deosebire de mulți dintre colegii săi conservatori din lumea laică — să-și exprime noile sale păreri. Putea fi considerat astfel ca un susținător al celor cincizeci și trei, și demn deci de prietenia domnului Thorne. Micul clopot suna, iar populația rurală a parohiei stătea pe alee, sprijinindu-se de gardul bisericii sau de zidurile vechii curți, nerăbdătoare să-l vadă pe preotul cel nou în momentul în care ar fi trecut din curte spre casa parohială. Servitorul arhidiaconului îi și aștepta acolo cu veșmintele.

Au pornit cu toții, iar cînd doamnele au intrat în biserică, cei trei bărbați au zăbovit o clipă pe alee, pentru a-i permite domnului Thorne să-i prezinte parohului pe cei mai de seamă membri ai parohiei.

— Iată-i pe epitropii noștri, domnule Arabin : fermierul Greenacre și domnul Stiles. Domnul Stiles este stăpînul pămînturilor din drumul spre Barchester ; sînt niște epitropi foarte buni.

— Şi sper că nu prea severi, zise domnul Arabin, în timp ce cei doi îşi dusceră mîna la pălărie şi făcură o plecăciune, conform obiceiului de la ţară, asigurîndu-l că sînt foarte bucuroşi că au onoarea să-l vadă şi au adăugat că vremea este foarte bună pentru recolta din acest an. Domnul Stiles fiind un om oarecum obişnuit cu viaţa de oraş, avea o părere excelentă despre propria-i importanţă şi nu dorea să-i lase noului preot impresia greşită cum că el, în calitate de epitrop, ar fi cel care trebuie să aibă grijă în timpul slujbei de copiii neastîmpăraţi. Aşa înţelesese aluzia la severitate a domnului Arabin şi se grăbise să explice, precizînd că de ăia mici are grijă Sexton Clodheve şi poate că, din cînd în cînd, umblă oleacă prea mult bătul prin biserică în timpul slujbei. Ochii domnului Arabin sclipiră cînd i se încrucişă privirea cu a arhidiaconului ; zîmbi în sinea sa, dîndu-şi seama cît de ignorante erau ajutoarele sale în ce priveşte atribuţiile lor şi grija pe care erau datoare să o aibă, chiar şi grija faţă de el.

Domnul Arabin citi un fragment din Scriptură şi îşi ţinu predica. Orice om ar fi fost măcar puţin stingherit, oricît de obişnuit ar fi fost cu Scriptura, văzîndu-i pe fermieri cum ciulesc urechile cu nişte figuri de cunoscători şi se apucau în sinea lor să măsoare dacă noul preot se ridică sau nu la nivelul celui care nu se mai afla printre ei de o bună bucată de vreme. Pentru moment, îl măsurară în minte, tăcuţi ; dar foarte repede chestiunea deveni subiect de discuţie pentru bătrînii de la St. Ewold care păşeau pe lîngă mormintele acoperite cu iarbă ale copiilor şi strămoşilor lor. Dar adevărul este că nivelul care fusese atins cîndva de bietul bătrîn, domnul Goodenough, nu fusese prea înalt, încît puţini erau cei de faţă care nu s-au declarat mulţumiţi de felul cum domnul Arabin şi-a îndeplinit îndatoririle, în ciuda agitaţiei sale sufleteşti ce îl stăpînise la început şi era gata să-l scoată din sărite pe arhidiacon.

Dar predica era adevărata lui piatră de încercare. De multe ori ne surprinde cum nişte oameni foarte tineri pot avea curajul să predice pentru prima dată în faţa unei congregaţii străine. Nişte bărbaţi (de fapt doar nişte băieţandri care de-abia au părăsit ceea ce în nici un caz nu am putea numi o şcoală, ci mai degrabă un seminar

făcut să le înghită banii de taxe școlare, tineri ale căror gînduri au stat mai mult la întrecerile de canotaj, la cricket și la petreceri stropite din belșug cu băuturică) se urcă într-un amvon, mult deasupra capetelor mulțimii smerite, nu pentru a-i citi cuvintele Domnului, ci pentru a predica propriile cuvinte, în speranța luminării celor ce-i ascultă. Ni se pare ciudat cum ei nu amuțesc în fața noii și îngrozitor de solemnei situații în care sînt puși. Cum aș putea eu, la douăzeci și trei de ani, fără să fi petrecut încă, de cînd mi s-a dat acest dar al gîndirii, nici măcar zece zile ca să meditez cu adevărat, cum aș putea să-i învăț pe oamenii aceștia cu bărbi cenușii care, după ce au cugetat atîta amar de vreme, s-au apropiat atît de mult de mormînt ? Aș putea eu să le explic ce îndatoriri au ? Aș putea să le dezvălui ceea ce nici eu însumi nu am înțeles perfect și ceea ce, după ani de meditație, ar putea să le fie atît de clar ? Noul meu privilegiu, de preot al lui Dumnezeu, mi-a adus cu sine oare și capacitatea de a îndeplini minunata muncă de predicator ?

Trebuie să credem că astfel de gînduri îi frămîntă pe tinerii clerici, și totuși ei reușesc, cu o aparentă ușurință, să treacă de această dificultate, aproape insurmontabilă pentru noi. Nu au fost niciodată hirotonisiți prin puterea mîinii unui episcop — s-ar putea ca în această mînă să existe ceva care să dea curaj spiritului și să alunge orice urmă de modestie, de altfel normală pentru tineri. Noi însă, credem că dragostea adîncă purtată de Dominic Sampson [1] elevilor săi nu ni-l apropie mai mult decît reușește să o facă inima sa sfioasă, datorită căreia s-a arătat în amvon lipsit de grai și de glorie, cînd urcase acolo într-o încercare zadarnică de a propovădui învățăturile lui Dumnezeu.

Există o regulă în biserica noastră prin care se interzice tinerilor clerici să țină o anumită parte din slujbă. Dezlegarea de păcate nu poate fi citită decît de anumite ranguri de clerici. Dacă nu se află un astfel de preot în biserică, congregația nu poate beneficia de o asemenea dezlegare și trebuie ca fiecare să și-o îndeplinească singur. Această lege este probabil foarte importantă, deși rareori se întîmplă ca necesitatea ei să fie pe deplin înțeleasă.

---

[1] Personaj din romanul *Guy Mennering* de Walter Scott (n.t.).

Dar această interdicţie care se referă la tineri, ar fi mult mai apreciată dacă ar fi extinsă şi la predici. Singura problemă e că unele congregaţii au încercat din răsputeri să nu-i avanseze pe tinerii clerici la ranguri preoţeşti. Clericii lipsiţi de dreptul de a predica ar fi atît de căutaţi, încît ar fi mituiţi pentru a rămîne tot atît de incompetenţi.

Domnul Arabin, însă, nu a fost stingherit de modestia tinereţii şi a reuşit să-şi ţină predica chiar mai bine decît reuşise cu slujba. Se hotărîse să comenteze două versete din cea de-a doua epistolă a lui Ioan : „Oricine o ia înainte şi nu rămîne în învăţătura lui Hristos nu are pe Dumnezeu ; cel ce rămîne în învăţătura Lui, acela are şi pe Tatăl şi pe Fiul. Dacă cineva vine la voi şi nu aduce învăţătura, să nu-l primiţi în casă şi să nu-i ziceţi «Bun venit !»". Le-a spus că această casă a lor, la care se făcea aluzie, era tocmai această biserică în care le vorbea el pentru prima dată ; că felul cel mai călduros şi mai nimerit de a-i spune bun-venit este de a-i asculta cu răbdare învăţăturile dobîndite din cuvintele lui Dumnezeu ; dar că nu ar putea să aştepte de la ei o asemenea îngăduinţă, atîta timp cît nu îi va învăţa această mare doctrină creştinească, a armonizării cuvintelor cu credinţa. Apoi a dezvoltat ideea, dar nu prea mult, iar după douăzeci de minute a reuşit să-i trimită pe noii săi prieteni spre budincile şi berbecii lor fripţi, foarte încîntaţi de noul paroh.

Apoi a urmat prînzul de la Ullathorne. De cum au intrat în sala mare, domnişoara Thorne îi luă mîna domnului Arabin şi-l asigură că îl primeşte în casa sa, în templul în care ea se închină, şi îi urează bun-venit din toată inima. Domnul Arabin a fost înduioşat şi i-a strîns mîna acestei fete bătrîne, fără să rostească vreun cuvînt. Apoi domnul Thorne şi-a exprimat speranţa că domnul Arabin a tras concluzia că biserica se poate umple fără dificultate, iar domnul Arabin i-a răspuns că speră într-adevăr să reuşească aceasta, îndată ce se va obişnui să se facă auzit în întreaga clădire. Apoi s-au aşezat cu toţii în faţa bunătăţilor.

Domnişoara Thorne a avut o deosebită grijă de doamna Bold. Eleanor mai purta încă straiele de văduvă, încît dădea acea impresie de maternitate, gravă şi tristă, atît

de obișnuită în ultimul timp la văduve. Aceasta o făcu pe domnișoara Thorne să-și deschidă inima sa bună și să-și privească tînăra musafiră ca și cum niciodată nu s-ar putea face prea mult pentru ea. Îi îngrămădi pui și șuncă pe farfurie și îi umplu un pahar plin ochi cu vin de Porto. Cînd Eleanor, căreia nu-i păruse rău că i se turnase atît, bău puțin din pahar, domnișoara Thorne încercă îndată să i-l umple din nou. De data aceasta, Eleanor protestă, dar degeaba : domnișoara Thorne îi făcu cu ochiul și dădu din cap șoptindu-i că ăsta este cel mai bun lucru și că el trebuie făcut și că știe ea prea bine cum e cu treburile astea : și o rugă pînă la urmă pe doamna Bold să bea și să nu-i pese de nimeni.

— E de datoria dumitale să te fortifici, îi spuse la ureche tinerei mame ; nu numai dumneata depinzi de asta... Și astfel o ghiftui pe Eleanor cu friptură rece de pui și cu vin de Porto. Cum se întîmplă, oare, că nevestele oamenilor săraci, care nu se ghiftuiesc cu friptură rece de pui sau cu vin de Porto, își cresc copiii fără probleme, în timp ce nevestele de oameni avuți, mîncînd și bînd tot ce-i mai bun, nu sînt în stare să facă și ele același lucru, iată o întrebare ce trebuie dezbătută de doctori și de mame : să-i lăsăm pe ei să ne dea răspunsul.

Apoi domnișoara Thorne a fost nemaipomenită cu sfaturile ei în privința dinților. De cîteva zile, micuțul Johny Bold avusese probleme cu primii săi dinți și, datorită francmasoneriei doamnelor, domnișoara Thorne își dădu seama de acest fapt înainte ca Eleanor să fi ajuns la jumătatea aripioarei. Bătrîna îi prescrise de îndată o rețetă care fusese foarte la vogă în tinerețea bunicii sale și o preveni pe Eleanor cu o voce foarte serioasă că ar trebui să se ferească de aberațiile medicinii moderne.

— Îi iei bucata de coral, draga mea, îi șoptise ea, și o freci bine cu suc de morcovi ; o freci pînă se usucă zeama și apoi i-o dai să se joace cu ea...

— Dar n-are nici o bucată de coral ! se miră Eleanor.

— N-are coral ! exclamă domnișoara Thorne, cu o impetuozitate aproape mînioasă. Nu are coral — dar cum vrei să-și întărească dinții ? Ai elixirul Daffy ?

Eleanor încercă să explice că nu are. Nu-i fusese recomandat de domnul Rerechild, doctorul din Barchester

care îi îngrijea ; apoi, tînăra mamă aduse vorba despre un succedaneu revoltător de modern, pe care idolii domnului Rerechild îl învățaseră să-l recomande.

Domnișoara Thorne o privi foarte sever :

— Ai grijă, draga mea — zise ea —, să fii sigură că știe ce face ; ferește-te să nu-ți distrugă băiețelul. Dar... Și se opri, tristă, continuînd apoi mai curînd cu părere de rău decît cu mînie : dar, de fapt, nu știu în cine mai poți avea încredere în Barchester. Bietul doctor Bumpwell, într-adevăr...

— Dar, domnișoară Thorne, a murit de cînd eram copil.

— Da, draga mea, așa e ; și ce zi nefastă a fost aceea pentru Barchester ! Iar în ceea ce-i privește pe tinerii domni care au apărut de atunci încoace... (fiindcă a venit vorba, domnul Rerechild era de vîrsta domnișoarei Thorne), nimeni nu știe de unde au venit și cine sînt, dacă știu sau nu ceva despre meseria lor.

— Cred că sînt oameni foarte pricepuți în Barchester, spuse Eleanor.

— Tot ce se poate, doar că eu nu-i cunosc ; și e o părere unanimă că medicii nu mai sînt ce erau pe vremuri. Înainte erau oameni talentați, cu simțul observației și bine educați. Iar acum, orice mucos dintr-o spițerie își poate spune doctor. Ei cred că în zilele noastre nu mai e necesară nici un fel de educație.

Eleanor era văduva unui medic și ar fi putut să se simtă jignită de toate vorbele astea aspre. Dar domnișoara Thorne era, în fond, atît de binevoitoare, încît era imposibil să te simți jignit de orice ar fi spus ea. Încît Eleanor își sorbi vinul și își termină friptura.

— În orice caz, draga mea, să nu uiți zeama de morcovi și, orice-ar fi, să-i cumperi un coral, imediat. Bunica mea Thorne avea cei mai buni dinți din comitat și i-a luat pe toți cu ea în mormînt, cînd a murit, la optzeci de ani. Am auzit-o spunînd că aceasta o datora numai sucului de morcovi. Nu putea să-i sufere pe doctorii din Barchester. Nici despre bătrînul doctor Bumpwell nu avea o părere prea bună. Bineînțeles că nici nu îi trecu prin gînd domnișoarei Thorne că, în urmă cu vreo cincizeci de ani, doctorul Bumpwell nu era decît un tînăr care de-abia începea să se remarce și era deci tot atît de lipsit

de personalitate în ochii doamnelor de la Ullathorne de pe atunci cum erau actualii doctori în ochii ei.

Arhidiaconul se simţea foarte bine după masă şi îi vorbi gazdei sale despre săpăligile pentru plantarea napilor şi despre noile maşini folosite la secerat ; iar gazda sa, considerînd că e politicos să discuţi cu o persoană străină şi, pe de altă parte, temîndu-se că poate nu vrea neapărat să asculte discuţii despre recolta de napi într-o zi de duminică, aduse în discuţie tot felul de subiecte ecleziastice.

— Thorne, n-am mai văzut niciodată atîta grîu într-o singură holdă, cît am văzut că ai dumneata acolo, pe cîmp, în spatele păduricii. Probabil că ai pus guaño, spuse arhidiaconul.

— Da, guaño. Îl aduc chiar de la Bristol. O să vedeţi că adesea veţi avea o congregaţie acceptabilă de oameni veniţi din Barchester pînă aici, domnule Arabin. Sînt foarte încîntaţi de St. Ewold, mai ales în după-amiezele cînd nu e prea cald pentru o plimbare pînă aici.

— În orice caz, le rămîn îndatorat că nu au venit astăzi, zise parohul. Niciodată congregaţia nu e prea mică pentru o slujbă de început.

— Am cumpărat o tonă şi jumătate de la Bradley, de pe High Street, spuse arhidiaconul, şi a fost o păcăleală în toată regula. Nu cred că erau nici cinci sute de măsuri de guaño în toată grămada.

— Bradley ăla nu are niciodată ceva ca lumea, interveni domnişoara Thorne, care prinse discuţia din zbor, în timpul şuşotelilor ei cu Eleanor. Şi ce prăvălie bună era acolo, chiar în aceeaşi casă, înainte să vină el ! Wilfred, mai ţii minte ce lucruri grozave avea bătrînul Ambleoff ?

— De la Ambleoff încoace au mai fost trei negustori, spuse arhidiaconul, şi unul mai rău ca celălalt. Dar cine ţi-l aduce de la Bristol, Thorne ?

— Am dat chiar eu o fugă anul ăsta şi l-am cumpărat direct de pe vas. Vedeţi, domnule Arabin, că zilele se scurtează şi veţi descoperi că la pupitru nu vine destulă lumină. Trebuie să trimit pe cineva cu un topor să mai taie din crengile alea.

Domnul Arabin a declarat că, în orice caz, dimineața, lumina era perfectă și se împotrivi să se atingă cineva de tei. După aceea au ieșit și s-au plimbat printre boschetele bine îngrijite, iar domnul Arabin îi explică doamnei Bold diferența dintre o naiadă și o driadă și apoi vorbi despre glastre și despre formele urnelor. Domnișoara Thorne și-a găsit de lucru printre panseluțe ; iar fratele ei, văzînd că e imposibil să dea discuției o turnură tipică zilelor de duminică, abandonă și se porni pe o discuție cu arhidiaconul despre guaño-ul din Bristol.

La ora trei au intrat din nou în biserică, iar acum domnul Arabin a citit slujba, iar arhidiaconul a ținut predica. Lumea era în mare aceeași, cu excepția cîtorva care veniseră pe jos din oraș și cărora nu li s-a părut că soarele amiezei de august dogorește prea tare ca să-i împiedice să facă drumul. Arhidiaconul și-a ales textul din epistola către Filimon a apostolului Pavel : „Te rog pe tine pentru copilul meu, pe care l-am născut fiind în lanțuri, te rog pentru Onisim". Dintr-un astfel de text, se poate imagina ce fel de predică a ținut domnul Grantly și, în mare, ea nu a fost nici plictisitoare, nici rea, nici deplasată. Le-a spus că a fost de datoria lui să le găsească un preot să-i ia locul celui aflat mult timp alături de ei ; și că în acest fel îl consideră ca pe un fiu pe cel pe care îl alesese, la fel cum îl privise sfîntul Pavel pe tînărul său discipol trimis de el în lume. Apoi și-a asumat o parte din merit pentru că alesese cu rigoare pe cel mai bun, fără să ia seama la protecții sau să facă vreun favor ; dar nu a spus că cel mai bun om, din punctul său de vedere, este acela în stare să-l înfrîngă pe domnul Slope și să-i facă zile fripte acelui gentleman, cît va trăi în Barchester. Ceea ce compara el cu acele lanțuri era lupta grea purtată ca să găsească un cleric bun pentru el. Dezaprobă orice comparație între el și sfîntul Pavel, dar spuse că este îndreptățit să le ceară bunăvoință față de domnul Arabin, tot așa cum apostolul le ceruse lui Filimon și celorlalți din casa acestuia față de Onisim.

Predica arhidiaconului, cu text și cu binecuvîntare cu tot, s-a sfîrșit într-o jumătate de ceas. Apoi au strîns mîna prietenilor de la Ullathorne și s-au întors la Plumstead. Astfel s-a desfășurat prima zi a domnului Arabin la St. Ewold.

Capitolul XXIV

DOMNUL SLOPE ÎȘI ARANJEAZĂ CU FOARTE MULTĂ ÎNDEMÎNARE TREBURILE LA PUDDINGDALE

ÎNCĂ DOUĂ SĂPTĂMÎNI AU TRECUT destul de plăcut la Plumstead. Întregul grup care se strînsese acolo părea că se simte foarte bine împreună. Eleanor a făcut ca toată casa să fie agreabilă, iar arhidiaconul și doamna Grantly păreau să fi uitat nelegiuirea comisă de ea împreună cu domnul Slope. Domnul Harding le cînta la violoncel, iar fetele lui îl acompaniau. Johnny Bold, ajutat fie de domnul Rerechild, fie de coral și de zeama de morcovi, reușì să treacă cu bine de supărările cu dinții. Fuseseră și tot felul de distracții. Fusese cina de la Ullathorne, iar familia Thorne, în schimb, a fost invitată și ea la locuința arhidiaconului. Eleanor a fost obligată să se urce pe o ladă și își dădu seama că în situația asta, într-adevăr, e imposibil să-și exprime părerea despre avantajele volanelor la rochii, căci acesta fusese subiectul pe care trebuise să-l prezinte. Bineînțeles că domnul Arabin își petrecuse o mare parte din timp în parohie, îngrijindu-se de treburile bisericii, făcîndu-le vizite enoriașilor și, în general, luîndu-și asupra sa toate obligațiile noii sale misiuni. Și, totuși, venise în fiecare seară la Plumstead, iar doamna Grantly căzuse de acord cu soțul ei că, într-adevăr, era un om simpatic. Au fost și la o serată la doctorul Stanhope, unde i-a însoțit și domnul Arabin. El își arse aripile, ca un fluture, la flacăra luminării Signorei. Și doamna Bold a fost acolo, dar s-a simțit oarecum nemulțumită de gustul (de fapt, cum spusese ea, lipsa de bun-gust) a domnului Arabin, dîndu-i atîta atenție doamnei Neroni. Era tot atît de cert că Madeline le displăcea femeilor și le enerva, tot atît pe cît îi încînta și îi captiva pe bărbați. Un fapt era consecința celuilalt. Era adevărat că domnul Arabin fusese încîntat. O considera o femeie

foarte deșteaptă și foarte frumoasă ; de asemenea, considera că nenorocirea ei ieșită din comun o îndreptățea să aibă parte de compasiunea tuturor. Spuse că nu întîlnise pînă acuma atîta suferință îmbinată cu o frumusețe atît de perfectă și cu o minte atît de clară. Astfel vorbi el despre Signora, întorcîndu-se acasă în trăsura arhidiaconului, iar lui Eleanor nu i-a făcut cîtuși de puțin plăcere să audă această laudă. Era totuși foarte nedrept să se supere pe domnul Arabin, ea însăși petrecînd o după-amiază foarte plăcută în compania lui Bertie Stanhope, care o invitase la cină și nu plecase o clipă de lîngă ea, nici după ce bărbații ieșiseră din sufragerie. Era nedrept ca să se distreze cu Bertie și să-l lipsească pe noul ei prieten de dreptul de a se distra cu sora lui Bertie. Și totuși, așa a reacționat în trăsură : era supărată și murmură chiar ceva despre purtări desfrînate. Domnul Arabin nu cunoștea prea bine femeile, pentru că altfel i-ar fi trecut prin minte gîndul măgulitor că Eleanor s-a îndrăgostit de el.

Dar Eleanor nu se îndrăgostise de el. Cîte nuanțe există între dragoste și indiferență, și cît de puțin înțeleasă este această scală gradată ! Stătuse aproape trei săptămîni în aceeași casă cu domnul Arabin, care se purtase foarte atent cu ea, iar ea îi asculfase zilnic conversațiile. De obicei, îi dăruia măcar o parte din seară. La doctorul Stanhope îi dăruise tot timpul exclusiv alteia. Nu trebuie neapărat ca o femeie să fie îndrăgostită pentru a fi iritată de așa ceva ; nici măcar nu-i obligatoriu ca femeia să recunoască în vreun fel că o deranjează faptul ăsta. Și Eleanor nu recunoștea. În adîncul inimii, credea că regretă pentru domnul Arabin că poate să se coboare atît de jos încît să fie amuzat de Signora. „Credeam că are mai multă minte", își spuse, în timp ce privea leagănul pruncului, după întoarcerea de la petrecere. „La urma urmei, cred că domnul Stanhope este cel mai simpatic dintre ei doi." Vai, ce trist pentru amintirea bietului John Bold ! Eleanor nu îl iubea pe Bertie Stanhope, nici pe domnul Arabin. Dar devotamentul față de fostul ei soț pălea repede, dacă era în stare să se gîndească la defectele și lipsurile celor care o curtau, stînd lîngă leagănul copilului lui.

Ar putea cineva să o învinuiască pe eroina mea pentru asta ? Mai degrabă las-o să-i mulțumească Domnului pentru marea-i bunătate, pentru că mila lui este veșnică.

Eleanor nu era de fapt îndrăgostită : nici ea, nici domnul Arabin. Și nici Bertie Stanhope nu era, deși se găsise în destule împrejurări în care se afla pe punctul de a declara că este. Boneta de văduvă îl oprea înainte de a face vreo declarație clară, gîndindu-se că ar fi fost mai nimerit să o facă la o a treia sau a patra întîlnire. La urma urmei, acum nu era decît o bonetă mititică, și nu-i mai dădea acel aer de salcie plîngătoare. E ciudat cum aceste semne de durere sufletească dispar gradat, imperceptibil. Fiecare stadiu pretinde că ar fi urmarea celui de dinainte și, totuși, ultima fîșie de crep alb prinsă cu atîta semeție pe creștet are tot atîta legătură cu imensul munte de durere care îl desfigurase la început pe văduv, cît are și statul hindus cu proprietatea unei englezoaice rămase văduvă.

Dar trebuie înțeles bine că Eleanor nu se îndrăgostise de nimeni și că nimeni nu se îndrăgostise de Eleanor. Din această cauză, supărarea ei pe domnul Arabin nu a durat prea mult și, în mai puțin de două zile, erau din nou buni prieteni. Nu putea decît să-i placă, pentru că fiecare oră petrecută împreună cu el era plăcută. Și totuși, nu putea cu adevărat să-i placă, pentru că din vorbele lui reieșea mereu impresia că nu consideră absolut necesar să fie complet deschis față de ea. Se purta de parcă s-ar fi jucat cu un copil. Ea știa foarte bine că era de fapt sobru și serios și, în anumite probleme, putea îndura chinul sincerității. Și totuși, pentru ea rămînea mereu un om vesel și blînd. Dacă l-ar fi văzut vreodată încruntîndu-și sprîncenele, ar fi învățat să-l iubească.

Așa stăteau lucrurile la Plumstead și, în mare, totul era destul de plăcut, pînă cînd o furtună enormă întunecă zarea și se năpusti asupra casei arhidiaconului cu furia unei trombe. E uimitor cum, în cîteva minute, întreaga înfățișare a cerului se schimbă. Grupul se despărțise după micul dejun într-o înțelegere perfectă, dar pînă seara se iscaseră pasiuni groaznice, care nu le-a permis să se așeze la cină, la aceeași masă. Pentru a explica ce anume s-a întîmplat, trebuie să ne întoarcem puțin în urmă.

Ne amintim că episcopul își exprimase, față de domnul Slope, hotărîrea ca domnul Quiverful să fie confirmat

ca director al azilului și că prea sfinția sa îl rugase pe domnul Slope să-i comunice această hotărîre arhidiaconului. De asemenea, ne amintim că arhidiaconul refuzase cu indignare să-l primească pe domnul Slope și, în schimb, îi scrisese o scrisoare tăioasă episcopului, în care aproape că pretindea postul de director al azilului pentru doctorul Harding. La această scrisoare, arhidiaconul primise imediat un răspuns formal din partea domnului Slope, în care i se spunea că episcopul primise scrisoarea și că îi va acorda cea mai mare atenție.

Arhidiaconul simțea că e făcut mat de acest răspuns. Ce-ar putea face cu un om care nici nu-l primește, nici nu se ceartă cu el prin scrisori și are, fără îndoială, puterea de a numi oriunde pe oricine ? Se consultase cu domnul Arabin, care îi sugerase să-l cheme în ajutor pe rectorul Colegiului Lazarus : „Dacă dumneavoastră și dr. Gwynne vă declarați în mod oficial intenția de a-i vorbi episcopului, atunci episcopul nu va îndrăzni să vă refuze ; și dacă doi oameni ca dumneavoastră i-ați vorbi, probabil că nu veți pleca fără să vă fi impus punctul de vedere".

Arhidiaconului nu-i plăcea însă să admită necesitatea de a fi sprijinit de rectorul Colegiului Lazarus ca să poată intra în palatul episcopal din Barchester ; și totuși, a considerat că sfatul ar fi bun și s-a hotărît să-l asculte. I-a scris din nou episcopului, exprimîndu-și speranța că nu se va mai lua nici o hotărîre în privința azilului, înainte ca preasfinția sa să se mai gîndească, așa cum promisese, și apoi îi trimise prietenului său un apel scris din adîncul inimii, implorîndu-l să vină la Plumstead, mărturisindu-i că are nevoie de ajutorul lui, ca să-l facă pe episcop să priceapă. Rectorul i-a răspuns, dîndu-i de înțeles că e destul de greu, dar nu l-a refuzat clar ; iar arhidiaconul își explică pentru a doua oară punctul de vedere, insistînd asupra necesității de a acționa imediat. Doctorul Gwynne avea din nefericire o criză de gută, încît nu a putut fixa o zi anume în viitorul apropiat, dar a căzut de acord să vină, dacă va fi într-adevăr nevoie. Așa rămăseseră lucrurile, din cîte știau cei de la Plumstead.

Dar domnul Harding mai avea un alt prieten care lupta pentru el și era tot atît de puternic ca și rectorul Lazarusului : acesta era domnul Slope. Deși episcopul insistase cu atîta fermitate să facă așa cum îi spusese soția

lui, domnul Slope nu crezu de cuviinţă să-şi abandoneze scopul. Socotea că, din zi în zi, erau mai multe motive pentru care văduva îi va primi favorabil cererea formală, şi nu putea să creadă decît că domnul Harding, numit la azil datorită insistenţelor sale, îl va accepta ca ginere mult mai uşor decît dacă ar rămîne, mîrîind, în rîndurile opoziţiei, stînd sub aripa arhidiaconului şi dezaprobîndu-l de acolo, de la Plumstead. Mai mult, pentru a-i recunoaşte meritele cuvenite domnului Slope, trebuie să spunem că el avea scopuri mai mari decît acestea. Dorea o nevastă, dorea bani dar, mai mult ca orice, îşi dorea puterea. Îşi dăduse seama perfect că va trebui să intre în conflict cu doamna Proudie. Nu dorea să rămînă în Barchester în funcţia de capelan al ei. Mai degrabă ar fi riscat să piardă orice legătură cu eparhia. Cum adică ? ! Să simtă în el nişte talente atît de puţin obişnuite ; să ştie că e atît de curajos şi ferm şi — cînd conştiinţa sa nu intervenea — atît de lipsit de scrupule ; şi totuşi, să se mulţumească să rămînă mîna dreaptă a unei... „femei-prelat" ? ! Domnul Slope avea idei măreţe în legătură cu destinul său. Sau el, sau doamna Proudie trebuia să se declare învins, iar acum sosise momentul să vadă care din ei va fi acela.

Episcopul anunţă că domnul Quiverful va fi noul director al azilului. Domnul Slope cobora scările, pregătindu-se să-l vadă pe arhidiacon, dacă va fi cazul — dar pe deplin convins că nu va fi ; îşi jură că domnul Harding va fi directorul azilului. Vrînd să-şi îndeplinească jurămîntul, se îndreptă spre Puddingdale şi a avut o nouă discuţie cu acel vrednic domn, veşnic în aşteptarea bunătăţilor bisericeşti. În mare, domnul Quiverful era într-adevăr un om vrednic. Dar imposibilitatea de a face nişte doamne şi gentlemani din cei paisprezece copii ai lui, cu un venit care nu era suficient nici pentru a le acoperi (cu decenţă) nevoile obişnuite ale vieţii, avusese un efect nedorit, atît asupra minţii, cît şi asupra dezvoltatului său simţ al onoarei. Cine se putea lăuda că ar fi suportat o asemenea povară, fără să ajungă la aceste rezultate ? Domnul Quiverful era un om onest, scrupulos şi muncitor ; într-adevăr, îngrijorat de bucăţica de pîine zilnică şi de carne, îşi dorea să aibă mijloacele în stare să-l liniştească pe măcelar şi să o facă pe nevasta brutarului să-i răspundă cu un zîmbet la salut, şi totuşi dorea să se simtă cu conştiinţa împăcată. Nu era tot atît de dornic, pe cît

ar fi fost altul aflat într-o situaţie lumească mai bună, să se pună bine cu cei din jurul său, să se păzească de vorbele ce ar fi putut să-i păteze numele, sau de zvonuri care să-i umbrească onoarea. Nu putea să-şi permită să aibă maniere atît de alese, un asemenea lux moral. Trebuia să se mulţumească să fie de o onestitate obişnuită, în sensul dat de lume acestei onestităţi şi să-i lase pe oameni să bîrfească cît or vrea.

Observase că mai toţi colegii săi, pe care îi cunoştea de douăzeci de ani, îl priveau cu răceală din prima clipă de cînd se arătase gata să stea supus la picioarele domnului Slope : de asemenea, observase că privirile lor deveniseră de gheaţă de cum s-a aflat că el este alesul episcopului în postul de director al azilului Hiram. Asta era destul de penibil ; dar era crucea pe care trebuia să şi-o ducă. Se gîndea la soţia sa şi la cea mai nouă rochie a ei de mătase, purtată de mai bine de şase ani. Se gîndea la tot tribul său de copii, pe care de-abia reuşea să-i aducă duminica la biserică, pentru că nu aveau destui pantofi şi ciorapi mai ca lumea încît să poată ieşi cu toţii o dată. Se gîndea la mînecile roase ale hainei sale negre şi la figura încruntată a negustorului de postavuri, căruia ar fi vrut să-i ceară stofă să-şi facă alta, dacă n-ar fi ştiut că nu i se va mai da pe datorie. Apoi se gîndea la casa confortabilă din Barchester, la venitul îndestulător, la băieţii mergînd la şcoală, la fetele ţinînd în mînă cîte o carte, în loc de ace de cîrpit, la faţa soţiei sale, luminată din nou de zîmbet şi la masa lui, din nou îmbelşugată. Se gîndea la toate acestea : gîndeşte-te şi tu, cititorule, gîndeşte-te şi apoi mai întreabă-te, cum de a reuşit domnul Slope să-i apară drept un capelan înzestrat cu toate calităţile de pe lume ? „Ce frumos e glasul celui care aduce veşti bune pe munţi !"

De ce se uitau clericii din Barchester mai urît la domnul Quiverful decît la alţii ? Nu demonstraseră cu toţii oare că priveau cu aceeaşi linişte sufletească pîinile şi peştii primiţi de la munca lor, biserica ? Nu reuşise oare fiecare să se descurce, printr-o metodă sau alta, mai bine decît el ? Ei nu aveau problemele lui. Dr. Grantly avea cinci copii şi aproape tot atîtea mii pe an. Nici nu-i venea greu să strîmbe din nas la venirea episcopului, care nu-i putea face nimic, sau a capelanului care nici nu era demn de atenţia lui, dar era o cruzime din partea unui om cu

o situaţie atît de bună să-i ridice pe toţi în capul unui tată de paisprezece copii, numai pentru că era nerăbdător să obţină pentru ei un mijloc omenesc de existenţă ! El, domnul Quiverful, nu ceruse niciodată acest post ; nici măcar nu-l acceptase pînă în momentul în care se asigurase că domnul Harding îl refuzase. Atunci, cît de tare trebuie acuzat acest om că a făcut ceva ce ar fi fost considerat o nesăbuinţă nebunească din partea lui, dacă n-ar fi făcut-o ?

Astfel, bietul domn Quiverful avea destule necazuri de pe urma întregii chestiuni a azilului ; avea însă şi unele mîngîieri. Mîngîierile erau cele la care se gîndea mai mult. Încruntatul negustor de postavuri, auzind de apropiata promovare a domnului Quiverful, îi puse acestuia la dispoziţie întreaga sa magazie. Evenimentele care sînt gata să aibă loc îşi aruncă umbra înainte, iar apropiatul eveniment al transferării domnului Quiverful la Barchester îşi materializează această umbră în forma foarte plăcută a cîte unei rochii noi pentru doamna Quiverful şi pentru cele trei fete mai mari ale sale. Astfel de mîngîieri se fac simţite în inima unui bărbat, dar şi mai mult în inima unei femei. Orice ar fi simţit bărbatul, soţiei puţin îi păsa de încruntarea vicarului, a arhidiaconului sau a canonicilor. Pentru ea, tot ce conta era interiorul şi exteriorul soţului şi al celor paisprezece copii ai săi. În sufletul ei, orice altă ambiţie fusese înghiţită de acea dorinţă maternă de a-i vedea pe ei şi pe ea însăşi îmbrăcaţi şi hrăniţi aşa cum se cuvine. Ajunsese ca acesta să-i fie singurul scop în viaţă. Nu-i păsa cîtuşi de puţin de dreptu-rile imaginare ale altora. Îşi pierduse răbdarea cînd soţul ei îi declară că el nu poate accepta postul la azil, decît după ce îl va refuza domnul Harding. Soţul ei nu avea nici un drept să se poarte ca un Don Quijote pe pielea celor paisprezece copii. Aproape că o paralizase pericolul prin care trecuse soţul ei de a da cu piciorul unei asemenea ocazii. Acum, în sfîrşit, primiseră asigurarea nu numai din partea domnului Slope, ci şi din cea a doamnei Proudie. Acum putea într-adevăr să se gîndească fără grijă la norocul care dăduse peste ei. Dar ce s-ar fi întîmplat dacă s-ar fi pierdut totul ? Ce s-ar fi întîmplat dacă cei paisprezece copii ai săi s-ar fi cufundat din nou pînă la brîu în sărăcie, datorită sentimentalismului morbid al tatălui lor ? Doamna Quiverful era în prezent o

femeie fericită, dar se îngrozea gîndindu-se la pericolul prin care trecuseră.

— Nu înțeleg ce vrea să spună tatăl tău cînd vorbește atît de mult despre ce i se cuvine domnului Harding, îi spuse fetei mai mari. Crede el că domnul Harding o să-i dea 450 de lire pe an, numai așa, de dragul lui ? Și ce contează pe cine îi ofensează, atîta timp cît obține postul ? N-ar putea să se aștepte la nimic mai bun. Nu pot să înțeleg cum poate să fie taică-tu atît de moale, în timp ce toți ceilalți sînt atît de lacomi !

Astfel, în timp ce lumea din afară îl acuza pe domnul Quiverful de lăcomia de posturi bănoase și de lipsă de onoare, cei de-acasă îl dojeneau cu tot atîta asprime pentru ușurința cu care le sacrifica interesele, în numele unui sentiment fals de mîndrie. Este uimitor cît de important e punctul de vedere din care privim lucrurile !

Acestea erau părerile diferiților membri ai familiei de la Puddingdale în momentul în care domnul Slope sosi în cea de-a doua vizită a lui. Doamna Quiverful, de cum îi văzu calul venind pe stradă dinspre porțile casei parohiale, își strînse în grabă imensul coș cu lucruri de cusut și ieși repede cu fiica ei din camera în care stătuse pînă atunci cu soțul ei.

— Vine domnul Slope, zise ea : probabil ca să stabiliți împreună detaliile pentru azil. Sper că vom putea să ne mutăm imediat.

Doamna se grăbi să o trimită pe servitoare la ușă, ca să nu-l facă să aștepte pe binevoitorul lor oaspete de seamă.

Domnul Slope îl găsi pe domnul Quiverful singur. Doamna Quiverful plecă spre bucătărie și spre încăperile din spate, cu inima bătîndu-i de nerăbdare, aproape îngrozită că ar putea să intervină ceva între cupa fericirii și buza îndeplinirii scopului ei și, totuși, liniștindu-se la gîndul că după tot ceea ce se petrecuse era foarte puțin probabil că ar putea să mai intervină ceva.

Domnul Slope era numai zîmbet, cînd a dat mîna cu colegul său ; a spus că a venit aici pentru că a considerat că este bine să-l informeze imediat pe domnul Quiverful despre chestiunea cu privire la postul de director al azilului. În timp ce-l asculta, bietul soț și tată, care avusese atîtea motive să spere, văzu dintr-o privire că speranțele

sale vor fi spulberate și că oaspetele său venise să-și retragă cuvintele pe care i le spusese în timpul vizitei trecute. Era ceva în timbrul vocii, ceva în privire care spunea tot. Domnul Quiverful își dădu seama dintr-o dată de toate. Își păstră stăpînirea de sine, schiță un zîmbet vag, fără rost și spuse doar că îi mulțumește domnului Slope pentru efortul pe care îl face.

— A fost o chestiune păcătoasă, de la început și pînă la sfîrșit, spuse domnul Slope ; și episcopul nici nu a știut prea bine cum să acționeze. Între noi fie vorba — dar fiți atent, că lucrurile acestea nu trebuie să ajungă mai departe, domnule Quiverful.

Domnul Quiverful răspunse că, bineînțeles, nu vor ajunge mai departe.

— Adevărul este că bietul domn Harding nici nu mai știe ce vorbește. Vă amintiți, fără îndoială, ultima noastră discuție ?

Domnul Quiverful îl asigură că își amintește foarte bine.

— Vă amintiți că v-am spus că domnul Harding a refuzat să se întoarcă la azil.

Domnul Quiverful răspunse că nimic nu-i era mai proaspăt în minte decît aceste cuvinte.

— Și, ca răspuns la acest refuz, v-am sugerat să preluați dumneavoastră azilul, continuă domnul Slope.

— Am înțeles atunci, din cîte mi-ați spus, că v-a autorizat episcopul să o faceți...

— Am spus eu asta ? Am mers atît de departe ? Ei, se poate ca, datorită bucuriei pe care o simțeam pentru dumneavoastră, să fi spus mai mult decît trebuia. Din cîte mai țin minte, nu cred însă că am ajuns chiar la astfel de declarații. Dar, recunosc, eram foarte nerăbdător să primiți dumneavoastră acest post ; și poate am spus mai mult decît ar fi fost prudent din partea mea.

— Dar și soția mea a primit o promisiune, din partea doamnei Proudie, cît se poate de clară — îndrăzni domnul Quiverful cu neliniștea adîncă a omului care vrea să-și demonstreze dreptatea.

Domnul Slope zîmbi și dădu din cap. Dorea ca acest zîmbet să fie un zîmbet plăcut, dar în ochii celui cu care vorbea era un zîmbet cu adevărat diabolic.

— Doamna Proudie ! exclamă el ; dacă ar fi să ne luăm după ce se vorbește între femei despre asemenea tre-

buri, ne-am trezi într-o confuzie de nedescris din care n-am mai şti cum să ieşim. Doamna Proudie este o femeie nemaipomenită, cumsecade, caritabilă, pioasă şi demnă de stimă din toate punctele de vedere. Dar, dragă domnule Quiverful, conducerea eparhiei nu se află în mîinile dînsei.

Domnul Quiverful rămase o clipă tăcut şi îngrozit

— Îmi este dat să înţeleg atunci că nu mi s-a promis nimic ? bîigui el, de-ndată ce reuşi să-şi adune oarecum gîndurile.

— Dacă îmi permiteţi, să vă explic exact cum stau lucrurile. Într-adevăr, aţi primit o promisiune, dar condiţionată de refuzul domnului Harding. Sînt sigur că îmi veţi da dreptate, amintindu-vă că dumneavoastră înşivă aţi declarat că veţi accepta această numire doar în condiţia că veţi şti că domnul Harding a refuzat-o.

— Da, aşa am spus, bineînţeles... acceptă domnul Quiverful.

— Ei, vedeţi ? Acum însă. se pare că, de fapt, nu a refuzat.

— Dar mi-aţi spus — şi aţi repetat de mai multe ori — că aţi auzit cu urechile dumneavoastră cînd a spus că refuză.

— Eu aşa am înţeles de la el. Dar se pare că am greşit. Dar să nu credeţi nici o clipă, domnule Quiverful, că vă voi lăsa aşa. Nu ! Întinzîndu-vă mîna, dumneavoastră, unui om aflat într-o situaţie ca aceasta, cu o familie atît de numeroasă şi cu atîtea nevoi, aşa de stringente, n-o să mi-o mai retrag. Vreau doar să acţionaţi împreună cu mine, cu corectitudine şi onestitate.

— Orice va trebui să fac, voi încerca s-o fac cu toată corectitudinea, spuse bietul om, simţind că trebuie să-şi caute sprijin în spiritul său de martir.

— Sînt convins că aşa veţi face, continuă celălalt. Sînt sigur că nu doriţi să căpătaţi venitul care este, de drept, al altcuiva. Nimeni nu-i cunoaşte trecutul domnului Harding mai bine decît dumneavoastră, nimeni nu-l poate aprecia mai bine. Domnul Harding îşi doreşte din toată inima să se întoarcă la vechiul său post, iar episcopul socoteşte că în momentul de faţă dînsul este oarecum stingherit — deşi, bineînţeles, nu e împiedicat — de discuţia care a avut loc între mine şi dumneavoastră.

— Păi... răspunse domnul Quiverful, îngrozitor de încurcat, neştiind cum să se poarte în astfel de împrejurări, încercînd zadarnic să se stăpînească, prin acel instinct de conservare — cum proceda soţia sa, făcînd-o atît de sigură pe sine.

— Conducerea acestui mic azil nu este singurul lucru ce-ar putea fi oferit de episcop, domnule Quiverful şi, în multe privinţe, nu este cel mai preţios... Iar preasfinţia sa nu este un om care îi uită pe cei remarcaţi de dînsul, într-un moment sau în altul. Dacă îmi permiteţi să vă sfătuiesc ca pe un prieten...

— V-aş fi, într-adevăr, foarte recunoscător, oftă bietul paroh de Puddingdale.

— V-aş sfătui să vă retrageţi orice pretenţie faţă de cererile domnului Harding. Dacă veţi insista, nu cred că veţi reuşi să obţineţi ceva pînă la urmă. Domnul Harding are, practic, toate drepturile la acest post. Dar, dacă îmi veţi permite să-i comunic episcopului că renunţaţi să staţi în calea domnului Harding, cred că v-aş putea promite — deşi nu trebuie luată ca o promisiune formală — că episcopul nu vă va lăsa să rămîneţi mai sărac decît aţi fi fost, dacă ajungeaţi director al azilului.

Domnul Quiverful se cufundase în fotoliul său, tăcut, privind în gol. Ce putea el să spună ? Tot ce afirma domnul Slope era adevărat. Domnul Harding avea dreptul la acest azil. Episcopul avea multe posturi bune pe care le putea oferi. Atît episcopul, cît şi domnul Slope ar fi sau nişte prieteni foarte buni, sau nişte duşmani redutabili pentru un om în situaţia lui. Şi apoi, el nu avea nici o dovadă că i s-ar fi promis vreodată ceva ; nu putea să-l obligе pe episcop să-l numească pe el.

— Ei, domnule Quiverful, ce părere aveţi ?

— A, bineînţeles, fac cum credeţi dumneavoastră că ar fi mai nimerit, domnule Slope. Este o mare dezamăgire, o foarte mare dezamăgire pentru mine. Nu voi nega că sînt un om foarte sărac, domnule Slope.

— Pînă la urmă, veţi vedea domnule Quiverful că va ieşi mai bine pentru dumneavoastră aşa.

Întrevederea a luat sfîrşit cu primirea de către domnul Slope a renunţării domnului Quiverful la orice pretenţie la numirea sa în funcţia respectivă. Declaraţia a fost dată

verbal şi fără martori ; dar, de fapt, şi promisiunea iniţială fusese făcută în acelaşi mod.

Domnul Slope îl asigură din nou că nu va fi uitat, apoi se întoarse la Barchester, mulţumit că va putea acum să obţină ce-şi dorea de la episcop.

Capitolul XXV

PAISPREZECE ARGUMENTE ÎN SPRIJINUL PRETENŢIILOR DOMNULUI QUIVERFUL

MULŢI DINTRE NOI AM AUZIT DE furia îngrozitoare a unei leoaice care, înconjurată de pui, îşi apără prada. Toţi ştim că nu este bine să deranjăm o căţeluşă în momentul în care, în mijlocul familiei ei de căţeluşi, tocmai îşi roade osul. Cunoaştem povestea Medeii şi durerile Constanţei [1]. Cînd doamna Quiverful auzi pentru prima oară veştile de la soţul ei, simţi în ea puterea leoaicei, furia căţeluşei, mînia reginei şi adînca disperare a mamei alungate.

Neştiind care a fost motivul acestei vizite, dar nefiind cîtuşi de puţin neliniştită, se grăbi să-l întîlnească pe soţul ei, de cum se închise uşa în urma oaspetelui. A avut noroc domnul Slope că a scăpat astfel — furia unei asemenea femei într-un moment ca acesta l-ar fi înspăimîntat chiar şi pe el. Ca regulă generală, trebuie să ţinem minte că este de dorit ca femeile să-şi stăpînească furia ; cînd o femeie se năpusteşte asupra cuiva, devine dintr-o dată hidoasă şi de obicei se face de rîs. Nimic nu este mai odios decît o femeie cu purtări de bărbat. Tezeu se îndrăgostise de o amazoană, dar îşi arăta dragostea într-un chip cam necioplit ; şi, de la Tezeu încoace, nici un băr-

[1] Aluzie la Constance, personaj din drama istorică *Regele Ioan* de Shakespeare ; cînd fiul ei, Arthur, îndreptăţit pretendent la tronul Angliei, e înfrînt şi luat prizonier, ea îşi pierde minţile de durere (n.f.).

bat nu și-a dorit o nevastă cunoscută pentru vitejia ei, ci mai degrabă pentru blîndețea ei sfioasă. Glasul liniștit al unei femei este un lucru minunat.

Acestea pot fi spuse în general ; și sînt puține femeile care se abat de la această regulă, și cînd o fac, o fac numai în ocazii foarte rare. Dar dacă există vreun moment în care femeia cu părul despletit în vînt, mișcîndu-și brațele amenințător, țipă ca o goarnă în urechile bărbaților, acesta este momentul în care strigă sălbăticia din ea, stîrnită nu atît din propriile ei dorințe, cît de drepturile celor născuți din pîntecul ei, și alăptați la pieptul ei : strigă pentru cei ce așteaptă de la ea hrana lor zilnică.

Firea doamnei Quiverful nu avea nimic poetic. Ea nu era nici Medeea, nici Constanța. Cînd era mînioasă, cuvintele ei simple îi izvorau din mînie, dar cu o voce care ar fi putut să fie lesne îndulcită. Acum însă, fără să-și dea seama, ajunsese într-o stare de spirit cu adevărat tragică.

— Ei, draga mea, nu l-am obținut.

Acestea au fost cuvintele cu care a fost întîmpinată în momentul în care a intrat în salon, încălzită încă de la plita din bucătărie. Iar figura soțului ei era mai elocventă decît cuvintele sale :

Un om atît de slab și fără vlagă,
Cu ochii stinși, aducători de rele,
Intrat-a la Priam în toiul nopții.

— Cum ! exclamă ea ; și nici chiar doamna Siddons[1] n-ar fi reușit să pună mai multă disperare într-o singură silabă. Cum, n-ai obținut postul ? ! Cine a zis asta ?

Și se așeză în fața soțului ei, cu coatele pe masă și cu mîinile împreunate, cu fața-i aspră, lipsită de gingășie, care cîndva fusese plăcută, întinsă pe deasupra mesei înspre el. Și rămase tăcută ca un mormînt, în timp ce el îi povesti toată discuția. Și ce tăcere înspăimîntătoare era aceasta pentru el ! I-a spus povestea foarte întortocheat și incomplet, dar ea a înțeles totuși repede despre ce fusese vorba.

— Deci ai renunțat la post ? întrebă ea.

---

[1] Sarah Siddons (1755—1831), una dintre cele mai mari tragediene engleze (n.t.).

— N-am avut posibilitatea să-l accept, răspunse el. N-aveam nici un martor la oferta domnului Slope, chiar dacă acea ofertă l-ar fi pus în încurcătură pe episcop. Era mai înţelept pentru mine să păstrez relaţii bune cu aceşti doi oameni, decît să mă lupt pentru ceva ce nici n-aş fi reuşit să obţin !

— Martori ! ţipă ea, ridicîndu-se deodată în picioare şi începînd să se plimbe de colo-colo prin cameră. Au nevoie spusele preoţilor de martori ? A făcut această promisiune în numele episcopului şi dacă o să fie încălcată, o să aflu eu de ce ! Nu ţi-a spus clar că l-a trimis episcopul să-ţi ofere funcţia ?

— Ba da, draga mea. Dar acum nu mai contează.

— Ba contează, şi chiar foarte mult, domnule Quiverful ! Auzi, martori ! Şi să mai vorbim despre onoarea ta, pusă la îndoială pentru simplul motiv că ai dorit să le dai celor paisprezece copii un adăpost, să-i fereşti de orice nevoi. Ba contează, şi o să afle ei asta, pentru că o să ţip să se audă pînă la partea cealaltă a Barchesterului.

— Uiţi, Letiţia, că episcopul poate dărui atîtea lucruri... Trebuie să mai aşteptăm puţin. Asta-i tot.

— Să aşteptăm ! Să-i hrănim pe copii cu răbdări prăjite ? Cu aşteptarea asta putem oare să-i trimitem în lume pe George, pe Tom şi pe Sam ? O să le scutim oare pe bietele fete de cîrpit ? Dacă aşteaptă, or să ajungă vreodată Bessy şi Jane măcar guvernante ? Sau crezi că aşteptarea asta o să ne plătească datoriile pentru cumpărăturile din Barchester de săptămîna trecută ?

— Altceva nu ne rămîne de făcut, draga mea. Sînt la fel de dezamăgit ca şi tine ; şi totuşi, Dumnezeu ştie că o făceam mai mult pentru tine.

Doamna Quiverful se uită drept în ochii soţului şi văzu de îndată cum apare pe fiecare obraz cîte o lacrimă mică şi fierbinte. Asta era prea mult pentru inima ei de femeie. El se ridicase şi stătea cu spatele la şemineul stins. Se aruncă spre el şi, luîndu-l în braţe, începu să-i bocească tare la piept.

— Eşti prea cumsecade, prea moale, prea îngăduitor, spuse ea într-un tîrziu. Oamenii ăştia se folosesc de tine cînd vor ; şi cînd nu mai au nevoie de tine, te aruncă deoparte ca pe o haină veche. Asta-i a doua oară cînd ţi-au făcut aşa ceva.

— Poate că într-un fel e mai bine așa, răspunse el ; asta o să-l facă pe episcop să se simtă obligat să mă ajute într-un fel.

— În orice caz, o să mai audă el de asta ! izbucni doamna din nou, într-un acces de furie. În orice caz, o să mai audă el de asta, și încă cum ! Și ea la fel ! Nu o cunoaște destul pe Letiția Quiverful, dacă are impresia că eu o să rămîn așa, cu mîinile în sîn, după ce m-a tras pe sfoară, după tot ce am discutat acolo, la palat. Dacă i-a mai rămas vreun pic de bun-simț, o s-o fac să-i fie rușine de ea. Și începu din nou să umble prin cameră, călcînd apăsat cu picioarele sale grele : Doamne, ce inimă crudă trebuie să aibă, dacă se poartă în așa hal cu un tată de paisprezece copii nevoiași !

Domnul Quiverful încercă să-i explice că nu-i vine să creadă că doamna Proudie are vreo legătură cu toată această afacere.

— Mie îmi spui ! izbucni doamna Quiverful ; știu eu destule... Nu știe toată lumea că doamna Proudie e episcop de Barchester și că domnul Slope e doar protejatul ei ? N-a fost ea cea care mi-a promis totul, ca și cum ar fi fost vorba de un dar din partea ei ? Ascultă-mă pe mine : femeia asta l-a trimis aici astăzi, pentru că dintr-un motiv sau altul vrea să-și ia înapoi cuvîntul.

— N-ai dreptate, draga mea...

— Nu mai fi atît de credul, continuă ea. Ascultă-mă pe mine, episcopul știe tot atîta despre această vizită, pe cît știe și Jemima. (Jemima era copilul lor de doi ani.) Și dacă-mi asculți sfatul, nu-ți pierde vremea stînd așa, ci du-te să-l vezi chiar dumneata în persoană.

Oricît de slab era domnul Quiverful, nu se lăsă de această dată convins, și începu să-i descrie cu lux de amănunte felul în care domnul Slope îi vorbise despre amestecul doamnei Proudie în treburile eparhiei. În timpul ăsta, o altă idee încolți în mintea femeii și se gîndi la un nou plan de bătaie. Ce-ar fi dacă doamna Proudie n-ar ști nimic despre această vizită a domnului Slope ? În acest caz, n-ar fi posibil oare ca doamna să rămînă alături de ea în această împrejurare, să-i rămînă prietenă și, poate, să o ajute în lupta împotriva domnului Slope ? Doamna Quiverful nu scoase o vorbă despre această speranță vagă, dar își ascultă soțul cu o liniște ieșită din comun. În timp ce el îi explica cum lumea are probabil o părere eronată

despre puterea şi autoritatea doamnei Proudie, ea se şi hotărîse cum va trebui să acţioneze. Nu-şi dădu însă în vileag intenţiile. Dădu din cap ameninţător, în timp ce el îşi continua povestirea ; iar cînd a terminat, ea s-a ridicat declarînd doar că e o faptă foarte, foarte crudă. Îl întrebă apoi dacă îl deranjează să mănînce mai tîrziu şi nu la ora trei, cînd obişnuiau să ia masa ; şi, primind aprobarea, a plecat să-şi îndeplinească planul.

Se hotărî să se ducă imediat la palat, încît să ajungă înainte ca doamna Proudie să aibă timp să discute cu domnul Slope ; şi să se poarte, fie cu o umilinţă şi cu un patetism vrednice de milă, fie cu o indignare violentă şi cu severitate, depinzînd de felul în care va fi primită.

Era destul de sigură pe puterile ei. Şi, ambiţionată de nevoile stringente ale celor paisprezece copii ai săi, şi-a dat seama că va reuşi să treacă prin armate întregi de servitori episcopali şi să-şi croiască drum, dacă va fi nevoie, pînă va ajunge în faţa doamnei care greşise faţă de ea. Nu-i era ruşine să facă aşa ceva, nu avea nici un fel de trac, nu-i era frică de nici un arhidiacon. Plînsul ei va fi auzit pînă în piaţă, dacă nu-şi va obţine dreptatea cuvenită. S-ar putea foarte bine ca un tînăr diacon burlac să se ruşineze în astfel de împrejurări ; s-ar putea ca un preot cu o situaţie confortabilă, care de fapt nu-şi mai doreşte nimic, dar tot aleargă după avansări, să-şi rezolve treburile într-un mod decent şi discret. Dar doamna Quiverful, cu cei paisprezece copii ai săi, renunţase de mult să mai fie timidă şi, în anumite privinţe, renunţase să mai fie chiar şi decentă. Dacă va constata că domnul Slope s-a folosit pur şi simplu de ea şi că a fost rău intenţionat, atunci lucrurile nu vor mai rămîne atît de confidenţiale. O să le afle toată lumea.

În starea în care se afla acum, doamna Quiverful nu prea lua aminte la îmbrăcăminte. Îşi legă boneta sub bărbie, îşi aruncă şalul pe umeri, se înarmă cu o umbrelă veche a familiei şi porni spre Barchester. Un drum pînă la palat nu era chiar atît de uşor pentru doamna Quiverful, cît era pentru prietenul nostru de la Plumstead. Plumstead e la nouă mile de Barchester, iar Puddingdale doar la patru. Dar arhidiaconul nu trebuia decît să poruncească să i se aducă în faţa casei şareta, şi calul său murg îl ducea la trap, într-o oră, pînă la oraş. În şopronul casei parohiale de la Puddingdale nu erau şarete, şi nici în grajduri

nu erau cai murgi. Nu exista nici un mijloc de locomoţie pentru cei de acolo, decît acela cu care îi înzestrase natura.

Doamna Quiverful era o femeie mare şi greoaie, deloc tînără şi neobişnuită cu mersul pe jos. În bucătărie şi în dormitoarele casei era destul de activă ; dar pasul şi felul ei de a merge nu se potriveau cu drumurile lungi. O plimbare pînă în Barchester şi înapoi la mijlocul lui august era o încercare groaznică, aproape imposibilă. La vreo jumătate de milă de casa parohială pe drumul dinspre oraş, trăia un fermier cumsecade, cu o situaţie destul de prosperă, din cîte spunea lumea, care pînă acum se arătase a fi un om cu frica lui Dumnezeu, mergînd cuviincios, cu regularitate, la biserică. Doamna Quiverful mai apelase la el în unele momente mai grele, şi nu în zadar. Acum se îndrepta spre uşa acestuia, şi după ce îi explică soţiei lui că trebuie să ajungă neapărat la Barchester pentru nişte treburi foarte urgente, îl rugă pe fermierul Subsoil să o ducă pînă acolo cu căruţa lui. Fermierul nu avu nimic împotrivă, şi îndată ce au reuşit să-l pună pe Prince în hamuri, au pornit la drum.

Doamna Quiverful nu-şi destăinui scopul în care se ducea, nici fermierul nu comise impoliteţea de a pune întrebări inutile. Îl rugă doar să o lase la podul de la intrarea în oraş şi să o ia de acolo peste două ore. Fermierul i-a promis că va fi la timp, iar femeia, sprijinindu-se în umbrelă, o luă pe o scurtătură şi ajunse în cîteva minute la uşa episcopului.

Pînă acum nu avusese nici un pic de teamă de apropiata discuţie. Nu simţise decît o indignare, o dorinţă de a-şi susţine drepturile şi de a-şi înşira necazurile, în caz că drepturile nu-i vor fi pe deplin recunoscute. Dar acum situaţia ei grea o speria puţin. Mai fusese la palat o dată, dar atunci venise să mulţumească. Cei care vin cu mulţumiri pentru favoruri primite descoperă că e foarte uşor să intri în casele oamenilor de seamă. Dar nu întotdeauna acest lucru e posibil pentru cei care vin să ceară o favoare. Încă şi mai greu sînt primiţi cei care vin să ceară îndeplinirea promisiunilor făcute cu alte ocazii.

Doamnei Quiverful nu-i trebuise mult ca să înveţe obiceiurile lumii. Ştia asta, şi mai ştia că umbrela ei învechită şi şalul ei aproape zdrenţăros nu vor reuşi să le impună respect servitorilor de la palat. Dacă ar fi fost

prea umilă, ştia foarte bine că nu ar reuşi să intre. Pentru a rezolva această problemă imperioasă, cu un asemenea şal pe umeri şi cu asemenea bonetă pe cap, i-ar fi trebuit o înfăţişare cu mult mai impunătoare decît cea cu care fusese înzestrată din naştere. Doamna Quiverful ştia foarte bine şi acest lucru. Trebuia să facă să se cunoască faptul că era nevasta unui gentleman, şi totuşi să se roage pentru puţină înţelegere.

Biata femeie nu ştia decît o singură metodă de a depăşi aceste dificultăţi, ivite chiar de la început. Şi o aplică. Oricît de reduse erau fondurile de la Puddingdale, ea reuşise să mai păstreze o jumătate de coroană, şi pe aceasta o sacrifică lăcomiei înfumuratului servitor londonez al doamnei Proudie. Ea a spus că e doamna Quiverful din Puddingdale, soţia părintelui Quiverful. Dorea să o vadă pe doamna Proudie. Trebuia neapărat să o vadă pe doamna Proudie. James Fitzplush se uită mai mult decît neîncrezător : nu ştia dacă doamna ieşise, dacă era ocupată sau se afla în dormitor ; credea că e foarte probabil să fie una din aceste situaţii sau, dacă nu, să fie altceva, pentru că doamna devenise, de un timp, invizibilă : dar doamna Quiverful putea să mai rămînă în camera de aşteptare, pînă ce o să fie întrebată camerista doamnei Proudie.

— Ia ascultă, omule ! îl luă doamna Quiverful. Trebuie să o văd — şi îi întinse cartea de vizită şi o jumătate de coroană (gîndeşte-te, cititorule, gîndeşte-te puţin : ultima jumătate de coroană care îi mai rămăsese) şi se aşeză apoi pe un scaun în camera de aşteptare.

Să fi fost mituirea aceasta cea care a salvat lucrurile, sau să fi vrut într-adevăr nevasta episcopului să o vadă pe soţia preotului, nu mai are rost să ne întrebăm acum. Servitorul se întoarse şi, rugînd-o pe doamna Quiverful să îl urmeze, o conduse pînă în faţa stăpînei eparhiei.

Doamna Quiverful văzu de îndată că protectoarea sa zîmbea şi era în toane bune. Triumful i se citea în fiecare trăsătură a figurii, şi toate bucuriile puterii planau deasupra cîrlionţilor ei. Discutase cu sfinţia sa o problemă foarte importantă în dimineaţa acelei zile. El primise o invitaţie să petreacă cîteva zile la arhiepiscop. Sufletul său îşi dorea de mult această răsplată. Nu era nici un cuvînt însă, în scrisoarea înalt preasfinţiei sale care să facă aluzie şi la soţie ; şi, dacă se ducea, atunci trebuia

să meargă singur. Această piedică în calea vizitei n-ar fi fost de netrecut, nici n-ar fi fost prea neplăcută, dacă ar fi mers fără să-i spună nici un cuvînt doamnei Proudie. Dar el nu putea să facă așa ceva. Nu putea să dea poruncă să i se facă valizele și să pornească la drum cu valetul său, mărginindu-se să spună doamnei sale că se va întoarce pe sîmbătă. Există unii bărbați — mai bine-zis, monștri — care sînt în stare să facă așa ceva ; și există neveste — mai bine-zis sclave — care se pretează la astfel de obiceiuri. Dar doctorul și doamna Proudie nu se numărau printre aceștia.

Episcopul, după multe apropouri, reuși să o facă pe doamnă să înțeleagă că dorește foarte mult să se ducă. Doamna, fără nici un apropo, îl făcu pe episcop să înțeleagă că nici nu trebuie să se gîndească la așa ceva. N-are rost să redăm aici argumentele folosite de o parte și de alta, sau să spunem rezultatul lor. Cei care sînt căsătoriți vor înțelege foarte bine cine a cîștigat și cine a pierdut lupta ; iar burlacii nu vor înțelege niciodată, pînă nu vor învăța lecția aspră a experienței. Cînd doamna Quiverful intră în camera doamnei Proudie, doamna de-abia sosise de cîteva minute de la preasfinția sa. Dar, înainte de a-l părăsi, văzuse răspunsul la scrisoarea arhiepiscopului, scris și sigilat. Nu-i de mirare că fața ei era numai zîmbet cînd o primi pe doamna Quiverful.

Imediat abordă subiectul care o rodea atît de tare pe vizitatoarea ei.

— Ei, doamnă Quiverful, începu ea, v-ați decis cînd că vă mutați la Barchester ?

„Femeia aceea" — așa cum i se spusese numai cu o oră sau două în urmă — a fost din nou înzestrată în acea clipă cu toate calitățile pe care le poate avea o soție de episcop. Doamna Quiverful a văzut de îndată că trebuie să apară demnă de milă, și că nu ar reuși să capete nimic prin indignare ; dacă într-adevăr era vorba să cîștige ceva, trebuia să se indigneze numai ținînd isonul indignării ocrotitoarei ei.

— Of, doamnă Proudie ! începu ea ; mă tem că nu o să ne mai mutăm niciodată la Barchester.

— De ce ? întrebă tăios doamna, lăsînd la o parte într-o clipă zîmbetele și aerele de complezență și trecînd în felul ei grăbit la treburile despre care văzu deîndată că erau importante.

Atunci doamna Quiverful își spuse povestea. Și cu cît povestea mai mult despre nedreptățile care îi fuseseră făcute, observă că pe măsură ce dădea vina mai mult pe domnul Slope, privirea doamnei Proudie se întuneca mai tare, dar această întunecare nu era un semn rău pentru ea. Cînd domnul Slope venise la Puddingdale în dimineața aceea, îl considerase ca pe protejatul acestei femei-episcop ; acum își dădu seama, de fapt, că ei erau dușmani. Își recunoscu în sinea ei greșeala, fără să simtă vreo remușcare sau umilință din această cauză. Nu avea decît un singur gînd, și acesta se îndrepta spre propria ei familie. Nu-i păsa cum avea să manevreze printre acești nouveniți din palatul episcopal, atîta timp cît va reuși să-l așeze pe soțul ei în casa directorului azilului. Nu-i păsa cine îi erau prieten și cine dușman, dacă va reuși să obțină această avansare pe care o dorea atît de mult.

Își spuse povestea și doamna Proudie o asculta fără să scoată o vorbă. Îi spuse cum domnul Slope îi trăsese soțul pe sfoară punîndu-l să renunțe la drepturile sale și că declarase că episcopul nu-l dorește decît pe domnul Harding ca director al azilului. Privirea doamnei Proudie deveni din ce în ce mai întunecată. În sfîrșit, sări de pe scaun și rugînd-o pe doamna Quiverful să stea s-o aștepte, ieși din cameră.

— Uf, doamnă Proudie, e pentru cei paisprezece copii — pentru paisprezece copii — acestea au fost ultimele cuvinte pe care le mai auzi, cînd închise ușa în urma ei.

Capitolul XXVI

DOAMNA PROUDIE LUPTĂ ȘI E ÎNFRÎNTĂ

DE-ABIA TRECUSE O ORĂ DE CÎND doamna Proudie ieșise victorioasă din camera soțului ei, și acum se întorcea în grabă, gata din nou de luptă. Era foarte supărată pe el, pentru ceea ce credea ea că ar fi

duplicitatea lui. Păruse atît de sincer cînd își dăduse cuvîntul că o să facă așa cum vrea ea cu azilul ! Fusese învins atît de categoric în această chestiune ! Doamna Proudie se gîndea că dacă fiecare lucru va fi discutat și dezbătut așa, de două sau chiar de trei ori, treburile eparhiei vor ajunge să fie prea multe, chiar și pentru ea.

Fără să bată la ușă, intră repede în camera soțului ei și îl găsi stînd la birou, iar domnul Slope se afla în fața lui. Ținea în mînă chiar scrisoarea către arhiepiscop, sigilată în prezența ei... și scrisoarea era deschisă ! Da, rupsese pecetea pe care ea o declarase sacră. Era o convorbire foarte secretă și era evident că fusese din nou discutat conținutul invitației arhiepiscopului, și asta după ce mai fusese dezbătut și fusese luată o hotărîre, așa cum dorise ea. Domnul Slope se ridică de pe scaun și se înclină puțin. Părțile adverse se priviră drept în ochi, fiecare știind că își privește un dușman.

— Ce-i asta, preasfinția ta, ce-am auzit despre domnul Quiverful ? întrebă ea, venind pînă la capătul mesei și oprindu-se acolo.

Domnul Slope nu-l lăsă pe episcop să răspundă, ci răspunse chiar el :

— Am fost la Puddingdale azi de dimineață, doamnă, și l-am văzut pe domnul Quiverful. Domnul Quiverful a renunțat la funcția de la azil, pentru că își dă acum seama că domnul Harding dorește să-și ocupe din nou vechea sa funcție. În aceste condiții, l-am sfătuit pe preasfinția sa să-l aleagă pe domnul Harding.

— Domnul Quiverful nu a renunțat la nimic, afirmă doamna cu o voce foarte hotărîtă. Preasfinția sa i-a dat cuvîntul, și cuvîntul trebuie respectat.

Episcopul tăcea în continuare. De-abia aștepta să-l vadă pe vechiul său dușman la picioarele sale, mușcînd țărîna. Noul său aliat îi spusese că nu era nimic mai ușor decît asta. Aliatul său era acolo, alături de el, gata să-l ajute, și totuși, nu-și regăsi curajul. E atît de greu să învingi, cînd bilanțul celorlalte lupte e total împotriva ta. E atît de greu pentru cocoșul care a fost o dată înfrînt în curtea lui să-și recapete curajul și să-și recucerească locul din vîrful grămezii de bălegar.

— Poate că n-ar trebui să mă amestec, spuse domnul Slope ; și totuși...

— Într-adevăr, n-ar trebui ! îl întrerupse femeia înfuriată.

— Şi totuşi, continuă domnul Slope, fără să ţină seama de întrerupere, am considerat că e de datoria mea să-l sfătuiesc pe preasfinţia sa să nu treacă cu vederea revendicările domnul Harding.

— Domnul Harding trebuia să ştie ce vrea, zise doamna Proudie.

— Dacă domnul Harding nu va fi repus în drepturi, preasfinţia sa va crea mulţi nemulţumiţi, nu numai în eparhie, dar şi în afara ei. Şi, în orice caz, preasfinţia sa din cîte am înţeles, consideră că e dator să răsplătească meritele excelentului cleric care e domnul Harding.

— Şi ce se va întîmpla cu şcoala de sabbat şi cu slujbele de duminică ? Se vor ţine sau nu la azil ? întrebă doamna Proudie, cu un fel de rînjet.

— Înţeleg că domnul Harding nu are nici o obiecţie în privinţa şcolii, răspunse domnul Slope. Şi în ceea ce priveşte serviciile religioase de la azil, va trebui să discutăm după ce va fi numit el. Dacă are vreo obiecţie categorică, atunci mă tem că va trebui să lăsăm lucrurile aşa cum sînt.

— Aveţi o conştiinţă foarte curată în asemenea probleme, domnule Slope, spuse ea.

— N-aş avea deloc o conştiinţă curată, răspunse el, ci una foarte încărcată, dacă s-ar întîmpla ca, din cauza vreunui lucru făcut sau spus de mine, preasfinţia sa ar acţiona greşit în problema de faţă. E evident că în discuţia pe care am avut-o cu domnul Harding, l-am înţeles greşit...

— Şi tot atît de evident este că l-aţi înţeles greşit pe domnul Quiverful, replică ea, stăpînindu-se cu greu. Şi, în orice caz, ce treabă aveţi dumneavoastră în toate discuţiile astea ? Cine v-a trimis la domnul Quiverful azi-dimineaţă ? Cine v-a rugat să vă ocupaţi de chestiunea asta ? Vreţi să-mi răspundeţi, domnule ? Cine v-a trimis la Quiverful azi-dimineaţă ? !

O linişte adîncă se aşternu în încăpere. Domnul Slope se ridicase de pe scaun şi stătea cu mîna pe spătar, avînd la început o figură foarte solemnă, iar apoi foarte întunecată. Doamna Proudie stătea în aceeaşi poziţie pe care o luase de cum intrase, la capătul mesei ; şi, în timp ce-şi supunea adversarul necruţătorului interogatoriu, lovi cu

palma în masă, cu o vigoare lipsită de orice feminitate. Episcopul stătea în fotoliul său, bătînd darabana cu degetele, uitîndu-se cînd la soţia sa, cînd la capelan. Ce bine ar fi dacă s-ar bate între ei, fără să-l oblige să intervină şi el în ceartă ; să se bată pînă ce unul l-ar nimici complet pe celălalt, încît el, episcopul, să ştie clar de cine trebuie să asculte. Indiferent care din ei ar fi căzut, el ar fi fost mai liniştit ; dar, dacă ar fi trebuit să spună de partea cui era, n-ar fi declarat, în nici un caz, că este împotriva domnului Slope.

Mai bine e, cum spune o veche zicătoare, cu un drac pe care-l ştii, decît cu unul pe care nu-l ştii — şi e foarte adevărat.

— Vreţi să-mi răspundeţi, domnule ? repetă ea. Cine v-a poruncit să vă duceţi la domnul Quiverful în dimineaţa asta ? (Aceeaşi întrebare.) Aveţi de gînd să-mi răspundeţi, domnule ?

— Cred, doamnă Proudie, că în actualele circumstanţe, ar fi mai bine să nu vă răspund la o asemenea întrebare — zise domnul Slope.

Glasul domnului Slope avea o mulţime de tonuri pe care le folosea după nevoie ; printre ele, erau unul evlavios şi coborît şi, un altul, evlavios şi ridicat, iar acum îl folosi pe acesta din urmă.

— V-a trimis cineva, domnule ?

— Doamnă Proudie, răspunse domnul Slope ; ştiu foarte bine cît de mult vă datorez pentru bunătatea de care aţi dat dovadă. De asemenea, ştiu foarte bine cum trebuie să se poarte un domn cu o doamnă. Dar există consideraţii mai importante, şi sper că voi fi iertat dacă în momentul de faţă mă las călăuzit doar de ele. Răspund numai în faţa preasfinţiei sale şi nu pot admite decît întrebări din partea sa. Preasfinţia sa a aprobat ceea ce am făcut, şi vă rog să mă iertaţi dacă vă spun că, avînd acest consimţămînt, ca şi pe al meu, nu mai am nevoie de altceva.

Ce însemnau cuvintele îngrozitoare pe care le auzea acum doamna Proudie ? Într-adevăr, totul devenea clar. Era vorba de o răzvrătire premeditată în propria ei tabără.

Nu era de-ajuns că unele cugete rău-intenţionate deveniseră neascultătoare după ce căpătaseră un dram de putere, dar rebeliunea fusese răspîndită faţă. Nu trecuseră nici douăsprezece luni de cînd episcopul se afla în

scaun și, iată, că și izbucnise oribila răzvrătire la palat. Vor urma anarhia și haosul, dacă nu va reuși să ia imediat măsuri drastice pentru a zdrobi conspirația pe care o descoperise.

— Domnule Slope, începu ea cu o voce calmă și demnă, mult diferită de cea folosită pînă atunci ; domnule Slope, v-aș ruga, dacă vreți, să ieșiți din cameră. Vreau să vorbesc cu soțul meu între patru ochi.

Și domnul Slope își dădu seama că totul depindea de această convorbire. Dacă episcopul va ajunge iar sub papuc, robia sa va fi totală și veșnică. Era momentul cel mai prielnic rebeliunii. Episcopul se implicase de cînd rupsese sigiliul scrisorii adresate arhiepiscopului ; ea ar fi avut, prin urmare, puterea de a-l influența. Domnul Slope îi spusese că nu există nici un motiv care să-l împiedice să accepte invitația arhiepiscopului ; avusese deci speranțe că va reuși să-l influențeze. Acceptase demisia domnului Quiverful, drept pentru care n-ar fi dorit să reia această discuție cu soția sa. Ajunsese pînă acolo încît putea să aibă și el un punct de vedere propriu ; și ar fi putut să meargă și mai departe, pînă cînd o izbîndă absolută l-ar fi învățat cît de ușor e să reușești. Acesta era momentul victoriei sau al înfrîngerii. Acum trebuia să devină domnul Slope stăpîn al eparhiei, sau să plece și să înceapă pe altundeva să-și caute norocul. Își dăduse seama prea bine de asta. După toate cîte se întîmplaseră, orice fel de compromis între el și această doamnă era imposibil. Dacă ar părăsi camera imediat, așa cum poruncise ea și i l-ar lăsa în seamă pe episcop, ar însemna că e mai bine să-și strîngă catrafusele și să spună adio oricăror onoruri episcopale și doamnei Bold și signorei Neroni.

Și totuși, nu era atît de ușor să rămînă ferm pe poziție, în momentul în care o doamnă îl invita să iasă ; nici să fie de față la discuția dintre soț și soție, cînd ea își exprimase dorința de a rămîne în *tête-a-tête* cu soțul ei.

— Domnule Slope, repetă ea, doresc să rămîn singură cu soțul meu !

— Preasfînția sa m-a chemat să-mi vorbească despre niște treburi foarte importante ale eparhiei, spuse domnul Slope, uitîndu-se cu o privire neliniștită spre dr. Proudie. Simțea că trebuie să aibă încredere și să-l lase și pe episcop să spună ceva ; și totuși, avea sentimentul că nu

poate să aibă prea multă încredere în el. Mă tem că e imposibil să-l părăsesc într-un asemenea moment !

— Îmi mai şi răspunzi, nerecunoscătorule ! Preasfinţia ta, poţi să-mi faci plăcerea să-l pofteşti afară pe domnul Slope ?

Preasfinţia sa se scărpină în cap, dar deocamdată nu spuse nimic. Domnul Slope nu se aştepta la mai mult decît la atît din partea lui ; dar, pentru episcop, gestul acesta avea înţelesul exercitării active a drepturilor sale matrimoniale.

— Preasfinţia ta, reluă doamna ; o să iasă domnul Slope din cameră, sau o să ies eu ? !

Doamna Proudie făcuse un pas greşit. N-ar fi trebuit să facă aluzie la posibilitatea de a ieşi ea din cameră. N-ar fi trebuit să admită că ar mai exista şi altă soluţie, în afară de expulzarea domnului Slope, decît cea a ascultării imediate. Ca răspuns la o asemenea întrebare, episcopul bine-înţeles că îşi spuse în gînd că, dacă e obligatoriu să iasă unul din ei, atunci ar fi mai bine dacă aceasta ar fi doamna Proudie. În gînd îşi spuse aşa, dar pe dinafară nu făcu altceva decît să se scarpine din nou în cap şi să bată din nou darabana cu degetele.

Doamna Proudie fierbea de mînie. Vai, vai ! dacă ar fi reuşit doar să-şi stăpînească nervii, aşa cum reuşea adversarul ei, ar fi obţinut o victorie cum nu mai obţinuse niciodată. Dar mînia divină o înfrînse, precum le mai înfrînsese şi pe alte eroine, şi ea se prăbuşi.

— Preasfinţia ta, insistă ea ; o să mi se acorde vreun răspuns, sau nu ?

În sfîrşit, el îşi întrerupse tăcerea adîncă şi se declară adept al lui Slope :

— Draga mea, începu el, domnul Slope şi cu mine avem treabă.

Asta a fost tot. Nu mai era nevoie de nimic. Plecase pe cîmpul de bătălie, îndurase dogoarea şi praful acelei zile, se ciocnise cu furia inamicului, şi acum era victorios. Ce uşoară e victoria pentru cei încrezători în propriile forţe !

Domnul Slope îşi dădu seama imediat de însemnătatea victoriei sale, şi se întoarse spre doamna învinsă, cu o privire triumfătoare, pe care ea nu avea s-o uite şi s-o ierte niciodată. Aici a greşit el. Ar fi trebuit să o privească cu umilinţă şi, cu ochi plini de sfială, rugători, să-i ceară iertare. Ar fi trebuit ca prin această privire să se scuze pen-

tru succesul său și să spere că va fi iertat pentru atitudinea pe care, din datorie, a fost obligat să o ia. Așa, poate că ar fi reușit să-i mai înmoaie inima tiranică și să netezească într-un fel calea spre împăcare. Dar domnul Slope dorea să fie stăpîn necondiționat. Ah, ce om lipsit de experiență ! Poți tu să-ți convingi victima, așa mică și speriată cum e acum, să divorțeze de femeia care a pus stăpînire pe el ? Poți tu să-i faci să doarmă și să ia masa separat de acum încolo ? Nu e el oare carne din carnea ei, și sînge din sîngele ei, și nu va rămîne așa toată viața ? E foarte ușor acum să rămîi pe poziție și să triumfi, în timp ce ea e dată umilitor afară ; dar vei putea, oare, să fii de față cînd perdelele vor fi trase, cînd acea îngrozitoare scufie a adevărului va fi înnodată sub bărbie, cînd ultimele semne ale autorității episcopului vor fi alungate de oribilul pompon din vîrful capului lui ? Mai poți tu atunci să te amesteci cînd nevasta dorește să vorbească între patru ochi cu stăpînul ei ?

Dar, deocamdată, triumful domnului Slope era total, pentru că doamna Proudie, fără să mai scoată o vorbă, ieși din cameră și nu uită să trîntească ușa. Discuția dintre noii aliați a fost foarte deschisă ; au fost spuse multe lucruri care îl uimiră pe domnul Slope că a putut să le rostească, și pe episcop că a putut să le audă. Și totuși, unul le rostise și celălalt le auzise fără să se supere. Acum trebuiau spuse lucrurile pe față. Capelanul îi spuse clar episcopului că lumea credea că e condus de nevastă-sa ; că în eparhie erau puse la îndoială atît cuvîntul cît și caracterul lui, că, dacă o va mai lăsa pe doamna Proudie să se amestece în treburi nepotrivite pentru puterile unei femei, va avea multe necazuri ; și că, la urma urmei, va ajunge să fie disprețuit dacă nu va scăpa de jugul sub care se află. La început, episcopul șovăi și încercă să nege adevărurile pe care le auzea. Dar negația nu era hotărîtă și se spulberă imediat. Tăcerea lui era o recunoaștere a poziției de vasal și își jură să-și schimbe, cu ajutorul domnului Slope, felul de a fi. Nici domnul Slope nu-și pledă prea rău cauza. El explică cît de îndurerat era să înfrunte o doamnă care fusese dintotdeauna patroana lui, îl ajutase în atîtea feluri și, de fapt, atrăsese atenția episcopului asupra lui ; dar, așa cum spunea, datoria sa devenise mai importantă ; avea un post de o încredere deosebită, și era foarte atașat de persoana episcopului. Într-o asemena si-

tuaţie, conştiinţa îi dicta să se gîndească doar la interesele episcopului şi, din acest motiv îndrăznise el să vorbească.

Episcopul luă această declaraţie ca atare, iar domnul Slope nici nu-şi dorea mai mult decît atît. Ea îndulcea hapul pe care trebuia să i-l dea domnul Slope, şi despre care episcopul spera că va fi mai puţin amar decît cel de dinainte, pe care îl lua de atîta vreme.

Preasfinţia sa a fost imediat răsplătit, ca un copil cuminte. I s-a spus să scrie o nouă scrisoare arhiepiscopului, acceptînd invitaţia înaltpreasfinţiei sale, ceea ce el şi făcu. Domnul Slope, mai prudent decît doamna, a luat chiar el scrisoarea şi a trimis-o cu mîna lui. Astfel se asigură că acest act, prin care îşi făcea singur dreptate, devenea un fapt împlinit. Îl rugă, îl învăţă şi îl ameninţă pe episcop, îndemnîndu-l să îi scrie imediat domnului Harding ; dar episcopul, deşi scăpase temporar de soţia sa, nu se afla încă sub puterea domnului Slope. El a spus, şi probabil că aşa şi credea, că o asemenea ofertă trebuie făcută sub o formă oficială şi că nu era încă pregătit să semneze această ofertă şi că ar fi preferat să se întîlnească mai întîi cu domnul Harding. Domnul Slope ar putea însă să-l roage pe domnul Harding să vină să-l vadă. Mulţumit de reuşita sa, domnul Slope a plecat. A trimis mai întîi preţioasa scrisoare pe care o purta în buzunar, iar apoi s-a ocupat de alte treburi pentru care va trebui să-l urmărim în alte capitole.

După ce a avut satisfacţia de a-i fi trîntit uşa în nas soţului ei, doamna Proudie nu s-a dus imediat la doamna Quiverful. Într-adevăr, în primele clipe după ce fusese învinsă, şi-a dat seama că nu va fi în stare să o vadă pe femeia aia. Ar fi trebuit să-i mărturisească înfrîngerea, să recunoască totuşi că sceptrul i-a căzut din mînă şi coroana de pe frunte. Nu, îi va trimite un mesaj, promiţînd o scrisoare peste o zi sau două. Rezolvînd astfel problema, se retrase în dormitor ; dar aici se hotărî să încerce altă soluţie. Acea încăpere sacră o făcu să-şi recapete curajul şi îi dădu mai multă încredere în sine. Asemenea lui Ahile, care prindea curaj ori de cîte ori îşi privea scutul, aşa cum inima lui Don Quijote era îmbărbătată atunci cînd îşi lua lancea în mînă, tot aşa şi doamna Proudie se gîndi la viitoarele cununi de lauri, în momentul în care privirea îi căzu pe perna soţului ei. N-o să dispere. Luînd această hotărîre,

ea coborî cu un aer demn și se schimbă la față pentru întîlnirea cu doamna Quiverful.

Această scenă din biroul episcopului a durat, de fapt, mai mult decît ne-a trebuit să o povestim. Poate că nu am ascultat decît o parte din conversație. În orice caz, doamna Quiverful începuse să se impacienteze și, cînd intră doamna Proudie, tocmai se gîndea că fermierul Subsoil s-o fi plictisit să o aștepte atîta. Of ! cine poate să descrie bătăile acelei inimi de mamă, în momentul în care cea venită să implore se uită la figura doamnei, ca să vadă dacă acolo era scrisă promisiunea unei case, a unui venit, a confortului și a unei viitoare fericiri, sau sentimentul unei necontenite și tot mai grele sărăcii. Sărmană mamă ! Sărmană soție ! ceea ce vedeai nu avea de ce să te liniștească !

— Doamnă Quiverful, glăsui doamna Proudie, pe un ton sever, fără să se așeze ; cred că soțul dumneavoastră s-a purtat într-un mod foarte nehotărît și prostesc în această poveste.

Doamna Quiverful s-a ridicat imediat în picioare, considerînd că ar fi lipsită de respect dacă ar sta jos, în timp ce nevasta episcopului stătea în picioare. Dar i se spuse să se așeze din nou și pînă la urmă a fost convinsă, astfel încît doamna Proudie să-i poată ține o lecție de sus. De obicei se consideră o ofensă ca un gentleman să rămînă pe scaun, în timp ce altul este obligat să stea în picioare, în fața lui ; și presupunem că această lege rămîne valabilă și pentru doamne. De multe ori așa se și consideră, dar credem că o asemenea impoliteță nu e nici pe jumătate atît de penibilă ca senzația pe care vrea să i-o dea un om de seamă unui oaspete oarecare punîndu-l să se așeze, în timp ce el îi vorbește din picioare. Acest exemplu de proastă creștere, exprimat într-un limbaj coerent, ar însemna următoarele : „Regulile de bună-creștere îmi spun să-ți ofer un scaun ; dacă n-aș face-o, ai spune, în gura mare, peste tot, că sînt arogant și nesimțit ; voi face cum spune lumea ; dar n-o să mă pun pe picior de egalitate cu dumneata. Poți să stai jos, dar eu nu o să stau lîngă tine. Așază-te deci, la rugămintea mea, și eu voi sta în picioare și-ți voi vorbi".

Asta era exact ce voia să spună doamna Proudie ; și deși doamna Quiverful era prea nerăbdătoare și prea fîstîcită să-și explice întregul înțeles al manevrei, ea îi simți totuși efectul. Se simțea stingherită și umilită, și pentru a doua oară încercă să se ridice de pe scaun.

— Vă rog să staţi jos, doamnă Quiverful, vă rog nu vă ridicaţi. Soţul dumneavoastră, spuneam, s-a purtat nehotărît şi prosteşte. E imposibil, doamnă Quiverful, să-i ajuţi pe oamenii care nu vor să se ajute singuri. Mi-e teamă că acum nu vă mai pot ajuta cu nimic în treaba asta.

— Oh, doamnă Proudie, nu spuneţi asta ! zise biata femeie, sărind din nou în picioare.

— Vă rog să luaţi loc, doamnă Quiverful. Mi-e teamă că acum nu vă mai pot ajuta cu nimic în treaba asta. Soţul dumneavoastră s-a găsit să renunţe, într-o manieră de neînţeles, la ceea ce eu fusesem împuternicită să-i ofer. Episcopul se aşteaptă din partea clericilor săi să ştie ce vor. Ce o să facă pînă la urmă — ce vom decide să facem pînă la urmă — nu pot spune încă. Ştiind ce familie numeroasă aveţi...

— Paisprezece copii, doamnă Proudie, paisprezece !... Şi numai pîine goală, numai pîine goală ! E greu pentru copiii unui preot, e greu pentru cineva care şi-a făcut întotdeauna onorabil datoria !...

Nu scoase nici un cuvînt despre ea, dar lacrimile începură să-i curgă pe obrajii aspri, pe care praful de pe drum, în plină lună august, lăsase urme.

Doamna Proudie nu a apărut în aceste pagini ca o femeie agreabilă sau amabilă. Nu a existat intenţia ca acest personaj să-l impresioneze favorabil pe cititor. E bine stabilit că în orice roman trebuie să existe un înger masculin şi unul feminin, un diavol masculin şi unul feminin. Dacă am considera că şi paginile de faţă se supun acestei reguli, atunci întruparea ultimului tip de personaj pomenit aci se presupune că ar fi căzut cu totul în sarcina doamnei Proudie. Dar ea nu era numai diavol. Sub corsajul acela strîmt exista şi o inimă, deşi poate nu era prea mare şi în orice caz, nu era uşor accesibilă. Doamna Quiverful reuşi însă să descopere drumul spre ea, iar doamna Proudie se dovedi a fi o femeie adevărată. Nu vom pretinde că ştim dacă la mijloc fuseseră cei paisprezece copii cu piinea lor goală, cu spinarea lor goală, sau fusese onoarea muncii tatălui lor, sau amestecul de praf şi de lacrimi de pe faţa mamei. Dar doamna Proudie a fost adînc mişcată.

Ea nu-şi dezvălui emoţiile, aşa cum ar fi făcut alte femei. Nu-i dărui doamnei Quiverful apă de colonie, nici nu porunci pentru ea un pahar cu vin. Nu a condus-o nici pînă la masa de toaletă, ca să-i ofere perii şi piepteni,

prosoape și apă. Nu-i șopti nici discursuri și nici nu o îngriji pînă își va recăpăta stăpînirea de sine. În fața unor asemenea atenții mici dar gingașe, doamna Quiverful, în ciuda înfățișării ei aspre, ar fi fost tot așa de ușor mișcată, ca orișice altă femeie din lume. Dar nu a fost vorba de așa ceva. În schimb, doamna Proudie și-a unit palmele și a declarat — jurînd față de sine însăși, nu față de Dumnezeu, pentru că fiind o *lady*, și încă o *lady* păzitoare a îndeletnicirilor bisericești, și o femeie-episcop, ea nu avea acest drept — că nu va accepta.

Înțelesul acestor cuvinte era că nu va accepta ca numirea care îi fusese promisă domnului Quiverful să i se ia prin înșelăciunile domnului Slope și prin slăbiciunea soțului ei. Înțeles care i-a fost explicat imediat doamnei Quiverful.

— Cum de a fost soțul dumitale atît de nătărău — spuse ea descălecînd, în sfîrșit, de pe înaltul său cal și așezîndu-se confidențial lîngă femeie — să se lase momit de individul acela ? Dacă n-ar fi fost atît de bleg, nu v-ar fi stat nimic în calea azilului.

Biata doamnă Quiverful era întotdeauna gata să-l împungă cu vorba pe soțul ei, spunîndu-i că e bleg, și poate că nu vorbea cu destul respect despre el în fața copiilor. Dar nu-i plăcea deloc să-l audă vorbit de rău de alții ; începu să-l apere și să explice că el îl considerase, bineînțeles, pe domnul Slope ca pe emisarul doamnei Proudie în persoană ; că se credea că domnul Slope este mai ales prietenul ei ; și că, din această cauză, domnul Quiverful ar fi arătat lipsă de respect pentru dînsa dacă s-ar fi îndoit de spusele domnului Slope.

Îmblînzită astfel, doamna Proudie declară din nou că „nu va accepta“, și o trimise în sfîrșit pe doamna Quiverful acasă, asigurînd-o că tot ce înseamnă puterea și influența ei în palat va insista pentru numirea domnului Quiverful. În timp ce repeta cuvîntul „insista“, se gîndea la episcop cu scufia lui de noapte și, cu buzele ușor strînse, dădu din cap. O, voi preoți care sperați să fiți avansați, voi, fețe bisericești pentru care nu există momente mai plăcute auzului decît *nolo episcopari*, care din voi ați dori să fiți episcop în asemenea condiții ?

Doama Quiverful plecă spre casă în căruța fermierului, cu inima grea, dar satisfăcută că procedase bine făcînd această vizită.

Capitolul XXVII

O SCENĂ DE DRAGOSTE

DOMNUL SLOPE IEŞI DIN PALAT CU un sentiment de triumf. Nu pentru că ar fi crezut că a scăpat de greutăţi ; nu-şi făcea iluzii, dar simţea că a jucat foarte bine această primă mutare, atît cît îi permiteau piesele de pe tablă ; şi că nu avea nimic să-şi reproşeze. Mai întîi trimise scrisoarea pentru arhiepiscop ; apoi, după ce a fost sigur că acest lucru a fost făcut, porni să-şi mărească avantajul pe care îl obţinuse. Dacă doamna Bold ar fi fost acasă, cu siguranţă i-ar fi făcut o vizită, dar ştia că se află la Plumstead, deci îi scrise următoarele rînduri. Era începutul a ceea ce el credea că va deveni o lungă şi emoţionantă serie de epistole.

„Draga mea doamnă Bold, veţi înţelege prea bine că, în momentul de faţă, nu pot să corespondez cu tatăl dumneavoastră. Îmi doresc din toată inima să pot, şi sper că ziua în care va fi risipită ceaţa şi ne vom putea cunoaşte nu este prea îndepărtată. Dar nu mă pot priva de plăcerea de a vă trimite aceste cîteva rînduri, spunîndu-vă că domnul Q. a renunţat astăzi, în prezenţa mea, la orice pretenţie pe care o avea asupra postului de director al azilului, şi că episcopul m-a asigurat că intenţionează să-l ofere stimatului dumneavoastră părinte.

Aţi putea dumneavoastră să-l rugaţi pe dînsul — care înţeleg că este tot oaspete — ca şi dumneavoastră — transmiţîndu-i respectuoasele mele complimente — să-i facă o vizită episcopului, miercuri sau joi, între orele zece şi unu. *Aceasta este dorinţa episcopului.* Dacă mi-aţi face onoarea de a-mi comunica ziua şi ora care i-ar conveni domnului Harding, voi avea grijă ca servitorii să fie instruiţi de a-l primi fără întîrziere. Poate că ar fi bine să nu mai adaug nimic, dar aş dori totuşi să-l faceţi pe tatăl dumneavoastră să înţeleagă că nu va exista nici un motiv de neînţelegere cu preasfinţia sa în legătură cu felul în care va dori să-şi îndeplinească îndatoririle. Eu însumi sînt convins că nici un cleric n-ar putea să le îndepli-

nească mai bine decît a reușit dînsul să o facă și că va reuși și pe viitor.

Într-o ocazie anterioară am fost, considerînd vîrsta tatălui dumneavoastră și vîrsta mea, mult prea nechibzuit și lipsit de răbdare. Sper că nu-mi va refuza acum rugămintea de a fi iertat. De asemenea, sper că vom reuși, cu ajutorul eforturilor dumneavoastră pioase și încîntătoare, să ajungem să vedem o asemenea școală de sabbat funcționînd pe lîngă vechiul așezămînt, care să fie, prin mila și sprijinul lui Dumnezeu, o binefacere pentru sărăcimea orașului.

Vă veți da seama de la prima vedere că această scrisoare este confidențială. Aceasta din cauza conținutului ei. Dar se adresează privirii domnului Harding tot atît cît și dumneavoastră, dacă socotiți de cuviință să i-o arătați.

Sper că scumpul meu prieten Johnny este mai voinic ca oricînd — dragul de el. Tot mai continuă cu atacurile lui brutale împotriva acelor bucle lungi și mătăsoase?

Vă asigur că prietenii dumneavoastră vă simt amarnic lipsa din Barchester, dar ar fi o cruzime să vă invidiem pentru șederea dumneavoastră printre flori și pajiști, pe o vreme atît de sufocantă.

Vă rog să mă considerați, draga mea doamnă Bold,
al dumneavoastră cu sinceritate,
Obadiah Slope,

Barchester, vineri."

Scrisoarea, luată ca atare, și știind că domnul Slope dorea să-și atribuie un mare grad de intimitate cu Eleanor, nu era prea rea, dacă n-ar fi fost aluzia aceea la buclele ei. Gentlemanii nu le scriu doamnelor despre buclele lor, decît dacă se află în relații cu adevărat intime. Dar nu era de așteptat ca domnul Slope să cunoască asemenea amănunte. Dorea să pună puțină tandrețe în epistola lui și, totuși, credea că ar fi nepotrivit, pentru că știa că scrisoarea va fi arătată și domnului Harding. Ar fi dorit ca scrisoarea să rămînă strict confidențială și să nu fie văzută de alți ochi decît de cei ai doamnei Bold, dacă n-ar fi simțit că o asemenea rugăminte nu va fi fost ascultată. Astfel, el își înfrînă pasiunea, nu semnă „cu dragoste", și se mulțumi doar cu complimentul pe care îl făcuse cu privire la bucle.

Încheindu-şi scrisoarea, o duse pînă la casa doamnei Bold şi acolo, aflînd de la servitoare că urmau să se trimită cîteva lucruri spre Plumstead, chiar în după-amiaza aceea, o lăsă în mîinile ei, însoţind-o cu o groază de indicaţii.

Îl vom urmări acum pe domnul Slope, pentru a încheia ziua cu el, iar apoi ne vom întoarce la scrisoarea sa şi la soarta ei importantă, în următorul capitol.

Există un cîntec vechi, cuprinzînd nişte sfaturi foarte bune pentru cei care fac curte doamnelor :

Cînd vine o dragoste nouă,
Sfîrşeşte de poţi cu cea veche.

Domnul Slope nu cunoştea înţelepciunea acestei maxime şi, în consecinţă, după ce i-a scris doamnei Bold, a plecat să-i facă o vizită signorei Neroni. Într-adevăr, era greu de spus care era dragostea cea nouă şi care cea veche, pentru că domnul Slope se amorezase de amîndouă aproape în acelaşi timp. Poate credea că n-ar strica să aibă, cum spuneau bătrînii, două corzi la arc. Dar două corzi la arcul lui Cupidon sînt întotdeauna primejdioase pentru cel în numele căruia sînt folosite. Oricine trebuie să ţină minte că dacă umblă în două luntri cade în apă.

Dar, în realitate, ascultîndu-şi instinctele cele mai bune, domnul Slope o dorea pe doamna Bold, iar pe Signora ascultîndu-le pe cele mai rele. Dacă i-ar fi cîştigat inima văduvei şi ar fi ieşit cu ea în lume, n-ar fi dat nimeni vina pe el. Tu, cititorule, şi eu şi ceilalţi prieteni ai tinerei Eleanor am fi primit vestea unei asemenea cuceriri cu dezgust şi cu un simţămînt de dezamăgire ; dar am fi fost supăraţi pe Eleanor, şi nu pe domnul Slope. Episcopul — fie el bărbat sau femeie —, vicarul şi capitulul, în totalitatea sa, n-ar fi găsit nimic de reproşat unei asemenea alianţe. Însuşi sinodul, acel sobor misterios şi puternic, n-ar fi putut în nici un chip să o interzică. Obţinerea celor 1 000 de lire pe an şi a unei soţii frumoase nu i-ar fi dăunat deloc vocii acelui vrăjitor al amvonului şi nici nu l-ar fi făcut să piardă din subtilitatea şi pioşenia clericului exemplar care era el.

Dar relaţiile sale cu signora Neroni nu puteau să fie de aceeaşi natură. În primul rînd, ştia că soţul ei trăia şi deci nu putea să o curteze în văzul lumii. Pe de altă parte, însă, chiar dacă ar fi fost posibil să-i facă curte aşa cum se

cuvine, ea nici măcar nu dovedea că ar fi meritat-o. Nu numai că nu avea zestre, dar, datorită nenorocirilor ei, era incompatibilă să fie aleasă drept nevasta vreunui bărbat care dorea o tovarăşă de viaţă folositoare. Domnul Slope îşi dădea seama că era o invalidă lipsită de orice speranţă.

Dar domnul Slope nu putea să se stăpînească. Ştia că greşeşte petrecîndu-şi timpul liber în salonul din spatele casei Stanhope. Ştia că dacă s-ar fi divulgat tot ceea ce se petrecea acolo ar fi pierdut orice speranţă legată de doamna Bold. Ştia că ar ieşi imediat tot felul de bîrfeli care ar fi răspîndit printre feţele bisericeşti din Barchester anumite zvonuri exagerate despre suspinele murmurate de el la urechea doamnei. Ştia că acţionează împotriva principiilor călăuzitoare ale vieţii sale, împotriva acelor legi de comportament prin care spera să atingă succese mult mai măreţe. Dar, aşa cum am spus, nu putea să se stăpînească. Pasiunea. Pasiunea, pentru prima dată în viaţa sa, pasiunea era mai puternică decît el.

În ceea ce o privea pe Signora, nu s-ar putea spune aceleaşi lucruri, pentru că adevărul era că nu-i păsa mai mult de domnul Slope decît îi păsase de toţi ceilalţi douăzeci care căzuseră mai înainte la picioarele ei. Ea accepta cu plăcere — sau mai degrabă cu lăcomie — admiraţia lui. Pînă acum era cea mai preţioasă muscă prinsă în pînza ei, în Barchester ; iar Signora era un păianjen puternic, ţesînd pînze formidabile, şi neputînd trăi fără să prindă muşte. Gustul ei în această privinţă era de-a dreptul abominabil, căci nu dădea nici o întrebuinţare acestor victime după ce le prindea. Nu putea să le devoreze prin căsătorie, cum fac de multe ori tinerele doamne-păianjen, ale căror pînze sînt adesea ţesute de mamele lor. Nici n-ar fi putut să le mănînce într-o escapadă de natură mai puţin legitimă. Infirmitatea ei nefericită îi spulbera orice speranţă de a fugi cu un amant. Era imposibil să pleci cu o doamnă care avea nevoie de trei servitori să o mute de pe canapea.

Signora nu simţea nici un fel de pasiune. Vremurile iubirii ei trecuseră. Inima ei, atît cît a avut, îi secase încă din tinereţe, la vîrsta la care domnul Slope se gîndea la cea de-a doua carte a lui Euclid şi la nota de plată neonorată de la lăptărie. Ca vîrstă, doamna era mai tînără decît gentlemanul ; dar în ceea ce priveşte sentimentele, în cunoaşterea aventurilor sentimentale, în intrigi, el era incomparabil mai tînăr decît ea. Pentru ea,

era o necesitate să aibă întotdeauna un bărbat la picioare. Era singura preocupare a vieţii sale de zi cu zi. O distra să-şi folosească puterea astfel căpătată ; aceasta rămăsese practic singura hrană a ambiţiei sale ; se lăuda faţă de sora ei că poate să-şi bată joc de orice bărbat, iar sora ei, tot atît de lipsită de delicateţe feminină, considera, cu infinită bunătate, că este drept să i se asigure astfel de distracţii unei biete infirme căreia i-au fost interzise plăcerile obişnuite ale vieţii.

Domnul Slope era îndrăgostit lulea, dar habar n-avea. Signora îl străpungea, aşa cum face un puşti care fixează un cărăbuş pe un dop ca să se distreze cu priveliştea agoniei disperate, a contorsionărilor lui. Iar ea ştia foarte bine ce face.

Domnul Slope, după ce se găti — atît cît e posibil unui preot care face o vizită de după-amiază — cu o cravată curată, o batistă curată, mănuşi noi şi un strop binevenit de parfum, ajunse la casa doctorului la ora trei. La această oră, Signora era mai totdeauna singură în salonul din spatele casei. Mama nu coborîse încă. Doctorul era fie plecat, fie în camera lui. Bertie nu era acasă, iar Charlotte ar fi părăsit în orice caz încăperea, dacă ar fi venit vreun musafir care dorea să o vadă pe sora ei. Acesta era felul ei de a se purta, generos şi discret.

Domnul Slope întrebă, ca de obicei, de domnul Stanhope şi i se răspunse, ca de obicei, de către servitor, să Signora se află în salon. El urcă scările. O găsi, ca întotdeauna, întinsă pe canapea, cu un volum franţuzesc în mînă şi cu o mică trusă, ornată foarte frumos, în care se aflau cele necesare pentru scris, deschisă pe masă. În momentul intrării lui, ea tocmai scria.

— A, bunul meu prieten ! exclamă ea, întinzîndu-şi mîna stîngă spre el, pe deasupra biroului. Nu te aşteptam astăzi, şi în această clipă îţi scriam chiar dumitale...

Domnul Slope, luîndu-i mîna moale, albă şi delicată într-a lui — şi într-adevăr era moale, albă şi delicată —, îşi aplecă deasupra ei imensa lui faţă roşie şi o sărută. Era o scenă demnă de văzut, un moment care merita înregistrat, o imagine vrednică de pus pe pînză, dacă autorul ar fi destul e îndemînatec.

Domnul Slope era mare, stîngaci şi stînjenitor şi, aflîndu-se în căutarea fericirii inimii sale, nu se simţea deloc în apele lui. Doamna era, precum am spus, albă şi delicată;

și totul în jurul ei era frumos și rafinat ; mîna ei într-a lui părea a fi un trandafir printre morcovi, iar cînd el o sărută, parcă ar fi fost o vacă descoperind o asemenea floare în mîncare. Avea tot atîta grație cît o zeiță culcată și, mai mult, era tot atît de stăpînă pe sine cît fusese probabil și Venus în fața lui Adonis.

Oh, o astfel de grație și frumusețe să se mulțumească să se irosească pentru un asemenea țel !

— Tocmai îți scriam, spuse ea, dar acum hîrtia poate să meargă la coș ; și luă de pe birou foaia cu blazon aurit, ca și cum ar fi vrut să o rupă.

— Ba nu va merge la coș, interveni el, punînd un obstacol de trei kilograme de carne și sînge pe foaia osîndită. Nimic din ceea ce scrieți cu gîndul de-a ajunge sub ochii mei, Signora, nu va fi pîngărit ; luă scrisoarea, o așeză și pe aceasta printre morcovi ; se hrăni din ea, începînd să o citească.

— Vai, domnule Slope ! exclamă ea ; sper că nu insinuezi că dumneata păstrezi toate fleacurile pe care ți le scriu. De obicei, nici nu știu ce scriu, și cînd știu, îmi dau seama că scrisorile sînt bune doar de aruncat în foc. Sper că nu ai urîtul obicei de a păstra scrisorile.

— În orice caz, nu le arunc la gunoi. Dacă destinul lor este să piară, atunci măcar sînt distruse onorabil și sînt arse pe rug, ca pe vremuri Didona.

— Cu un toc de fier străpungîndu-le, bineînțeles — zise ea — ca să fie asemănarea mai exactă. Dintre toate femeile de care am auzit, cred că Didona a fost cea mai absurdă. De ce nu a făcut precum Cleopatra ? De ce nu și-a scos corăbiile în larg, cerînd să meargă cu el ? Nu se putea îndura să piardă pămîntul dobîndit prin înșelăciune[1], iar pe de altă parte, nu putea să îndure pierderea iubitului. Așa se întîmplă dacă umblă cu fundul în două luntre. Domnule Slope, țineți minte : nu amestecați niciodată dragostea cu afacerile.

Domnul Slope se înroși pînă în albul ochilor, și pe fruntea sa pătrată, pînă la rădăcina părului. Era sigur că Signora știa tot despre intențiile sale în legătură cu doam-

---

[1] Potrivit legendei, Didona, venind cu o mînă de fenicieni în nordul Africii, a cerut o bucată de pămînt doar cît o piele de bou. Dar, tăind pielea în fîșii foarte subțiri, a înconjurat cu ele o mare suprafață pe care a ridicat cetatea Cartaginei (n.t.).

na Bold. Conștiința sa îi spunea că e descoperit. Acum îi va fi citită sentința ; va fi pedepsit pentru duplicitate și va fi alungat de frumoasa ființă din fața sa. Bietul om ! Nici nu visa că dacă intențiile sale în legătură cu doamna Bold ar fi fost cunoscute de Signora, asta n-ar fi făcut-o decît să-și savureze mai tare distracția. Era foarte bine să-l vadă pe domnul Slope la picioarele sale, să-și demonstreze puterea ridiculizînd un preot, să-și satisfacă necredința, dovedind astfel ce puțină putere are religia de a controla chiar și sentimentele unei fețe bisericești ; dar ar fi fost o satisfacție și mai mare dacă ar fi înțeles că, în același timp, își ademenea victima îndepărtînd-o de o altă femeie, a cărei dragoste, dacă ar fi fost cucerită, ar fi fost în toate privințele avantajoasă și binefăcătoare.

Signora descoperise, într-adevăr, cu instinctul ei ascuțit de femeie că domnul Slope dorea să o ia de soție pe doamna Bold, dar vorbind de Didona, nu se gîndise la așa ceva. Își dădu seama imediat, însă, la ce-i era gîndul curtezanului ei, după cum se înroșise și se grăbi să profite de avantaj.

Îl privi drept în ochi, fără mînie, dar și fără să zîmbească, cu o privire fixă, copleșitoare și intensă ; apoi, ridicîndu-și arătătorul și dînd ușor din cap, ea spuse :

— Orice-ai face, să nu amesteci niciodată dragostea cu afacerile. Sau rămîi cu comoara și cetatea bunăstării dumitale, sau — dacă nu — urmează-ți iubirea ca un adevărat bărbat. Dar nu încerca să le faci pe amîndouă deodată. Dacă vei face altfel, vei ajunge cu inima sfîșiată, ca biata Didona : dumneata ce-ai alege, domnule Slope : bani, sau dragoste ?

Domnul Slope nu avea pregătit un răspuns patetic, așa cum era pregătit întotdeauna, în timpul predicilor sale improvizate, cu povestiri impresionante. Știa că trebuie să spună ceva frumos, ceva care, în același timp să o facă pe iubita sa să uite de toate. Dar nu prea știa cum să facă.

— Dragostea, începu el, adevărata dragoste, copleșitoare, trebuie să fie pasiunea cea mai puternică pe care o simte un bărbat ; trebuie să-i stăpînească orice dorință și să-i înlăture orice alt scop. Dar, pentru mine, dragostea nu va acționa niciodată astfel, decît dacă e reciprocă ; și se uită spre Signora cu o privire înduioșătoare, care era menită să compenseze toate lipsurile discursului său.

— Ascultă-mă pe mine, spuse ea ; lasă dragostea. La urma urmei, ce reprezintă ea ? Visul cîtorva săptămîni. Atîta reprezintă perioada ei de fericire. Răzbunarea ei este dezamăgirea vieții. Cine a fost cu adevărat victorios în dragoste ? Succesul în dragoste demonstrează că a fost vorba de ceva fals. Adevărata dragoste este mereu fie deznădăjduită, fie tragică. Julieta iubea, Haidee [1] iubea, Didona iubea ; și ce s-a ales din toate astea ? Troilus iubea și a încetat să mai fie bărbat.

— Troilus iubea și a fost înșelat [2], interveni cu mai multă îndrăzneală capelanul. Un bărbat poate să iubească și, totuși, să nu fie un Troilus. Nu toate femeile sînt Creside.

— Nu, nu toate femeile sînt Creside. Nu întotdeauna minciuna e de partea femeilor. Imogena [3] a fost credincioasă, dar cum a fost răsplătită ? Soțul ei a crezut că l-a înșelat cu primul venit, în lipsa lui. Desdemona era credincioasă și a fost ucisă. Ofelia a fost credincioasă, dar a înnebunit. Nu există fericire în dragoste, decît în finalul romanelor englezești. Dar în avere, în bani, case și pămînturi, în lucrurile cu adevărat plăcute de pe pămînt ; da, în ele există ceva palpabil, ceva care poate fi păstrat și de care te poți bucura.

— O, nu ! exclamă domnul Slope, simțindu-se obligat să protesteze împotriva unei asemenea teorii, atît de neortodoxe, bogățiile de pe această lume nu vor aduce nimănui fericire.

— Și ce te-ar putea face fericit pe dumneata ? întrebă ea, ridicîndu-se și vorbindu-i peste masă, cu o energie de nebănuit. De unde aștepți să se ivească această fericire ? Să nu-mi spui că nu o cauți ! Nu te-aș crede. E o căutare, care durează întreaga viață, a unei făpturi omenești.

---

[1] Eroină a poemului *Don Juan* de Byron ; fiică a unui pirat grec, își pierde mințile și moare, cînd iubitul ei e pus de tatăl său în lanțuri și vîndut ca sclav (n.t.).

[2] Povestea lui Troilus și a iubitei sale, Cresida, nu își are izvorul — cum cred unii — în legendele Antichității ; ea a fost creată de Benoît de Sainte-Maure, autorul *Romanului Trandafirului*. Ea a devenit celebră datorită poemului lui Chaucer și dramei lui Shakespeare : aici, eroina e întruparea superficialității și a nestatorniciei în dragoste, care îl aduce în pragul nebuniei pe credinciosul Troilus (n.t.).

[3] Eroina dramei *Cymbeline* de Shakespeare, personificînd iubirea soției credincioase, bănuită pe nedrept și supusă unor grele încercări (n.t.).

— Şi căutarea e veşnic deşartă, spuse domnul Slope. Căutăm fericirea pe pămînt, în timp ce ar trebui să fim bucuroşi că putem spera s-o avem în rai.

— Puah ! predicaţi o doctrină în care nici voi nu credeţi. Aşa se întîmplă cu voi, toţi. Dacă ştiţi că nu există fericire pe pămînt, de ce rîvniţi atît de mult să fiţi episcopi sau vicari ? De ce rîvniţi la pămînturi şi venituri ?

— Am ambiţia normală a oricărui om...

— Bineînţeles că o aveţi cu toţii ; mai aveţi şi pasiunile normale ale oricărui om ; şi sînt convinsă că nu credeţi în doctrina pe care ne-o propovăduiţi. Sfîntul Pavel era un entuziast. Credea atît de profund, încît nu-şi lăsa ambiţiile şi pasiunile să se înfrunte cu convingerile. Tot aşa e şi orientalul fanatic, care îşi petrece jumătate din viaţă stînd în poziţie de drepţi în vîrful unui stîlp. În ceea ce mă priveşte, eu nu cred în nici o credinţă care nu se manifestă prin semne exterioare. Nu voi considera nici o predică sinceră, dacă nu îmi inspiră încredere comportarea predicatorului.

Domnul Slope a fost surprins şi înspăimîntat, şi a simţit că nu are cum să-i răspundă. Cum ar fi putut să se ridice şi să propovăduiască învăţăturile Domnului, cînd se afla acolo, cu treburi de-ale diavolului ? Era un credincios adevărat, altfel aceste cuvinte nu ar fi însemnat nimic pentru el. În majoritatea cazurilor era destul de îndrăzneţ, dar nu cuteza să se joace cu cuvintele lui Dumnezeu. Signora a înţeles toate acestea, şi o distra grozav să se uite la acest cărăbuş, cum se învîrte în jurul acului în care îl înfipsese ea.

— Inteligenţa dumneavoastră e fermecătoare în asemenea discuţii — spuse el ; dar inima şi credinţa dumneavoastră nu merg alături de ea.

— Inima mea ! exclamă ea ; nu ştii cum sînt alcătuită, dacă socoteşti că în făptura mea există aşa ceva.

La urma urmei, erau foarte puţine lucruri false pe care le spusese Signora. Dacă domnul Slope se lăsa dus de nas, era numai şi numai vina lui. Nimic nu putea fi mai sincer decît cele pe care le mărturisea ea despre sine.

Micuţa masă de scris stătea în faţa ei ca o baricadă împotriva duşmanului. Signora şedea cît putea de dreaptă, iar el îşi adusese un scaun lîngă canapea, încît între ei nu mai era decît colţul mesei. S-a întîmplat ca, în timp ce

ea vorbea, să-şi lase mîna să se odihnească pe masă şi domnul Slope îi răspunse acoperindu-i-o cu mîna lui.

— Nici pic de inimă ! Aceasta este o acuzaţie gravă pe care v-o aduceţi, şi încă una de care nu vă găsesc vinovată...

Ea îşi retrase mîna, nu cu grabă şi mînie — deşi era jignită de atingerea lui —, ci încet şi cu delicateţe.

— Nu ai dreptul să dai verdictul, pentru că nu m-ai pus încă la încercare ; Nu, nu-mi spune că ai de gînd să faci şi asta, pentru că ştii foarte bine că nu e cîtuşi de puţin adevărat. Nici eu nu am de gînd. Iar în ce te priveşte pe dumneata, rosteşte-ţi jurămintele altundeva, unde o să ai rezultate mai substanţiale decît ai avea urmărind o dragoste atît de fantomatică şi îngrozitoare ca a mea...

— Dragostea dumneavoastră ar împlini visul oricărui monah, zise domnul Slope, fără să-şi dea seama ce a vrut să spună exact.

— Spune mai degrabă arhiepiscop, domnule Slope, replică ea.

Sărmanul domn Slope ! Cîtă neîndurare ! La auzul acestei aluzii la meseria sa, începu din nou să se zbată ca un cărăbuş prins în ac. Încercă să zîmbească însă şi o acuză cu delicateţe că rîde pe seama unor lucruri care erau — cum spunea — de o importanţă vitală pentru el.

— Dar cît de neroade ne credeţi voi, bărbaţii ! răspunse ea. Cum ne mai înşelaţi după pofta inimii ; şi, dintre toţi bărbaţii, voi, clericii, sînteţi cei mai schimbători, cu vorbele voastre mieroase. Acum te rog să mă priveşti drept în ochi, domnule Slope, curajos şi cinstit.

Domnul Slope o privi cu nişte ochi galeşi şi drăgăstoşi şi, în acelaşi timp, îşi întinse mîna ca să-i cuprindă mîna ei.

— Ţi-am spus să mă priveşti curajos, domnule Slope ; dar mărgineşte-ţi curajul doar la privire.

— Oh, Madeline ! oftă el.

— Da, mă cheamă Madeline ; dar numai cei din familie îmi spun aşa. Acum priveşte-mă în faţă, domnule Slope. Trebuie să înţeleg că mi-ai spus că mă iubeşti ?

Domnul Slope nu spusese niciodată aşa ceva. Dacă venise acolo cu un anumit plan, singura lui intenţie fusese să-i facă curte Signorei, fără să rostească asemenea declaraţii. Era, însă, absolut imposibil acum să-şi tăgăduiască dragostea. Nu putea, deci, să facă altceva decît să

îngenuncheze visător, lîngă canapea, şi să jure că o iubeşte cu o dragoste mai presus de dragostea omenească.

Signora primi această declaraţie cu foarte puţine emoţii sau mirare.

— Şi acum răspunde-mi la o altă întrebare : cînd o să te însori cu buna mea prietenă, Eleanor Bold ?

Bietul domn Slope se învîrti în jurul acului, într-o agonie de moarte. În situaţia în care se afla, era într-adevăr foarte greu să dea un răspuns. Şi totuşi, dacă ar tăcea, s-ar acuza şi mai rău. Ar fi mai bine să se recunoască vinovat.

— Şi de ce mă acuzaţi de o asemenea prefăcătorie ? întrebă el.

— Prefăcătorie ! N-am zis nimic de prefăcătorie. Nu ţi-am adus nici o învinuire şi nici nu-ţi aduc. Te rog, nu te apăra. Juri credinţă frumuseţii mele şi, totuşi, eşti în pragul căsătoriei cu alta. Consider că asta e un compliment. Faţă de doamna Bold va trebui să te aperi singur. S-ar putea să fie foarte complicat ; doar dacă, bineînţeles, poţi să faci în aşa fel ca ea să nu afle. Voi, clericii, sînteţi mai isteţi decît ceilalţi bărbaţi.

— Signora, eu v-am mărturisit că vă iubesc, şi acum mă batjocoriţi ?

— Să te batjocoresc ? Binecuvîntaţi fie bărbaţii, cu toate calităţile lor ! Hai, răspunde-mi pe îndelete — nu pripit, ci pe îndelete ; gîndeşte-te : nu te căsătoreşti cu doamna Bold ?

— Nu ! răspunse el. Şi simţea cum urcă în el o ură nemărginită împotriva femeii pe care nu putea să se stăpînească să n-o iubească cu o dragoste nemărginită.

— Dar, oricum, eşti un adorator al ei, nu-i aşa ?

— Nu sînt, răspunse domnul Slope, căruia cuvîntul *adorator* îi era deosebit de neplăcut. Asta sperase şi Signora.

— Mă întreb, continuă ea, dacă nu o admiri. Mie mi se pare că e frumuseţea englezească desăvîrşită. Şi, pe deasupra, mai e şi bogată. Credeam că e tocmai persoana făcută să te atragă. Hai să-ţi dau nişte sfaturi în această chestiune, domnule Slope. Însoară-te cu văduva aceea încîntătoare ! Va fi o mamă bună pentru copiii dumitale şi o stăpînă excelentă a unei case de preot.

— Oh, Signora, cum puteţi fi atît de crudă !

— Crudă ? întrebă ea, schimbîndu-şi tonul care îl tachinase pînă atunci cu unul care era extrem de sincer : asta numeşti dumneata cruzime ?...

— Cum pot s-o iubesc pe alta, cînd inima mea vă aparţine ?

— Dacă asta ar fi cruzime, domnule Slope, ce-ai spune de mine cînd ţi-aş declara că şi eu te iubesc la fel de mult ? Ce-ai crede dacă eu te-aş lega, chiar şi printr-un simplu jurămînt de îndrăgostit, de această canapea ? Ce-aş putea eu să dau în schimbul dragostei unui bărbat ? O, prietenul meu drag, nu ţi-ai dat seama ce soartă am eu...

Domnul Slope nu rămăsese în genunchi tot timpul. După declaraţia sa de dragoste, se ridicase atît de repede cît i se părea că îi permite noul rol pe care îl juca acum şi, ridicîndu-se, se sprijini de spătarul scaunului său. Această izbucnire de sensibilitate din partea Signorei îl emoţionă de-a binelea şi îl făcu să creadă că ar putea să renunţe la tot pentru a-şi asigura dragostea acestei fiinţe minunate — mutilată, schiloadă şi căsătorită.

— Şi n-aş putea să împart suferinţele cu dumneavoastră ? întrebă el, aşezîndu-se pe canapea şi împingînd masa cu piciorul.

— Împărţirea suferinţelor e atît de aproape de milă ! zise ea. Dacă ţi-e milă de mine, pentru că sînt invalidă, te voi alunga de lîngă mine.

— Oh, Madeline, dar v-aş iubi ! Şi din nou îi prinse mîna şi i-o devoră cu sărutări. Ea nu şi-o retrase din mîna lui, dar rămase aşa în timp ce el o săruta, uitîndu-se la el cu ochi mari, ca un păianjen imens care priveşte o muscă prinsă zdravăn.

— Presupunînd că Signor Neroni ar veni la Barchester, spuse ea, ai vrea să faci cunoştinţă cu el ?

— Signor Neroni ? întrebă el.

— L-ai prezenta episcopului şi doamnei Proudie şi tinerelor domnişoare ? întrebă ea, folosind din nou acea oribilă voce batjocoritoare pe care o ura atît de mult domnul Slope.

— De ce puneţi o asemenea întrebare ? spuse el.

— Pentru că trebuie să ştii că există un Signor Neroni. Cred că uitaseşi..

— Dacă aş crede că aţi păstrat pentru nenorocitul acela o fărîmă de dragoste, pe care n-a meritat-o niciodată, aş muri înainte de a vă tulbura cu mărturia celor pe care

le simt. Nu ! de-ar fi soţul dumneavoastră stăpînul acestei inimi, poate că v-aş iubi ; dar n-aţi şti niciodată.

— Iar inima mea ! Cum poţi vorbi aşa ? Şi crezi atunci că, dacă un soţ nu e stăpînul inimii soţiei sale, el nu are nici un drept asupra fidelităţii ei ? Dacă o nevastă încetează să mai iubească, atunci are nevoie să înceteze să mai fie credincioasă, aceasta este părerea dumitale de preot al bisericii anglicane ?

Domnul Slope se strădui din răsputeri să se scuture de murdăria pe care o simţea pîngărindu-i sufletul. Se chinui să se smulgă de sub vraja periculoasei sirene. Dar nu reuşea. Nu putea să-şi recapete libertatea. Căutase fericirea fermecată de a o iubi pe această fiinţă încîntătoare şi îşi dădea seama că nu afla altceva decît dezamăgire şi propriile reproşuri. Dăduse de fructul de pe ţărmul Mării Moarte, atît de dulce pentru ochi, atît de amar şi de greţos la gust. Luase un măr în gură şi, cînd îl muşcase, simţise cenuşă între dinţi. Totuşi, nu putea să renunţe. Ştia, nu putea să nu ştie că ea rîdea de el, îşi bătea joc de dragostea lui, îi jignea slăbiciunile religiei. Dar, de fapt, ea îi îngăduia să o adore, iar această îngăduinţă îi aţîţa focul patimii sale, încît tot izvorul evlaviei sale nu putea să-l stingă. Începu să se simtă un sălbatic, furios şi dornic de răzbunare. Căuta un cuvînt aspru, sarcastic cu care să i-o reteze. Cum stătea aşa o clipă, tăcut în faţa ei, îi veni în minte că, dacă ar fi dorit să-i înăbuşe mîndria, ar fi trebuit să fie mai mîndru chiar decît ea ; că dacă ar fi vrut s-o vadă la picioarele lui, implorîndu-i dragostea, trebuia să o cucerească prin totala lui indiferenţă. Toate acestea îi trecură prin gînd. În teorie, el ştia — sau credea că ştie — cum trebuie îmblînzită o femeie. Dar, cînd încerca să-şi transforme teoria în practică, greşea ca un puştan. Ce şansă ar putea avea teoria uscată în faţa experienţei, în relaţiile dintre bărbat şi bărbat, dar mai ales între bărbat şi femeie ? Domnul Slope iubea nebuneşte, sincer şi cu furie, dar nu mai jucase niciodată jocul dragostei. Signora nu iubea deloc, dar ea era aceea care făcea toate mutările de pe tablă. Era ca Philidor [1], pus să joace împotriva unui puşti oarecare.

Şi astfel, ea continua să-l insulte, iar el continua să rabde.

---

[1] François André Danican Philidor (1726—1795), compozitor şi şahist francez (n.t.).

— Să sacrifici totul pentru dragoste ! spuse ea, ca răspuns la o nouă declarație insipidă a pasiunilor lui ; cît de des s-a spus același lucru, și întotdeauna cu aceeași ipocrizie !

— Ipocrizie ! repetă el. Afirmați că eu sînt ipocrit față de dumneavoastră ?! Afirmați că dragostea mea nu este adevărată ?!

— Ipocrită ? Bineînțeles că e ipocrită, mai ipocrită decît părintele ipocriziilor — dacă, într-adevăr, ipocriziile au nevoie de un părinte și nu sînt născute chiar o dată cu lumea. Ești gata să sacrifici totul pentru dragoste ? Hai să vedem, ce ai putea sacrifica. Nu-mi pasă de jurămintele de însurătoare. Nenorocitul acela — cred că așa ați avut bunătatea să-i spuneți —, pe care am jurat să-l iubesc și să-l ascult este atît de odios, încît nu poate fi privit decît cu dezgust. În tainița de judecată din inima mea, eu am divorțat de el. Pentru mine asta e tot atît de legal, ca și cînd niște lorzi bătrîni ar fi dezbătut luni de-a rîndul detaliile vieții lui desfrînate. Nu-mi pasă de ce spune lumea. Ai putea și dumneata să fii tot atît de sincer ? M-ai lua acasă ca pe o nevastă ? Mi-ai spune doamna Slope în fața episcopului, vicarului și a canonicilor ?

Bietul domn Slope, nenorocit, torturat, stătea tăcut, neștiind ce să mai spună.

— Cum ! n-ai face asta ? continuă ea. Atunci spune-mi, ce parte din acel *tot* ai sacrifica pentru farmele mele ?

— De-ați fi liberă să vă măritați, v-aș lua acasă chiar de mîine și n-aș dori nimic mai mult.

—Sînt liberă, spuse ea, ridicîndu-se cu un gest energic. (Pentru că, deși nu erau adevărate pretinsele sale sentimente față de admiratorul ei, era un grăunte de adevăr în zeflemeaua și satira cu care vorbea în general despre dragoste și despre căsătorie.) Sînt liberă, liberă ca pasărea cerului ! Hai, mă iei așa cum sînt ? Îndeplinește-ți dorința, sacrifică tot și demonstrează că ești un bărbat adevărat.

Domnul Slope ar fi trebuit să o asculte. Ea ar fi dat înapoi, iar el ar fi ieșit în avantaj. Dar nu făcu așa. În loc de asta, a rămas mut de uimire, trecîndu-și degetele prin părul său roșcat și lins, și văzînd că neasemuita ei frumusețe devine din ce în ce mai fantastică, cu cît o privește mai mult.

— Ha, ha, ha ! rîse ea zgomotos. Hai, domnule Slope, să nu mai spui niciodată că o să sacrifici totul. Oamenii trecuţi de vîrsta de douăzeci şi unu de ani n-ar trebui nici să viseze aşa ceva. Dumneata şi cu mine, dacă am mai avea rămăşiţele unei iubiri, dacă ne-ar mai rămîne pasiuni în inimi, ar trebui să ne îngrijim mai bine de aceste resurse. Nu mai sîntem în *première jeunesse*. Lumea este un loc foarte agreabil. În orice caz, lumea dumitale. Te aşteaptă o mulţime de case parohiale şi de posibile tronuri episcopale. Haide, recunoaşte : dacă te gîndeşti mai bine, n-ai sacrifica niciodată astfel de lucruri pentru zîmbetul unei femei schiloade !

Era imposibil să răspundă. Ca să rămînă, cît de cît, demn, simţea că trebuia să tacă.

— Hai ! continuă ea ; nu fi visător cu mine, nu fi supărat pentru că îţi spun nişte adevăruri. Oh, lumea m-a învăţat nişte adevăruri amare. Hai, spune-mi că m-ai iertat. Nu-i aşa că vom rămîne prieteni ? Şi îi întinse din nou mîna.

El se aşeză pe scaun, alături de ea, îi luă mîna oferită şi se aplecă deasupra ei.

— Gata, spuse ea, cu cel mai călduros şi dulce zîmbet — un zîmbet la care un om nu poate rezista decît dacă e legat cu lanţuri duble. Gata, pune-ţi pecetea iertării pe ea ! Şi ridică mîna spre el.

O sărută iarăşi şi iarăşi şi se aplecă deasupra ei, de parcă ar fi fost doritor să-şi dăruiască iertarea şi dincolo de mîna care-i era oferită. Ea reuşi însă să-i potolească ardoarea. Unuia atît de uşor de capturat, cum era acest biet capelan, în mod sigur îi ajungea mîna ei.

— O, Madeline ! spune-mi că mă iubeşti — e adevărat, oare, că mă iubeşti ?

— Ssst ! şopti ea ; ăştia sînt paşii mamei. *Tête-à-tête*-ul nostru a fost îngrozitor de lung. Ar fi mai bine să pleci acum. Dar ne vom vedea din nou în curînd, nu-i aşa ?

Domnul Slope a promis că va veni din nou în vizită şi a doua zi.

— Şi, domnule Slope, continuă ea ; te rog să-mi răspunzi la scrisorică. E în mîna dumitale, deşi trebuie să spun că în aceste două ore n-ai avut bunăvoinţa s-o citeşti. E vorba despre şcoala de sabbat, ca şi despre copii. Ştii cît

sînt de nerăbdătoare... Am învățat catehismul, tocmai pentru acest scop. Trebuie să-mi aranjezi totul săptămîna viitoare. În orice caz, o să-i învăț să asculte de pastorii și de dascălii lor spirituali.

Domnul Slope nu spuse prea multe în legătură cu școala de sabbat, ci își luă rămas-bun și plecă spre casă cu inima tristă, cu mintea tulburată și conștiința neîmpăcată.

Capitolul XXVIII

DOAMNA BOLD E GĂZDUITĂ DE DOCTORUL ȘI DOAMNA GRANTLY LA PLUMSTEAD

NE VOM AMINTI CĂ DOMNULUI Slope i s-a spus că acel *billet doux* pe care îl lăsase la casa doamnei Bold va fi trimis la Plumstead chiar în acea după-amiază. De fapt, arhidiaconul și domnul Harding veniseră cu careta împreună în oraș, și rămăsese stabilit să ia, la întoarcere, cîteva lucruri ale lui Eleanor. Deci, ei au trecut pe acolo, iar servitoarea, după ce-i dădu vizitiului un mic coșuleț și un pachet mare legat frumos, le înmînă pe geamul trăsurii epistola domnului Slope. Arhidiaconul, care stătea lîngă geam, a luat-o și imediat a recunoscut scrisul dușmanului său.

— Cine a lăsat asta ? întrebă el.

— Domnul Slope a venit în persoană, sfinția voastră, răspunse fata ; și ținea mult ca doamna să o primească azi..

Astfel, careta plecă și scrisoarea rămase în mîna arhidiaconului. O privea, de parcă ar fi ținut un coș de vipere. Chiar de-ar fi citit documentul și l-ar fi găsit licențios și ateu, nu ar fi avut o părere mai rea despre el. Făcu exact cum fac cei mai mulți oameni înțelepți în astfel de împrejurări : imediat a condamnat-o pe aceea căreia îi era adre-

sată scrisoarea, de parcă ar fi fost obligatoriu o *particeps criminis* [1].

Bietul domn Harding, deşi nu voia în nici un chip să încurajeze prietenia fiicei sale cu domnul Slope, ar fi dat orice ca să ascundă scrisoarea de privirile ginerelui său. Dar asta era imposibil acum. Iată, scrisoarea se afla în mîinile lui ; şi el părea la fel de scîrbit, ca şi cum ar fi fost pe deplin convins că ea conţine toată flecăreala entuziastă a unui îndrăgostit care avusese parte de încurajările tinerei doamne.

— Este foarte neplăcut pentru mine, spuse el după un timp, ca toate acestea să se petreacă în casa mea.

Aici însă arhidiaconul se dovedi cu totul nerezonabil. Invitînd-o pe cumnata sa în casa lui, era foarte normal ca ea să-şi primească scrisorile acolo. Iar dacă domnul Slope dorea să-i scrie, scrisoarea lui ar fi fost trimisă pe urma ei. Mai mult, însăşi ideea de a invita pe cineva în casă presupunea încrederea absolută din partea celui care a făcut invitaţia. El dovedea că o consideră pe doamna Bold ca pe o persoană demnă să locuiască sub acelaşi acoperiş cu el, prin simplul fapt că o invitase ; şi era foarte nedrept faţă de ea, plîngîndu-se că i-a profanat sfinţenia casei, cînd de fapt cele întîmplate nu erau din vina ei.

Astfel gîndea domnul Harding ; şi, de asemenea, se gîndea că arhidiaconul îl jignea de-a dreptul, ca tată al lui Eleanor, cînd vorbea astfel de casa lui. Dacă Eleanor a primit o scrisoare din partea domnului Slope, cu ce pîngărea puritatea casei doctorului Grantly ? Era indignat că fata lui era judecată astfel şi că se vorbea aşa despre ea ; şi se hotărî că, de-ar fi s-o cheme chiar şi doamna Slope, tot i-ar fi mai dragă decît orice altă fiinţă de pe pămînt. Era cît pe-aci să izbucnească şi să spună toate acestea ; dar pentru moment se abţinu.

— Uite, zice arhidiaconul întinzînd socrului său misiva ofensatoare ; n-am de gînd să fiu purtătorul misivelor ei de dragoste. Dumneata îi eşti tată şi poţi face ce crezi de cuviinţă.

Prin a face ce crede de cuviinţă, arhidiaconul voia, fără doar şi poate, să spună că domnul Harding ar fi îndreptăţit să deschidă şi să citească scrisoarea şi să ia măsurile care se impuneau. Adevărul e că doctorul Grantly

[1] Participantă la crimă (lat.) (n.t.).

simţea, mai imperios decît ar fi fost îndreptăţit să simtă o persoană jignită, curiozitatea de a vedea conţinutul scrisorii. Bineînţeles că nu putea să o deschidă chiar el, dar dorea să-l facă pe domnul Harding să priceapă că, în calitatea lui de părinte, ar fi fost pe deplin îndreptăţit să o facă. Ideea aceasta nici nu-i trecu prin cap domnului Harding. Autoritatea lui asupra micuţei sale Eleanor încetase din momentul în care ea devenise soţia lui John Bold. Nu avea nici cea mai vagă dorinţă de a-şi vîrî nasul în corespondenţa ei. Prin urmare, a pus scrisoarea în buzunar şi singurul lucru pe care şi l-ar fi dorit era să fi putut face aceasta fără să ştie arhidiaconul. Pe drum, amîndoi rămaseră tăcuţi un timp, apoi dr. Grantly spuse :

— Poate că ar trebui să i-o dea Susan. Ea poate să-i explice mai uşor soru-si cît e de ruşinoasă o asemenea legătură.

— Cred că eşti cam aspru cu Eleanor, răspunse domnul Harding. N-o să recunosc că s-a făcut de ruşine, nici nu cred că ar fi putut să se facă vreodată. Are dreptul să corespondeze cu cine doreşte, şi n-o s-o învinuiesc pentru că a primit o scrisoare de la domnul Slope.

— Presupun, zise doctorul Grantly, că nu doreşte să se căsătorească cu acest om. Presupun măcar că recunoşti că s-ar face de rîs dacă ar face asta.

— Nu vreau să se mărite cu el, răspunse tatăl, uluit ; nu-mi place şi nu cred că ar fi un soţ bun. Dar dacă Eleanor doreşte să o facă, în mod cert eu nu voi considera că s-a făcut de rîs.

— Doamne fereşte ! exclamă dr. Grantly, şi se trînti în colţul caretei.

Domnul Harding nu mai spuse nimic, dar începu să cînte un marş funebru cu un arcuş imaginar pe un violoncel imaginar, pentru care se părea că nu este destul loc în trăsură ; şi îşi continuă marşul cu nenumărate variaţii, pînă ajunse la uşa casei parohiale.

Arhidiaconul se gîndise la lucruri triste. Pînă acum îl considerase pe socrul său drept un adevărat prieten, deşi ştia că e un bărbat lipsit de însuşiri combative. Nu se temea că domnul Harding trecuse de partea duşmanilor, deşi nu contase niciodată prea mult pe curajul lui de a spulbera rîndurile inamicului. Acum se părea însă că Eleanor, cu şiretlicurile ei, îşi ademenise şi îşi zăpăcise de tot tatăl, îl făcuse să-şi piardă complet raţiunea, îi ră-

pise înclinațiile și gustul pentru viață și îl adusese în situația de a tolera un om a cărui aroganță și vulgaritate ar fi fost, peste cîțiva ani, de nesuportat pentru el. Nu mai era nici o îndoială că lucrurile care-i priveau pe Eleanor și pe domnul Slope erau practic aranjate. Nu se îndoia nici că domnul Harding știa totul. Era mult prea evident ca să nu bănuiască nimic și să nu fie pregătit să-și dea încuviințarea.

Și adevărul era că lucrurile chiar așa stăteau. Domnului Harding îi displăcea domnul Slope, atît cît era el în stare să-i displacă cineva. Fiica lui nu ar fi reușit, nici dacă ar fi vrut, să găsească un alt ginere care să-i displacă lui mai mult decît domnul Slope. Dar, așa cum își spunea el atît de des în ultimul timp, cu ce drept o acuza dacă de fapt nu făcuse nimic rău ? Dacă îi plăcea domnul Slope era treaba ei. I se părea, într-adevăr, uimitor : cum, unei femei cu o minte atît de sănătoasă, unei femei educată, atît de rafinată, cu gusturi atît de alese, putea să-i placă un asemenea bărbat. Apoi se întrebă dacă era oare într-adevăr posibil să-i placă ?

Ah, om slab ce ești ! cel mai generos, dar și cel mai slab dintre oameni ! De ce nu puteai să o întrebi chiar pe ea ? Nu e oare sînge din sîngele tău, copilul inimii tale cel mai drag ție din întreaga omenire ? Nu-ți făcuse dovada sincerității și bunătății și ascultării filiale, de-a lungul anilor, de neasemuită dragoste ? Și totuși, știind și simțind toate astea, tu ai putut să rabzi, să mergi orbecăind prin întuneric, auzindu-i numele rostit cu inflexiuni care îți răneau inima, fără să-i poți lua apărarea precum ai fi vrut s-o faci !

Domnul Harding nu crezuse, nu credea că fata lui voia să se mărite cu omul ăsta ; dar n-ar fi băgat mîna în foc. Dacă ar fi făcut-o, n-ar avea cum să mai dea înapoi. Ce-și dorea inima lui era, în primul rînd, să nu fie nici un pic de adevăr în bănuielile arhidiaconului ; și ar fi îndrăznit, ar fi vrut să spere asta din adîncul inimii. În al doilea rînd, căsătoria lor să nu fie îngăduită — dacă, din nefericire, ei îi trecuse așa ceva prin gînd. În al treilea rînd, dacă va fi atît de orbită, încît să se mărite cu acest om, el să-și justifice purtarea și să declare că nu există nici un motiv pentru ca el însuși să se despartă de ea.

Dorea să o creadă incapabilă de o asemenea căsătorie; dorea să arate că avea nemărginită încredere în ea ; dar,

în același timp, dorea ca și de acum încolo să poată să spună că ea nu a greșit cu nimic, chiar dacă se va dovedi, din nefericire, că nu e așa cum o credea.

Numai dragostea putea să justifice o asemenea șovăială. Dar dragostea o justifica. Domnul Harding nu avea deloc un caracter roman. Nu putea să o sacrifice pe Lucreția, deși ea fusese pîngărită cînd ascultase vorbele clericului Tarquinius [1]. Dacă Tarquinius ar putea fi împiedicat, cu atît mai bine ; dar, de nu, tatăl și-ar fi deschis brațele fiicei sale și ar fi primit-o, oricum ar fi fost, cu Tarquinius cu tot.

Doctorul Grantly avea un fel mult mai categoric de a gîndi ; dar, de fapt, avea și el un suflet bun. Își iubea din adîncul inimii soția, copiii, prietenii. Îl iubea pe socrul său, și era pregătit să o iubească și pe Eleanor, dacă ar fi trecut de partea lui, dacă i-ar fi privit pe cei din tabăra Slope și Proudie ca pe dușmanii omenirii și dacă ar fi observat și recunoscut multele calități ale celor din tabăra Gwynne și Arabin. Dorea să se simtă, cum spunea el, „în siguranță", cu toți cei pe care îi acceptase în casa și inima lui. Nu putea să se simtă bine decît în compania celor despre care credea că au convingeri solide, trainice, de High Church. Nu avea idei rigide. Suporta fără să strîmbe din nas multe nuanțe diverse de conservatorism din biserica anglicană, dar cu niște Slope sau Proudie nu putea să se înțeleagă.

Îi lipsea — sau ar fi mai corect să spunem că nu era tulburat de — acea tandrețe feminină care îl caracteriza pe domnul Harding. Sentimentele sale față de prieteni se puteau rezuma astfel : sînt alături de voi cîtă vreme voi sînteți alături de mine ; voi lucra cot la cot cu voi ; voi fi credincios față de cei credincioși. Nu știa nimic despre acea dragoste frumoasă care poate exista pentru un prieten fals.

Și astfel s-au întors cei doi bărbați la Plumstead, fiecare foarte amărît în felul său.

Era tîrziu cînd au ajuns, iar doamnele urcaseră să se schimbe pentru cină. Nu și-au spus nimic pînă s-au despărțit în hol. Trecînd pe lîngă camera doamnei Bold, dom-

---

[1] Aluzie la legenda Lucreției care, siluită de regele Sextus Tarquinius, s-a sinucis, cea ce a dus la o răscoală a poporului Romei, la alungarea regelui și întemeierea republicii. Subiectul a devenit celebru datorită unui poem al lui Shakespeare (n.t.).

nul Harding bătu la uşă şi îi înmînă fiicei sale scrisoarea. Arhidiaconul se retrase în grabă pe teritoriul său, ca să-şi descarce acolo sufletul credincioasei sale tovarăşe de viaţă.

Nu vom da amănuntele discuţiilor care au avut loc în camera celor doi soţi şi în camera alăturată. Cititorul, cunoscînd personajele de faţă, şi le poate imagina singur. Întreaga situaţie putea fi foarte uşor sesizată după semnele ce se puteau citi pe fruntea doamnei Grantly cînd coborî la masă.

Cînd Eleanor primi scrisoara din mîna tatălui ei, nu avea nici cea mai vagă idee de la cine ar fi putut să fie. Nu-i mai văzuse niciodată scrisul domnului Slope, sau, dacă îl văzuse cumva, nu şi-l mai amintea şi nu se gîndea la el în timp ce învîrtea scrisoarea pe toate părţile, aşa cum fac oamenii cînd nu recunosc expeditorul unei scrisori, nici după scris, nici după sigiliu. Stătea în faţa oglinzii, periindu-şi părul şi ridicîndu-se din minut în minut să se mai joace cu băieţelul ei, care se lăfăia pe pat şi care absorbise aproape întreaga atenţie a cameristei şi a mamei.

În sfîrşit, stînd în faţa mesei de toaletă, rupse sigilul şi întorcînd pagina îi văzu semnătura domnului Slope. La început a fost uimită, apoi se enervă şi în cele din urmă deveni curioasă. În timp ce o citea, începu s-o intereseze. Era atît de încîntată să afle că orice obstacol din calea întoarcerii tatălui ei la direcţia azilului părea a fi înlăturat, încît nu observă cuvintele dezgustătoare cu care erau transmise veştile. Îşi dădu seama doar că e rugată să-i spună tatălui său cum stau lucrurile şi nu înţelese că o asemenea scrisoare nici n-ar fi trebuit să fie trimisă vreodată, pentru că venea din partea unui tînăr preot necăsătorit. În general, se simţea recunoscătoare domnului Slope şi era nerăbdătoare să-şi pună rochia şi să se grăbească să ducă aceste veşti tatălui ei. Apoi ajunse la cuvintele care vorbeau de eforturile ei pioase şi se gîndi în sinea sa că domnul Slope era un măgar îngîmfat. Citi mai departe şi se simţi de-a dreptul ofensată că băieţelului ei i se spunea „scumpul“ domnului Slope — scumpul nu era decît al ei ; sau, în orice caz, nu al unui străin atît de antipatic ca domnul Slope. În sfîrşit, ajunse şi la paragraful cu buclele şi simţi o senzaţie de scîrbă. Se privi în oglindă, şi iată-le acolo, în faţa ei, lungi, mătăsoase şi, într-adevăr, foarte frumoase. Nu putem spune că ar fi crezut că n-ar fi aşa, dar era furioasă şi începu să le perie

cu brutalitate, fără să-i pese. Mototoli scrisoarea cu violență și se hotărî, aproape fără să se mai gîndească la ea, că nu o să i-o arate tatălui ei. Îi va spune doar despre ce era vorba în ea. Se liniști din nou jucîndu-se cu băiețelul și, încheindu-și rochia, coborî la cină.

În timp ce cobora scările în grabă, începu să-și dea seama de situația delicată în care se afla. Nu putea să nu-i spună tatălui ei de veștile în legătură cu azilul, dar nici nu i-ar fi ușor să recunoască față de familia Grantly că primise o scrisoare de la domnul Slope. Tatăl ei coborîse. Îi auzise pașii pe coridor. Se hotărî deci să-l cheme deoparte și să-i spună ce aflase. Biata fată ! n-avea nici cea mai mică bănuială că acea nefericită scrisoare fusese deja discutată.

Cînd a intrat în salon, tot grupul se afla acolo, inclusiv domnul Arabin, și aveau cu toții niște figuri acre și încruntate. Cele două fete ședeau tăcute, departe una de alta, ca și cînd și-ar fi dat seama că e ceva în neregulă. Chiar și domnul Arabin era sobru și tăcut. Eleanor nu-l văzuse de la micul dejun. Fusese toată ziua la St. Ewold, și acum ar fi fost normal să povestească tuturor cum merg treburile acolo. Dar nu povestea nimic și rămase sobru și tăcut. Erau cu toții sobri și tăcuți. Eleanor simțea în adîncul inimii sale că vorbiseră despre ea pînă atunci ; presimțea o nenorocire, gîndindu-se la scrisoarea trimisă de domnul Slope. Oricum, își dădea seama că e imposibil să-i vorbească tatălui ei între patru ochi, atîta timp cît lucrurile stăteau astfel.

În curînd au fost invitați la masă și dr. Grantly, ca de obicei, îi oferi brațul său doamnei Bold. Dar acum o făcu de parcă ar fi fost o ofensă cumplită pentru mîndria sa, dar, datorită unor necesități stricte, devenise pentru el o obligație. Simțindu-i de îndată gîndurile, Eleanor de-abia îi atinse cu degetele sale mîneca hainei. Se poate presupune în ce atmosferă au stat cu toții la cină. Doctorul Grantly rosti cîteva cuvinte către domnul Arabin, domnul Arabin rosti cîteva cuvinte către doamna Grantly, aceasta schiță cîteva cuvinte către tatăl ei, iar acesta din urmă încercă să schimbe și el cîteva cuvinte cu Eleanor. Ea simțea că fusese judecată și declarată vinovată pentru ceva, dar nu știa pentru ce anume. Dorea să le spună tuturor : „Hei, oameni buni ! Ce-am făcut ? Vorbiți, să-mi cunosc și eu crimele ! Pentru numele lui Dumnezeu, vreau

să ştiu şi eu despre ce e vorba, orice-ar fi !" Dar nu putea. Nu putea să facă altceva decît să rămînă acolo tăcută, simţindu-se pe jumătate vinovată, şi prefăcîndu-se că mănîncă.

În sfîrşit, se strînse faţa de masă, iar doamnele nu zăboviră prea mult. Rămaşi singuri, bărbaţii au fost ceva mai sociabili, dar nu din cale-afară. Bineînţeles că nu puteau vorbi despre sacrilegiul care fusese comis. Într-adevăr, arhidiaconul îşi trădase cumnata, vorbind în şoaptă cu domnul Arabin în biroul său şi lăsîndu-l să înţeleagă de ce se temea el. O făcuse pe un ton foarte grav şi trist, iar domnul Arabin deveni şi el grav şi aparent destul de trist, cînd auzi despre ce e vorba. Deschise larg ochii şi şopti : „Domnul Slope !", ca şi cum ar fi zis : „Holeră !", aflînd de la prietenul său că această îngrozitoare molimă îi pîndeşte copiii. „Mă tem că da, mă tem că da...", spuse arhidiaconul, în timp ce ieşeau împreună din cameră.

Nu o să analizăm amănunţit ce a simţit domnul Arabin, auzind această veste. Va fi de ajuns să spunem că a fost surprins, supărat, dezamăgit şi stingherit. Poate că nu avusese o părere prea grozavă despre Eleanor, dar apreciase înrîurirea exercitată de ea, îi făcuse plăcere să o simtă în preajmă, în această casă de ţară. Îi lăudase arhidiaconului inteligenţa ei şi se plimbase prin grădină cu ea, ducîndu-i băieţelul în cîrcă. Cînd domnul Arabin îi spusese lui Johnny „scumpul meu", Eleanor nu se supărase.

Astfel şedeau cei trei bărbaţi cu un pahar cu vin în faţă, gîndindu-se cu toţii la acelaşi lucru, dar incapabili să-şi vorbească. Îi vom lăsa aşa şi le vom urma pe doamne în salon.

Doamnei Grantly i se dăduse o misiune din partea soţului ei, şi o primise cu o oarecare ezitare. O rugase să vorbească serios cu Eleanor şi să-i explice că, dacă rămîne de partea duşmanului Slope, nu mai poate conta pe actualii săi prieteni. Doamna Grantly o cunoştea pe sora ei mai bine decît o cunoştea doctorul şi îl asigură că degeaba i-ar vorbi. Singura cale prin care, după părerea ei, s-ar mai fi putut face ceva ar fi fost să o ţină cîtva timp departe de Barchester. Poate că ar fi trebuit să adauge — pentru că avea o privire pătrunzătoare în astfel de chestiuni — că în felul acesta putea să ţină pe Eleanor în apropierea domnului Arabin. Dar nu spuse nimic despre asta.

Arhidiaconul nu putea fi convins așa de ușor ; el dădu glas multor lucruri care îi treceau prin gînd și declară că, dacă nu-i va vorbi doamna Grantly, o va face el. Înțelegînd că nu are încotro, ea acceptă sarcina, exprimîndu-și însă părerea că intervenția sa va fi mai mult decît inutilă. Și într-adevăr așa se și dovedi.

De cum au intrat în salon, doamna Grantly a găsit un motiv ca să le expedieze pe fete din cameră, și apoi se apucă de treabă. Știa că nu are decît o foarte slabă influență asupra surorii sale. Diferența dintre modurile lor de viață, distanța dintre casele lor, le împiedicaseră să păstreze relații cu adevărat confidențiale. Ele nu mai stătuseră împreună de cînd Eleanor era copil. Și, mai mult, mai ales în ultimii ani, surorii celei mai mici nu-i plăcea autoritatea dictatorială pe care arhidiaconul părea că o afișează față de tatăl ei, și din această cauză nu dorea s-o lase pe nevasta arhidiaconului să-și exercite autoritatea asupra ei.

— Am impresia că ai primit o scrisoare înainte de cină... începu sora mai mare.

Eleanor recunoscu că așa e și se înroși pînă în albul ochilor. Ar fi dat orice să-și păstreze culoarea, dar cu cît încerca mai mult, cu atît era mai evident că nu poate.

— Nu era din partea domnului Slope?

Eleanor răspunse că scrisoarea era într-adevăr din partea domnului Slope.

— Corespondați des, Eleanor ?

— Nu chiar! răspunse ea, începînd să se simtă iritată de acest interogatoriu. Se decise — e greu de spus de ce — că nimic n-o s-o facă să-i vorbească surorii sale Susan despre conținutul scrisorii. Ea știa că doamna Grantly e trimisă de arhidiacon și nu avea de gînd să se apere în nici un fel în fața acuzațiilor formulate de el.

— Dar, Eleanor dragă, de ce primești tu scrisori din partea domnului Slope, cînd știi cît de puțin este agreată această persoană și de papă, și de arhidiacon, și în general de toți prietenii tăi ?

— În primul rînd, Susan, eu nu primesc scrisori de la el ; iar în al doilea rînd, cum domnul Slope mi-a scris o singură scrisoare, aceasta pe care am primit-o, și cum unica mea vină e că am primit-o, și de fapt nici n-aș fi putut face altceva, pentru că papă mi-a înmînat-o, cred

că ai face mai bine dacă l-ai întreba pe domnul Slope şi nu pe mine.

— Ce-ţi scrie, Eleanor ?

— Nu-ţi pot spune, pentru că e confidenţial. Era în legătură cu o afacere care o interesa pe o a treia persoană.

— Atunci, nu avea nimic de-a face cu tine, personal?

— N-aş putea spune aşa ceva, Susan, răspunse ea, enervîndu-se din ce în ce mai tare la întrebările surorii sale.

— Păi, trebuie să-ţi spun că e destul de ciudat — încercă doamna Grantly să mimeze rîsul — ca o doamnă tînără, într-o situaţie ca a ta, să primească o scrisoare cu un conţinut pe care nu vrea să-l discute, o scrisoare pe care îi e ruşine să i-o arate surorii sale.

— Nu-mi este ruşine, răspunse Eleanor, înfierbîntîndu-se ; nu mi-e ruşine de nimic din toată treaba asta ; numai că nu vreau să mă interogheze nimeni în legătură cu scrisorile mele.

— Ei, draga mea, spuse cealaltă, nu pot decît să-ţi declar că eu nu-l consider pe domul Slope drept un corespondent pentru tine.

— Oricît de nepotrivit ar fi, cum aş putea să-l împiedic să-mi scrie ? Dar aveţi cu toţii asemenea prejudecăţi împotriva lui, încît ceea ce pare frumos şi generos la un altul, este odios şi obraznic la el. Nu pot să sufăr o religie care te învaţă să fii atît de părtinitor în ceea ce priveşte mila.

— Îmi pare rău, Eleanor, că nu poţi să suferi religia pe care o găseşti în casa asta, dar, în mod cert, trebuie să ştii că în asemenea chestiuni arhidiaconul se pricepe mai bine decît tine. Nu-ţi cer să-mi respecţi sau să fii de acord cu părerile mele, deşi, din nefericire, sînt cu atîţia ani mai mare ca tine ; dar, oricum, într-o chestiune ca asta ai putea să accepţi să fii călăuzită de arhidiacon. Doreşte foarte mult să-ţi fie prieten, trebuie doar să-l laşi.

— Ce fel de chestiuni ? întrebă, cu îndărătnicie, Eleanor. Pe cuvîntul meu, nu înţeleg despre ce e vorba...

— Cu toţii dorim să renunţi la domnul Slope.

— Cu toţii doriţi să fiu la fel de bigotă ca voi. Dar nu voi fi niciodată. Nu văd nimic rău în a-l cunoaşte pe domnul Slope, şi nu-l voi insulta pe om spunîndu-i contrariul.

A crezut de cuviinţă să-mi scrie, şi acum n-am nevoie de sfatul arhidiaconului în legătură cu această scrisoare. Dacă aş avea, i l-aş cere.

— Atunci, Eleanor, e de datoria mea să-ţi spun — şi acum îi vorbi cu o deosebită gravitate în glas — că arhidiaconul consideră o asemenea corespondenţă ca fiind ruşinoasă şi că nu poate îngădui să o lase să continue în casa lui.

Ochii surorii mai mici aruncară scîntei de mînie ; sărind în picioare, îi răspunse surorii sale :

— Poţi să-i transmiţi arhidiaconului că, oriunde m-aş afla, voi continua să primesc orice scrisoare doresc şi de la oricine doresc. Iar în ceea ce priveşte cuvîntul *ruşinos*, dacă dr. Grantly l-a folosit într-adevăr, vorbind despre mine, atunci a fost lipsit de omenie şi de ospitalitate. Pornind spre uşă, adăugă : Cînd va veni papă din sufragerie, ţi-aş mulţumi dacă l-ai ruga să treacă pe la mine. Îi voi arăta scrisoarea domnului Slope lui, şi numai lui. Spunînd acestea, se duse la copilul ei.

Nu ştia de ce crimă ar fi putut fi învinuită. Nici nu-i trecuse prin gînd că ceilalţi ar fi putut să-l considere pe domnul Slope drept curtezanul ei. Îi considera pe toţi nişte bigoţi care îl urgiseau cu prejudecăţile lor, şi n-avea de gînd să-i sprijine defel, deşi nu-l putea suferi pe acest om.

Din cale-afară de mînioasă, Eleanor se aşeză pe un scaun scund, lîngă fereastra deschisă, la căpătîiul patului copilului. „Să îndrăznească să-mi spună că m-am făcut de ruşine !“, repetă în sinea ei, de cîteva ori. „Cum poate să se împace papă cu aroganţa acestui om ? Fără îndoială, nu o să mai stau la masă niciodată în casa lui, dacă nu o să-şi ceară scuze pentru acest cuvînt“. Şi deodată îi trecu prin minte un gînd, că e posibil ca domnul Arabin să fi auzit, din întîmplare, de corespondenţa ei „ruşinoasă“ cu domnul Slope şi se înroşi de necaz. O, de-ar fi ştiut ea adevărul ! Dacă şi-ar fi închipuit că domnul Arabin fusese înştiinţat că ea se va mărita cu domnul Slope !...

Nu a stat mult aşa, că a sosit tatăl ei. Imediat ce el plecase din salon, doamna Grantly îl şi luă pe soţul ei deoparte, lîngă fereastră şi i-a relatat cît de jalnic îi fusese eşecul.

— O să-i vorbesc chiar eu, înainte să mă duc la culcare, hotărî arhidiaconul.

— Te rog să nu faci așa ceva, îl sfătui ea; n-ai schimba nimic în bine, ai isca doar o ceartă penibilă în casă. Nu poți să-ți imaginezi cît de încăpățînată e.

Arhidiaconul a declarat că puțin îi pasă de asta. Știa care îi e datoria, și o va îndeplini. Domnul Harding era extrem de slab în astfel de probleme. Nu dorea să-și încarce conștiința cu gîndul că nu făcuse tot ce-i stătuse în putință pentru a preveni o asemenea prietenie rușinoasă. Zadarnic îi explică doamna Grantly că, vorbind astfel cu Eleanor, n-ar face decît să grăbească declanșarea unei crize și s-o facă să devină o realitate, dacă în prezent ar mai exista vreun dubiu. Era furios și nu voia să asculte decît de el însuși. Faptul că o doamnă primise în casa lui o scrisoare din partea domnului Slope îi rănise orgoliul, punctul său cel mai sensibil, și nimic nu-l mai putea liniști.

Domnul Harding părea obosit și necăjit cînd a intrat în camera fiicei sale. Aceste nenorociri îl îngrijorau și îl întristau. Simțea că dacă vor continua, va ajunge un om sfîrșit, așa cum prorocise cu atîta amabilitate capelanul. Bătu încet la ușa fiicei sale, așteptă pînă auzi clar că e poftit înăuntru, și apoi își făcu intrarea, de parcă el, și nu ea, era bănuit de crimă.

Îndată brațul ei îl cuprinse ; îl sărută pe frunte, apoi îl mîngîie cu o dragoste pasionată, dar lipsită de orice fel de voioșie :

— Oh, tăticule, doresc atît de mult să-ți vorbesc ! Au vorbit despre mine, acolo, jos, în seara asta ; știai, tăticule ?

Domnul Harding confirmă printr-un fel de mormăit că arhidiaconul vorbise, într-adevăr, de ea.

— În curînd voi ajunge să-l urăsc pe dr. Grantly...

— Oh, draga mea !...

— Ei, da ! N-am ce să fac. El e atît de nemilos, atît de aspru, atît de suspicios față de toți cei care nu i se închină ! Și apoi e atît de îngrozitor de arogant față de ceilalți oameni, care au tot atîta drept să-și aibă părerile lor, cît are și el să le aibă pe ale lui.

— E un om sincer și înflăcărat, draga mea, dar nu vrea niciodată să fie rău.

— E rău, tată, foarte rău ! Uite, am primit scrisoarea aceea de la domnul Slope, înainte de cină. Chiar tu însuți mi-ai adus-o. Uite, te rog s-o citești. E pentru tine. Ar fi

trebuit chiar să-ţi fie adresată. Ştii bine cum s-a vorbit de ea, jos, în salon. Ştii cum s-a purtat cu mine la masă. Şi după masă, Susan mi-a ţinut o predică, pînă n-am mai răbdat să rămîn cu ea în cameră. Citeşte-o, tăticule, şi spune-mi dacă asta ar putea fi o scrisoare care să-l scandalizeze în aşa hal pe doctorul Grantly.

Domnul Harding îşi luă braţul de pe umerii fiicei sale şi începu, încet, să citească scrisoarea. Ea se aştepta să vadă că faţa lui se luminează de fericire, aflînd că drumul său spre direcţia azilului îi e din nou deschis ; dar era sortită dezamăgirii, aşa cum mai fusese şi în alte împrejurări asemănătoare. Primul sentiment pe care l-a încercat el a fost unul de total dezgust, constatînd că un individ ca domnul Slope s-a găsit să intervină pentru el. Dorise foarte mult să se întoarcă la direcţia azilului, dar mai curînd ar fi renunţat la post, decît să ştie că îl datorează, cît de cît, influenţei domnului Slope. Apoi, nu-i plăcea deloc tonul pe care era scrisă misiva domnului Slope : era mieros, fals şi periculos, aşa cum era şi omul. El şi-a dat seama de ceea ce Eleanor nu reuşise să sesizeze, anume, că scrisoarea urmărea mult mai mult decît exprima. Apelul la eforturile pioase ale Eleanorei, privite separat de cele ale lui însuşi, îl supăra, rănindu-i sentimentele de tată. Iar apoi, cînd ajunse la „scumpul meu prieten" şi la „buclele mătăsoase", închise şi împături scrisoarea, încet, cu un fel de disperare. Era imposibil ca domnul Slope să scrie pe un asemenea ton, dacă n-ar fi fost încurajat. Era imposibil ca Eleanor să fi primit şi să nu se fi supărat, dacă nu i-ar fi plăcut să-l încurajeze. Cel puţin aşa raţiona domnul Harding în sinea lui.

Ce greu e să judeci cu exactitate sentimentele altora ! Pe măsură ce se apropia de sfîrşitul scrisorii, domnul Harding o condamna tot mai aspru în adîncul inimii pe fiica lui, pentru lipsa ei de delicateţe, şi asta îl făcea să se simtă îngrozitor. Ea nu era răspunzătoare pentru ceea ce îi scria domnul Slope. Asta e adevărat. Dar nici nu-şi dovedea dezgustul faţă de o asemenea scrisoare. Dimpotrivă, îşi exprimase chiar aprobarea. I-o dăduse s-o citească doar ca pe o justificare a ei şi a lui. Tatăl se întrista încetul cu încetul, dîndu-şi seama că nu poate să o ierte.

Şi totuşi, acea adevărată delicateţe feminină a doamnei Bold fusese cea care îi adusese o asemenea condamnare. Ascultaţi-mă, doamnelor, şi vă rog stăruitor să vedeţi

dumneavoastră că e nevinovată. Despre omul acesta, despre acest curtezan de care era atît de puţin conştientă, ea avea aceeaşi părere ca şi tatăl ei, ca şi cei din familia Grantly. Cel puţin ca persoană, îl stima tot atît de puţin cît îl stimau şi ceilalţi. Dar credea că, în mare, el este un om cinstit, un om cu adevărat dornic să-l ajute pe tatăl ei. După toate cele întîmplate, se simţea obligată să-i arate această scrisoare domnului Harding. Considera că e necesar să afle ce are de spus domnul Slope. Dar nu era de părere că trebuie să-l scuze sau să-l condamne şi nici măcar să facă aluzie la vulgaritatea tonului — care se naştea, ca orice vulgaritate, din ignoranţă. O scîrbea faptul că un om ca domnul Slope îi comenta farmecele ; nu credea de cuviinţă să discute cu tatăl ei despre toate lucrurile care o dezgustau. Nici nu credea că s-ar fi putut să nu cadă de acord asupra unui asemenea subiect. I-ar fi fost greu să-i atragă atenţia asupra acestor lucruri, i-ar fi fost greu să-l vorbească de rău pe un om despre care ar fi vrut, în mare, să gîndească şi să vorbească de bine. Întîlnindu-se cu un asemenea bărbat, ea se întîlnise cu ceea ce era dezagreabil, aşa cum i s-ar fi putut întîmpla şi dacă umbla pe stradă. Dar în cazul unor asemenea întîlniri, considera că nu trebuie să dea prea multă importanţă lucrurilor care o dezgustau.

Iar el, acest nesăbuit curtezan, lipsit de fermitate, nu rostea nici un cuvînt, deşi un singur cuvînt ar fi lămurit totul. Ar fi urmat un potop de lacrimi şi în zece minute toţi din casă ar fi înţeles cum stau lucrurile. Tatăl ar fi fost încîntat. Sora şi-ar fi sărutat sora şi şi-ar fi cerut mii de scuze. Arhidiaconul şi-ar fi cerut iertare şi s-ar fi mirat ridicîndu-şi sprîncenele şi s-ar fi dus în dormitor ca un om fericit. Şi domnul Arabin... domnul Arabin ar fi visat-o pe Eleanor, s-ar fi trezit a doua zi cu sentimente de dragoste şi seara s-ar fi dus la culcare, purtînd cu el planuri de căsătorie. Dar, vai ! nu avea să fie astfel.

Domnul Harding împături scrisoarea, i-o dădu înapoi, o sărută pe frunte şi o binecuvîntă. Apoi se strecură încet spre camera sa.

De îndată ce el dispăru pe coridor, se auziră din nou bătăi în uşă, şi foarte înţepata cameristă a doamnei Grantly intră tiptil şi spuse că dorea să ştie dacă doamna Bold va fi atît de bună să vină, dacă nu-i este peste mînă, să vorbească cu arhidiaconul două minute, în biroul sfinţiei

sale. Arhidiaconul îi transmitea salutări şi o asigura că nu o va reţine mai mult de două minute.

Eleanor se gîndi că îi e foarte peste mînă ; era obosită, întristată şi îi era somn în acel moment, iar sentimentele sale faţă de doctorul Grantly nu erau tocmai prietenoase. Ea nu era însă o laşă ; prin urmare, a promis că va fi în biroul arhidiaconului peste cinci minute. Îşi aranjă părul, îşi legă boneta şi coborî cu inima zbătîndu-i-se.

Capitolul XXIX

O DISCUŢIE IMPORTANTĂ

EXISTĂ OAMENI CĂRORA LE FAC plăcere discuţiile importante, mai ales cînd le revine lor rolul de a da sfaturi sau de a dojeni, şi probabil că arhidiaconul era un astfel de om. Totuşi, acum nu se pregătea cu prea multă tragere de inimă pentru convorbirea ce trebuia să urmeze. Oricîte cusururi ar fi avut, nu se putea spune că era un om neospitalier, şi se gîndea că săvîrşeşte un păcat faţă de Eleanor, făcîndu-i reproşuri în propria lui casă. Apoi, pe de altă parte, nu era chiar convins că va avea cîştig de cauză. Soţia lui îl prevenise că, în mod sigur, nu va reuşi şi de obicei el avea încredere în spusele soţiei sale. Era atît de convins însă de ceea ce el considera a fi modul absolut nedemn în care se purta Eleanor şi atît de convins de propriile obligaţii de a încerca să facă ceva ca s-o oprească, încît conştiinţa îl împiedica să asculte sfaturile soţiei sale şi să se ducă liniştit la culcare.

Cînd Eleanor intră în cameră, pe chip nu i se putea citi nimic liniştitor. De obicei ea se purta cu blîndeţe, dar exista ceva în ochii ei care arăta că nu e deloc uşor să o dojeneşti. Adevărul e că nici nu fusese obişnuită să fie dojenită. Din copilărie, nimeni în afară de arhidiacon nu mai încercase şi de cele mai multe ori, cînd încerca, dădea greş. Nu mai făcuse această experienţă de la nunta ei ; iar

acum, cînd o văzu intrînd în cameră, încet, cu pasul ei ușor, aproape că ar fi dorit să-și fi ascultat soția.

Începu prin a-și cere iertare pentru deranjul pe care i-l pricinuise. Ea îl rugă să nu-și facă probleme, îl asigură că nu a fost mare lucru să coboare niște scări, și apoi se așeză așteptînd cu răbdare să primească atacul.

— Draga mea Eleanor, sper că mă vei crede cînd îți voi spune că nu ai nici un prieten mai sincer decît pe mine. Cum Eleanor nu răspunse nimic, el continuă : Dacă ai fi avut vreun frate, probabil că nu te-aș fi deranjat cu cele pe care ți le voi spune acum. Dar nu pot decît să cred că trebuie să fie o mare alinare pentru tine faptul că ai aproape pe cineva care e tot atît de dornic ca să fii fericită, cît ți-ar fi fost orice frate.

— N-am avut niciodată un frate, răspunse ea.

— Știu că n-ai avut, și tocmai de aceea îți vorbesc acum.

— N-am avut niciodată un frate, repetă ea, dar nici n-am prea simțit nevoia să am. Papă mi-a fost și tată și frate.

— Tatăl tău este omul cel mai tandru și mai afectuos. Dar...

— E omul cel mai tandru și mai afectuos și cel mai bun sfătuitor cu putință. Atîta timp cît va trăi el, nu voi avea nevoie de sfaturi.

Acest răspuns îl făcu pe arhidiacon să se simtă stingherit. Nu prea avea cum să o contrazică pe cumnată-sa ; și, totuși, nu era întru totul de acord cu ea. Dorea ca Eleanor să înțeleagă că își oferea sprijinul pentru că tatăl ei era un gentleman cumsecade și îngăduitor, dar prea puțin cunoscător al realităților lumii ; dar nu putea să-i spună așa ceva. Astfel că, se grăbi să treacă la subiect, fără să fi primit nici o asigurare din partea ei că ar avea nevoie de sfaturile lui sau că i-ar fi recunoscătoare pentru ele.

— Susan mi-a relatat că ai primit o scrisoare de la domnul Slope, în această după-amiază.

— Da, papă a adus-o. Dumneavoastră nu v-a spus ?

— Și Susan mi-a relatat că ai refuzat să-i spui despre ce era vorba.

— Nu cred că m-a întrebat. Dar dacă ar fi făcut-o, nu i-aș fi spus. Nu cred că e frumos să întrebi pe cineva despre scrisorile pe care le primește. Dacă el vrea să le arate, atunci o face fără să fie rugat.

— Adevărat, așa e. Ceea ce spui tu e foarte adevărat. Dar nu e oare un motiv de oarecare... oarecare nedumerire... oarecari suspiciuni... faptul că primești scrisori din partea domnului Slope, scrisori pe care nu dorești să le arăți prietenilor tăi ?...

— Suspiciuni ? ! zise ea, fără să ridice glasul mai mult decît de obicei și continuînd să vorbească pe un ton liniștit, feminin, încărcat totuși de indignare : Suspiciuni ! Și cine, mă rog, mă suspectează și de ce anume ?

Urmă o pauză, pentru că arhidiaconul nu era încă pregătit să-i explice motivele pentru care el o suspecta.

— Nu, domnule doctor Grantly, nu am vrut să-i arăt lui Susan scrisoarea domnului Slope. Nu puteam să i-o arăt nimănui, pînă n-o vedea papá. Dacă dumneavoastră doriți s-o citiți acum, puteți s-o faceți. Și, îi întinse peste masă scrisoarea.

El nu se aștepta deloc la atîta înțelegere din partea ei, ceea ce îi dădu întregul plan peste cap. Totuși, luă scrisoarea, o cercetă cu atenție, apoi, împăturind-o la loc, o puse pe masă, acoperind-o cu palma. Nu mai avea nici o îndoială că era scrisoarea unui curtezan declarat ; avea impresia că i se adevereau cele mai groaznice bănuieli ; și faptul că Eleanor i-o arătase era aproape echivalent cu o declarație că pentru ea era o plăcere să primească scrisori de dragoste de la domnul Slope. Trecu aproape de tot cu vederea motivul adevărat pentru care fusese trimisă scrisoarea, atît era de absorbit de ideea apropiatei căsătorii.

— V-aș fi recunoscătoare dacă mi-ați înapoia-o, domnule doctor Grantly, dacă binevoiți.

El o luă în mînă și o ridică, dar nu dădu nici un semn că i-ar da-o înapoi.

— Și domnul Harding a văzut asta ? întrebă el.

— Bineînțeles că a văzut-o, răspunse ea ; doar a fost scrisă ca să-i fie arătată. Se referă numai la problemele lui... bineînțeles că i-am arătat-o.

— Și ești convinsă, Eleanor, că e o scrisoare potrivită pentru tine... pentru o persoană în situația ta... o scrisoare pe care să o primești de la domnul Slope ?

— O scrisoare foarte potrivită, răspunse ea, vorbind poate mai mult din încăpățînare și uitînd probabil pentru o clipă de aluzia inadmisibilă la buclele ei mătăsoase.

— Atunci, Eleanor, e de datoria mea să îți spun că nu sînt deloc de acord cu tine.

— Am presupus, zise ea, mînată acum doar de încăpățînare și de hotărîrea de a nu ceda. Credeți că domnul Slope e un mesager trimis de însuși Satana ? Eu cred că e un preot muncitor și bine intenționat. E păcat că ne deosebim atît de mult în păreri. Dar, cum avem păreri atît de diferite, probabil că ar fi mai bine să nu mai vorbim despre asta.

Aici, fără îndoială, Eleanor a făcut o greșeală. Ar fi putut să refuze să-i vorbească doctorului Grantly despre această problemă, fără să încalce buna-cuviință ; dar, din momentul în care ea consimțise să-l asculte, nu avea nici un drept să-i spună că el îl vede pe domnul Slope ca pe un trimis de-al Satanei ; nici nu avea dreptul să îl laude pe domnul Slope, cînd în adîncul inimii nu avea o părere mai bună despre el. Era însă rănită în orgoliul ei, și supărată și amărîtă. Fusese supusă toată seara la umilințe și la interogatorii și la tot soiul de nedreptăți. Nimeni — nici măcar domnul Arabin, nici măcar tatăl ei — nu se purtase frumos cu ea. Punea toate acestea pe seama prejudecăților și vanității arhidiaconului și de aceea se hotărîse să-l înfrunte fără nici o șovăire. Nu voia să fie cruțată, dar nici să cruțe. El își permisese cam multe, îndrăznind s-o interogheze despre scrisori, iar ea era hotărîtă să-i arate care-i era părerea.

— Eleanor, nu te porți cum se cuvine, spuse el, privind-o foarte încruntat. Altfel nu mi-ai declara că pot să cred despre un om că e trimisul lui Satana.

— Dar așa e ! întări ea. Nici un defect nu e prea mare pentru el. Vă rog să-mi dați scrisoarea ! Și întinse mîna, luînd-o înapoi. A făcut tot ce i-a stat în putință să-l ajute pe papă, a făcut mai mult decît ar fi putut face un prieten de-al lui papă ; și totuși, pentru că e capelanul unui episcop pe care nu-l puteți suferi, vorbiți despre el de parcă n-ar avea nici un drept să fie tratat ca un gentleman.

— Nu a făcut nimic pentru tatăl dumitale.

— Ba, cred că a făcut chiar foarte multe ; și, în ceea ce mă privește, îi sînt recunoscătoare. Nimic din ce-mi spuneți nu mă poate face să nu-i fiu recunoscătoare. Îi judec pe oameni după fapte, iar faptele lui, din cîte văd,

sînt bune. Apoi făcu o scurtă pauză. Dacă nu mai aveţi nimic de spus, aş fi recunoscătoare dacă mi s-ar permite să vă spun noapte bună... sînt foarte obosită.

Dr. Grantly credea că făcuse tot ce i-a stat în putere ca să fie politicos cu cumnata lui. Încercase să nu fie prea aspru cu ea, şi sperase să smulgă acul veninos din dojana sa. Dar nu intenţiona s-o lase să plece înainte de a-l asculta.

— Trebuie să-ţi spun ceva Eleanor, şi mi-e teamă că voi fi obligat să-ţi cer să mă asculţi. Susţii că e normal să primeşti din partea domnului Slope asemenea scrisori, cum este aceea din mîna ta. Susan şi cu mine gîndim cu totul altfel. Tu, eşti, bineînţeles, propria ta stăpînă, şi oricît de mult ne-ar întrista pe amîndoi ideea că ar exista ceva care să te facă să te îndepărtezi de noi, nu avem nici o putere să te împiedicăm să faci un asemenea pas. Dacă eşti atît de încăpăţînată încît să refuzi sfaturile prietenilor tăi, va trebui să fii lăsată să-ţi porţi singură de grijă. Dar, Eleanor, în orice caz, te-aş putea întreba : merită să te rupi de toţi cei pe care i-ai îndrăgit — de toţi cei care te-au îndrăgit — de dragul domnului Slope ?

— Nu înţeleg ce vreţi să spuneţi, domnule doctor Grantly ; nu ştiu despre ce vorbiţi. Eu nu vreau să mă rup de nimeni.

— Dar aşa se va întîmpla, dacă te vei asocia cu domnul Slope. Eleanor, trebuie să ţi-o spun deschis : trebuie să alegi între sora ta, eu şi prietenii noştri, şi domnul Slope şi prietenii lui. În ceea ce priveşte tatăl tău, nu voi spune nimic, pentru că presupun că îi cunoşti părerile mai bine decît mine.

— Ce vreţi să spuneţi, domnule doctor Grantly ? Ce trebuie să înţeleg ? N-am auzit niciodată în viaţa mea asemenea prejudecăţi înfiorătoare.

— Nu e vorba de o prejudecată, Eleanor. Eu cunosc lumea asta mai bine decît tine. Domnul Slope este evident sub nivelul tău. Trebuie să-ţi dai seama şi să fii conştientă de acest adevăr. Te rog, te rog gîndeşte-te, înainte de a fi prea tîrziu.

— Prea tîrziu !...

— Sau dacă nu mă crezi, întreab-o pe Susan ; nu poţi crede că ea are prejudecăţi împotriva ta. Sau consultă-te

mai bine cu tatăl tău — el nu are nici o prejudecată în privința ta. Întreabă-l pe domnul Arabin...

— Doar nu i-ați vorbit domnului Arabin despre asta ! strigă ea, sărind în picioare.

— Eleanor, toată lumea din Barchester și din împrejurimi va vorbi, cît de curînd, despre asta.

— Cum, ați vorbit cu domnul Arabin despre mine și domnul Slope ?

— Bineînțeles că am vorbit, și el este absolut de acord cu mine.

— De acord cu ce ? întrebă ea. Cred că vreți să mă scoateți din minți !

— E de acord cu mine și cu Susan, că e de-a dreptul imposibil să fii primită la Plumstead ca doamna Slope.

Muza tragediei neînzestrîndu-ne cu darurile ei, nu îndrăznim a încerca să descriem chipul Eleanorei în momentul în care ea auzi pentru prima oară numele de „doamna Slope", rostit într-un fel care ar fi putut sau ar fi trebuit sau s-ar fi întîmplat să aibă vreodată vreo legătură cu ea. Acea privire pe care o zărise atunci în ochii ei, n-a fost uitată prea curînd de dr. Grantly. Pentru o clipă, ea nu a reușit să-și găsească cuvintele care să-i exprime mînia și dezgustul ; într-adevăr, într-o asemenea situație, cuvintele nu-i veneau cu prea mare ușurință.

— Cum îndrăzniți să fiți atît de impertinent ? răbufni Eleanor, în sfîrșit.

Apoi a ieșit în grabă din cameră, fără a-i da arhidiaconului posibilitatea să mai rostească vreun cuvînt. Cu greu se abținu pînă în camera ei. După ce încuie ușa, se aruncă pe pat, plîngînd cu hohote, de parcă i s-ar fi frînt inima.

Nici chiar atunci, însă, ea nu-și dădea seama de adevăr. Nu avea nici cea mai vagă idee că tatăl și sora ei se gîndiseră cu seriozitate că se va mărita cu acest om. Nici atunci nu credea că arhidiaconul se gîndise că se va mărita într-adevăr. Mintea ei întortocheată atribuia cauza acestor acuzații domnului Arabin, iar în acele momente, furia ei împotriva acestui om era fulminantă, iar rana din suflet era aproape insuportabilă. Nu putea să creadă că acuzația ce-i fusese adusă era serioasă. I se părea foarte posibil ca arhidiaconul și domnul Arabin să fi discutat

despre inadmisibila ei cunoştinţă cu domnul Slope ; ca domnul Arabin, în felul său zeflemitor, sarcastic, să fi sugerat că această căsătorie odioasă ar fi cea mai cumplită pedeapsă pentru păcatul care l-a săvîrşit ea cînd l-a cunoscut pe inamic şi ca arhidiaconul, preluîndu-i ideea, să găsească de cuviinţă să o lovească cu această aluzie. Toată noaptea a rămas trează, gîndindu-se la discuţia avută, iar aceasta părea a fi soluţia cea mai probabilă.

Dar ideea că domnul Arabin ar fi putut să fi rostit vreodată numele ei în legătură cu cel al domnului Slope era zdrobitoare ; şi atitudinea răuvoitoare a arhidiaconului care repetase acuzaţia o făcea să-şi dorească să plece din această casă, înainte chiar de a se lumina de ziuă. Un lucru era cert : nimic nu putea s-o facă să rămînă mai tîrziu de dimineaţa următoare şi nimic n-o putea face să se aşeze la masă, la micul dejun, în compania doctorului Grantly. Cînd se gîndea la omul al cărui nume fusese asociat cu al ei, începea să plîngă dezgustată. Arhidiaconul rostise acest cuvînt îngrozitor, tocmai pentru ca ea să fie atît de dezgustată, atît de îndurerată, de şocată şi rănită pînă în adîncul sufletului. Voia s-o facă să se certe cu domnul Slope şi, pentru aceasta, o jignise printr-o asemenea vulgaritate îngrozitoare. Ea se hotărîse ca, în orice caz, să-i aducă la cunoştinţă că-i este recunoscătoare.

Nici arhidiaconul nu era mai mulţumit decît Eleanor de rezultatul acestei discuţii. Trăgea concluzia — de fapt, nici nu era greu s-o facă — că ea era teribil de mînioasă pe el ; dar punea această mînie nu atît pe seama bănuielii că ar avea intenţia să se mărite cu domnul Slope, cît mai degrabă pe seama faptului că această intenţie era considerată drept o crimă. Doctorul Grantly se gîndea cu scîrbă la un asemenea mariaj, dar nici nu-i trecea prin gînd că Eleanor era ofensată, tocmai că vedea lucrurile din acelaşi unghi.

Se întoarse la soţia sa întristat şi oarecum deznădăjduit, dar, oricum, convins că avusese temei să se înfurie pe cumnata lui.

— Întreaga ei comportare, îi zise el, a fost absolut condamnabilă. Mi-a înmînat răvaşul lui de dragoste, ca să-l citesc, de parcă ar fi fost mîndră de el. Şi chiar e mîndră că-l are la picioare pe acest individ lacom şi linguşitor. O să se arunce şi pe sine, şi banii lui John Bold în braţele

lui ; o să-şi nenorocească băiatul, o să-l dezonoreze şi pe tatăl ei, şi o să ajungă o femeie nenorocită şi nefericită.

Soţia lui stătea în faţa mesei de toaletă şi-şi continua îndeletnicirile obişnuite, fără să-i răspundă. Ştiuse de la bun început că arhidiaconul nu va obţine nimic amestecîndu-se în această chestiune ; dar era mult prea bună la suflet ca să-l mai stînjenească, spunîndu-i ce gîndeşte în aceste clipe în care el era atît de trist.

— Aşa se întîmplă cînd faci un testament, cum a fost testamentul lui Bold, continuă el ; Eleanor e la fel de nimerită să i se dea pe mînă o asemenea sumă de bani, ca şi o fată de la o şcoală de copii sărmani.

Doamna Grantly continua să tacă.

— Dar eu mi-am făcut datoria, nu mai pot face nimic. I-am spus clar, să nu se aştepte că va fi lăsată să reprezinte o punte de legătură între mine şi individul acela. De acum înainte, nu va mai fi în puterea mea să o fac să fie binevenită la Plumstead. Nu voi accepta să ajungă aici scrisorile de dragoste ale domnului Slope. Susan, cred că ar fi bine să o faci să înţeleagă că, deoarece hotărîrea ei în această problemă pare a fi irevocabilă, ar fi mai bine pentru toată lumea dacă s-ar întoarce la Barchester.

Doamna Grantly era supărată pe Eleanor, aproape tot atît de supărată cît era şi soţul ei ; dar nici nu se gîndea să-şi dea propria soră afară din casă. Încît, după un timp, îşi spuse părerea, explicînd arhidiaconului, în felul ei blînd şi seducător, că se agită, se necăjeşte şi îşi face sînge rău fără rost. Că, dacă lucrurile ar fi lăsate în voia lor, s-ar aranja mult mai bine decît ar putea s-o facă el ; iar, într-un tîrziu, cînd ea reuşi să-l convingă să se culce arhidiaconul era într-o stare de spirit ceva mai calmă.

A doua zi de dimineaţă, slujnica lui Eleanor a fost instruită să le transmită celor din sufragerie că stăpîna ei nu se simte destul de bine pentru a lua parte la rugăciune şi că îşi va lua micul dejun în cameră. Tatăl ei îi făcu o vizită şi ea îi spuse că vrea să se întoarcă de îndată la Barchester. El nu a fost surprins. Casa întreagă părea a fi conştientă că se întîmplase ceva. Toată lumea se plimba de colo-colo, pe vîrfuri, dar parcă le scîrţîiau încălţările mai tare decît de obicei. Pe figurile doamnelor era aşternută o privire de înţelegere tacită, iar bărbaţii încercau zadarnic

să discute de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic. Toate acestea îl chinuiau foarte tare pe domnul Harding ; iar cînd Eleanor îi spuse că întoarcerea ei la Barchester e absolut necesară, se mulţumi să suspine şi să-i spună că va fi gata s-o însoţească.

Dar Eleanor s-a opus cu înverşunare. A zis că doreşte foarte mult să plece singură ; dorea să se ştie că tatăl ei nu are nici un amestec în conflictul cu doctorul Grantly. La acest argument, domnul Harding a fost nevoit să cedeze ; dar nici unuia nu-i scăpa vreo aluzie la domnul Slope — nu rostiră nici un cuvînt, nici o întrebare referitoare la discuţia din seara precedentă. Într-adevăr, nu prea existau confidenţe între ei, deşi nici unul nu ştia de ce trebuie să se întîmple aşa. Eleanor îl întrebă la un moment dat dacă îi va face o vizită episcopului ; dar el îi răspunse, cu o oarecare asprime, că nu ştie — nu credea că o va face, dar nu putea să spună cu certitudine în acel moment. Şi astfel s-au despărţit. Fiecare îşi dorea din tot sufletul vreo dovadă de dragoste, vreo revenire la confidenţele lor, vreun semn al sentimentelor care îi unea de obicei. Dar nu au avut parte de nici una din acestea. Tatăl nu reuşea să-şi întrebe fiica despre presupusul ei curtezan, iar fiica nu voia să-şi pîngărească buzele repetînd acel cuvînt odios cu care dr. Grantly îi stîrnise mînia. Şi astfel s-au despărţit.

Existau anumite probleme în legătură cu felul în care urma să se întoarcă Eleanor. Ea îşi rugă tatăl să cheme o trăsură, dar cînd doamna Grantly auzi aceasta, se împotrivi foarte energic. Chiar dacă Eleanor trebuia să plece certată cu arhidiaconul, aceasta nu însemna că trebuie să afle toţi vecinii şi toţi servitorii. Deci, Eleanor consimţi într-un tîrziu să se folosească de trăsura de la Plumstead ; şi, cum arhidiaconul plecase imediat după micul dejun şi nu urma să se întoarcă decît de-abia la masa de seară, ea căzu de acord să-şi amîne călătoria pînă după prînz şi să ia masa cu restul familiei. Nu se rosti nici un cuvînt în legătură cu cearta. Problema cu trăsura a fost rezolvată de domnul Harding, care îndeplinea rolul unui Mercur[1] între cele două doamne ; cînd s-au văzut, ele s-au sărutat, şi apoi fiecare s-a aşezat la gherghefuI ei, de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat.

---

[1] În mitologia greco-romană, Mercur era curier al zeilor (n.t.).

Capitolul XXX

O ALTĂ SCENĂ DE DRAGOSTE

DAR MAI EXISTA UN MUSAFIR AL presbiteriului ale cărui sentimente cu privire la această împrejurare nefericită trebuie ceva mai exact analizată. Domnul Arabin află cu mirare de la prietenul său despre probabilitatea căsătoriei lui Eleanor cu domnul Slope, dar lucrul nu i se păru imposibil. S-a mai spus că nu era îndrăgostit de Eleanor şi, pînă în acest moment, aşa a fost într-adevăr. Dar imediat ce auzi că ea îl iubea pe un altul, începu şi el să ţină foarte mult la ea. Nu a ajuns la concluzia că şi-o dorea de soţie ; nu se gîndise niciodată la ea, şi nici acum nu se gîndea la ea ca la o fiinţă legată de sine însuşi ; dar trăia un sentiment nedefinit, de adînc regret şi o tristeţe care-l mistuiau, o deprimare de neînvins, şi un soi de umilinţă pentru că el, el, domnul Arabin, nu făcuse nimic să-l împiedice pe acela, pe netrebnicul acela pe care îl dispreţuia atît de mult, să-şi însuşească acest dar încîntător.

Orice om care a ajuns la vîrsta de patruzeci de ani fără să se fi căsătorit, fără să fi cunoscut aceste sentimente trebuie să fi avut sau foarte mult succes, sau o inimă de gheaţă.

Domnul Arabin nu se gîndise niciodată să-şi ridice pînzele corăbiei în bătaia vîntului, astfel încît să navigheze ca escortă a acestei flote bogate. Văzuse că doamna Bold era frumoasă, dar nu visase să devină stăpîn al acestei frumuseţi. Ştia că doamna Bold era bogată, dar se gîndea tot atît de puţin la bogăţia ei cît se gîndea şi la aceea a doctorului Grantly. Descoperise că doamna Bold era inteligentă, generoasă, cu bun-simţ ; tot ce putea dori de fapt un bărbat de la soţia lui ; dar cu cît farmecele ei erau mai învăluitoare, cu cît pretenţiile ei de a fi respectată erau mai mari, cu atît mai puţin îşi imagina el că ar putea fi stăpînul lor. Aşa îi spusese instinctul, şi nu gîndul, atît de umil şi atît de sfios. Acum sfiala îi era răsplătită, pentru că o putea privi pe această femeie, a cărei frumu-

seţe i se părea fără cusur, a cărei avere l-ar fi putut împiedica să se gîndească la ea, al cărei doliu îl obliga oricum la tăcere, chiar dacă nimic din toate acestea nu l-ar împiedica să o vadă devenind prada lui... Obadiah Slope!

În dimineaţa plecării doamnei Bold, încălecă şi plecă la St. Ewold. Mergea călare şi murmura un vers al lui Van Artevelde [1]:

Nu ne mîndrim cu dragostea femeii!

Şi apoi se sili să-şi ţină gîndurile în frîu şi să se gîndească la alte lucruri, la parohia lui, la anii de şcoală, la credinţa lui — dar gîndurile îi zburau înapoi, la domnul Slope şi la căpetenia flamandă:

Cînd ne gîndim la toate,
Nu ne mîndrim cu dragostea femeii,
Dată-ndeobşte cui e mai aproape,
La care află sprijin şi folos.

Nu că doamna Bold n-ar fi avut dreptul să se mărite cu altcineva; el nu dăduse a se înţelege că i-ar fi pretendent; dar să se mărite cu domnul Slope!... Şi repetă din nou:

Pe dinafară farmece nespuse,
Pe dinăuntru limpede lumină,
Bărbaţii le adastă pe-amîndouă
Şi vor să aibă tot ce-i mai de seamă
Din cîte le-a făcut Cel prea Înalt.
Femeia vrea atît: bărbat să fie
Şi chiar de vorba-„alegere“ îşi rîde.

Din dimineaţa aceea nu se alese decît cu o scurtă călătorie agitată, şi mare lucru nu făcu la St. Ewold.

Reparaţiile casei mergeau repede; trecu prin camere, o luă în sus şi în jos pe scări şi se plimbă prin grădină; totuşi, nu reuşi să-şi stîrnească prea mult interes pentru ceva. Se opri la fiecare fereastră şi privi afară, gîndindu-se la domnul Slope. Nu de mult se oprise în dreptul fiecărei

---

[1] Jacob Van Artevelde (1290—1345), meşteşugar, poet şi membru în Consiliul oraşului Gand, din Belgia, conducător al flamanzilor care s-au revoltat împotriva Franţei (n.t.).

ferestre, stînd de vorbă cu Eleanor. Ea şi cu doamna Grantly fuseseră tot timpul acolo şi, pe cînd doamna Grantly dăduse porunci şi urmărise cum se îndeplinesc, el şi Eleanor vorbiseră despre toate lucrurile de pe lume. Se gîndi cît de des îşi impusese el punctul de vedere, cu cîtă răbdare şi blîndeţe îi ascultase ea concluziile cam dictatoriale. Îşi amintea cu cîtă înţelegere asculta ea, cît de liniştit şi prompt îi răspundea, cît de mult o interesau toate, cît de atentă era cînd el vorbea despre sine ; şi lovi cu cravaşa pervazul ferestrei, şi declară că era cu neputinţă ca doamna Bold să se mărite cu domnul Slope.

Şi totuşi, nu credea, atît cît ar fi trebuit de fapt, că era chiar cu neputinţă. Ar fi trebuit să o cunoască destul de bine, ca să ştie că era cu neputinţă. Ar fi trebuit să-şi dea seama că Eleanor avea în fiinţa sa ceva care să o apere de o asemenea decădere. Dar lui, ca multor altora, îi lipsea încrederea în femei. Îşi spunea fără încetare că era imposibil ca Eleanor Bold să devină doamna Slope şi totuşi, credea că aşa se va întîmpla. Aşa că, se plimba fără ţintă, fără să poată face nimic, fără să se gîndească la nimic. Se simţea cu totul stingher, scos din ale sale, supărat pe sine şi pe toţi ceilalţi şi nutrea în adîncul inimii o duşmănie neîmpăcată faţă de domnul Slope. Ştia şi simţea prea bine că nu ar fi trebuit să fie aşa ; dar nu se putea stăpîni. De fapt, deşi el însuşi nu-şi dădea seama, domnul Arabin era îndrăgostit de doamna Bold. Era îndrăgostit şi, deşi avea patruzeci de ani, era îndrăgostit fără să o ştie. Îşi făcea sînge rău şi se agita, şi nu ştia ce se întîmplă cu el, de parcă era un tinerel de douăzeci şi unu de ani. Şi astfel, fără a fi făcut mare lucru la St. Ewold, porni călare înapoi, mult mai devreme decît îi era obiceiul, împins de o speranţă nemărturisită că ar putea s-o vadă pe doamna Bold înainte ca ea să fi plecat de la Plumstead.

Eleanor nu petrecuse deloc o dimineaţă plăcută. O iritau toate şi, nu în ultimul rînd, chiar ea însăşi. Simţea că fusese nedreptăţită, dar era conştientă că nu-şi jucase bine cărţile. Ar fi trebuit să se ridice deasupra oricăror suspiciuni, încît să primească şi insinuările surorii ei, şi morala arhidiaconului cu totală indiferenţă. Nu o făcuse, ci îşi dăduse pe faţă supărarea şi întristarea şi acum se simţea ruşinată de propria-i susceptibilitate, dar era incapabilă să şi-o învingă.

Își petrecuse cea mai mare parte a dimineții singură ; dar, după un timp, tatăl ei veni la ea. Hotărîse că, orice-ar fi, nimic nu trebuia să-l despartă de fiica lui mai mică. Îi venea greu să se împace cu ideea că o va vedea în capul mesei domnului Slope ; dar trecu peste asta. Domnul Slope, așa cum încerca el să se convingă, era un om respectabil și un om al bisericii, iar el, fiind tatăl lui Eleanor, nu avea nici măcar vreun drept de-a încerca să o împiedice să se mărite cu un asemenea om. Își dorea din suflet să-i spună că se hotărîse să o prefere restului lumii, că era gata să admită că ea nu greșea, că părerile lui erau cu totul diferite de cele ale doctorului Grantly ; dar nu se putea hotărî să aducă în discuție numele domnului Slope. Mai exista încă o șansă, ca toți să fi greșit cu bănuielile lor ! Și, aflîndu-se într-o asemenea îndoială, nu s-a putut hotărî să-i vorbească deschis.

Stătea cu ea în salon, cuprinzînd-o pe după mijloc, spunîndu-i din cînd în cînd mici nimicuri gingașe și trudind din greu cu arcușul lui imaginar, cînd domnul Arabin intră în cameră. El se ridică imediat în picioare și cei doi au schimbat cîteva cuvinte banale, în timp ce Eleanor își păstra locul pe canapea, mută și abătută. Domnul Arabin se afla printre cei pe care ea era foarte supărată. Și el îndrăznise să discute despre relațiile ei cu domnul Slope ; și el îndrăznise să o învinuiască, pentru că nu-și făcuse un dușman din dușmanul lui. Nu intenționa să-l vadă înainte de plecare și nu se simțea deloc îndemnată să fie mărinimoasă.

În întreaga casă plutea un fel de îndoială, se părea că ceva era în neregulă. De față cu Eleanor domnul Arabin nu reușea să pară că n-ar fi știut nimic din toate acestea. Nu putea să fie vesel și categoric și gata să susțină o discuție în contradictoriu cu ea, după cum îi era obiceiul. Nu era nici de două minute în cameră, cînd și-a dat seama cît greșise că se întorsese ; și în momentul în care a auzit vocea ei, ar fi dorit din tot sufletul să se fi aflat încă la St. Ewold. Într-adevăr, de ce ar fi dorit să-i mai spună ceva viitoarei soții a domnului Slope ?

— Îmi pare rău să aud că ne părăsiți atît de curînd, începu el, încercînd în zadar să-și păstreze vocea obișnuită.

Drept răspuns la aceasta, ea murmură ceva despre nevoia de a se întoarce la Barchester și se aplecă, foarte sîrguincioasă, asupra croșetelor ei.

Urmă o altă conversaţie banală între domnul Arabin şi domnul Harding ; banală şi rigidă, şi anostă, şi fără sens. Nici unul dintre ei nu avea să-i spună nimic celuilalt şi totuşi, într-un asemenea moment, nici unul nu voia să păstreze tăcerea. În sfîrşit, domnul Harding, folosind avantajul unei pauze, evadă din cameră şi Eleanor rămase singură cu domnul Arabin.

— Plecarea dumneavoastră o să însemne împrăştierea întregului grup, spuse el.

Ea murmură din nou ceva aproape neinteligibil, dar rămase cu ochii ţintă la croşete.

— Am petrecut aici o lună foarte plăcută, spuse el ; cel puţin eu ; şi mi-ar părea rău să se termine totul aşa de repede.

— Am lipsit de acasă mai mult decît avusesem de gînd, zice ea, şi a venit vremea să mă întorc

— Ei, ceasurile şi zilele plăcute trebuie să aibă un sfîrşit. E păcat că atît de puţine sînt cu adevărat plăcute ; sau, poate mai degrabă...

— E într-adevăr păcat că oamenii fac atît de mult ca să-şi strice plăcerile zilelor, spuse ea, întrerupîndu-l. E păcat că există aşa puţină înţelegere în jurul nostru.

— Înţelegerea ar trebui să înceapă la fiecare acasă, replică el. Şi a început să explice că, în calitate de cleric, nu putea să fie ceea ce se numea „înţelegător", în detrimentul principiilor pe care el se considera dator să le propovăduiască ; îşi aduse, însă, aminte că ar fi mai mult decît inutil să discute aşa ceva cu viitoarea soţie a domnului Slope. Dar ne părăsiţi, continuă el, şi nu o să vă obosesc cu încă o predică. Şi aşa, mă tem că v-am reţinut prea mult.

— Ar trebui să acţionaţi, nu doar să ţineţi predici. Nu-i aşa, domnule Arabin ?

— Fără îndoială, că aşa ar trebui. Ar trebui s-o facem cu toţii. Toţi cei care ne îngăduim să-i învăţăm pe alţii sîntem obligaţi să facem tot ce ne stă în putere ca să ne ducem propria lecţie la bun sfîrşit. Îmi recunosc fără şovăire neajunsurile în această privinţă ; dar nu prea ştiu la ce faceţi aluzie. Aveţi vreun motiv special să-mi spuneţi că ar trebui să acţionez, nu doar să ţin predici ?

Eleanor nu răspunse. Dorea din tot sufletul să-i spună motivul supărării ei, să-i reproşeze că a vorbit cu atîta lipsă de respect despre ea şi apoi, în sfîrşit, să-l ierte şi să

se despartă prieteni. Se gîndea că ar fi nefericită dacă l-ar părăsi în actuala stare de spirit ; și totuși, nu putea defel să-i vorbească despre domnul Slope. Și cum ar fi putut să facă aluzie la insinuările strecurate de arhidiacon, strecurate — așa cum credea ea — la instigarea domnului Arabin ? Ar fi vrut să-i dea a înțelege că greșea, să-l facă să vadă că o nedreptățise, pentru a spori astfel dulceața iertării. Simțea de asemenea că el îi plăcea prea mult pentru ca să-l părăsească în starea în care era ; și totuși, nu putea să treacă peste propria-i supărare, fără ca el să-i explice, să recunoască, să o asigure că nu va mai greși astfel niciodată față de ea.

— De ce îmi spuneți că trebuie să acționez așa cum predic ? repetă el.

— Toți oamenii ar trebui s-o facă.

— Bineînțeles. Asta se-nțelege și o recunoaștem cu toții. Dar dumneavoastră nu le-o spuneți tuturor și nici măcar tuturor clericilor. Sfatul, așa bun cum e, nu se dă decît dacă se referă la vreun neajuns anume. Dacă îmi veți arăta neajunsul, mă voi strădui să profit de sfatul dumneavoastră.

După cîteva clipe, ea îi spuse, privindu-l drept în față :

— Nu sînteți destul de curajos, domnule Arabin, să-mi vorbiți deschis și limpede ; și totuși, îmi pretindeți mie, o femeie, să vă vorbesc deschis. De ce m-ați calomniat în fața doctorului Grantly ?

— Calomniat ? ! strigă el, și tot sîngele i se urcă în obraz. Ce calomnie ? Dacă v-am calomniat, vă cer iertare — și dumneavoastră și celui căruia i-am vorbit, și lui Dumnezeu însuși. Dar cum v-am calomniat în fața doctorului Grantly ?

Era rîndul ei să roșească. Nu putea să-l întrebe dacă nu vorbise despre ea ca despre soția altuia.

— Asta o știți mai bine dumneavoastră ; dar vă întreb ca pe un om de onoare dacă nu ați vorbit despre mine, altfel decît ați fi făcut-o despre propria dumneavoastră soră ; sau, mai bine, nu vă întreb nimic, continuă ea, văzînd că el nu-i răspunde. Nu o să vă pun în situația de a răspunde la o asemenea întrebare. Dr. Grantly mi-a spus ce ați zis...

— Dr. Grantly mi-a cerut într-adevăr sfatul, și eu i l-am dat. El m-a întrebat...

— Ştiu că a făcut-o, domnule Arabin. V-a întrebat dacă ar face bine să mă mai primească la Plumstead, dacă voi continua să întreţin relaţii cu un anumit domn care vă e antipatic dumneavoastră şi lui ?

— Vă înşelaţi, doamnă Bold. Nu îl cunosc personal pe domnul Slope ; nu l-am întîlnit niciodată în viaţa mea.

— Totuşi, personal îi sînteţi ostil. Nu am dreptul să cercetez temeinicia ostilităţii dumneavoastră, dar aveam dreptul să mă aştept ca numele meu să nu fie amestecat în ostilităţile dumneavoastră. Acest lucru s-a întîmplat, şi a fost făcut de dumneavoastră în modul cel mai jignitor şi întristător pentru mine, ca femeie. Trebuie să mărturisesc, domnule Arabin, că mă aşteptam să fiu tratată altfel de dumneavoastră.

Vorbind, îşi oprea cu greu lacrimile, însă şi le oprea. Dacă ar fi cedat şi ar fi plîns, aşa cum ar fi trebuit să facă o femeie în asemenea împrejurări, el s-ar fi topit imediat, i-ar fi implorat iertarea ; poate că i-ar fi căzut la picioare şi i-ar fi mărturisit dragostea. Totul s-ar fi limpezit, şi Eleanor s-ar fi întors la Barchester cu cugetul împăcat. Cît de uşor ar fi iertat şi ar fi uitat de bănuielile arhidiaconului, doar să fi auzit tot adevărul de la domnul Arabin. Dar atunci ce-ar mai fi fost romanul meu ? Ea nu plînse şi domnul Arabin nu se topi.

— Mă nedreptăţiţi, spuse el. Sfatul meu a fost cerut de dr. Grantly, şi eu am fost obligat să i-l dau.

— Doctorul Grantly a fost extrem de inoportun, extrem de impertinent. Am tot atîta drept să-mi aleg cunoştinţele, ca şi el. Ce aţi fi spus dacă v-aş fi consultat asupra temeiurilor izgonirii doctorului Grantly din casa mea, pentru că îl cunoaşte pe lord Tattenham Cornee ? Sînt sigură că lord Tattenham e o cunoştinţă tot atît de discutabilă pentru un cleric, cît e şi domnul Slope pentru fiica unui cleric.

— Nu îl cunosc pe lordul Tattenham Cornee.

— Nu, dar dr. Grantly îl cunoaşte. Pentru mine n-are nici o importanţă dacă îi cunoaşte pe toţi tinerii lorzi de pe toate hipodromurile din Anglia. Eu nu mă voi amesteca în treburile lui ; dar nici el să nu se amestece în treburile mele.

— Îmi pare rău că nu sînt de acord cu dumneavoastră, doamnă Bold ; dar, de vreme ce mi-aţi vorbit despre această chestiune, şi mai ales de vreme ce daţi vina pe mine

pentru cele pe care le-am spus, trebuie să vă declar că nu sînt de acord cu dumneavoastră. Poziţia doctorului Grantly ca om de lume îi dă dreptul să-şi aleagă cunoştinţele, fiind supus anumitor necesităţi şi influenţe. Dacă şi le alege prost, acele influenţe vor acţiona. Dacă alege compania unor persoane care nu corespund, episcopul său va interveni. Ceea ce e episcopul pentru doctorul Grantly, e doctorul Grantly pentru dumneavoastră.

— Refuz să accept un asemenea punct de vedere. O, refuz total ! sări Eleanor de pe scaun, scoţînd scîntei, stînd dreaptă în picioare, în faţa domnului Arabin.

El nu o mai văzuse niciodată atît de tulburată şi nici pe departe atît de frumoasă.

— O, refuz total ! repetă ea. Doctorul Grantly nu are nici un fel de jurisdicţie asupra mea. Oare dumneavoastră şi cu el uitaţi că nu sînt cu totul singură pe lume ? Uitaţi că am un tată ? Am impresia că doctorul Grantly uită asta mereu. V-aş fi ascultat sfaturile, domnule Arabin — continuă ea —, pentru că m-aş fi aşteptat să-mi fie date aşa cum un prieten dă sfaturi altui prieten : nu aşa cum un învăţător îi porunceşte elevului. Poate n-aş fi fost de acord cu dumneavoastră ; de pildă, în chestiunea de faţă. Însă dacă mi-aţi fi vorbit în felul dumneavoastră obişnuit şi cu obişnuita dumneavoastră lipsă de convenţionalism, n-aş fi avut de ce să fiu supărată. Dar acum... aţi avut oare o comportare de gentleman... domnule Arabin... cînd aţi vorbit cum aţi vorbit despre mine... cu atîta lipsă de respect... atît de... ? Nu pot să repet ce aţi spus. Trebuie să înţelegeţi ce simt. A fost drept din partea dumneavoastră să vorbiţi despre mine astfel şi să îl sfătuiţi pe soţul surorii mele să mă alunge din casa surorii mele, pentru că am cunoscut un om ale cărui păreri nu le aprobaţi ?

— Nu-mi rămîne altceva, doamnă Bold, zise el, stînd în picioare, cu spatele la şemineu, privind cu atenţie la modelul de pe covor şi vorbind cu o voce rară şi măsurată, decît să vă spun clar ce s-a petrecut între mine şi doctorul Grantly.

— Ei, bine ? întrebă ea, văzînd că el se opreşte pentru un moment.

— Mă tem că ceea ce voi spune vă va răni.

— Nu poate s-o facă mai mult decît ceea ce aţi făcut pînă acum, spuse ea.

— Doctorul Grantly m-a întrebat dacă mi se pare prudent din partea lui să vă primească în casa lui ca soție a domnului Slope, și i-am spus că mi se pare imprudent. Văzînd ca pe un lucru cu totul imposibil ca domnul Slope și...

— Mulțumesc, domnule Arabin, e suficient. Nu vreau să vă aflu motivele, îl opri ea, vorbind cu o voce teribil de calmă. Am avut față de acest domn politețea obișnuită pe care aș fi avut-o față de un vecin ; și pentru că am făcut-o, pentru că nu i-am arătat toată ostilitatea și ura pe care dumneavoastră și dr. Grantly considerați că le datorăm tuturor clericilor care nu sînt de acord cu dumneavoastră, trageți concluzia că mă voi căsători cu el. Sau, mai degrabă, nu ajungeți la această concluzie. Nici un om rațional n-ar putea, de fapt, să ajungă la o concluzie atît de revoltătoare fără să aibă o bază mai solidă ; dumneavoastră n-ați fost de această părere, și eu mă aflu într-o situație în care o asemenea acuzație, deosebit de dureroasă, e menită să mă înfricoșeze, să mă facă să devin și eu ostilă acestui dușman al dumneavoastră.

Cînd termină de vorbit, ieși pe ușa salonului, pășind în grădină. Domnul Arabin rămase în cameră, preocupat încă de studierea modelului de pe covor. Auzise însă limpede și scrutase îndeaproape fiecare cuvînt pe care-l rostise ea. Nu era oare clar din tot ceea ce spusese, că arhidiaconul greșise imputîndu-i vreun atașament oarecare față de domnul Slope ? Nu era oare clar că Eleanor era încă liberă să facă altă alegere ? S-ar putea să pară ciudat ca el să fi avut un moment de îndoială ; și totuși, avu o îndoială. Ea încă nu negase cu desăvîrșire acuzația. Nu spusese clar că era neadevărată. Domnul Arabin nu prea cunoștea sufletul unei femei ; altminteri, ar fi știut cît de puțin probabil era ca ea să declare vreodată mai mult decît declarase. Puțini bărbați înțeleg inima unei femei și, cînd ajung s-o înțeleagă anii au stors din această înțelegere orice valoare. Și e bine că-i așa, altfel bărbații ar triumfa prea ușor.

Domnul Arabin stătea studiind covorul, nefericit, îngrozitor de nefericit, datorită cuvintelor neiertătoare care i se spuseseră ; și totuși, fericit, intens fericit, gîndindu-se că, de fapt, femeia care avea atîta importanță pentru el nu urma să devină soția omului pe care îl ura atît. Și începu să-și dea seama că era îndrăgostit. Patruzeci de ani trecuseră peste el, și pînă atunci niciodată nu avusese mo-

mente de nelinişte prilejuite de frumuseţea vreunei femei. Momentele de acum erau pline de nelinişte.

Nu că ar fi petrecut mai mult de o jumătate sau un sfert de oră pline de nelinişte. În ciuda celor spuse de Eleanor, domnul Arabin era de fapt un bărbat curajos. Cînd îşi dădu seama că o iubea, şi avînd acum motive să creadă că ea era liberă să-i primească dragostea, dacă — evident — o dorea, plecă după ea în grădină, vrînd să o cîştige de partea sa.

Nu i-a trebuit mult timp să o găsească. Se plimba pe sub şirul de ulmi care se înălţau pe pămînturile arhidiaconului, mărginind cimitirul. Lucrurile petrecute între ea şi domnul Arabin nu avuseseră, din păcate, darul să-i îmblînzească neînduplecarea. Era foarte supărată ; mai supărată pe el, decît pe oricine altcineva. Cum putuse s-o înţeleagă atît de greşit ? Ea îi fusese atît de apropiată, îi îngăduise să-i spună numai lucrurile pe care crezuse de cuviinţă să i le spună, fusese de acord cu părerile lui, îi preţuise punctul de vedere, îi ascultase cu luare-aminte preceptele, avusese grijă de confortul lui, îi dăduse importanţă în toate felurile în care o femeie frumoasă poate să dea importanţă unui bărbat neînsurat, fără să-şi implice sentimentele ! Le făcuse pe toate acestea, şi în tot timpul ăsta, el o privise ca pe logodnica altui bărbat !

Păşind încet pe potecă, simţea cum o lacrimă nesculţătoare îşi făcea din cînd în cînd loc în colţul ochilor ; ridicîndu-şi mîna să o alunge, bătea din picior de necaz că fusese tratată astfel.

Domnul Arabin era foarte aproape, cînd ea îl văzu ; se întoarse brusc, pornind înapoi pe potecă, încercînd să înlăture urmele lacrimilor de pe obraji. Era o încercare fără rost, pentru că domnul Arabin se afla într-o stare de spirit care nu-i permitea în nici un caz să observe asemenea fleacuri. O luă în urma ei şi o ajunse tocmai la capătul potecii.

Nu se gîndise cum să i se adreseze, ce va spune. Simţise doar că ar fi fost de neiertat să se certe cu ea şi că ar fi fost fericit dacă ea i-ar fi dat voie să o iubească. Şi totuşi, nu se putea umili cerîndu-i iertare. Nu greşise cu nimic. Nu o calomniase, nici nu o rănise, aşa cum îl acuzase ea. Nu putea să mărturisească păcatele de care nu se

făcuse vinovat. Nu putea decît să lase trecutul în trecut și să-i pună întrebări despre ea și speranțele lui de viitor.

— Sper că nu ne vom despărți ca dușmani, începu el.

— Din partea mea nu va exista nici o dușmănie, răspunse Eleanor ; mă străduiesc să evit orice fel de dușmănii. Ar fi o amăgire deșartă dacă aș spune că mai poate exista prietenie adevărată între noi, după cele petrecute. Oamenii nu pot să și-i facă prieteni pe cei pe care îi disprețuiesc.

— Și mă disprețuiți ?

— Dumneavoastră trebuie că mă disprețuiți, de vreme ce ați putut vorbi despre mine așa cum ați vorbit. Și m-am înșelat, m-am înșelat amarnic. Am crezut că aveți o părere bună despre mine ; am crezut că mă stimați...

— Am o părere bună și vă stimez ! zise el. Justificîndu-mă în fața dumneavoastră, trebuie să folosesc cuvinte mai puternice decît acestea. Se opri un moment, și inima lui Eleanor îi bătu în piept cu o violență dureroasă, așteptînd ca el să continue. V-am stimat, vă stimez, așa cum n-am mai stimat vreo femeie pînă acum. Am o părere bună despre dumneavoastră ! Niciodată n-am avut o părere mai bună despre vreo ființă umană. Să vă calomniez ! Să vă insult ! Să vreau să vă rănesc ! Aș vrea să am privilegiul de a va apăra de calomnii, de insulte și de răni. Calomnie ! Vai, mie ! Aproape că ar fi fost mai bine să fi fost așa ! Mai bine, decît să adori pe cineva, o adorație plină de păcate ; plină de păcate și zadarnică.

Apoi își continuă drumul alături de ea, cu mîinile la spate, privind iarba de sub picioare și fără să știe deloc cum să-și exprime gîndurile. Și Eleanor mergea lîngă el hotărîtă să nu-i dea nici un fel de ajutor.

— Vai mie ! murmură el, în sfîrșit, vorbind mai degrabă cu el însuși, decît cu ea. Vai mie ! Ce frumoase ar fi fost aceste plimbări prin Plumstead, doar să fi avut sufletul împăcat ; dar, dacă nu aveam aceasta, pietrele searbăde și moarte de la Oxford ar fi de preferat, ca și cele de la St. Ewold. Doamnă Bold, încep să cred că nu m-am înțeles pe mine însumi cînd am venit încoace. Un preot catolic ar fi scăpat acum de toate astea. O, Dumnezeule din ceruri ! cît de bine ar fi pentru noi, dacă ai putea să ne acorzi o regulă sigură de purtare în viață !

— Și nu avem o regulă sigură, domnule Arabin ?

— Ba da, ba da, desigur : „Nu ne duce pre noi în ispită, ci ne izbăveşte de cel viclean...". Dar care e ispita ? Care e viclenia ? Oare aceasta să fie viclenia, aceasta e ispita ?

Sărmanul domn Arabin ! Nu putea să-şi dea în vileag acea dragoste adîncă, adevărată. Nu putea să o rostească în vorbe simple care să ceară şi să oblige la un răspuns. Nu ştia cum să-i spună femeii de lîngă el, „Dacă e adevărat că nu-l iubeşti pe celălalt, şi că nu-i vei fi soţie, nu poţi să mă iubeşti pe mine, nu poţi să-mi fii mie soţie ?". Acestea erau cuvintele ce i se zbăteau în inimă ; dar, cu toate suspinele sale, nu reuşea să şi le aducă pe buze. Ar fi dat orice, orice pentru a pune această întrebare simplă ; dar, pe cît de uşor îi veneau vorbele pe buze cînd se afla în amvon şi la tribună, pe atît de zadarnice îi erau acum încercările de a găsi un cuvînt prin care să exprime dorinţa simplă a inimii sale.

Şi, totuşi, Eleanor îl înţelese la fel de clar, de parcă el şi-ar fi declarat pasiunea cu toată elocinţa elegantă a unui experimentat Lothario [1]. Cu instinctul femeii, îi urmări toate meandrele gîndurilor, cînd el vorbea despre bucuriile vieţii de la Plumstead şi despre pietrele de la Oxford, cînd făcea aluzie la viaţa bine apărată a preotului catolic şi la primejdiile ascunse ale ispitei. Ea ştia că toate acestea înseamnă dragoste. Ştia că bărbatul de lîngă ea, acest cărturar desăvîrşit, acest orator cu experienţă, acest mare polemist se străduia — şi se străduia în zadar — să-i spună că inima nu-i mai aparţine.

Ştia acest lucru şi simţea un soi de bucurie că îl ştia ; şi totuşi, nu voia să-i vină în ajutor. O ofensase foarte grav, se purtase nedrept cu ea, cu atît mai nedrept cu cît ajunsese să o iubească ; şi Eleanor nu putea să renunţe la răzbunare. Nu se întreba încă dacă îi va primi sau nu dragostea. Nici măcar nu recunoştea faţă de ea însăşi că băga de seamă cu plăcere că el e îndrăgostit. În momentul de faţă, dragostea lui nu-i ajungea pînă la inimă ; îi liniştea doar mîndria şi îi flata vanitatea. Domnul Arabin îndrăznise să-i asocieze numele cu cel al domnului Slope

---

[1] Personaj din tragedia *Frumoasa pocăită* de Nicholas Rowe (1703), întruchipare a cavalerului elegant, fluşturatec, vorbind fraze meşteşugite ; a devenit un model pentru o întreagă categorie de eroi ai literaturii din secolul al XVIII-lea (n.t.).

și cugetul i se liniștise acum, cînd aflase că el l-ar asocia cu dragă inimă cu propriul lui nume. Și astfel merse mai departe alături de el, inspirînd dulcile miresme ale grădinii, fără a-și schimba, însă, înfățișarea lipsită de blîndețe.

— Răspundeți-mi, zise domnul Arabin, oprindu-se brusc și făcînd un pas înainte, astfel încît să stea cu fața la Eleanor ; răspundeți-mi la această unică întrebare : nu-l iubiți pe domnul Slope, nu intenționați să-i fiți soție ?

Hotărît lucru, domnul Arabin nu alesese drumul cel mai bună ca să cucerească o femeie ca Eleanor Bold. Tocmai cînd mînia ei se domolea, cînd dispărea în fața căldurii dragostei lui nemărturisite, el o aprinse din nou printr-o repetare inutilă a păcatului său originar. Dacă ar fi știut cum stau lucrurile, n-ar mai fi pomenit niciodată în fața lui Eleanor Bold numele domnului Slope, înainte de a fi sigur că ea îi aparține cu totul. Atunci, și numai atunci ar fi putut să vorbească despre domnul Slope, pe tonul cel mai triumfător din lume.

— Nu răspund la o asemenea întrebare ! răspunse ea ; chiar mai mult, trebuie să vă avertizez că nimic nu vă poate îndreptăți să mi-o puneți. Bună ziua !

Și spunînd acestea, traversă cu mîndrie gazonul și intră în salon, apoi trecu în sufragerie, unde se aflau tatăl și sora ei, care-și luau dejunul. O jumătate de oră mai tîrziu, ea era în trăsură. A plecat din Plumstead, fără să-l mai vadă pe domnul Arabin.

Plimbarea lui printre copacii întunecați care umbreau cimitirul a fost lungă și tristă. Plecă din grădina arhidiaconului, ca nu cumva să-l vadă cineva, și hoinări printre movilițele sub care odihneau frumusețile de odinioară din Plumstead, cîndva atît de drăgăstoase, de drăguțe, azi uitate de toți. În auz, ultimele cuvinte ale lui Eleanor îi sunau ca o presimțire rea ce nu va fi niciodată alungată. Nu putea înțelege că ea ar putea să fie supărată pe el, indignată de purtarea lui, necruțătoare cu el, și totuși să-l iubească. Nu putea să se lămurească dacă într-adevăr domnul Slope era sau nu un rival pe care ea l-ar fi preferat. Dacă nu era, de ce nu a răspuns la întrebarea lui ?

Sărmanul domn Arabin — neînvățat, analfabet, ignorant ! Să știi atît de puțin din mersul inimii unei femei la vîrsta de patruzeci de ani !

Capitolul XXXI

BIBLIOTECA EPISCOPULUI

ȘI ASTFEL S-A RISIPIT GRUPUL DE la Plumstead. Atmosfera fusese plăcută atîta timp cît se înțeleseseră toți între ei. Doamna Grantly simțise cum i se înveselește și i se luminează casa și arhidiaconul își dăduse seama că luna trecuse în mod plăcut și nu pusese plăcerea pe seama altui merit decît a propriei sale ospitalități. La trei sau patru zile de la plecarea lui Eleanor, se întorsese acasă și domnul Harding, și domnul Arabin plecase la Oxford să petreacă acolo o săptămînă, înainte de a se stabili la parohia St. Ewold. Plecase încărcat cu multe vești pentru dr. Gwynne privind fărădelegile făptuite la palatul episcopal din Barchester, și pericolul în care considera că se află azilul, în ciuda asigurărilor cuprinse în nefasta scrisoare a domnului Slope.

În cursul călătoriei lui Eleanor la Barchester ea nu avusese timp să se gîndească prea mult la domnul Arabin. Obligația de a sta de vorbă cu sora ei și de a păstra aparențele unei despărțiri în termeni buni o făcuse să-și abată gîndurile, atît de la păcatele cît și de la dragostea lui. Cînd trăsura ajunse în fața ușii și ea își sărută sora și nepoatele, luîndu-și rămas-bun, Mary Bold ieși în fugă și exclamă :

— Vai, Eleanor ! Ai auzit ? Vai !... Doamnă Grantly, ați auzit ce s-a întîmplat ? Sărmanul vicar !...

— Dumnezeule ! exclamă doamna Grantly ; ce s-a-ntîmplat ?

— Azi-dimineață, la ora nouă, a făcut un atac de apoplexie și de atunci n-a mai vorbit. Tare mă tem că s-a dus !...

Doamna Grantly fusese foarte apropiată de vicar, așa încît a fost deosebit de impresionată. Eleanor nu-l cunoscuse atît de bine ; cu toate acestea, îl știa destul ca să se simtă înfiorată și de vestea pe care o auzea.

— Mă duc imediat la vicariat, spuse doamna Grantly ; arhidiaconul o să fie acolo, sînt sigură. Dacă am vreo veste, o să-i spun lui Thomas să treacă pe la voi înainte de a pleca din oraș.

Și trăsura porni, lăsîndu-i pe Eleanor și pe copilul ei cu Mary Bold.

Doamna Grantly avusese perfectă dreptate. Arhidiaconul era la vicariat. Venise de dimineață singur la Barchester, fără să vrea să o deranjeze pe Eleanor, și auzise imediat după sosire despre criza vicarului. Exista, după cum am mai spus, o bibliotecă sau cameră de lectură care lega catedrala de casa vicarului. Aceasta se numea în general biblioteca episcopului, pentru că se spunea că un anume episcop al Barchesterului ar fi adăugat-o catedralei. Era construită chiar deasupra unei aripi a mănăstirii și niște scări o legau cu o cameră în care clericii catedralei își îmbrăcau și își scoteau odăjdiile. Și, cum dădea direct în casa vicarului, era pasajul prin care prelatul trecea de obicei în drum spre obligațiile sale publice. Era greu de spus cine avea și cine nu avea dreptul să intre în el; dar locuitorii Barchesterului erau de părerea că îi aparține vicarului, iar clericii din Barchester erau de părere că aparține capitulului.

În dimineața despre care e vorba, majoritatea clericilor rezidenți — care constituiau capitulul — și, împreună cu ei, alți cîțiva erau adunați aici; și arhidiaconul îi domina pe toți cu înalta sa autoritate. Auzise despre criza vicarului înainte de a trece podul care ducea în oraș și venise imediat la binecunoscutul loc de întîlnire clericală. Ajunsese la unsprezece și de-atunci rămăsese acolo. Din cînd în cînd, medicii care fuseseră chemați veneau din vicariat în bibliotecă, discutau buletinele bolii și se întorceau în casă. Părea că bătrînul avea foarte puține speranțe să învingă criza; de fapt, nici o speranță în ceva care să semene cu o recuperare decisivă. Dar întrebarea era dacă va muri imediat, lipsit de grai, inconștient, lovit de moarte la primul atac; sau dacă n-ar putea fi readus în lumea celor vii, cu ajutorul priceperii medicale, atît cît să devină conștient de starea sa și să aibă puterea de a-i adresa Creatorului său o rugăciune, înainte de a se întîlni cu el, față în față, la locul de judecată.

Se trimisese la Londra după sir Omicron Pie[1]. Acel om de seamă ce arătase a se pricepe grozav să păstreze suflul vieții în inima bunului bătrîn episcop Grantly, și e

[1] Numele a două litere din alfabetul grecesc; ironia e accentuată de faptul că *pie* înseamnă și plăcintă (n.t.).

rezonabil să ne așteptăm să aibă același succes cu un vicar. În acest răstimp, dr. Fillgrave [1] și domnul Rerechild [2] făceau și ei ce puteau ; și sărmana domnișoară Trefoil [3] stătea la căpătîiul tatălui său, dorindu-și din suflet, așa cum și-o doresc fiicele în asemenea cazuri, să poată să facă ceva prin care să-și arate dragostea ; chiar de-ar fi doar să-i încălzească picioarele cu mîinile, sau să le fie utile acelor doctori autocrați, făcîndu-le servicii sub demnitatea lor, orice pentru a fi de folos în asemenea momente de restrişte.

Dintre clericii care așteptau, doar arhidiaconul fusese admis pentru un moment în camera bolnavului. Pășise pe vîrfurile ghetelor sale care scîrțîiau, îi spusese fiicei întristate o vorbă de consolare cu o voce stinsă, privise chipul distorsionat al vechiului său prieten cu un ochi scrutător, solemn și totuși îngrijorat, de parcă spunea în inima sa : „Așa voi fi și eu, cîndva, probabil“ și după ce le șoptise doctorilor un cuvînt sau două fără sens, ieși scîrțîind înspre bibliotecă.

— Mă tem că nu va mai vorbi niciodată, spuse arhidiaconul închizînd ușa fără zgomot, de parcă muribundul lipsit de cunoștință, pe care îl părăsise toată simțirea, ar fi auzit în camera sa îndepărtată cum se închide cu grijă zăvorul.

— Chiar așa ?... Chiar așa ?... E chiar așa de rău ? întrebă micul canonic sărăcăcios, întorcînd în mintea sa, pe toate părțile, candidații probabili la postul de vicar și întrebîndu-se dacă arhidiaconul ar crede că merită să îl accepte. Atacul trebuie să fi fost foarte violent.

— Cînd un om de peste șaptezeci de ani are un atac de apoplexie, rareori se întîmplă să nu fie violent, zise rectorul cel mătăhălos.

— Era un om blînd, minunat ! continuă un membru al corului vicariatului ; Dumnezeu știe cum o să-i înlocuim pierderea.

— Așa era, într-adevăr, spuse un canonic mărunt ; și era o binecuvîntare pentru toți cei care aveau prilejul să participe la slujbele de la catedrala noastră. Presupun că guvernul va face numirea, domnule arhidiacon. Sper să nu ne vină vreun străin.

---

[1] *Fillgrave* = „a umple mormîntul“ (engl. — n.t.).

[2] Formă omonimă a lui *rear child* = „a crește copilul“ (engl. — n.t.).

[3] *Trefoil* = „trifoi“ (engl. — n.t.).

— Nu vom vorbi despre succesorul său, răspunse arhidiaconul, atîta vreme cît mai există speranţă.

— A, nu ! Bineînţeles că nu..., zise canonicul mărunt. Ar fi extrem de nepotrivit ! Însă...

— Nu cunosc nici un om, spuse canonicul mărunţel şi sărăcăcios, care să aibă mai multă trecere pe lîngă actualul guvern decît domnul Slope.

— Domnul Slope ! ! exclamară aproape în aceeaşi clipă doi sau trei, cu un glas scăzut. Domnul Slope vicar de Barchester !

— Prostii ! mormăi rectorul cel mătăhălos.

— Episcopul ar face orice pentru el, zise micul canonic.

— La fel şi doamna Proudie, îşi dădu cu părerea membrul corului vicariatului.

— Prostii ! repetă rectorul.

Arhidiaconul pălise la această idee. Ce-ar fi dacă domnul Slope ar deveni vicar al Barchesterului ? Desigur că nu exista chiar nici un fel de temei pentru a presupune măcar că s-ar putea gîndi cineva la o asemenea profanare. Totuşi, ea nu era imposibilă. Doctorul Proudie avea trecere la guvern şi individul respectiv îl avea în buzunar. Ce ar trebui să facă ei dacă domnul Slope ar deveni vicar al Barchesterului ? Ideea în sine îi luă graiul pentru o clipă, pînă şi doctorului Grantly.

— Bineînţeles că n-ar fi foarte plăcut să-l avem vicar pe domnul Slope, spuse micul canonic, rîzînd satisfăcut în sinea sa de evidenta consternare pe care o provocase propunerea lui.

— Cam la fel de plăcută şi de probabilă cum ar fi prezenţa dumitale la palat, zice rectorul.

— Îmi vine să cred că o asemenea numire e foarte improbabilă, spuse canonicul mărunt ; mai mult, extrem de nechibzuită. Dumneavoastră ce credeţi, domnule arhidiacon ?

— Presupun că aşa ceva iese cu totul din discuţie, zise arhidiaconul ; dar în momentul de faţă mă gîndesc mai degrabă la sărmanul nostru prieten care zace atît de aproape de noi, decît de domnul Slope.

— Desigur, desigur, aprobă coristul vicariatului, cu un aer foarte solemn ; bineînţeles că vă gîndiţi la el. O facem cu toţii. Sărmanul dr. Trefoil, cel mai bun dintre oameni, dar...

— E cea mai confortabilă reşedinţă vicarială din Anglia, zise un al doilea canonic : cincisprezece acri[1] de teren. E mai bună decît multe palate episcopale.

— Şi două mii întregi pe an, spuse canonicul cel sărăcăcios.

— S-a redus la 1 200 de lire, îl lămuri rectorul.

— Nu ! interveni al doilea canonic ; urmează să fie o mie cinci sute, s-a făcut o excepţie.

— Nici vorbă de aşa ceva ! zice rectorul.

— Veţi vedea că am dreptate, replică canonicul.

— Sînt sigur că am citit-o în raport, lămuri canonicul mărunt.

— Baliverne ! zeflemisi rectorul. N-au cum s-o facă. Erau doar două excepţii : Londra şi Durham.

— Şi Canterbury şi York, completă cu sfială coristul vicariatului.

— Ce părere ai, Grantly ? întrebă micul canonic sărăcăcios.

— Despre ce ? întrebă, la rîndu-i, arhidiaconul, care părea că s-ar fi gîndit numai la prietenul său, vicarul, dar în realitate se gîndea la domnul Slope.

— Cît urmează să primească noul vicar, o mie două sute sau o mie cinci sute ?

— O mie două sute, preciză arhidiaconul cu autoritate, spulberînd astfel orice dubii şi dispute dintre subordonaţii săi în această privinţă.

— Ei, eu eram sigur că o mie cinci sute, spuse canonicul mărunt.

— Prostii ! mormăi rectorul cel mătăhălos.

În acest moment uşa se deschise şi intră doctorul Fillgrave.

— Cum mai e ? E conştient ? Poate vorbi ? Sper că nu a murit ! Sper că nu aveţi veşti mai proaste, doctore ! Sper că e ceva mai bine, doctore ! se auziră mai multe voci, toate deodată, fiecare pe un ton de îngrijorare extremă. Era plăcut să vezi cît de iubit era bunul, bătrînul vicar printre clericii săi.

— Nici o schimbare, domnilor ; nici cea mai mică schimbare. Dar a sosit un mesaj telegrafic. Sir Omicron Pie va fi aici cu trenul de 9 : 15 p.m. Dacă cineva e în stare să facă ceva, acela e numai sir Omicron Pie. Dar tot ce poate medicina să facă, a fost făcut.

---

[1] Un acru = c. 2 050 m² (n.t.).

— Sîntem siguri de asta, dr. Fillgrave, spuse arhidiaconul ; sîntem foarc siguri de asta. Dar, totuşi, ştiţi...

— A, evident !... zice doctorul ; evident,... ar fi trebuit ca şi eu să fi făcut acelaşi lucru... am dat imediat sfatul să se şi facă. I-am spus imediat lui Rerechild că pentru salvarea unei asemenea vieţi, pentru un asemenea om ar trebui chemat sir Omicron... bineînţeles ştiam că onorariul său nu are nici o importanţă... Ştiţi, atît de distins şi atît de prietenos. Totuşi, tot ce putea face priceperea umană s-a făcut...

Tocmai atunci, trăsura doamnei Grantly intră în incinta catedralei şi arhidiaconul coborî ca să-i confirme ştirile pe carc le auzise şi ea.

Sir Omicron Pie sosi într-adevăr cu trenul de 9 : 15 p.m. şi, în timpul nopţii, sărmanul vicar bătrîn îşi recăpătă un fel de cunoştinţă. Dacă aceasta i se datora lui sir Omicron Pie e o întrebare la care ar fi mai bine să nu dăm nici un răspuns. Doctorul Fillgrave avea în mintea sa o părere clară, dar se credea că sir Omicron însuşi are păreri diferite de cele ale învăţatului doctor. Sir Omicron exprimă în orice caz opinia că vicarul mai avea cîteva zile de trăit.

Ca urmare, în următoarele opt sau zece zile, sărmanul vicar rămase în aceeaşi stare, pe jumătate conştient şi pe jumătate în comă, şi clericii au început să creadă că timp de cîteva luni nu va fi necesară o nouă numire.

Capitolul XXXII

UN NOU CANDIDAT LA ONORURILE ECLEZIASTICE

BOALA VICARULUI PROVOCĂ O mare tulburare nu numai în locuinţa sa şi în biblioteca învecinată ; şi ideea care-i venise măruntului canonic sărăcăcios despre domnul Slope nu i-a venit numai lui.

Episcopul şedea apatic în biroul său, cînd îi ajunse vestea bolii vicarului. Ea i-a fost adusă de domnul Slope care, bineînţeles, nu a fost cel din urmă om din Barchester care s-o afle. Nici la urechile doamnei Proudie nu ajunse foarte tîrziu. Se poate presupune că în acel moment nu existau raporturi prieteneşti între cei doi rivali care aveau aceleaşi pretenţii de a-l domina pe preasfinţia sa. Într-adevăr, deşi locuiau în aceeaşi casă, de la discuţia furtunoasă din biroul episcopului, nu se mai întîlniseră.

Atunci, doamna Proudie fusese învinsă. Faptul că strălucirea victoriilor neîntrerupte fusese smulsă de pe stindardul ei era o cauză de mare întristare pentru acea bătăioasă doamnă ; dar, deşi fusese învinsă, nu fusese doborîtă. Era convinsă că şi-ar putea recîştiga terenul pierdut, că ar mai putea să-l zvîrle pe domnul Slope în praful din care-l culesese, şi să-l forţeze pe domnul şi stăpînul ei, plin de păcate, aşa cum era, să implice iertare punîndu-şi cenuşă-n cap.

În acea zi memorabilă, memorabilă prin răzvrătirea lui împotriva poruncilor ei arogante, el îşi impusese cu trufie punctul de vedere, şi începuse chiar să creadă că s-ar putea ca zilele sclaviei lui să fie numărate. Începuse să spere că va atinge un tărîm al libertăţii, un tărîm splendid prin care curge lapte — pe care el însuşi l-ar putea sorbi cu nesaţ — şi miere adevărată care nu are doar darul de a-i aţîţa dorinţele. Atunci cînd doamna Proudie trîntise după ea uşa, se simţise cu adevărat episcop. Fusese, desigur, puţin intimidat de predica de după aceea a capelanului ; dar, în mare, era tare mulţumit de sine, şi se fălea că tot ce era mai greu trecuse. *Ce n'est que le premier pas qui coûte* [1].

S-au întîlnit, ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat, la masa de seară, unde s-a spus puţin sau chiar nu s-a spus nimic care să tulbure fericirea episcopului. Fiicele lui şi servitorii erau de faţă şi l-au apărat.

El făcu doar cîteva remarci banale în legătură cu vizita pe care plănuia să i-o facă arhiepiscopului şi le arătă tuturor că avea de gînd să făptuiască toate după propria-i voinţă ; şi, pînă şi servitorii, observînd schimbarea, îşi întoarseră spre stăpînul lor ceva din respectul datorat pînă

[1] „Doar primul pas e greu" (fr. — n.t.).

atunci stăpînei. Stăpînul le-a băgat de seamă pe toate acestea, ca, de altfel, și stăpîna. Dar doamna Proudie aștepta momentul prielnic.

După masă, episcopul se întoarse în birou ; acolo îl găsi în curînd domnul Slope ; au luat ceaiul împreună și au pus la cale multe lucruri. Pentru cîteva minute, episcopul a fost într-adevăr fericit ; dar cînd ceasul de pe poliţa de deasupra șemineului îl preveni că se apropiau orele tăcute ale nopţii, cînd își privi sfeșnicul și își dădu seama că trebuie să-l ducă spre camera de culcare, simţi cum i se oprește din nou inima. Parcă era o fantomă, a cărei putere de a umbla în libertate pe acest tărîm de deasupra, se pierde la cîntatul cocoșilor ; sau, mai degrabă, era opusul fantomei, căci pînă la cîntatul cocoșilor trebuia să fie din nou sclav. Și o să fie asta totul ? Putea oare să aibă încredere în sine că va coborî la micul dejun a doua zi dimineaţa ca om liber ?

A întîrziat cu aproape o oră peste obiceiul său, înainte de a se dărui odihnei. Odihnă ? Care odihnă ? Cu toate acestea, a luat cîteva pahare cu vin de Xeres și a urcat scările. Departe de noi ideea de a-l urmări. Există unele lucruri pe care n-ar trebui să le abordeze nici un romancier, nici un istoric ; cîteva scene din drama vieţii pe care nici măcar un poet nu ar trebui să îndrăznească a le descrie. Fie ca cele petrecute între doctorul Proudie și soţia sa în această noapte să rămînă doar între ei.

Cînd a coborît a doua zi dimineaţă, era un om trist și gînditor. Arăta slăbit, am putea spune chiar extenuat. Încep să mă îndoiesc dacă părul său acum grizonat nu era acum mai alb decît fusese în seara precedentă. Fiziceşte, îmbătrînise oricum. Anii nu-l îmbătrînesc treptat pe om și nici cu aceeași iuţeală. Uitaţi-vă în jur și vedeţi dacă lucrurile nu stau așa, în afara rarelor cazuri în care ființa umană trăiește și moare fără bucurii și fără tristeţi, ca o legumă. Unui om îi va fi dăruită o sănătate mereu tinerească și înfloritoare, pînă la o vîrstă oarecare. Treizeci, patruzeci, cincizeci de ani, apoi vine un ger mușcător, o vreme de agonie, care seacă sucurile din fibrele trupului : omul sănătos și vesel ajunge un biet bătrîn.

Coborî și luă micul dejun de unul singur ; doamna Proudie era indispusă și își luă cafeaua în dormitor, iar fiicele ei rămaseră lîngă ea. El mîncă singur și apoi, fără să-și dea seama ce face, își luă locul obișnuit din birou.

Încercă să se consoleze, gîndindu-se la vizita pe care urma să i-o facă arhiepiscopului. Acest efort, făcut de bunăvoie, va rămîne oricum pentru el un triumf de durată. Dar acum, că îl obţinuse, nu părea să-l mai bucure atîta. Ambiţia lui fusese cea care îl îndemnase să se aşeze la masa arhiepiscopului ; şi ambiţia lui murise acum cu desăvîrşire.

Stătea în birou, cînd îşi făcu apariţia domnul Slope, abia respirînd de atîta nerăbdare.

— Preasfinţia ta, a murit vicarul !

— Doamne sfinte ! exclamă episcopul, smuls din apatie de o veste atît de tristă şi de neaşteptată.

— E ori mort, ori muribund. A făcut o criză de apoplexie, şi mi s-a spus că nu există nici cea mai mică speranţă ; de fapt, nici nu mă îndoiesc că în clipa de faţă nici nu mai e printre cei vii.

I-au sunat pe servitori şi i-au trimis imediat să afle ce se mai întîmplă. În cursul dimineţii, episcopul, sprijinit de braţul capelanului său, veni el însuşi la uşa reşedinţei vicariale. Doamna Proudie îi trimise domnişoarei Trefoil tot soiul de dovezi că e gata s-o ajute. La fel îi trimiseră şi domnişoarele Proudie şi, între palat şi vicariat se stabili astfel o imensă simpatie reciprocă. Răspunsul la toate întrebările era invariabil. Nimic nu se schimbase în situaţia vicarului, şi sir Omicron Pie era aşteptat cu trenul de 9 : 15 p.m.

Atunci a început să se întrebe domnul Slope, aşa cum se mai întrebaseră şi alţii : cine ar putea să devină noul vicar ? Şi îi veni în minte, aşa cum le mai venise şi altora, că ar fi posibil ca el însuşi să devină noul vicar. Şi apoi în minte începură să i se perinde cifre : o mie două sute, o mie cinci sute, două mii ; aşa cum se perindaseră şi în minţile celorlalţi clerici, în vechea bibliotecă a catedralei.

Oricît ar fi — două mii, o mie cinci sute sau o mie două sute, tot ar însemna pentru el ceva extraordinar. Satisfacţia ambiţiei îndeplinite ar fi chiar şi mai mare decît a rîvnei răsplătite. Cît de glorioasă ar fi izbînda lui împotriva arhidiaconului în propriul său oraş, lîngă propria sa catedrală ; să fie mai presus de ceilalţi canonici şi preoţi, şi să aibă la dispoziţie amvonul şi toate slujbele din catedrală.

Dar s-ar putea să fie mai uşor să dorească decît să obţină un asemenea lucru. Domnul Slope nu era lipsit

însă de capacitatea de a-şi urmări repede ideile şi, în orice caz, nu lăsa să-i crească iarba sub tălpi. În primul rînd, se gîndi — şi nu fără temei — că poate să conteze pe orice sprijin care stă în puterea episcopului. Îşi modifică imediat părerile în legătură cu patronul său : se hotărî că, dacă va deveni vicar, îl va lăsa din nou pe preasfinţia sa în vasalitatea soţiei ; şi se gîndi că era posibil ca preasfinţiei sale să nu-i pară rău să scape de unul din mentorii săi. Domnul Slope luase de asemenea unele măsuri pentru ca numele său să atragă atenţia altor persoane influente. Exista un anumit comisar al şcolilor naţionale, despre care se presupunea că ocupă în momentul de faţă un loc deosebit de înalt în stima mai multor liberali din guvern ; domnul Slope izbuti să stabilească cu el un soi de intimitate epistolară. Se gîndea că ar putea apela fără teamă la sir Nicholas Fitzwhiggin ; şi era sigur că, dacă sir Nicholas ar fi avut să-şi dea silinţa, perspectiva unei asemenea avansări s-ar obţine fără probleme.

Mai avea apoi sub puterea sa şi presa, sau se măgulea cu părerea că o are. Ziarul „Jupiter“ îi luase partea pînă la capăt în disputele sale polemice cu domnul Arabin ; cu un domn care lucra la ziar şi care — chiar dacă nu era redactor — era ca şi redactor, avusese de cîteva ori ceva asemănător cu un interviu ; şi avea de mult timp obiceiul de a scrie scrisori de efect cu privire la tot soiul de abuzuri eclèziastice, pe care le semna cu iniţiale şi le trimitea prietenului său, redactorul — sau aproape redactorul — însoţite de comentariile lui personale semnate cu numele întreg. De fapt, el şi domnul Towers — acesta era numele prietenului, gentleman al presei, cu care avea legături — erau în general foarte prietenoşi unul cu altul. Micile producţii ale domnului Slope erau mereu tipărite şi, din cînd în cînd, comentate, el devenind astfel un fel de măruntă celebritate literară. Această viaţă publică îl încînta, deşi avea, desigur, şi dezavantajele ei. Vorbind, cu o anumită ocazie, în prezenţa reporterilor, uitase să susţină şi să laude şi să-şi manifeste încrederea în acea direcţie de acţiune specifică care fusese susţinută şi lăudată şi în care îşi manifestase încrederea ziarului „Jupiter“, şi a fost apoi foarte surprins — şi, pe moment, chiar iritat — să se simtă sfişiat în bucăţele fără nici o milă de către fostul său aliat. A fost persiflat, scuipat şi batjocorit, ca şi cum — sau chiar mai rău decît dacă — ar fi fost un duşman

înveterat, mai curînd decît un prieten constant. Pînă atunci nu învățase că un om care aspiră să facă parte din redacția „Jupiterului" trebuie să renunțe la orice individualitate. Dar acest mic reproș nu semănase pînă la urmă nici o discordie între el și prietenul său, domnul Towers. Domnul Slope era dintre cei care înțelegeau prea bine lumea pentru a-și manifesta supărarea față de un potentat de talia „Jupiterului". El sărutase bățul care îl lovise, și credea că ar putea foarte bine să-și ceară acum răsplata. Luase hotărîrea să-l înștiințeze imediat pe domnul Towers că el era un candidat pentru locul ce urma să devină vacant. În ultimul timp, fuseseră făcute mai multe avansări în deplin acord cu sfaturile oferite de guvern în coloanele „Jupiterului".

Era însă obligatoriu ca domnul Slope să-și asigure mai întîi sprijinul episcopului. Considera că era deosebit de util să facă acest lucru înainte de vizita la arhiepiscop. Era, într-adevăr, cu totul providențial că vicarul se îmbolnăvise tocmai la țanc. Dacă doctorul Proudie ar putea fi convins să preia cu destulă căldură cauza, ar putea face multe atîta timp cît se află în palatul arhiepiscopului. Simțind foarte clar acest lucru, domnul Slope se decise să-l caute pe episcop chiar în acea după-amiază. Urma să pornească spre Londra a doua zi dimineață, așa că nu era prudent să piardă nici o clipă.

Intră în biroul episcopului pe la ora cinci și îl găsi singur. S-ar putea presupune că nici nu se mișcase de cînd avusese parte de emoția pricinuită de călătoria lui pînă la ușa vicarului. I se mai citea încă pe obraz acea expresie posomorîtă și lipsită de viață a suferinței pe jumătate inconștiente. Nu făcea nimic, nu citea nimic, nu se gîndea la nimic, privea doar în gol, atunci cînd domnul Slope intră în cameră pentru a doua oară în acea zi.

— Ei, bine, ce e, Slope ? întrebă el, cam nervos ; pentru că, să fim sinceri, nu era foarte nerăbdător să discute prea mult cu domnul Slope tocmai acum.

— Preasfinției voastre îi va părea rău să audă că sărmanul vicar nu a dat deocamdată nici un semn de ameliorare.

— O..., a... nu a dat ? Săracul de el ! Îmi pare într-adevăr foarte rău. Presupun că sir Omicron nu a sosit încă ?

— Nu, sosește abia cu trenul 9 : 15 p.m.

— Mă mir că n-au pus unul special. Se spune că dr. Trefoil e foarte bogat.

— Cred că e foarte bogat, răspunse domnul Slope. Dar adevărul e că nici toţi doctorii din Londra nu pot face nimic ; nu pot face nimic, decît să arate că au făcut tot ce s-a putut. Sărmanului doctor Trefoil nu-i mai sînt date multe zile pe lumea asta, preasfinţia voastră.

— Presupun că nu... presupun că nu.

— A, nu ! De fapt, tot ce şi-ar putea dori mai mult prietenii lui e să nu supravieţuiască unui asemenea şoc, pentru că intelectul lui n-ar putea în nici un chip să rămînă intact.

— Săracul de el !... Săracul de el ! repeta episcopul.

— Bineînţeles că problema succesiunii lui va prezenta un interes maxim pentru preasfinţia voastră, spuse domnul Slope ; ar fi foarte bine dacă aţi putea asigura postul pentru o persoană care să vă împărtăşească punctul de vedere în chestiunile cele mai importante. Partida care ne este ostilă e foarte puternică aici, în Barchester... mult prea puternică.

— Da, da. Dacă e să se ducă sărmanul doctor Trefoil, ar fi foarte bine să aducem un om bun în locul lui.

— Ar însemna totul pentru preasfinţia voastră să aveţi un om pe cooperarea căruia să puteţi conta. Gîndiţi-vă doar ce probleme am avea dacă ar fi să obţină locul dr. Grantly sau Hyandry [1], sau oricine altcineva care să aibă acelaşi mod de a gîndi.

— Nu e foarte probabil ca lordul... să-l dea cuiva care aparţine acelei şcoli filosofice ; de ce ar face-o ?

— Nu, nu e probabil, bineînţeles că nu ; dar e posibil. Se va manifesta desigur mult interes. Dacă m-aş putea aventura să-i dau un sfat preasfinţiei voastre, i-aş sugera să discute cu înalt preasfinţia sa săptămîna viitoare. Nu mă îndoiesc că dorinţele sfinţiei voastre, dacă se vor face cunoscute şi vor fi sprijinite de înalt preasfinţia sa, vor fi precumpănitoare pentru lordul...

— Ei, nu sînt foarte sigur de asta ; lordul... a fost mereu foarte amabil cu mine, foarte amabil. Dar eu nu vreau să mă amestec în asemenea probleme, dacă nu sînt întrebat. Şi de fapt, dacă aş fi întrebat în acest moment, nici nu ştiu pe cine aş recomanda.

---

[1] Hyandry, omonim al lui *high and dry*, care înseamnă „pe linie moartă" (n.t.).

Domnul Slope, pînă şi domnul Slope, se simţea cam stînjenit. Nu ştia deloc cum să-şi exprime umila pretenţie într-un limbaj destul de modest. El recunoscuse în sinea sa necesitatea de a-l şoca pe episcop prin îndrăzneala cererii sale, şi acum dificultatea era de a mai atenua impresia prin priceperea şi elocinţa sa.

— Eu însumi m-am îndoit — spuse el — că preasfinţia voastră ar avea în vedere pe cineva şi din această cauză mi-am permis să vă propun o idee pe care am analizat-o. Dacă sărmanul doctor Trefoil va trebui să se ducă, chiar că nu văd de ce nu s-ar putea, cu sprijinul preasfinţiei voastre, să obţin eu postul.

— Dumneata ! exclamă episcopul, pe un tot pe care domnul Slope nu l-ar fi putut considera deloc măgulitor.

Gheaţa se spărsese, şi domnul Slope deveni foarte elocvent :

— M-am gîndit să încerc să o obţin. Dacă sfinţia voastră l-ar îndemna pe arhiepiscop să ia o hotărîre, nu mă îndoiesc că voi reuşi. Vedeţi că eu nu voi acţiona primul, ceea ce e foarte important. Apoi, voi putea conta pe sprijinul presei : aş putea să spun că numele meu e cunoscut acelor reprezentanţi ai presei care au cea mai mare influenţă pe lîngă guvern. Dar cu toate acestea, preasfinţia voastră sînteţi cel spre care mă îndrept pentru ajutor. Din mîinile preasfinţiei voastre aş fi cel mai dornic să primesc avansarea. Şi, ceea ce ar trebui să fie considerentul principal într-o asemenea chestiune, preasfinţia voastră ar trebui să-mi cunoască aptitudinile mai bine decît orice altă persoană.

Episcopul rămase un timp fără replică. Domnul Slope vicar de Barchester ! Ideea unei asemenea transformări de personaj nu i s-ar fi ivit niciodată de la sine. La început se gîndi de ce, din ce motive, domnul Slope ar trebui să fie vicar de Barchester. Dar încetul cu încetul direcţia gîndurilor sale se schimbă, şi începu să se gîndească de ce, din ce motive, ca urmare a căror cauze, n-ar fi potrivit ca domnul Slope să fie vicar de Barchester. În ceea ce-l privea pe el, pe episcop, ar fi putut foarte bine să se dispenseze de serviciile capelanului. Ideea de a-l folosi pe domnul Slope ca pe o contrapondere a soţiei sale se risipise aproape cu totul. Recunoscuse zădărnicia planurilor sale. Într-adevăr, dacă ar fi putut să doarmă în camera capelanului şi nu în cea a soţiei sale, ar fi fost ceva. Dar...

Şi astfel, în timp ce domnul Slope vorbea, episcopului începu să nu i se mai pară nepotrivită ideea că acel gentleman ar putea deveni vicar de Barchester ; fără să fie convins, de fapt, de elocinţa domnului Slope, pentru că nu-i urmărea argumentele, a ajuns la această concluzie prin propriul raţionament.

— Nici nu trebuie să spun, continuă domnul Slope, că ar fi dorinţa mea cea mai fierbinte de a acţiona într-o concordanţă cît mai deplină cu vederile preasfinţiei voastre. O cunosc pe preasfinţia voastră atît de bine (şi sper că mă cunoaşteţi destul de bine pentru a avea aceleaşi sentimente), încît sînt sigur că dacă eu voi ocupa acel post, aceasta ar spori confortul material al preasfinţiei voastre şi v-ar da posibilitatea să vă extindeţi sfera influenţei binefăcătoare a preasfinţiei voastre. Aşa cum am spus mai înainte, e de dorit să existe o singură opinie printre prelaţii aceleiaşi eparhii. Mă îndoiesc mult că aş accepta un asemenea post în vreo eparhie în care aş fi constrîns să am opinii diferite de episcop. În acest caz ar exista o foarte plăcută concordanţă de opinii.

Domnul Slope îşi dădea seama perfect că episcopul nu-l urmărea, totuşi continuă să vorbească. Ştia că e nevoie ca doctorul Proudie să-şi revină din surpriză, şi mai ştia că trebuie să-i dea posibilitatea să pară că a fost convins de argumentele preopinentului. Aşa că a continuat, formulînd o mulţime de motivaţii potrivite, toate avînd ţelul să demonstreze că nimeni în lume nu ar putea fi un vicar de Barchester atît de bun ca el, şi că guvernul şi bublicul vor fi în unanimitate de acord cu el, domnul Slope, să fie vicar de Barchester ; însă, din înalte consideraţii de politică ecleziastică, ar fi cu totul de dorit ca această înaintare în grad să fie obţinută prin intermediul conducătorului eparhiei.

— Dar chiar că nu ştiu ce aş putea face în această chestiune, spuse episcopul.

— Dacă aţi menţiona-o arhiepiscopului, dacă i-aţi spune înaltpreasfinţei sale că dumneavoastră consideraţi că o asemenea numire este într-adevăr de dorit, că ţineţi mult la ea, avînd în vedere că astfel se pune capăt schismei din eparhie, dacă faceţi acest lucru cu obişnuita energie a preasfinţiei voastre, nu veţi avea probabil nici o dificultate să-l determinaţi pe înaltpreasfinţia sa să vă promită că o va menţiona lordului... Bineînţeles că îi veţi

spune arhiepiscopului că eu nu urmăresc să obțin numirea doar prin intervenția sa ; că preasfinția voastră nu-i cereți să o solicite ca pe o favoare ; că vă așteptați ca eu s-o obțin pe alte căi, așa cum și este de fapt adevărul ; dar că sînteți nerăbdător ca înaltpreasfinția sa să-și exprime aprobarea unei asemenea reglementări, astfel încît să afle lordul...

Totul s-a încheiat cu promisiunea episcopului de a face așa cum i se cerea. Nu i-a promis, însă, înainte de a mai menționa o clauză a înțelegerii :

— În ce privește azilul, zise el în mijlocul discuției, nu m-am frămîntat niciodată atît în viața mea (ceea ce cam era adevărat). Nu i-ai mai vorbit domnului Harding de cînd am discutat cu dumneata ?

Domnul Slope l-a asigurat pe patronul său că nu mai vorbise.

— Ei bine, atunci... cred că, în general, ar fi mai bine să-l lăsăm pe Quiverful să-l obțină. De altfel, pe jumătate i s-a și promis, are o familie grea și e foarte sărac. Cred că în general ar fi mai bine să-i acordăm numirea lui Quiverful.

— Dar, preasfinția voastră ! exclamă domnul Slope, gîndindu-se că era obligat să se lupte pentru propriul său punct de vedere, și amintindu-și că se cădea să-și mențină superioritatea pe care o cîștigase față de doamna Proudie, pentru că altfel nu va reuși în planurile sale cu privire la vicariat ; dar, preasfinția voastră, tare mă tem că...

— Nu uita, domnule Slope — zise episcopul —, nu pot să-ți încurajez nici o speranță în această chestiune a succesiunii sărmanului doctor Treofil. Bineînțeles că îi voi vorbi arhiepiscopului, așa cum dorești, însă nu pot să cred...

— Bine, preasfinția voastră, îl întrerupse domnul Slope la rîndul său, înțelegîndu-l perfect ; poate că preasfinția voastră are dreptate în ceea ce-l privește pe domnul Quiverful. Nu am nici o îndoială că pot să aranjez cu ușurință chestiunea cu domnul Harding, și voi face propunerea să o semnați după cum dă dispoziție preasfinția voastră.

— Da, Slope, cred că așa va fi cel mai bine ; și poți fi sigur că puținul pe care-l pot face pentru a-ți împlini dorințele va fi făcut.

Și se despărțiră.

Domnul Slope avea acum de rezolvat multe treburi. Trebuia să-i facă Signorei vizita zilnică. Prudența obișnuită ar fi trebuit să-l oblige să renunțe acum la această vizită, dar el era îndrăgostit nebunește, și nu reușea să dea nici cea mai mică dovadă de prudență. A hotărît, deci, că va lua ceaiul la familia Stanhope ; a mai hotărît, de asemenea — sau a crezut că hotărîse — că aceasta va fi ultima dată cînd se va mai duce acolo. Mai trebuia să aranjeze lucrurile și cu doamna Bold. Era de părere că Eleanor va împodobi casa vicarului la fel de frumos ca și căsuța capelanului ; mai mult chiar, credea că averea lui Eleanor va compensa orice reduceri ale stipendiului vicarului pe care necruțătoarea comisie ecleziastică le-ar fi putut opera.

Cu privire la doamna Bold, speranțele lui se avîntau spre înălțimi. Domnul Slope era unul dintre nenumăraţii îndrăgostiţi care cred că în dragoste totul e permis și, ca urmare, nu avusese nici un fel de rețineri în a se folosi de serviciile slujnicei doamnei Bold. De la ea aflase el multe din cele petrecute la Plumstead ; nu chiar adevărul adevărat, pentru că slujnica nu putuse să citească adevărul adevărat, ci un soi de facsimil al celor întîmplate. I se spusese cum arhidiaconul și doamna Grantly și domnul Arabin se certaseră cu „coniţa", pentru că ea primise o scrisoare de la domnul Slope ; cum „coniţa" refuzase cu îndărătnicie să le dea scrisoarea ; cum arhidiaconul îi ceruse să aleagă : să renunțe, ori la domnul Slope cu scrisoarea lui, ori la prietenia tuturor celor din arhidioceza de la Plumstead ; și cum „coniţa" declarase, cu multă indignare, că „nu-i păsa deloc de prietenia celor din arhidioceza de la Plumstead" și că n-ar fi renunţat la domnul Slope pentru nici unul dintre ei.

Ținînd seama de sursa acestor vești, ele nu păreau a fi chiar atît de neadevărate. Se vedea destul de limpede despre ce se discutase în camerele servitorilor ; și, fiind legate de întoarcerea neașteptată a lui Eleanor, veștile i se păreau domnului Slope că merită suficientă încredere ca să-i justifice siguranța că frumoasa văduvă îi va accepta propunerea.

Rămînea de făcut, deci, toată această muncă. Era de dorit, credea el, să facă propunerea înainte să se afle că pînă la urmă domnul Quiverful va fi numit la conducerea azilului ; scrisoarea sa către Eleanor afirmase clar că dom-

nul Harding urma să primească numirea. Îi va fi foarte greu să explice totul ; şi dacă ar fi să-i scrie lui Eleanor altă scrisoare, spunîndu-i adevărul şi aruncînd vina pe episcop, bineînţeles că stima ei pentru el va avea de suferit. Luă ca urmare decizia să lase faptul să iasă simplu la iveală, aşa cum se va nimeri, şi să i se arunce la picioare fără să piardă nici o clipă.

Apoi, trebuia să ceară sprijinul lui sir Nicholas Fitzwhiggin şi al domnului Towers ; încît plecă de la episcop, să-şi compună scrisorile către acei domni. Cum domnul Slope era considerat a fi foarte priceput în mînuirea stilului epistolar, ele vor fi redate aici în întregime.

(Personal)

„Palatul Barchester, sept. 185...

Mult stimate sir Nicholas, — Sper că relaţiile existente între noi vor exclude posibilitatea de a privi cererea ce urmează ca pe o intervenţie nepoftită. Îmi imaginez că nu se poate să fi auzit încă de faptul că sărmanul, bunul bătrîn doctor Trefoil a fost lovit de apoplexie. E un motiv de profundă întristare pentru toată lumea din Barchester, pentru că el a fost mereu un om minunat, minunat deopotrivă ca om şi ca preot. El e, însă, înaintat în vîrstă, şi viaţa lui nu ar fi putut să fie cruţată vreme prea îndelungată. Probabil că l-aţi cunoscut.

După toate aparenţele, nu există nici o şansă ca el să-şi revină. Înţeleg că sir Omicron Pie este în prezent lîngă dînsul. În orice caz, cadrele medicale de aici au declarat că o zi sau două reprezintă capătul firului vieţii sale. Sper sincer că sufletul îi străbate, în zborul său, drumul către acel liman unde poate să se odihnească în veci şi să fie în veci fericit.

Episcopul tocmai îmi vorbea despre post, şi el este dornic să-mi fie acordat. Mărturisesc că eu nu prea îndrăznesc să mă gîndesc la o asemenea avansare la vîrsta mea ; dar sînt încurajat în asemenea măsură de preasfinţia sa, încît cred că voi fi obligat să o fac. Prea sfinţia sa se duce mîine la... şi ţine neapărat să-i vorbească despre asta arhiepiscopului.

Ştiu cîtă greutate au, pe bună dreptate, părerile dumneavoastră în faţa actualului guvern. În orice chestiune

legată de posturile ecleziastice veţi fi, bineînţeles, ascultat. Acum, că mi s-a sugerat chestiunea, desigur că sînt dornic să reuşesc. Dacă mă puteţi ajuta printr-o vorbă bună, mi-aţi acorda o favoare în plus.

Ar fi bine să adaug că lordul... nu are încă cum să ştie despre acest pot vacant sau, mai bine-zis, e sigur că va deveni vacant (pentru că sărmanul, bunul dr. Trefoil e dincolo de orice speranţă). Dacă lordul... ar auzi aceasta pentru prima oară de la dumneavoastră, ar putea să se considere probabil că aceasta vă dă dreptul de a vă exprima opinia.

Bineînţeles că scopul nostru măreţ este să avem cu toţii aceleaşi opinii în problemele ecleziastice. Acest lucru este de dorit îndeosebi la Barchester ; ceea ce îl face pe bunul nostru episcop să fie atît de îngrijorat de întreaga chestiune. Probabil că veţi considera că e adecvat să-i atrageţi lordului... luarea-aminte asupra problemei, dacă vă va sta în putere să mă ajutaţi vorbindu-i înălţimii sale despre întreaga problemă.

Credeţi-mă, stimate sir Nicholas,
că sînt slujitorul dumneavoastră cel mai devotat,
Obadiah Slope."

Scrisoarea către domnul Towers era scrisă într-un stil total diferit. Domnul Slope considera că înţelegea perfect diferenţa de caracter şi de situaţie dintre cei doi oameni cărora li se adresa. Ştia că pentru un om ca sir Nicholas Fitzwhiggin erau necesare cîteva vorbe goale, şi că acestea pot fi în obişnuitul gen uşuratic. Aşa încît, scrisoarea sa către sir Nicholas era scrisă *currente calamo* [1], fără prea multe probleme. Dar unui om ca domnul Towers nu era atît de uşor să-i scrie o scrisoare care să fie eficace fără să ofenseze şi să-şi comunice mesajul fără vreo altă insinuare. Nu era greu să-l linguşeşti pe doctorul Proudie şi nici pe sir Nicholas Fitzwhiggin, dar era foarte greu să-l linguşeşti pe domnul Towers fără ca linguşirea să devină vizibilă. Acest lucru trebuia însă făcut. Mai mult, scrisoarea trebuia, măcar în aparenţă, să fie scrisă fără

[1] *Currente calamo* = „improvizat, fără a se gîndi prea mult". (lat. — n.t.).

efort, să fie fluentă, fără nici un fel de constrîngere şi să demonstreze că nu există nici un dubiu şi nici o teamă din partea autorului scrisorii. Epistola către domnul Towers a fost deci studiată şi recopiată şi elaborată cu atîta grijă, încît domnul Slope abia îi mai rămase timp să se îmbrace şi să ajungă la familia Stanhope în acea seară.

Atunci cînd a fost trimisă, scrisoarea suna după cum urmează :

(Personal)

„Barchester, sept. 185..."

(A ocolit intenţionat orice aluzie la „palat", gîndindu-se că domnului Towers s-ar putea să nu-i placă. O persoană importantă, îşi aminti el, fusese condamnată cîndva pentru că datase o scrisoare de la Castelul Windsor.)

„Dragul meu domn, am fost cu toţii foarte şocaţi azi-dimineaţă, aflînd că sărmanul vicar Trefoil a fost lovit de apoplexie. A suferit atacul pe la 9 a.m. Scriu acum pentru a prinde poşta, şi el mai trăieşte, dar e dincolo de orice speranţă, sau, cred eu, dincolo de orice posibilitate de a mai fi în viaţă. Sir Omicron Pie este aici, sau va fi în curînd ; dar nici chiar sir Omicron nu poate decît să ratifice sentinţa confraţilor săi mai puţin distinşi — aceea că nu se mai poate face nimic. Călătoria în această lume a sărmanului doctor Trefoil s-a încheiat. Nu ştiu dacă l-aţi cunoscut. Era un om bun, liniştit şi milos ; din vechea şcoală, bineînţeles, aşa cum trebuie neapărat să fie orice cleric de peste şaptezeci de ani.

Dar nu vă scriu doar în scopul de a vă da asemenea ştiri : vreunul dintre vestitorii dumneavoastră va fi văzut şi auzit şi vă va fi raportat, fără îndoială, atîta lucru ; eu scriu, aşa cum faceţi de obicei chiar dumneavoastră, avînd în vedere mai degrabă viitorul decît trecutul.

S-au şi răspîndit pe aici zvonurile cu privire la succesorul doctorului Trefoil, şi printre cei pomeniţi ca posibili vicari, umila dumneavoastră slugă nu este, cred, cel despre care se vorbeşte cel mai puţin ; pe scurt, mă interesează postul. S-ar putea să ştiţi că, de cînd a venit episcopul Proudie, eu am lucrat mult în această eparhie ; şi, pot spune că nu am făcut-o fără succes. Preasfinţia sa şi

cu mine avem aproape mereu aceleaşi opinii, atît în problemele de doctrină, cît şi în cele ale disciplinei bisericeşti şi, ca urmare, mi-au trecut destul de multe prin mîini, fiind capelanul său de încredere ; dar vă mărturisesc că am o ambiţie mai mare decît aceea de a rămîne capelanul unui episcop.

Nu există nici un post care să ceară mai multă energie decît acela de vicar. Toate uriaşele organizaţii ale catedralelor noastre au fost lăsate în adormire — ba nu, sînt aproape moarte şi gata să fie înmormîntate ! Şi totuşi, ce moment magnific ar putea trăi dacă, aşa cum se intenţionează, ar fi astfel organizate încît să deschidă calea şi să dea un exemplu tuturor clericilor din parohiile noastre !

Episcopul de aici este deosebit de dornic să mă vadă izbîndind ; de fapt, se duce mîine să vorbească cu arhiepiscopul în această problemă. Cred că mai pot să contez pe sprijinul a cel puţin unuia dintre membrii cei mai eficienţi ai guvernului. Dar recunosc că sprijinul «Jupiterului» — dacă aş putea fi considerat vrednic de el — m-ar mulţumi mult mai mult decît oricare altul ; aş fi mai mulţumit dacă aş obţine succesul prin intermediul lui ; şi chiar dacă, sprijinit fiind de el, nu aş avea succes, tot aş fi mulţumit.

A venit de fapt vremea cînd nici un guvern nu poate să se aventureze să facă numiri în posturile înalte ale Bisericii sfidînd presa. Vremurile episcopilor venerabili şi a nobililor vicari s-au dus ; şi orice cleric, cu o origine oricît de umilă, poate spera acum în succes, dacă talentul, conştiinciozitatea şi caracterul său sînt suficiente pentru a-şi atrage de partea sa opinia manifestă a publicului.

În momentul de faţă credem cu toţii că orice sfat pe care l-ar da «Jupiter» cu privire la asemenea probleme are cea mai mare greutate — că este de fapt, în general, urmat ; şi mai credem — mă refer la clericii care au vîrsta şi situaţia mea — că aşa ar şi trebui să stea lucrurile. Nu poate exista un protector mai puţin interesat decît «Jupiter», şi nici unul care să înţeleagă mai profund nevoile poporului.

Sînt sigur că nu mă suspectaţi că v-aş cere vreun sprijin pe care ziarul de care sînteţi legat nu poate să mi-l acorde cu deplina respectare a principiilor morale. Scopul

scrisorii mele e de a vă aduce la cunoştinţă că sînt un candidat la post. Rămîne ca dumneavoastră să judecaţi dacă puteţi sau nu să-mi susţineţi candidatura. Bineînţeles că nu v-aş fi scris în legătură cu o asemenea problemă, dacă n-aş fi crezut (şi am motive temeinice să o cred) că «Jupiter» îmi aprobă vederile cu privire la politica ecleziastică.

Episcopul şi-a manifestat teama că aş putea fi considerat prea tînăr pentru un asemenea rang, vîrsta mea fiind de treizeci şi şase de ani. Nu pot să cred că ar trebui să avem asemenea ezitări cu privire la aşa ceva în ziua de astăzi. Publicul şi-a pierdut respectul faţă de funcţionarii publici învechiţi. Dacă un om va fi vreodată potrivit pentru a depune o muncă serioasă, atunci el va fi potrivit la treizeci şi şase de ani.

Credeţi-mă că sînt al dumneavoastră sincer,
Obadiah Slope.

T. Towers, Exq.
...Court
Middle Temple."

După ce lucrase astfel cu rîvnă, domnul Slope a pus scrisorile la poştă, petrecîndu-şi restul serii la picioarele iubitei sale.

Domnul Slope va fi acuzat de înşelătorie pentru modul în care îşi organiza atingerea scopului. Se va spune că a minţit în cererile formulate fiecăruia dintre cei trei protectori ai săi. Cred că trebuie să se recunoască, de fapt, că aşa a făcut. Tinereţea lui nu putea să-l facă să ezite şi, în acelaşi timp, să fie foarte sigur pe el. Nu putea să conteze în primul rînd pe sprijinul episcopului şi să mai conteze, tot în primul rînd, şi pe acela al ziarului. Nu credea că episcopul se ducea la... pentru a-l convinge pe arhiepiscop în favoarea sa. Trebuie recunoscut că în înşelătoria sa, domnul Slope era cît se putea de fals.

Să-i lăsăm, însă, pe cei care sînt familiarizaţi cu asemenea probleme să se întrebe dacă era mai fals decît sînt de obicei oamenii în asemenea ocazii. Noi, gentlemanii englezi, urîm numele minciunii; însă cît de des întîlnim personalităţi ale vieţii publice care au încredere în cuvintele altora ?...

Capitolul XXXIII

DOAMNA PROUDIE VICTRIX[1]

SĂPTĂMÎNA URMĂTOARE S-A scurs în aparentă liniște la Barchester. Inimile unora dintre locuitori nu erau însă atît de liniștite cît erau străzile orașului. Sărmanul vicar bătrîn continua să trăiască, așa cum prezisese sir Omicron Pie, spre marea stupefacție și — li se păru unora — spre marea scîrbă a doctorului Fillgrave. Episcopul lipsea încă. Stătuse o zi, două în oraș, și rămăsese și la arhiepiscop mai mult decît avusese de gînd. Domnul Slope nu primise nici un rînd ca răspuns la vreuna dintre scrisorile sale ; dar aflase cauza. Sir Nicholas pîndea un cerb sau era în suita reginei, în Highlands[2] și, pînă și neobositul domn Towers se furișase într-o vacanță de toamnă și se alăturase tribului care face ascensiuni anuale pe Mont Blanc. Domnul Slope află că nu era așteptat să se întoarcă pînă în ultima zi a lui septembrie.

Doamna Bold petrecea mult timp cu familia Stanhope, de care devenea din ce în ce mai atașată. Dacă ar fi fost întrebată, ar fi spus că Charlotte Stanhope îi era foarte bună prietenă (sau așa ar fi crezut). Dar, ca să fim oneşti, și Bertie îi plăcea aproape la fel de mult ; nu i-ar fi trecut prin minte să se uite la el ca la un iubit și îl vedea mai curînd ca pe un dulău mare și blînd. Bertie îi devenise foarte apropiat, îi ținea mici discursuri și îi spunea nimicuri de un soi cu totul diferit de discursurile și de vorbele altor bărbați. Însă acestea se petreceau aproape întotdeauna cînd erau de față și surorile lui ; el însuși, cu barba-i lungă și mătăsoasă, cu ochii albaștri-deschis și cu îmbrăcămintea lui ciudată, era atît de diferit de alți bărbați ! Ea îi îngăduise o familiaritate de care nu mai avusese parte nimeni altcineva, dar de al cărei pericol nu își dădea defel seama. Roși imediat cînd își dădu seama că îi spusese pe nume, Bertie ; în aceeași zi își aminti de situația ei, exact la momentul potrivit, izbutind să se ferească de a-i face o farsă, așa cum o îndemnase Charlotte.

---

[1] Victorioasă (lat. — n.t.).
[2] Regiune în nord-vestul Scoției (n.t.).

Eleanor era complet nevinovată, şi nici lui Bertie Stanhope nu i se putea aduce vreo vină. Dar momentul de familiaritate în care era prinsă ca într-o capcană, Eleanor, era plănuit anume de sora lui. Ea ştia foarte bine cum să joace jocul, şi îl juca fără milă ; cunoştea, mai bine decît oricine altcineva, firea fratelui ei ; i-ar fi dat pe mînă şi pe tînăra văduvă, şi banii tinerei văduve, şi banii copilului tinerei văduve, fără nici o remuşcare. Cu prietenia ei prefăcută şi calda ei cordialitate, ţintea să o lege pe Eleanor atît de puternic de fratele ei, încît să-i facă evadarea imposibilă. Dar Charlotte Stanhope nu ştia de fapt nimic despre caracterul lui Eleanor ; nici nu înţelegea că pot exista asemenea caractere. Nu înţelegea că o femeie tînără şi drăguţă ar putea fi şăgalnică şi prietenoasă cu un om ca Bertie Stanhope, fără să aibă totuşi nici un gînd în minte, nici un simţămînt în inimă, de care să-i fie ruşine să-l mărturisească lumii întregi. Charlotte Stanhope nici nu-şi putea imagina că noua ei prietenă era o făptură pe care nimeni nu ar putea-o prinde în capcana unei căsătorii nechibzuite, al cărei cuget ar fi fost revoltat de cea mai mică încălcare a bunei-cuviinţe.

Domnişoara Stanhope a avut însă destul tact pentru a-i deveni foarte agreabilă şi doamnei Bold. Tînăra văduvă se simţea foarte bine în casa Stanhope, tot datorită strădaniilor Charlottei. Exista la ei o lipsă de rigiditate care era deosebit de plăcută pentru Eleanor, după uriaşa doză de aroganţă clericală pe care fusese constrînsă să o suporte în ultimul timp. Juca şah cu ei, se plimba cu ei şi lua ceaiul împreună cu ei ; studia sau se prefăcea că studiază astronomia ; îi ajuta să scrie poveşti în versuri, să transcrie în versuri comice o tragedie în proză sau în poeme tragice o poveste veselă. Habar nu avusese pînă atunci că are asemenea talente. Descoperea la familia Stanhope distracţii şi ocupaţii mereu noi, îndeletniciri noi, care în sine nu puteau fi nepotrivite şi care erau deosebit de atrăgătoare.

Nu e păcat că atîţia oameni spirituali şi isteţi sînt deseori excesiv de necuviincioşi ? Şi că aceia care nu sînt niciodată necuviincioşi trebuie să fie atît de plicticoşi şi de grosolani ? Charlotte Stanhope era mereu spirituală, şi niciodată grosolană ; dar buna ei cuviinţă se afla sub semnul întrebării.

În tot acest răstimp, Eleanor nu l-a uitat pe domnul Arabin ; nici pe domnul Slope nu l-a uitat. Se despărţise foarte supărată de domnul Arabin. Mai era încă miniată pe ceea ce socotea că e un amestec insolent din partea lui ; cu toate acestea, aştepta cu plăcere să-l întîlnească din nou, şi mai aştepta cu plăcere să-l ierte. Cuvintele pe care le rostise domnul Arabin îi mai răsunau încă în auz. Ştia că dacă el nu intenţionase ca aceste cuvinte să fie o declaraţie de dragoste, ele însemnau totuşi că o iubea ; şi mai credeă că dacă el va face vreodată o asemenea declaraţie, ea n-ar acceptat-o fără plăcere. Era încă supărată pe el, foarte supărată ; atît de supărată încît îşi muşca buzele şi bătea din picior gîndindu-se la vorbele lui. Cu toate acestea, dorea din suflet să-i dea de veste că îi iertase toate ; îi cerea numai să recunoască atît : că greşise faţă de ea.

Urma să-l întîlnească la Ullathorne în ultima zi a lunii. Domnişoara Thorne invitase tot ţinutul la un mic dejun în grădină. Urmau să se ridice corturi, să se facă trageri cu arcul şi să se danseze : doamnele în grădină, tineretul pe pajişte. Se vor aduce cîntăreţi din lăută şi din flaut. Vor avea loc întreceri de alergări, de căţărat pe stîlpi, de sărituri peste şanţuri pline cu apă ; se vor face glume din topor (acest ultim amuzament era un adaos al organizatorilor, şi nu fusese prevăzut de domnişoara Thorne în programul iniţial), şi toate jocurile despre care, după o minuţioasă lectură, domnişoara Thorne putea afirma că se practicaseră în frumoasele vremuri ale reginei Elizabeth. Tot ce era de provenienţă mai modernă urma, dacă se putea, să devină tabu. Era, însă, un lucru care o făcea nefericită pe domnişoara Thorne. O preocupase ideea unei arene pentru corrida, dar nu reuşise s-o ducă la bun sfîrşit. Nu ar fi comis pentru nimic în lume şi nici nu ar fi permis pentru nimic în lume să se comită un act de cruzime ; nici nu-i nevoie să spunem că domnişoara Thorne ar fi fost ultima persoană care să admită torturarea unui taur spre amuzamentul tinerilor ei vecini. Şi totuşi era ceva atît de încîntător în acest cuvînt : corrida ! Dar o arenă fără nici un taur ar fi fost doar o amintire a decăderii vremurilor şi ea se simţi silită să abandoneze ideea. Era însă hotărîtă să instaleze ţinte şi a pus să fie pregătiţi mai mulţi pari, cîţiva cilindri care să se rotească şi cîţiva saci cu făină. Fără îndoială că i-ar fi

făcut plăcere un turnir, eventual de mai mici proporţii ; dar, aşa cum îi spusese fratelui ei, asta se mai încercase, şi vremurile se dovediseră a fi evident mai prejos de cele de odinioară şi nu se mai potriveau unei asemenea îndeletniciri. Domnul Thorne nu părea să-i împărtăşească regretul, considerînd probabil că un costum complet de zale n-ar fi adăugat prea mult confortului său personal.

Această petrecere fusese plănuită în primul rînd ca un fel de bun-venit pentru domnul Arabin ; ulterior fusese contopită cu o sărbătoare a recoltei dedicată lucrătorilor pămîntului, nevestelor şi copiilor lor, şi astfel crescuse pînă la actualele dimensiuni. Întreaga societate a Plumsteadului fusese invitată : Eleanor intenţiona, bineînţeles, să se ducă împreună cu sora ei. Acum planurile i se schimbaseră, şi mergea cu familia Stanhope. Soţii Proudie urmau să fie şi ei prezenţi ; şi cum domnul Slope nu fusese inclus în invitaţia trimisă la palat, Signora, pe care insolenţa nu o părăsea niciodată, a cerut permisiunea domnişoarei Thorne să-l aducă.

Domnişoara Thorne îi acordă această permisiune, neavînd altă alternativă ; dar a făcut aceasta cu frica în sîn, temîndu-se că domnul Arabin se va simţi ofensat. Îndată ce el s-a întors în parohie, ea şi-a cerut iertare cu lacrimi în ochi, pentru că ştia cît de crîncenă era duşmănia care îi despărţea pe cei doi domni. Dar domnul Arabin o linişti, asigurînd-o că îl va întîlni pe domnul Slope cu cea mai mare plăcere. Şi o rugă să promită că va face prezentările.

Dar această izbîndă a domnului Slope nu-i făcea prea multă plăcere lui Eleanor care, de cînd se întorsese la Barchester, încercase din răsputeri să-l evite. Nu voia să le dea dreptate celor din Plumstead, cînd ei o acuzau, cu atîta ingratitudine, că e îndrăgostită de acest om odios ; dar, cu toate acuzaţiile, era pe deplin conştientă că trebuie să-l evite şi să renunţe, încetul cu încetul, să-l mai întîlnească. De la întoarcerea ei, îl văzuse foarte rar. Servitorul ei fusese instruit să le spună tuturor vizitatorilor că era plecată. Nu putuse să-l numească pe domnul Slope în particular, şi se lipsise astfel de toţi prietenii ei. Făcuse excepţie doar pentru Charlotte Stanhope şi pentru puţini alţii. Îl întîlnise o dată la familia Stanhope, dar, de obicei, el îşi făcea vizitele dimineaţa, iar ea seara. Charlotte reuşise să o ferească de orice neplăcere ; ceea

ce era foarte drăguţ din partea ei — cel puţin aşa credea Eleanor. Dovedise cît e de inteligentă, pentru că Eleanor nu-i spusese prietenei ei nimic despre motivele pentru care ţinea să se ferească de acel domn. De fapt, Charlotte aflase de la sora ei că domnul Slope va face publice pretenţiile sale la mîna văduvei şi, ca urmare, îşi dădea bine seama de necesitatea de a o păzi pe viitoarea soţie a lui Bertie de orice pericol venind din partea aceea.

Cu toate acestea, familia Stanhope promisese că îl va lua cu ea pe domnul Slope la Ullathorne. Deveniseră, deci, necesare unele măsuri, foarte neplăcute pentru Eleanor. Doctorul Stanhope, Charlotte, tînăra văduvă şi domnul Slope urmau să meargă împreună, iar Bertie să vină mai tîrziu cu sora lui, Madeline. Se citea clar pe chipul lui Eleanor că acest aranjament îi era foarte dezagreabil ; şi Charlotte, care se simţea astfel încurajată să-şi ducă la capăt planul, îşi cerea mii de scuze :

— Văd că nu-ţi place, draga mea, spuse ea, dar n-aveam cum să aranjăm altfel lucrurile. Bertie ar fi dat oricît să meargă cu tine, dar Madeline nu poate cu nici un chip să se lipsească de el. N-am putea nici să-i punem pe domnul Slope şi pe Madeline în aceeaşi trăsură, numai pe ei doi. Ar fi amîndoi distruşi pentru totdeauna, să ştii, şi nu-mi închipui că după o asemenea necuviinţă ar mai ajunge dincolo de porţile de la Ullathorne.

— Bineînţeles că n-ar fi deloc potrivit, a fost de acord Eleanor ; dar n-aş putea merge în trăsură cu Signora şi cu fratele tău ?

— Imposibil ! răspunse Charlotte. Nu mai încap doi cu ea în trăsură.

Adevărul e că Signora nu ţinea să călătorească împreună cu nişte străini.

— Ei bine, atunci fie cum vrei tu ! Sînteţi cu toţii atît de drăguţi, Charlotte, şi aşa de buni cu mine, încît sînt sigură că nu vă veţi simţi jigniţi ; dar cred că n-o să merg deloc.

— Să nu mergi deloc ! Ce prostie ! Bineînţeles că o să mergi !

Consiliul de familie luase ferma hotărîre ca Bertie să o ceară în căsătorie chiar cu acea ocazie.

— Sau pot să iau o birjă, spuse Eleanor. Ştii că nu am problemele pe care le au tinerele ca voi ; pot să merg şi singură.

— Prostii, draga mea. Nici nu te gîndi la aşa ceva; de fapt, e vorba doar de vreo oră ; şi, ca să fiu sinceră, nu ştiu ce-ţi displace aşa mult. Credeam că tu eşti prietenă bună cu domnul Slope. Ce anume îţi diplace ?

— A ! nimic special... ; doar că am crezut că va fi o serbare în familie.

— Ştiu că ar fi mult mai plăcut şi mai comod dacă ar putea merge Bertie cu noi. El e cel nedreptăţit. Te asigur că lui îi e mai frică de domnul Slope decît îţi este ţie. Dar, vezi tu, Madeline nu poate ieşi fără el şi ea, sărmana, iese atît de rar ! Sînt sigură că nu o invidiezi din cauza asta, deşi capriciile ei ne strică un pic serbarea.

Bineînţeles că Eleanor a protestat de o mie de ori şi şi-a exprimat o mie de speranţe că Madeline se va distra bine. Şi bineînţeles că a trebuit să cedeze, şi să promită că va merge în trăsură cu domnul Slope. De fapt, a fost obligată să accepte această soluţie, pentru că altminteri ar fi trebuit să explice de ce nu îi convine. Şi nu putea să îi explice Charlottei Stanhope toate cele petrecute la Plumstead.

Dar era pentru ea o obligaţie neplăcută. Se gîndi la sute de subterfugii ca să scape de ea ; se putea plînge că îi e rău, sau putea să nu se ducă deloc ; să o convingă pe Mary Bold să meargă şi ea, deşi nu fusese invitată, şi apoi să pretindă că are nevoie de o trăsură pentru cumnata ei ; de fapt, ar fi făcut orice, numai să nu fie văzută de domnul Arabin cum coboară din aceeaşi trăsură cu domnul Slope. Cu toate acestea, atunci, în dimineaţa cu pricina nu avea pregătit nici un plan ; şi domnul Slope o ajută să se urce în trăsura doctorului Stanhope şi se aşeză în faţa ei.

Episcopul s-a întors în ajunul petrecerii de la Ullathorne, şi a fost primit acasă cu zîmbete luminoase de tovarăşa grijilor sale. Cînd sosi, se furişă sus, în camera lui de toaletă, simţindu-şi inima cum bate să-i spargă pieptul ; depăşise cu trei zile timpul care-i fusese acordat şi se temea de pedeapsă. I s-a făcut, însă, o primire neobişnuit de afectuoasă : fetele i-au ieşit în întîmpinare, surîzătoare, liniştindu-i temerile. Şi doamna Proudie, „măcar că nu era obişnuită cu duioşiile“, îl strînse în braţe şi îi spuse, aproape cuvînt cu cuvînt, „dragul ei, iubitul,

bunul, micuţul ei episcop, slăbiciunea ei". Ce surpriză plăcută !

Doamna Proudie îşi cam schimbase tactica ; nu că ar fi avut vreun motiv să-şi dezaprobe purtarea de pînă atunci, dar lucrurile ajunseseră atît de departe, încît calculase că nu mai e nici un pericol. Îl învinsese pe domnul Slope şi socotea că ar fi bine să-i arate soţului ei că, dacă i se dă voie să-i pună la punct pe ceilalţi, dacă el îi dădea ascultare, şi dacă era lăsată să conducă, are şi ea grijă ca el să-şi primească răsplata. Domnul Slope nu mai avea nici o şansă împotriva ei ; nu numai că putea să-l năucească pe bietul episcop cu furiile ei din miez de noapte, ci putea să-l liniştească, dacă voia, cu mîngîierile ei. Putea să-i împodobească odaia, să-l facă să fie elegant ca un lord, să-i pregătească o masă îmbelşugată, un foc prietenos în cămin, să-i dăruiască o viaţă fără griji ; îi va da toate acestea, numai dacă o va asculta, supus. Dar dacă nu !... Ca să spunem adevărul, însă, suferinţele sale din acea seară de pomină fuseseră atît de grele, încît îi tăiaseră pofta oricărei alte revolte.

De-abia apucase să se schimbe, că ea se întoarse în cameră.

— Sper că te-ai simţit bine la..., începu ea, aşezîndu-se de o parte a focului, în timp ce el continua să stea în fotoliul său, de cealaltă parte, mîngîindu-şi pulpele. Era prima oară cînd i se făcea focul în cameră de cînd începuse vara, şi îi făcea plăcere, căci bunul episcop îndrăgea căldura şi confortul. Dar, spuse el, se simţea foarte bine. Arhiepiscopul fusese cît se poate de amabil, iar doamna arhiepiscop fusese şi ea la fel de drăguţă.

Doamna Proudie era încîntată să o audă ; nimic, declară ea, nu îi făcea plăcere mai mare decît să vadă că :

Îi place precum pruncului lăutul.

Nu o spunea chiar cu aceste cuvinte, dar însemna cam acelaşi lucru ; şi apoi, după ce îl mîngîiase şi îl răsfăţase destul, trecu la treabă :

— Sărmanul vicar, e încă în viaţă, zise ea.

— Am auzit, am auzit, spuse episcopul. Mă voi duce acasă la el, mîine dimineaţă, imediat după micul dejun.

— Mîine dimineaţă mergem la petrecerea aceea de la Ullathorne, dragul meu ; ştii că trebuie să ajungem devreme ; presupun, chiar înainte de ora douăsprezece.

— Oh !... oh ! replică episcopul ; atunci, mă duc sigur poimîine.

— Ce s-a discutat în legătură cu asta la... ? întrebă doamna Proudie.

— În legătură cu ce ? întrebă episcopul.

— Cu postul de vicar, răspunse doamna Proudie.

În priviri i se aprinse ceva din obișnuita-i strălucire, și episcopul se simți dintr-o dată mai puțin confortabil decît înainte.

— Cu postul de vicar ? Adică... dacă moare vicarul ? Foarte puțin, draga mea. S-a pomenit în treacăt, doar în treacăt...

— Și ce ai spus tu în legătură cu asta ?

— Păi, am spus că eu cred că, adică, dacă ar fi să moară vicarul, adică, am zis că eu cred că...

Și cît timp continua să se bîlbîie și să se poticnească, văzu că privirea soției sale era sever fixată asupra lui. De ce să îndure atîta rău pentru un om pe care-l iubea atît de puțin, cum era domnul Slope ? De ce să renunțe el la plăcerile și la confortul său, și la puțina demnitate care i se îngăduia, în schimbul unei lupte fără speranțe pentru un capelan ? Un capelan care ajunge, în cele din urmă, un tiran tot atît de crud ca și soția lui ? De ce să lupte ? De ce să se certe ? De ce să-și piardă liniștea ? Din acel moment luă hotărîrea să-l lase în voia soartei pe domnul Slope și să-și primească toate darurile pe care i le oferiseră zeii.

— Mi se spune, reluă doamna Proudie, vorbind foarte rar, că domnul Slope urmărește să devină vicar.

— Da, desigur, cred că urmărește... bîigui episcopul.

— Și ce are de spus arhiepiscopul despre asta ? întrebă doamna Proudie.

— Păi, draga mea. ca să fiu sincer, i-am promis domnului Slope că o să-i vorbesc arhiepiscopului. Domnul Slope mi-a vorbit despre asta. Trebuie să spun că e o teribilă obrăznicie din partea lui, dar asta nu mă privește.

— Obrăznicie ! exclamă doamna Proudie ; e cea mai nerușinată pretenție pe care am auzit-o în viața mea. Domnul Slope, vicar de Barchester ! Nu, zău !... Și ce ai făcut în această chestiune, preasfinția ta ?

— Păi, draga mea, i-am vorbit arhiepiscopului...

— Nu vrei să spui — îl întrerupse doamna Proudie — că ţii să devii ridicol alăturîndu-ţi numele de o întreprindere atît de absurdă ! Domnul Slope, vicar de Barchester ! Nu, zău ! Şi clătină din cap cu dispreţ, îşi puse mîinile în şolduri, cu un aer de sfidare sigură pe sine care îl făcu pe soţul ei să nu aibă nici o îndoială că domnul Slope nu va fi niciodată vicar de Barchester. Ca să spunem adevărul adevărat, doamna Proudie era aproape invincibilă ; chiar dacă s-ar fi măritat cu Petruchio [1], ne-am putea îndoi că acel nemaipomenit îmblînzitor de neveste ar fi reuşit s-o oprească să-şi pună în picioare acele articole vestimentare pe care bărbaţii le consideră că sînt deosebit de nepotrivite întrebuinţării lor de către femei.

— E absurd, draga mea.

— Atunci, de ce ai încercat să-l ajuţi ? !

— Păi... draga mea, nu l-am ajutat prea mult.

— Dar, de la bun început, de ce l-ai fi ajutat ? De ce ţi-ai legat numele de o treabă atît de ridicolă ? Ce anume i-ai spus arhiepiscopului ?

— Păi, i-am menţionat doar problema ; i-am spus doar că... că în eventualitatea decesului sărmanului vicar, domnul Slope ar... ar...

— Ar... ce ? !

— Am uitat cum am spus-o... ar accepta postul, dacă l-ar putea obţine ; ceva de genul ăsta... N-am zis mai mult de atîta.

— N-ar fi trebuit să zici nimic. Şi ce a spus arhiepsciopul ?

— Nu a spus nimic ; doar s-a înclinat şi şi-a frecat mîinile. În acel moment a apărut altcineva, şi cum discutam problema noului comitet al şcolii parohiale, chestiunea noului vicar a fost lăsată deoparte ; după aceea nu mi s-a părut că ar fi înţelept să o reiau.

— Să o reiei ! Îmi pare foarte rău că ai şi menţionat-o. Ce părere şi-o fi făcut arhiepiscopul despre tine ?

— Poţi fii sigură, draga mea, că arhiepiscopul nu i-a dat prea multă atenţie.

---

[1] Personaj al comediei *Îmblînzirea scorpiei* de W. Shakespeare, cel care înfrînge capriciile şi răutăţile soţiei sale, Katherine, „scorpia“ (n.t.).

— Dar tu ce-ai crezut despre ea ? Cum ai putut să te gîndeşti să numeşti o asemenea fiinţă vicar de Barchester ? Vicar de Barchester ! Presupun că în curînd îşi va căuta un episcopat... un om care abia îşi cunoaşte tatăl ; un om pe care l-am găsit fără o bucată de pîine, fără o haină pe el. Vicar de Barchester, nu, zău ! Las' că-i arăt eu vicar !

În politică, doamna Proudie se considera un *whig* [1] ; prin întreaga ei familie făcuse parte din Partidul Whig. Dintre toţi englezii şi englezoaicele (doamna Proudie ar trebui să fie numărată, cred eu, în rîndul celor dintîi, dacă ţinem seama de puterea voinţei ei), nimeni nu le este atît de ostil pretendenţilor de origine modestă la ranguri înalte, cît le e un whig pur.

Episcopul a crezut că trebuie să se dezvinovăţească :

— Ei, draga mea — zice el —, mi se pare că nu te mai înţelegi atît de bine ca altădată cu domnul Slope.

— Să mă înţeleg ! strigă doamna Proudie, mişcîndu-şi nervos piciorul pe covorăşul din faţa căminului şi strîngînd buzele într-un fel care prevestea pericolul ce-l păştea pe subiectul discuţiei lor.

— Încep să descopăr că ţi-e antipatic... (piciorul doamnei Proudie acţiona cu iuţeală asupra covoraşului)... şi că te-ai simţi mai bine dacă el n-ar mai fi la palat... (doamna Proudie zîmbi, aşa cum zîmbeşte probabil hiena înainte de-a începe să rîdă)... şi atunci am crezut că dacă ar obţine postul acesta şi ar înceta astfel să-mi fie capelan, ai fi mulţumită cu un asemenea aranjament.

Şi atunci hiena izbucni în rîs. Mulţumită de un asemenea aranjament ! Mulţumită de a-şi vedea transformat duşmanul într-un vicar cu o mie două sute pe an ! Medeea, atunci cînd descrie obiceiurile din ţara ei, îşi asigură auditoriul uimit că, în ţara sa, cei luaţi prizonieri sînt mîncaţi. „Îi iertaţi ?“ întrebă Medeea. „Chiar aşa“, răspundea blajinul grec. „Noi îi mîncăm !“, replică ea despre Colchida [2], cu o extraordinară energie. Doamna Proudie era Medeea Barchesterului ; nici nu se gîndea să nu-l mănînce pe domnul Solpe. Să-l ierte ! Să scape de el ! Să-l facă vicar ! Între oamenii de genul ei nu se

---

[1] Numele tradiţional al Partidului Liberal de astăzi (n.t.).
[2] Ţinut în Caucaz, patria Medeii (n.t.).

proceda astfel cu prizonierii ! Domnul Slope nu trebuia să se aştepte la iertare ; ea îi va roade pînă şi ultimul oscior.

— A, da, dragul meu, bineînţeles că va înceta să-ţi mai fie capelan, spuse ea. După cele petrecute, asta e în firea lucrurilor. N-aş mai putea concepe nici un moment să mai trăiesc sub acelaşi acoperiş cu un asemenea om. În plus, s-a dovedit a fi cu totul nepotrivit pentru o asemenea funcţie ; iscînd tot felul de scandaluri printre clerici, punîndu-te pe tine, dragul meu, în situaţii neplăcute şi permiţîndu-şi atîtea, de parcă ar fi episcopul însuşi. Bineînţeles că va pleca. Dar faptul că părăseşte palatul nu-i un motiv să ajungă la vicariat.

— O, bineînţeles că nu ! recunoscu episcopul ; dar, ştii, draga mea, ca să salvăm aparenţele...

— Nu vreau să salvez aparenţele ; vreau ca domnul Slope să apară exact cum este — un om fals, uneltitor, josnic şi intrigant. Sînt cu ochii pe el ; nici nu bănuieşte ce văd eu. Se comportă cu ruşinoasă lipsă de bunăcuviinţă faţă de femeia aceea, italianca şchioapă. Familia aceea e o ruşine pentru Barchester. Şi domnul Slope e o ruşine pentru Barchester ! Dacă nu bagă bine de seamă, o să i se smulgă veşmîntul preoţesc de pe spinare, în loc să i se pună pălăria de vicar pe cap. Vicar, nu zău ! Omul ăsta a înnebunit de-a binelea cu neobrăzarea lui !

Episcopul nu mai încercă să se scuze pe sine sau pe capelanul său şi, dovedindu-se suficient de docil, reintră în graţiile stăpînei. În curînd se aşeză la cină şi petrecu cea mai plăcută seară, aşa cum nu mai trăise de mult timp în propria lui casă. Fiica sa i-a cîntat la pian şi din voce, în timp ce el îşi sorbea cafeaua şi citea ziarul, iar doamna Proudie i-a pus cîteva întrebări amabile despre arhiepiscop ; apoi a mers bucuros la culcare şi a dormit atît de liniştit, de parcă doamna Proudie ar fi fost Griselda [1] însăşi. A doua zi de dimineaţă, bărbierindu-se şi pregătindu-se pentru festivităţile de la Ullathorne, a luat hotărîrea să nu mai încerce vreo lovitură împotriva unui războinic atît de bine înarmat, din toate punctele de vedere, ca doamna Proudie.

---

[1] Griselda, personaj din literatura Evului Mediu, întruchipînd supunerea şi răbdarea (n.t.).

Capitolul XXXIV

OXFORD — RECTORUL ŞI ÎNDRUMĂTORUL COLEGIULUI LAZARUS

DOMNUL ARABIN, AŞA CUM AM mai spus, nu s-a ales decît cu o plimbare tristă pe sub copacii din cimitirul de la Plumstead. Nu s-a arătat pînă la ora mesei de seară, şi atunci a dat impresia că se comportă ca de obicei. Şi-a pus, aşa cum făcea întotdeauna, o mulţime de întrebări, dîndu-şi o mulţime de răspunsuri ; şi concluzia a fost că e un prost. Hotărîse că era mult prea bătrîn şi învechit ca să mai înceapă a face curte ; că lăsase să i se scurgă printre degete timpul care ar fi trebuit să fie folosit în asemenea scopuri ; şi că acum trebuie să doarmă după cum şi-a aşternut. Apoi se întrebă dacă o iubeşte, într-adevăr, pe această femeie ; şi, după un lung zbucium, şi-a răspuns că, fără îndoială, o iubea. Şi-a pus atunci întrebarea, dacă nu cumva îi iubea şi banii ; şi, din nou, şi-a răspuns că îi iubea. Dar aici nu şi-a răspuns sincer. Era slăbiciunea lui, şi fusese dintotdeauna, să caute motive necurate ale comportării sale. Fără doar şi poate, că în circumstanţele actuale, cu un venit mic şi un singur grad de agregat, aşa obişnuit cum era cu luxurile de la colegiu şi confortul costisitor, poate că ar fi şovăit să se însoare cu o femeie care să nu aibă nici un ban, dacă nu ar fi simţit că are o înclinaţie extraordinar de puternică pentru ea însăşi ; fără îndoială că averea lui Eleanor scotea din discuţie asemenea probleme ; dar era de asemenea neîndoielnic că dragostea pentru ea îl cuprinsese încetul cu încetul, fără cea mai mică idee că, în condiţia sa, ar fi putut fi folositor să-i împartă avuţia.

Stătea pe covoraşul dinaintea şemineului şi, examinîndu-i modelul şi analizînd şi viitoarele lui şanse în viaţă, amintirea frumuşelului venit al doamnei Bold nu-i umbrise deloc sentimentul de dragoste pentru ea. Şi de

ce l-ar fi umbrit ? N-ar fi fost la fel şi cu cel mai pur dintre oameni ? Oricum ar fi fost, domnul Arabin a luat decizia împotriva lui însuşi ; el a decis că în cazul său, aşa s-au întîmplat lucrurile, şi că el nu era cel mai pur dintre oameni.

A mai conchis că Eleanor nu dădea nici doi bani pe el, şi că probabil nu dădea doi bani nici pe rivalul lui, ceea ce-i slujea de minune. Apoi şi-a jurat să nu se mai gîndească la ea, şi a continuat să se gîndească la ea, pînă cînd a ajuns într-o stare în care era cît pe-aci să se înece în micul pîrîu care curgea prin spatele pămînturilor arhidiaconului.

Din cînd în cînd gîndurile i se întorceau către Signora Neroni şi, făcea comparaţii între ea şi Eleanor Bold, nu mereu în favoarea celei din urmă. Signora îl ascultase şi îl flatase, şi avusese încredere în el ; cel puţin aşa îi spusese. Doamna Bold îl ascultase şi ea, dar nu-l flatase niciodată ; nu avusese mereu încredere în el ; iar acum se despărţise de el peste măsură de furioasă. Signora era, de asemenea, cea mai frumoasă dintre ele două ; în plus, mai era şi atracţia suferinţei ei ; pentru el, asta era o atracţie.

Dar n-ar fi putut niciodată să o iubească pe Signora Neroni, aşa cum simţea că o iubeşte acum pe Eleanor. Aşa încît arunca pietricele în pîrîu, în loc să se arunce pe sine, şi se aşeză pe malul lui, cel mai trist gentleman ce poate fi întîlnit într-o zi de vară.

De acolo, din cimitir, auzi cum se sună de masă, şi îşi dădu seama că venise vremea să îşi recîştige stăpînirea de sine. Simţi că pierde stima faţă de sine însuşi, că îşi irosise timpul şi că îşi neglijase înaltele îndatoriri pe care şi le asumase. Ar fi trebuit să-şi petreacă această după-amiază printre săracii din St. Ewold, în loc să hoinărească prin Plumstead, ca un îndrăgostit bătrîn, bolnav de iubire, deprimat, oftînd, plin de tristeţi imaginare şi de griji wertheriene. Era foarte ruşinat de sine, şi hotărî să nu piardă nici o clipă, încercînd să-şi recîştige caracterul, care avusese în ochii lui atîtea de suferit. Aşa încît, atunci cînd a apărut la masă era plin de însufleţire, ca de obicei, şi el a fost cel care a susţinut aproape întreaga conversaţie ce a onorat masa arhidiaconului.

Domnul Harding nu se simţea în largul lui şi îl durea sufletul, încît nu ţinea să pară mai liniştit decît era de fapt ; puţinele cuvinte pe care le-a rostit au fost adresate fiicei sale. S-a gîndit că arhidiaconul şi cu domnul Arabin se aliaseră împotriva tihnei lui Eleanor ; şi dorinţa lui era acum de a se separa de această pereche, îndurînd în locuinţa sa din Barchester încercările pregătite de soartă. Ura pînă şi numele azilului ; încercarea sa de a-şi recîştiga locul pierdut îi adusese atîta suferinţă ! În ceea ce-l privea, domnul Quiverful nu avea decît să ocupe postul.

Nici arhidiaconul nu se simţea în apele lui. Bineînţeles că mai întîi s-a discutat despre boala vicarului. Doctorul Grantly nu a menţionat numele domnului Slope ; nu voia să spună nimic despre domnul Slope tocmai acum, nici nu voia să-şi dea în vileag tristele previziuni. Dar gîndul că duşmanul său ar putea deveni vicar de Barchester îi dădea o înfăţişare foarte sumbră. Un asemenea eveniment, o asemenea catastrofă, ar fi însemnat sfîrşitul vieţii sale, pentru că viaţa sa era legată de Barchester. Va trebui să renunţe la locurile care îl bucurau atîta, la vechile sale obiceiuri, şi să trăiască la Plumstead, liniştit, ca un preot pensionar. Prezenţa la palat a doctorului Proudie fusese pentru el o încercare grea ; dar dacă ar mai veni şi domnul Slope la vicariat, simţea că n-ar mai fi putut să respire în incinta catedralei din Barchester.

Astfel se întîmplă că, în ciuda mîhnirii pe care o purta în suflet, domnul Arabin era în aparenţă cel mai vesel din tot grupul. Atît domnul Harding, cît şi doamna Grantly erau întrucîtva chiar supăraţi pe el, pentru că nu era destul de sumbru. Celui dintîi i se părea că buna dispoziţie a domnului Arabin era un semn că se bucura de exilul lui Eleanor, iar celeilalte că nu dă destulă importanţă tristelor împrejurări ale unei zile nefaste : încăpăţînarea lui Eleanor, succesul domnului Slope şi apoplexia sărmanului vicar. Aşa încît erau toţi supăraţi.

Domnul Harding a ieşit din cameră aproape în acelaşi timp cu doamnele, şi apoi arhidiaconul şi-a deschis sufletul domnului Arabin. Continua să insiste asupra azilului.

— Ce voia individul acela să spună, zise el, scriindu-i doamnei Bold că, dacă domnul Harding i-ar face o vizită

episcopului, totul s-ar aranja ? Sigur că nu m-aş lua după ce vrea el să spună ; totuşi, s-ar putea să fie bine ca domnul Harding să se ducă la episcop. Ar fi o prostie să lăsăm să ne lunece totul printre degete, numai pentru că doamna Bold este hotărîtă să se facă de rîs.

Domnul Arabin dădu de înţeles că nu era chiar aşa de sigur că doamna Bold se va face de rîs. Spuse că nu era convins că ea îl priveşte pe domnul Slope cu bunăvoinţa pe care o presupun unii. Arhidiaconul îl supuse unui adevărat interogatoriu, dar nu obţinu nimic ; şi în final rămase ferm convins că era destinat să devină *malgré lui*, cumnatul domnului Slope. Domnul Arabin sugeră cu toată convingerea că nu e bine ca domnul Harding să mai facă nici un pas sub influenţa scrisorii domnului Slope.

— Dacă episcopul doreşte într-adevăr să-i ofere postul domnului Harding, pledă domnul Arabin, va avea grijă să-i dea şi altă indicaţie în afară de un mesaj transmis printr-o scrisoare către o doamnă. Dacă domnul Harding ar merge la palat, s-ar putea să-i facă pur şi simplu jocul domnului Slope.

Şi astfel se luă hotărîrea de a nu se întreprinde nimic, înainte de sosirea marelui doctor Gwynne sau, în orice caz, fără aprobarea acelui domn atotputernic.

Era amuzant să vezi cum aceşti oameni vorbeau despre domnul Harding de parcă ar fi fost o marionetă, şi-şi puneau la cale intrigile şi micile manevre ecleziastice în legătură cu viitoarea situaţie a domnului Harding, fără să le treacă prin minte să-l facă şi pe el confidentul lor. Era în discuţie o casă şi un venit convenabil şi era de dorit — şi, desigur, foarte drept — ca domnul Harding să fie beneficiarul lor ; dar nu aceasta era problema principală, în momentul de faţă ; ceea ce se urmărea era înfrîngerea episcopului şi, dacă era posibil, distrugerea domnului Slope. Domnul Slope sprijinise — ori se presupunea că sprijinise — un candidat rival. Ar fi trebuit să se facă publică numirea domnului Quiverful şi să fie apoi anulată datorită zgomotosului protest al publicului indignat, care va lua apărarea drepturilor domnului Harding. Dar probabilitatea de a se întîmpla aşa ceva era mică ; doar o fracţiune neînsemnată a publicului ar fi

fost indignată, şi acea fracţiune nu ar fi fost formată din indivizi obişnuiţi să se manifeste zgomotos. Şi apoi, postul îi fusese într-un fel oferit domnului Harding, şi într-un fel refuzat de acesta.

Mîna vicleană şi nemernică a domnului Slope era vizibilă în toate amănuntele acestei întîmplări şi succesul pe care-l obţinuse viclenia domnului Slope era lucrul care îl supăra atît de tare pe arhidiacon. Dintre toate, el se temea cel mai mult că domnul Slope va fi un comandant de oşti mai bun decît fusese el ; şi i se părea probabil că domnul Slope îi va întoarce tocmai acum flancul, că se va năpusti din marş asupra lui, îi va cuceri printr-un atac puternic oraşul fortificat, liniile de aprovizionare şi că, în sfîrşit, în bătălia decisivă îi va desăvîrşi înfrîngerea. Arhidiaconul considera că flancul îi fusese întors atunci cînd fusese obligat să-l aştepte pe domnul Slope, în loc să-l aştepte pe episcop, că duşmanul reuşise să se îndrepte spre el din marş cînd domnul Harding fusese convins să refuze oferta episcopului, că liniile de aprovizionare îi vor fi tăiate cînd domnul Quiverful va primi direcţia azilului, că Eleanor era oraşul fortificat sortit să fie pierdut şi că domnul Slope, ca vicar de Barchester, va fi recunoscut de lumea întreagă ca învingător.

Dr. Gwynne era un *Deus ex machina ;* el va apărea pe scena Barchesterului şi va aduce cu sine salvarea de toate aceste groaznice rele. Dar cum să se producă acest deznodămînt melodramatic, aşa cum se cuvine, viciul şi domnul Slope să fie pedepsiţi, virtutea şi arhidiaconul să fie răsplătiţi, atîta timp cît zeul răzbunător zace doborît de gută ? În acest răstimp răul ar putea triumfa, şi sărmana inocenţă, ţintuită la pămînt cu o săgeată lansată din arcul doctorului Proudie, ar putea să moară de-a binelea, fără să mai poată fi înviată nici măcar de dr. Gwynne.

La două sau trei zile de la plecarea lui Eleanor, domnul Arabin a mers la Oxford, trezindu-se în curînd între patru ochi cu impunătorul conducător al colegiului său. Era foarte clar că dr. Gwynne nu era foarte optimist cu privire la drumul său la Barchester şi nu era prea nerăbdător să se amestece în treburile episcopului. Avusese un atac de gută, dar acum era în convalescenţă şi domnul

Arabin a observat imediat că, dacă ar fi agreat efectiv misiunea pe care o acceptase, atunci ar fi fost de mult la Plumstead.

Oricum, doctorul Gwynne era hotărît să-şi viziteze prietenul şi a promis imediat că va merge la Barchester cu domnul Arabin. Nu-i venea să creadă că ar fi posibil ca domnul Slope să ajungă vicar de Bachester. Pînă şi la urechile sale ajunseseră zvonuri deloc favorabile — spunea el — despre caracterul acelui domn şi îşi exprimă fără înconjur opinia că asemenea numire nici nu intră în discuţie. Din această etapă, mîna dreaptă a rectorului, Tom Staple, a fost chemat pentru a fi de faţă la întrevedere. Tom Staple era îndrumătorul de la Colegiul Lazarus şi, în plus, o mare personalitate a Oxford-ului. Deşi aparţinea unei categorii care susţinea că se distinge prin totala ei lipsă de însemnătate, Tom Staple avea o funcţie importantă în universitate — era, cum s-ar zice, conducătorul îndrumătorilor de la Oxford, al acelui grup de oameni care se consideră a fi numai cu foarte puţin sub rangul de rector. Nu se întîmplă prea des ca rectorul colegiului, sau vicerectorul, sau decanul, sau directorul colegiului să se înţeleagă bine cu îndrumătorii. Unui îndrumător nu-i lipseşte în nici un caz voinţa. Dar la Lazarus ei erau, în momentul despre care scriem, buni prieteni şi aliaţi de nădejde.

Tom Staple era un bărbat voinic şi puternic, de vreo patruzeci şi cinci de ani ; scund de statură, negricios la chip, cu un păr negru şi des, o barbă neagră şi creaţă şi o mustaţă subţire. Purta mereu o cravată albă, curată, dar nu înnodată cu acea grijă scrupuloasă prin care se disting în zilele noastre unii clerici mai tineri. Era, bineînţeles, îmbrăcat într-un costum cochet, de un negru solemn. Domnul Staple trăia decent, îngrijit, şi nu era atras peste măsură de plăcerile vieţii ; cu toate acestea, o culoare călduţă începuse să-i împodobească nasul, efect imediat — după spusele prietenilor — al butoiaşului cu un anumit vin de Porto care intrase în pivniţele Colegiului Lazarus în acelaşi an în care îndrumătorul venise aici ca student. Mai exista poate şi o uşoară aromă de vin de Porto, un soi de nazalizare abia perceptibilă, în glasul domnului Staple.

În ultimul timp, Tom Staple nu era un om fericit ; reforma universităţilor fusese pentru el o sperietoare, iar acum era de-a dreptul o năpastă. Pentru el, reforma nu era — aşa cum era pentru majoritatea celorlalţi — o chestiune de politică, în numele căreia să-şi arate tot zelul, dacă acesta ar fi fost interesul vreunui partid sau al unei cauze ; nu însemna pentru el prilejul unui război între diletanţi, nici al unei banale opoziţii politicoase : însemna viaţă sau moarte. Păstrarea unui *statu quo* al Universităţii era pentru el singura concepţie posibilă asupra vieţii şi orice altă reformă era la fel de rea ca moartea. Ar fi devenit de bună voie un martir al cauzei, dacă această cauză ar fi admis martiri.

În ziua de astăzi, din păcate, treburile obşteşti nu mai acceptă martiri, şi de aceea observăm o asemenea lipsă de zel. Dacă acei gentlemani care aveau 10 000 de lire pe an ar fi căzut în faţa propriilor lor uşi apărînd protecţionismul, ar fi murit, fără îndoială, împreună cu ei, şi cîţiva glorioşi combatanţi bătrîni şi şcoala protecţionismului ar fi fost azi plină de cărturari. Cine poate lupta din răsputeri într-o bătălie in care nu există pericol ? Tom Staple s-ar fi lăsat tras în ţeapă înaintea vreunei comisii a Parlamentului, dacă printr-o asemenea jertfă ar fi reuşit să-şi strecoare spiritul printre membrii comitetului de conducere.

Tom Staple era dintre cei care aprobau, în inima lor, sistemul de credit, foarte obişnuit pe vremuri, între studenţii şi meşteşugarii Universităţii. Ştia şi recunoştea în sinea lui că în aceste vremuri de decădere era inutil să polemizeze cu „Jupiter“ în legătură cu un asemenea subiect. Ziarul se angajase să conducă Universitatea, şi Tom Staple ştia prea bine că „Jupiter“ era prea puternic pentru el. Dar, în secret, şi printre prietenii săi cei mai apropiaţi susţinea că sistemul creditului era o tortură la care era bine să se supună tinerii.

Oamenii răi, spunea el, slabi şi care nu-s buni de nimic, se poticnesc în faţa pericolului şi îşi ard tălpile ; dar oamenii buni, cei care au caracter şi au puterea de a face cinste admirabilei *alma mater*, trec prin toate fără să bage de seamă. La ce bun că un tînăr trece prin toate cu bine, dacă e păzit, apărat şi manevrat ca un copil de şcoală ?

Prin aceasta, perioada încercărilor e doar amînată și, inerent, și vîrsta bărbăției va fi amînată de la douăzeci la douăzeci și patru de ani. Dacă îl legi în hățuri în colegiu, se va elibera cînd va deveni avocat la Londra ; leagă-l la Londra, și se va elibera după aceea, cînd va fi bărbat însurat. Ovăzul sălbatic trebuie să se semene și el într-un fel oarecare. Astfel pleda Tom Staple cauza tinerilor ; fără prea multă coerență, de fapt; dar cu unele cunoștințe practice adunate din vasta lui experiență.

Iar acum, Tom Staple le oferea din înțelepciunea sa doctorului Gwynne și domnului Arabin, cu siguranța că le putea fi de folos.

— Nici nu intră în discuție, spuse el, demonstrînd că domnul Slope nu putea, sub nici o formă, să devină vicar de Barchester.

— Așa cred și eu, încuviință rectorul. Nu are nici un prestigiu și, dacă tot ce-am auzit e adevărat, nu are nici caracter.

— În ceea ce privește caracterul, replică Tom Staple, nu prea cred chestia asta. Le cam plac pastorii mai libertini ca vicari ; un pic de viață pe picior mare, un grăunte de infidelitate nu sînt o recomandație rea pentru o incintă de catedrală. Dar nu l-ar putea face vicar pe domnul Slope ; ultimii doi vicari erau absolvenți de la Cambridge ; n-o să-mi puteți arăta un caz în care au fost numiți, la rînd, trei oameni de la aceeași universitate. Nu primim ce merităm, și putem presupune că nu vom primi niciodată ; dar măcar unul din trei trebuie să avem și noi.

— Regulile astea s-au dus de mult, zise domnul Arabin.

— Îmi vine-a crede că totul s-a dus, reflectă Tom Staple. Țigara s-a stins și noi sîntem scrumul.

— Vorbește doar în numele dumitale, Staple ! interveni rectorul.

— Vorbesc în numele tuturor, răspunse cu fermitate îndrumătorul. O să ajungem să nu mai fie nici un pic de viață, nicăieri în țară. Nimeni nu mai poate să se conducă nici pe sine, nici pe cei care depind de el. Guvernul caută să ne declare vinovați de toate, iar presa declară că vinovat e guvernul. Oricum, domnul Slope nu va fi vicar de Barchester.

— Şi cine va fi directorul azilului ? întrebă domnul Arabin.

— Am auzit că domnul Quiverful a şi fost numit, spuse Tom Staple.

— Nu cred, interveni rectorul. Şi mai cred că doctorul Proudie nu va fi atît de miop încît să intre singur cu capul în zid : domnul Slope ar trebui să fie el însuşi destul de prevăzător pentru a evita aşa ceva.

— Dar poate că domnul Slope nu ar avea nimic împotrivă să-şi vadă patronul intrînd în zid, spuse suspiciosul îndrumător.

— Ce-ar cîştiga prin asta ? întrebă domnul Arabin.

— E imposibil să mai întîlneşti un alt om ca ăsta, răspunse domnul Staple. Pare limpede că episcopul Proudie e cu totul în mîinile lui, şi e la fel de clar că e gata să mute cerul şi pămîntul din loc ca să-l aducă pe acest domn Quiverful la azil, deşi ar trebui să ştie că o asemenea numire îi face mult rău episcopului. E imposibil să înţelegi un om ca ăsta, şi e groaznic cînd te gîndeşti — adăugă Tom Staple, oftînd adînc — că soarta unor oameni cumsecade ar putea depinde de intrigile lui.

Doctorului Gwynne şi domnului Staple nici prin minte nu le trecea (nici domnului Arabin, de altfel) că acest domn Slope despre care vorbeau făcuse tot ce-i stătea în putere pentru a-l aduce la conducerea azilului pe propriul lor candidat ; şi că, în loc să fie o prezenţă permanentă la palat, alungarea sa fusese hotărîtă de înaltele puteri ale eparhiei.

— Ştiţi ce ? zise îndrumătorul ; dacă acest Quiverful e împins cu forţa la conducerea azilului şi doctorul Trefoil moare, nu m-aş mira dacă guvernul l-ar face pe domnul Harding vicar de Barchester. S-ar simţi obligaţi să o facă, după toate cîte s-au spus la demisia sa.

Doctorul Gwynne nu dădu pentru moment nici un răspuns la această sugestie ; dar ea nu trecu fără a face o impresie puternică asupra conştiinţei sale. Dacă domnul Harding nu putea fi directorul azilului, de ce n-ar fi făcut vicar de Barchester ?

Şi astfel, discuţia a luat sfîrşit fără vreo rezoluţie bine stabilită, şi doctorul Gwynne şi domnul Arabin s-au pregătit pentru drumul lor de a doua zi spre Plumstead.

Capitolul XXXV

SERBAREA CÎMPENEASCĂ A DOMNIŞOAREI THORNE

SOSI ŞI ZIUA PETRECERII DE LA Ullathorne, şi toată lumea era acolo ; sau cel puţin toată lumea care fusese inclusă în invitaţia domnişoarei Thorne. Aşa cum am mai spus, episcopul se întorsese acasă seara din ajun şi, în aceeaşi seară şi cu acelaşi tren, au sosit de la Oxford doctorul Gwynne cu domnul Arabin. Arhidiaconul îl aştepta cu trăsura pe rectorul Colegiului Lazarus, aşa încît pe peronul gării s-a putut asista la o adevărată paradă a demnitarilor ecleziastici.

Grupul Stanhope a fost organizat pînă la urmă în modul îngrozitor pe care l-am mai descris, şi Eleanor a urcat în trăsura doctorului cu teamă şi cu multe presimţiri ale altor nenorociri, pe cînd domnul Slope s-a urcat îmbătat de triumf.

Primise în acea dimineaţă un bileţel foarte politicos de la sir Nicholas Fitzwhiggin ; de fapt, nu promitea prea multe ; dar domnul Slope ştia, sau îşi închipuia că ştie, că nu se cade ca un demnitar al guvernului să facă promisiuni. Deşi sir Nicholas nu promisese nimic, lăsase să se înţeleagă ; îşi declara convingerea că domnul Slope ar fi un excelent vicar, şi i-a urat tot succesul. Desigur, mai adăugase că, nefiind în comitet, nu era consultat niciodată în asemenea chestiuni şi, chiar dacă ar fi spus ceva, spusele lui n-ar fi slujit la nimic. Dar domnul Slope luă toate acestea ca pe un semn al rezervei prudente impuse de eticheta oficială. Pentru a-i întări triumful anticipat, i se mai înmînă o scrisoare, tocmai cînd se pregătea să plece la Ullathorne.

Domnul Slope se mai bucura şi la ideea că, în faţa mulţimii strînse la porţile de la Ullathorne, o va putea ajuta pe doama Bold să coboare din trăsura doctorului Stanhope, tot atît de mult cît se temea Eleanor de aceeaşi ceremonie. Era ferm hotărît să se arunce pe sine şi destinul său la picioarele văduvei, şi chiar în dimineaţa aceea, atît de pricinică unui asemenea gest.

Signora se purtase mai puţin drăguţ cu el. Îi acceptase, e adevărat, vizitele, şi-i ascultase, fără să se supere, declaraţiile de dragoste ; dar îl torturase şi îl insultase, rîsese de el şi îl ridiculizase, cu toate că îi permitea să o numească cea mai frumoasă femeie din lume, să-i sărute mîna şi, rostind jurămînt după jurămînt, să se declare admiratorul, sclavul şi adoratorul ei.

Domnişoara Thorne era foarte tulburată, dar îşi trăia şi marele triumf, în dimineaţa zilei de gală. Şi domnul Thorne, deşi petrecerea nu fusese ideea lui, avea pe cap o mulţime de lucruri. Dar cel căruia probabil îi reveneau cele mai grele însărcinări, cel mai neliniştit, cel mai eficace din casa Ullathorne era domnul Plomacy, intendentul. Această persoană mersese la Paris, pe vremea tatălui domnului Thorne, cînd Directoratul[1] era la putere în Franţa, cu scrisori ascunse în tocul cizmei, pentru membrii partidei monarhiste ; norocul îl sortise să se întoarcă teafăr. Pe atunci era foarte tînăr, iar acum era foarte bătrîn, dar fapta sa îi crease o reputaţie de iniţiativă politică şi de discreţie care îi slujeau acum atît de mult, cît îi slujiseră şi pe cînd strălucea de tinereţe. Domnul Plomacy era intendent la Ullathorne de peste cincizeci de ani şi dusese o viaţă foarte uşoară. Cine putea să-i ceară multă muncă unui om care transportase în siguranţă în tocul cizmei un lucru care l-ar fi costat capul, dacă ar fi fost descoperit ? Ca urmare, domnul Plomacy nu muncise niciodată din greu, iar în anii din urmă nu muncise deloc. Îi plăcea foarte mult cheresteaua : însemna copacii care urmau să fie tăiaţi ; îi plăcea foarte mult grădinăritul : nu permitea să fie plantată vreo tufă sau să fie aranjat vreun rond de flori, fără aprobarea sa expresă. În aceste chestiuni era deseori obligat să intre în conflict cu stăpîna sa şi rareori îi permitea stăpînei sale să aibă dreptate.

Dar în ocazii cum era cea de faţă, domnul Plomacy ieşea în evidenţă. Ţinea mult la prestigiul familiei Thorne ; respecta datoriile ospitalităţii ; şi, ca urmare, cînd aveau loc ceremonii de gală, lua în mîinile sale întreaga organizare şi domnea cu autoritate peste cei doi stăpîni.

Să-i dăm domnului Plomacy ce era al lui : cu toată vîrsta sa înaintată, îşi înţelegea exact obligaţiile şi le făcea faţă foarte bine.

---

[1] Formă de guvernămînt în Franţa postrevoluţionară, între 1795 şi 1799 (n. t.).

Lucrurile trebuiau să aibă loc după cum urmează : lumii bune, așa cum sînt numite în districtele rurale, cu atîta discriminare reală, clasele de sus de către cele de jos, li se va servi micul dejun, iar celorlalți — dejunul. Fuseseră ridicate două corturi mari în formă de umbrelă pentru cele două banchete, cel pentru lumea bună în *latura ezoterică*, sau în partea dinspre grădină a unui șanț adînc, iar pentru ceilalți în *latura exoterică*, sau în partea dinspre pășune a aceluiași șanț. Amîndouă erau de dimensiuni uriașe ; am putea chiar spune că cel de pe latura exterioară era la o scară cu totul ieșită din comun ; dar domnul Plomacy declară că nici unul nu e destul de mare. Pentru a remedia situația, s-a pregătit un banchet suplimentar în sufragerie și o masă subsidiară urma să fie întinsă sub cerul liber pentru găzduirea clasei inferioare de țărani de pe proprietatea Ullathorne.

Cine nu a participat la organizarea unor asemenea banchete nu poate înțelege multiplele dificultăți pe care le-a întîmpinat domnișoara Thorne în realizarea proiectului ei. Dacă nu ar fi fost făcută pînă-n vîrful degetelor din cel mai bun os de balenă, consolidată cu cel mai rezistent oțel de Yorkshire, s-ar fi prăbușit sub greutatea lor. Dacă domnul Plomacy nu ar fi știut cît de mult i se poate cere unui om care a dus cîndva destinele Europei în tocul cizmei sale, ar fi renunțat la toate ; și stăpîna sa, astfel părăsită, ar fi pierit printre stîlpii și pînzele de cort.

În primul rînd, trebuia să se tragă o linie îngrozitoare. Cine urma să fie primit dincoace de șanț, și cine dincolo ? La această întrebare nechibzuiții vor da un răspuns în doi peri, așa cum vor face la toate întrebările dificile. Ce, episcopul și cei de rangul său, dincoace de șanț, iar fermierul Greenacre și cei de rangul său — dincolo. Adevărat, prietene nechibzuit, dar cine o să stabilească asemenea categorii ? Tocmai în aceste definiții rezidă întreaga dificultate a societății. A-l așeza pe episcop pe un scaun în grădină și a-l plasa pe fermierul Greenacre la capătul unei mese lungi, pe pășune, e un lucru ușor ; dar unde o vei pune pe doamna Lookaloft[1], al cărei soț, deși e arendaș pe moșie, vînează cu o haină roșie, ale cărei fiice frecventează o școală elegantă din Barchester, care-și

[1] *To look aloft* = a privi în sus (n. t.).

numeşte ferma Rosebank şi care are un pian în camera de zi ? Domnişoarele Lookaloft, aşa cum îşi zic, s-ar simţi jignite să stea printre ţărănoi. Doamna Lookaloft nu se va înghesui cu hainele ei bune pe o bancă şi nu-i va vorbi cu familiaritate doamnei Greenacre despre smîntînă şi boboci de raţă. Şi totuşi, doamna Lookaloft nu are un tovarăş potrivit şi nu s-a aflat niciodată în societatea familiilor Thorne sau Grantly. Şi, dacă doamna Lookaloft ar fi admisă în sanctuarul vieţii mondene, dacă i s-ar permite să sară, împreună cu cele trei fiice, peste şanţ, de ce nu li s-ar permite şi nevestelor şi fiicelor celorlalte familii ? Doamna Greenacre e în prezent foarte mulţumită cu păşunea, dar ar putea să înceteze a mai fi, dacă ar vedea-o pe doamna Lookaloft în grădină. Şi astfel, i se dădea sărmanei domnişoare Thorne o nemaipomenită bătaie de cap.

Şi cum era să-şi împartă musafirii între cort şi salon ? Îi venea o contesă, un *Honorable John* şi un *Honorable George* [1] şi un stol întreg de Lady Amelia, Rosina, Margaretta et comp ; avea o turmă de baroneţi care veneau cu baronetele lor ; şi, aşa cum ştim cu toţii, avea un episcop. Dacă îi aşeza în grădină, nu s-ar mai duce nimeni în salon ; dacă i-ar pune în salon, nu s-ar mai duce nimeni în cort. Se gîndi să-i ţină pe bătrîni în casă, lăsînd grădina pe seama îndrăgostiţilor.

Mai bine s-ar fi aşezat într-un cuib de viespi. Domnul Plomacy avea prea mult bun-simţ :

— Doamne sfinte, coniţă ! îi spuse el ; nu va exista nici o bătrînă, nici una, în afară de dumneavoastră şi de bătrîna doamnă Clantantrom.

Domnişoara Thorne acceptă această distincţie ca pe un compliment făcut bunului ei simţ ; dar, cu toate acestea, nu avea nici o dorinţă de a se afla în aceeaşi categorie cu doamna Clantantrom. Renunţă la orice idee de împărţire arbitrară a musafirilor ei şi se decise că, dacă e posibil, să-l aşeze pe episcop în grădină şi pe contesă în casă, să-i presare pe baroneţi, şi să împartă astfel pretutindeni atracţiile. Nici măcar domnul Plomacy nu putea decide ce să facă în privinţa familiei Lookaloft. Vor trebui să rişte. Special li se precizase în invitaţie că va fi invitată toată

[1] *Honorable*, titlu dat în Anglia copiilor nobililor de un anumit rang, deputaţilor din Camera Comunelor, primarilor etc. (n.t.).

lumea ; şi vor avea probabil bunul-simţ de a nu veni, dacă nu voiau să se amestece cu restul lumii.

Atunci, domnul Plomacy îşi dădu pe faţă teama că acei Honorable John şi Honorable George vor veni îmbrăcaţi într-un soi de costum amfibiu, jumătate de dimineaţă şi jumătate de seară, cu baticuri de mătase la gît, în frac cu mănuşi de-un galben-pal şi cizme lustruite ; şi că, astfel înveşmîntaţi, vor refuza să călărească în întrecerile de tragere la ţintă sau să ia parte la vreun joc atletic dintre cele pe care domnişoara Thorne le pregătise cu atîta dragoste. Dacă lorzii John şi George nu călăreau la tragerea la ţintă, domnişoara Thorne putea fi sigură că n-o să mai călărească nimeni.

— Dar — spuse ea cu un glas îndurerat, prăbuşindu-se aproape sub povara grijilor — s-a specificat anume că vor fi şi jocuri.

— Şi vor fi, bineînţeles, răspunse domnul Plomacy. Or să se joace toţi cu tinerele domnişoare, pe potecile cu dafini. Astea-s jocurile care le plac cel mai mult în ziua de azi. Dacă-i pui pe tineri să tragă la ţintă, o să-ţi stea bosumflate toate domnişoarele.

— Nu pot sta şi ele să privească, aşa cum au privit străbunicile lor ? întrebă domnişoara Thorne.

— Mi se pare mie că domnişoarele nu se mai mulţumesc doar cu privitul în ziua de azi. Ce fac bărbaţii, aia fac şi ele. Dacă ai pune o şa de damă pe căluţi, şi le-ai lăsa şi pe ele să tragă la ţintă, le-ar veni de minune la socoteală, fără îndoială.

Domnişoara Thorne nu răspunse. Considera că nu avea nici o bază solidă de pe care să poată să ia apărarea suratelor ei împotriva sarcasmului domnului Plomacy. Declarase odată, într-unul din momentele ei mai sentimentale, că „în ziua de azi toţi gentlemanii sînt femei, şi toate doamnele bărbaţi". Ea nu putea schimba decăderea vremurilor. Dar, aşa stînd lucrurile, de ce să ia asupră-şi grija pentru amuzamentul indivizilor cu gusturi atît de decăzute ? Îşi puse această întrebare de mai multe ori, fără a-şi putea răspunde decît printr-un oftat. Mai era fratele ei Wilfred, pe umerii căruia se sprijineau toate vechile onoruri ale casei Ullathorne ; era foarte puţin probabil că el ar consimţi măcar să-i „tragă şi el o încercare la ţintă", aşa cum se exprima, nu fără oarecare dreptate, domnul Plomacy.

Şi iată că sosi dimineaţa. Toată casa Ullathorne se puse în mişcare cu noaptea-n cap. Bucătarii găteau în bucătărie, cu mult înainte de lumina zorilor, şi slujitorii tîrau afară mesele şi prindeau în cuie, dis-de-dimineaţă, postavul roşu de băncile de lemn. Cu cîtă nerăbdare şi teamă privi domnişoara Thorne pe fereastră, îndată ce noaptea, ridicîndu-şi vălul, îi îngădui să o privească ! Dar nimic din cele ce văzu nu era de natură s-o mîhnească. Barometrul urca întruna de trei zile şi zorii se iviră înfăşuraţi în acel abur des, răcoros, cenuşiu care precede de obicei zilele senine şi uscate de toamnă. La şapte era deja îmbrăcată şi coborîse din cameră. Domnişoara Thorne nu ştia nimic despre luxul modern al capotului. Mai degrabă ar fi apărut înaintea fratelui ei fără ciorapi, decît fără corset ; şi corsetele domnişoarei Thorne erau corsete, nu glumă.

Şi, totuşi, nu avea nimic de făcut cînd a coborît. Se agită în grădină, apoi în bucătărie. Îşi puse saboţii cu toc şi se agită pînă pe păşune. Apoi merse în micul parc de lîngă casă, unde fusese montată ţinta. Şi stîlpul, şi bara transversală, şi arcul, ţinta şi sacul de făină erau toate gata. Se sui pe o masă de tîmplărie şi atinse ţinta cu mîna ; toate se roteau cu o admirabilă uşurinţă ; axul fusese uns perfect. Aproape că-i venea să ia de bune cuvintele bătrînului Plomacy, să se suie într-o şa de damă şi să-i dea bătaie. Cum poate fi un tînăr, se gîndi ea, care preferă o plimbare brambura printre dafini cu cine ştie ce şcolăriţă nesărată, în locul unei asemenea distracţii ? „Ei bine, îşi zise ea cu voce tare, un singur om poate duce un cal la apă, dar nici o mie nu pot să-l oblige să bea. Asta e. Dacă nu ştiu să se bucure de el, nu sînt cu de vină“ ; şi se întoarse în casă.

La puţin timp după ora opt, coborî şi fratele ei şi au luat un soi de mic dejun improvizat, în biroul lui. Ceaiul nu era pregătit în ceainicul obişnuit şi au renunţat la tradiţionalele chifle şi la pîinea prăjită. Lipseau şi ouăle, pentru că toate ouăle din parohie fuseseră bătute în creme de zahăr ars, coapte în plăcinte sau fierte în salate de homari. Porţia de unt proaspăt lipsea şi ea şi domnul Thorne a fost obligat să mănînce un picior de pui care nu era condimentat din belşug, aşa cum îi plăcea lui foarte mult.

— M-am uitat la ţintă, Wilfred, zise ea, şi pare să fie în regulă.

— Ăăă... ăăă ; da, răspunse el, așa mi s-a părut și mie, ieri, cînd m-am uitat eu.

Domnul Thorne începuse să se cam plictisească de dragostea surorii sale pentru sporturi, și nu avea vreo afecțiune deosebită pentru acest stîlp de țintă.

— Aș fi vrut să-l încerci un pic după micul dejun, îi sugeră ea. Ar putea să ți-l înșeueze pe Marc Antoniu, și parul e acolo, la îndemînă. Poți să scoți și sacul cu făină, să știi, dacă ți se pare că Marc Antoniu nu va fi destul de rapid, adăugă domnișoara Thorne, văzînd că expresia fratelui ei nu indica un acord perfect cu propunerea ei.

De fapt, Marc Antoniu era un bătrîn și valeros cal de vînătoare, extrem de potrivit îndeletnicirii obișnuite a domnului Thorne ; cam greoi, ce-i drept, la obstacole, dar foarte sigur, excelent pe arătură și neîntrecut pe drumuri pietruite. Dar nu mai fusese călărit niciodată la tragerea la țintă, și domnul Thorne nu se simțea îndemnat să-l supună unei asemenea încercări, nici cu, nici fără sac de făină. Mormăi ceva și se bîlbîi și, în sfîrșit, declară că îi era teamă că Marc Antoniu se va speria.

— Încearcă atunci căluțul, îi propuse neobosita domnișoară Thorne.

— E bolnav, a răspuns Wilfred.

— Mai e și mînzul Belzebut, spuse sora sa ; știu că e în grajd, pentru că tocmai l-am văzut pe Peter încălzindu-l.

— Draga mea Monica, e atît de nebunatic, încît abia reușesc să-l stăpînesc și-așa. S-ar distruge și el, și m-ar distruge și pe mine, dacă l-aș încerca într-o asemenea hodorogeală.

Hodorogeală ! Ținta pe care o montase cu atîta grijă ; jocul pe care-l pregătise pentru amuzamentul zdravenilor țărani ai comitatului ; sportul care fusese onorat de afecțiunea atîtor strămoși de-ai lor ! O îndurera pînă în adîncul inimii să audă că i se spune așa, de către propriul ei frate. Nu mai rămăseseră decît ei doi în lume ; una dintre regulile după care se condusese domnișoara Thorne în viață fusese aceea de a nu spune nimic care ar putea să-l supere pe fratele ei. Trebuise să sufere adesea, datorită indiferenței sale față de venerabilele obiceiuri britanice ; dar suferise mereu în tăcere. Regula că un cap al familiei nu trebuie niciodată mustrat în propria-i casă fusese mereu

o parte importantă a crezului ei ; şi domnişoara Thorne îşi onorase crezul. Acum era pusă la grea încercare. I se ridică sîngele în bătrînul ei obraz şi focul îi scăpără în ochii ei încă vii ; dar nu spuse nimic. Îşi jură că nici nu-i va mai spune în acea zi nimic despre ţintă.

Îşi sorbi ceaiul cu o tăcută nefericire şi se gîndi cu dureros regret la glorioasele vremuri cînd gloriosul ei strămoş Ealfried apărase Ullathorne cu succes în faţa invadatorului normand. Nu se mai păstrase o asemenea bărbăţie în familia ei, în afară de mica scînteie inutilă care ardea în propriu-i piept. Ea însăşi, nu era chiar dornică în acel moment să aibă ca musafiră pe însăşi urmaşa acelor normanzi, o contesă vanitoasă cu nume franţuzit, care considera că făcea o mare onoare moşiei de la Ullathorne intrînd pe porţile ei ? Nu se aştepta oare ca un Honorable John, fiul unui conte de Courcy, să călărească la o întrecere de tragere la ţintă în campania saxonilor liberi ? Şi de ce s-ar aştepta ca tocmai fratele ei să facă lucrurile pe care musafirii lui refuzau să le facă ?

O idee nedeslușită îi trecu prin minte, făcînd-o să se teamă că planurile ei erau irealizabile. Poate că era necesar ca rasele sortite să trăiască pe acelaşi pămînt să cedeze unele altora, şi să-şi adapteze ţelurile de la unele la altele Poate că era imposibil ca după mai bine de cinci secole de convieţuire, normanzii să rămînă normanzi, şi saxonii saxoni. Poate că, pînă în cele din urmă, vecinii ei erau mai înţelepţi decît ea. Asemenea idei mai încolţeau din cînd în cînd în mintea domnişoarei Thorne şi o cam întristau. Dar nu-i trecuse niciodată prin minte că jocul ei preferat nu era decît o copie modernă a unui amuzament de cavaler normand, o adaptare a turnirului nobiliar la gusturile şi obiceiurile ţăranilor liberi saxoni. Ea ignora aceste lucruri şi ar fi fost o cruzime să i le spui.

Cînd domnul Thorne îi văzu lacrimile din ochi, se căi pentru cuvintele sale dispreţuitoare. Şi el privea ca pe o lege severă faptul că orice capriciu al surorii sale trebuia respectat. Nu era poate la fel de consecvent cît era ea în respectarea legii care îl privea pe el. Dar intenţiile lui erau la fel de bune, şi simţea o mare mîhnire de cîte ori îşi dădea seama că uitase de aceste legi.

— Draga mea Monica, începu el, te rog să mă ierţi ; nici nu mă gîndesc să vorbesc de rău jocul. Atunci cînd

l-am numit o hodorogeală, voiam doar să spun că nu e pentru un om de vîrsta mea. Ştiu că uiţi mereu că nu mai sînt tînăr.

— Sînt foarte sigură că nu eşti bătrîn, Wilfred, răspunse ea, acceptîndu-i scuzele şi zîmbindu-i, cu lacrimi încă pe obraz.

— Dacă aş fi avut douăzeci şi cinci sau treizeci de ani, continuă el, nimic nu mi-ar fi plăcut mai mult decît să călăresc spre ţintă toată ziua.

— Dar nu eşti prea bătrîn ca să vînezi sau ca să tragi cu puşca, replică ea. Dacă poţi sări peste un şanţ şi peste un gard viu, sînt sigură că ai putea lovi şi ţinta.

— Dar atunci cînd sar peste gardul viu, draga mea — şi nu o fac foarte des — nu mă urmăreşte nici un sac cu făină. Gîndeşte-te cum aş arăta conducînd-o pe contesă la micul dejun cu toată ceafa acoperită cu făină ?

Domnişoara Thorne nu mai spuse nimic. Nu-i plăcea aluzia la contesă. Nu putea fi mulţumită cu gîndul că în jocurile de la Ullathorne ar trebui să se amestece preocuparea pentru persoana unei lady de Courcy. Dar îşi dădu seama că era inutil să meargă mai departe. I se făcu domnului Thorne hatîrul de a fi scutit de întrecerea la ţintă şi domnişoara Thorne hotărî s-o încredinţeze unui tînăr cavaler de-al ei, un mare favorit care, aşa cum declara ea adesea, era un adevărat model pentru tinerii acestor vremuri şi un excelent exemplu de ţăran liber englez.

Acesta era fiul cel mai vîrstnic al fermierului Greenacre care, ca să fim sinceri, fusese o unitate de măsură pentru domnişoara Thorne încă din primii săi ani. Cînd era un băieţandru, nu pierdea niciodată ocazia de a obţine de la ea mere, bani de buzunar şi iertare pentru numeroasele sale încălcări ale proprietăţii ei ; iar acum, în prima sa tinereţe, obţinea privilegii şi imunităţi la fel de valoroase. I se îngăduiau o zi sau două de vînat, în septembrie ; dresa caii stăpînului ; obţinea lăstari de pomi din livadă şi răsaduri de flori din grădină ; avea în mîinile sale tot pescuitul din pîrîu. Promisese că va veni călare pe o gloabă de-a tatălui său şi că va deschide întrecerea la ţintă. Ceilalţi vor imita ce va face tînărul Greenacre. Tinerii Lookaloft s-ar putea să stea deoparte, dar restul tineretului din Ullathorne se va avînta cu siguranţă dacă

Harry Greenacre le deschide drumul. Așa încît domnișoara Thorne se hotărî să se descurce fără nobilii John și George și să se încreadă, la fel cum făcuseră strămoșii ei, în forța și agilitatea vlăstarelor autohtone din Ullathorne.

Cam pe la nouă, clasele de jos începură să se strîngă pe pajiște și în parc, sub supravegherea domnului Plomacy, a grădinarului șef și a grăjdarului șef, care îi juraseră credință ca ajutoare, și care urmau să-l sprijine în menținerea ordinei și în buna desfășurare a întrecerii. Mulți dintre locuitorii mai tineri din împrejurimi, gîndindu-se că niciodată nu te saturi de ceva plăcut, veniseră foarte devreme, și drumul dintre casă și biserică fusese înțesat cu lume, cu mult timp înainte de a se deschide porțile.

Și atunci se mai ivi o dificultate, de dimensiuni uriașe, o dificultate pe care domnul Plomacy o prevăzuse într-adevăr și pentru care era oarecum pregătit. Unii dintre cei care doreau să aibă parte de ospitalitatea domnișoarei Thorne nu fuseseră atît de scrupuloși cît s-ar fi cuvenit în legătură cu ceremonia preliminară a unei invitații. Își închipuiseră, fără îndoială, că fuseseră omiși dintr-o eroare ; și, în loc să se înfurie, așa cum ar fi făcut-o superiorii lor, au trecut cu multă înțelegere peste această scăpare și dovediră aceasta prezentîndu-se la porți îmbrăcați în haine de duminică.

Domnul Plomacy, însă, știa prea bine cine era binevenit și cine nu. Unora le acordă dreptul de intrare, deși erau neinvitați.

— Nu fi prea scrupulos, Plomacy — îi spuse stăpîna lui —, mai ales cu copiii. Dacă locuiesc undeva prin apropiere, lasă-i să intre.

Acționînd pe baza acestei indicații, domnul Plomacy lăsă într-adevăr să intre mulți puști nerăbdători, și cîteva fete îngrijit îmbrăcate, împreună cu iubiții lor veniți de prin alte sate. Dar cu locuitorii orașului a fost neînduplecat. Mulți ucenici din Barchester și-au făcut apariția și au susținut cu rugăminți demne de milă că lucraseră toată săptămîna, făcînd șei și cizme întru folosința domeniului Ullathorne, amestecînd doctorii pentru cai sau tăind carne pentru bucătărie. Nu dădea ascultare nici unei asemenea rugăminți. Domnul Plomacy nu voia să știe nimic despre

ucenici de la oraş ; el trebuia să permită intrarea ţăranilor şi bucătarilor de pe moşii, domnişoara Thorne nu avea să permită intrarea întregului Barchester ; şi aşa mai departe.

Cu toate acestea, înainte de a fi trecut jumătatea zilei, toate precauţiile se dovediră a fi inutile. Aproape oricine a crezut de cuviinţă să vină îşi croia drum pînă în parc, şi grija paznicilor se mutase spre mesele unde fusese întins banchetul. Pînă şi aici existau mulţi pretendenţi neîndreptăţiţi la un loc, de care era imposibil să scapi fără o agitaţie incomparabilă mai mare decît merita locul sau mîncarea.

Capitolul XXXVI

DISTRACŢII LA ULLATHORNE — ACTUL I

OSTENEALA PE CARE ŞI-O DA lumea civilizată de a ţine casă deschisă — aşa cum se numeşte în general această ocupaţie, fără a se acorda prea multă importanţă adevărului — este atît de mare, încît nu poate fi decît un motiv de nedumerire, cum de le place oamenilor atît de mult să o încerce ? E greu de stabilit care-i răsplata. Dacă cei care dau petreceri atît de îndelung pregătite şi trudesc din greu şi se agită, cu vaga speranţă de a da nişte petreceri nemaipomenite, s-ar distra cu adevărat la petrecerile date de alţii, lucrul ar fi de înţeles. Un simţ al justiţiei i-ar conduce pe oameni să se supună, în numele altora, acestor chinuri cărora li s-au supus şi alţii în numele lor. Însă cu toţii afirmă că a te duce în vizită e o plictiseală la fel de mare ca a primi vizite ; şi dacă te uiţi la ei cînd sînt în vizită, nu poţi decît să-i crezi.

Să-ţi distrezi oaspeţii ! Cine va avea destulă siguranţă de sine, cine va simţi destulă încredere în puterile sale ca să îndrăznească a se mîndri că e în stare să-şi distreze oaspeţii ? Un clovn poate uneori să-i distreze şi, uneori, o dansatoare cu fustiţă scurtă şi cu picioare plinuţe şi rozalii ; din cînd în cînd, poate, vreun cîntăreţ. Dar în afara acestora, succesul în arta de a-ţi distra oaspeţii nu e obţinut prea des. Tineri şi tinere care se leagă perechi-perechi, ca păsărelele primăvara, pentru că aşa o vrea natura, aceştia, da ! se distrează cu multă simplitate. Puţini sînt alţii care mai încearcă să o facă.

Atunci cînd doamnele îşi deschid casa, recunoscînd cu modestie, aşa cum se poate presupune, propria lor nepricepere în această artă, se bizuie în primul rînd pe efectul lumînărilor de ceară şi al tapiţeriei. Domnii par să se bizuie pe efectul jiletcii lor albe. Acestora li se adaugă, spre încîntarea persoanelor mai senzuale, şampanie şi cîteva bunătăţi de la masă, cărora moda le mai permite a se numi comestibile. Pînă şi în această privinţă, lumea se deteriorează.

Toate supele bune sînt acum tabù ; şi în casele prietenilor noştri, mici avocaţi, medici, funcţionari de stat şi alţii asemenea (pentru că nu putem să trăim mereu ca nişte nobili, înconjuraţi de un paradis de servitori în livrea), primim un cartof rece ca un fel de apoteoză a feliei de carne de oaie. Vai, unde sînt vremurile fericite cînd puteai să-i spui vecinului : „Jones, să-ţi dau nişte piuré de napi ? Pot să te deranjez pentru un pic de varză ?“ Şi apoi, ce plăcere să bei vin cu doamna Jones sau cu domnişoara Smith ; cu toţi acei Jones şi Smith ! Obiceiurile zilei de azi sînt desigur mult mai economicoase.

Domnişoara Thorne încercă însă cu îndrăzneală să părăsească drumul modern şi bătătorit şi făcu un efort pozitiv de a-şi distra cu adevărat musafirii. Însă nu reuşi, vai, decît să obţină un succes moderat. Ceilalţi îşi aveau drumul lor şi nu voiau să meargă pe drumul ei. Le-a cîntat din flaut, dar ei n-au vrut să danseze. Le-a oferit cozonac bun şi onest de casă, făcut cu stafide şi făină şi ouă şi dulciuri ; dar ei s-au hrănit cu pişcoturi de duzină din magazinul cofetarului din Barchester, din tărîţe şi clei şi zahăr contrafăcut. Sărmană domnişoară Thorne ! Nu eşti primul suflet cinstit care s-a străduit în van să-ţi

amintească gloria zilelor fericite, apuse pentru totdeauna ! Dacă moda îi sugerează unei lady de Courcy că atunci cînd e invitată la un *déjeuner*, la ora douăsprezece, ar trebui să vină la trei, oricît de elocvent ai fi, nu o s-o înveţi tu care sînt avantajele unei înţelegeri mai puţin aproximative a punctualităţii.

Ea se gîndise cu plăcere că atunci cînd îşi cheamă prietenii la douăsprezece şi-i imploră să o creadă pe cuvînt că prin asta înţelesese douăsprezece, va reuşi să-i vadă aşezaţi comod în corturile lor la ora două. Femeie vanitoasă — sau mai degrabă femeie ignorantă — ignorantă în privinţa progreselor civilizaţiei cărora lumea le fusese martoră, în timp ce dînsa îmbătrînea ! La douăsprezece se trezi singură, îmbrăcată în toată strălucirea celui mai nou dintre multele ei veşminte ; dar cu pantofi solizi, cu o bonetă modestă pe cap şi cu un şal călduros şi bogat pe umeri. Scrută interiorul cortului, merse pînă la şanţ şi fu satisfăcută că măcar copiii se distrau ; schimbă o vorbă cu doamna Greenacre peste şanţ, aruncă o privire asupra instalaţiei de tragere la ţintă. Trei sau patru fermieri tineri răsuceau instalaţia de jur împrejur şi împungeau sacul cu făină într-o manieră la care nu se gîndise, în nici un caz, inventatorul jocului ; nu se vedea însă nici un sportiv călare. Domnişoara Thorne îşi privi ceasul. Era doar douăsprezece şi un sfert, şi rămăsese stabilit ca Harry Greenacre să nu înceapă pînă la şi jumătate.

Domnişoara Thorne s-a întors în salonul ei ceva mai repede decît îi stătea în obicei, temîndu-se că s-ar putea să vină contesa şi să nu găsească pe nimeni care să o întîmpine. Nu era nevoie să se grăbească, pentru că nu era nimeni acolo. La douăsprezece şi jumătate a aruncat o privire în bucătărie ; şi la unu fără un sfert i s-a alăturat fratele ei ; şi tocmai atunci a avut loc prima intrare mondenă. A fost anunţată doamna Clantantram.

Nu era nevoie, într-adevăr, să fie anunţată ; asta, fiindcă glasul bunei femei se auzea de cînd păşea prin curte, spre casă, certîndu-l pe nefericitul surugiu care o adusese de la Barchester. În acel moment, domnişoara Thorne nu a putut să fie decît recunoscătoare că ceilalţi musafiri ai ei erau mai mondeni, scăpînd astfel de indignarea doamnei Clantantram.

— A, domnişoară Thorne, ia priveşte ! răbufni ea, imediat ce se găsi în salon ; ia priveşte la *roquelaurul*[1] meu ! S-a făcut praf de-a binelea. Nici nu l-aş fi pus pe mine, dacă n-aş fi ştiut că vrei să facem o impresie măreaţă astăzi ; şi totuşi, aveam eu presentimentele mele... Of, Doamne !... Of, Doamne !... A costat douăzeci şi cinci de şilingi yardul !

Caii poştalionului de Barchester îşi dăduseră într-un mod nefericit în petic, tocmai cînd doamna Clantantram cobora din trăsură şi erau cît pe ce să o arunce sub roţi !

Doamna Clantantram aparţine altor vremuri şi de aceea, deşi puţine erau lucrurile care puteau vorbi în favoarea ei, domnişoarei Thorne îi era dragă într-o oarecare măsură. Trimise roquelaurul la curăţat şi îi împrumută din propria ei garderobă unul dintre şalurile cele mai bune.

A sosit apoi domnul Arabin, care a fost pus imediat la curent cu nenorocirea doamnei Clantantram şi cu hotărîrea ei fermă de a nu plăti nici stăpînului poştalionului, nici surugiului ; deşi, aşa cum remarcă ea, intenţiona să ajungă mai întîi acasă şi apoi să se decidă asupra problemei. Apoi s-a auzit mult foşnet într-un holişor care devenise garderobă pentru doamne ; uşa se deschise larg, şi servitorul le anunţă, nu cu glasul său cel mai sigur, pe doamna Lookaloft şi pe domnul Augustus Lookaloft.

Sărmanul om ! Ne referim la valet. El ştia mai bine ca oricine că doamna Lookaloft nu avea ce căuta acolo, că nu era aşteptată şi că nu va fi binevenită acolo. Dar nu avea curajul să-i spună unei doamne solide, cu o rochie decoltată, mîneci scurte şi atlas de opt şilingi yardul, că greşise cortul ; nu îndrăznise să le sugereze tinerelor domnişoare cu balerini albi şi mănuşi lungi, că li se rezervase un loc pe păşune. Şi astfel, doamna Lookaloft îşi impuse punctul de vedere pînă la capăt, trecu de gărzi şi-şi croi drum în citadelă. Că va avea parte aici de momente neplăcute, de asta îşi dăduse seama dinainte. Dar nimic nu-i putea lua acum dreptul de a se mîndri că îşi petrecuse timpul în grădină cu stăpînul şi cu domnişoara Thorne, cu o contesă, un episcop şi cu nobilimea ţinutului, în timp ce doamna Greenacre şi alţii de teapa ei se plim-

[1] Pelerină lungă pînă la genunchi, prinsă în faţă cu nasturi, care se purta mai ales la sfîrşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea (n. t.).

bau prin parc cu plugarii. Era un punct important cîștigat de doamna Lookaloft și e normal să ne așteptăm ca de acum încolo, în corespondența lor, negustorii din Barchester să i se adreseze soțului ei, cu o pană sigură, cu titlul de T. Lookaloft, *Esq.* [1].

Curajul doamnei Lookaloft o ajuta să treacă prin toate, și iat-o pășind triumfătoare prin salonul de la Ullathorne ; dar copiii ei se simțiră oarecum stînjeniți de primirea care li s-a făcut. Domnișoara Thorne nu avea sufletul să-și insulte propriii musafiri ; dar nici nu avea chef să suporte un asemenea afront.

— A, doamna Lookaloft, dumneata erai ! începu ea. Și fiicele și fiul dumitale ? Ei, ne pare bine să vă vedem. Dar îmi pare rău că ați venit în rochii atît de decoltate, pentru că mergem cu toți afară. Am putea să vă împrumutăm ceva ?

— A, nu, Doamne ferește ! Mulțumesc, domnișoară Thorne, răspunse mama ; fetele și cu mine sîntem obișnuite să purtăm rochii decoltate afară.

— Chiar așa ? se miră domnișoara Thorne înfiorîndu-se.

Dar doamna Lookaloft nu observă fiorul.

— Și unde-i Lookaloft ? întrebă stăpînul casei, venind să o primească pe soția arendașului său. Oricare ar fi fost defectele familiei, el nu putea să nu-și amintească de faptul că arenda era mereu plătită la timp ; și de aceea nu voia să îi trateze cu răceală.

— Ce mai durere de cap, domnule Thorne ! răspunse doamna Lookaloft. De fapt, nici nu putea să se miște, pentru că, puteți fi sigur că n-ar fi lipsit într-o zi ca asta...

— Vai de mine ! exclamă domnișoara Thorne. Dacă e așa de bolnav, sînt sigură că ai fi vrut să fii alături de el...

— Ba, deloc ! răspunse doamna Lookaloft. Ba, deloc, domnișoară Thorne. E doar de la bilă. Știți, cînd e așa... nu-i place să aibă pe cineva p-alăturea.

În realitate, domnul Lookaloft, avînd ori mai mult bun-simț, ori mai puțin curaj decît nevasta lui, nu găsise de cuviință să dea năvală în salonul domnișoarei Thorne ; și, cum nu-i prea dădea mîna să stea printre plebei cînd soția sa se afla printre patricieni, se gîndise că e cel mai nimerit să rămînă la Rosebank.

---

[1] Prescurtare de la *esquire* ; în adresele scrisorilor = domnei sale, stimatului (n.t.).

Doamna Lookaloft se trezi în curînd pe o canapea, iar domnişoarele Lookaloft pe două scaune, în timp ce tînărul Augustus stătea în picioare, lîngă uşă ; şi aici au rămas pînă cînd, la vremea potrivită, au fost aşezaţi toţi patru împreună la capătul mesei din sufragerie.

Apoi sosi familia Grantly ; arhidiaconul şi doamna Grantly şi cele două fete, şi doctorul Gwynne şi domnul Harding ; şi, aşa cum a vrut soarta potrivnică, au fost urmaţi îndeaproape de trăsura doctorului Stanhope. Cînd Eleanor a privit pe geamul trăsurii şi şi-a văzut cumnatul ajutîndu-le pe doamne să coboare, se lăsă repede în spatele trăsurii, îngrozindu-se că va fi descoperită. Avusese parte de un drum îngrozitor. Politeţea domnului Slope fusese mai slinoasă decît era de obicei ; şi acum, deşi nu spusese de fapt nimic deosebit, îi încolţi pentru prima oară în minte bănuiala că poate avea de gînd să o curteze. Era oare adevărat că se purtase în aşa fel încît să justifice convingerile lumii că i-ar plăcea acest om ? Pînă la urmă, ar fi posibil ca arhidiaconul şi domnul Arabin să aibă dreptate, şi ca ea să fi greşit ? Şi Charlotte Stanhope îl observase pe domnul Stanhope şi ajunsese la concluzia că se cuvenea ca fratele ei să nu mai piardă nici un moment, dacă avea de gînd să o cîştige pe văduvă. Aproape că regretă că nu se gîndise la Bertie să ajungă la Ullathorne înaintea lor.

Doctorul Grantly nu a văzut-o pe cumnata sa în compania domnului Slope, dar domnul Arabin a văzut-o. Tocmai ieşise cu domnul Thorne la uşă, pentru a-i ura bunvenit doamnei Grantly, şi a rămas în curte pînă cînd a trecut tot grupul. Eleanor a întîrziat în trăsură cît a putut, dar era cea mai aproape de uşă. Şi, atunci cînd domnul Slope, după ce coborîse, i-a oferit mîna, ea n-a mai avut de ales şi a trebuit s-o accepte. Domnul Arabin stătea lîngă uşa deschisă — în timp ce doamna Grantly dădea mîna cu cineva dinăuntru — şi a văzut coborînd din trăsură un cleric, pe care-l intui imediat a fi domnul Slope, şi apoi l-a văzut pe acest cleric dîndu-i mîna doamnei Bold. După ce văzuse acestea, domnul Arabin, cu inima întristată, a urmat-o pe doamna Grantly în casă.

Eleanor a fost însă scutită de orice altă umilinţă imediată pentru că doctorul Stanhope i-a oferit braţul, pentru a străbate curtea, iar domnul Slope a fost nevoit să-şi ofere atenţiile Charlottei.

Abia intraseră în casă şi, de aici în grădină, cînd — cu un huruit puternic, cu un zgomot pe care numai marii oameni au dreptul să-l facă la trecerea lor prin lume — sosi trăsura familiei Proudie. A fost limpede de îndată că la uşă nu se afla un musafir obişnuit. Servitoarii şi-au şoptit, unii altora, că a sosit episcopul şi, în curînd cuvîntul s-a răspîndit în mulţimea de gură-cască, de grăjdari străini şi de vizitii adunaţi acolo. S-a format un alai uriaş, dornic să-l vadă pe episcop şi pe doamna lui intrînd în curte, şi bunul prelat a fost mulţumit să observe că biserica se bucura de atîta respect în parohia St. Ewold.

Apoi, musafirii au început să vină, tot mai des şi grădina a început să se aglomereze şi casa s-a umplut. Vocile zumzăiau, mătasea foşnea atingînd mătasea, şi muslina se şifona înghesuită în muslină. Domnişoara Thorne era mai fericită decît fusese înainte şi se gîndi iarăşi la întrecerile ei. Ţinte şi arcuri cu săgeţi erau pregătite la capătul îndepărtat al grădinii. Aici grădina cobora ca-ntr-un amfiteatru larg, pe păşune, şi lăsa destul loc pentru întrecerile iubitorilor de tir cu arcul. Domnişoara Thorne a strîns cîteva fiice ale Dianei care ştiau să întindă coarda unui arc şi le-a condus solemn spre ţinte. Erau acolo şi fetele Grantly, şi fetele Proudie şi fetele Chadwick şi cele două fiice ale parohului cel voinic şi domnişoara Knowle ; şi, cu ele au mers Frederick şi Augustus Chadwick şi tînărul Knowle de la moşia Knowle, şi Frank Foster de la Elms, şi domnul Vellem Deeds, chipeşul avocat de pe High Street, şi reverendul Green, şi reverendul Brown şi reverendul White [1], care urmau cu toţi, de parcă erau legaţi printr-un nesfîrşit fir al datinei, paşii celor trei domnişoare Proudie.

— Aţi luat vreodată parte la *quintain* [2], domnule Foster ? întrebă domnişoara Thorne, păşind pe gazon în fruntea grupului.

— *Quintain* ? !... se miră tînărul Foster care, deşi se considera un mare expert în cai, nu cunoştea cuvîntul. E un fel de obstacol, domnişoară Thorne ?

Domnişoara Thorne a trebuit să explice nobilul joc despre care vorbea, şi Frank Foster a trebuit să recunoască faptul că nu luase niciodată parte la vreun *quintain*.

---

[1] Green, brown, white (engl.) = verde, maro, alb (n. t.)

[2] Numele întrecerii în care ţinta se loveşte cu o prăjină, din galopul calului (n. t.)

— N-aţi vrea să veniţi să vedeţi ? întrebă domnişoara Thorne. Dacă aţi vrea... O să rămînă destul aici, chiar dacă plecaţi dumneavoastră.

— Păi, nu mă deranjează, răspunse Frank. Presupun că pot veni şi doamnele...

— A, da ! încuviinţă domnişoara Thorne ; cele cărora le place. Nu mă îndoiesc că vor veni să vă vadă faptele strălucite, dacă veţi călări, domnule Foster.

Domnul Foster privi în jos, spre o pereche de pantaloni fără de cusur, care abia cu o zi înainte sosiseră de la Londra. Erau exact ce trebuia, sau măcar aşa credea el, pentru un picnic sau o serbare cîmpenească ; dar nu erau potriviţi pentru călărie. Nici nu se simţea mai încurajat decît fusese domnul Thorne de ideea de a fi lovit din spate de sacul cu făină pe care i-l descrisese atît de plastic domnişoara Thorne.

— Ei, ştiu şi eu ce să zic, domnişoară Thorne ? bîigui el ; mă tem că nu sînt prea pregătit...

Domnişoara Thorne oftă, dar nu mai adăugă nimic. Îi lăsă pe iubitorii de tir cu arcurile şi săgeţile lor şi se întoarse spre casă. Trecînd însă pe lîngă intrarea în parc, se gîndi că ar putea, oricum, să-i încurajeze pe ţărani cu prezenţa ei, dacă nu-şi putea convinge musafirii, mai moderni, să li se alăture în întrecerile lor bărbăteşti. Se îndreptă deci către jocul cu ţinta.

Aici îl găsi, spre marea ei bucurie, pe Harry Greenacre călare, cu prăjina în mînă şi cu o groază de prieteni adunaţi în jurul său, încurajîndu-l să pornească la asalt. Ea se aşeză la o mică depărtare şi-i făcu semn, dînd aprobator din cap.

— Să încep, dom'şoară ? întrebă Harry, strîngînd cu stîngăcie prăjina în pumn, în timp ce calul juca nervos sub el, neobişnuit cu un călăreţ purtînd o asemenea armă.

— Da, da ! îl încurajă domnişoara Thorne, stînd triumfătoare, ca o regină a frumuseţii, pe un ciubăr întors cu fundul în sus, adus aici, de cine ştie ce întîmplare, din curtea fermei.

— Să-i dăm drumul, atunci ! se hotărî Harry, întorcîndu-şi calul ca să-şi ia avînt într-un galop sănătos.

Stîlpul cu ţinta era chiar în faţa lui, şi scîndura pătrată pe care trebuia să o încline îi cam stătea în drum. Dacă o lovea drept în mijloc şi păstra constant ritmul alergării, scăpa de sacul cu făină care, suspendat de celălalt capăt al

barei transversale, s-ar răsturna cînd va fi lovită ţinta. Instalaţia era astfel calculată, încît orice schimbare a ritmului ar face ca sacul să i se deşerte pe grumaz şi pe spate, punîndu-i astfel pe haine semnul stîngăciei, spre marele amuzament al spectatorilor.

Harry Greenacre nu se temea defel să fie presărat cu făină, dacă asta îi cerea slujba stăpînei sale, aşa încît dădu vitejeşte pinteni calului, după ce prinsese cît putuse mai bine în mînă lancea lungă şi grea. Dar priceperea lui cam lăsa de dorit, iar armele nu-i erau dintre cele mai bune, aşa încît lovi cu prăjina, fără să vrea, calul, sub ureche, cînd se năpusti voinicește la atac. Animalul tresări şi o luă la galop foarte departe de ţintă. Harry era obişnuit să stăpînească un cal, dar nu atunci cînd ţinea în mînă un băţ de patru metri ; îşi lăsă mîna dreaptă spre frîu şi astfel capătul lăncii atinse pămîntul şi se prinse între picioarele calului. Se prăvăliră şi călăreţ, şi cal, şi sac cu făină. Tînărul Greenacre a fost aruncat la vreo doi metri peste capul calului ; sărmana domnişoară Thorne lunecă, pe jumătate leşinată, de pe ciubăr.

— Aoleu, a murit ! strigă o femeie care se afla lîngă Harry, cînd acesta căzu bufnind la pămînt.

— Dumnezeu să-l ierte ! Biata maică-sa, biata maică-sa ! se căina alta.

— Ei, dracu' să le ia de jocuri primejdioase, oricare ar fi ele ! strigă o babă.

— Oameni buni, şi-a rupt gîtul ! să vedeţi că şi-a rupt gîtul ! ţipa o a patra.

Săraca domnişoară Thorne ! Auzea toate astea şi totuşi nu leşină. Îşi croi drum prin mulţime, aproape moartă de frică. „Vai maică-sa, biata maică-sa ! Cum va putea vreodată să mi-o ierte ?". Tensiunea era insuportabilă. A ajuns cu greu în locul unde zăcea săracul băieţandru, pentru că trei sau patru bărbaţi se strînseseră în jurul calului, care abia-abia se ridicase ; dar, în sfîrşit, se trezi lîngă tînărul ţăran.

— Are vreun semn ? Pentru Dumnezeu, spuneţi-mi ! se vede vreun semn la genunchi ? întrebă Harry, ridicîndu-se încet, frecîndu-şi umărul stîng cu mîna dreaptă, şi gîndindu-se doar la picioarele calului.

Domnişoara Thorne îşi dădu repede seama că nu-şi rupsese nici gîtul, nici vreun os şi nici nu se lovise prea

tare. Dar începînd din acel moment, nu mai îndemnă niciodată pe nimeni să călărească la un *quintain*.

Eleanor s-a despărţit cît a putut de iute de doctorul Stanhope şi a pornit în căutarea tatălui ei ; l-a găsit în grădină, în compania domnului Arabin. Nu îi părea rău că îi găsea împreună. Voia să liniştească măcar gîndurile tatălui ei, tulburate de zvonurile răspîndite în legătură cu ea ; ar fi fost tare mulţumită dacă l-ar fi putut convinge de adevăr şi pe domnul Arabin. Venind din spatele tatălui ei, îl luă de braţ, apoi îi întinse mîna şi parohului de la St. Ewold.

— Şi tu cum ai venit ? întrebă domnul Harding, după ce schimbaseră obişnuitele salutări.

— M-a adus familia Stanhope, răspunse ea ; trăsura a trebuit să vină de două ori pînă aici şi s-a întors acum după Signora.

În timp ce vorbea, a surprins privirea tăioasă a domnului Arabin îndreptată asupra ei. A înţeles imediat de ce e învinuită. I se spunea cît se poate de limpede : „Da, ai venit cu familia Stanhope, dar ai făcut asta doar ca să fii în tovărăşia domnului Slope !".

— Grupul nostru — continuă ea, adresîndu-se tatălui său — era format din doctorul Stanhope, Charlotte, eu şi domnul Slope.

Cînd pomeni ultimul nume, simţi cum tresare uşor braţul tatălui ei. În aceeaşi clipă, domnul Arabin se întoarse şi, ducîndu-şi mîinile la spate, plecă încet pe una din potecile grădinii.

— Papă, mai spuse ea, mi-a fost imposibil să nu vin în aceeaşi trăsură cu domnul Slope ; mi-a fost cu totul imposibil. Le promisesem să vin cu ei înainte de a-mi fi trecut prin minte că ar veni şi el, şi după aceea nu mă mai puteam eschiva : ar fi trebuit să le dau explicaţii şi să provoc tot felul de discuţii. Ştii că nu erai acasă şi nu aveam ce să fac, cum să evit...

Rosti toate acestea atît de repede, încît pînă să-şi fi terminat fraza, îşi pierduse cu totul respiraţia.

— Nu ştiu de ce ar fi trebuit să vrei s-o eviţi, draga mea.

— Ba da, papă, ştii, trebuie să ştii. Ştii tot ce s-a spus pe seama mea la Plumstead. Sînt sigură că ştii. Ştii ce a spus arhidiaconul. Cît de nedrept a fost ; la fel şi domnul Arabin. E un om îngrozitor, un om îngrozitor şi odios, dar...

— Cine e un om odios, draga mea ? Domnul Arabin ?

— Nu el, domnul Slope ! Ştii că despre el vreau să spun, despre domnul Slope. E omul cel mai odios pe care l-am întîlnit în viaţa mea şi, din nefericire, am venit în aceeaşi trăsură cu el. Dar cum puteam s-o evit ?

O piatră grea începu să se ridice de pe inima domnului Harding. Deci, la urma urmei, arhidiaconul cu toată înţelepciunea lui, şi doamna Grantly cu toată intuiţia ei, şi domnul Arabin cu toată inteligenţa lui, toţi greşiseră. Copilul său, Eleanor a lui, fiica de care era atît de mîndru, nu va deveni soţia unui domn Slope. Fusese gata să-şi dea binecuvîntarea acestei căsătorii, atît de sigur era de ea ; şi acum aflase că Eleanor îl detesta, la fel de mult ca tot restul familiei, pe acest individ despre care i s-a imputat că i-ar fi, pur şi simplu, iubit. Domnul Harding nu era însă un om de lume într-o asemenea măsură încît să ascundă o gafă. Nu ştia să se prefacă deloc că n-ar fi avut niciodată nici o suspiciune ; nu putea să ascundă că a fost de acord cu concluzia arhidiaconului. Era foarte surprins şi peste măsură de mulţumit, şi nu putea să nu-şi dea în vileag sentimentele.

— Fetiţa mea dragă ! murmură el ; sînt atît de încîntat, atît de fericit ! Copilul meu, mi-ai luat o piatră de pe inimă !

— Bine, papá !... Desigur, tu nu ai crezut... nu se poate să fi crezut...

— Nu ştiam ce să cred, draga mea. Arhidiaconul mi-a spus că...

— Arhidiaconul ! exclamă Eleanor, şi obrajii i se aprinseră de mînie. S-ar putea crede că un om ca arhidiaconul ar face mai bine să se ocupe de altceva, decît să o pone-grească pe cumnata lui şi să strecoare motive de neînţelegere între tată şi fiica lui !

— N-a vrut aşa ceva, Eleanor.

— Atunci, ce a vrut ? De ce s-a amestecat în treburile mele şi de ce ţi-a împuiat capul cu minciuni ?

— Nu te mai gîndi la asta, fata mea ; nu te mai gîndi la astea. De-acum o să avem şi noi mai multă minte.

— O, papá ! Cum ai putut şi tu să gîndeşti aşa ? Să mă bănuieşti tu pe mine !...

— Nu ştiu ce înţelegi tu prin bănuială, Eleanor. Nu ar fi nimic ruşinos, să ştii ; nu-i nimic rău într-o asemenea

căsătorie. Nimic care să fi justificat amestecul oricui, chiar şi al tatălui tău...

Şi domnul Harding ar fi continuat să susţină în apărarea sa că domnul Slope era, la urma urmei, un om destul de bun şi că ar fi putut să fie foarte potrivit ca al doilea soţ al unei tinere văduve, dacă Eleanor nu l-ar fi întrerupt cu o energie de-a dreptul copleşitoare.

— Ba ar fi ruşinos ! răbufni ea ; ar fi rău, ar fi îngrozitor ! Dacă aş ajunge în asemenea hal, încît să fac un lucru atît de oribil, nu aş mai avea dreptul să-mi vorbească cineva. Pfui !... şi se cutremură la gîndul torţei de nuntă pe care unii fuseseră gata să o aprindă în numele ei. Nu mă mir de doctorul Grantly ; nu mă mir de Susan ; dar, vai, papă, mă mir de tine ! Cum ai putut, cum ai putut să crezi ?

Sărmana Eleanor, cînd s-a gîndit la nedreptatea pe care o făcuse tatăl ei, nu a mai putut să-şi stăpînească lacrimile şi şi-a acoperit faţa cu batista. Nu era locul unde să dea glas mîhnirii. Se plimbau printre tufe şi în jur erau mulţi oameni.

Sărmanul domn Harding a bîlbîit o scuză stîngace, iar Eleanor şi-a stăpînit cu greu lacrimile şi şi-a pus batista la loc, în buzunar. Nu i s-a părut peste putinţă să-şi ierte tatăl, nici nu putea să refuze să-i împărtăşească veselia pe care el o recăpătase după ce-i ascultase mărturisirile. Ce piatră i se luă de pe inimă, cînd ştia că nu i se va cere să-l accepte ca ginere pe domnul Slope ! Era o mare uşurare să afle că sentimentele fiicei sale erau la unison cu ale lui, aşa cum fuseseră întotdeauna. Fusese atît de nefericit în ultimele şase săptămîni din cauza acestui infam domn Slope ! Era atît de indiferent că pierduse direcţia azilului şi atît de recunoscător că îşi recîştigase fiica, încît oricît de întemeiată era furia lui Eleanor, ea nu mai avea puterea să mai fie supărată pe el.

— Dragă papă, spuse ţinîndu-l strîns de braţ, să nu mă mai bănuieşti niciodată : promite-mi că nu o să mă mai bănuieşti. Orice aş face, poţi să fii sigur că am să-ţi spun întîi ţie ; poţi să fii sigur că o să mă sfătuiesc cu tine.

Şi domnul Harding a promis, şi-a recunoscut greşeala şi a mai promis încă o dată. Şi astfel, în timp ce el promitea să se îndrepte şi ea îi dădea iertarea, se întoarseră spre uşile de sticlă ale salonului.

Şi ce voia Eleanor să spună cînd declarase că *orice ar face*, i-ar spune mai întîi tatălui ei ? Ce avea de gînd să facă ?

Astfel se termină actul întîi al melodramei pe care Eleanor a trebuit să o joace în această zi la Ullathorne.

Capitolul XXXVII

SIGNORA NERONI, CONTESA DE COURCY ŞI DOAMNA PROUDIE SE ÎNTÎLNESC LA ULLATHORNE

ÎNTRE TIMP, SOSEAU ALŢI OASPEŢI. Tocmai cînd Eleanor a ajuns în salon, era adusă Signora cu obişnuitul alai. Fusese coborîtă din trăsură în sufragerie şi aşezată acolo pe o canapea şi era acum transportată în cealaltă cameră, cu ajutorul reunit al fratelui şi al surorii ei, al domnului Arabin şi a doi servitori în livrea. Era în plină strălucire şi pe chip i se citea o fericire atît de patetică, atîta durere şi graţie, era atît de frumoasă, de vrednică de milă şi atît de fermecătoare, încît nu puteai să nu te bucuri că se află acolo.

Domnişoara Thorne îi ură bun-venit. Signora era de fapt un fel de leu, deşi domnişoarei Thorne nu-i curgea prin vine nici un strop de sînge de Leo-Hunter [1], îi plăcea să fie înconjurată de oameni frumoşi. Signora era frumoasă şi, imediat ce a fost instalată în sufragerie, i-a şoptit domnişoarei Thorne cîteva cuvinte gingaşe, pline de feminitate, care au mişcat adînc inima bătrînei domnişoare.

---

[1] Joc de cuvinte: în *Documentele postume ale Clubului Pickwick*, doamna Leo-Hunter (= vînător de lei), autoarea unor versuri sentimentale, e un personaj plin de devotament faţă de oamenii celebri (n. t.).

— O, domnişoara Thorne, unde e domnişoara Thorne ? întrebă ea, după ce servitorii o aşezaseră în faţa ferestrei, astfel încît să poată vedea ce se întîmplă în grădină. Cum să vă mulţumesc că aţi îngăduit unei fiinţe ca mine să fie adusă aici ? Dacă aţi şti cîtă bucurie îmi dăruiţi, sînt sigură că mi-aţi ierta necazurile pe care le aduc cu mine. Şi strînse mîna micuţă a fetei bătrîne.

— Sîntem încîntaţi cu toţi să vă vedem aici, răspunse domnişoara Thorne ; nu ne aduceţi nici un fel de necaz, şi credem că ne faceţi o mare favoare venind în casa noastră ; nu-i aşa, Wilfred ?

— Într-adevăr, o mare favoare, încuviinţă domnul Thorne înclinîndu-se curtenitor — fiind însă, evident, mai puţin cordial decît domnişoara Thorne. Auzise poate mai multe despre trecutul oaspetelui său decît ştia sora lui, şi farmecele Signorei încă nu-l puseseră la încercare.

Dar în timp ce mama ultimei odrasle din neamul lui Nero se arăta în deplina ei splendoare, sub privirile mulţimii, ale elitei strînse în jurul canapelei, strălucirea îi păli brusc în faţa celei răspîndite de sosirea contesei de Courcy. Trecuseră trei ore de cînd domnişoara Thorne o aştepta pe contesă şi n-a putut decît să-şi arate adînca recunoştinţă că, în sfîrşit, îndelung aşteptatul eveniment avea loc. Plecă — însoţită bineînţeles, de domnul Thorne — să-i întîmpine pe înalţii aristocraţi şi, împreună cu ei, plecară, vai !, mulţi admiratori ai Signorei.

— Ah, domnule Thorne ! exclamă contesa, în timp ce i se lua haina de blană şi i se aşezau pe umeri largile eşarfe de voal ; ce drumuri înfiorătoare aveţi ! Într-adevăr, groaznice !

Domnul Thorne răspundea, din întîmplare, de drumurile ţinutului şi, iritat de acest atac, începu să-şi apere drumurile.

— O, ba da, sînt groaznice ! insistă contesa, fără să-i dea nici o atenţie ; într-adevăr, îngrozitoare. Nu-i aşa, Margaretta ? Vai de mine, draga mea domnişoară Thorne, am plecat de la castelul Courcy puţin după ora unsprezece. Era, într-adevăr, puţin după ora unsprezece... Nu-i aşa, John ? Şi...

— Cred că vrei să spui, puţin după ora unu, răspunse Honorable John, întorcîndu-se şi privind-o prin lornion pe Signora. Ea îi răspunse cu aceeaşi privire, de fapt, cu

una ceva mai intensă, încît tînărul nobil a fost silit să-şi ferească ochii şi să-şi lase jos lornionul.

— Ei, Thorne ! şopti el ; cine dracu' e aia de pe canapea ?

— Fiica doctorului Stanhope, îi răspunse, tot în şoaptă, domnul Thorne ; îşi spune Signora Neroni.

Honorable John fluieră încet.

— Pe dracu ! am auzit o groază de poveşti despre mînza asta... Trebuie neapărat să mă prezinţi, Thorne !... Neapărat !...

Domnului Thorne, care era un simbol al respectabilităţii, nu-i prea plăcea să aibă un oaspete despre care Honorable John de Courcy auzise o groază de poveşti ; dar n-avea de ales. Luă pur şi simplu hotărîrea să-i spună surorii sale, înainte de culcare, cîte ceva din povestea doamnei pe care fusese atît de bucuroasă să o primească în casă. Inocenţa domnişoarei Thorne în acest moment al vieţii ei era cu totul fermecătoare ; dar pînă şi inocenţa poate fi periculoasă.

— John n-are decît să spună ce vrea, continuă contesa, sîcîind-o pe domnişoara Thorne cu scuzele ei ; sînt sigură că am trecut de porţile castelului înainte de douăsprezece, nu-i aşa, Margaretta ?

— Pe cuvîntul meu că nu ştiu, răspunse lady Margaretta ; eram pe jumătate adormită. Dar ştiu oricum că am fost trezită cîndva în toiul nopţii şi mă îmbrăcam înainte să se fi crăpat de ziuă.

Cînd greşesc oamenii înţelepţi, îşi îndreaptă greşeala găsindu-le cusururi celor faţă de care au greşit. Lady de Courcy era o femeie înţeleaptă ; ca urmare, după ce se purtase oribil faţă de domnişoara Thorne întîrziind pînă la ora trei, a pornit la ofensivă atacînd şi drumurile domnului Thorne ! Fiica ei, nu mai puţin înţeleaptă, atacă orele matinale ale domnişoarei Thorne. Arta atacului e una dintre cele mai preţioase din cîte le cunosc persoanele — în general cultivate — care ştiu să trăiască. N-ai cum să te opui. Cine poate să pornească la lucru sistematic şi după ce a dus lupta împotriva acuzaţiei iniţiale şi a respins-o, să formuleze o contraacuzaţie şi să o mai susţină cu atîta vehemenţă ? Viaţa nu e destul de lungă pentru asemenea îndeletniciri grele. Un om care are dreptate se bizuie pe propria-i dreptate şi, de aceea, umblă neînarmat. Slăbiciunea e, de fapt, puterea lui. Un om care nu

are dreptate ştie că are neapărată nevoie de arme — puterea fiind, de fapt, slăbiciunea lui. Unul nu e niciodată pregătit de luptă, celălalt e gata mereu. De aceea, în această lume, cel care nu are dreptate îl învinge invariabil pe cel care are şi, invariabil, îl urăşte.

Un om trebuie să fie un prost sau un înger, dacă încearcă după vîrsta de patruzeci de ani să fie drept cu vecinii. Mulţi, ca lady Margaretta, şi-au însuşit lecţia la o vîrstă mult mai fragedă. Dar asta depinde, bineînţeles, de şcoala la care au învăţat.

Sărmana domnişoară Thorne era copleşită cu totul. Ştia prea bine că i se făcuse o nedreptate şi se trezi, totuşi, scuzîndu-se faţă de lady de Courcy. Ca să fim drepţi cu înălţimea sa, primi scuzele cu multă generozitate ; şi să fie condusă în grădină împreună cu suita ei de fiice.

Două uşi ale salonului erau larg deschise, ca să poată trece contesa ; dar aceasta observă că la o a treia uşă se afla o femeie întinsă pe o canapea, în jurul căreia se adunase un fel de suită. Înălţimea sa era de aceea hotărîtă să o cerceteze cu luare-aminte. Neamul de Courcy era miop prin ereditate, şi fusese astfel de cel puţin treizeci de secole. Aşa încît lady de Courcy — care, intrînd în familie, adoptase obiceiurile familiei — a făcut ceea ce făcuse şi fiul ei înainte, şi punîndu-şi lornionul ca s-o cerceteze pe Signora Neroni, îşi făcu loc printre domnii adunaţi în jurul canapelei şi se înclină uşor în faţa celor pe care îi alesese a fi onoraţi de cunoştinţa ei.

Ca să ajungă la uşă, a trebuit să treacă foarte aproape de canapea şi a profitat de împrejurare, privind-o cu insistenţă pe cea culcată acolo. Cea culcată acolo o privi la rîndul ei cu insistenţă pe contesă. De cînd primise titlul nobiliar, contesa fusese obişnuită să vadă toţi ochii fără rang de rege, duce sau marchiz plecîndu-se în faţa ei ; aşa încît s-a oprit, şi-a ridicat sprîncenele şi a privit-o cu şi mai multă insistenţă. Dar avea de-a face cu cineva căreia puţin îi păsa de contese. Era imposibil, am putea spune, pentru orice muritor să o intimideze pe Madeline Neroni. Deschise tot mai larg ochii ei mari şi strălucitori, pînă se păru că-i numai ochi. Privi în sus, drept în ochii doamnei, de parcă o făcea fără nici un efort, încîntată că putea să o privească. Nu şi-a pus nici un fel de ochelari şi nici nu avea nevoie de aşa ceva pentru a o înfrunta pe cealaltă. Zîmbetul batjocoritor cel mai uşor cu putinţă

îl juca pe buze, și nările îi erau ușor dilatate, anticipîndu-i parcă neîndoielnicul triumf. Și așa a fost. Contesa de Courcy, în ciuda celor treizeci de secole ale ei și ale castelului de Courcy, și în ciuda faptului că lordul de Courcy era marele maestru al poneilor prințului de Wales, nu avea nici o șansă în înfruntarea cu Signora. Mai întîi, micul inel de aur șovăi în mîna contesei, apoi mîna începu să tremure, inelul căzu, contesa își zvîrli capul în sus și picioarele i se tîrîră afară, pe gazon. Nu a ieșit însă destul de repede și a auzit vocea Signorei care întreba :

— Cine Dumnezeu e femeia aceea, domnule Slope ?

— Lady de Courcy.

— O, aha ! Puteam să-mi dau seama. Ha, ha, ha ! Ei bine, e amuzant ca la teatru.

Era amuzant ca la teatru pentru toți cei care erau de față și aveau ochi să observe și destul umor să comenteze ceea ce văzuseră.

Dar lady de Courcy întîlni în curînd în grădină un spirit înrudit cu al său. O întîlni pe doamna Proudie, și cum doamna Proudie nu era numai soția unui episcop, ci mai era și verișoara unui conte, lady de Courcy o consideră a fi companionul cel mai potrivit pe care l-ar fi putut întîlni în această societate. Au fost, deci, încîntate amîndouă. Doamna Proudie nu privea în nici un caz de sus o contesă, și cum contesa în cauză locuia în același comitat, la o distanță ce-i permitea să-i facă unele vizite, a fost bucuroasă să aibă această ocazie de a-i intra în grații.

— Draga mea lady de Courcy, îmi pare atît de bine ! exclamă ea, arătînd un pic cam întunecată, așa cum îi era felul. Nici nu mă așteptam să vă văd aici. E atîta distanță și, știți, și atîta lume...

— Ca să nu mai vorbim de drumuri, doamnă Proudie ! Mă și mir cum umblă oamenii pe aici ! Dar, presupun că nici nu umblă.

— Chiar că nu știu, dar cred că aveți dreptate. Familia Thorne nu merge nicăieri, asta știu precis, răspunse doamna Proudie. Nu-i așa că domnișoara Thorne e o persoană foarte drăguță ?

— A, încîntătoare, și așa de ciudată... ; o cunosc de douăzeci de ani. Drăguța de ea, e o mare slăbiciune de-a mea. Știți, e așa de ciudată ! Mă duce mereu cu gîndul la eschimoși și la indieni. Nu-i așa că rochia ei e încîntătoare ?

— Incîntătoare, încuviinţă doamna Proudie. Mă-ntreb dacă nu pictează... Aţi mai văzut vreodată asemenea culori ?

— A, bineînţeles ! răspunse lady de Courcy ; vreau să spun că n-am nici o îndoială că pictează. Dar, doamnă Proudie, cine e femeia aceea de pe canapea, lîngă uşă ? Veniţi un pic încoace şi o s-o vedeţi, uitaţi, acolo... Şi contesa o conduse într-un loc unde se putea vedea clar binecunoscutul chip şi silueta Signorei, fără ca ea să fie văzută de către aceasta.

— Uite, uite ! zise Signora către domnul Slope, care încă mai stătea lîngă ea, cum măririle spirituale şi cele lumeşti ale ţinutului se aliază, şi toate sînt potrivnice sărmanei de mine. Pun prinsoare pe brăţara asta, domnule Slope, contra unei predici de-a dumneavoastră, că s-au aşezat acolo ca să mă sfîşie în bucăţele. Ei bine, nu pot să dau năvală la luptă, dar ştiu cum să mă apăr dacă duşmanul se apropie de mine.

Dar şi duşmanii ştiau legile tacticii. N-ar fi cîştigat nimic într-o luptă corp la corp cu Signora Neroni, dar puteau să o foarfece cît puteau de la distanţă, din grădină.

— E italianca aceea oribilă, lady de Courcy ; trebuie să fi auzit de ea...

— Care italiancă ? întrebă înălţimea sa, foarte curioasă să-i afle povestea. Nu cred să fi auzit că ne-a venit vreo italiancă pe-aici. Nici nu prea pare italiancă...

— Ar fi trebuit să fi auzit de ea, răspunse doamna Proudie. Nu, nu e sută la sută italiancă. E fiica doctorului Stanhope — doctorul Stanhope canonicul ; şi-şi zice Signora Neroni...

— Oh !... exclamă contesa.

— Eram sigură că aţi auzit de ea, continuă doamna Proudie. Nu ştiu nimic despre soţul ei. Se spune că un individ pe care-l cheamă Neroni mai trăieşte încă. Mi se pare că s-a măritat cu un asemenea individ în străinătate, dar nu ştiu cine era şi nici ce era.

— Ohhhh ! făcu contesa, dînd din cap cu multă înţelegere, lăsînd să-i scape, unul cîte unul, fiecare „h“ de pe buze. Acum ştiu tot. L-am auzit pe George pomenind de ea. George ştie tot despre ea. George a auzit de ea la Roma...

— În orice caz, e o femeie îngrozitoare ! spuse Proudie.

— Nesuferită ! completă contesa.

— A reuşit odată să pătrundă în palat, înainte să fi ştiut ceva despre ea ; şi nu pot să vă spun cît de îngrozitor, de indecent s-a purtat !...

— Chiar aşa ? întrebă încîntată contesa.

— Nesuferită ! întări soţia prelatului.

— Dar de ce stă întinsă pe canapea ? întrebă lady de Courcy.

— Nu are decît un singur picior, răspunse doamna Proudie.

— Un singur picior ! exclamă lady de Courcy, care se simţea într-o oarecare măsură frustrată de invaliditatea Signorei. Aşa s-a născut ?

— A, nu, răspunse doamna Proudie (şi înălţimea sa, doamna contesă se simţi întrucîtva uşurată de această certitudine) ; avea două. Dar mi se pare că acel Signor Neroni a bătut-o, pînă a trebuit să-i amputeze unul. În orice caz nu se mai poate folosi de el.

— Fiinţă nenorocită ! suspină contesa, care cunoştea ea însăşi ceva despre încercările matrimoniale.

— Da, aprobă doamna Proudie, ar trebui să-ţi fie milă de ea, în ciuda trecutului ei, dacă ar şti măcar acum să se comporte. Dar nu ştie. E cea mai insolentă creatură pe care am văzut-o vreodată !

— Aşa e ! încuviinţă lady de Courcy.

— Şi comportarea ei faţă de bărbaţi e atît de groaznică, încît nu merită să fie admisă în salonul unei doamne.

— Vai de mine ! exclamă contesa, devenind din nou agitată, fericită şi necruţătoare.

— L-aţi văzut pe omul acela de lîngă ea,... clericul cu păr roşu ?

— Da, da.

— L-a ruinat complet. Episcopul, sau mai degrabă eu ar trebui să mă simt vinovată, pentru că eu... eu l-am adus de la Londra la Barchester. E un predicator bunicel, un tînăr foarte activ şi, ca urmare, i l-am prezentat episcopului. Femeia aceea, dragă lady de Courcy, a pus mîna pe el şi l-a degradat în aşa hal, încît sînt obligată să-i cer să plece de la palat ; şi mă îndoiesc foarte mult că o să-şi mai păstreze postul !...

— Mare prost trebuie să fie omul ăsta ! exclamă contesa.

— Nici nu vă imaginaţi ce ticăloasă şi ce intrigantă e femeia asta, spuse doamna Proudie, amintindu-şi de volanele ei sfîşiate.

— Dar spuneţi că n-are decît un singur picior !

— E plină de venin, de parc-ar avea zece ! Uitaţi-vă şi la ochii ei, dragă doamnă de Courcy. Aţi văzut vreodată asemenea ochi la o femeie decentă ?

— E adevărat, n-am mai văzut, doamnă Proudie.

— Şi ce obrăznicie, ce glas ! Îl plîng pe tatăl ei, sărmanul, care e de fapt un om de treabă.

— Doctorul Stanhope, nu-i aşa ?

— Da, doctorul Stanhope. E unul dintre canonicii noştri — un om de treabă şi liniştit de felul lui. Dar mă surprinde că o lasă pe fiică-sa să se comporte aşa cum se comportă.

— Presupun că n-are de ales, sugeră contesa.

— Dar, ştiţi, un cleric, dragă doamnă de Courcy, în orice caz n-ar trebui să-i dea voie să se dea în spectacol în public, dacă nu poate să o oblige să se poarte cum se cuvine acasă ! Dar el e de plîns. Cred că toţi i-au făcut o viaţă nenorocită. Individul ăla care arată ca o maimuţă, cu barbă lungă şi cu pantalonii largi, e fratele femeii. E aproape la fel de rău ca ea. Amîndoi sînt păgîni.

— Păgîni ! exclamă lady de Courcy, şi cu un tată canonic !

— Da, şi s-ar părea că el va fi noul vicar, spuse doamna Proudie.

— O, da, sărmanul, bunul doctor Trefoil ! oftă contesa, care vorbise cu acel gentleman o singură dată în viaţa ei. Mi-a părut atît de rău să aflu ce s-a întîmplat, doamnă Proudie ! Deci doctorul Stanhope o să fie noul vicar ! Se trage dintr-o familie foarte bună şi îi doresc succes, chiar dacă are o fată aşa cum are. Poate că atunci cînd o să fie vicar, doamnă Proudie, or să vadă şi copiii lui mai bine pe ce drumuri greşite au apucat.

Doamna Proudie nu răspunse. Antipatia ei faţă de Signora Neroni era prea profundă pentru a accepta măcar ideea că ar putea să vadă vreodată pe ce drum greşit a apucat. Doamna Proudie o privea pe Signora ca pe una din fiinţele pierdute — dintre cei la care nu putea ajunge milostenia creştină ; virtuoasa doamnă se bucura astfel în voie de privilegiul de a o urî, fără să aibă dezavantajul de a-i dori să fie absolvită cîndva de păcate.

Conversația dintre aceste două suflete înrudite a fost întreruptă de sosirea domnului Thorne, venit să o conducă pe contesă în cort. De fapt, fusese rugat de vreo zece minute să o invite, dar fusese reținut în salon de Signora. Ea reușise să-l rețină, să-l atragă lîngă canapea și, în fine, să îl facă să se așeze pe un scaun, foarte aproape de frumosul ei braț. Peștele a înghițit momeala, s-a agățat în cîrlig și a fost tras la mal. În cele zece minute auzise toată povestea Signorei, în cea mai favorabilă interpretare pe care o putea da ea însăși. Află chiar din gura doamnei întreaga poveste misterioasă la care Honorable George făcuse aluzie. Descoperise că frumoasa făptură aflată înaintea sa era mai degrabă victimă, decît vinovată. Îi mărturisise că fusese slabă, încrezătoare și indiferentă față de opinia publică, și că fusese nedreptățită, mințită și calomniată. Și vorbise despre piciorul mutilat, despre tinerețea ei distrusă în plină floare, despre frumusețea căreia i se furase tot farmecul, despre viața ei sfărîmată, despre speranțele ei ofilite ; și o lacrimă i se prelinse pe obraz. Îi spusese acestea și cerea compasiune.

Ce putea să facă altceva bunul, jovialul moșier anglo-saxon Thorne decît să-i promită compasiune ? Domnul Thorne îi promise compasiune ; i-a mai promis că o să vină să vadă și ultimul vlăstar din viața lui Nero, să audă mai multe amănunte despre acele groaznice zile de la Roma, despre ceasurile plăcute și inocente, dar atît de primejdioase, care zburau atît de repede pe malurile lacului Como, și să devină confidentul mîhnirilor Signorei.

E de prisos să spunem că a renunțat la orice intenție de a o pune în gardă pe sora lui împotriva femeii periculoase. Greșise ; niciodată în viață nu greșise atît de grav. Îl privise mereu pe Honorable George ca pe un tînăr necioplit și dezgustător ; acum era mai convins decît oricînd că acesta era adevărul adevărat. Din cauza unor bărbați ca Honorable George era pusă în primejdie și lezată reputația unor femei ca Madeline Neroni. Se va duce negreșit să o viziteze pe această doamnă ; era foarte convins de justețea concluziilor sale ; dacă va observa că — așa cum de altminteri, era convins — că e o femeie lovită de soartă, veselă, cu suflet cald, o va sfătui pe sora sa Monica să o invite la Ullathorne.

— Nu, zise Signora, cînd, la insistențele ei, el se ridică să plece, și declară că se va ocupa el însuși de nevoile ei. Nu, nu prietene ! Opun un veto la toate astea !

Cum, în casa dumneavoastră, frecventată de o societate cum e cea de față ! Vreți să ajung să mă urască toate femeile, să se uite fix la mine toți bărbații ? ! Vă interzic categoric să vă mai apropiați de mine astăzi. Veniți să mă vizitați acasă la mine. Nu pot vorbi decît acasă ; numai acasă pot să trăiesc cu adevărat și să mă bucur de lucrurile din jur. Mi se întîmplă foarte rar să ies în lume, așa ca acum. Veniți să mă vizitați acasă, domnule Thorne, și atunci nu o să vă mai rog să mă lăsați.

Tinerii de douăzeci și cinci de ani îi privesc adesea pe cei mai vîrstnici — care au, să zicem, de două ori mai mulți ani decît ei — ca pe niște ageamii și inimi de piatră, adică necunoscători și insensibili la frumusețea feminină. Niciodată nu s-a făcut o greșeală mai mare. Femeile știu de fapt mai bine cum stau lucrurile ; dar în această privință, bărbații de o anumită vîrstă sînt în general niște ignoranți : nu știu nimic despre natura bărbaților de alte vîrste. Adevărul nu e pus în lumină nici de experiența vieții, nici de citirea istoriei, nici de descoperirea adevărului. Bărbații de cincizeci de ani nu dansează mazurca, pentru că în general sînt prea grași și astmatici; nici nu stau cu ceasurile pe malul rîurilor, la picioarele iubitelor, pentru că în general le e cam frică de reumatism. Dar credem că pentru dragostea adevărată, dragostea la prima vedere, dragostea pînă la sacrificiu, dragostea care fură somnul, dragostea care pînă și pe vultur îl orbește, privindu-l în ochi, dragostea care va auzi și cel mai slab zgomot, cînd pasul temător al hoțului s-a oprit, dragostea care e ca un Hercule urcînd mereu în pomii Hesperidelor — pentru toate acestea, vîrsta cea mai potrivită e între patruzeci și cinci și șaptezeci de ani ; pînă ajung la vîrsta asta, bărbații sînt în general atrași doar de flirturi frivole.

Domnul Thorne — care împlinise cincizeci de ani — era îndrăgostit la prima vedere, pînă peste cap, de signora Madeline Vesey Neroni, *nata* Stanhope.

Se stăpîni, însă, și-i oferi cu toată decența brațul lui lady de Courcy ; contesa se lăsă cu multă indulgență condusă în cort. Acestea fuseseră dispozițiile domnișoarei Thorne ; reușise să-l convingă pe episcop să o conducă pe bătrîna lady Knowle în capătul sufrageriei. Unul dintre baroneți fusese trimis în căutarea doamnei Proudie, și o găsi în grădină, nu foarte bine dispusă. Domnul Thorne și contesa o părăsiseră prea brusc ; degeaba se

uitase în jur după vreun capelan sau măcar un diacon rătăcit ; erau cu toţii, împreună cu tinerele domnişoare, la capătul pajiştii, trăgînd cu arcuri lungi sau căutînd locuri pentru graţioasele Diane în vreun colţişor intim al cortului. Doamna Proudie avusese odinioară obiceiul să recurgă la domnul Slope, dar acum nu mai putea să apeleze din nou la el. Dădu o dată din cap, gîndindu-se la singurătatea ei, şi acel gest însemna că o săptămînă întreagă era ca şi scăzută din timpul care-i rămînea domnului Slope să mai stea la Barchester. Sir Harkaway Gorse îi alină chinul, ceea ce nu reduse, însă, pedeapsa hotărîtă capelanului păcătos.

Şi acum începu cu toată seriozitatea capitolul mîncării şi al băuturii. Doctorul Grantly, spre marea sa groază, s-a găsit alături de doamna Clantantram. Doamna Clantantram avea un mare respect pentru arhidiacon, respect la care nu primea un răspuns pe măsură ; şi cînd ea, venind spre dînsul, îi şopti la ureche : „Haide, domnule arhidiacon, sînt sigură că nu-i vei refuza unei vechi prietene onoarea braţului sfinţiei tale“, şi apoi purcese să-i relateze toată povestea cu roquelanul, el se decise să scape de ea înainte de a îmbătrîni cu cincisprezece minute. Dar în ultimul timp, arhidiaconul nu avea succes în hotărîrile sale ; şi de această dată doamna Chantantram se ţinu de el pînă cînd se termină banchetul.

Doctorului Gwynne i s-a hărăzit soţia unui baronet, iar doamna Grantly a avut parte de un baronet. Charlotte Stanhope se strecură lîngă domnul Harding, pentru a-i face loc lui Bertie, care reuşi să se aşeze în sufragerie lîngă doamna Bold. Ca să spunem adevărul, acum că trebuia să-i facă serios curte, aproape că-l lăsase curajul.

Eleanor fusese bucuroasă să se slujească de braţul lui, avînd în vedere că domnul Slope îi dădea tîrcoale. Dîndu-şi silinţa să evite înfiorătoarea *Charybdă* a lui Slope, era în mare pericol să fie înghiţită de nevăzuta *Scyllă*, aflată de cealaltă parte, Scylla fiind însuşi Bertie Stanhope. Nimeni n-ar fi putut fi mai binevoitor cu Bertie decît ea. Aproape că s-a repezit la braţul pe care i-l oferea. Charlotte a observat totul de la distanţă şi a triumfat în sinea ei ; Bertie a intuit acest lucru şi s-a simţit încurajat ; domnul Slope l-a văzut şi privirea i s-a întunecat de gelozie. Eleanor şi Bertie s-au aşezat la masă în sufragerie ; şi ocupîndu-şi locul la dreapta lui, desco-

peri că domnul Slope intrase în posesia scaunului din dreapta ei.

Cît se petreceau toate acestea în sufragerie, domnul Arabin întîrzia, fermecat şi singur, în preajma canapelei Signorei ; şi, de acolo de unde stătea, Eleanor putea să privească pe uşa deschisă şi să vadă întreaga scenă.

Capitolul XXXVIII

EPISCOPUL ÎŞI IA MICUL DEJUN ŞI VICARUL MOARE

EPISCOPUL DE BARCHESTER ROSTI rugăciunea deasupra mesei încărcate din sufrageria de la Ullathorne ; şi în acest timp vicarul de Barchester îşi dădea ultima suflare, în camera suferinţei sale de la vicariat. Atunci cînd episcopul de Barchester ducea la gură prima cupă de şampanie, vicariatul de Barchester devenise un lucru de competenţa primului ministru. Înainte ca episcopul de Barchester să se fi ridicat de la masă, ministrul primi trista informaţie la locuinţa sa de vară din Hampshire şi cumpănea numele a cinci onorabili aspiranţi la funcţia vacantă. Deocamdată se cuvine doar să spunem că numele domnul Slope nu se număra printre cei cinci.

„Ce veselie era-n sală, cînd din bărbie toţi dădeau !" Şi bărbiile clericale se mişcau vesel în sălile de la Ullathorne. Abia după ce fusese scos şi ultimul dop, după ce se ţinuse ultimul toast, după ce se spărsese ultima nucă, au sosit primele zvonuri, răspîndite în şoaptă, despre dispariţia sărmanului vicar. A fost bine pentru buna dispoziţie a bărbiilor clericale că s-a produs această mică întîrziere, pentru că altfel decenţa le-ar fi împiedicat să se mişte.

Era însă printre ei un om trist în acea zi. Bărbia domnului Arabin nu s-a mişcat atît cît ar fi trebuit. Venise

acolo cu mari speranţe, dîndu-şi silinţa să vadă în roz tot ceea ce o privea pe Eleanor ; întorcînd pe toate feţele cuvintele pe care îşi amintea că le rostise ea în legătură cu domnul Slope, încerca să obţină de pe urma lor o concluzie nefavorabilă rivalului său. Nu că ar fi luat hotărîrea să găsească dovada decisivă a intenţiilor văduvei ; voia însă ca, dacă era posibil, să înnoade din nou prietenia cu Eleanor ; şi în actuala lui stare de spirit orice asemenea înnoire a legăturilor ar fi trebuit să se încheie cu o declaraţie de dragoste.

Petrecuse noaptea dinainte singur în noua sa casă parohială şi era prima noapte petrecută aşa. Experienţa fusese destul de plicticoasă şi sumbră. Doamna Grantly avusese dreptate cînd spusese că la St. Ewold era nevoie de o preoteasă. Stătuse singur cu paharul în faţă, apoi cu ceainicul, gîndindu-se la Eleanor Bold. Aşa cum se întîmplă de obicei în timpul unor asemenea meditaţii, n-a făcut altceva decît să o acuze de toate : să o acuze că-i plăcea domnul Slope, şi să o acuze că nu-i plăcea el ; să o acuze de cordialitatea faţă de el şi să o acuze de lipsă de cordialitate ; să o acuze că era încăpăţînată, îndărătnică şi iute la mînie ; şi totuşi, cu cît se gîndea mai mult la Eleanor, cu atît se înălţa ea mai sus în afecţiunea lui. Dacă pînă la urmă ar reieşi, dacă s-ar putea face să reiasă că ea îi luase apărarea domnului Slope nu din dragoste, ci din principiu, totul ar fi bine. Un asemenea principiu în sine ar fi admirabil, atrăgător, feminin ; socotea că ar putea fi mulţumit să-i permită domnului Slope nu mai mult decît o asemenea favoare. Dar dacă... Şi domnul Arabin îşi aţîţa cu totul inutil focul, vorbea arţăgos cu noua lui fată în casă care intra după ceainic, şi se lăsă pe speteaza fotoliului, hotărît să se culce. De ce fusese ea atît de încăpăţînată, atunci cînd i-a pus o întrebare atît de simplă ? Nu putea să nu ştie cum o privea el. De ce nu răspunsese la o întrebare simplă şi nu a pus astfel capăt nefericirii sale ? Apoi, în loc să se culce, domnul Arabin a început să se plimbe prin cameră ca un posedat.

În dimineaţa următoare îndeplinea poruncile domnişoarei Thorne, dar mai era încă într-o stare cam confuză. Prima lui datorie fusese să stea de vorbă cu doamna Clantantram, şi acea doamnă găsi că e cu totul imposibil să-i smulgă cea mai vagă declaraţie de compasiune în le-

gătură cu roquolaurul ei. Domnişoara Thorne îl întrebase dacă doamna Bold venea cu familia Grantly ; şi cele două nume, Bold şi Grantly, rostite împreună, aproape că îl făcură să sară de pe scaun.

Era în această stare de speranţă şovăitoare, confuză şi de îndoială, cînd îl văzu pe domnul Slope, cu zîmbetul lui cel mai elegant, ajutînd-o pe Eleanor să coboare din trăsură. Nu se mai gîndi la nimic altceva. Nu se mai gîndi dacă trăsura îi aparţine ei sau domnului Slope, sau vreunei alte persoane căreia să-i fie obligaţi amîndoi, fără să existe vreo înţelegere între ei. Priveliştea, în actuala lui stare de spirit, era cu totul suficientă ca să-l întoarcă pe dos cu hotărîrile sale cu tot. Era clar ca bună ziua. De-ar fi văzut cum domnul Slope o ajută să urce într-o trăsură, la uşa unei biserici, cu obrazul acoperit de un voal alb, adevărul tot n-ar fi putut fi mai evident. Intră în casă şi, după cum am văzut, se plimba în curînd cu domnul Harding. La scurt timp după aceasta, veni Eleanor ; şi atunci a trebuit să-şi lase companionul şi, fie să se plimbe singur, fie să-şi găsească un altul. Se afla în această stare, cînd s-a întîlnit cu arhidiaconul.

— Mă întreb, începu doctorul Grantly, dacă o fi adevărat că domnul Slope şi doamna Bold au venit aici împreună. Susan spune că e aproape sigură că i-a zărit în aceeaşi trăsură.

Domnul Arabin nu putea decît să confirme ascuţimea vederii doamnei Grantly.

— E foarte ruşinos ! răbufni arhidiaconul ; sau, aş putea mai degrabă să spun că e neruşinat. A fost invitată aici ca musafir al meu ; şi dacă e hotărîtă să se facă de ruşine, ar trebui să aibă destul respect să nu o facă în faţa prietenilor mei apropiaţi. Mă-ntreb, cum de a reuşit să se facă invitat individul acela ? Mă-ntreb dacă ea a avut obrazul să-l aducă.

La acestea, domnul Arabin nu a putut să dea nici un răspuns, şi nici nu a dorit să răspundă. Deşi o ponegrea pe Eleanor în sinea sa, nu găsea de cuviinţă să o ponegrească de faţă cu altcineva, nici nu era prea mulţumit să audă pe altcineva vorbind-o de rău. Doctorul Grantly, însă, era foarte supărat şi nu-şi cruţă cumnata. Domnul Arabin l-a părăsit atunci cît de repede a putut şi s-a întors agale în casă.

Nu sosise de mult, cînd a fost adusă Signora. S-a ţinut departe de ispită, pentru cîtva timp, şi s-a rotit doar în jurul ei, la o anume distanţă ; dar imediat ce domnul Thorne a plecat, nu s-a mai putut împotrivi şarpelui şi s-a lăsat să-i cadă pradă.

E imposibil să spunem cum îşi dăduse seama de acest lucru, dar Signora avea siguranţa că domnul Arabin era un admirator al doamnei Bold. Oamenii vînează vulpea cu ajutorului cîinilor şi o găsesc cu ajutorul extraordinarului miros al cîinelui. Nu înţeleg însă, cîtuşi de puţin, cum poate acţiona un simţ atît de acut : simţul prin care femeile ştiu şi simt instinctiv, de pildă, cum le privesc bărbaţii pe femei ; şi cum îi privesc pe ei alte femei ; e un simţ la fel de puternic şi la fel de misterios ca mirosul cîinelui de vînătoare. O privire, o mişcare, ajung : acest al şaselea simţ, feminin şi acut, o făcuse pe Signora să devină conştientă că domnul Arabin o iubeşte pe Eleanor Bold ; şi, printr-o altă acţiune specific feminină, era foarte natural ca ea să-l prindă pe domnul Arabin în mrejele ei.

Aproape jumătate din opera ei era terminată înainte de venirea Signorei la Ullathorne ; şi cînd i s-ar fi ivit o ocazie mai bună să o poată duce la capăt ? Se cam săturase de domnul Slope, deşi nu rezista ispitei de a aduce un preot foarte ipocrit în pragul nebuniei, insuflîndu-i o pasiune disperată şi nimicitoare. Domnul Thorne căzuse prea uşor, pentru ca vînătoarea să-i stîrnească o adevărată plăcere. Situaţia lui de om cu avere l-ar putea face un aliat valoros ; dar, ca iubit, era cam de mîna a doua. S-ar putea spune că îl privea cam aşa cum priveşte vînătorul un fazan : pasărea e o pradă atît de uşoară, încît nici n-ar merita să se tragă în ea, dacă n-ar arăta atît de spectaculos într-o cămară respectabilă. Signora nu avea de gînd să piardă multă vreme trăgînd în domnul Thorne, dar merita să-l aibă în traistă pentru uzul familiei.

Domnul Arabin era însă un alt soi de vînat. Signora era suficient de inteligentă pentru a-şi da seama că domnul Arabin avea el însuşi o inteligenţă deasupra mediei. Mai ştia că avea un rang preoţesc mai înalt decît domnul Slope. N-ar fi încercat niciodată să-l pună pe domnul Arabin într-o situaţie ridiculă şi jalnică, aşa cum făcuse cu domnul Slope, nici nu credea că ar fi posibil să-l cu-

cerească în zece minute, așa cum îl cucerise pe domnul Thorne.

Așa gîndea ea despre domnul Arabin. Nu se poate spune că domnul Arabin gîndea în vreun fel despre Signora. Știa că e frumoasă și simțea că avea putere să-l farmece. Avea nevoie de farmec în actuala lui nefericire și s-a dus deci să se așeze la căpătîiul canapelei ei. Signora știa tot. Acesta era unul dintre talentele ei cele mai de seamă. Putea să observe că el avea nevoie să fie fermecat, și-i stătea în putere să-l farmece. Așa cum viciosul își înghite doza de opiu, așa cum haimanaua londoneză își înghite doza de gin, tot așa — din motive asemănătoare — se pregătea domnul Arabin să înghită doza de farmece ale Signorei Neroni.

— De ce nu trageți cu arcul, domnule Arabin ? întrebă ea, cînd au rămas împreună aproape singuri, în salon ; sau de ce nu vă plimbați pe sub bolțile umbroase, sau de ce nu vă folosiți în alt chip darurile ? De ce a fost invitat aici un celibatar ca dumneavoastră ? Nu vreți să vă meritați puiul rece și șampania ? Dacă aș fi în locul dumneavoastră, mi-ar fi rușine să stau așa, degeaba.

Domnul Arabin murmură un fel de răspuns. Deși voia să fie fermecat, nu îi făcea plăcere să fie ironizat.

— Ei, ce vă doare, domnule Arabin ? întrebă ea. Iată-vă aici, în propria dumneavoastră parohie. Domnișoara Thorne mi-a spus că toată petrecerea e dată special în onoarea dumneavoastră ; și totuși, sînteți singura persoană posomorîtă de aici. Prietenul dumneavoastră, domnul Slope, se afla lîngă mine acum cîteva minute ; era plin de viață și de duh ; de ce nu îi faceți concurență?

Nu era greu pentru cineva cu un simț atît de ascuțit al observației, cum era Madeline Neroni, să își dea seama că pusese degetul pe rană. Domnul Arabin tresări vizibil sub loviturile puternice ale atacului ei, și ea își dădu imediat seama că era gelos pe domnul Slope.

— Dar mă uit la dumneavoastră și la domnul Slope ca la niște antipozi, continuă ea. În toate, sînteți unul opus altuia, cu excepția faptului că aveți aceeași profesiune ; și chiar în privința asta sînteți atît de diferiți, încît confirmați regula. El e gregar, dumneavoastră vă place singurătatea. El e un activ, dumneavoastră sînteți apatic. El lucrează, dumneavoastră gîndiți. Lui îi plac femeile, dumneavoastră le urîți. Lui îi plac funcțiile și puterea, ca

și dumneavoastră, dar din motive cu totul diferite. Lui îi plac laudele, iar dumneavoastră le detestați prostește. El își va primi răsplata, adică o nevastă insipidă și folositoare, un venit bun și o reputație de ipocrit. Și dumneavoastră o s-o primiți pe-a dumneavoastră...

— Ei bine, și care va fi răsplata mea ? întrebă domnul Arabin, care știa că fusese lingușit, și totuși se străduia să se deprindă cu asta. Care-mi va fi răsplata ?

— Inima unei femei față de care veți fi prea sobru ca să recunoașteți că o iubiți, și respectul cîtorva prieteni față de care veți fi prea mîndru ca să recunoașteți că îi stimați.

— Generoasă răsplată ! exclamă el ; dar fără nici o valoare, dacă ți se dă sub forma asta.

— A, să nu speraţi într-un succes ca acela care-l așteaptă pe domnul Slope. El a fost predestinat succesului. Își propune un scop, și apoi pornește să-l cucerească cu o rîvnă nestăpînită. Nimic nu-l va împiedica să-și urmeze țelul. Nu va avea nici un scrupul, nici o teamă, nici o ezitare. Vrea să ajungă un episcop cu o familie într-adevăr prosperă ; întîi va veni nevasta, apoi, cu timpul, și etola. O să vedeți că așa o să se întîmple, și apoi...

— Ei bine, și apoi ce ?

— Apoi o să începeți să doriți și dumneavoastră aceleași lucruri.

Domnul Arabin privi calm pe fereastră, spre grădină și, sprijinindu-se cu umărul de speteaza canapelei, își frecă bărbia cu mîna. Era un obicei pe care-l avea cînd cugeta profund ; și cele spuse de Signora l-au pus pe gînduri. Nu era oare totul adevărat ? Nu va privi de acum înainte, dacă nu neapărat spre domnul Slope, atunci spre alții, care poate că nu erau atît de înzestrați ca el, dar urcaseră pe treptele scării sociale, în timp ce el rămăsese în urmă ; și nu va dori apoi să fi făcut și el la fel ?

— Nu e oare acesta nefericitul destin al tuturor celor dotați cu o inteligență speculativă și talentați ? întrebă ea. Nu stau cu toții cufundați în gînduri așa cum stați dumneavoastră acum, despicînd în patru imaginare fire de mătase, în timp ce alții care nu au o minte atît de ascuțită retează banalele noduri gordiene ale vieții de fiecare zi și cuceresc bogății și faimă. Spada și tăișul prea ascuțit nu e potrivită pentru treburile acestei lumi, domnule Arabin.

Cine era femeia aceasta care-i citea secretele inimii și îi repeta prevestirile sumbre ale propriului suflet ? Cînd ea a terminat de vorbit, a privit-o drept în ochi și a întrebat-o :

— Și eu sînt una dintre spadele acelea nesăbuite, prea ascuțite pentru treburile utile ale acestei lumi ?

— De ce îi lăsați pe toți de-alde Slope să v-o ia înainte ? Nu aveți în vine un sînge la fel de cald ca al lui ? Nu vă bate pulsul la fel de repede ? Nu v-a făcut Dumnezeu bărbat, și nu v-a sortit să faceți lucruri pe măsura unui bărbat ? Da, da, și să primiți și răsplata cuvenită unui bărbat ?

Domnul Arabin căzu pe gînduri, frecîndu-și barba și întrebîndu-se de ce i se spuneau toate astea ; dar nu dădu nici un răspuns. Signora continuă.

— Cea mai mare greșeală pe care a făcut-o vreodată un om a fost să presupună că tot ce-i bun pe lume nu merită efortul de-a fi cucerit. Și e o greșeală cu totul potrivnică religiei pe care o propovăduiți ! De ce le permite Dumnezeu episcopilor săi să aibă parte de cîte cinci și zece mii de lire pe an, dacă o asemenea avere înseamnă păcat și nu merită să o ai ? De ce ni se dau lucrurile frumoase, și luxul și distracțiile, dacă ele nu sînt menite să fie și folosite ? Trebuie să fie destinate cuiva, și ce-i bun pentru un om de rînd, sigur nu poate fi rău pentru o față bisericească. Încercați să nesocotiți lucrurile acestea bune, dar de fapt doar încercați ; nu reușiți.

— Oare ? întrebă domnul Arabin, adîncit mereu în gînduri, fără să știe ce spune.

— Vă pun întrebarea : reușiți ?

Domnul Arabin o privi jalnic. I se părea că e interogat de un spirit lăuntric al său, căruia nu putea să nu-i răspundă și nu cuteza să-i dea un răspuns fals.

— Haide, domnule Arabin, recunoașteți : reușiți ? Sînt oare banii atît de vrednici de dispreț ? E oare puterea lumească atît de lipsită de valoare ? E oare frumusețea feminină un fleac căruia un om înțelept ca dumneavoastră să nu-i dea nici un fel de atenție ?

— Frumusețea feminină ! exclamă el, privindu-i chipul de parcă toată frumusețea feminină din lume era concentrată acolo. De ce spuneți că nu-i dau atenție ?

— Dacă o să mă mai priviți așa, domnule Arabin, o să-mi schimb părerea — sau ar trebui să mi-o schimb,

dacă n-aş fi conştientă, bineînţeles, că nu am o frumuseţe care să merite atenţie.

El a roşit foarte tare, însă doamna nu a roşit deloc. O culoare ceva mai puternică îi însufleţea chipul, atît cît să-i dea un aer cu totul deosebit. Se aştepta la un compliment din partea admiratorului ei, dar i-a fost recunoscătoare văzînd că nu i-l face. Domnii Slope şi Thorne, domnii Brown, Jones şi Robinson îi făceau cu toţii complimente. Spera că va reuşi în cele din urmă să-l oblige pe domnul Arabin să o jignească.

— Dar privirea dumneavoastră, spuse ea, este mirată şi nu admirativă. Vă miraţi de îndrăzneala mea de a vă pune asemenea întrebări.

— Da, cam aşa e, recunoscu el.

— Cu toate acestea, cer un răspuns, domnule Arabin. De ce au fost făcute femeile frumoase dacă nu le privesc bărbaţii ?

— Dar bărbaţii le privesc, răspunse el.

— De ce nu şi dumneavoastră ?

— Cerşiţi răspunsul, *madame* Neroni.

— Sînt sigură că nu vă voi cere nimic pe care să nu-l primesc de la dumneavoastră, domnule Arabin : şi acum cer, într-adevăr, un răspuns. Nu vi se pare că, în general, femeile, ca tovarăşe de viaţă, nu merită interesul dumneavoastră ? Ia să vedem. Iat-o pe văduva Bold cum vă priveşte de pe după scaun, chiar în această clipă. Ce părere aţi avea despre ea, ca tovarăş de viaţă ?

Domnul Arabin se ridică, aplecîndu-se peste canapea şi privind pe uşa salonului spre locul unde Eleanor stătea între Bertie şi domnul Slope. Ea îi surprinse imediat privirea şi i-o întoarse imediat. Nu era plasată prea convenabil. Domnul Slope făcea tot ce putea ca să-i atragă atenţia ; şi ea se străduia să îl împiedice, vorbind cu domnul Stanhope, în timp ce gîndurile îi erau concentrate asupra domnului Arabin şi doamnei Neroni. Bertie Stanhope încerca să-i atragă atenţia, dar se gîndea mai mult la modul cum se va arunca pînă la urmă la picioarele ei, decît cum să o amuze în momentul de faţă.

— Uite, reluă Signora, îşi întindea frumosul ei gît ca să vă privească, şi acum aţi tulburat-o. Pe cuvîntul meu, cred că am greşit în privinţa dumneavoastră ; cred că doamna Bold vi se pare o femeie fermecătoare. Privirea dumneavoastră face să o spună ; şi aş zice, din privirea

ei, că e geloasă pe mine. Haide, domnule Arabin, încredeți-vă în mine, și dacă așa e, voi face tot ce-mi stă în putere să vă aranjez partida.

E de prisos să spunem că oferta Signorei nu era foarte sinceră. Ea nu era niciodată sinceră în asemenea lucruri. Nu se aștepta niciodată ca alții să fie la fel de puțini sinceri, nici s-o creadă nesinceră pe ea. Astea erau jucăriile ei, masa ei de biliard, ogarii și hăitașii ei, valsurile și polcile ei, picnicurile și excursiile ei din zilele de vară. Nu avea multe alte lucruri care s-o amuze și, ca urmare, se juca de-a dragostea. Acum se juca de-a dragostea cu domnul Arabin, și nu se aștepta că va primi un răspuns serios și adevărat.

— Toate puterile dumneavoastră n-ar însemna nimic, spuse el, pentru că doamna Bold este, după cum cred, logodită cu altul.

— Atunci vă inculpați singur.

— Interogatoriul dumneavoastră e cam nedrept, răspunse el, și nici nu știu de ce vă răspund. Doamna Bold e o femeie foarte frumoasă și inteligentă. E imposibil s-o cunoști fără să o admiri.

— Credeți deci că văduva este o femeie foarte frumoasă ?

— Da, așa cred.

— Și că ar onora casa parohială de la St. Ewold ?

— Ar onora casa oricui.

— Și chiar aveți insolența să mi-o spuneți ?! Să mi-o spuneți mie care, chiar în această clipă sînt atît de preocupată de problemele dumneavoastră ?! Aveți chiar insolența să-mi spuneți că doamna Bold e cea mai frumoasă femeie pe care o cunoașteți !...

— Nu am spus asta, răspunse domnul Arabin. Sînteți mai frumoasă...

— Aha, în sfîrșit, așa mai merge. Mă gîndeam eu că nu puteți fi chiar așa de insensibil.

— Sînteți mai frumoasă, poate mai deșteaptă.

— Mulțumesc, mulțumesc, domnule Arabin. Știam eu că o să fim prieteni.

— Dar...

— Nici un cuvînt mai mult. Nu vreau să mai cred nici un cuvînt. Dacă vorbiți pînă la miezul nopții, nu puteți spune ceva mai frumos decît ați spus.

— Dar *madame* Neroni, doamna Bold...

— Nu vreau să mai aud o vorbă despre doamna Bold! Ce gînduri groaznice mi-au trecut prin minte ! M-am gîndit la stricnină ; dar pe locul doi e binevenită.

— Locul ei...

— Nu vreau să mai aud nimic despre ea sau despre locul ei. Sînt mulţumită şi asta ajunge. Dar, domnule Arabin, mor de foame ; frumoasă şi deşteaptă cum sînt, ştiţi că nu pot merge să-mi iau mîncarea, şi totuşi dumneavoastră nu mi-o aduceţi.

Ceea ce era foarte adevărat : domnul Arabin trebuia să facă ceva, aşa că s-a dus în sufragerie şi a împlinit dorinţa Signorei.

— Şi dumneavoastră ? întrebă ea.

— A, răspunse el, nu mi-e foame ; nu mănînc niciodată la ora asta.

— Lăsaţi, lăsaţi, domnule Arabin, nu-i îngăduiţi dragostei să se amestece în pofta dumneavoastră de mîncare. La mine, lucrurile astea nu se amestecă niciodată. Mai daţi-mi o jumătate de pahar de şampanie şi apoi duceţi-vă la masă. Cine ştie ce-mi face doamna Bold dacă mai rămîneţi să vorbiţi cu mine.

Domnul Arabin a făcut ce i s-a cerut. I-a luat farfuria şi paharul şi, ducîndu-se în sufragerie, a luat un sandviş de pe masa încărcată şi s-a retras într-un colţ.

Între timp, a intrat în camera domnişoara Thorne, care nu stătuse jos nici o clipă. Văzîndu-l în picioare, a fost tare mîhnită.

— O, dragul meu domn Arabin, începu ea, tocmai dumneavoastră încă n-aţi stat jos deloc ? Îmi pare foarte rău ! Dintre toţi, tocmai dumneavoastră ?!...

Domnul Arabin a asigurat-o că abia intrase în cameră.

— Tocmai pentru asta, nu trebuie să mai pierdeţi nici o clipă. Haideţi, o să vă fac eu loc. Mulţumesc, draga mea — spuse ea, văzînd că doamna Bold încearcă să se ridice de pe scaun ; dar pentru nimic în lume nu vreau să te ridici, pentru că toate doamnele ar crede că trebuie să te urmeze. Doar, poate, dacă domnul Stanhope a terminat... ; doar un moment, domnule Stanhope, pînă vă aduc alt scaun.

Şi aşa a trebuit Bertie să se scoale, pentru a-i face loc rivalului său. Făcu aceasta — aşa cum le făcea pe toate

cu un aer de bună dispoziţie şi cu umor, încît domnul Arabin nu a avut cum să refuze locul oferit.

— Fie ca altul să-i ocupe eparhia ! zise Bertie — cuvintele nefiind deloc foarte potrivite, nici pentru împrejurarea de faţă, nici pentru persoana căreia îi erau adresate. Am mîncat şi sînt mulţumit, domnule Arabin, vă rog să luaţi loc. De dragul dumneavoastră aş vrea să fie, într-adevăr, un scaun de episcop !

Cînd domnul Arabin se aşeză, doamna Bold s-a ridicat, de parc-ar fi vrut să-şi urmeze vecinul.

— Vă rog, vă rog, nu vă mişcaţi ! interveni domnişoara Thorne, aproape forţînd-o pe Eleanor să se aşeze din nou. Domnul Stanhope n-o să plece, desigur. O să stea în spatele dumneavoastră, ca un adevărat cavaler ce este. Iertaţi-mă, era să uit : domnule Arabin, permiteţi-mi să vă prezint domnului Slope. Domnul Slope... domnul Arabin... Şi cei doi getlemani s-au înclinat, băţoşi, silindu-se să nu privească la doamna cu care amîndoi aveau de gînd să se căsătorească, iar cel de-al treilea gentleman, care avea şi el de gînd să se căsătorească cu ea, stătea în spate, privindu-i.

Cei doi nu se mai întîlniseră niciodată şi momentul de faţă nu era deloc o bună ocazie pentru o conversaţie cordială, chiar dacă o conversaţie cordială ar fi fost posibilă între ei. Aşa cum stăteau lucrurile, tuturor celor patru care formau grupul părea să le fi pierit glasul. Domnul Slope, care era numai ochi şi urechi pentru ceea ce spera că înseamnă şansa norocoasă a viitorului său, nu era prea atent la ce se întîmplă în prezent. Tare ar fi vrut să o vadă pe Eleanor ieşind din cameră, ca să poată ieşi după ea. Bertie nu era chiar în aceeaşi stare de spirit, ziua cea neagră era şi aşa destul de aproape, nu avea nici un motiv s-o grăbească. El luase hotărîrea de a se căsători cu Eleanor Bold şi voia ca astăzi să facă primul pas în drumul lui spre ţintă. Dar avea destul timp în faţă. Nu avea de ce să se pripească. După ce, bine dispus, făcuse loc domnului Arabin, era gata să-l lase să stea de vorbă cît o pofti cu viitoarea doamnă Stanhope, atîta vreme cît nu-şi schimbau poziţia.

După ce făcuse o plecăciune în faţa domnului Slope, domnul Arabin începu să mănînce, fără să mai scoată o vorbă. Era foarte gînditor, şi gesturile lui erau pur şi simplu mecanice.

Dar sărmana Eleanor era cea mai vrednică de milă dintre toţi. Singurul prieten pe care credea că se poate bizui era Bertie Stanhope, şi se părea că şi el e gata să o părăsească. Domnul Arabin nu încerca să-i vorbească. Ea rosti cîteva cuvinte ca răspuns la unele observaţii ale domnului Slope şi apoi, simţind că nu mai poate suporta situaţia, se sculă brusc de pe scaun, în ciuda insistenţelor domnişoarei Thorne, şi ieşi grăbită din cameră. Domnul Slope a urmat-o cît a putut de repede şi tînărul Stanhope a pierdut ocazia.

Cînd a rămas singură, Madeline Neroni a început să nu se mai gîndească la ciudata ei întrevedere cu acest domn ciudat. Nu intenţionase să-l facă să creadă că vreun cuvînt pe care i-l spusese fusese adevărat, şi totuşi el îi răspunsese în spiritul adevărului adevărat. Spusese adevărul şi ea îşi dădea seama că acesta era chiar adevărul. Îi smulsese secretul ; şi el, lipsit, se părea, de darul obişnuit al minciunii, îi dezvăluise cu inocenţă întregul suflet. O iubea pe Eleanor Bold, dar Eleanor nu i se părea că e atît de frumoasă ca ea. Dorea din adîncul inimii s-o ia pe Eleanor de soţie, şi totuşi, recunoscuse că nu i se părea a fi cea mai înzestrată dintre ele două. Îi fusese cu neputinţă să-şi falsifice gîndurile atunci cînd a fost supus la interogatoriu şi fusese obligat să fie sincer *malgré lui*, chiar dacă adevărul i-a fost atît de neplăcut.

Acest învăţător al oamenilor, acest erudit de la Oxford, această chintesenţă dublu-distilată a perfecţiunii universitare, acest scriitor de tratate religioase, acest predicator de texte ecleziastice, devenise un biet prunc în mîinile ei ; ea îl întorsese pe dos şi-i citise în suflet, de parcă ar fi fost cu o fetiţă oarecare. Onestitatea lui facilă o făcea să îl dispreţuiască, dar îi şi plăcea. Era pentru ea o noutate, o trăsătură necunoscută pînă atunci a caracterului unui bărbat. Simţea de asemenea că n-ar putea niciodată să-şi bată joc de el, aşa cum îşi bătea de-alde Slope şi Thorne. Simţea că nu va putea niciodată să-l aducă pe domnul Arabin în stare să-i facă declaraţii neadevărate, sau să asculte fleacuri care erau doar fleacuri.

Era clar că domnul Arabin era foarte îndrăgostit de doamna Bold, şi Signora începu cu o neobişnuită bunăvoinţă să chibzuiască dacă n-ar fi putut să-i facă un bine. Se înţelege că Bertie va avea atunci prima şansă. Era un aranjament de familie : fratele ei va fi cel care se va însura

cu văduva Bold. Madeline știa prea bine ce-i trebuie și la ce s-ar putea aștepta dacă sora ei s-ar amesteca într-un plan atît de bine pus la punct. Dacă planul ar fi fost realizabil. Dar avea o puternică bănuială că nu era realizabil. Nu i se părea posibil ca doamna Bold să accepte un soț în situația fratelui ei, și-i repetase aceasta de multe ori Charlottei. Înclina să creadă că domnul Slope avea cele mai multe șanse de reușită și ar fi fost o mare plăcere pentru ea să-i răpească soția domnului Slope.

Și astfel Signora se hotărî ca, dacă Bertie ar da greș, să facă, o dată în viața ei, un act de caritate și să-l cedeze pe domnul Arabin femeii pe care el o iubea.

Capitolul XXXIX

FAMILIILE LOOKALOFT ȘI GREENACRE

MĂSURILE LUATE DE DOMNIȘOARA Thorne pentru organizarea distracției și a hrănirii claselor periferice pe pășunea din marginea domeniului au fost, în mare, încununate de succes.

S-au produs două mici incidente care au făcut să mai scadă întrucîtva veselia generală, dar s-au rezolvat repede și au avut mai curînd un caracter aparent decît real. Primul a fost căzătura tînărului Harry Greenacre, al doilea, ascensiunea doamnei Lookaloft și a familiei ei.

În ceea ce privește faimosul *quintain*, acesta deveni mai popular printre tinerii pedestrași decît ar fi ajuns vreodată printre călăreți, chiar dacă tînărul Greenacre ar fi izbîndit în încercarea lui. Instalația a fost învîrtită întruna, pînă aproape că a ieșit din pămînt; și sacul cu făină și-a făcut din plin datoria, pudrînd umerii și capetele tuturor celor care puteau fi convinși să ajungă în vecinătatea lui.

Bineînțeles că s-a răspîndit zvonul că Harry a murit, a și avut loc o scenă patetică între el și maică-sa, atunci cînd s-a descoperit că scăpase fără nici o zgîrietură. Cu această ocazie s-a băut o cantitate uriașă de bere și bietul *quintain* a fost drăcuit și blestemat și, în general, afurisit de către toate mamele ai căror copii ar fi putut să pățească la fel. Întîmplarea doamnei Lookaloft era însă mai serioasă.

— Păi, dacă-ți spui eu, pe cinstea mea, că-i acolo, în salonul cucoanei ; ea și cu Gussy, și fătucile alea două, împopoțonate pînă peste urechi.

Așa vorbea nevasta unui fermier, foarte sigură de spusele ei, foarte indignată și foarte gravă, care se așezase pe-o bîrnă, sprijinindu-se pe mînerul unei uriașe umbrele de bumbac.

— Doar n-oi fi văzut-o madam' Guffern ?! exclamă doamna Greenacre, pe care această informație, adăugată recentei primejdii prin care trecuse fiul ei o copleșise de-a binelea.

Domnul Greenacre avea tot atîta pămînt cît avea și domnul Lookaloft, și plătea chiar tot atît de punctual, și părerile lui erau luate la fel în seamă în adunările parohiale. Ascensiunea doamnei Lookaloft fusese un prilej de amărăciune pentru doamna Greenacre. Nu gusta nici rafinamentele care transformaseră numele fermei Barleystubb [1] în Rosebank [2] și onoraseră, din cînd în cînd, scrisorile domnului Lookaloft cu demnitatea titlului de *esquire*. Ea nu avea nici cea mai mică dorință să-și transforme casa în Vila Violeta sau să-l vadă pe bărbatu-său cum își plimbă de colo colo niște zorzoane adăugate la numele lui. Dar pentru ea era un păcat de moarte succesul doamnei Lookaloft în vînătoarea de onoruri. Rîsese întotdeauna de doamna Lookaloft, atît cît îi îngăduiau slabele-i puteri. Îi dăduse brînci cu umărul, odată, cînd ieșeau din biserică, și își ceruse scuze cu fireasca simplitate a egalității între oameni :

— Oh, madam', scuzele mele ; dar v-ați făcut grozav de solidă în ultimul timp...

Îl întrebase pe domnul Lookaloft, cu aparentă cordialitate, despre „doamna care învîrte toată casa pe degete", și reușise să se țină destul de tare, credea ea, în fața vecinei cu toate visele ei de mărire. Acum se trezea însă tre-

[1] Barley stubb = miriște de orz (n. t.).
[2] Rose bank = țărm cu trandafiri (n. t.).

cută într-o categorie separată și inferioară. Doamna Lookaloft a fost invitată în salonul de la Ullathorne numai pentru că își schimbase numele casei în Rosebank și îl făcuse pe bărbatu-său să cumpere piane și rochii de mătase, în loc să-și investească banii în ferme cu vite ca să le lase o avere copiilor.

Oricît ar fi venerat-o doamna Greenacre pe domnișoara Thorne și oricît de mult l-ar fi respectat pe stăpînul pămînturilor, nu putea privi acest lucru decît ca pe o nedreptate făcută ei și alor ei. Pînă atunci, familia Lookaloft nu fusese recunoscută ca făcînd parte dintr-o clasă diferită de cea a familiei Greenacre. Pretențiile lor erau doar niște ifose, fineturile și titlurile lor erau toate plătite de ei și nu date de alții. Suveranii locali de prin ținut și izvoarele districtuale ale onoarei nu le conferiseră pînă atunci nici un blazon. Fustițele lor de crinolină, orele tîrzii la care se trezeau și mersul lor afectat fuseseră pînă atunci un bun subiect pentru zeflemelele doamnei Greenacre, și aceste zeflemele fuseseră o supapă a invidiei ei. De acum înainte, însă, lucrurile vor sta cu totul altfel. Acum familia Lookaloft se va lăuda că aspirațiile lor primiseră binecuvîntarea nobilimii ținutului ; acum vor declara, avînd, aparent, dreptate că le-au fost recunoscute pretențiile de a primi o anume considerație. Fuseseră primiți ca musafiri egali cu episcopul și cu baronetii ; domnișoara Thorne le făcuse o reverență pe covorul propriului salon ; urmau să se așeze la masă în compania unei contese adevărate. S-ar putea foarte bine ca Bab Lookaloft — așa cum i se spusese în familia Greenacre, pe vremea egalității lor din tinerețe — să stea lîngă Honorable George, și nenorocitului ăluia de Gussy s-ar putea să-i dea voie să o servească pe lady Margaretta de Courcy cu o cremă de zahăr ars.

Uzufructul acestor onoruri — sau al acelora dintre ele de care a avut parte mult pizmuita familie — nu justifica invidia. Atenția acordată familiei Lookaloft de către neamul de Courcy a fost extrem de limitată și distincțiile acordate de episcop și de ai lui nu reprezentau deloc o recompensă pentru plicticoasa monotonie a vieții lor de fiecare zi. Dar cele îndurate de ei i-au rămas neștiute doamnei Greenacre ; ea se gîndea doar la lucrurile de care era sigură că se bucurau ei și la viitorul stil de viață îngrozitor de înalt al familiei de la Rosebank, ca o consecință firească a onoarei ce li se făcea acum.

— Dar îi văzuşi colo-şa, îi văzuşi colo-şa, chiar cu ochii dumitale ? întrebă biata doamnă Greenacre, sperînd că încă mai există motive de îndoială.

— Da' cum să-i văz, dacă n-ajunsei chiar eu pînă acolo ?! exclamă doamna Guffern. Nu i-am văz't deloc toată dimineaţa asta afurisită, dar i-am văzut pe ăia de i-au văzut. Îl ştii pe John al nostru ; ei, păi el umblă cu Betsey Rusk, ştii, slujnica personală a cucoanei. Şi Betsey nu e o fată oarecare, ca alea de la bucătărie. Aşa că Betsey a venit la John al nostru, ştii, şi e grozav de politicoasă cu mine, nu pot să zic că nu e, Betsey Rusk. Aşa că, înainte să plece să se plimbe cu John, mi-a zis tot ce s-a întîmplat în casă.

— Zău aşa ? întrebă doamna Greenacre.

— Zău mi-a zis, răspunse doamna Guffern.

— Şi ţi-a zis matale că ăia sînt sus în salon ?

— Mi-a zis că i-a văzut cînd intrau — că ele nu erau îmbrăcate nici pe jum'ate aşa grozav ca alealante familii, cică aveau tot gîtul şi pieptul gol-puşcă, aşa, ca la un copil nou-născut.

— Stricatele ! exclamă doamna Greenacre, mai tulburată de acest amănunt decît de orice alt semn de distincţie aristocratică pe care şi-l însuşiseră duşmanii ei.

— Da, chiar aşa, continuă doamna Guffern, goale de tot, în vreme ce lumea bună era îmbrăcată cum eşti şi matale şi cu mine, doamnă Greenacre.

— Fi-le-ar obrăznicia să le fie !... exclamă doamna Greenacre, al cărei piept bine acoperit adăpostea toată bunătatea faţă de familia Lookaloft.

— Aşa zic şi eu, spuse doamna Guffern ; şi aşa a zis şi omu' meu, Thomas Guffern, cînd a auzit : „Molly — zice — dacă te apuci vreodată să umbli dimineaţa aşa dezbrăcată în felul ăsta, să ai grijă să nu mai vii acasă !". Aşa că eu zic : „Thomas, nici n-o să mai vin". „Da ?, zice el ; cum dracu' de reuşeşte cu reumatizmul ăla al ei, şi n-are nici o cîrpă pe ea !". Şi doamna Guffern rîse zgomotos, gîndindu-se la probabilele suferinţe ale reumaticei doamne Lookaloft.

— Şi să se asemene aşa cu oameni care au sînge, nu glumă, în vine — spuse doamna Greenacre.

— Ei, dar asta nu-i tot ce zicea Betsey. Şi uite-aşa s-au umflat intrînd în salonul doamnei, ca nişte curcani

de parcă ar fi vrut să zică : „Și cine îndrăznește să ne zică nouă ceva ?“. Și Gregory se gîndea să le spună să vină aici, doar că nu l-a lăsat inima, că erau îmbrăcați așa grozav. Așa că au intrat ; dar cucoana s-a uitat la ei, întunecată ca moartea.

— Așa, car' va să zică ! exclamă doamna Greenacre, tare ușurată, pînă la urmă ; nu i-au invitat mai altfel decît pe noi toți.

— Betsey zice că Gregory zice că doamna nu era deloc încîntată să-i vază unde au ajuns, și că el așa crede, că se aștepta să vină aici, ca noi toți.

Doamna Greenacre simți o mare consolare. Nu că ar fi fost cu totul mulțumită. Considera că lumea îi va face dreptate nu doar neîncurajînd-o pe doamna Lookaloft, ci neapărat și pedepsind-o. Ce se întîmplase la acel ospăț din scripturi, a cărui descriere o citise doamna Greenacre atît de des familiei ? De ce nu se dusese domnișoara Thorne cu îndrăzneală la intrus și nu-i spusese : „Prietene, tu ai urcat aici în locuri înalte care nu ți se potrivesc ! Coboară mai jos, și-i vei găsi pe cei de seama ta“. Chiar dacă familia Lookaloft ar fi primită în momentul de față cu multă răceală, tot vor putea să se laude de acum încolo cu situația lor, cu aspirațiile lor, și cu onoarea lor.

— Ei, cu toată fala lor, mă mir cum poate fi așa de nemernică, continuă doamna Greenacre, incapabilă să treacă la alt subiect. Ai auzit, omule ? mai zice ea, gata să-i repete toată povestea bărbatului ei, care tocmai se apropia. Madam' Lookaloft și Bab și Gussy și toată droaia lor stau cu toții, grozavi nevoie mare, în salonul cucoanei, și nu au fost invitați mai altfel decît mine sau decît tine. Ai mai auzit vreodată așa ceva ?

— Ei, și de ce n-ar face-o ? întrebă fermierul Greenacre.

— Să se amestece ei cu oamenii sus-puși, de parc-ar fi neam de nobili, sau așa ceva ? ! răbufni doamna Guffern.

— Ei, dacă lor le place și cucoanei îi place, despre partea mea, lasă-i în legea lor, răspunse fermierul. Uite, mie îmi place locul ăsta mai mult, că, uite-așa mă simt mai acasă și nu trebuie să plătesc toate hainele alea grozave pentru nevastă-mea. Fiecare cu gustul lui, doamnă Guffern, și dacă vecinul Lookaloft crede că al lui e ăl mai bun, lasă-l în pace.

Doamna Greenacre se așeză lîngă soțul ei, ca să înceapă munca grea a banchetului ; își recîștigase într-o oarecare măsură liniștea ; dar, cu toate acestea, dădu din cap către prietena ei, ca să arate că în cazul acesta nu prea era de acord cu ideile lui bărbatu-său.

— Și să vă zic ceva, cucoanelor, continuă el ; dacă e să nu ne putem bucura de masa pe care ne-o dă domnișoara, fiindcă măicuța Lookaloft stă acolo, sus, pe o canapea măreață, cred că trebuie să ne ducem cu toții acasă. Dacă plîngem de-asta, ce-o să facem cînd o da peste noi necazul adevărat ? Cum ar fi acum, cucoană, dacă băiatul și-ar fi rupt colea gîtul, cînd a căzut ?

Doamna Greenacre s-a simțit umilită și n-a mai zis nimic. Dar oricît ar ține cuvîntări morale, oamenii cumsecade ca domnul Greenacre, cei asemenea familiei Lookaloft iscă într-adevăr multă invidie în lume.

Era plăcut să-l vezi pe domnul Plomacy, sprijinindu-se în bastonul lui solid, umblînd de colo colo printre musafirii veniți din sate, comportîndu-se ca un fel de polițist, și ca un maestru de ceremonii.

— Ei, tinere, dacă nu poți să te descurci fără țipătul ăsta, mai bine du-te dincolo de cîmpul ăla, și ia-ți și mîncarea cu tine. Haide, fetelor, ce stați acolo cu mîinile-n sîn ? Ieșiți să vă vadă băieții ! N-aveți de ce să vă rușinați de fețele voastre. Alo ! Tu de-acolo, cine ești ? Cum de-ai intrat aici ?

Această ultimă întrebare neplăcută fusese pusă unui tînăr de vreo douăzeci și patru de ani care nu purta, după părerea domnului Plomacy, suficiente semne ale unei educații și ale unei vieți rurale.

— Vă rog, înălțimea voastră, jupîn Barrell, vizitiul, m-a lăsat să intru pe la portița dinspre biserică, că lucrez mai totdeauna pentru familie.

— Atunci jupînul Barrell vizitiul te poate lăsa să și ieși, hotărî domnul Plomacy, neîmblînzit nici măcar de înaltul rang care i se acordase. Cum te cheamă, ce meserie ai și pentru cine lucrezi ?

— Sînt Stubbs, înălțimea voastră, Bob Stubbs, și... și... și..

— Și care ți-e meseria, Stubbs ?

— Zidar... adică tencuitor, vă rog, înălțimea voastră.

— Las' că vă tencuiesc eu, și pe tine și pe Barrell ; o să ieși de pe pajiștea asta la fel de repede cum ai intrat.

Nu ne trebuie nici un tencuitor ; cînd ne-o trebui, o să trimitem noi după ei. Haide, berbecuţule, du-te !

Stubbs tencuitorul a fost tare amărît de această sentinţă dură. Era un băiat vioi şi reuşise, de cînd se strecurase în paradisul de la Ullathorne, să atragă o nimfă a pădurii, căreia îi şoptea nimicuri gingaşe de tencuitor, cînd a fost întîlnit de măreţul domn Plomacy. Era groaznic să fie astfel despărţit de driada sa şi trimis înapoi gemînd, în infernul din Barchester, tocmai cînd nectarul şi ambrozia erau gata să coboare pe cîmpiile cu narcise galbene. A hotărît să încerce cu rugăminţile pe care le credea a fi cele mai potrivite, dar rugăminţile de la oraş erau zadarnice în faţa marelui potentat rural. Domnul Plomacy nu numai că a ordonat să fie alungat, dar ridicîndu-şi băţul ca să-i arate drumul spre poarta lăsată în grija acelui fals cerber, Barrell, îl însoţi el însuşi, să vadă că edictul exilării e dus la împlinire.

Dar zeiţa îndurării, cea mai dulce zeiţă care a stat vreodată pe vreun nor şi cea mai dragă sărmanului slab şi păcătos, apăru pe pajişte, întrupată de domnul Greenacre. Niciodată nu a fost mai binevenită zeiţa care se roagă pentru iertarea osîndiţilor.

— Ei, haide omule ! începu domnul Greenacre ; niciodată să nu te legi de asemenea fleacuri într-o zi ca asta. Îl ştiu bine pe băiat. Lasă-l să rămînă, te rog eu. Ştiu că domnişoara n-o să simtă lipsa de cît poate el să mănînce şi să bea.

Domnul Plomacy şi domnul Greenacre erau prieteni, fraţi de cruce. Domnului Plomacy i se dăduse una dintre cele mai bune camere de la Ullathorne House ; dar era celibatar şi se simţea tare singur ; în plus, în casă nu era permis fumatul nici măcar pentru domnul Plomacy. Momentele sale de adevărată fericire erau petrecute într-un fotoliu mare din colţul cel mai cald al bucătăriei frumoase şi curate a doamnei Greenacre. Aici era locul unde omul lăuntric se topea, scurgîndu-se afară, în fîntîni de taifas plăcut ; aici era respectat şi în largul lui ; aici, şi poate numai aici putea să se descarce de greutăţile vieţii, fără să ofenseze demnitatea cuiva aflat mai presus de el sau să se expună la familiaritatea subalternilor. Aici era locul unde putea să-şi găsească uşor pipa, pe obişnuita poliţă de deasupra vetrei, şi fumatul nu era numai permis, ci chiar încurajat.

Așa stînd lucrurile, nu era de presupus că domnul Plomacy ar putea să-i refuze domnului Greenacre o asemenea favoare ; dar, cu toate acestea, el nu o acordă fără oarecare demonstrație de autoritate austeră :

— Auzi colo, mănîncă și bea, domnule Greenacre ! Nu, nu-i vorba de cît mănîncă și cît bea, ci de exemplul pe care-l dă băiatul, cînd vine acolo unde nu-i invitat, și încă un băiat de vîrsta lui. Și încă el, care n-a muncit în viața lui, nici măcar o zi pe la Ullathorne. Tencuitor ! Las' că-l tencuiesc eu !...

— Ei, lucrează de mult pentru mine. domnule Plomacy. Și ce mînă bună are la pus șindrile ! E unul dintre cei mai buni din Barchester — răspunse celălalt, fără să spună chiar adevărul adevărat, așa cum, e drept, nici nu are dreptul s-o facă vreodată milostenia. Haide, haide, lasă-l în pace astăzi și ceartă-l mîine. Doar n-o să-l faci de rușine, de față cu fata lui de colo...

— Să știi, o fac împotriva voinței mele, cedă domnul Plomacy. Și ai grijă, tu, Stubbs, să te porți cum se cuvine. Dacă aud gălăgie, o să știu de unde vine... Vă știu eu pe voi, meseriașii din Barchester ; știu eu ce vă poate pielea...

Și astfel Stubbs plecă fericit, trăgîndu-se o dată de moțul părului său zbîrlit, în cinstea clemenței intendentului, și mai trăgînd de două ori în onoarea bunătății fermierului. Și plecă, jurînd, în adîncul inimii sale recunoscătoare, că dacă fermierul va avea vreodată nevoie de o zi de muncă fără plată, atunci el o să i-o facă. Jurămîntul pe care nu era probabil că i se va cere să-l respecte.

Dar domnul Plomacy nu era tocmai mulțumit, pentru că se gîndea la intendentul nedrept, și începu să mediteze dacă nu se împrietenise oare cu diavolul lipsei de conștiință. Aceasta nu a stînjenit însă modul de a-și îndeplini datoriile la un capăt al mesei lungi ; nici domnul Greenacre nu s-a comportat mai rău la celălalt capăt, urmare firească a urărilor de bine ale lui Stubbs tencuitorul. În plus, musafirilor nu li s-a părut nimic în neregulă cînd domnul Plomacy, ridicîndu-se să spună rugăciunea, s-a rugat ca Dumnezeu să le dea într-adevăr recunoștință pentru toate bunătățile puse în fața lor din marea generozitate a domnișoarei Thorne !

În acest răstimp, „lumea sus-pusă", în cortul din grădină,se descurca nemaipomenit ; asta, dacă șampania fără

restricţie poate să-i ajute vreodată pe cei sus-puşi să se descurce. Sir Harkaway Gorse a propus un toast în sănătatea domnişoarei Thorne şi a asemănat-o cu un cal de curse pursînge, mereu gata s-o pornească în galop şi care nu e obosit de muncă, oricît de mult ar fi muncit. Domnul Thorne răspunse la compliment, spunînd că speră că sora sa va putea să alerge oricînd i se va cere ; şi apoi ridică paharul pentru sănătatea şi prosperitatea familiei de Courcy. Sora lui a fost foarte onorată să vadă atîţia membri ai nobilei familii onorîndu-i masa săracă. Erau cu toţii conştienţi că îndeletniciri importante făceau absenţa contelui necesară. Cum datoria faţă de prinţ îl chemase departe de căminul lui, el, domnul Thorne, nu putea să se încumete să regrete că nu-l vede la Ullathorne ; cu toate acestea, se va încumeta să spună... adică să-şi exprime dorinţa... opinia, voia să spună... Şi astfel domnul Thorne deveni cam nedumerit, aşa cum este de obicei un gentleman rural în împrejurări asemănătoare ; dar în cele din urmă s-a aşezat jos, declarînd că era foarte fericit că bea în cinstea nobilului conte, împreună cu contesa, şi toată familia de la De Courcy Castle.

Şi atunci Honorable George a răspuns la discursul de mulţumire. Nu-l vom urma prin diversele meandre ale elocinţei sale neobişnuite. Cei din imediata sa apropiere au avut la început dificultăţi în a-l pune pe picioare, dar în curînd au încercat dificultăţi mult mai mari să se aşeze ei înşişi jos. Cu asemenea ocazii ar trebui într-adevăr reglementată una din două : ori să fie tabù orice discurs în ocazii festive, ori să fie supuşi unui examen sever, în faţa comisiei guvernamentale de examinare, cei care urmează să beneficieze de acest privilegiu. Aşa cum stau lucrurile acum, nimeni de teapa lui Honorable George nu prea onorează eforturile noastre în cinstea educaţiei britanice.

În sufragerie, episcopul a trecut prin onorurile zilei cu mult mai multă abilitate şi decenţă. Şi el a băut în cinstea domnişoarei Thorne, şi a făcut-o în modul cuvenit scaunului episcopal pe care-l împodobea. Societatea de acolo era poate mai plicticoasă şi o idee mai puţin vioaie decît cea din cort. Dar ce se pierdea din voioşie, se cîştiga din plin în demnitate.

Şi astfel s-a petrecut banchetul la diversele mese, cu mare strălucire şi încîntare generală.

Capitolul XL

DISTRACȚII LA ULLATHORNE — ACTUL AL II-LEA

„CEEA CE PE EI I-A AMEȚIT, MIE îmi va da curaj !“, astfel se îmbărbăta domnul Slope, ieșind din sufragerie în căutarea lui Eleanor. De fapt, el nu văzuse pe nimeni cu adevărat beat ; dar se băuse destul de mult vin, iar domnul Slope nu ezitase să-și ia și el partea cuvenită, ca să prindă curajul de care avea nevoie pentru ceea ce avea de întreprins. Nu este primul care consideră că într-o asemenea ocazie are nevoie de ajutorul lui Bachus.

Înainte de a-și da seama că e urmărită, Eleanor ieșise pe ușă și se afla pe iarba din grădină. În acel moment, aproape toți oaspeții erau ocupați la o masă sau la alta. Ici și colo se vedea cîte o pereche, nedespărțită, preferînd propriile cuvinte dulci clinchetului paharelor și plăcerilor retoricii care se revărsa de pe buzele lui Honorable George sau ale episcopului de Barchester ; dar restul grădinii era atît de pustiu, pe cît își dorea domnul Slope.

Eleanor văzu că este urmărită și, precum o căprioară ce nu mai are șanse de scăpare, se întoarce mugind și atacă cîinii, așa făcu și ea, întorcîndu-se spre domnul Slope.

— Vă rog, n-aș vrea să ieșiți din casă din pricina mea! îl întîmpină ea, cu toată răceala pe care putea să și-o adune în glas. Am ieșit în căutarea unui prieten. V-aș fi recunoscătoare dacă v-ați întoarce.

Domnul Slope nu putea fi convins astfel. Toată ziua observase că doamna Bold nu se purtase cordial cu el, iar aceasta îl cam dezamăgise. Dar în nici un caz nu trăsese concluzia că aspirațiile sale erau deșarte. Văzuse că e supărată pe el. Nu cumva pentru că el se jucase atît de mult cu sentimentele ei ? Pentru că lăsase ca numele ei să ajungă subiect de bîrfă, să fie alăturat în șoaptă numelui lui ? Știa că așa se întîmplase, deși ceilalți nu i-au dat ocazia să le spună că de acum înainte numele lor va fi

unul și același ? Biata femeie ! El încerca un anumit sentiment de remușcare, izvorît din conștiința sa lăuntrică. Probabil că întîrziind astfel, greșise față de ea. Dar în momentul de față ingurgitase prea multă șampanie de-a domnului Thorne, pentru a mai avea vreo îndoială. Avea dreptate cînd regreta lauda de sine a lui lady Macbeth : nu era beat, dar era destul de curajos să facă tot ce voia. Păcat că nu se întîlnise cu doamna Proudie, cît se afla într-o asemenea stare !

— Trebuie să-mi îngăduiți să vă însoțesc, spuse el ; nici nu mă gîndesc să vă las să mergeți singură.

— Ba trebuie să mă lăsați, domnule Slope ! replică ea pe un ton aspru ; pentru că dorința mea cea mai mare e să fiu singură !

Momentul marelui adevăr sosise. Domnul Slope își dădu seama că trebuie să acționeze, acum ori niciodată, și era hotărît să o facă acum. Aceasta nu era prima lui încercare de a cuceri o doamnă. Mai căzuse și altă dată în genunchi, mai aruncase priviri care spuneau lucruri ce nu puteau fi rostite, mai șoptise cuvinte mieroase. Într-adevăr, era un expert în această privință, și nu trebuia decît să adopteze la gusturile — probabil diferite — ale doamnei Bold binecunoscutele lui fraze pompoase care o cuceriseră cîndva pe Olivia Proudie.

— Nu-mi cereți să vă părăsesc, doamnă Bold ! rosti el, cu o privire pasionată, dar în același timp cucernică — una din acele priviri deloc neobișnuite la gentlemanii de soiul domnului Slope și care ar putea fi numite tandrepioase. Nu-mi cereți să vă părăsesc, pînă ce nu vă voi spune cîteva cuvinte care-mi stau pe inimă ; cîteva cuvinte pentru care am venit pînă aici.

Eleanor își dădu seama de situație. Știa exact ce o așteaptă și de aceea se simțea penibil. Bineînțeles că putea să-l refuze pe domnul Slope, și s-ar putea spune că aceasta ar fi pus punct la toate. Dar în ceea ce o privea pe ea, lucrurile nu s-ar fi sfîrșit aici. Însuși faptul că domnul Slope ar cere-o în căsătorie ar constitui o victorie pentru arhidiacon și, în mare măsură, și o justificare a purtării domnului Arabin. Văduva nu putea să îndure ideea că a greșit. Îi luase apărarea domnului Slope, își susținuse dreptul de a-l primi în casă, ca pe orice altă cunoștință de-a ei, a rîs

de ideea că el s-ar fi putut considera altceva decît o simplă cunoştinţă, şi se simţise jignită de grija arhidiaconului pentru ea, iar acum, iată, avea să se adeverească, într-un chip foarte neplăcut, că arhidiaconul avusese dreptate şi că ea fusese cea care greşise.

— Nu ştiu ce aţi putea să-mi spuneţi, tocmai aici, domnule Slope, şi nu mi-aţi spus, adineaori, la masă. Şi îşi strînse buzele, îl privi fix — într-un fel care ar fi trebuit să-l îngheţe.

Dar gentlemanii nu îngheaţă cu una, cu două, cînd sînt plini cu şampanie ; oricum, domnul Slope n-ar fi îngheţat prea uşor.

— Există anumite lucruri, doamnă Bold, pe care un bărbat nu le poate spune în faţa mulţimii şi niciodată nu i-ar veni uşor să le rostească, lucruri pe care doreşte fierbinte să le mărturisească şi totuşi îi e imposibil să le spună. Tocmai despre asemenea lucruri vreau să vă vorbesc acum. Şi îi aruncă, din nou, acea privire tandră-pioasă, chiar mai intensă de data aceasta.

Eleanor şi-a dat seama că nu poate rămîne pironită locului, să primească declaraţia domnului Slope exact în faţa ferestrei din sufragerie, în văzul oaspeţilor domnişoarei Thorne. Din spirit de autoapărare, a făcut mai departe cîţiva paşi, şi domnul Slope îşi duse, în sfîrşit, la îndeplinire dorinţa de a o însoţi : îi oferi braţul.

— Vă mulţumesc domnule Slope, vă sînt foarte recunoscătoare ; dar în scurtul timp cît voi rămîne cu dumneavoastră aş prefera să merg pe propriile-mi picioare.

— Şi trebuie neapărat să fie atît de scurt ? întrebă el ; trebuie să fie...

— Da ! îl întrerupse Eleanor. Pe cît se poate de scurt, dacă asta nu vă deranjează, domnule.

— Doamnă Bold, eu sperasem... eu sperasem...

— Vă rog să nu speraţi nimic de la mine, domnule Slope ! Vă rog să nu mai speraţi. Nu ştiu şi nici n-am nevoie să ştiu ce speraţi dumneavoastră. Ne cunoaştem foarte puţin şi probabil că în stadiul acesta vor şi rămîne lucrurile. Vă rog, vă rog să le lăsaţi să rămînă aşa ; în orice caz, n-ar fi bine să ne certăm.

Doamna Bold îl cam lua peste picior pe domnul Slope, şi el şi-a dat seama de asta. Îl respinge înainte ca el să

ofere, și în același timp îi dădea să înțeleagă că greșește purtîndu-se atît de familiar cu ea. Ea nici nu încerca

Unui cuvînt înțepător ca „nu"
Să-i smulgă din tulpină țeapa.

Dar el părea încă hotărît să fie foarte tandru și pios, în ciuda celor pe care i le spusese doamna Bold ; nu abandonase orice speranță ; totuși, se simțea îndemnat să se supere foarte tare. Se gîndea că văduva își ținea prea sus nasul și că îi vorbea pe un ton mult prea autoritar. Era limpede că ea nici nu-și dădea seama de înalta onoare care i se acorda. Domnul Slope avea de gînd să fie cît se poate de tandru, dar începuse să se și gîndească tot mai stăruitor că, dacă nu va reuși, n-ar strica să-i arate și el ce poate. Domnul Slope putea, fără îndoială, să fie foarte tandru, dar și foarte violent, și își cunoștea perfect puterile.

— Este o cruzime ! începu el ; chiar și cei mai răi dintre noi au dreptul să spere. Ce-am făcut de-mi dați o sentință atît de aspră ? Apoi făcu o pauză, răstimp în care văduva își continuă drumul cu același pas, fără să spună nimic. O, tu, frumoasă femeie ! izbucni el, în sfîrșit ; frumoasă femeie, nu poți să te prefaci că nu știi nimic despre iubirea mea. Da, Eleanor, da, te iubesc ! Te iubesc cu cea mai mare dragoste pe care i-o poate purta un bărbat unei femei. Alături de speranțele mele de a ajunge în rai, stau speranțele de a te ști a mea. (Aici memoria domnului Slope îi jucă o festă, pentru că altfel n-ar fi uitat funcția de vicar.) Ce bucurie ar fi să merg spre rai cu tine alături, să-mi fii călăuză, fiecare din noi să fie călăuza celuilalt. Spune-mi Eleanor, draga mea Eleanor, vom păși oare pe acel drum fermecător ?

Eleanor n-avea nici cea mai mică intenție de a păși alături de domnul Slope pe nici un drum, în afară de poteca aceasta din grădina domnișoarei Thorne, pe care se aflau acum ; dar cum nu putuse să-l oprească pe domnul Slope să-și exprime dorințele și aspirațiile, se hotărî să-l asculte pînă la capăt, înainte de a-i răspunde.

— Oh, Eleanor ! continuă el — și se părea că din momentul în care găsise destul curaj pentru a-i pronunța numele mic, i se părea că trebuie să-l spună cît mai des cu putință. Oh, Eleanor ! N-ar fi oare minunat să călătorim, cu voia lui Dumnezeu, prin această vale a muritorilor,

mînă în mînă, prin această vale pe care mila lui ar preface-o pentru noi într-un loc al bucuriei, pînă cînd vom sta alături, la picioarele tronului său ? Apoi, o privire şi mai tandru-pioasă decît cele dinainte se revărsă din ochii îndrăgostitului. Oh, Eleanor !...

— Mă cheamă doamna Bold, domnule Slope ! îl temperă Eleanor, care, deşi se hotărîse să asculte tot ce avea el de zis, era mult prea scîrbită de blasfemia lui, pentru a mai putea să rabde.

— Tu, cel mai dulce dintre îngeri, nu fi atît de rece ! zise el. Şi, în clipa aceea, şampania şi-a făcut efectul : încercă să-i cuprindă mijlocul. O făcu cu destulă abilitate, pentru că pînă atunci, Eleanor reuşise să-l ţină cît de cît la distanţă. Ajunseseră pe o potecă aproape complet acoperită de tufişuri, şi domnul Slope socoti că acum, fiind singuri, era nimerit să-i dea vreun semn limpede al dragostei despre care îi vorbise atît. S-ar putea presupune că o asemenea purtare dăduse rezultate în cazul Oliviei Proudie. Chiar dacă e aşa, în cazul lui Eleanor Bold ea eşuă complet.

Eleanor se feri brusc de el, de parcă ar fi simţit apropierea unei vipere, dar nu sări departe ; oricum, nu mai departe de o lungime de braţ. Apoi îşi ridică mîna ei micuţă şi, cît ai clipi, îi trase o palmă peste ureche cu atîta convingere, încît printre copaci se auzi ca un mic tunet.

Ne e teamă că, ajuns aici, orice cititor bine crescut va pune cartea jos, cu mare silă, simţind că, la urma urmei, Eleonora nu e vrednică de simpatie. Cineva ar putea spune că e o tînără prost crescută. Altul ar spune că, în orice caz, nu este o doamnă. De la început am suspectat-o, ar spune un al treilea ; nu are nici un pic din demnitatea unei adevărate mame de familie, sau din buna-cuviinţă pe care o presupune situaţia ei. O dată o vezi jucîndu-se zgomotos cu tînărul Stanhope ; imediat după aceea îi face ochi dulci domnului Arabin, ca apoi s-o vezi luîndu-l la palme pe un al treilea iubit ; şi toate acestea, înainte de a se fi împlinit doi ani de cînd a rămas văduvă.

Nimeni n-ar putea să-i ia apărarea ; şi totuşi, s-ar putea afirma că nu e nici prost-crescută, nici nu se dă în vînt după jocuri zgomotoase, şi nu e nici adeptă a boxului. Ar fi fost într-adevăr mai bine să nu-l fi pălmuit pe dom-

nul Slope. Procedînd astfel, ea își pierde din demnitate și se compromite. Poate că ar fi știut să se abțină, să nu comită o astfel de greșeală, dacă ar fi fost educată în Belgravia [1], dacă ar fi fost crescută de un tată puțin mai sever, sau dacă ar fi trăit mai mult sub îndrumarea unui soț. Dar în cazul de față insulta fusese prea gravă pentru ea, ispita de a-și exprima pe loc indignarea fusese covîrșitoare. Avea un simț al independenței mult prea puternic, un simț cam periculos pentru o femeie tînără, dar pe care situația ei deosebită o obliga să-l aibă. Fața domnului Slope, colorată — din cauza vinului — și mai tare decît de obicei, purtînd un zîmbet stupid, contorsionată de o grimasă pseudopioasă și pseudotandră, părea să ceară tocmai asemenea pedepse. Iar ea îl simțise dinainte pe acest om, el trebuia pus la punct în acest fel și numai în acesta. Lovitura mînuței ei fusese pentru el o insultă tot atît de gravă cît ar fi fost pentru altcineva lovitura zdravănă dată de un bărbat în toată firea. Îl atinse drept în trufia sa. Considera că își pierduse din importanță și era indignat. În furia lui, ar fi putut s-o lovească și el. Pînă și durerea fizică îl deranja foarte tare și se simțea vexat că personalitatea sa de cleric nu fusese deloc luată în seamă.

Există astfel de bărbați, bărbați care nu pot suporta nici un afront adus mîndriei lor personale, nici măcar venit din partea unei femei — bărbați care-și privesc trupul ca pe un templu sacru —, așa încît orice glumă în legătură cu el e considerată drept o profanare, iar o atingere mai brutală e un adevărat sacrilegiu. Domnul Slope era unul dintre acești bărbați și deci palma pe care o primise de la Eleanor fusese cea mai groaznică insultă care i s-ar fi putut aduce.

Dar, oricum, ea n-ar fi trebuit să ridice mîna împotriva lui. Mîinile de doamnă, atît de moi, de catifelate cînd le atingi, atît e frumoase cînd le privești, de grațioase în îndeletnicirile lor gingașe, nu au fost făcute să plesnească cu sete fețele bărbaților. Eleanor își dădu seama că greșise față de buna-cuviință, și ar fi dat orice să-și ia lovitura înapoi. În primele momente ale chinului ei, era gata-gata să-și ceară iertare. Următorul impuls însă a fost acela de a fugi, și acestuia îi dădu ascultare.

---

[1] Cartier aristocratic al Londrei (n. t.).

— Niciodată, niciodată n-o să mai vorbesc cu dumneavoastră ! îi aruncă ea peste umăr, gîfîind din cauza emoţiilor, cu respiraţia întretăiată de exteriorizarea sentimentelor sale violente ; şi spunînd acestea, o luă la goană, înapoi, pe aleea care ducea spre casă.

Dar cum voi putea să descriu furia divină a domnului Slope, cum să o invoc pe muza tragediei pentru a descrie mînia care umpluse sufletul celest al capelanului episcopului ? O asemenea încercare întrece puterile umilului autor de tragedii dintr-un roman modern. Pictorul a aşezat un voal peste faţa lui Agamemnon cînd a trebuit să înfăţişeze disperarea tatălui în faţa morţii timpurii a fiicei sale devotate. Cînd se hotărî să pedepsească răzvrătirea vînturilor, zeul se feri să rostească ameninţări goale. Nu vom încerca să descriem puterea cu care bătea inima domnului Slope cînd îşi jură să se răzbune pe femeia care îl făcuse de ruşine, nici nu vom încerca zadarnic să-i înfăţişăm teribila tortură a sufletului lui.

Dar iată-l singur pe aleea din grădină, şi va trebui să încercăm să-l facem să-şi revină. Nu putea încă să-şi vină în fire. Obrazul îl ustura, simţea greutatea degetelor lui Eleanor şi credea că toţi cei care l-ar privi, ar putea să-i citească pe obraz urmele celor îndurate. Rămase acolo un timp, înroşindu-se din ce în ce mai tare de furie. Stătea pironit, nehotărît, cu o privire feroce, gîndindu-se la chinurile şi pedepsele iadului şi meditînd cum ar putea să-şi dea duşmanul pe mîinile zeilor infernali, sprijinindu-se pe obişnuita sa elocinţă pasionată. În adîncul sufletului, îşi dorea să-i ţină o predică. Astfel se răzbuna el de obicei pe muritorii care păcătuiau, deopotrivă bărbaţi şi femei. Dacă ar fi putut să se urce chiar acum în amvon, să tune şi să fulgere împotriva ei, cu toate învinuirile care îi stăteau pe suflet, atunci s-ar fi liniştit.

Dar cum să le predice dafinilor din grădina domnului Thorne sau, şi mai rău, cum să predice într-un asemenea bîlci al deşertăciunilor, cum e acesta de la Ullathorne ? Începu să simtă o scîrbă îndreptăţită pentru tot ce se întîmpla în jurul lui. Fusese pedepsit cu asprime, pentru că încurajase prin prezenţa sa aceste ademeniri lumeşti. Veselia societăţii altora, voioşia petrecerii, rîsetele celor tineri, mîncarea şi băutura celor bătrîni, nimic din toate

acestea nu-şi găsea vreo scuză în ochii lui. Ce mînie s-o fi dezlănţuit asupra sa, pentru că poposise în corturile necredincioşilor ? Se întovărăşise cu idolatrii în jurul altarelor lui Baal şi de aceea căzuse asupra sa o pedeapsă atît de grea. Apoi îi veni în minte făptura Signorei Neroni şi sufletul i se întristă. Avea o bănuială vagă că era un om rău şi păcătos ; dar aceasta nu-l făcea să se îndrepte ; în mînia lui, nu putea să-i fie milă de cineva. Simţea cum începe să piardă tot ceea ce era bun în el, şi dorea să-şi revină, să suie în şa, să aspire la înălţimi, să dobîndească putere, încît să se poată urca în măreţul său amvon, ca să ţină întregii lumi o predică răsunătoare împotriva doamnei Bold.

Rămăsese vreo zece minute în pietrişul aleii. Pînă acum soarta i-a surîs — nici o privire iscoditoare nu îl surprinsese în starea nenorocită în care se afla. Se cutremură din tot trupul, se reculese şi o porni încet prin grădină, urmînd mai departe poteca, fără să se întoarcă în direcţia în care o luase Eleanor. Cînd ajunse la cort îl găsi pe episcop stînd de vorbă cu rectorul Colegiului Lazarus. Preasfinţia sa ieşise să ia puţin aer, după ce îşi rostise discursul.

— E foarte plăcut, foarte plăcut ! Nu-i aşa, preasfinţia ta ? întrebă domnul Slope, cu zîmbetul său cel mai graţios, arătînd înspre cort ; foarte plăcut ! Ce minunat să vezi atîţia oameni care se simt atît de bine !

Domnul Slope se gîndea că ar putea să-l silească pe episcop să-l prezinte doctorului Gwynne. Cîndva, un om foarte de seamă declarase — şi practicase — înţelepciunea că totul trebuie să fie pentru toţi, iar domnul Slope era dornic să urmeze acest îndemn. Deviza sa era să nu piardă niciodată vreo ocazie. Episcopul nu era însă prea dornic, în momentul de faţă, să-i mărească domnului Slope sfera de cunoştinţe aparţinînd cinului său bisericesc. Avea motivele lui ca să evite orice referire clară la capelanul său şi de aceea se purtă destul de rece în împrejurarea de faţă.

— Foarte, foarte, spuse el, fără să se întoarcă şi fără să se sinchisească să se uite la domnul Slope. Şi deci, dr. Gwynne, eu cred sincer că veţi vedea cum această comisie săptămînală va avea o autoritate tot atît de mare cît are şi cea actuală. Eu, cel puţin, dr. Gwynne...

— Dr. Gwynne ! interveni domnul Slope, scoţîndu-şi pălăria şi hotărîndu-se să nu fie păcălit de un gîscan atît de neînsemnat ca episcopul de Barchester.

Rectorul de la Lazarus îşi ridică şi el pălăria şi se înclină foarte politicos în faţa domnului Slope. Nu cred că există în tot regatul un om mai politicos decît rectorul de la Lazarus.

— Preasfinţia ta, continuă domnul Slope ; vă rog faceţi-mi cinstea de a mă prezenta doctorului Gwynne. Este o ocazie mult prea favorabilă mie ca s-o pot pierde.

Episcopul n-avea ce să mai facă :

— Capelanul meu... doctorul Gwynne, spuse el ; actualul meu capelan, domnul Slope.

În orice caz, făcu ca aceste prezentări să fie cît se poate de umilitoare pentru capelan. Şi, folosind cuvîntul *actualul*, părea să spună că domnul Slope nu mai avea mult timp să se bucure de situaţia lui actuală. Dar domnului Slope nu-i păsa de ce gîndea episcopul. Înţelese aluzia, dar s-a făcut că n-o bagă în seamă. Era probabil că o să-şi dea demisia înainte ca episcopul să ajungă să-l dea afară. De ce să-i pese viitorului vicar de Barchester de episcop sau de nevasta episcopului ? Nu primise oare domnul Slope, chiar cînd urca în trăsura doctorului Stanhope un bileţel foarte important din partea lui Tom Towers de la „Jupiter" ? Nu era bileţelul în buzunarul lui, chiar în acest moment ?

Neluîndu-l, deci, în seamă pe episcop, începu să încropească o conversaţie cu rectorul Colegiului Lazarus.

Dar, deodată, au fost întrerupţi. Lucru care nu l-a descurajat prea tare pe domnul Slope. Unul dintre servitorii episcopului se apropie de umărul stăpînului său şi cu o figură gravă şi prelungă îi şopti ceva la ureche.

— Ce e John ? întrebă episcopul.

— Vicarul, luminăţia voastră, a murit !

Domnul Slope îşi pierdu brusc cheful să vorbească cu doctorul Gwynne şi se întoarse spre Barchester.

După cum am spus, Eleanor alergase în grabă spre casă, după ce îşi declarase hotărîrea de a nu mai vorbi niciodată cu domnul Slope. Dar amintirea celor pe care le săvîrşise o întristă cumplit şi nu se putu să nu izbucnească în lacrimi. Şi astfel îşi jucă ea rolul în cel de-al doilea act al melodramei din ziua aceea.

Capitolul XLI

DOAMNA BOLD STĂ DE VORBĂ DESPRE NECAZURILE EI CU PRIETENA SA, DOMNIŞOARA STANHOPE

CÎND A DAT DE CAPĂTUL ALEII ŞI a ajuns pe pajişte, doamna Bold se gîndi ce-i rămîne de făcut. Să aştepte pînă ar ajunge-o din urmă domnul Slope, sau să se ducă printre oameni, cu lacrimi în ochi şi întunecată la faţă, aşa cum era ? Adevărul este că n-avea decît să rămînă pe loc cît poftea, fără să se teamă că ar mai apărea domnul Slope ; dar sîntem predispuşi să dăm dimensiuni exagerate lucrurilor care ne sperie. În starea în care era acum, se temea că domnul Slope ar fi în stare de cine ştie ce faptă mîrşavă. Dacă i-ar fi spus cineva cu o săptămînă în urmă că domnul Slope o s-o prindă de mijloc la petrecerea de la domnişoara Thorne, nu l-ar fi crezut nici în ruptul capului. Dacă ar fi auzit că a fost văzut duminică pe strada principală într-o haină roşie şi cu cizme cu toc înalt, tot ar fi fost mai puţin mirată.

Şi totuşi, el săvîrşise această nelegiuire ; şi acum ea se putea aştepta la orice din partea lui. În primul rînd, era evident că a fost ameţit ; în al doilea rînd, nu încăpea îndoială că toată pioşenia lui era ipocrizie pură ; şi apoi se vedea clar că era absolut neruşinat. Deci rămase pe loc pîndind zgomotul paşilor lui şi înspăimîntată la gîndul că s-ar putea să stea ascuns în tufişuri, ca să se năpustească asupra ei.

Dintr-o dată o văzu pe Charlotte Stanhope trecînd grăbită prin grădină. Ascunzîndu-şi faţa în batistă, ca să nu i se vadă lacrimile, alergă spre prietena ei.

— O, Charlotte ! strigă ea, cu respiraţia tăiată ; sînt atît de fericită că te-am găsit !

— Fericită că m-ai găsit ? repetă rîzînd Charlotte. Asta-i bună ! Păi eu te-am căutat peste tot ; eu şi cu Bertie. El jura că ai fugit cu domnul Slope, şi acum umblă să se spînzure...

— O, Charlotte, te rog, taci ! exclamă doamna Bold.

— Dar ce se întîmplă cu tine, copila mea ? întrebă domnişoara Stanhope, observînd cum tremură mîna cu care Eleanor o strîngea de braţ, şi că vocea îi era încă înăbuşită de lacrimi. Doamne, Dumnezeule ! Ceva te-a tulburat. Ce anume ? Cum pot să te ajut ?

Eleanor îi răspunse cu un fel de gîlgîit spasmodic din adîncul gîtlejului. Era foarte agitată şi nu-şi putea reveni.

— Vino încoace, doamnă Bold, vino aici, să nu fim văzute. Ce-a putut să te supere în halul ăsta ? Cu ce-aş putea să-ţi fiu de folos ? Te-ar putea ajuta Bertie cu ceva ?

— O, nu-nu-nu-nu ! strigă Eleanor. Nu, nu-mi trebuie nimic ! Doar că omul ăla oribil...

— Care om oribil ? întrebă Charlotte.

Există anumite momente în viaţă, cînd atît bărbaţii cît şi femeile simt neapărata nevoie de a-şi face confidenţe ; momente cînd ar avea nevoie de multă hotărîre sau ar trebui să fie mistuit de grave suspiciuni, ca să nu facă aşa. Există oameni, bărbaţi şi femei deopotrivă, care nu se destăinuiesc niciodată, care nu sînt ispitiţi să-şi dezvăluie secretele cînd se află în situaţii neaşteptate, dar aceştia sînt de obicei firi searbăde, închise, reci, „gnomi sumbri locuind în fund de mine". Eleanor nu era un gnom ; încît se hotărî să-i spună Charlottei Stanhope toată povestea cu domnul Slope.

— Omul ăla oribil, domnul Slope ! spuse ea ; n-ai văzut că m-a urmărit cînd am ieşit din sufragerie ?

— Da, bineînţeles că l-am văzut, şi mi-a părut destul de rău, dar n-aveam ce să fac. Ştiam că o să te agaseze. Dar nu prea te înţelegeai cu Bertie...

— N-a fost nici vina lui şi nici a mea. Ştii cît de mult m-a deranjat faptul că a trebuit să vin în trăsură cu individul ăla ?

— Îmi pare rău dacă asta a fost cauza.

— Nu ştiu care a fost, de fapt, cauza, zise Eleanor, gata să izbucnească din nou în plîns. Dar n-a fost vina mea.

— Dar ce-a făcut, draga mea ?

— E un individ abominabil, înfiorător, ipocrit şi ar merita să i se spună totul episcopului !

— Crede-mă, dacă ai vrea să-i faci neapărat un rău, ai face mult mai bine să-i spui doamnei Proudie. Dar ce ţi-a făcut, doamnă Bold ?

— Pfui ! exclamă Eleanor.

— Da, trebuie să recunosc că nu-i prea simpatic, zise Charlotte Stanhope.

— Simpatic ! exclamă Eleanor. E omul cel mai scîrbos, mai slugarnic, mai înfiorător pe care l-am văzut vreodată ! Ce l-a apucat să vină după mine ? Eu, care nu i-am dat nici cel mai mic semn de încurajare, eu care l-am urît dintotdeauna, deşi îi luam apărarea cînd alţii îl vorbeau de rău...

— Tocmai asta e, draga mea. A auzit de asta şi atunci a tras fără îndoială concluzia că eşti îndrăgostită de el.

Aceasta a fost un nou motiv de amărăciune pentru Eleanor. Era exact ceea ce-i spuneau prietenii ei de o lună încoace ; şi acum se dovedea a fi adevărat. În sinea ei, Eleanor hotărî să nu mai ia niciodată apărarea nimănui. Lumea n-avea decît să bîrfească pe cine-o vrea ; nu mai avea de gînd să încerce să îndrepte lucrurile nedrepte.

— Dar ce-a făcut, draga mea ? întrebă Charlotte, pe care o interesa foarte mult subiectul.

— El a... a... a...

— Ei, hai ! nu putea să fie ceva chiar atît de dezgustător, pentru că nu era beat.

— O, sînt sigură că era, răspunse Eleanor. Sînt sigură că era beat !

— Ei, trebuie să recunosc că n-am observat. Dar ce-a făcut, draga mea ?

— Păi... cred că nici n-aş putea să-ţi spun exact. Era un talmeş-balmeş atît de înfiorător, cum cred că n-ai mai auzit în viaţa ta : despre religie, despre rai, despre dragoste... O, Doamne !... E un om atît de groaznic !

— Cred că pot să-mi imaginez uşor despre ce ar fi putut vorbi. Ei, şi pe urmă ?

— Pe urmă... m-a îmbrăţişat...

— Te-a îmbrăţişat !

— Da,... a reuşit să se apropie de mine şi m-a îmbrăţişat...

— Te-a prins de mijloc ?

— Da, răspunse Eleanor, cutremurîndu-se.

— Şi pe urmă ?

— Pe urmă m-am ferit şi i-am tras o palmă, şi am fugit pe alee, pînă te-am văzut pe tine.

— Ha, ha, ha ! rîse Charlotte Stanhope, din toată inima, cînd auzi sfîrşitul tragediei. Era o plăcere pentru

ea să audă că domnul Slope a fost pălmuit. I se părea ciudat că prietena ei e atît de nefericită după această întîmplare. Din punctul ei de vedere, totul se terminase destul de bine pentru văduvă, care avea într-adevăr dreptul să fie privită cu mult respect de prietenii ei. În ceea ce-l privea pe domnul Slope, acesta merita toată batjocura și glumele răutăcioase ce erau de așteptat să vină după o asemenea aventură. Prietenii lui aveau să-l întrebe, dacă nu-l furnică urechile atunci cînd vede o văduvă ; și avea să i se atragă atenția că lucrurile frumoase sînt făcute să fie privite și nu să fie atinse.

Așa gîndea Charlotte Stanhope despre această chestiune ; dar deocamdată nu-i explică nimic doamnei Bold. Avea doar un scop : să-și cucerească prietena ; și astfel, după ce rîse din adîncul inimii, s-a declarat gata să-și ofere prietenia. Putea Bertie să-i fie de vreun folos ? Să vorbească Bertie cu acest individ și să-l amenințe ca pe viitor să se poarte mai cuviincios ? Declară că Bertie va fi, fără îndoială. de-a dreptul furios, atunci cînd va auzi cum a fost insultată doamna Bold.

— Doar n-ai de gînd să-i spui ?! exclamă doamna Bold, privind-o înspăimîntată.

— Dacă nu vrei tu, n-o să-i spun, o asigură Charlotte. Dar, ținînd seama de toate, eu aș zice că trebuie să-i spun. Dacă ar fi avocat, nu frate, știi că n-ar fi fost nevoie. Dar ar fi foarte bine ca domnul Slope să știe că ai pe cineva alături de tine care poate să te apere și te apără.

— Dar tatăl meu e aici.

— Da, dar este atît de neplăcut pentru clerici să fie nevoiți să se certe între ei ; și în situația în care se află tatăl tău acum, ar fi foarte inoportun să aibă loc ceva neplăcut între dînsul și domnul Slope. Cu siguranță că tu și cu Bertie sînteți destul de apropiați unul de altul pentru a-i permite să-ți ia apărarea.

Charlotte Stanhope era foarte nerăbdătoare ca fratele ei să aranjeze de îndată, chiar în acea zi, lucrurile cu viitoarea lui soție. Raporturile lui cu tatăl său, pe de o parte, cu creditorii, pe de alta, ajunseseră într-un asemenea hal, încît sau rezolva acum ceva, sau era nevoit să părăsească Barchesterul ; sau o făcea acum, sau era obligat să se întoarcă la colegii lui nespălați, la locuințele murdare și la sărăcia de la Carrara. În cazul că nu putea să-și asigure un venit, trebuia să meargă la Carrara sau la... Tatălui

său, canonicul, nu i-ar fi trebuit atîtea cuvinte ca să i-o spună ; dar dacă ar fi făcut-o, n-ar fi reuşit să se facă înţeles mai clar.

Astfel stînd lucrurile, era foarte important să nu mai piardă timpul. Charlotte îl privise pe fratele ei cu o furie aproape nestăpînită, atunci cînd el se uită cu indiferenţă şi refuză să iasă din cameră, după doamna Bold. Era trist că domnul Slope i-o luase înainte. Charlotte simţea că ea îşi jucase cu destulă măiestrie rolul. Îi adusese laolaltă şi crease o asemenea intimitate, încît, practic, fratele ei fusese eliberat de orice probleme şi chinuri. Şi, mai mult, era destul de clar că doamnei Bold îi plăcea foarte mult Bertie. Iar acum era destul de evident că nu avea de ce să-i fie teamă de rivalul său, domnul Slope.

Era însă o stîngăcie să o pui pe doamna Bold în situaţia de a i se face, chiar în aceeaşi zi, încă o propunere de căsătorie. Poate că ar fi fost mai bine să o fi amînat cu o săptămînă, dar aceasta, doar dacă ar ma fi avut la dispoziţie o săptămînă. Dar de multe ori se întîmplă ca împrejurările să nu permită aranjarea lucrurilor după dorinţa noastră ; aşa se întîmpla şi acum. Şi atunci, nu se putea oare obţine un avantaj din toată povestea cu domnul Slope ? Nu putea fi folositoare, ca motiv pentru a-i apropia şi mai mult pe Bertie şi pe doamna Bold ; să-i apropie atît de mult, încît să nu poată face altceva decît să se arunce unul în braţele celuilalt ? Acesta era jocul pe care domnişoara Stanhope se hotărîse să-l joace.

Şi îl juca chiar foarte bine. În primul rînd, s-a stabilit ca domnul Slope să nu se mai întoarcă cu trăsura familiei Stanhope. De fapt, domnul Slope plecase, dar aceasta încă nu se ştia. Signora urma să plece prima, însoţită doar de servitori şi de sora ei, iar în cel de-al doilea drum pe care-l va face trăsura, Bertie avea să-i ia locul domnului Slope. Urma ca el să fie înştiinţat în secret de toată povestea, şi după ce trăsura avea să plece cu primul transport, Eleanor trebuia lăsată sub protecţia specială a lui Bertie, pentru a o apăra împotriva oricărei alte agresiuni din partea domnului Slope. În timp ce trăsura era pregătită de drum, Bertie urma să-l caute pe acel domn şi să-l facă să înţeleagă că va trebui să-şi caute alt mijloc de transport pentru întoarcerea sa la Barchester. Primul lucru pe care ele trebuiau să-l facă, era să se plimbe împreună în căutarea lui Bertie. Pe scurt, Bertie trebuia să fie Pegasul pe ale

cărui aripi ele aveau să-şi ia zborul din acest labirint al lor.

Toate acestea creau o atmosferă de căldură prietenească şi de bunătate sufletească, ceea ce era foarte reconfortant pentru văduvă ; dar, deşi se supuse, nu era deloc împăcată cu această idee. Nici nu-i trecea prin gînd că acum, după ce răpuse primul balaur, altul îi va ieşi în cale ; n-avea nici cea mai vagă bănuială că va trebui să dea peste un alt admirator în persoana presupusului ei protector, dar nu-i prea plăcea ideea de a se lăsa pe mîna tînărului Stanhope. Se gîndea că, dacă o să aibă nevoie de protecţie, ar face mai bine să meargă la tatăl ei. Simţea că lui trebuie să-i ceară să găsească o trăsură, să se poată întoarce la Barchester. Ştia că doamna Clantantram i-ar fi păstrat şi ei un loc. Ştia că nu trebuie să se bazeze numai pe prietenii cei mai recenţi. Dar nu putea să o refuze pe Charlotte Stanhope, care se purta ca o soră, cu atîta bunătate, atîta dorinţă de a fi drăguţă cu ea, atît de reconfortantă cu alinările ei ! Şi astfel, ea s-a supus propunerilor ce i s-au făcut.

Mai întîi, ele au mers în sufragerie, căutîndu-l pe apărătorul lor, şi de acolo au trecut în salon. Aici l-au găsit pe domnul Arabin, stînd tot aplecat deasupra canapelei Signorei ; sau, mai bine zis, l-au găsit stînd la căpătîiul ei, aşa cum ar fi stat un doctor la căpătîiul pacientei lui. Nu mai era nimeni în cameră. O parte din oaspeţi erau în cort, cîţiva alţii mai stăteau în sufragerie, alţii trăgeau la ţintă cu arcul, dar cei mai mulţi se plimbau cu domnişoara Thorne prin parc, uitîndu-se la jocuri.

Nu e nevoie să dăm detalii în legătură cu tot ce se petrecuse între domnul Arabin şi Signora. Ea proceda cu el aşa cum procedase cu toţi ceilalţi. Misiunea ei pe pămînt era să batjocorească bărbaţii, şi acum tocmai îşi îndeplinea misiunea cu domnul Arabin. Aproape că-l făcuse să-i mărturisească dragostea lui pentru doamna Bold, iar în acelaşi timp aproape că îl pusese să recunoască pasiunea lui pentru ea însăşi. Iar el, bietul om, abia îşi dădea seama ce face şi ce spune, dacă se află în iad sau în rai. Se pricepea atît de puţin în materie de graţii feminine, mai ales cum erau cele ale Signorei, încît a fost cuprins de un fel de delir, în momentul în care a fost pentru prima dată supus puterii lor. Îi fusese afectată mai curînd mintea, decît

inima, şi psihicul începu să se rostogolească, împiedicîndu-se în ideile lui, aşa cum se împiedică un beţiv în propriile-i picioare. Ea îi şoptise cuvinte care de fapt nu aveau nici o semnificaţie dar, rostite de nişte buze atît de frumoase şi acompaniate fiind de nişte priviri atît de dulci, păreau că au un sens misterios, sens pe care le simţea că nu poate să-l pătrundă.

Domnul Arabin se comportă cu totul altfel decît o făcuse domnul Slope cînd fusese şi el învăluit de cîntecul sirenei. Signora avusese dreptate cînd vorbise despre cei doi bărbaţi ca despre doi poli opuşi, unul fiind numai faptă, iar celălalt numai gîndire. Atunci cînd această doamnă îşi aruncă mreaja farmecelor ei copleşitoare asupra domnului Slope, el încercă de îndată să obţină ceva concret, să obţină o victorie măreaţă. Începu prin a-i lua mîna, apoi i-o sărută. A făcut jurăminte de dragoste şi i-a cerut alte jurăminte în schimbul lor. Îi făgăduise devotamentul veşnic, îngenunchease în faţa ei şi jurase că, dacă ea ar fi fost pe Muntele Ida, Junona n-ar mai fi avut de ce să-i urască odrasla lui Venus [1]. Dar domnul Arabin nu rostea nici un jurămînt, îşi păstrase mai tot timpul mîinile în buzunarele pantalonilor, şi se gîndise tot atît de puţin să o sărute pe cît se gîndise vreodată s-o sărute pe contesa de Courcy.

În momentul în care domnul Arabin a văzut-o pe doamna Bold intrînd în cameră, a roşit şi s-a ridicat de pe scaun ; pe urmă s-a aşezat din nou, dar iar s-a ridicat. Signora a remarcat de îndată că el roşise şi i-a zîmbit bietei sale victime, dar Eleanor era mult prea tulburată ca să mai observe ceva.

— O, Madeline, zise Charlotte, vreau să-ţi vorbesc ; ştii că trebuie să aranjăm ceva cu trăsura... (Şi se aplecă, începînd să-i vorbească ceva în şoaptă).

Domnul Arabin s-a îndepărtat imediat la cîţiva paşi şi cum nu avea nimic de făcut, în timp ce Charlotte părea că are foarte multe de explicat ca să aranjeze ceva cu trăsura, a fost nevoit să stea de vorbă cu doamna Bold :

---

[1] Pe Muntele Ida, Paris i-a dat Afroditei (în mitologia romană, Venus) mărul pe care zeiţa vrajbei, Eris, scrisese „Celei mai frumoase", făcîndu-şi-le astfel duşmane pe Hera şi Pallas Athena ; tot aici a crescut viitorul erou troian Eneas, fiu al Afroditei şi al unui muritor, Anchise (n. t.).

— A fost o petrecere foarte plăcută, începu el pe un ton care l-ar fi ajutat să spună că soarele strălucește foarte tare, sau că ploaia cade foarte repede.

— Foarte plăcută, răspunse Eleanor, care în viața ei nu mai avusese o asemenea zi nefastă.

— Sper că domnul Harding s-a simțit bine..,

— O, da, foarte bine ! răspunse Eleanor, care nu-l mai văzuse pe tatăl ei de la sosirea lor.

— Presupun că se va întoarce la Barchester în seara aceasta.

— Da, așa cred ; adică am impresia că stă la Plumstead.

— O, locuiește la Plumstead ? zise domnul Arabin.

— De acolo a venit azi-dimineață. Cred că se va întoarce dar nu mi-a spus exact.

— Sper că doamna Grantly se simte bine.

— Mie mi s-a părut că arată bine. E pe-aici, adică, dacă n-a plecat încă.

— Da, așa e. Am vorbit cu domnia sa. Arăta într-adevăr foarte bine. Urmă o pauză mai lungă, pentru că Charlotte nu reușea să o facă pe Madeline să înțeleagă de ce trebuia să fie trimisă acasă, în grabă, și fără fratele ei.

— Vă întoarceți la Plumstead, doamnă Bold ?

Domnul Arabin a pus întrebarea doar pentru a face conversație, dar își dădu seama de îndată că pășise pe tărîmuri periculoase.

— Nu, răspunse doamna Bold, foarte încet ; mă duc acasă, la Barchester.

— O, da, uitasem că v-ați întors acasă.

Apoi, nemaigăsind ce să spună mai departe, a rămas tăcut pînă ce Charlotte își termină de explicat planurile, iar doamna Bold rămase și ea tăcută, părînd foarte preocupată de aranjarea inelelor de pe mînă.

Și, totuși, acești doi oameni erau foarte îndrăgostiți unul de altul ; și deși unul era un cleric de vîrstă mijlocie, iar cealaltă o doamnă care oricum trecuse de acea perioadă fluşturatică în care se crede că tot ce zboară se mănîncă, amîndoi erau mai incapabili să se înțeleagă cu adevărat unul pe altul decît ar fi fost cîndva Damon și Phillis care, la un loc, n-ar fi avut vîrsta domnului Arabin.

Madeline Neroni a fost de acord cu propunerea surorii sale, iar cele două doamne au plecat din nou în căutarea lui Bertie Stanhope.

Capitolul XLII

DISTRACȚII LA ULLATHORNE — ACTUL AL III-LEA

OASPEȚII DOMNIȘOAREI THORNE începuseră să plece, iar voioșia celor rămași scăzuse. Începuse să se întunece, iar doamnele, în rochiile lor de zi, se gîndeau că va fi nevoie să se mai aranjeze dacă vor trebui să apară în lumina lumînărilor. Cîțiva gentlemani mai tineri începuseră să vorbească atît de tare, încît mămicile prudente se hotărîseră că ar fi înțelept să se retragă, iar cei mai discreți reprezentanți ai sexului masculin, care fuseseră mai puțin cheflii, constatau că nu prea le mai rămăsese mare lucru de făcut.

Petrecerile de dimineață sînt, de regulă, niște eșecuri. Niciodată oaspeții nu știu să plece cu tact. Un picnic pe o insulă sau pe un munte sau într-o pădure e încă acceptabil. Muntele nu are nici un stăpîn care să fie obligat să te roage din politețe să mai rămîi, cînd în inima lui de fapt de-abia așteaptă să pleci. Dar în casa cuiva sau în grădina cuiva, o petrecere de dimineață este agasantă. Ești nevoit să mănînci și să bei la ore nepotrivite. Ești obligat să-ți pierzi ziua care-ți poate fi folositoare și rămîi seara, cînd oricum n-aveai nimic de făcut, fără distracții. Ajungi acasă obosit și *désoeuvré* [1] și, totuși, cu o oră mai devreme de ora culcării. Nu mai ai nimic de făcut. În zilele noastre, cînd politețea e exagerată, cărțile de joc figurează printre tabú-uri, și nu mai poți juca cîteva partide de whist.

Toate acestea începuseră să se simtă acum. Cîțiva tineri veniseră cu oarecare speranțe că, spre seară, vor putea dansa și nu voiau să plece pînă ce nu vedeau că va dispărea ultima lor speranță. Alții, temîndu-se să nu rămînă mai mult decît trebuie, își chemaseră trăsurile mai devreme, și făceau tot ce puteau ca să plece mai repede fiind preocupați de servitori și de cai. Contesa, împreună cu progeniturile ei nobile, plecaseră printre primii, iar în

[1] Lipsit de ocupație (fr.) (n. t.).

ceea ce-l privea pe Honorable George, era într-adevăr timpul să le urmeze pilda. Doamna contesă fusese foarte agitată şi nervoasă. Era convinsă că, dacă din nefericire, ar prinde-o noaptea pe acele drumuri înfiorătoare, ar însemna moarte curată ! Ştia că lămpile erau bune, dar nici o lampă nu putea să ajute la învingerea hîrtoapelor de pe drumurile din East Barsetshire. Domeniul de Courcy era aşezat în partea vestică a comitatului.

Doamna Proudie nu putea să rămînă, dacă plecase contesa. Aşa încît. sfinţiile lor reverenţii Grey şi Grean l-au căutat peste tot pe episcop şi l-au găsit într-un colţ al cortului, distrîndu-se de minune cu o discuţie despre comitetul săptămînal. Totuşi, ascultă rugăminţile doamnei sale, fără a-şi termina propoziţia în care îi spunea doctorului Gwynne că autoritatea lui la Oxford va rămîne intactă. Şi astfel, caii episcopali îşi îndreptaseră boturile spre grajdurile palatului. Apoi plecă familia Grantly. Dar, înainte de a pleca, doctorul Harding a reuşit să-i şoptească la ureche cîteva cuvinte fiicei sale. I-a spus că în mod sigur va convinge familia Grantly cît de stupide erau zvonurile în legătură cu domnul Slope.

— Nu, nu, nu ! sări Eleanor ; te rog, nu... Te rog aşteaptă pînă ne mai întîlnim. O să vii acasă peste o zi sau două, şi o să-ţi explic atunci totul.

— Mîine o să fiu acasă, spuse el.

— Mă bucur atît de tare ! exclamă Eleanor. O să vii să cinezi cu mine şi o să ne simţim atît de bine !

Domnul Harding i-a promis că aşa va face. Nu prea ştia ce era de explicat, sau de ce nu putea încă să-i dezvăluie doctorului Grantly greşeala pe care o făcuse ; totuşi, îşi dădu cuvîntul. Îi datora nişte reparaţii fiicei sale şi se gîndea că ar obţine iertarea cel mai bine dacă i-ar da ascultare.

Şi aşa, oaspeţii rămîneau tot mai puţini, în timp ce Charlotte şi Eleanor umblau în căutarea lui Bertie. L-ar fi căutat multă vreme, dacă nu i-ar fi auzit glasul. Era instalat confortabil într-un şanţ, cu spatele pe partea mai abruptă, fumînd o ţigară de foi şi discutînd aprins cu un tînăr de fel din regiunea cea mai îndepărtată a comitatului, pe care nu-l mai văzuse niciodată pînă atunci, ce fuma şi el sub ocrotirea lui Bertie şi asculta cu atenţie relatările tovarăşului său în legătură cu obiceiurile din ţările Orientului.

— Bertie, te caut peste tot ! îi zise Charlotte ; vino imediat încoace !

Bertie se uită din şanţ şi le văzu pe cele două doamne în faţa lui. Cum nu avea încotro şi trebuia să asculte, se ridică şi îşi aruncă ţigara. De la prima vedere, lui îi plăcuse Eleanor Bold. Dacă ar fi fost lăsat în pace, dacă ea ar fi fost săracă lipită pămîntului şi dacă nu s-ar fi pus cîtuşi de puţin problema să se însoare cu ea, probabil că ar fi iubit-o orbeşte. Dar acum o privea, aşa cum privea atelierele de cioplit marmură de la Carrara sau pînzele şi paleta sau cabinetele de avocatură de la Londra — de fapt, cum privise fără excepţie toate mijloacele prin care trebuise să-şi asigure existenţa. Eleanor Bold nu mai reprezenta pentru el o femeie frumoasă, ci o nouă meserie, numită *căsătorie*. Într-adevăr, era o meserie care nu cerea prea multă muncă şi care îi asigura un venit. Dar, din păcate, fusese împins de la spate ; sora lui îi vorbise despre Eleanor, tot aşa cum îi vorbise mai demult despre buşteni şi portrete. Lui Bertie nu-i displăceau banii, dar nu suporta ideea că trebuie să-i cîştige. Acum era luat cu sila de la ţigara lui atît de dragă, ca să cîştige bani oferindu-se ca soţ doamnei Bold. Sarcina îi fusese într-adevăr uşurată ; pentru că în loc să fie el obligat să o caute pe văduvă, se părea că văduva venise să îl caute pe el.

Se scuză faţă de auditoriul lui cu cîteva vorbe fără şir şi, aruncîndu-şi ţigara, urcă malul şanţului, venind lîngă doamne.

— Vino şi oferă-i doamnei Bold braţul, îl îndemnă Charlotte ; în timpul ăsta o să-ţi dau o însărcinare pe care, ca un cavaler viteaz ce eşti, va trebui să o îndeplineşti de îndată. Mă tem că pentru tine pericolul e neînsemnat, pentru că duşmanul tău este un preot.

Bertie îi oferi de îndată braţul lui Eleanor şi porni între ea şi sora lui. Trăise prea mult în străinătate pentru a cădea în păcatul englezului de a oferi ambele braţe la două doamne deodată ; dacă tot veni vorba, acesta e un obicei considerat de străini ca un prim pas spre bigamie, sau ca pe un stadiu incipient al mormonismului.

Apoi, sora lui îi povesti lui Bertie despre micul incident şi despre purtarea ruşinoasă a domnului Slope, timp în care urechile Eleanorei îi ţiuiau. Şi ţiuiau pe bună dreptate. Dacă trebuia neapărat să se vorbească despre acel ultraj, de ce trebuia să se vorbească cu o persoană ca

domnul Stanhope, și de ce neapărat în prezența ei ? Știa că greșise și era tristă și abătută ; totuși, nu găsea nici o scăpare, nici o soluție pentru a-și repara greșeala. Charlotte a cruțat-o, cît a putut, i-a vorbit despre întreaga poveste ca și cum domnul Slope ar fi băut cu un pahar mai mult decît trebuia, a spus că, bineînțeles, nu mai e nimic de făcut, dar că trebuie găsită o soluție pentru a-l da jos pe domnul Slope din trăsură.

— În privința asta, doamna Bold nu are de ce să se teamă, spuse Bertie, pentru că domnul Slope a plecat de vreo oră. Mi-a spus că, din cauza unor treburi, este nevoit să se întoarcă de îndată la Barchester.

— În orice caz, nu e atît de afumat, de vreme ce își dă seama de greșeală, observă Charlotte. Ei, draga mea, de o pacoste am scăpat. Acum te las cu cavalerul tău și mă duc să mă îngrijesc cît mai repede de Madeline. Sper că trăsura e aici, Bertie ?

— E aici, de o oră.

— E bine. La revedere, draga mea. Sper că o să vii la noi, la un ceai. Ți-o încredințez ca s-o aduci tu, Bertie ; dacă e nevoie, chiar cu forța. Spunînd acestea, Charlotte porni peste pajiște, lăsîndu-l pe fratele ei singur cu văduva.

După ce plecă domnișoara Stanhope, Eleanor gîndi că, deoarece domnul Slope plecase, nu mai exista motiv pentru a-l despărți pe domnul Stanhope de sora lui Madeline, care avea atîta nevoie de ajutorul lui. Se stabilise ca el să rămînă și să-i ia în trăsură locul domnului Slope și să fie un fel de polițist care să ducă la îndeplinire alungarea acestui om atît de dezagreabil. Dar domnul Slope o îndeplinise singur, și acum nu mai exista nici un motiv ca Bertie să nu plece cu sora lui. În orice caz, Eleanor nu vedea nici unul și își spuse părerea.

— O, las-o pe Charlotte să facă cum vrea ea. Ea a aranjat totul și ar ieși o încurcătură groaznică dacă mai schimbăm ceva. Întotdeauna, Charlotte este cea care le aranjează pe toate la noi în casă ; și dictează ca un despot.

— Și Signora ? întrebă Eleanor.

— O, Signora se descurcă foarte bine și fără mine. Da, va trebui să se descurce și fără mine, adăugă el, gîndindu-se mai degrabă la studiile sale de la Carrara, decît la nunta sa de la Barchester.

— Doar n-o să ne părăsești ! zise Eleanor.

S-a spus că Bertie Stanhope era un om fără principii. Așa și era. Nu avea deloc voința de a-și impune să nu facă vreun rău. Răul nu era deloc urît pentru el, bunătatea nu era frumoasă. Nu avea nici unul din acele sentimente care îi îndeamnă pe oameni să săvîrșească fapte bune. Dar tot așa nu avea nici unul din acele sentimente care îi îndeamnă pe oameni să facă vreun rău. Recurgea la împrumuturi cu o mare indiferență, nepăsîndu-i dacă va reuși vreodată să și le achite. Dar niciodată nu inventa scheme pentru a-i trage pe sfoară pe alții, doar pentru ca să le facă pagubă. Dacă un om îi acorda credit, asta era doar treaba lui ; Bertie Stanhope nu-și bătea capul mai departe. Cînd împrumuta bani, întrebuința mereu aceeași schemă : le povestea oamenilor despre „babacu", le spunea că „bătrînul" avea un venit frumos, și că era de acord să plătească șaizeci la sută dobîndă. Toate acestea le făcea fără pic de scrupule, dar niciodată n-o făcea din răutate.

În această chestiune, a căsătoriei, i se spusese că este obligația lui să obțină mîna și averea doamnei Bold ; și, la început, așa gîndea și el. Nu se prea gîndea la ea. Era un lucru obișnuit, pentru oameni ca el, să se însoare pentru bani, și nu exista nici un motiv pentru care să nu facă ceea ce și alții din jurul lui făceau. Și consimți. Dar acum începea să vadă lucrurile altfel. Se pregătise să o prindă pe această femeie așa cum pisica se pregătește să prindă un șoarece. Trebuia s-o prindă și s-o înghită de vie, pe ea și pe copilul ei, casele și pămînturile ei, astfel încît să trăiască pe spinarea ei și nu pe-a tatălui lui. Toate acestea erau prea reci, calculate și gîndite cu grijă, pentru a fi în ton cu caracterul lui Bertie. Planurile acestea, atît de bine ticluite, erau nepotrivite pentru felul lui de a fi, tot atît cît ar trebui să fie nedreptatea însăși.

Și la urma urmei, dacă ar reuși, care i-ar fi răsplata ? Plătindu-și creditorii cu jumătate din averea văduvei, ar fi putut să se stabilească liniștit la Barchester, văzîndu-și de gospodărie cu cealaltă jumătate. Obligația sa ar fi fost să-l legene pe copilul regretatului domn Bold, iar cea mai mare distracție ar fi fost o petrecere la casa parohială de la Plumstead, în caz că arhidiaconul ar fi binevoit să-l primească în cele din urmă.

Aceste perspective nu erau prea atrăgătoare pentru unul ca Bertie Stanhope. N-ar fi fost mai bune atelierele de cioplit marmură de la Carrara sau orice altă meserie

care i-ar fi fost sortită, n-ar fi fost oare orice altceva mai bine decît așa ceva ? Fără îndoială că doamna era tot ce și-ar fi putut dori cineva, dar pînă și cea mai virtuoasă femeie ajunge. să-ți facă greață, dacă trebuie luată ca o doctorie. Dar îi făgăduise surorii sale, și cu oricine se putea certa, dar cu sora lui n-avea voie. Dacă o pierdea, ar pierde orice speranță de a mai păstra vreo legătură cu casa părintească. Maică-sa era indiferentă la bucuriile și nenorocirile lui, la nevoile și la bunăstarea lui. Fruntea tatălui său devenea pe zi ce trece din ce în ce mai întunecată, ori de cîte ori bătrînul se gîndea la fiul său cel lipsit de speranțe. Și în ceea ce o privea pe Madeline — biata Madeline, dintre toți ea îi plăcea cel mai mult — avea destule pe cap ca să se mai îngrijească și de el. Nu, fie ce-o fi, trebuia să se agațe de Charlotte și să asculte de hotărîrile ei, oricît de aspre ar fi fost ; sau, în cel mai rău caz, măcar să dea impresia că le ascultă. N-ar fi putut oare, printr-un șiretlic abil, să iasă dintr-o asemenea încurcătură, încît să salveze aparențele față de sora lui, și totuși să n-o ducă nici pe văduvă la pierzanie ? Ce-ar fi s-o facă pe Eleanor complicele lui ? Cu asemenea gînduri se apucă Bertie Stanhope să-i facă curte.

— Doar n-o să pleci din Barchester ! exclamă Eleanor.

— Nu știu, răspunse el ; nu prea știu încă ce voi face. Dar e cert că trebuie să fac ceva.

— Adică în legătură cu profesia dumitale ? întrebă ea.

— Da, în legătură cu profesia mea, dacă vrei să-i spui așa.

— Și nu e o profesie ? Dacă eu aș fi bărbat, nu știu dacă mi-ar plăcea vreo meserie mai mult decît aceasta, cel mult pictura. Și am impresia că te pricepi la fel de bine și la una și la alta.

— Da, mă pricep la fel, la amîndouă — răspunse Bertie, cu o nuanță de ironie față de propria-i persoană. Știa că nu va reuși niciodată să cîștige vreun ban, nici cu una nici cu alta.

— De multe ori m-am întrebat, domnule Stanhope, de ce nu te străduiești mai mult ? îl întrebă Eleanor, căreia omul acesta îi era simpatic. Știu că e o obrăznicie să te întreb aceasta.

— Obrăznicie ! exclamă el. Nu e adevărat, ești prea drăguță. Ești mult prea drăguță că te interesezi de un neisprăvit și de un leneș ca mine.

— Dar dumneata nu eşti un neisprăvit, deşi poate că eşti leneş, şi mă interesez de dumneata, chiar foarte mult, adăugă ea pe un ton care aproape că îl făcu să-şi schimbe hotărîrea. Şi cînd spun că eşti leneş, ştiu că ăsta e un lucru trecător. De ce n-ai putea să te stabileşti şi să lucrezi aici, în Barchester ?

— Şi să le fac busturi episcopului, vicarului şi capitulului ? Sau, poate, dacă voi avea cu adevărat succes, să capăt o comandă pentru a ridica o sculptură deasupra mormîntului văduvei unui canonic, o doamnă cu un nas grecesc, legată la cap şi cu un voal complicat de dantelă, culcată, bineînţeles, pe o canapea de marmură, printre picioarele căreia se va ivi moartea împungîndu-şi victima cu o furcă în miniatură.

Eleanor rîse, dar se gîndi că, dacă va fi bine plătit de canonicul rămas în viaţă, atunci scopul artistului, ca profesionist, ar fi în mare măsură atins.

— Nu ştiu ce să-ţi spun despre vicar, despre capitul, nici despre văduva canonicului, răspunse Eleanor. Bineînţeles că trebuie să iei lucrurile aşa cum sînt. Dar faptul că ar exista o asemenea catedrală măreaţă în care este nevoie de asemenea podoabe, asta nu poate decît să-ţi convină.

— Nici un artist adevărat nu ar putea să se înjosească împodobind o catedrală, spuse Bertie, care avea părerile lui în legătură cu înaltele ambiţii ale artei, aşa cum au, de fapt, toţi artiştii fără un venit ca lumea. Clădirile trebuie făcute să se potrivească cu sculpturile, nu sculpturile cu clădirile.

— Într-adevăr, opera de artă e destul de bună ca să merite atîta lucru. Fă dumneata, domnule Stanhope, ceva cu adevărat minunat, şi noi, doamnele din Barchester, vom ridica un edificiu pe măsura lui. Hai, care ar putea fi subiectul ?

— O să te înfăţişez aşezată pe poneiul dumitale, doamnă Bold, aşa cum a aşezat-o Dannecker pe Ariadna, pe leul ei [1]. Dar trebuie să-mi promiţi că vei poza pentru mine.

— Mi-e teamă că poneii mei sînt prea cuminţi şi că pălăria mea de paj are borul prea lat, şi că nu merge în mar-

---

[1] Titlul exact al sculpturii e *Ariadna şi pantera*, cea mai cunoscută operă a sculptorului german de orientare clasicistă Johann Heinrich von Dannecker (1758—1841), celebru şi pentru busturile monumentale ale lui Schiller şi Goethe (n. t.).

mură atît de bine ca voalul dantelat al nevestei canonicului.

— Dacă nu vei accepta, doamnă Bold, nu voi sculpta nici un alt subiect din Barchester.

— Te-ai hotărît, deci, să-ţi încerci norocul în altă parte ?

— M-am hotărît, răspunse Bertie, încet şi cu subînţeles, încercînd să prindă curaj. M-am hotărît ca în această privinţă să mă las îndrumat numai de dumneata.

— Numai de mine ! se miră Eleanor, neplăcut surprinsă de această schimbare a tonului.

— Numai de dumneata ! confirmă Bertie, lăsînd braţul tovarăşei lui şi tăindu-i calea. Ajunseseră chiar în locul unde Eleanor îi trăsese palma domnului Slope. Era posibil oare ca acest loc să-i aducă atîtea supărări ? Era posibil oare să fie obligată să întîlnească, tot aici, un alt tînăr domn amorezat de ea ?

— Dacă ai vrea să fii îndrumat de mine, domnule Stanhope, te-ai apuca de o muncă serioasă şi temeinică şi l-ai lăsa pe tatăl dumitale să hotărască unde ar fi mai bine s-o faci.

— Aşa ar fi înţelept, doar dacă ar fi şi realizabil. Dar acum îţi voi spune, dacă o să-mi dai voie, cum anume mă gîndesc să fiu îndrumat de dumneata, şi de ce. Îmi dai voie să-ţi spun ?

— Chiar că nu ştiu ce-ai putea să-mi spui.

— Nu, n-ai de unde să ştii. Ar fi absurd să ştii de pe-acum. Dar am fost prieteni foarte buni, nu-i aşa, doamnă Bold ?

— Da, cred că am fost, răspunse ea, observînd în cuvintele lui o sinceritate cu totul neobişnuită pentru el.

— Ai fost atît de cumsecade adineauri, cînd mi-ai spus că te interesează soarta mea, şi eu am fost atît de naiv, încît te-am crezut.

— Nu ai fost naiv ; mă interesează, pentru că eşti fratele surorii dumitale — şi pentru că eşti prietenul meu.

— Ei, nu merit eu să te porţi atît de frumos cu mine, spuse Bertie ; dar pe cuvîntul meu că îţi sînt foarte recunoscător.

Şi făcu o scurtă pauză, neştiind exact cum să aducă vorba despre lucrurile de care trebuia să-i vorbească. Nici nu e de mirare că îi venea greu. Trebuia să-i vorbească

despre planul pus la cale ca să-i fure averea ; trebuia să-i spună că avusese de gînd să se însoare cu ea, deşi nu o iubea şi nu o iubise niciodată ; şi trebuia să-i ceară iertare, atît pentru el, cît şi pentru sora lui, şi s-o facă pe doamna Bold să-i ceară socoteală Charlottei la următoarea lor întîlnire, pentru că uneltise cererea în căsătorie pe care ea trebuia s-o respingă.

Bertie Stanhope nu prea era deprins să fie neîncrezător în puterile sale oratorice, dar acum se părea că-şi pusese prea multe speranţe în ele. Nu ştia nici cum să înceapă şi nici cum să încheie.

Eleanor mergea din nou alături de el, fără să-l mai ia de braţ, aşa cum merseseră pînă atunci ; dar îl asculta cu luare-aminte.

— Vreau ca dumneata să mă călăuzeşti, începu el, şi să ştii că nu există nimeni pe lume care ar putea să mă ajute.

— O, astea-s prostii ! îl temperă ea.

— Ascultă-mă, doamnă Bold ; şi dacă poţi, te rog, nu te supăra pe mine.

— Să mă supăr ! exclamă ea.

— O, vei avea toate motivele ! Ştii cît de mult ţine la dumneata sora mea Charlotte.

Eleanor răspunse că ştie.

— Într-adevăr, ţine : n-am văzut-o niciodată să se ataşeze de cineva atît de mult şi într-un timp atît de scurt. Ştii foarte bine că ţine şi la mine foarte mult.

Eleanor nu mai răspunse nimic, dar simţea cum i se urcă sîngele în obraji, pe măsură ce înţelegea care ar putea fi rezultatul acestei duble iubiri a domnişoarei Stanhope.

— Sînt singurul ei frate, doamnă Bold, şi nu-i de mirare că ţine atîta la mine. Dar, nu o cunoşti destul de bine pe Charlotte... nu ştii cît de mult depinde de ea întreaga fericire a familiei noastre. Dacă n-ar fi ea să aibă grijă de noi, nu ştiu cum am reuşi să ne descurcăm de pe o zi pe alta. N-aveai de unde să-ţi dai seama de asta.

De fapt, Eleanor observase destul de bine lucrurile astea ; îl lăsă, totuşi, să continue ce avea de spus.

— Şi de aceea nu trebuie să fii surprinsă că Charlotte doreşte să facă tot ce poate pentru noi, ceilalţi.

Eleanor răspunse că nu e deloc surprinsă.

— Şi i-a revenit un rol foarte greu, doamnă Bold — foarte greu. Căsătoria nefericită a sărmanei Madeline şi

accidentul ăla îngrozitor, sănătatea şubredă a mamei, lipsa tatălui meu din Anglia şi, în sfîrşit, — poate cel mai greu din toate — firea mea leneşă, de vagabond aproape că au dat-o peste cap. Nu e de mirare că una din grijile ei cele mai mari e să mă vadă şi pe mine cu o situaţie pe lumea asta.

De această dată, Eleanor nu-şi exprimă deloc aprobarea. Presupunea că va urma o cerere oficială şi se gîndea că un gentleman aflat într-o asemenea situaţie nu mai făcuse niciodată o introducere ca asta. Domnul Slope o plictisise cu excesul lui de ardoare. Era evident că nu existau astfel de pericole din partea domnului Stanhope. El acţiona călăuzit numai de prudenţă. Nu numai că o cerea în căsătorie pentru că aşa îi poruncise sora lui, dar avea grijă să-i şi explice toate astea înainte de a începe. Sau cel puţin aşa înţelesese doamna Bold.

Cînd a ajuns la acest punct, Bertie începu să scormonească pietrişul cu micuţul baston pe care îl purta mai totdeauna. Îşi continuă drumul, dar foarte încet, iar doamna Bold mergea şi ea încet, alături de el, nevrînd să-i dea nici o mînă de ajutor ca să-l scoată din impas.

— Dacă ai şti cît ţine ea la dumneata, doamnă Bold, nu ţi-ai putea imagina ce planuri i-au trecut prin minte.

— Nu mi-aş putea imagina nici un plan mai înţelept decît cel pe care ţi l-am propus adineauri.

— Nu, zise el cam nesigur pe sine ; cred că planul dumitale e cel mai bun, dar Charlotte consideră că ar putea fi combinat şi cu altul... Vrea să mă însor cu dumneata !...

Mii de amintiri îi trecură într-o clipă prin minte sărmanei Eleanor — cum îi vorbise Charlotte de fratele ei şi cum îl lăudase, cum manevrase mereu să-i împingă unul spre altul, cum încurajase orice fel de intimităţi mărunte, cît de insistentă fusese cordialitatea ei — pentru că se purta cu Eleanor cum s-ar fi purtat cu un membru al familiei. Toate acestea avuseseră drept scop să-i asigure unuia din membrii familiei un venit satisfăcător !

Un asemenea sentiment este foarte întristător pentru un tînăr. Cei în vîrstă s-au obişnuit cu asemenea scheme şi proiecte, cu aceste planuri bine ticluite ce urmăresc dobîndirea bogăţiilor lumeşti, transformarea lui „al tău" în „al meu", planuri din care lipseşte orice efort de a merita averile astfel însuşite. Acestea sînt mijloacele de trai ale multor oameni şi de aceea e recomandabil pentru toţi

cei care iubesc cinstea pe lumea asta să se ferească de cei care iubesc prea mult averea. Poate că primii socotesc dezgustător mai curînd succesul acestora din urmă și nu neapărat încercarea de a-l obține. Dar Eleanor nu începuse încă să creadă că banii ei ar fi o sursă de pericole și nu începuse să-și dea seama că ar putea fi o pradă frumoasă pe care s-o hăituiască cine știe ce gentleman flămînd. Îi făcuse plăcere compania familiei Stanhope, îi plăcuse foarte mult prietenia Charlottei, și fusese fericită în tovărășia noilor ei prieteni. Acum însă descoperea adevărata cauză a purtării lor, o nouă ipostază a comportării umane.

— Domnișoara Stanhope, zise ea, cu un fel de semeție, a vrut să-mi facă o mare cinste, dar era mai bine să nu se obosească. Nu sînt destul de ambițioasă.

— Te rog, nu te supăra pe ea, doamnă Bold, spuse el ; și nici pe mine.

— În nici un caz pe dumneata, domnule Stanhope, replică ea pe un ton ironic. În nici un caz pe dumneata.

— Nu, — nici pe ea, continuă el rugător.

— Și de ce mă rog mi-ai spus această poveste ciudată, domnule Stanhope ? Pentru că presupun, din felul cum mi-ai vorbit, că nu... nu... nu... ești de aceeași părere cu sora dumitale în toată această chestiune.

— Nu, nu sînt.

— Și dacă-i așa, zise doamna Bold, de-a dreptul furioasă din cauza insultei care îi fusese adusă, și dacă-i așa, de ce ți-ai pierdut timpul să-mi spui toate astea ?

— La un moment dat, doamnă Bold, eu am crezut că dumneata... că dumneata...

Văduva deveni din nou complet impasibilă și refuză să-i dea orice mînă de ajutor.

— La un moment dat, am crezut că ai fi putut... poate să... reușești să mă [illegible] mult decît un prieten.

— Niciodată ! răspunse doamna Bold : niciodată ! Dacă s-a întîmplat să-mi scape vreo vorbă care ar fi putut cumva să încurajeze o asemenea părere, înseamnă că sînt foarte vinovată... în-adevăr, foarte vinovată.

— Nu, n-ai făcut niciodată ceva, o liniști Bertie, nutrind dorința prostească lăudabilă, ca lucrurile pe care avea să le spună să sune cît mai puțin neplăcut. Niciodată n-ai făcut-o, și mi-am dat seama de un timp [illegible] ace că nu am nici o șansă ; dar speranțele surorii mele erau foarte mari.

Eu nu te-am dezamăgit, doamnă Bold, deşi poate că ea te-a dezamăgit.

— Şi atunci, de ce mi-ai spus toate astea ?

— Pentru că nu trebuie s-o supăr.

— Şi aceasta n-o s-o supere ? Pe cuvîntul meu că nu înţeleg metodele familiei dumitale, domnule Stanhope. Oh, cît aş vrea să fiu acasă ! Şi, exprimîndu-şi această dorinţă, nu se mai putu stăpîni şi izbucni în lacrimi.

Bietul Bertie a fost foarte mişcat.

— O să te las singură în trăsură, la întoarcere, spuse el ; cel puţin singură cu tatăl meu. Eu pot să merg pe jos ; şi, la urma urmei, nici nu contează ce-o să fac. Înţelesese foarte bine că Eleanor era supărată şi pentru că trebuia să se întoarcă la Barchester în aceeaşi trăsură cu cel de-al doilea pretendent al ei.

Hotărîrea lui o linişti, cît de cît.

— Oh, domnule Stanhope, spuse ea, de ce a trebuit să mă mîhniţi atît de tare ? Ce-aţi realizat dacă mi-aţi spus toate astea ?

Nici nu-i explicase încă partea cea mai dificilă a propunerii sale : nu-i spusese cum se gîndise s-o facă părtaşă la farsa pe care voia să i-o joace surorii lui. Trebuia neapărat să i-l spună, şi să i-l spună chiar acum.

Nu e nevoie să-i ascultăm întreaga declaraţie. Pînă la urmă — şi nu fără destulă greutate — o făcu pe Eleanor să înţeleagă de ce i se destăinuise, cu toate că nu mai avea de gînd s-o ceară oficial în căsătorie. O făcu să înţeleagă pînă la urmă ce rol avea de jucat în această comedioară de familie.

Cînd a înţeles ce i se cerea, ea s-a supărat şi mai tare pe el : nu doar pe el, ci şi pe Charlotte. Numele ei avea să treacă din gură în gură, se vor spune vrute şi nevrute pe seama ei, toate însă false. Fiica trebuia să se folosească de ea, ca să-l păcălească pe tată ; apoi, fratele pe soră. Buna ei prietenă Charlotte voia s-o sacrifice pentru fericirea familiei Stanhope, în ciuda caldei ei iubiri ; iar Bertie, care, cum recunoscuse acum, era scufundat pînă-n gît în datorii, îi făcuse un compliment, declarînd că nu e pregătit să se sacrifice pe sine pentru a-şi plăti datoriile. Apoi fusese invitată să conspire împreună cu acest peţitor fără voia lui, pentru a-şi face familia să creadă că, ascultînd de îndemnurile lor, făcuse tot ce-i stătuse în putinţă pentru a-şi desăvîrşi jertfa !

Cînd el a terminat tot ce a avut de spus, ea își ridică fața și, uitîndu-se la el printre lacrimi, cu multă demnitate, i-a spus :

— Regret că trebuie să ți-o spun, domnule Stanhope, dar, după toate întîmplările, cred că ar fi mai bine să înceteze orice relație între familia dumitale și mine.

— Da, poate că ar fi mai bine, răspunse cu naivitate Bertie : poate că ar fi mai bine, cel puțin un timp. Și atunci Charlotte va crede că ești ofensată de gestul meu.

— Acum, dacă nu te superi, o să mă întorc în casă, zise Eleanor. Mă descurc singură, domnule Stanhope, după tot ce s-a întîmplat, adăugă ea ; aș prefera să merg singură.

— Dar trebuie să găsesc trăsura, doamnă Bold, și trebuie să-i spun tatii că te vei întoarce singură cu el, și trebuie să găsesc o explicație pentru că nu merg cu voi, și mai trebuie să-i spun vizitiului să te lase acasă la dumneata, pentru că presupun că n-ai vrea să-i mai vezi pe ai mei acum.

Toate acestea erau adevărate și aveau menirea atît de evidentă de a-l face să se simtă mai puțin stingherit, încît potoliră întrucîtva furia lui Eleanor. Încît îi îngădui să meargă alături de ea prin grădina acum pustie, pînă au ajuns în ușa salonului. Bertie Stanhope avea ceva care îl făcea să fie privit altfel decît orice alt bărbat într-o situație asemănătoare. Oricît de furioasă ar fi fost Eleanor, și oricît de grave ar fi fost motivele furiei, era departe de a-l privi cu disprețul cu care l-ar fi privit pe oricine altcineva. Părea atît de cinstit, atît de vesel, de firesc, o persoană cu care îți venea atît de ușor să vorbești, încît aproape că-l și iertase pînă au ajuns la ușa salonului. Cînd sosiră, doctorul Stanhope ședea aproape singur cu domnul și cu domnișoara Thorne. Mai erau și alți cîțiva nenorociți pe acolo care, dintr-un motiv sau altul, nu reușiseră încă să plece ; dar și ei se împuținau văzînd cu ochii.

Imediat ce o dădu pe Eleanor în grija tatălui său, Bertie porni spre poartă, căutînd trăsura ; se sprijini apoi, calm, de zidul fațadei și își fumă liniștit țigara, așteptînd. S-a întors în salon, unde doctorul Stanhope și cu Eleanor rămăseseră singuri cu gazdele lor.

— În sfîrșit ! zise el voios ; am venit să vă salvez, domnișoară Thorne. Doamna Bold și tatăl meu sînt ultimele roze ale minunatei seri pe care ne-ați dăruit-o și

oricît de plăcută ar fi compania doamnei Bold, acum cel puţin trebuie să fiţi bucuroasă văzînd cum se culeg ultimele flori din grădină.

Domnişoara Thorne spuse că ea e încîntată să îi aibă încă cu ea pe doamna Bold şi pe doctorul Stanhope ; şi, dacă nu l-ar fi împiedicat un căscat, pe care nu izbuti să şi-l reprime, şi domnul Thorne ar fi declarat acelaşi lucru.

— Tată, îi oferi braţul doamnei Bold ? întrebă Bertie.

Şi astfel şi-au luat rămas-bun, şi canonicul o conduse pe doamna Bold spre ieşire, fiind urmat de fiul lui.

— O să ajung acasă ceva mai tîrziu, zise el, pe cînd cei doi se urcau în trăsură.

— Nu vii cu trăsura ? întrebă tatăl.

— Nu, nu ! Trebuie să conduc pe cineva... O să vin pe jos. John, ai grijă să o duci întîi pe doamna Bold la ea acasă.

Uitîndu-se pe geam, Eleanor îl zări cu pălăria în mînă, făcînd o plecăciune cu obişnuitul său zîmbet voios, ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic care să tulbure liniştea acelei zile. Aveau să treacă mulţi ani pînă să-l mai vadă din nou. Pe drum, domnul Stanhope abia dacă rosti cîteva cuvinte ; şi a fost condusă în siguranţă de John pînă la uşa casei ei.

Şi astfel jucă eroina noastră ultimul act al melodramei ei din acea zi.

Capitolul XLIII

DOMNUL ŞI DOAMNA QUIVERFUL SÎNT FERICIŢI. DOMNUL SLOPE E SPRIJINIT DE PRESĂ

ÎNAINTE DE A PORNI SPRE ULLAthorne, doamna Proudie, suflet bun, a trimis două scrisori : una scrisă de ea şi una de domnul şi stăpînul ei, către cei din casa parohială, de la Puddingdale, scrisori care i-au făcut fericiţi pe locuitorii acelui cămin.

De îndată ce caii episcopului plecaseră, lăsîndu-l pe grăjdar să se ocupe de altele, acel slujitor umil al casei porni pe poneiul episcopului, ducînd cele două scrisori. Au fost atîtea scrisori pînă acum, încît le vom lăsa deoparte pe acestea. Cea a episcopului era pur și simplu o rugăminte ca domnul Quiverful să-i facă sfinției sale o vizită, a doua zi de dimineață, la ora unsprezece, iar aceea a doamnei era o simplă rugăminte ca doamna Quiverful să-i facă o vizită, deși această invitație era ascunsă printre niște fraze ceva mai lungi și mai grandilocvente.

Devenise o chestiune de principiu pentru doamna Proudie să grăbească rezolvarea chestiunii cu azilul. Era hotărîtă ca domnul Quiverful să fie numit director al acestui așezămînt. Era convinsă că de-acum înainte nu mai trebuie să existe nici o îndoială și nici o tărăgăneală, nici un refuz și nici o demisie, nici o negociere secretă de-a domnului Slope potrivnică dorințelor ei.

— Preasfinția ta, spuse ea imediat după micul dejun, în dimineața acelei zile pline de peripeții ; ai semnat numirea ?

— Nu draga mea, nu încă ; n-am semnat-o încă.

— Atunci e timpul s-o faci, îl îndemnă ea.

Episcopul o făcu și petrecu o zi minunată la Ullathorne. Cînd a ajuns acasă, a băut un pahar de vin fierb, în camera nevestei sale, și a citit cu mare mulțumire ultimul foileton din *Mica Dorrit* [1]. O, voi bărbați, voi prietenii mei căsătoriți ! Ce mari satisfacții se pot dobîndi din partea unei soții ascultate !

Primirea scrisorilor episcopului a creat la Puddingdale multe agitații și vîrtejeli, multe speranțe și perspective reușite. Doamna Quiverful, a cărei urechie sesiză zgomotul făcut de copitele poneiului care venea la trap înspre ușa de la bucătăria casei parohiale, le adună în grabă soțului ei. În acel moment tocmai pusese la fiert toamna mănîncă să astîmpere foamea celor paisprezece guri, fără a mai pune la socoteală și pe cei doi părinți. Luase scrisorile din mîinile mesagerului, și le adăpostise în fulfurile pantalonilor ei înceățați, pentru a le feri de contaminarea cu focaua, și astfel le adusese la biroul soțului ei.

---

[1] *Mica Dorrit*, roman de Charles Dickens, publicat în foileton lunare, între 1855—1857 (n. t.).

Își împărțiră imediat prada, fiecare luînd-o pe cea care îi era adresată celuilalt.

— Quiverful ! zice ea cu voce impresionată ; trebuie să fii la palat, mîine la unsprezece.

— Și tu la fel, draga mea ! răspunse el, gîfîind sub povara importanței veștilor ; și apoi au făcut schimb de scrisori.

— Nu m-ar fi chemat, dacă nu era totul în regulă, raționă doamna.

— Oh, draga mea, nu fi atît de sigură ! spuse domnul. Gîndește-te, ce-ar fi dacă n-ar fi așa...

— Nu m-ar fi chemat, dacă n-ar fi fost totul în regulă, argumentă din nou doamna. E trufașă și țeapănă ca o prăjină, dar cred că în adîncul sufletului e o femeie cumsecade.

Acesta era verdictul doamnei Quiverful în privința doamnei Proudie. Cînd oamenilor li se dublează venitul, ajung de obicei la concluzia că cei care au făcut pentru ei acest lucru sînt de fapt cumsecade în adîncul sufletului.

— Oh, Letty ! exclamă domnul Quiverful, ridicîndu-se de pe scaunul lui uzat.

— Oh, Q. dragă ! replică și doamna Quiverful. Apoi, cei doi — nepăsîndu-le de șorțul de bucătărie, de degetele unsuroase și de tocana lipicioasă — se aruncară unul în brațele celuilalt.

— În numele lui Dumnezeu, nu mai lăsa pe nimeni să te lingușească și să-ți ia drepturile ! spuse femeia.

— Las' pe mine ! răspunse soțul, cu o privire hotărîtă, aproape fioroasă, sprijinindu-și energic pumnul de birou, de parcă ar fi avut în mînă capul domnului Slope și voia să-l țintuiască acolo.

— Mă întreb, cînd se va întîmpla ? zise ea.

— Mă întreb dacă se va-ntîmpla vreodată !... răspunse el, încă neîncrezător.

— Ei, nu știu ce să-ți spun, zise doamna ; ocazia ne-a lunecat de două ori printre degete, pînă acum ; și s-ar putea de data aceasta s-o scăpăm de tot ! Dar nu-mi vine să cred... O să te numească mîine ! O să vezi, că așa o să fie.

— Să te-audă Dumnezeu ! murmură solemn domnul Quiverful.

Și cine-ar fi putut afirma — ținînd seama de greutățile care-i apăsau umerii acestui om — că rugăciunea lui era nepotrivită ? Erau paisprezece — paisprezece în

viață ! —, așa cum o înștiințase doamna Quiverful pe soția episcopului. Atîta timp cît orice avansare izvorăște din voința umană, indiferent de punctul cardinal unde s-ar afla izvorul, nu e oare folositoare o asemenea rugăminte, oricît de importante ar fi unele lucruri cum sînt examinarea candidaților, *detur digniori* [1] și alte asemenea principii pline de optimism ? Așa ar fi de dorit-să fie. Pînă vom deveni făpturi divine, trebuie să ne mulțumim să fim umani. doar dacă în graba noastră de a căuta o schimbare nu ne prăbușim și mai jos.

Se așezară drăgăstos unul lîngă altul, discutînd despre toate greutățile lor, așa cum făceau adesea, și despre toate speranțele lor — așa cum făceau atît de rar.

— Q., ar fi bine să treci pe la omul ăla, cînd te întorci de la palat, spuse doamna Quiverful, arătînd spre o notă de plată amenințătoare, din partea vînzătorului de stofe din Barchester, pe care le-o lăsase poștașul în dimineața aceea.

Corb hrăpăreț ce era, corb hrăpăreț, nedrept și nesătul ! Cînd se iscaseră zvonurile că familia Quiverful va ajunge la conducerea azilului, individul ăsta, cu nerăbdarea lui slugarnică îi băgase pe gît bietului preot marfa lui. O făcuse gîndindu-se că va fi plătit din fondurile azilului și socotind că un om cu paisprezece copii și destui bani ca să-i îmbrace pe toți paisprezece, o să fie un excelent client. De îndată ce se auzi cel de-al doilea zvon, își ceru mînios banii.

Iar „cei paisprezece“ — cel puțin cei destul de mari pentru a putea să spere și să vorbească despre speranțele lor — discutară despre viitorul lor de aur. Fetele mai mari își șopteau despre petrecerile de la Barchester, despre banii pe care-i vor primi pentru îmbrăcăminte, despre un pian nou — cel din casă era atît de hodorogit, din cauza anilor și a copiilor, încît nu mai merita să se cheme așa —, despre grădina frumoasă, despre casa frumoasă. Despre asemenea lucruri le plăcea să vorbească în șoaptă între ei.

Cei mai mici nu se mulțumeau cu șoapte, ci țipau unul la altul despre noul lor loc de joacă, la umbra ulmilor atît

---

[1] *Detur digniori* = să fie dat celui care o merită cel mai mult (lat.), formulă care preceda, încă din scolastica medievală, orice examinare pentru acordarea unui titlu sau a unei demnități publice (n. t.).

de dragi fostului director, despre viitoarele lor grădini, despre bilele care se puteau cumpăra în orașul atît de rîvnit și despre zvonurile în legătură cu o școală ce urma să se înființeze la Barchester.

Degeaba încerca atît de neîncrezătoarea lor mamă să sădească în sufletul lor tocmai sentimentul pe care îl combătuse la tatăl lor ; degeaba le repeta fetelor că „De la mînă pîn' la gură cale lungă e" ; degeaba încerca să-i convingă pe copii că vor trăi toată viața la Puddingdale. Speranțele erau mari și nu se puteau stinge de la sine. Fermierii din jur, auzind vestea, veniseră să-i felicite. Chiar doamna Quiverful iscase văpaia și a făcut-o atît de bine în acea primă izbucnire în care se renăscuseră speranțele lor, încît acum nu mai avea puterea s-o stingă.

Sărmană femeie ! Femeie sinceră și cumsecade, care-ți faci datoria așa cum ți se cere, punîndu-ți tot sufletul, chiar dacă o faci fără nici un fel de bucurie ; lasă focul să ardă — de data aceasta flăcările nu te vor frige ; te vor încălzi și pe tine și pe ai tăi. Stă scris că acest soț al tău, acest Q. al inimii tale, va domni mulți ani peste toți intendenții de la azilul Hiram.

Și dacă ar fi văzut ce se petrece în acea zi la Puddingdale, ultimul om din Barchester care le-ar fi dezamăgit speranțele ar fi fost doctorul Harding. Ce greutăți avea el în comparație cu acestea, ale unui regiment de lupi tineri ? Cu totul sînt paisprezece ! Pentru el, în orice caz, putem spune că acest argument ar fi fost suficient pentru a hotărî numirea domnului Quiverful.

Dimineața, Q. și nevasta lui au sosit la întîlnire cu o punctualitate caracteristică celor ce vor să obțină ceva. Au împrumutat căruța binevoitorului fermier și au plecat, discutînd pe drum despre multe. Lăsaseră vorbă acasă să fie așteptați la ora unu și i s-au dat indicații celei mai mari odrasle să isprăvească pînă la ora aceea rostul uriașei tocane pe care mama grijulie începuse s-o pregătească din ajun. Acele ceasului din bucătărie ajunseseră la ora două, la trei, la patru, înainte ca roțile mari ale căruței fermierului să se fi auzit din hou la porțile casei parohiale. Cu cîtă nerăbdare în inimi erau așteptați călătorii noștri !

— Nu-i așa, copii, că ați crezut că nu mai venim ? întrebă mama, pipăind cu piciorul voinic scărița căruței. Ei, ce zi am avut !...

Şi, sprijinindu-se cu toată greutatea pe umerii unui băiat mai mare, călcă din nou pe pămîntul solid. Nu mai era nevoie de altceva, pentru ca ei să-şi dea seama, din tonul ei, că totul fusese în regulă. Tocana n-avea decît să se facă scrum !

Au urmat atîtea sărutări şi îmbrăţişări, atîtea plînsete şi rîsete ! Domnul Quiverful nu putea să stea locului şi umbla dintr-o cameră în alta, apoi ieşea în grădină, pe urmă pe alee spre drum, şi pe urmă din nou la soţia lui. Dar ea nu-şi pierdea deloc vremea.

— Trebuie să ne apucăm imediat de treabă, fetelor ; şi vorbesc foarte serios. Doamna Proudie aşteaptă să ne mutăm la azil pînă la 15 octombrie.

Dacă doamna Proudie ar fi dorit ca ei să se mute a doua zi, fetele tot n-ar fi avut nimic de obiectat.

— Şi de cînd începe tata să-şi ia banii ? întrebă cel mai mare dintre băieţi.

— De astăzi, dragul meu, răspunse mama fericită.

— O, — grozav ! exclamă băiatul.

— Doamna Proudie a insistat să mergem să vedem casa, continuă mama ; şi dacă tot eram acolo, m-am gîndit că n-ar strica să profit de ocazie şi să iau măsura cîtorva camere şi ferestre ; aşa că am cumpărat un ghem de panglică de la Bobbins. Acum Bobbins e cît se poate de serviabil.

— Eu nu i-aş mulţumi, zice Letty cea tînără.

— Oh, aşa sînt oamenii, draga mea. Toţi fac la fel ! E ca şi cînd te-ai supăra pe curcani pentru că se înfoaie la tine. Asta-i firea păsării.

Şi, în timp ce le dezvăluia copiilor plusul ei de experienţă în problemele practice, scoase din buzunar bucăţile de panglică cu care măsurase lungimea şi lăţimea diferitelor camere din casa azilului. O vom lăsa, fericită la treburile ei.

De-abia plecase familia Quiverful de la palat, iar doamna Proudie încă îi mai vorbea soţului ei despre această treabă, că a fost anunţat un alt oaspete în persoana doctorului Gwynne. Rectorul Lazarus-ului ceruse să-l vadă pe episcop şi nu pe doamna Proudie ; şi, de aceea, rămase mai degrabă mirat decît încîntat găsind-o pe doamnă în cabinetul episcopal.

Dar trebuie să ne întoarcem puţin, numai puţin, pentru că începe să apară o dificulate în încercarea de a mă ocupa

de toţi prietenii noştri în spaţiul mic ce mi-a rămas în cartea de faţă. Oh, de mi-ar accepta domnul Longman[1] şi un al patrulea volum ! S-ar ridica deasupra celorlalte trei, aşa cum al nouălea cer se ridică deasupra tuturor stărilor inferioare ale fericirii celeste.

Întorcîndu-se cu trăsura acasă, de la Ullathorne, doctorul Gwynne reuşise, nu fără greutate, să-l convingă pe prietenul lui, arhidiaconul, să folosească o tactică mai puţin belicoasă decît cea care-i era atît de mult pe plac. „Ar fi pur şi simplu indecent din partea noastră să ne pierdem cu firea : mai mult decît atîta, nu avem nici o putere în cazul în speţă, şi am fi lipsiţi de tact dacă ne-am purta ca şi cînd am avea“ — aşa argumenta rectorul Lazarus-ului.

— Dacă episcopul e hotărît să numească la azil pe altcineva, continuă el, atunci ameninţările nu-l vor împiedica, şi ameninţările nu ar trebui să fie folosite cu atîta uşurinţă de un arhidiacon împotriva episcopului său. Dacă va pune un străin la azil, nu putem decît să-l lăsăm pe seama indignării altora. Probabil că o asemenea soluţie nu-l va prejudicia pe socrul dumitale. Dacă n-ai nimic împotrivă, o să mă duc singur să-i fac o vizită episcopului. (La aceasta, arhidiaconul tresări vizibil.) Da, singur — continuă celălalt ; aşa voi fi mai calm. Şi, în orice caz, voi putea să-mi dau seama ce are de gînd să facă.

Arhidiaconul pufăi şi oftă, ridică geamul trăsurii şi îl coborî din nou, îşi argumentă punctul de vedere pînă ajunse în dreptul porţii lui şi, în cele din urmă, cedă. Toţi erau împotriva sa : soţia, domnul Harding şi doctorul Gwynne.

— Vă rog, nu-l lăsaţi să dea de bucluc, dr. Gwynne, îi spuse doamna Grantly oaspetelui ei.

— Doamnă dragă, voi face ce voi putea, răspunse el politicos. Pînă acum izbutise, cîştigîndu-şi astfel recunoştinţa doamnei Grantly.

---

[1] William Longman (1813—1877), aparţinînd unei celebre familii de editori englezi (Editura Longmans — mai tîrziu, Longmans, Green & Co. — a fost înfiinţată în 1723, existînd şi astăzi), el însuşi, unul dintre cei mai de seamă memorialişti din epoca victoriană. Aici şi-a publicat Trollope „ciclul Barsetshire“ ; se vede că la data la care scria cartea de faţă — cel de-al doilea volum al ciclului — volumul al treilea *(Doctorul Thorne)* era acceptat de editor, scriitorul încercînd să-l convingă să-l publice şi pe cel de-al patrulea : în final vor apărea şase volume (n. t.).

Şi iată că ne vom putea întoarce, în sfîrşit, în cabinetul episcopului.

Doctorul Gwynne nu prevăzuse această dificultate. El, împreună cu toată lumea clericală din Anglia, auzise unele zvonuri că doamna Proudie nu s-ar fi mărginit doar la garderobe, la cămăşi şi la spălătorii şi, totuşi, nu s-ar fi gîndit niciodată că, făcîndu-i o vizită episcopului la ora unu din zi, ar putea să-l găsească stînd în birou împreună cu soţia lui ; sau dacă s-ar întîmpla aşa ceva, că soţia va rămîne mai mult decît s-ar fi cuvenit. În cazul de faţă, însă, se părea că doamna Proudie nu avea de gînd să se retragă.

Doctorul Gwynne îi lăsă o impresie bună episcopului în ziua precedentă, iar acesta se gîndea desigur că şi el îi lăsase o impresie bună doctorului Gwynne. Credea că această vizită era una de politeţe şi considera că era extrem de amabil şi de frumos din partea rectorului Lazarus-ului de a veni de la Plumstead numai pentru a face o vizită la palat şi încă atît de repede după sosirea lui pe aceste meleaguri. Gestul era cu atît mai vrednic de admiraţie, cu cît ei nu se aflau de aceeaşi parte a baricadei, nici în politică, nici în doctrinele teologice. De aceea, episcopul era numai zîmbete. Şi doamna Proudie, căreia îi plăceau oamenii ce purtau titluri frumoase, era şi ea foarte încîntată să-l primească pe rectorul Lazarus-ului.

— A fost o petrecere minunată la Ullathorne, nu-i aşa, domnule rector ? întrebă ea. Sper că doamna Grantly n-a ajuns acasă prea obosită.

Doctorul Gwynne răspunse că fuseseră cu toţii puţin obosiţi, dar că a doua zi dimineaţa s-au simţit excelent.

— O persoană minunată, domnişoara Thorne, interveni episcopul.

— Şi o creştină exemplară, din cîte am auzit — îl completă doamna Proudie.

Doctorul Gwynne a declarat că este foarte bucuros să afle asta.

— N-am apucat încă să-i văd şcoala de sabbat, continuă doamna, dar mă voi strădui să ajung în curînd acolo.

La aceasta, doctorul Gwynne se mărgini să se încline. Auzise ceva în legătură cu doamna Proudie şi şcolile ei de sabbat, atît de la dr. Grantly cît şi de la domnul Harding.

— Apropó, domnule rector, continuă doamna ; mă întreb dacă doamna Grantly n-ar vrea să trec să-i vizitez şcoala. Am auzit că e condusă exemplar.

Doctorul Gwynne nu ştia ce să spună. Nu avea nici o îndoială că doamna Grantly ar fi foarte fericită să o vadă pe doamna Proudie, oricînd doamna Proudie i-ar face onoarea s-o viziteze, cu condiţia ca doamna Grantly să fie acasă.

Un nor trecu peste fruntea doamnei. Văzu că propunerea ei nu fusese primită cu dragă inimă. Această generaţie de vipere bătrîne era încă încăpăţînată, îndărătnică, înrăită în prejudecăţile ei.

— Ştiu că arhidiaconul se opune acestor instituţii, mai spuse ea.

La auzul acestor cuvinte, doctorul Gwynne rîse puţin. Era doar un zîmbet. Oricît ar fi vrut, nu se putea stăpîni.

Doamna Proudie se încruntă din nou.

— „Rabdă-i pe copii şi fii îngăduitor cu ei", cită ea. Nu trebuie oare să ne amintim aceste cuvinte, dr. Gwynne ? „Ai grijă să nu-i uiţi pe cei mici." Nu trebuie să ţinem seama şi de aceasta, dr. Gwynne ? Şi la fiecare întrebare, ea îşi ridica ameninţător degetul.

— Bineînţeles, doamnă, bineînţeles, răspunse rectorul ; şi arhidiaconul, sînt sigur, gîndeşte la fel, atît în zilele săptămînii cît şi duminicile.

— În zilele săptămînii nu poţi avea grijă să nu-i uiţi pe copii, replică doamna Proudie, pentru că ei sînt pe cîmp. În zilele săptămînii sînt ai părinţilor lor, dar duminică ar trebui să fie ai bisericii — şi degetul se ridică din nou.

Rectorul începuse să înţeleagă şi să fie de acord cu dezgustul profund pe care îl lăsa să se vadă arhidiaconul, ori de cîte ori se rostea numele doamnei Proudie. Ce era de făcut cu o femeie ca asta ? Normal ar fi fost să-şi ia pălăria şi să plece ; dar nu voia să i se dea planurile peste cap.

— Preasfinţia voastră, începu el, aş fi vrut să vă pun o întrebare în legătură cu o chestiune de afaceri, dacă mi-a i putea acorda răgazul unei clipe. Ştiu că trebuie să-mi cer scuze, dar nu vă voi reţine decît cinci minute.

— Desigur, domnule rector, desigur, răspunse episcopul. Sînt la dispoziţia dumneavoastră, vă rog să nu vă scuzaţi, vă rog foarte mult să nu vă scuzaţi.

— Ai foarte multe de făcut, preasfinția ta ! Nu uita cît de ocupat ești... interveni doamna Proudie, nervoasă, pentru că o enervase oaspetele.

— N-o voi reține pe preasfinția sa mai mult de un minut, o liniști rectorul Lazarus-ului, ridicîndu-se de pe scaun și așteptîndu-se ca doamna Proudie să plece acum sau ca episcopul să-l conducă într-o altă cameră.

Dar nu părea să se întîmple nimic, iar doctorul Gwynne rămase un moment tăcut, în mijlocul camerei.

— Probabil că e vorba de azilul Hiram ? presupuse doamna Proudie.

Dr. Gwynne rămase perplex și, neștiind ce-ar putea să facă, mărturisi că tocmai despre azilul Hiram e vorba.

— Preasfinția sa i-a acordat, în sfîrșit, acest post domnului Quiverful, chiar în această dimineață, zise doamna.

Dr. Gwynne îi spuse episcopului cîteva cuvinte și văzînd că cele afirmate de doamna Proudie sînt adevărate, își luă rămas-bun. „Asta de la reformă se trage [1]", își spuse el, întorcîndu-se prin parcul palatului episcopal. „Ei, în orice caz, marii preoți din piesele grecești nu erau chiar atît de răi."

S-a spus că domnul Slope primise o scrisoare de la prietenul lui, domnul Towers, în momentul cînd pleca spre Ullathorne, scrisoare ce i-a dat o stare de mare veselie, din care avea să fie adus repede la realitate. Conținutul ei era următorul (concizia ei va fi singura scuză necesară) :

„Stimate domn — Vă doresc mult succes. Nu știu dacă voi putea să vă ajut, dar dacă voi putea, o voi face.

Al dumneavoastră,
T.T.

30/9/185..."

Aceasta avea mai multă valoare decît toate vorbele goale ale lui sir Nicholas Fitzwiggin ; mai multă valoare decît toate promisiunile episcopului ; chiar de ar fi fost cît se poate de sincere ; mai mult decît orice cuvînt de încurajare din partea arhiepiscopului, chiar de ar fi fost po-

---

[1] Referire la „reforma de la Oxford", încercare de modernizare a bisericii anglicane, inițiată pe la mijlocul secolului trecut (n. t.).

sibil să i se spună un asemenea cuvînt. Tom Towers avea să-l ajute cum poate.

Domnul Slope crezuse, încă din tinereţe, cu toată convingerea în puterea presei. Se îndeletnicise chiar el cu ziaristica, încă de cînd fusese hirotonisit şi o considera drept mijlocul cel mai sigur de a aranja şi de a hotărî soarta tuturor treburilor lumeşti — de orice natură ar fi ele— din Anglia. Nu ajunsese încă la acea vîrstă (la care ajungem cu toţii, mai devreme sau mai tîrziu), cînd ni se spulberă toate visele de aur ale tinereţii. Îl bucura gîndul de a smulge puterile din mîinile magnaţilor din ţara sa şi de a o trece în mîinile celor aflaţi mai aproape de el. În ochii lui, cele şaizeci de mii de pagini de ziar care se răspîndeau zilnic printre compatrioţii săi reprezentau un izvor mai sigur de putere decît un tron la Windsor [1], un birou pe Downing Street [2] sau decît un loc la Westminster [3]. Iar în această privinţă nu trebuie să ne certăm cu domnul Slope, pentru că o asemenea părere e mult prea răspîndită ca să nu fie luată în seamă.

Tom Towers s-a ţinut de cuvînt, ba chiar mai mult decît atîta. A doua zi dimineaţă, „Jupiter" devenea un vajnic purtător de opinie publică, revărsînd prin cele şaizeci de mii de trîmbiţe zgomotoase ale sale convingerea că domnul Slope era omul potrivit pentru postul rămas vacant. A fost o bucurie pentru domnul Slope să citească următoarele rînduri, în sala de lectură a ziarelor din Barchester, la numai treizeci de minute de la sosirea trenului de Londra :

„S-au împlinit cinci ani de cînd am atras atenţia cititorilor noştri asupra liniştitului oraş Barchester. De atunci pînă acum, nu ne-am amestecat în nici un fel în treburile acelei încîntătoare comunităţi ecleziastice. De atunci, acolo a murit un episcop bătrîn şi un episcop a fost instalat în locul său ; dar credem că n-am făcut atunci mai mult decît să consemnăm fără comentarii acest eveniment interesant. Nici acum nu avem de gînd să ne amestecăm în treburile eparhiei. Dacă vreun membru al capitulului simte, citind aceste cîteva rînduri, vreo umbră de nelinişte su-

---

[1] Castelul de la Windsor, în apropiere de Londra, reşedinţă regală (n. t.).
[2] Reşedinţa primului ministru al Marii Britanii (n.t.).
[3] Clădirea Parlamentului (n.t.).

fletcască poate să se liniştească. Mai ales noul episcop trebuie să fie liniştit. Nu ne-am înarmat pentru război, ci ne apropiem de venerabilele turle ale bătrînei catedrale, purtînd în mînă o ramură de măslin.

Ne amintim că atunci. cu cinci ani în urmă, problema la care ne-am referit a fost aceea a unei instituţii filantropice din Barchester, numită azilul Hiram. Consideram că era prost administrată, şi că foarte stimabilul şi venerabilul gentleman care îndeplinea obligaţiile de director era cam prea bine plătit pentru îndatoririle care erau îndeplinite cam cu prea multă uşurinţă. Acest gentleman — şi o spunem cu sinceritate şi fără pic de sarcasm — nu mai privise niciodată problema din acest punct de vedere. Nu vrem să ne lăudăm, dacă ar putea fi vorba cumva de laude. Dar consecinţa observaţiilor noastre a fost că directorul a început să se intereseze, şi văzînd că nu poate să ajungă la alte concluzii decît cele formulate de noi, şi-a dat demisia într-un mod vrednic de laudă. Tot atît de lăudabil, episcopul de atunci a refuzat să acorde acest post pînă ce treburile nu erau în ordine. Atunci, chestiunea a fost discutată în Parlament ; şi acum avem satisfacţia de a-i informa pe cititorii noştri că azilul Hiram va fi redeschis sub noi auspicii. Pînă acum nu existau decît douăsprezece locuri pentru bărbaţi vîrstnici. Acum aceste beneficii vor fi extinse şi pentru sexul frumos, şi douăsprezece doamne în vîrstă, dacă se vor putea găsi în Barchester, vor fi aduse la această instituţie. Va exista o intendentă ; se speră că se vor înfiinţa şi şcoli pentru cei mai săraci copii ai săracilor şi va exista şi un administrator. Directorul, pentru că va mai fi şi un director, va primi un venit mai nimerit pentru această caritate decît cel care era primit pînă acum. Salariul credem că va fi de 450 de lire. Putem adăuga că minunata casă în care locuia fostul director va face în continuare parte din indemnizaţie.

Poate că azilul din Barchester nu poate să se laude cu o reputaţie în lumea întreagă ; dar, cum am semnalat starea lui de decădere, credem că e bine să ne referim şi la renaşterea lui. Fie ca el să continue aşa şi să prospere ! E îndoielnic că reforma salutară care a fost introdusă între zidurile lui acoperă toate consecinţele necesare. Problema importantă a şcolii a fost lăsată oarecum la discreţia noului director. Probabil că aceasta ar fi cea mai importantă parte a instituţiei, iar noul director, pe care sperăm că

nu-l jignim cu observațiile noastre, ar fi fost bine să fie ales cu gîndul că va fi obligat să îndeplinească îndatoririle de învățător. Dar acum nu trebuie să căutăm calul de dar la dinți. Fie ca azilul să continue tot așa și să prospere ! Postul de director a fost bineînțeles oferit acelui gentleman care îl părăsise cu cinci ani în urmă ; dar am înțeles că dînsul l-a refuzat. Nu știm dacă doamnele care au fost aduse, sînt după părerea dînsului prea multe pentru propriile lui puteri, sau dacă venitul redus nu-l mai tentează îndeajuns pentru a-și relua vechiul loc, sau dacă în acest timp dînsul a început să se ocupe de alte îndatoriri ecleziastice de care noi n-am afat încă. Am fost înștiințați însă că el a refuzat această ofertă și că postul a fost acceptat de domnul Quiverful, parohul din Puddingdale.

Credem că această succintă trecere în revistă a situației de la azilul Hiram e suficientă. Dar, fiindcă a venit vorba de Barchester, vom îndrăzni cu toată umilința noastră respectuoasă, să ne exprimăm părerea în legătură cu o altă chestiune legată de conducerea ecleziastică a acestui oraș străvechi. Doctorul Trefoil, vicarul, a murit ieri. O scurtă înștiințare despre moartea lui, despre vîrsta și diferitele onoruri pe care le-a avut răposatul poate fi găsită într-un alt articol din acest număr. Singurul lui defect a fost vîrsta înaintată, și cum aceasta este o crimă de care sperăm cu toții să ne facem vinovați, nu-i vom purta prea mare pică pentru ea. Odihnească-se în pace ! Dar, deși o vîrstă înaintată a unui vicar aflat pe moarte nu poate fi considerată drept un motiv de reproș, nu putem privi un asemenea defect cu ochi buni cînd este vorba de un vicar nou. Sperăm că vremea numirilor de oameni la șaizeci de ani a apus de mult. Dacă dorim vicari, înseamnă că îi dorim în vederea unui anumit scop. Acest scop va fi mai ușor de atins de un om la patruzeci de ani, decît de unul la șaizeci. Dacă trebuie să plătim niște vicari, atunci trebuie să-i plătim pentru o anumită muncă. Această muncă oricare ar fi ea, va fi lesne îndeplinită de către un om în floarea vîrstei. Știm că doctorul Trefoil avea optzeci de ani cînd a murit. Cum nu există nici un plan pentru pensionarea clericilor prea bătrîni, nu dorim să scăpăm de vicarii ajunși la o asemenea vîrstă. Dar am prefera să avem cît mai puțini posibili. Dacă acum ar fi numit un om de șaptezeci de ani, am îndrăzni să-i atragem atenția lor-

dului... că, într-un an sau doi, acesta nu va mai fi capabil de nimic, dacă lucrurile nu stau cumva astfel chiar de pe acum. Înălţimea sa ne va permite să-i amintim că nu toţi oamenii sînt veşnic tineri ca dînsul.

Am auzit că numele domnului Slope a fost rostit în legătură cu acest post. În momentul de faţă, domnul Slope e capelanul episcopului. Cu greu s-ar putea găsi un om mai nimerit. E talentat, tînăr, activ şi familiarizat îndeaproape cu problemele catedralei ; în plus, noi sîntem ferm convinşi că dînsul este într-adevăr un cleric pios. Ştim că activităţile sale în oraşul Barchester au fost foarte bine apreciate. Dînsul este un predicator elocvent şi un om de o aleasă cultură. O astfel de alegere ar reuşi să cîştige încrederea publicului faţă de actuala administraţie a conducerii bisericii şi îi va învăţa pe oameni să înţeleagă că, de acum înainte, biserica noastră nu va mai asigura culcuşuri comode pentru clerici voluptuoşi şi terminaţi".

Stînd la o masă în sala de lectură a ziarelor din Barchester, domnul Slope a savurat acest articol cu o deosebită satisfacţie. Ce se spunea în legătură cu azilul îi era aproape indiferent. Se bucura din toată inima că nu izbutise să-l readucă pe tatăl acelei fiinţe arţăgoase care îndrăznise să-l ofenseze în aşa hal ; şi deocamdată era mulţumit. Dar era numit alesul doamnei Proudie şi, din acest punct de vedere, nu era mulţumit. Gîndurile lui însă zburau în aceste clipe mult mai sus decît doamna Bold sau doamna Proudie. Cunoştea îndeajuns de bine tacticile folosite de „Jupiter", pentru a-şi da seama că esenţa articolului se află în ultimul paragraf. Locul de onoare îi era cedat lui şi, într-adevăr, era atît de onorabil cît şi-ar fi putut dori. Îi era foarte recunoscător prietenului său, domnul Towers, şi aştepta din tot sufletul acea zi în care ar fi putut să-l primească ca pe un prinţ la masa lui, întinsă în sala ageria din reşedinţa vicarului.

Fusese o întîmplare fericită pentru domnul Slope că doctorul Trefoil murise toamna. Acei furnizori ai mesei noastre de dimineaţă, angajaţii de la „Jupiter", scormoniseră din greu pentru a ne găsi hrana sufletească necesară. În acele zile, nu mai fusese vorba de un nou preşedinte american. Nu avusese loc nici o tragedie înfiorătoare pe căile ferate din Georgia şi de aiurea. Era o criză totală de bănci jefuite, iar un vicar mort şi necesitatea numirii unuia nou erau o mană cerească. Dacă doctorul Tre-

foil ar fi murit în iunie, probabil că domnul Towers n-ar fi știut atîtea despre pioșenia domnului Slope.

Astfel, îl vom părăsi o vreme pe domnul Slope în culmea triumfului ; precizînd însă că sentimentele sale nu erau cu totul triumfale. Faptul că fusese respins de către văduvă sau, mai degrabă, metoda prin care fusese respins, îl rodea groaznic. Multe zile după aceea, în momentele cînd își reamintea ce pățise, avea convingerea că simte încă usturimea pe obraz. Mergînd pe străzile Barchesterului, vorbea singur și nu putea să se abțină să nu-i arunce cuvinte grele. Nici cînd se ruga, nu reușea s-o ierte. Cînd încerca s-o facă, mintea lui dădea înapoi și, în loc s-o ierte, visa mai curînd la răzbunare, amintindu-și de gravitatea loviturii primite. Așa că, rugăciunile ieșeau fără noimă din gura lui.

Și pe urmă, Signora ! Ce n-ar fi dat el să fie în stare s-o urască și pe ea ? Ajunsese să venereze chiar și canapeaua pe care ea stătea veșnic întinsă. Și astfel, deși speranțele domnului Slope erau mari, lucrurile nu erau prea roze pentru el.

Capitolul XLIV

DOAMNA BOLD LA EA ACASĂ

CÎND AJUNSE ACASĂ, VENIND DE la Ullathorne, în seara de după petrecerea domnișoarei Thorne biata doamnă Bold era foarte nefericită și, în plus, foarte obosită. Nimic nu obosește corpul mai rău ca extenuarea psihică, iar Eleanor era într-adevăr extenuată psihic.

Doctorul Stanhope o invitase, din politețe — dar nu foarte cordial —, la un ceai, iar maniera în care îl refuză l-a convins pe onorabilul doctor că nu trebuie să mai repete invitația. El nu luase cu adevărat parte la complotul ce urmărise transformarea averii regretatului domn Bold

Într-un venit al fiului său, dar își dăduse foarte bine seama de ce se-ntîmpla. Și, văzînd că Bertie refuză să meargă cu ei, își dădea bine seama că lucrurile nu ieșiseră bine.

Eleanor se temea foarte tare că, atunci cînd trăsura va opri să coboare canonicul în fața ușii sale, Charlotte se va repezi spre ea ; dar Bertie, grijuliu, o scutise de această încercare, poruncindu-i vizitiului să treacă mai întîi pe la casa ei. Doctorul Stanhope înțelese și aceasta și nu spuse nimic.

Cînd ajunse acasă, o găsi pe Mary Bold în salon, cu copilul în brațe. Se năpusti și, aruncîndu-se în genunchi, își sărută pruncul, pînă ce aproape că-l sperie.

— O, Mary, îmi pare atît de bine că n-ai venit ! A fost o petrecere mizerabilă !

Problema venirii lui Mary fusese foarte disputată. Doamna Bold, cînd fusese invitată, era oaspetele familiei Grantly, iar domnișoara Thorne care o cunoscuse pe Eleanor mai mult de la Hiram și de la Plumstead, uitase cu desăvîrșire de Mary Bold. Cumnata ei o implorase să meargă sub aripa ei ocrotitoare și se oferise s-o invite pe domnișoara Thorne să-i facă o vizită. Dar domnișoara Bold refuzase. De fapt, doctorul Bold nu fusese prea mult pe placul unor oameni cum erau cei din familia Thorne, iar sora lui nu dorea să meargă la ei decît dacă ar fi fost invitată oficial.

— Ei, atunci nu prea am ce regreta, îi răspunse Mary veselă.

— N-ai nimic de regretat ; dar, oh, Mary ! eu am atît de mult... atît de mult...

Și apoi începu din nou să-și sărute pruncul, care fusese trezit din somn de mîngîierile ei. Cînd își ridică fața, Mary văzu că-i curg lacrimi pe obraz.

— Doamne, Eleanor ! Ce ai ? Ce ți s-a-ntîmplat ?... Eleanor... draga mea Eleanor !... Ce s-a-ntîmplat ?

Și Mary se ridică, ținînd copilul în brațe.

— Dă-mi-l, dă-mi-l !... striga tînăra mamă. Dă-mi-l, Mary ! și aproape că își smulse pruncul din brațele cumnatei ei.

Micuțul gînguri ceva, ca răspuns la această agitație, dar pînă la urmă se cuibări bine la pieptul mamei.

— Uite, Mary, ia-mi haina. Odorul meu scump, scump, scump ! Tu nu ești fals cu mine. Toți ceilalți sînt falși, toți

ceilalţi sînt răi ! Mămicii n-o să-i pese de nimeni, de nimeni, de nimeni altul decît de omuleţul ei. Şi-l sărută iarăşi şi-l strînse şi plînse pînă ce lacrimile au început să curgă pe faţa copilului.

— Cine a fost aşa de rău cu tine, Eleanor ? întrebă Mary. Sper că nu eu...

În această privinţă, Eleanor avea toate motivele să fie stingherită. În orice caz, nu putea s-o acuze de răutate pe iubitoarea ei cumnată, dar trebuia să facă ceva ce era şi mai dureros : trebuia să-şi reproşeze imprudenţa de care dăduse dovadă neascultînd-o pe cumnata sa. Domnişoara Bold nu fusese niciodată de acord cu relaţiile dintre Eleanor şi domnul Slope şi, atît cît îi permisese felul ei blînd de a vorbi, se împotrivise din toate puterile prieteniei cu familia Stanhope. Eleanor se mulţumise să rîdă cînd ea îi spusese că nu-i plac femeile măritate care trăiesc departe de soţii lor şi îi atrăsese atenţia că Charlotte Stanhope nu mergea niciodată la biserică. Acum, însă, Eleanor trebuia fie să tacă — ceea ce era practic imposibil —, fie să-şi recunoască greşeala — ceea ce era aproape la fel de greu. Încît îşi încheie această zi nefastă cu alte lacrimi şi se consolă, făcîndu-l pe micuţul Johnny să se trezească şi să-i răspundă la mîngîieri.

— E un scump !... aur curat !... Ce s-ar face mama fără el ? Mama ar cădea şi-ar muri, dacă nu l-ar avea pe Johnny Bold al ei, s-o consoleze !...

Aşa vorbi ea şi mai rosti multe altele asemănătoare, iar o vreme nu a dat nici un răspuns întrebărilor cumnatei sale.

Asemenea consolări sînt obişnuite, atunci cînd ne apărăm de minciunile lumii.

Mamele se consolează cu copiii lor, bărbaţii cu cîinii lor. Unii oameni o fac chiar cu bastoanele lor, ceea ce este tot atît de raţional. Cum putem, oare, să ne bucurăm că nu sîntem minţiţi de cei care nu stăpînesc încă arta de a ne minţi ? Te poţi consola foarte bine cu un bărbat cinstit, dacă găseşti aşa ceva, sau cu o femeie cinstită.

Totuşi, Eleanor reuşi să se consoleze cu mîngîierile copilului ei ; şi ar trebui să-i fie ruşine celui ce-ar putea s-o condamne pentru aceasta. Dar ziua cea neagră nu a fost decît amînată. Trebuia să-i spună povestea ei neplăcută tatălui ei şi bunei ei Mary. Dar nu trebuia oare să le spună tuturor prietenilor, pentru a se putea împăca din nou cu

ei ? În momentul de față, n-avea pe nimeni spre care să se poată îndrepta pentru a afla consolare. Îl ura pe domnul Slope ; aceasta era evident, acest sentiment o stăpînea pînă în măduva oaselor. Îi ura și îi disprețuia pe cei din familia Stanhope, și acest sentiment o întrista foarte mult. De fapt, ea se despărțise de prieteni vechi, pentru a se arunca în brațele acestei familii ; și apoi, cu cîtă nerușinare avusese în gînd să se folosească de ea ! Nu putea să se împace cu tatăl ei, care crezuse lucruri urîte despre ea. Mary Bold devenise sfătuitorul ei. Pentru asta, ar fi putut s-o ierte, dacă s-ar fi dovedit că sfătuitorul nu avusese dreptate ; dar sfătuitorii care au dreptate nu pot fi iertați. Nu putea decît să-l urască pe arhidiacon, iar acum îl ura mai mult ca niciodată, pentru că trebuia să se umilească în fața lui. O ura pe sora ei, pentru că era parte integrantă a arhidiaconului. Și l-ar fi urît și pe domnul Arabin, dacă ar fi putut. Se prefăcuse că o stimează și, totuși, de față cu ea stătuse aplecat deasupra acelei italience, de parcă n-ar fi existat pe lume altă frumusețe decît a ei, altă femeie care să-i merite atenția ! Iar acum, domnul Arabin trebuia să afle toate astea despre domnul Slope ! Își spuse că îl urăște, dar știa, chiar atunci cînd rostea acestea, că se minte pe sine însăși. N-avea altă consolare decît pruncul, iar de aceasta profita cît putea.

Mary, deși nu putea să bănuiască ce o tulburase atît de rău pe cumnată-sa, își dădu seama de îndată că amărăciunea era prea mare pentru a și-o putea stăpîni, și aștepta cu răbdare pînă ce copilul a fost așezat în leagănul lui.

— Vrei niște ceai, Eleanor ? întrebă ea.

— Oh, puțin îmi pasă ! răspunse văduva.

Deși, de fapt, probabil că era foarte înfometată, pentru că nu mîncase nimic la Ullathorne.

Mary a făcut ceaiul în liniște, a uns pîine cu unt, a pus haina deoparte, crezînd o atmosferă liniștitoare.

— A adormit, zise ea ; e foarte obosit. Lasă-mă să-l duc sus, la culcare.

Dar Eleanor nu-și lăsă cumnata să-l atingă. Îl privi drăgăstos pe copil, văzu că adormise de-a binelea și făcu un fel de culcuș pe canapea. Era hotărîtă ca pentru nimic în lume să nu-l piardă din ochi în acea seară.

— Hai, Nelly ! o îndemnă Mary ; nu fii supărată pe mine. Eu cel puțin n-am făcut nimic să te supăr.

— Nu-s supărată, răspunse Eleanor.

— Atunci ești furioasă ! N-ai de ce să fii furioasă pe mine.

— Nu, nu sînt furioasă ; cel puțin nu pe tine.

— Dacă nu ești, atunci bea ceaiul pe care ți l-am făcut. Sînt sigură că-l vrei.

Eleanor se lăsă convinsă și l-a băut. A mîncat, a băut și, pe măsură ce își redobîndea puterile, se simțea mai împăcată cu lumea din afară. În sfîrșit, își găsi cuvintele pentru a începe povestea și, înainte de a se fi dus la culcare se spovedi, și le spuse pe toate — adică pe toate cele în legătură cu pretendenții pe care îi respinsese : despre domnul Arabin nu rosti nici un cuvînt.

— Știu că am greșit, recunoscu ea vorbind despre palma pe care i-o trăsese domnului Slope ; dar nu știam ce e în stare să facă și trebuia să mă apăr.

— O merita din plin ! a fost de acord Mary.

— Sigur că o merita ! zise Eleanor, ale cărei gînduri despre domnul Slope erau aproape sîngeroase. Chiar dacă-l înjunghiam cu un cuțit, tot o merita. Dar ce-o să se spună despre asta la Plumstead ?

— Eu, în locul tău, nu le-aș spune nimic, spuse Mary.

Și Eleanor începu să-și dea seama că așa trebuie să facă. Nimeni pe lume nu știa să consoleze așa de bine cum știa Mary Bold. Pe fața ei nu se citi nici cea mai mică urmă de triumf, cînd auzi de planul Stanhope ; și cînd Eleanor vorbi despre fosta ei prietenă, spunînd că e o femeie josnică și intrigantă, Mary nu a făcut nici o aluzie la părerile exprimate cîndva de ea însăși. Repeta ca un ecou toate vorbele de ocară aruncate în spatele domnului Slope, și nu i-a adus aminte că și ea a spus cîndva aceleași lucruri. „Nu ți-am spus eu ?... Nu ți-am spus eu ?...“ — ăsta e croncănitul unui consolator de meserie. Dar Mary, cînd își văzu prietena cufundată în tristețe și căutînd un sprijin, a evitat să prelungească discuția sau să jubileze. Eleanor aprecie această discreție și, încetul cu încetul, se liniști.

A doua zi, nu a ieșit din casă. Credea că Barchesterul era plin de alde Stanhope și Slope ; și poate chiar și de-alde Arabin și de Grantly. Nu avea, într-adevăr, nici un prieten cu care ar fi putut să se întîlnească fără să se simtă stingherită.

După-amiază auzi că vicarul murise și că domnul Quiverful fusese, în sfîrșit, numit la direcția azilului.

Seara, a venit tatăl ei, și atunci a trebuit să-și repete povestea, atît cît a fost în stare să spună. Adevărul e că el nu se arătă prea mirat de insolența domnului Slope; dar a fost obligat să se poarte ca și cum ar fi fost uluit, ca să n-o jignească pe fiică-sa. Nefiind însă deloc abil, ea a reușit să-și dea seama din naiva lui tactică.

— Văd că ți se pare foarte normal ca domnul Slope să se fi purtat așa cum s-a purtat. (Nu-i spusese nimic, nici de îmbrățișare și nici de replica ei.)

— Nu mi se pare deloc ciudat ca un bărbat s-o admire pe Eleanor a mea!

— Ba, mie mi se pare ciudat — replică ea — ca un bărbat să aibă atîta îndrăzneală, fără să fi fost cîtuși de puțin încurajat!

La aceasta, domnul Harding nu răspunse nimic. Să fi fost arhidiaconul în locul lui, i-ar fi ținut un discurs demn de Bildad din Suah [1].

— Dar, arhidiaconului o să-i spui? o întrebă domnul Harding.

— Ce să-i spun? zise ea.

— Sau surorii tale?... Să le spui; să-i faci să înțeleagă că au greșit cînd au crezut că te simțeai bine în tovărășia acelui om.

— Pot să-și dea seama de asta și singuri, spuse ea; față de ei n-am să pronunț numele domnului Slope.

— Dar eu am voie să-l pronunț?

— N-am nici un drept să te împiedic, dacă asta e spre liniștea sufletului tău, dar te implor să n-o faci numai de dragul meu. Doctorul Grantly n-a avut niciodată o părere bună despre mine, și nici n-o să aibă vreodată.

Apoi au trecut la chestiunea azilului.

— Dar o fi adevărat, papă?

— Ce anume, draga mea? întrebă el. Vorbești de vicar? Mi-e teamă că așa e. De fapt, știu precis că nu există nici un dubiu.

— Sărmana domnișoară Trefoil! Mi-e atît de milă de ea! Dar nu despre asta vorbeam, zice Eleanor, ci de azil, papă.

— Da, draga mea. Am înțeles că-i adevărat și că domnul Quiverful va căpăta postul.

---

[1] Prieten al lui Iov (în *Vechiul Testament*) pe care îl consolează spunîndu-i că „toți oamenii sînt păcătoși" (n. t.).

— Vai, ce păcat !

— Nu, draga mea, nu-i deloc păcat ; sper, din toată inima, că o să-i convină.

— Dar, papá, ştii bine că-i păcat ! După toate speranţele tale, după toate năzuinţele tale să te întorci la vechea ta casă, să vezi cum pierzi totul din cauza unui străin !...

— Draga mea, episcopul avea dreptul să numească pe cine doreşte.

— Nu sînt de acord, papá, n-avea acest drept ! Nu eşti un candidat oarecare la un post. Dacă episcopul ar fi avut un sîmbure de cinste...

— Episcopul mi l-a oferit cu condiţiile lui şi cum nu eram de acord cu aceste condiţii, l-am refuzat. Acum nu mă pot plînge.

— Condiţii ! N-avea nici un drept să-ţi pună condiţii.

— Asta nu ştiu, dar se pare că avea puterea să pună condiţii. Dar ca să-ţi spun adevărul, Nelly, sînt foarte mulţumit şi aşa cum au ieşit lucrurile. Cînd discuţiile deveniseră atît de înverşunate, nu-mi doream decît să scap de toate astea.

— Dar îţi doreai să te întorci la vechea ta casă, papá. Chiar tu mi-ai spus.

— Da, draga mea, aşa e. Un timp mi-am dorit-o. Şi greşeam. Îmbătrînesc ; şi cea mai mare dorinţă a mea pe această lume e să am parte de linişte şi de pace. Dacă m-aş fi întors la direcţia azilului, aş fi avut toată ziua conflicte cu episcopul, cu capelanul şi cu arhidiaconul. Nu mă simt în stare de aşa ceva, nu mă simt în stare să lupt cu asemenea probleme ; şi de aceea nu sînt deloc nemulţumit că am rămas la bisericuţa de la St. Cuthbert. N-o să mor niciodată de foame, adăugă el rîzînd, atîta timp cît eşti tu aici.

— Dar ai să vii să locuieşti la mine, papá ? întrebă ea cu duioşie, luîndu-i ambele mîini. Dacă ai veni, dacă îmi promiţi că o să vii, o să recunosc că ai dreptate.

— În orice caz, o să cinez în seara asta la tine.

— Nu, să te muţi aici de tot ! Renunţă la odăiţa aia oribilă de pe High Street.

— Draga mea, e o cameră foarte drăguţă ; şi tu eşti foarte răutăcioasă...

— O, papá, nu glumi ! Nu e un loc potrivit pentru tine. Spui că îmbătrîneşti, dar sînt sigură că nu e aşa...

— Chiar așa, draga mea ?

— Nu tăticule, nu ești bătrîn — nu spune că ești bătrîn. Dar ești destul de vîrstnic, ca să ai nevoie de o cameră ca lumea. Știi doar cît de singure sîntem, Mary și cu mine. Știi că nu doarme niciodată nimeni în dormitorul cel mare din față. E chiar urît din partea ta să rămîi acolo singur, cînd e atîta nevoie de tine aici.

— Mulțumesc, Nelly, mulțumesc. Dar, draga mea...

— Dacă ai fi stat aici cu noi, tăticule, și cred că așa ar fi fost bine să fi făcut, știind cît de singure sîntem, nu s-ar fi întîmplat nimic din toată povestea asta cu domnul Slope.

Domnul Harding nu se lăsă convins să renunțe la propriul său *pied à terre* [1] de pe High Street. El a jurat că o să vină să ia masa cu fiica sa, că o s-o viziteze și o să facă tot ce vrea ea, dar nu o să locuiască aici. Nu se potrivea cu felul lui de a fi, să-i fi spus fiicei sale că, deși îl refuzase pe domnul Slope, că fusese gata să-l refuze pe domnul Stanhope, era foarte probabil să apară un alt pretendent, mai potrivit pentru ea și că, la apariția unui asemenea pretendent, dormitorul cel mare ar fi mai de folos decît era acum. Fără îndoială că un asemenea gînd i-a trecut prin minte și s-a alăturat celorlalte motive pentru care s-a hotărît să-și păstreze odăița oribilă de pe High Street.

Seara se scurse într-o atmosferă plăcută, liniștită. Eleanor era întotdeauna mai veselă cînd era cu tatăl ei, decît cu oricine altcineva. Poate că nu îl adora cît se cuvine pe prunc, dar era întotdeauna gata să se sacrifice pe sine și de aceea era un admirabil „al treilea“ în trio-ul format din el, fiica sa și Mary Bold, care îi cîntau laude minunatului copil.

Stăteau împreună seara, ei și cu muzica lor, pruncul era culcat pe canapea, cînd slujnica aduse un bilețel foarte mic, într-un plic roz, foarte frumos. Pe tăvița de argint, plicul răspîndi un parfum care umplu toată încăperea. Mary Bold și doamna Bold erau amîndouă la pian, iar domnul Harding ședea alături de ele, aplecat deasupra violoncelului ; așa încît eleganța epistolei era vizibilă pentru toți.

— Doamnă, dacă nu vă supărați, vizitiul domnului Stanhope spune că așteaptă răspuns, spuse slujnica.

---

[1] Locuință provizorie (fr.) (n. t.).

Luînd bilețelul în mînă, Eleanor se înroși foarte tare. Nu mai văzuse niciodată acest scris. Scrisorile Charlottei, cu care se obișnuise, erau cu totul altfel. De obicei, ea scria pe foi mari de hîrtie, își îndoia scrisorile în forme și la mărimea unor pălării înalte ; le așternea cu un scris bărbătesc, larg, și se mai întîmpla să adauge și cîte o pată sau o dîră de cerneală, de parcă acesta era semnul ei de recunoaștere. Scrisul de pe adresă era acum feminin, frumos, iar pecetea micuță purta o coroniță aurită. Deși Eleanor nu mai văzuse niciodată un plic asemănător, își dădu seama că vine de la Signora. Astfel de scrisorele porneau din toate casele unde se întîmpla să locuiască Signora, dar uneori ele erau adresate doamnelor. Cînd vizitiului i se spusese de către camerista doamnei să ducă scrisoarea doamnei Bold, el își exprimă în mod deschis părerea că probabil e vorba de o greșeală. Atunci, camerista doamnei îi trase o palmă. Dacă ar fi văzut domnul Slope cu cîtă ușurință primi vizitiul această dojană, ar fi învățat o lecție folositoare de filosofie și de religie.

Conținutul bilețelului era următorul : (Puteți lua aceasta ca pe o promisiune sinceră că nici o scrisoare n-o să mai apară de aici înainte, în cuprinsul următoarelor pagini).

„Draga mea doamnă Bold, — Dați-mi voie să vă cer o mare favoare, și anume, să-mi faceți o vizită mîine. Puteți să fixați dumneavoastră ora care vă convine ; dar dacă e posibil, vă rog să veniți cît mai devreme cu putință. Nu trebuie să vă spun că dacă mi-ar sta în putere să vin eu la dumneavoastră, n-aș cuteza să vă cer așa ceva.

Știu, în parte, ce s-a întîmplat ieri și vă promit că n-o să aveți parte de nici o neplăcere, dacă veți veni la mine. Fratele meu ne părăsește, plecînd astăzi la Londra ; de acolo va pleca în Italia.

Probabil că veți considera că n-ar trebui să vă deranjez, decît în cazul în care aș avea ceva destul de important care să mă justifice. De aceea vă rog să mă iertați, chiar dacă nu-mi veți îndeplini rugămintea ; și să mă socotiți

A dumneavoastră foarte devotată,
M. VESEY NERONI

Joi seara."

Cei trei au stat meditînd asupra acestui bilețel timp de zece, cincisprezece minute, și apoi au hotărît ca Eleanor să scrie cîteva rînduri, spunînd că o va vizita pe Signora a doua zi, la ora douăsprezece.

Capitolul XLV

FAMILIA STANHOPE LA EA ACASĂ

ACUM TREBUIE SĂ NE ÎNTOARCEM la familia Stanhope și să vedem cum s-au comportat la întoarcerea lor de la Ullathorne.

Charlotte, care se întorsese în primul drum al trăsurii, împreună cu sora ei, aștepta emoționată să apară trăsura pentru a doua oară. Nu alerga de colo-colo, nu stătea la geam și nu dădea nici un semn că ar aștepta să se întîmple ceva minunat ; dar cînd auzi roțile trăsurii, s-a ridicat ciulindu-și urechile, vrînd să audă pe pavaj pașii doamnei Bold, sau vocea voioasă a lui Bertie invitînd-o să intre. Dacă ar fi auzit vreunul din aceste sunete, și-ar fi dat seama că totul e în regulă ; dar nu se auzi decît pasul rar al tatălui ei care cobora din trăsură și străbătea încet coridorul, pînă la ușa camerei lui de la catul de jos.

— Trimite-o pe domnișoara Stanhope la mine, îi spuse el servitorului.

— Ceva nu e-n regulă, zise Madeline, întinsă pe canapeaua din salonul aflat în spatele casei.

— S-a terminat cu Bertie ! presupuse Charlotte. Știu, știu, i-o luă ea înaintea servitorului care venise cu mesajul. Spune-i tatălui meu că vin la el numaidecît.

— Pețitul lui Bertie s-a dus de rîpă, comentă Madeline ; știam că așa o să fie.

— Înseamnă că a fost numai vina lui. Ea era aproape de acord, sînt foarte sigură de asta, spuse Charlotte, cu

acea răutate deloc neobişnuită la o femeie care vorbeşte despre alta.

— Acum ce-o să-i spui ? Signora se referea la tatăl lor.

— Depinde de dispoziţia în care îl găsesc. Dacă s-ar fi rezolvat problema cu căsătoria, era gata să-i plătească lui Bertie două sute de lire, ca să-i liniştească pe creditorii cei mai înverşunaţi. Acum trebuie să-i dea toţi banii, şi Bertie o să plece să-şi caute norocul.

— Unde-o fi acum ?

— Dumnezeu ştie ! Stă şi fumează în fundul şanţului de la domnişoara Thorne sau flirtează cu vreo domnişoară Chadwick oarecare. Niciodată n-o să-i pese de nimic. Se înfurie dacă nu cobor imediat.

— Nu, niciodată n-o să-i pese. Dar nu sta prea mult, Charlotte, că-mi vreau ceaiul.

Aşa încît Charlotte coborî la tatăl ei.

Bătrînul era foarte întunecat ; fiica lui nu-şi amintea să-l fi văzut vreodată atît de supărat. Stătea în fotoliul său obişnuit, dar nu tihnit, lîngă foc, ci în mijlocul camerei, aşteptînd-o.

— Ce s-a întîmplat cu fratele tău ? întrebă el, de îndată ce uşa se închise.

— Mai bine te-aş întreba eu pe tine, răspunse Charlotte. V-am lăsat pe amîndoi la Ullathorne, cînd am plecat. Ce s-a întîmplat cu doamna Bold ?

— Cu doamna Bold ? Nimic ! S-a dus acasă, aşa cum era normal. Şi sînt fericit din toată inima că nu va fi sacrificată unui netrebnic atît de lipsit de inimă.

— O tăticule !

— Un netrebnic lipsit de inimă ! Spune-mi, unde-i acum şi ce face. M-am lăsat să mă tot duceţi de nas ! Auzi, căsătorie ! Ce femeie din lume, care să aibă bani sau să se bucure de credit şi de respect, s-ar mărita cu el, ca să le piardă pe toate ?!

— N-are rost să mă cerţi pe mine, papá. Am făcut tot ce-am putut pentru el şi pentru tine.

— Şi Madeline e aproape tot atît de vinovată ! continuă canonicul care era, într-adevăr, foarte, foarte supărat.

— Oh, cred că sîntem cu toţii vinovaţi, răspunse Charlotte.

Bătrînul scoase un oftat leonin. Dacă erau cu adevărat toţi la fel de vinovaţi, cine-i crescuse aşa ? Dacă erau lipsiţi de principii şi egoişti şi aveau o reputaţie proastă, oare

cine era vinovat pentru o educaţie cu asemenea efecte nefaste ?

— Ştiu că o să mă distrugeţi, voi, toţi ăştia la un loc ! spuse el.

— Dar, papá, ce sînt prostiile astea ?! Chiar şi-acum, nu cheltuieşti mai mult decît încasezi, şi nu ştiu să fi apărut noi datorii, şi sînt sigură că n-au mai apărut, pentru că viaţa de aici, aşa cum o ducem noi, nu prea cere cheltuieli.

— Notele alea de plată pentru Madeline au fost achitate ?

— Nu, n-au fost. Cine să le achite ?

— Soţul ei le poate achita.

— Soţul ei !... Vrei să-i transmit că aşa ai spus tu ? Vrei să o dai afară din casă ?

— Vreau să ştie cum să se poarte.

— De ce ! Ce-a mai făcut acum ? Sărmana Madeline ! A ieşit şi ea de două ori, de cînd am venit în oraşul ăsta infect !...

El rămase tăcut o vreme, gîndindu-se ce hotărîre să ia şi cum să le-o comunice.

— Papá, începu Charlotte, să mai rămîn aici, sau pot să mă duc sus, să-i duc mamei ceaiul ?

— Tu eşti confidenta lui frate-tu. Spune-mi, ce-are de gînd să facă ?

— Nimic, din cîte ştiu eu...

— Nimic... Nimic ! Nimic, numai să bea şi să mănînce şi să-mi cheltuiască pînă la ultimul shilling banii pe care reuşeşte să pună mîna. M-am hotărît, Charlotte : n-o să mai bea şi n-o să mai mănînce nimic în această casă !

— Foarte bine. Presupun atunci că va trebui să se întoarcă în Italia.

— Poate să se ducă unde-o vrea !

— Asta-i uşor de zis, papá ; dar ce înseamnă asta ? Nu poţi să-l laşi...

— Înseamnă asta ! răspunse doctorul, vorbind mai tare decît de obicei, şi cu privirile scînteind de furie ; că jur în numele lui Dumnezeu atotputernicul, că eu n-o să-l mai plătesc să trîndăvească.

— Oh, atotputernicul ! zise Charlotte. N-are rost să vorbeşti de aşa ceva. Trebuie să fii tu atotputernicul lui, aici, pe pămînt ; şi întrebarea e : cum poţi s-o faci ? Nu

poţi să-l dai afară din casă fără nici un ban, ca să cerşească în stradă.

— N-are decît să se ducă să cerşească unde poftește !

— Trebuie să se întoarcă la Carrara. Ăla e cel mai ieftin loc unde şi-ar putea găsi un rost, şi acolo nimeni n-o să-i împrumute mai mult de douăzeci-treizeci de scuzi. Dar trebuie să-i dai şi mijloacele să ajungă pînă acolo.

— Jur că...

— O, papă, nu mai jura ! Ştii că aşa trebuie să faci. Erai gata să-i dai două sute de lire, dacă se însura. Jumătate din suma asta i-ar ajunge să pornească spre Carrara.

— Cum, să-i dau o sută de lire ? !

— Ştii că, de fapt, noi nu ştim nimic, papă ?, spuse ea, considerînd că e bine să schimbe discuţia. E posibil ca în acest moment el să fie logodit cu doamna Bold.

— Aiurea ! exclamă tatăl, care văzuse cum se urcase doamna Bold în trăsură, şi cum fiul lui stătuse deoparte, fără măcar să-i dea mîna s-o ajute.

— Ei, atunci înseamnă că trebuie să plece la Carrara, spuse Charlotte.

Chiar în clipa aceea se auzi zăvorul de la uşa din faţă şi auzul ager al Charlottei desluşi pe coridor paşii uşori ai fratelui ei. Nu spuse nimic, simţind că pentru moment ar fi mai bine ca Bertie să nu-i iasă în cale tatălui său. Dar doctorul Stanhope auzise şi el zăvorul.

— Cine e ? întrebă el.

Charlotte nu răspunse şi tatăl întrebă din nou :

— Cine a intrat ? Deschide uşa ! Cine e ?

— Cred că e Bertie.

— Cheamă-l încoace ! zise el.

Dar Bertie se afla lîngă uşă şi auzi glasul, aşa că nu avu nevoie de o altă invitaţie şi intră cu un pas voios şi cu un surîs nonşalant. Această tipică nepăsare îl înfuria pe doctorul Stanhope chiar mai mult decît extravagenţa fiului său.

— Ei bine, domnule ! spuse doctorul.

— Cum ai ajuns acasă, domnule, cu frumoasa ta tovarăşă de călătorie ? întrebă Bertie. Presupun, Charlotte, că ea nu e sus...

— Bertie ! replică Charlotte ; tata n-are chef de glume. E foarte supărat pe tine.

— Supărat ! exclamă Bertie, ridicînd din sprîncene, ca și cum nu-i dăduse niciodată vreun motiv de neliniște tatălui său.

— Ia loc, te rog, domnule ! spuse doctorul Stanhope, pe un ton foarte aspru, dar nu atît de puternic ca înainte. Și o să te rog să stai și tu jos, Charlotte. Maică-ta poate să mai aștepte ceaiul cîteva minute.

Charlotte se așeză pe scaunul cel mai apropiat de ușă, cu un fel de îndărătnicie, de parcă ar fi zis : „Ei, bine, nu poți spune că nu fac ce mi se cere ; dar n-o să mă dau bătută, în ruptul capului !" Și era hotărîtă să nu se dea bătută. Și ea era supărată pe Bertie ; totuși, asta n-o făcea să fie mai puțin dispusă să-i ia apărarea.

Bertie se așeză și el. Își trase scaunul aproape de o măsuță de scris, se rezemă într-un cot și, sprijinindu-și confortabil capul într-o mînă, începu să deseneze cu cealaltă mici figuri pe o coală de hîrtie. Pînă ce încheie această scenă, el desenase niște schițe admirabile înfățișîndu-le pe domnișoara Thorne, doamna Proudie și lady de Courcy, și începu un portret de familie care cuprindea întregul clan Lookaloft.

— Ai putea, domnule — începu tatăl — să-mi dai vreo informație în legătură cu actualele tale intenții ? Ce fel de viață îți propui să duci ?

— Voi face orice-mi sugerezi, răspunse Bertie.

— Nu, n-o să-ți mai sugerez nimic ! S-a dus vremea sugestiilor mele. Am un singur ordin să-ți mai dau, și anume, să pleci din casa mea !

— În seara asta ? întrebă Bertie.

Și simplitatea întrebării îl puse pe doctor în imposibilitate să dea un răspuns demn.

— Papá nu vrea să spună, chiar în această seară, interveni Charlotte ; cel puțin așa cred eu.

— Poate mîine, sugeră Bertie.

— Da, domnule, mîine! spuse doctorul. Vei pleca mîine.

— Foarte bine, domnule. E bine cu trenul de 4:30 după masă ? Și, în timp ce vorbea, Bertie finisă ultimele detalii la cizmele cu toc înalt ale domnișoarei Thorne.

— Poți să pleci cînd și cum vrei, numai să pleci din casa mea, mîine. M-ai făcut de rușine, domnule ! Ne-ai făcut de rușine pe tine, pe mine și pe surorile tale !

— Cel puțin îmi pare bine că nu am făcut-o de rușine pe mama, replică Bertie.

Charlotte de-abia reuşi să-şi stăpînească rîsul ; dar fruntea doctorului se întunecă şi mai mult. Bertie îşi desăvîrşea capodopera, trasînd conturul nasului şi gurii doamnei Proudie.

— Domnule, eşti un netrebnic lipsit de inimă, nerecunoscător şi bun de nimic ! Eu am terminat cu dumneata. Eşti fiul meu — n-am ce să fac ; dar n-o să te mai consider copilul meu, iar dumneata să nu mă mai consideri părintele dumitale.

— Oh, papă, papă ! Nu spune asta, nu vrei să spui aşa ceva ! strigă Charlotte.

— Chiar asta vreau să spun ! Şi o şi spun (răspunse tatăl, ridicîndu-se de pe scaun) : acum, ieşi !

— Staţi, staţi ! strigă Charlotte. Bertie, de ce nu vorbeşti ? De ce nu-ţi ridici ochii de pe hîrtia aia, să spui ceva ? Felul ăsta de-a fi îl supără pe tata atît de rău.

— E complet indiferent faţă de orice decenţă şi de bună-cuviinţă, spuse doctorul ; şi apoi strigă : Ieşi afară, domnule ! N-auzi ce-ţi spun ?

— Papă, papă nu vă las să vă despărţiţi aşa ! Ştii c-o să-ţi pară rău. Şi apoi, ridicîndu-se, îi şopti la ureche : Numai el o fi de vină ? Gîndeşte-te la asta. Trebuie să culegem ce-am semănat, indiferent cum sînt roadele. N-are rost să ne certăm între noi. A terminat ce-avea de spus în şoaptă tatălui lor exact în momentul în care Bertie termina conturul rochiei contesei, atît de bine desenată, încît părea că se mişcă orizontal pe hîrtie.

— Tata e supărat acum, răspunse Bertie, ridicîndu-şi pentru o clipă privirea de pe schiţele lui, pentru că n-o să mă însor cu doamna Bold. Ce pot să spun ? E adevărat că n-o să mă însor cu ea. În primul rînd...

— Nu e adevărat, domnule ! îl întrerupse doctorul Stanhope ; dar n-o să mă cert cu dumneata.

— Adineauri erai supărat că nu vreau să vorbesc, spuse Bertie, continuînd portretul unui tînăr Lookaloft.

— Lasă desenatul ! strigă Charlotte, venind la el şi luîndu-i hîrtia de sub mînă. (Ea va păstra, totuşi, caricaturile şi le va arăta mai tîrziu prietenilor familiilor Thorne, Proudie şi de Courcy.) Luîndu-i-se această îndeletnicire, Bertie se lăsă pe spate în scaun şi aşteptă noi ordine.

— În orice caz, cred că Bertie ar fi cel mai bine să plece imediat, poate chiar mîine, spuse Charlotte ; dar te rog, papă, hai să facem un aranjament.

— Dacă va pleca mîine, o să-i dau 10 lire și o să mai primească cîte 5 lire pe lună de la bancherul din Carrara, atîta timp cît va rămîne acolo.

— Păi, n-o să dureze prea mult, zise Bertie, pentru că o să mor de foame în vreo trei luni.

— Are nevoie de marmură ca să lucreze, spuse Charlotte.

— Am destulă în atelier, ca să mă țină trei luni, răspunse Bertie. N-are rost să mă apuc de o lucrare mare într-un timp atît de scurt ; poate doar piatra de mormînt.

Pînă la urmă, s-a ajuns la o înțelegere ceva mai generoasă și doctorul a fost obligat să dea mîna cu fiul său și să-i spună noapte bună. Doctorul Stanhope nu a mai urcat să-și bea ceaiul, ci a rugat-o pe fiică-sa să i-l aducă în birou.

Dar Bertie a urcat și a petrecut o seară plăcută. A terminat portretele familiei Lookaloft, spre marea admirație a surorilor sale, deși stilul în care înfățișa rochiile lor decoltate nu era foarte rafinat. Văzînd cum stau lucrurile, încetul cu încetul, el lăsă să se priceapă că, de fapt, nu insistase prea mult cînd îi ceruse mîna văduvei.

— Cred că, în realitate, nici nu i-ai cerut mîna, zise Charlotte.

— O, a înțeles că, dacă ar vrea, aș putea să fiu al ei, răspunse el.

— Și n-a vrut ?, spuse Signora.

— Te-ai lepădat de mine în modul cel mai rușinos ! zise Charlotte. Presupun că i-ai spus totul despre planul meu...

— Păi a cam ieșit la iveală ; cel puțin o mare parte din el.

— S-a terminat cu prietenia asta, spuse Charlotte ; dar nu prea are importanță. Cred că în curînd o să ne întoarcem cu toții la Como.

— Sper din tot sufletul interveni Signora. M-am plictisit să văd numai straie negre. Dacă o să mai vină domnul Slope ăla pe aici, cred că o să mor !

— Tu l-ai nenorocit, cred ! zise Charlotte.

— Și pe un al doilea curtezan al meu o să-l dăruiesc unei alte doamne, împreună cu totalul meu dezinteres.

A doua zi, ținîndu-se de cuvînt, Bertie și-a strîns lucrurile și a pornit-o la drum cu trenul de 4:30 după-amiază, cu 20 de lire în buzunar ; ținta finală era carierele de mar-

muri de la Carrara. Şi astfel dispăru de pe scena povestirii noastre.

A doua zi după plecarea lui Bertie, la ora douăsprezece, doamna Bold, ţinîndu-se şi ea de cuvînt, bătu la uşa doctorului Stanhope cu o mînă nesigură şi cu o inimă care-i bătea cu putere. A fost condusă de îndată în salonul din spate ; uşile glisante erau închise, astfel încît, vizitînd-o pe Signora, să nu fie obligată să-i întîlnească pe cei din salonul din faţă. Nu se întîlni cu nimeni pe scări, scăpînd astfel de neplăcerile de care se temuse atît.

— Sînteţi foarte drăguţă, doamnă Bold !... Foarte drăguţă, după toate cele întîmplate — o întîmpină cu cel mai dulce surîs doamna de pe canapea.

— Mi-aţi scris pe un asemenea ton, încît a trebuit să vin..

— Aşa e, aşa e... Am vrut să vă constrîng să veniţi, să mă vedeţi.

— Ei bine, Signora, am vent.

— Ce rece sînteţi cu mine ! Dar presupun că trebuie să mă obişnuiesc cu asta. Ştiu, părerea dumneavoastră e că aveţi motive să fiţi supărată pe noi toţi. Bietul Bertie ! Dacă aţi şti totul, n-aţi mai fi supărată pe el.

— Nu sînt supărată pe fratele dumneavoastră... cîtuşi de puţin. Dar sper că nu m-aţi chemat aici ca să vorbim despre el.

— Dacă v-aţi supărat pe Charlotte, e şi mai rău, pentru că nu aveţi o prietenă mai bună decît ea în tot Barchesterul. Dar *nu* v-am chemat să vorbim despre asta... Dar, vă rog, trageţi-vă scaunul mai aproape, doamnă Bold, ca să vă pot vedea mai bine. E atît de ciudat să constat că păstraţi o asemenea distanţă faţă de mine...

Eleanor făcu aşa cum i se ceruse şi îşi trase scaunul mai aproape de canapea.

— Şi acum o[illegible] vă spun, doamnă Bold, ceva care poate să vă pară lipsit de delicateţe ; şi totuşi, ştiu că sînt îndreptăţită s-o fac.

Doamna Bold nu spuse nimic, dar simţi că începe să tremure. Ştia că Signora nu era o femeie obişnuită, şi ceea ce pentru ea ar fi putut să pară lipsit de delicateţe, poate că doamna Bold i-ar fi părut de-a dreptul indecent !

— Cred că îl cunoaşteţi pe domnul Arabin...

Doamna Bold ar fi dat orice ca să nu roşească, dar sîngele nu poate fi stăpînit. Roşi pînă în albul ochilor şi

Signora, care ştiuse cum să o aşeze, în plină lumină, a sesizat acest lucru.

— Da, îl cunosc ; vag, de fapt. E un prieten foarte bun al doctorului Grantly, şi doctorul Grantly e cumnatul meu.

— Dacă-l cunoaşteţi pe domnul Arabin, sînt sigură că trebuie să vă placă. Toţi cei care îl cunosc îl plac.

Doamna Bold simţi că îi este absolut imposibil să răspundă. Sîngele îi alerga repede prin tot trupul, dar nu ştia nici ea cum şi de ce. Parcă se legăna cu scaun cu tot ; ştia că se roşise la faţă şi simţea că se sufocă de căldură. Rămase totuşi nemişcată şi nu spuse nimic.

— Cît de neînduplecată sînteţi cu mine, doamnă Bold ! grăi Signora ; în timp ce eu fac tot ce poate să facă o femeie pentru o altă femeie...

Prin mintea văduvei îi fulgeră gîndul că poate prietenia Signorei e sinceră şi că, în orice caz, nu poate să-i facă nici un rău ; şi sclipirea unui alt gînd îi lumină mintea, anume, că domnul Arabin era prea preţios ca să poată fi pierdut. O dispreţuia pe Signora, dar nu putea oare să se umilească, pentru a cuceri [1] ? Nu trebuia să se umilească decît foarte puţin.

— Nu vreau deloc să fiu neînduplecată, răspunse ea ; dar întrebările dumneavoastră sînt atît de ciudate !...

— Ei, atunci o să vă mai pun încă una, la fel de ciudată, continuă Madeline Neroni, ridicîndu-se într-un cot şi întorcîndu-şi faţa spre preopinenta ei : Îl iubiţi, îl iubiţi din toată inima şi cu tot sufletul, cu toată dragostea pe care puteţi s-o simţiţi în adîncul fiinţei dumneavoastră ? Pentru că eu vă pot spune că el vă iubeşte, vă adoră, vă divinizează, se gîndeşte la dumneavoastră şi numai la dumneavoastră ; şi acum se gîndeşte la dumneavoastră, în timp ce încearcă zadarnic să-şi scrie predica pentru duminica viitoare. Ce n-aş da să fiu iubită astfel de un asemenea om, adică, dacă aş putea fi demnă să mă iubească un asemenea om !

Doamna Bold se ridică de pe scaun şi rămase tăcută în faţa femeii care îi vorbea cu atîta pasiune. Cînd Signora a vorbit astfel despre sine, inima văduvei s-a înduioşat ; a pus mîna cu tandreţe pe mîna celeilalte. Signora i-a strîns-o şi a continuat să vorbească :

---

[1] Parafrază a titlului unei celebre comedii (1773) a lui Oliver Goldsmith (n.t.).

— Ceea ce vă spun e adevărul adevărat și dumneavoastră sînteți cea care trebuie să vă folosiți de el cum puteți mai bine, pentru a vă dobîndi fericirea. Dar, nu mă trădați. El nu știe nimic despre toate astea. Nu știe deloc că eu îl cunosc pînă-n străfundul inimii. În privința acestor lucruri e naiv ca un copil. Mi-a destăinuit secretul său de o mie de ori pînă acum, pentru că nu poate să se prefacă ; dar nici nu visează că mi l-a spus. Dumneavoastră îl cunoașteți acuma, și vă sfătuiesc să profitați de asta.

Eleanor răspunse la strîngerea puternică de mînă a celeilalte, cu o atingere ușoară.

— Și luați aminte, continuă Signora ; nu e ca alți bărbați. Nu trebuie să vă așteptați să vină la dumneavoastră cu jurăminte de dragoste și cu tot felul de cadouri gingașe, să îngenunche la picioarele dumneavoastră și să vă sărute șireturile. Dacă vreți asta, sînt destui care ar face-o ; dar el nu va fi niciodată printre ei.

Pieptul bietei Eleanor plezni aproape într-un suspin. Dar Madeline, fără s-o ia în considerație, continuă :

— Cînd el va spune *da*, va însemna *da* și cînd va spune *nu*, va însemna *nu*. Chiar de i s-ar frînge inima, femeia care l-a respins o dată, îl va respinge pentru totdeauna. Țineți minte. Și acum n-o să vă mai rețin, doamnă Bold, pentru că sînteți tulburată. Cred că-mi dau seama cum vă veți folosi de ce v-am spus. Dacă veți fi o soție fericită în casa acestui om, noi vom fi departe ; dar o să aștept să-mi scrieți cîteva cuvinte, ca să-mi spuneți că ați iertat păcatele familiei noastre.

Eleanor șopti că așa va face și apoi, fără să mai rostească vreo vorbă, se strecură afară din cameră ; ieși pe scări, deschise ușa de la intrare singură, fără să vadă sau să audă pe cineva și ajunse în curte.

Ar fi greu să analizăm sentimentele în drumul ei spre casă. Era aproape uluită de lucrurile care-i fuseseră spuse. Era întristată că inima îi fusese scormonită și simțămintele citite de un străin, de-o femeie care nu-i plăcuse și nu putea să-i placă niciodată. Era jignită în amorul propriu, pentru că bărbatul pe care ea era convinsă că-l iubește își ascunsese dragostea față de ea și i-o destăinuise alteia. Avea toate motivele să fie jignită în sufletul ei mîndru. Totuși, exista o geană de bucurie în toată această poveste, ceea ce o încuraja foarte mult. Încercă să nu creadă tot ce-i fusese spus de Madeline Neroni, dar con-

stată că nu poate. Era adevărat, trebuia să fie adevărat. Nu putea, nu voia să se îndoiască de aceasta.

Într-o anumită privinţă, se hotărî să urmeze sfaturile ce i-au fost date. Dacă va reuşi vreodată să-l facă pe domnul Arabin să-i pună o asemenea întrebare, cum era aceea la care se făcuse aluzie, *da*-ul ei va însemna *da*. Nu s-ar fi rezolvat, oare, toate nenorocirile ei, dacă ar fi avut puterea să-i vorbească deschis, plecîndu-şi capul pe umărul lui ?

Capitolul XLVI

ÎNTÎLNIREA DE ADIO A DOMNULUI SLOPE CU SIGNORA

A DOUA ZI, SIGNORA ERA ÎN culmea strălucirii. Îşi îmbrăcase cea mai colorată dintre rochiile ei de zi şi avea o adevărată adunare în jurul canapelei ei. Era o luminoasă după-amiază de octombrie ; toţi gentlemenii din împrejurimi veniseră în Barchester, iar cei care puteau intra în casa doctorului Stanhope se aflau în salonul Signorei, în spatele casei. Charlotte şi doamna Stanhope erau în camera din faţă, iar acei cavaleri ai Signorei ce se puteau apropia deocamdată de făptura care le înaripa dorinţele trebuiau să-şi irosească parfumurile în preajma mamei şi a surorii.

Domnul Arabin a venit cel dintîi şi a plecat cel din urmă. Aceasta era a doua vizită ce i-o făcea doamnei Neroni, de cînd o văzuse la Ullathorne. Nici el nu ştia de ce venise şi nu ştia ce vorbea. Da,adevărul era că fusese tulburat de sentimente necunoscute lui pînă atunci şi nu putea să şi le analizeze. Poate să pară ciudat ca el să rătăcească aşa pe lîngă madame Neroni, pentru că, de fapt, o iubea pe doamna Bold ; şi totuşi, aşa se întîmpla. Şi, deşi el nu înţelegea de ce o face, madame Neroni înţelega foarte bine.

Ea fusese drăguță și cumsecade cu el și îl încurajase să rămînă. Și, prin urmare, a rămas. Îi strînse mîna cînd venise s-o salute la început, îl invită să stea alături de ea și îi șopti vorbe suave și lipsite de importanță. Și, apoi, ochii ei strălucitori și limpezi, cînd veseli, cînd melancolici, și totdeauna invincibili ! Ce om cu sentimente calde, căruia îi curge sîngele prin vine și a cărui inimă nu e de piatră, ar fi reușit să înfrunte ochii aceia ? E adevărat că doamna nu voia să-l rănească de moarte ; voia doar să aspire puțin mireasma înainte de a-i ceda alteia flaconul. Dacă doamna Bold ar fi fost de acord să renunțe chiar și la atît, aceasta e o altă chestiune.

Apoi a venit domnul Slope. Toată lumea știa că domnul Slope e un pretendent la postul de vicar și că, în general, avea cele mai mari șanse dintre toți. De aceea, domnul Slope avea un mers plin de măreție. Abordase un aer impunător, așa cum era potrivit unui vicar, vorbea foarte puțin cu ceilalți clerici și evita să aducă vorba despre episcop. Ce mititei se făcuseră de frică și cum tremurau alergînd de colo-colo și ce mutre lungi făcuseră toți, și canonicul cel micuț și cancelarul cel mătăhălos și canonicii minori, cînd citiseră sau auziseră de articolul din „Jupiter" ! Aveau să vină de-acum înainte zilele în care nimic nu mai putea să alunge acel duh impur din amvonul catedralei. Acel amvon urma să fie al lui și numai al lui. Dirijorii corurilor, diaconii și coriștii puteau să-și agațe harfele în cui. Vai, vai ! se spulbera gloria casei lor !

Domnul Slope, oricît de important părea cu măreția sa proaspăt dobîndită, tot venea s-o vadă pe Signora. Într-adevăr, nu izbutea să rămînă departe de ea. Visa mereu acea mînă moale pe care o sărutase de-atîtea ori, și acea frunte imperială pe care buzele lui o atinseseră cîndva și mai visa multe alte frumuseți ce credea că îl așteptau.

Și domnul Thorne se afla acolo. Era prima vizită pe care i-o făcea Signorei, și o precedase cu multe pregătiri. Domnul Thorne era un gentleman foarte cochet, știind să se îmbrace cu desăvîrșită simplitate și cu eleganță. Firele albe din mustață erau eliminate probabil lunar ; cele din cap erau estompate cu un amestec pe care n-o vom numi vopsea — era doar o leșie. Croitorul lui locuia pe strada St. James, iar cizmarul lui, la întretăierea acestei străzi

cu Piccadilly[1]. Dădea o mare atenţie mănuşilor, iar cămăşile sale reprezentau o problemă deloc simplă pentru spălătoria de la Ullathorne. Cu ocazia acestei vizite, el exagerase oarecum cu pregătirile sale obişnuite şi o neliniştise întrucîtva pe sora sa, care de-atunci nu mai privi cu cordialitate propunerea unei vizite mai îndelungate a Signorei la Ullathorne.

Mai erau acolo şi alţii — tineri de prin oraş care nu prea aveau multe de făcut şi le uitau şi pe acestea, din cauza farmecelor Signorei ; dar cu toţii i-au făcut loc domnului Thorne, considerat ca un mare senior aşa cum sînt văzuţi de obicei mai toţi gentlemanii de la ţară, într-un oraş de provincie.

— Vai, domnule Thorne, ce drăguţ din partea dumneavoastră ! exclamă Signora. Mi-aţi promis că o să veniţi şi, totuşi, nu mă aşteptam. Credeam că dumneavoastră, aristocraţii, nu vă ţineţi niciodată de cuvînt.

— Ei, uneori da, răspunse domnul Thorne, arătînd destul de stîngaci şi salutînd lumea cam prea în stilul manierelor din secolul trecut.

— Nu-i amăgiţi decît pe consti... stit... stit.., [2], cum le spuneţi oamenilor ălora care vă plimbă în fotolii şi azvîrle cu ouă şi mere în voi, atunci cînd vă fac membri în Parlament ?

— Uneori, chiar şi unii pe alţii, Signora, răspunse domnul Slope, cu un surîs afectat, de vicar. Uneori aristocraţii se amăgesc unii pe alţii, nu-i aşa, domnule Thorne ?

Domnul Thorne îi aruncă o privire care îl devicariză cu totul pentru cîteva clipe, dar domnul Slope îşi aminti imediat de marile sale perspective şi, revenindu-şi foarte repede, îşi afişă din nou viitoarea lui demnitate, fixînd-o cu un mic rîs ironic la adresa domnului Thorne.

— În orice caz, nu amăgesc niciodată o doamnă, spuse domnul Thorne ; mai ales atunci cînd răsplata propriilor dorinţe este atît de bogată, încît mă face să-mi ţin cuvîntul, ca şi în cazul de faţă.

Domnul Thorne continuă un timp pe acest ton, cu figuri de stil şi complimente antediluviene învăţate de la

---

[1] St. James's şi Piccadilly — străzi elegante din centrul comercial al Londrei (n. t.).
[2] Constituenţi — alegători în orice fel de scrutin (n. t.).

sir Charles Grandison [1] ; și, la fiecare figură și plecăciune, Signora îi răspundea printr-un surîs și printr-o înclinare a capului. Dar domnul Thorne rămase în picioare, la căpătîiul canapelei, pentru că noul vicar stătea la locul de onoare, lîngă masă. Domnul Arabin stătea cu spatele la foc, cu cozile fracului petrecute pe sub brațe, uitîndu-se intens la ea — nu chiar fără rezultat, pentru că din cînd în cînd o privire se mai ridica înspre el, luminoasă ca un meteorit venit din ceruri.

— O, domnule Thorne, mi-ați promis că o să mă lăsați să v-o prezint pe fetița mea. Puteți să-i acordați cîteva clipe ? Vreți s-o vedeți acum ?

Domnul Thorne o asigură că poate și că va face cu bucurie cunoștința tinerei domnișoare.

— Domnule Slope, vă pot deranja, vă rog, să sunați clopoțelul ? îl rugă ea.

Și, cînd domnul Slope s-a ridicat, i-a arătat domnului Thorne, din priviri, scaunul. Însă domnul Thorne o înțelegea mult prea greu ; domnul Slope și-ar fi reluat locul dacă Signora — care nu accepta niciodată insuccesul — nu i-ar fi spus cam prea de-a dreptul că e cazul să lase scaunul :

— Vai, domnule Slope, trebuie să vă cer să-l lăsați și pe domnul Thorne să stea aici pentru cîteva clipe. Sînt sigură că mă veți ierta... Săptămîna asta ne mai putem permite familiarisme cu dumneavoastră. Săptămîna viitoare o să ne fie frică de dumneavoastră... ; știți, atunci cînd vă veți muta în casa vicarului...

Domnul Slope, cu o mutră foarte indiferentă, se ridică de pe scaun și, trecînd în camera alăturată, deveni foarte interesat de modelele croșetate de doamna Stanhope.

Apoi a fost adusă fetița. Era un copil de vreo opt ani, care semăna aproape leit cu mama ei, dacă ochii ei, imenși, nu erau negri și părul — ca pana corbului. Și tenul era foarte închis la culoare, trădînd sîngele străin. Era îmbrăcată în cel mai ciudat și extravagant fel în care ar fi putut să fie îmbrăcat un copil : avea brățări mari pe bra-

---

[1] Celebru personaj al romanului *Povestea lui sir Charles Grandison* (1754) al lui Samuel Richardson, întruchipare a gentlemanului cu maniere alese de la jumătatea secolului al XVIII-lea (n. t.).

ţele goale, de jur împrejurul capului o bentiţă purpurie împletită cu fir de aur, şi pantofi roşii cu tocuri înalte. Rochia era numai volănaşe şi stătea pe ea de parcă ar fi vrut să rămînă suspendată orizontal pe coapsele ei micuţe. Era departe de a-i ajunge la genuchi — ceea ce era compensat de pantalonaşii largi, ce păreau a fi făcuţi în întregime din dantelă ; purta ciorapi roz de mătase. De obicei, aşa era îmbrăcat ultimul vlăstar al familiei Nero, la ora la care era aşteptată sosirea oaspeţilor.

— Julia, iubita mea ! o-ntîmpină doamna. (Julia fufusese dintotdeauna numele preferat al doamnelor din această familie.) Julia, iubita mea, vino aici ! Ţi-am povestit de petrecerea minunată la care a fost biata mămica. Acesta este domnul Thorne ; vrei să-l pupi, scumpa mea ?

Şi Julia îşi întinse faţa, să fie sărutată, aşa cum făcea întotdeauna cu toţi oaspeţii mamei ei ; apoi, domnul Thorne se trezi că o ţine în braţe pe ea şi — lucru şi mai teribil pentru el — toate zorzoanele ei. Dantelele şi scrobeala se mototoliră de haina şi de pantalonii lui, cîrlionţii cei negri şi unsuroşi atîrnau pe obrazul lui, încheietoarea unei brăţări îi zgîria urechea. Nu ştia deloc cum să ţină în braţe o domnişoară atît de minunată şi nici ce să facă cu ea, cît timp îi stătea în braţe. Mai fusese, totuşi, obligat şi în alte ocazii să mîngîie nepoţei şi nepoţele, şi începu s-o facă aşa cum se pricepea el.

— Lugu, lugu, lugu, lugu ! spuse el, aşezînd copilul pe un genunchi şi mişcîndu-l de parcă ar fi învîrtit roata tocilei.

— Mamă, mamă ! strigă Julia, furioasă ; nu vreau să-mi spună „lugu, lugu“ ! Dă-mi drumul, moşneag nesuferit ce eşti !

Sărmanul domn Thorne lăsă repede copilul jos îşi trase scaunul înapoi ; domnul Slope, care se întorsese la veşnica lui Stea Polară, rîse tare ; domnul Arabin se crispă şi închise ochii ; iar Signora se făcu că n-o aude pe fiică-sa.

— Du-te la mătuşa Charlotte, dragoste, îi zise mămica ; şi întreab-o dacă nu e încă ora ta de plimbare.

Dar micuţa domnişoară Julia, deşi nu prea apreciase felul cum se purtase cu ea domnul Thorne, era obişnuită să se joace cu domnii şi nu prea-i plăcea ideea să fie trimisă atît de curînd la mătuşa ei.

— Du-te Julia, cînd îţi spun, draga mea !

Dar Julia continua să se plimbe bosumflată prin cameră.

— Charlotte, vino s-o iei ! strigă Signora. Trebuie să iasă pe-afară, şi zilele sînt atît de scurte acum !

Şi astfel a luat sfîrşit mult discutata întîlnire dintre domnul Thorne şi ultima descendentă a lui Nero.

Domnul Thorne reuşi să uite de supărarea copilului mai repede decît de rîsul domnului Slope. Suporta să i se spună „moşneag" de către un copil, dar nu-i plăcea să rîdă de el capelanul episcopului, chiar dacă urma să devină vicar. Nu spuse nimic, dar îşi arăta supărarea cu destulă elocvenţă.

Signora era gata să-l răzbune.

— Domnule Slope, începu ea, am auzit că sînteţi victorios în toate privinţele.

— Cum adică ?... întrebă el zîmbind. Nu-i displăcea să i se vorbească despre postul de vicar — deşi, bineînţeles că negă energic insinuarea.

— Aveţi noroc şi în dragoste şi în război...

La aceasta, domnul Slope nu mai păru atît de mulţumit ca la început.

— Domnule Arabin, continuă Signora, nu credeţi că domnul Slope este un om foarte norocos ?

— Sînt sigur că nu este mai mult decît merită, răspunse domnul Arabin.

— Gîndiţi-vă, domnule Thorne, dînsul va fi noul nostru vicar ; desigur că asta o ştiu cu toţii...

— De fapt, Signora — pară domnul Slope —, nici unul dintre noi nu ştie nimic. Vă pot asigura că nici eu...

— Dînsul *va fi* noul nostru vicar — nu mai există nici o îndoială, domnule Thorne.

— Mmm ! făcu domnul Thorne.

— Luînd-o înaintea unor domni mai în vîrstă, cum ar fi tatăl meu sau arhidiaconul Grantly...

— Oh, oh ! exclamă domnul Slope.

— Arhidiaconul n-ar accepta, spuse domnul Arabin.

La care domnul Slope zîmbi foarte neplăcut şi sugeră — pe cît de clar putea să vorbească o privire — că strugurii sînt prea acri.

— Luînd-o înaintea noastră, a tuturor, continuă Signora ; pentru că, desigur, și eu mă consider ca făcînd parte din capitul.

— Dacă aș ajunge vreodată vicar, zise domnul Slope ; adică, s-ar întîmpla vreodată așa ceva, m-aș mîndri cu o asemenea enoriașă.

— O domnule Slope, oprește-te ! N-am terminat ce aveam de spus. Mai există și o altă enoriașă de care trebuie să fiți mîndru... Nu numai că domnul Slope va avea o locuință de vicar, dar și o soție care să locuiască acolo...

Domnul Slope era din nou buimăcit.

— Și chiar o soție cu o avere măricică... Ca și necazurile, bucuriile nu vin niciodată singure ; nu-i așa, domnule Thorne ?

— Așa e, încuviință domnul Thorne, căruia nu-i prea făcea plăcere să discute despre domnul Slope și despre treburile lui.

— Cînd o să fie, domnule Slope ?

— Ce să fie ? întrebă el.

— Ei ! știm cînd o să fie povestea cu vicarul : într-o săptămînă o să se rezolve. Sînt sigură că pălăria a și fost comandată. Dar cînd o să aibă loc nunta ?

— Vorbiți de-a mea, sau de-a domnului Arabin ? replică el, încercînd să fie glumeț.

— Păi, adineauri mă refeream la a dumneavoastră, deși poate că... a domnului Arabin va avea loc mai întîi. Dar de dînsul nu știm nimic. E prea închis față de noi toți. În cazul dumneavoastră totul este deschis și pe față ; ceea ce, apropó, domnule Arabin, trebuie să vă spun că îmi place mult mai mult. Oricine a fost candidat vreodată, poate să-și dea seama că domnul Slope e pretendentul preferat. Ei, hai domnule Slope, cînd va deveni frumoasa văduvă doamna vicar ?

Pentru domnul Arabin, acest tachinaj era foarte dureros ; și totuși, nu putea să se desprindă ca să plece de acolo. Credea — încă mai credea, cu acea credință care se naște din teamă — că doamna Bold va deveni, probabil, soția domnului Slope. Încă nu știa nimic despre „mica aventură“ din grădină a domnului Slope. Presupunea că domnul Slope ar fi putut să aibă o aventură de cu totul alt fel. S-ar fi putut arunca la picioarele văduvei, ar fi

fost acceptat şi apoi s-ar fi întors în oraş ca un peţitor voios şi prosper. Glumele Signorei erau foarte amare pentru domnul Slope, dar erau la fel de amare şi pentru domnul Arabin. El rămase sprijinit de cămin, cu mîinile în buzunare.

— Hai, hai, domnule Slope, nu fiţi atît de ruşinos, continuă Signora. Cu toţii ştim că aţi cerut-o pe doamnă în căsătorie, zilele trecute, la Ullathorne. Spuneţi-ne cu ce cuvinte v-a acceptat : cu un simplu *da*, sau cu două *nu-nu*-uri, care sînt tot o afirmaţie ?... Sau v-a acordat consimţămîntul prin tăcere ?... Sau v-a vorbit cu acel entuziasm care se potriveşte atît de bine unei văduve, spunîndu-vă deschis : „Pe onoarea mea, domnule, pot deveni doamna Slope oricît de curînd doriţi dumneavoastră“ ?

Rareori se simţise domnul Slope mai stingherit ca acum.

Iată-l pe domnul Thorne cum îşi rîde în barbă. Iată-l pe vechiul său rival, domnul Arabin, cum îl priveşte cu ochii lui mari. Acolo, lîngă uşa dintre cele două camere, se înghesuise un mic grup în care se afla şi domnişoara Stanhope şi domniile lor Gray şi Green, martorii încurcăturii lui. Ştia că depindea doar de prezenţa sa de spirit, dacă va reuşi sau nu să dea replica la gluma doamnei. Ştia că asta trebuie s-o facă ; dacă ar fi ştiut cum anume ! Dar nu a fost în stare să scoată nici un cuvînt. Conştiinţa ne face pe toţi fricoşi. Încă mai simţea pe obraz urmele ascuţite ale degetelor doamnei Bold, şi nu-şi dădea seama cine ar fi putut să vadă scena, cine i-ar fi putut-o povesti acestei femei pestilenţiale care se distra atît de bine luîndu-l peste picior ? De aceea rămase acolo, roşu ca un carbuncul şi tăcînd mîlc ; zîmbea în aşa fel, încît de-abia i se zăreau dinţii — era vrednic de milă.

Dar Signora era nemiloasă — nu auzise de milă. Ţinta ei era să-l doboare pe domnul Slope şi era hotărîtă s-o facă pînă la capăt, acum, că-l avea în puterea ei.

— Cum, domnule Slope, nici un răspuns ? Dar nu se poate ca această femeie să fi fost atît de proastă încît să vă refuze ? Doar n-o fi căutînd un episcop ! Da, îmi dau seama ce-a fost, domnule Slope. Văduvele sînt proverbiale prin prudenţa lor. Ar fi trebuit s-o lăsaţi în pace, pînă ce pălăria cea nouă ar fi ajuns pe capul dumnea-

voastră ; pînă ce i-ați fi putut arăta cheia de la casa vicarului...

— Signora ! interveni el, în sfîrșit, încercînd să-i vorbească pe un ton de reproș, plin de demnitate ; vă permiteți să vorbiți de lucruri serioase într-un fel cam nepotrivit.

— Lucruri serioase ! Ce lucruri serioase ? Desigur, că o pălărie de vicar nu poate fi un lucru serios...

— N-am nici una din aspirațiile pe care mi le imputați. Ar fi mai bine să încheiem discuția !...

— O, bineînțeles, domnule Slope ; dar, mai întîi, un singur cuvînt : duceți-vă la ea încă o dată, cu scrisoarea primului ministru în buzunar. Pot să pun pariu, că atunci nu v-ar refuza.

— Trebuie să vă atrag atenția, Signora : consider că vorbiți într-un mod incalificabil despre o doamnă !

— Și încă un sfat, domnule Slope — n-o să vă mai dau decît unul (și ea începu să cînte) :

E bine să fii înțelept, domnu' Slope,
E bine să fii nepătat ;
E bine de prima să scapi, domnu' Slope,
Cînd a doua iubită ți-ai luat...

Ha, ha, ha ! rîse cu poftă Signora, aruncîndu-se pe canapea. Puțin îi păsa ei ce vor crede cei care o auziseră despre „cea dintîi" dragoste a domnului Slope. Puțin îi păsa că unii dintre ei s-ar putea să-i atribuie ei onoarea de a fi fost prima femeie admirată de el ; avea motive să fie supărată pe el și se hotărîse să se răzbune.

Cum a reușit să iasă din încăpere domnul Slope, nici el n-a știut. Pînă la urmă, a reușit, ajutat probabil să-și ia pălăria și să iasă la aer curat. În sfîrșit, se lecuise de dragostea sa pentru Signora. De-atunci, cînd o mai văzu în visele sale, nu mai era întruchipată într-un înger cu aripi de azur. Mai degrabă venea din lumea focului și pucioasei și, deși credea în continuare că e ceva nepămîntesc, o alungă de-a binelea din rai și îi hărăzi un loc alături de zeii infernului. Cînd le cîntărea în balanță pe cele două femei de care se atașase în Barchester, lucru pe care îl făcea destul de des, cea pe care reușea s-o urască mai adînc în sufletul lui era Signora.

Capitolul XLVII

ALEGEREA VICARULUI

TOATĂ SĂPTĂMÎNA CARE A URMAT, Barchesterul n-a putut să știe cine va fi, duminică dimineață, noul lui vicar. Desigur că domnul Slope era favoritul, dar el nu s-a arătat în catedrală, și atunci a mai pierdut ceva din șanse. Luni, a fost mustrat de episcop în auzul servitorilor, și atunci șansele sale au căzut atît de jos, încît nimeni n-ar mai fi pariat pe el ; dar marți a primit o scrisoare cu antet oficial, pe care scria „confidențial", și atunci se ridică din nou în ochii lumii. Miercuri se zvoni că e bolnav, ceea ce nu era un semn bun ; dar joi de dimineață plecă la gară cu un aer foarte semeț ; și cînd s-a confirmat că luase un bilet de clasa întîi pentru Londra, nu mai exista nici o îndoială.

În timp ce la Barchester lucrurile se aflau în această agitație, la Plumstead nu existau prea multe motive de liniște. Prietenul nostru, arhidiaconul, avea temeiuri să fie îngrijorat. Era foarte nemulțumit de rezultatele misiunii diplomatice a doctorului Gwynne la palat, și n-a șovăit să-i spună soției lui că, dacă s-ar fi dus chiar el în persoană, s-ar fi descurcat mult mai bine. Soția lui n-a fost de acord cu el, dar asta nu a rezolvat cu nimic lucrurile.

Dar numirea domnului Quiverful la direcția azilului era un fapt împlinit și la fel era și resemnarea domnului Harding. Nimic nu putea să-l convingă pe domnul Harding să facă un apel public împotriva hotărîrii episcopului ; iar rectorul Lazarus-ului încuviința atitudinea lui.

— Nu știu ce-o fi pățit rectorul, repeta arhidiaconul toată ziua ; înainte era întotdeauna gata să-și apere părerile.

— Dragul meu arhidiacon, îi răspundea doamna Grantly, ce sens are să te cerți mereu ? Cred că rectorul are dreptate.

Rectorul, însă, avusese niște inițiative de care nici arhidiaconul, nici soția lui nu știau nimic. Și-apoi, succesele

domnului Slope erau otravă curată pentru doctorul Grantly ; şi felul în care doamna Bold încălcase buna-cuviinţă îl sîcîia la fel de mult. Ce s-ar fi ales de arhidiaconul Grantly dacă domnul Slope devenea vicarul Barchesterului şi se însura cu sora soţiei sale ? ! Vorbi numai şi numai despre asta, pînă ce aproape căzu bolnav. Doamna Grantly ajunsese să-şi dorească să se facă o dată nunta aia, ca să nu mai audă despre ea.

Şi mai exista un motiv de amărăciune ce-i rupea inima arhidiaconului. Acel cleric exemplar adus de el la St. Ewold, acel prieten din universitate pe care-l lăudase atît de mult, cavalerul ecleziastic a cărui lance ar fi trebuit să doboare vrăjmaşul, făcîndu-l să muşte ţărîna, vrednicul apărător al adevăratei biserici, faimosul reprezentant al celui mai autentic spirit de la Oxford, se purta — cel puţin aşa îi spusese soţia sa, de mai multe ori — necuviincios !

Nimeni nu-l mai văzuse pe domnul Arabin pe la Plumstead de vreo săptămînă ; dar, din păcate, se auziseră foarte multe despre el. De îndată ce doamna Grantly rămase singură cu arhidiaconul, în seara petrecerii de la Ullathorne, ea îşi împărtăşi părerea ei foarte clară despre purtarea domnului Arabin în această împrejurare. A declarat că el nu se purtase cîtuşi de puţin ca un preot decent. La început, arhidiaconul a rîs şi a asigurat-o că nu trebuie să-şi facă nici un fel de griji, că domnul Arabin e mai presus de orice îndoială în această privinţă. Dar, încetul cu încetul, îşi dădu seama că ochii soţiei lui văzuseră mai bine. Şi alte persoane alăturaseră numele Signorei şi al domnului Arabin. Canonicul acela micuţ şi slăbuţ care locuia în apropiere, i-a spus cu exactitate cît de des îl vizitase domnul Arabin pe domnul Stanhope şi cît de mult stătuse la fiecare vizită. Întrebase de domnul Arabin la marea bibliotecă a catedralei, şi un diacon firav, supărător de serviabil, se oferi să se ducă să-l caute la doctorul Stanhope. Cînd zvonurile scot prima notă din trompetele lor, înseamnă că nu va trece mult şi întregul cuprins va răsuna de trîmbiţatul lor asurzitor. Era îndeajuns de evident că domnul Arabin fusese răpus de italiancă şi că încrederea arhidiaconului avea să sufere îngrozitor de mult, dacă nu intervenea nimic să mai pună lucrurile la punct. De fapt, trebuie să recunoaştem că arhidiaconul ţinea într-adevăr foarte mult la domnul Arabin şi că îl durea căderea lui.

Ei stăteau de vorbă despre grijile lor, în salon, înainte de cină, în ziua care urmase plecării domnului Slope spre Londra ; şi cu această ocazie, doamna Grantly îşi spusese deschis părerile. Avea propriile ei idei despre preoţii bisericilor de ţară, şi acum considera că e potrivit să şi le expună.

— Dacă ai fi făcut aşa cum ţi-am spus eu, n-ai fi adus niciodată un bărbat neînsurat la St. Ewold.

— Dar, draga mea, nu vrei să spui că toţi clericii burlaci nu ştiu să se poarte.

— Nu ştiu dacă preoţii sînt diferiţi de alţi bărbaţi, spuse doamna Grantly. E foarte uşor în cazul unui diacon pe care îl ai mereu sub ochi şi de care poţi să scapi, dacă vezi că nu-şi schimbă purtarea.

— Dar domnul Arabin a predat teologia la Oxford, şi nu putea să fie însurat.

— Atunci ai fi pus pe cineva care să fie însurat.

— Dar, draga mea, înseamnă că membrii catedrei n-au voie să fie numiţi niciodată în parohii ?

— Ba da, desigur că au, dar după ce se logodesc. N-aş pune niciodată un bărbat tînăr într-o parohie, decît dacă este însurat sau logodit. Acum uită-te la domnul Arabin. Tu porţi întreaga responsabilitate.

— Nu există nici o faţă bisericească mai respectabilă la Oxford, pentru virtuţile şi conduita sa, decît domnul Arabin.

— Oh, Oxford ! exclamă doamna, cu un zîmbet ironic. Nimeni nu ştie cu ce se ocupă bărbaţii la Oxford. Un bărbat poate să se bucure de aprecieri la Oxford, şi totuşi să se facă de ruşine într-o parohie ; şi, sinceră să fiu, cred că domnul Arabin e exact genul ăsta de om.

Arhidiaconul suspină adînc, dar nu mai avea ce să-i răspundă.

— Trebuie neapărat să stai de vorbă cu el. Gîndeşte-te doar, ce-o să spună familia Thorne, dacă o să audă că parohul lor îşi petrece timpul flirtînd cu femeia aia !

Arhidiaconul suspină din nou. Era un om curajos şi ştia foarte bine cum să-i dojenească, dacă era cazul, pe tinerii clerici din parohie. Dar domnul Arabin îi dădea senzaţia că va fi foarte greu de dojenit sau cel puţin că va fi dojenit degeaba.

— Poţi să-l sfătuieşti să-şi găsească o soţie, şi va înţelege foarte bine ce înseamnă asta, continuă doamna Grantly.

Arhidiaconul nu se putu împiedica să suspine din nou. Iată-l pe domnul Slope, urma să fie făcut vicar, urma să aibă o nevastă ; urma să dobîndească respectabilitate şi avere ; o vilă minunată şi o trăsură personală ; urma să facă parte din elita lumii ecleziastice din Barchester ; în timp ce proteţatul său, adevăratul vlăstar al adevăratei biserici, pentru care garantase el, va rămîne un biet preot, şi încă unul indiferent la legile bunei-cuviinţe ! Era uşor să-l sfătuieşti pe domnul Arabin să se însoare, dar cum avea domnul Arabin să susţină o nevastă ?

Aici ajunsese discuţia în salonul de la Plumstead, cînd doctorul şi doamna Grantly au fost întrerupţi de huruitul unei trăsuri pe pietrişul din faţa casei. Zgomotul nu era acela obişnuit al trăsurilor oaspeţilor care se apropiau mai întotdeauna de uşile casei cu sobrietate, ci sugera mai degrabă sosirea unei persoane — sau a mai multora — grăbită să ajungă mai repede şi fără nici cea mai vagă intenţie de a pleca imediat. Numai nişte oaspeţi invitaţi să stea o săptămînă, şi care se temeau că sosesc după primul clopoţel pentru cină, ar fi alergat aşa. Sau un avocat aducînd vestea morţii unei rude de departe, sau un fiu întorcîndu-se de la universitate, încărcat de toate onorurile unei diplome la două specialităţi. Nimeni nu s-ar fi apropiat astfel de o casă, dacă ar fi avut cea mai mică îndoială în legătură cu dreptul său de a intra aici.

— Cine-o fi ? întrebă doamna Grantly, uitîndu-se la soţul ei.

— Cine Dumnezeu ar putea fi ? o întrebă arhidiaconul pe soţia sa. Apoi se ridică în linişte şi rămase în picioare, cu mîna pe uşa deschisă a salonului. Ia uite ! e tatăl tău !

Într-adevăr, era domnul Harding, şi numai domnul Harding. Venise singur de la Barchester, într-un poştalion cu doi cai, sosind aproape pe întuneric şi, fără îndoială, cu veşti importante. De obicei, apărea la familia Grantly în cea mai mare linişte ; rareori se întîmpla să vină neanunţat, şi de fiecare dată era adus într-o cabrioletă modestă, verde şi învechită, cu un singur cal care de-abia se auzea cînd se tîra pînă la uşa de la intrare.

— Doamne, dumneata eşti directore ? exclamă arhidiaconul, uitînd din cauza marii surprize de evenimentele care schimbaseră lucrurile în ultimii ani. Dar hai, intră ! Sper că nu s-a întîmplat nimic.

— Ne bucurăm foarte mult c-ai venit, tăticule ! îl întîmpină şi fiica lui. Mă duc să-ţi pregătesc îndată camera.

— Nu sînt director, arhidiacone, spuse domnul Harding. Domnul Quiverful este director.

— Of, ştiu, ştiu ! zice arhidiaconul, nerăbdător. Pentru un moment am uitat de tot. S-a întîmplat ceva ?

— Nu pleca acum, Susan, o opri domnul Harding ; trebuie să-ţi spun ceva.

— Peste cinci minute va suna clopoţelul pentru cină, spuse ea.

— Chiar aşa ? se miră domnul Harding. Atunci poate c-ar fi bine să aştept.

Era nerăbdător să spună vestea cu care venise, dar pe care ştia că n-o va putea spune fără să se işte discuţii lungi. Se grăbise să vină la Plumstead şi i se păruse că armăsarii poştalionului stăteau în loc ; şi acum, ajuns acolo, era gata să profite de amînarea oferită de cină.

— Dacă ai ceva urgent să ne spui, zise arhidiaconul, atunci, te rog, să te auzim imediat. A fugit Eleanor ?

— Nu, n-a fugit, răspunse domnul Harding, cu o privire foarte supărată.

— L-au făcut pe Slope vicar ?

— Nu, nu l-au făcut, dar...

— Dar ce ? întrebă arhidiaconul, care îşi pierduse treptat răbdarea.

— Mi s-a...

— Ţi s-a... ce ? întrebă arhidiaconul.

— Mi s-a oferit mie postul, spune domnul Harding cu o modestie care aproape că-l împiedica să vorbească.

— Dumnezeule ! strigă arhidiaconul şi se trînti epuizat într-un fotoliu.

— Tăticul meu drag ! strigă doamna Grantly, şi îşi aruncă braţele în jurul gîtului lui.

— Şi-am crezut c-ar fi bine să vin şi să mă sfătuiesc cu voi imediat, spuse domnul Harding.

— Să te sfătuieşti ! ţipă arhidiaconul. Dar, dragul meu Harding, te felicit din toată inima, într-adevăr, te felicit

din toată inima ! N-am auzit în viața mea ceva care să mă bucure atît ! Și luă ambele mîini ale socrului său și le zgîlții, de parcă ar fi vrut să i le smulgă din umeri, și începu să se plimbe de jur împrejurul camerei, învîrtind o ediție a ziarului „Jupiter" deasupra capului, ca să-și manifeste veselia.

— Dar..., începu domnul Harding.

— Nici un dar ! replică arhidiaconul. În viața mea n-am fost atît de fericit ! E cel mai bun lucru ce se putea întîmpla. Pe cuvîntul meu, n-o să-l mai vorbesc niciodată de rău pe lordul..., cît voi trăi.

— Poți fi sigur că asta-i opera doctorului Gwynne, spuse doamna Grantly, care îl admira foarte mult pe rectorul Lazarus-ului, pentru că era un om disciplinat, însurat și cu o familie mare.

— Cred că așa e, încuviință arhidiaconul.

— O papă, ce fericită sînt ! zise doamna Grantly, ridicîndu-se și sărutîndu-l.

— Dar, draga mea... vru să continue domnul Harding.

Dar degeaba încerca să vorbească — nimeni nu voia să-l asculte.

— Ei, domnule vicar, spuse arhidiaconul jubilînd ; grădinile casei vicarului vor fi într-adevăr o consolare pentru ulmii de la azil. Ei, săracul Quiverful ! N-o să-i mai port pică pentru norocul lui.

— Într-adevăr, zise doamna Grantly. Biata femeie, are paisprezece copii ! Într-adevăr, îmi pare foarte bine că au primit ei locul.

— Și mie, spuse și domnul Harding.

— Aș da douăzeci de lire, sări arhidiaconul, ca să-i văd mutra domnului Slope, cînd o auzi ! Ideea dezamăgirii domnului Slope îl înveselea grozav pe arhidiacon.

În sfîrșit, domnul Harding a fost lăsat să meargă sus, să-și spele mîinile, fără să fi spus de fapt prea multe din cele pentru care venise la Plumstead. Nici nu s-a mai putut discuta, pînă ce servitorii nu au plecat după cină. Veselia doctorului Grantly era atît de debordantă, încît nu se mai putea controla și-i spunea socrului său „domnule vicar" în fața servitorilor ; și, de aceea, devenise subiect de discuție pentru păturile inferioare din casa Grantly, cum domnul Harding, și nu viitorul soț al fiicei sale

avea să fie noul vicar, şi s-au formulat diferite opinii în legătură cu această chestiune. Bucătarul şi majordomul, care erau mai în vîrstă, considerau că e foarte bine aşa ; dar lacheul şi camerista doamnei, care erau mai tineri, credeau că e mare păcat ca domnul Slope să piardă o asemenea ocazie.

— Oricum, e un tip cam al naibii ! zise lacheul ; şi nu mi-e de el. Dar întotdeauna am admirat-o pe sora doamnei, şi tare bine i-ar sta bine să fie doamna vicar.

Opiniile celor de la primul cat difereau foarte mult de cele de la subsol. De îndată ce s-a ridicat faţa de masă şi s-a adus vinul, domnul Harding reuşi să găsească şi el o ocazie să spună, totuşi, ceva. Însă, profund tulburat, zise :

— E foarte frumos din partea lordului..., foarte frumos, şi-i sînt foarte recunoscător, foarte recunoscător ! Trebuie să mărturisesc că sînt foarte încîntat de această ofertă...

— Cred şi eu, întări arhidiaconul.

— Totuşi, mi-e teamă că n-o pot accepta.

Carafa era gata să-i cadă din mînă arhidiaconului şi el a tresărit atît de violent, încît nevastă-sa sări de pe scaun. Să nu accepte numirea de vicar ! Dacă s-ar ajunge într-adevăr la aşa ceva, nu mai există nici un dubiu că socrul său era nebun de-a binelea ! Întrebarea care se punea acum era dacă un cleric cu un grad mic şi un venit mai mic de 200 de lire pe an, să accepte o avansare în grad, la 1 200 de lire pe an şi unul dintre cele mai rîvnite posturi pe care i le putea oferi profesia sa ?

— Cum ? ! strigă arhidiaconul, sufocîndu-se şi privindu-l pe oaspetele său de parcă s-ar fi aflat în prada unei crize provocate de violenţa emoţiei. Cum ? ! repetă el.

— Nu mă simt apt pentru noile obligaţii, explică domnul Harding.

— Noile obligaţii ! Ce fel de obligaţii ? întrebă arhidiaconul, cu o ironie neintenţionată.

— Vai, papă, interveni doamna Grantly ; nimic nu poate fi mai uşor decît îndeplinirea obligaţiilor de vicar. Sigur că tu eşti mult mai activ decît doctorul Trefoil.

— N-o să aibă nici pe jumătate atîta treabă cît are acum, spuse doctorul Grantly.

— N-aţi văzut ce scria în „Jupiter“, zilele trecute, despre tineri ?

— Ba da ; şi-am mai văzut că în „Jupiter“ scria tot ce le trecea ălora prin minte, ca să-l aducă pe domnul Slope în scaunul de vicar. Poate că ai vrea să-l vezi vicar pe domnul Slope...

Domnul Harding nu răspunse acestei dojene, deşi îl durea foarte tare. Nu venise la Plumstead să mai aibă discuţii cu ginerele său despre domnul Slope, încît lăsă lucrurile aşa cum erau.

— Ştiu că nu te pot face să înţelegi sentimentele mele, zise el, pentru că fiecare dintre noi e plămădit din alt aluat. Mi-aş dori să am spiritul, energia şi puterea ta de luptă, dar nu le am. Cu fiecare zi ce trece, îmi doresc din ce în ce mai multă linişte şi pace.

— Şi unde ar mai putea un om să aibă mai multă linişte şi pace decît pe un scaun de vicar ? întrebă arhidiaconul.

— Oamenii vor spune că sînt prea bătrîn pentru aşa ceva...

— Dumnezeule ! Oamenii !... Care oameni ? Ce-ţi pasă de oameni ? !

— Dar şi eu cred că sînt prea bătrîn pentru un nou post.

— Tăticule dragă ! spuse doamna Grantly ; zilnic sînt numiţi în posturi noi bărbaţi cu zece ani mai în vîrstă ca tine !

— Draga mea, răspunse el, mi-e imposibil să te fac să înţelegi sentimentele mele ; nici nu o fac din fandoseală. Adevărul e că nu am caracterul puternic care m-ar ajuta să rezist împotriva greutăţilor vremurilor. Peste tot se cer acum oameni tineri, şi eu nu am îndrăzneala să mă opun acestei tendinţe. Dacă „Jupiter“, cînd va auzi de numirea mea, va publica articole după articole dezvăluindu-mi incompetenţa, sînt sigur că voi înnebuni de-a binelea. Ai putea să-mi spui că ar trebui să rabd asemenea lucruri. Da, draga mea, recunosc că aşa ar trebui. Dar îmi dau seama de slăbiciunea mea şi ştiu că nu sînt în stare să rabd. Şi sincer să fiu, nu ştiu mai mult decît ştie un copil ce trebuie să facă un vicar.

— Pfui ! făcu arhidiaconul.

— Nu fi supărat pe mine, arhidiacone ; să nu ne certăm din pricina asta, Susan. Dacă aţi şti ce rău mă simt,

că sînt obligat să nu ţin cont de dorinţele voastre, n-aţi mai fi supăraţi pe mine.

Aceasta era o lovitură îngrozitoare pentru doctorul Grantly. Nimic nu putea să-i convină mai mult decît să-l aibă pe domnul Harding vicar. Deşi nu-l privise niciodată de sus pe domnul Harding din cauza situaţiei sale modeste, simţea marea satisfacţie de a-i şti pe cei apropiaţi lui în poziţii sus-puse. Era mult mai avantajos ca domnul Harding să fie vicar în Barchester, decît paroh în St. Cuthbert şi dirijor al corului. Şi apoi, înfrîngerea nemaipomenită a inamicului numărul unu a tot ce e respectabil în Barchester, înfrîngerea acestui nou parvenit, a străinului acestuia, numai pentru asta ar merita tot efortul. Era îngrozitor să te gîndeşti că un noroc atît de nesperat ar putea fi spulberat de capriciile absurde şi de halucinaţiile maladive pe care domnul Harding le lăsa să-i tulbure cugetul. Să aibă cupa atît de aproape de buze şi să refuze să soarbă din ea, aceasta era prea de tot pentru domnul Grantly !

Şi totuşi, se părea că va fi silit să se dea bătut. Degeaba ameninţa şi dădea sfaturi. Într-adevăr, domnul Harding nu vorbea cu prea multă convingere de hotărîrea lui de a refuza gloria, dar de hotărîrea de-a o accepta nu vorbea nici atît. De cîte ori ceilalţi interveneau, sfătuindu-l să primească, el răspundea că nu e deloc capabil să îndeplinească îndatoriri noi. Degeaba încearcă arhidiaconul să-i sugereze — deşi n-ar fi putut să declare cu toată certitudinea — că nu există nici o obligaţie deosebită. Degeaba încearcă să-l convingă că, în problemele mai dificile, el, arhidiaconul, era gata — şi că se şi pricepea — să ajute un vicar lipsit de vlagă. Se părea că domnul Harding nutrea o părerea absolută : nu numai că ar avea de îndeplinit noi obligaţii, ci şi că nimeni n-ar trebui să accepte un post, atîta timp cît nu se simte în stare să îndeplinească obligaţiile.

Discuţia s-a încheiat cu înţelegerea ca domnul Harding să răspundă imediat la scrisoarea pe care o primise de la secretarul personal al primului-ministru, şi să roage să i se acorde două zile pentru a-şi lua hotărîrea ; şi că în aceste două zile toţi vor medita asupra acestei probleme.

A doua zi de dimineaţă, arhidiaconul urma să-l conducă pe domnul Harding înapoi la Barchester.

Capitolul XLVIII

DOMNIŞOARA THORNE ÎŞI DEMONSTREAZĂ TALENTUL DE PEŢITOARE

LA ÎNTOARCEREA DOMNULUI HARding la Barchester — care s-a petrecut în tovărăşia arhidiaconului — îl aşteptau alte veşti surprinzătoare. Pe drum, a fost aproape strivit sub povara argumentelor juste, toate susţinînd că e de datoria lui în planurile părintescului guvern, care era atît de doritor ca el să fie vicar, încît, atunci cînd a ajuns la uşa farmaciei de pe High Street, nici nu mai ştia pe unde s-o ia. Dar, oricît de uluit era, i se menise să aibă parte de uimiri şi mai mari. Găsi o notiţă din partea fiicei sale, în care era rugat cu insistenţă să vină de îndată s-o vadă. Dar iată că iar trebuie să ne întoarcem puţin în timp.

Domnişoarei Thorne nu-i trebuise mult să audă zvonurile privitoare la domnul Arabin, zvonuri care o iritaseră atît de tare pe doamna Grantly. Şi ea se întristă la gîndul că parohul ei este acuzat de idolatrizarea unei zeiţe ciudate. Şi ea era de părere că pastorii şi parohii ar trebui să fie însuraţi şi, cu acea energie jovială, atît de caracteristică ei, îşi puse mintea la contribuţie pentru a-i găsi domnului Arabin o pereche potrivită. Confruntată de o asemenea problemă, doamna Grantly n-ar fi găsit nici o soluţie mai bună decît o predică rostită de arhidiacon. Domnişoara Thorne considera că o femeie tînără, de măritat, şi cu zestre ar fi mult mai nimerită. Căutînd prin carneţelul ei cu nume ale unor prietene nemăritate, care s-ar putea afla în căutarea unui soţ, şi să fie şi demne de avantajele oferite de o parohie de ţară, nu reuşi să găsească pe nimeni care să răspundă mai bine acestor condiţii decît doamna Bold. Şi, în consecinţă, fără să mai piardă timp, a plecat la Barchester (era chiar în ziua nenorocirii domnului Slope, în acea zi în care fratele ei avusese acea convorbire interesantă cu ultimul vlăstar al

familiei lui Nero), și a invitat-o pe doamna Bold la Ullathorne, împreună cu dădaca și cu pruncul, să-i facă o vizită mai îndelungată.

Domnișoara Thorne a propus o lună sau două, sperînd ca mai tîrziu să-și folosească puterea de convingere pentru a prelungi șederea pînă la sfîrșitul iernii, pentru a-i da domnului Arabin posibilitatea să devină îndeajuns de intim cu viitoarea lui mireasă. „O să-l chemăm și pe domnul Arabin — își spuse în sinea ei domnișoara Thorne — și pînă la primăvară or să ajungă să se cunoască ; și, într-un an, un an și jumătate, dacă toate merg bine, doamna Bold se va muta la St. Ewold", apoi inimoasa bătrînă își lăudă, pe bună dreptate, geniul ei de pețitoare.

Eleanor a fost luată prin surprindere, dar pînă la urmă a promis să meargă la Ullathorne, cel puțin pentru o săptămînă sau două ; și, cu o zi înaintea plecării tatălui ei la Plumstead, porni la rîndul ei spre Ullathorne.

Domnișoara Thorne nu voia s-o tulbure cu prezența, chiar din prima seară, a celui pe care i-l alesese ca soț, gîndindu-se că ar fi bine s-o lase cîteva ceasuri să se obișnuiască. Dar a doua zi de dimineață, domnul Arabin a sosit. „Și acum, își spuse domnișoara Thorne, trebuie să fac în așa fel încît să se întîlnească." În aceeași zi, după cină, Eleanor, cu un aer de demnitate afișat cu stîngăcie și pe care nu putea însă-să și-l păstreze, cu lacrimi pe care nu putea să le oprească, cu un tremur pe care nu putea să și-l stăpînească și cu o bucurie pe care nu și-o putea ascunde, îi spuse domnișoarei Thorne că e logodită și se va mărita cu domnul Arabin și că de aceea trebuie să se întoarcă cît mai repede la Barchester.

Dacă am spune pur și simplu că domnișoara Thorne se bucură de succesul pe care îl avusese planul ei, n-am sugera decît o imagine foarte vagă a sentimentelor ei din aceste momente. Poate că cititorilor mei li s-a întîmplat să viseze că au de străbătut un drum îngrozitor de lung, un drum de vreo douăzeci sau treizeci de mile ; doar ideea acestui efort poate speria pe oricine. Dar imediat după ce pornesc la drum, descoperă o scurtătură care îi aduce, fără pic de oboseală, în cinci minute la capătul drumului. Sentimentele domnișoarei Thorne erau cam de aceeași natură. Poate că, uneori, cititorilor mei li s-a întîmplat ca,

uneori, copiii să aibă dreptul la o recompensă pe care o vor primi la sfîrşitul sau la începutul verii. Tinerii, nerăbdători, nu vor însă să aştepte şi îşi revendică zgomotos darul, înainte de a se duce la culcare. Domnişoara Thorne avea impresia că tinerii ei protejaţi erau la fel de grăbiţi. Era ca un artilerist lipsit de experienţă care a calculat greşit lungimea fitilului. Praful de puşcă a explodat mult prea devreme, şi biata domnişoară Thorne simţea că e atinsă de suflul exploziei pregătite de ea însăşi.

Domnişoara Thorne avusese şi ea pretendenţii ei, dar aceştia fuseseră gentlemeni de modă veche, cumpăniţi şi chibzuiţi. Nici domnişoara Thorne nu avusese întotdeauna o inimă de piatră ; dar nu se lăsase învinsă niciodată, de la primul asalt. Intenţionase să unească un cleric studios, între două vîrste, şi o femeie la locul ei, care ar putea să fie convinsă să se recăsătorească ; şi astfel, aruncă paie pe foc. Totul ieşise aşa cum îşi dorise, dar era surprinsă puţin de iuţeala cu care îşi atinsese ţelul ; şi poate puţin contrariată de uşurinţa cu care doamna Bold acceptase să-i facă cineva curte.

Nu spuse însă nimic nimănui şi puse totul pe seama noilor maniere ale vremii moderne. Poate că mamele şi bunicele lor erau puţin mai chibzuite ; dar toată lumea recunoştea că nimic nu mai era ca pe vremuri. După cum îşi dădu seama domnişoara Thorne, în ziua de azi, un lucru pentru care ea, în ignoranţa ei, crezuse că e nevoie de un an, se rezolva în cîteva ceasuri.

Dar nu trebuie să sărim cu atita uşurinţă peste această cerere în căsătorie. S-a povestit — poate chiar cu un obositor lux de amănunte — cum i-a respins Eleanor la Ullathorne pe doi dintre pretendenţii la mîna ei ; şi trebuie să povestim, cu acelaşi lux de amănunte (şi dacă este posibil, mai puţin obositor), cum s-a purtat şi cu domnul Arabin.

Nu putem nega că, atunci cînd Eleanor a acceptat invitaţia domnişoarei Thorne, şi-a amintit că Ullathorne se află în parohia St. Ewold. De la întîlnirea ei cu Signora se gîndise aproape tot timpul la domnul Arabin şi la cuvintele pe care i le spusese italianca. Nu putea să creadă sau să încerce să creadă, că toate cuvintele rostite atunci ar fi fost neadevărate. Oricum le-ar fi luat, nu putea să nu recunoască faptul că domnul Arabin ţinea la ea ; şi,

mergînd mai departe şi punîndu-şi întrebarea esenţială, nu putea să nu recunoască faptul că şi ea ţinea la el. Dacă îi era scris să fie tovarăşa lui la bine şi la rău, atunci la cine ar fi fost mai firesc să caute adevărata prietenie, decît la domnişoara Thorne ? Această invitaţie era un prim pas spre îndeplinirea destinului ei ; şi cînd a auzit că şi domnul Arabin era aşteptat a doua zi la Ullathorne, i se păru că întreaga lume e de partea ei. Şi n-o merita, oare ? În povestea aceea cu domnul Slope, nu fusese oare întreaga lume împotriva ei ?

Dar nu reuşea să se simtă bine şi nu-şi găsea locul. Cînd, după cină, domnişoara Thorne îi vorbi pe larg despre minunatele calităţi ale domnului Arabin şi îi sugeră discret că orice zvon care ar putea să-l dezonoreze n-avea nici o bază reală, doamna Bold nu mai avu ce să-i răspundă. Cînd domnişoara Thorne continuă, declarînd că nu ştie în tot comitatul nici o casă parohială mai drăguţă decît cea de la St. Ewold, doamna Bold îşi aminti de mult discutatele ferestre boltite, de cei care susţineau că aici e nevoie de o mînă de femeie ; şi tăcu, deşi obrajii i se roşiseră la gîndul că toţi ştiau că ea e îndrăgostită de domnul Arabin. Ei, ce conta asta, atîta timp cît ar putea să se întîlnească şi să-şi spună unul altuia ce aveau să-şi spună ?

Şi s-au întîlnit. Domnul Arabin a venit devreme şi le-a găsit pe cele două doamne croşetînd în salon. Dacă ar fi ştiut adevărul, domnişoara Thorne s-ar fi evaporat imediat ; dar, fiindcă nu-şi dădea seama că plecarea ei ar fi o binecuvîntare, rămase şi îi ţinu de vorbă pînă la ora prînzului. Domnul Arabin nu vorbea decît de frumuseţea signorei Neroni şi de familia Stanhope. Ceea ce era dureros pentru Eleanor şi nu-i făcea deloc plăcere domnişoarei Thorne. Şi, totuşi, nu se îndoia nimeni de candoarea laudelor lui.

După ce au luat masa, domnul Arabin a plecat la îndatoririle sale parohiale şi Eleanor a rămas cu domnişoara Thorne, să facă împreună o plimbare.

— Credeţi că signora Neroni e chiar atît de frumoasă pe cît spune lumea ? întrebă Eleanor.

— E foarte frumoasă, desigur, foarte frumoasă... Dar nu cred neapărat că ar putea fi considerată minunată. E o femeie pe care bărbaţilor le place s-o privească ; dar

cred că puţini ar vrea să fie a lor, chiar de n-ar fi măritată şi invalidă.

Eleanor se mai calmă întrucîtva : pînă ajunse în casă, nu mai simţea nici un motiv de neliniște. Apoi rămase singură în salon, şi chiar cînd începuse să se întunece, intră şi domnul Arabin.

Era o înserare minunată, la început de octombrie, şi Eleanor stătea la fereastră şi citea un roman, profitînd de ultimele raze ale soarelui. În cameră ardea focul, dar căldura lui nu era îmbietoare, pentru că vremea nu era încă destul de rece ; privea cum apune soarele şi uitase de cartea pe care o ţinea în mînă.

Cînd a intrat, domnul Arabin s-a oprit o clipă cu spatele la cămin, aşa cum făcea întotdeauna, şi a rostit cîteva cuvinte în legătură cu frumuseţea vremii ; îşi făcea singur curaj să înceapă o discuţie mai interesantă. Probabil că nu s-ar putea spune că atunci se hotărîse să o ceară în căsătorie pe Eleanor. Credem, de altfel, că rareori se întîmplă ca bărbaţii să ia cu atîta vreme înainte astfel de hotărîri. E drept că aşa procedaseră şi domnul Slope şi domnul Stanhope, dar de obicei gentlemanii îşi formulează cererile în căsătorie fără să fie hotărîţi dinainte. Acesta era şi cazul domnului Arabin.

— E un apus fermecător ! remarcă Eleanor, răspunzînd cuvintelor lui, îngrozitor de banale.

De unde stătea, pe covoraşul din faţa căminului, domnul Arabin nu putea să vadă apusul, aşa încît a fost obligat să se apropie de fereastră.

— Fermecător ! spuse el, stînd timid, departe de ea, evitînd să-i atingă volănaşele rochiei. Apoi, păru că nu mai are nimic de spus : după ce privi un timp în tăcere strălucirea soarelui care apunea, se întoarse lîngă foc.

Eleanor îşi dădu seama că-i este imposibil să închege o discuţie. Mai întîi de toate, nu găsea nimic de spus ; cuvintele, care de obicei erau atît de generoase cu ea, acum nu-i veneau deloc în ajutor. Şi, mai mult, oricît s-ar fi străduit, abia putea să îşi stăpînească plînsul.

— Vă place Ullathorne ? întrebă domnul Arabin, vorbind de la distanţa pe care şi-o luase, ca măsură de siguranţă, pe covoraşul din faţa căminului.

— Da, chiar foarte mult !

— Nu vorbesc de domnul şi domnişoara Thorne. Ştiu că ei vă plac ; ci de stilul casei. Casele astea vechi şi grădinile de stil vechi au ceva care mă farmecă.

— Îmi plac toate lucrurile de modă veche, zise Eleanor ; lucrurile de modă veche sînt, fără îndoială, cele mai oneste.

— Nu ştiu dacă e chiar aşa, răspunse domnul Arabin, zîmbind. Aceasta este o opinie cu care mulţi oameni s-ar putea să nu fie de acord. E ciudat cît de împărţită poate să fie lumea într-o chestiune ce ne priveşte pe toţi şi se află chiar în faţa ochilor noştri. Unii consideră că ne apropiem rapid de perfecţiune, şi alţi cred că virtutea dispare de pe faţa pămîntului.

— Şi dumneavoastră ce credeţi, domnule Arabin ? întrebă Eleanor. O nedumerise turnura dată de el conversaţiei şi, totuşi, era fericită că spunea ceva care îi permitea şi ei să vorbească, fără să-şi dezvăluie sentimentele.

— Ce cred eu, doamnă Bold ? şi îşi zornăi banii din buzunar ; felul lui de a vorbi şi de a se uita la ea nu erau deloc cele ale unui îndrăgostit. Blestemul vieţii mele e că nu pot să am o părere clară în problemele cu adevărat importante. Mă gîndesc şi iar mă gîndesc, şi nu fac altceva decît să mă gîndesc ; şi totuşi, gîndurile mele aleargă care încotro. Nu ştiu dacă nu ne bazăm mai mult decît au făcut-o înaintaşii noştri pe cele mai înalte speranţe nutrite de noi.

— Eu cred că lumea devine mai lumească, pe zi ce trece, spuse Eleanor.

— Asta pentru că o vedeţi mai bine decît o vedeaţi cînd eraţi mai tînără. Dar n-ar trebui să judecăm după ce vedem — vedem atît de puţin !...

Urmă apoi o pauză, timp în care domnul Arabin continua să-şi zornăie şilingii şi jumătăţile de coroană.

— Dacă credem în Scriptură — continuă el —, trebuie să credem şi că omenirea, în mare, nu poate să regreseze.

Eleanor, ale cărei gînduri se îndreptau spre cu totul altceva decît starea generală a omenirii, nu-i răspunse. Era foarte mulţumită de ea însăşi. Nu putea să uite lucrurile despre care îi vorbise, într-un chip atît de ciudat, Signora ; şi, totuşi, îşi dădea seama că nu va putea să discute cu domnul Arabin pe un ton firesc. Ţinea foarte mult să nu-şi dezvăluie emoţiile şi, totuşi, era convinsă că dacă el s-ar uita la ea, şi-ar da seama imediat cît e de tulburată.

Dar el nu se uita la ea : se depărtă de cămin și începu să se plimbe de colo-colo prin cameră. Eleanor își luă cartea, dar nu reuși să citească nici un cuvînt, pentru că ochii îi erau plini de lacrimi și, în ciuda tuturor strădaniilor ei, ele începură să i se rostogolească pe obraz. Cînd domnul Arabin se întoarse cu spatele, ea își șterse ochii, dar îndată i se umplură din nou de lacrimi. Îi picurau, nu ca o ploaie fierbinte, care ar fi dat-o imediat de gol, ci una cîte una. Domnul Arabin nu o privea cu atenție, așa încît lacrimile trecură neobservate.

Domnul Arabin măsură încă de cîteva ori încăperea în lung și-n lat, înainte de-a mai scoate vreo vorbă ; Eleanor rămase și ea la fel de tăcută, cu fața aplecată deasupra cărții. Îi era teamă că nu vai mai izbuti să-și stăpînească lacrimile și se pregătea să fugă din cameră, cînd domnul Arabin ajunse în fața ei. El nu se apropie mai mult, rămase exact în locul unde se oprise din mers și, cu mîinile la spate, sub cozile hainei, făcu următoarea mărturisire :

— Doamnă Bold, începu el, v-am rămas dator o reparație pentru ofensa de care m-am făcut vinovat față de dumneavoastră.

Inima sărmanei Eleanor îi bătea atît de tare, încît nici nu îndrăzni să-i spună că nu era vinovat de nici o ofensă. Așa că domnul Arabin continuă :

— De-atunci m-am tot gîndit la asta și-mi dau seama că n-aveam nici un drept să pun întrebarea pe care v-am pus-o cîndva. A fost o lipsă de delicatețe din partea mea și poate un lucru nedemn de un bărbat. Prietenia strînsă dintre mine și ruda dumneavoastră, doctorul Grantly, n-ar putea să mă justifice. Nici faptul că am fost oarecum prieteni. (Aceste cuvinte, *oarecum prieteni,* erau foarte dureroase pentru Eleanor. Asta să-i fie oara soarta pînă la urmă ?). Și de aceea — continuă el — cred că e drept să vă cer cu umilință iertare.

Ce să-i mai spună Eleanor ? Nu putea să spună prea multe, pentru că plîngea ; și, totuși, trebuia să-i spună ceva. Voia să îi vorbească cu bunăvoință, cu căldură și, totuși, în așa fel încît să nu se dea de gol. Niciodată nu-și găsise cuvintele cu atîta greutate.

— N-am fost deloc ofensată, domnule Arabin...

— O, ba da ! Și dacă nu erați, înseamnă că n-ați fi fost dumneavoastră însivă. Aveați tot atît de multă dreptate să vă simțiți ofensată, pe cît de puțină aveam eu să vă

ofensez. Nu mi-am iertat-o, dar sper să aud că dumneavoastră m-ați iertat.

Ea nu mai putea vorbi calm, deși continua să-și ascundă lacrimile, iar domnul Arabin, după ce îi așteptă în zadar, cîteva clipe, răspunsul, porni spre ușă. Eleanor simți că, dacă nu vrea să păcătuiască profund față de bunătatea lui, nu poate să-l lase să plece fără să-i dea un răspuns ; încet, ridicîndu-se de pe scaun, îi atinse brațul și-i zise :

— O, domnule Arabin, nu plecați înainte să vă vorbesc : vă iert, știți că vă iert !

El îi luă mîna care îi atinsese cu atîta tandrețe brațul și îi privi fața, de parcă și-ar fi citit într-o carte tot destinul ; și în acest timp, figura lui rămase serioasă și sobră ; Eleanor nu-l putea privi. Nu era în stare decît să privească în jos, la covor, lăsîndu-și lacrimile să-i curgă în voie, fără să-și retragă mîna din mîna lui.

Ei stătură așa doar un minut, dar acest minut a fost de ajuns pentru a rămîne în memoria amîndurora. Eleanor știa acum sigur că e iubită. Nici un cuvînt, oricît ar fi fost de elocvent, nu putea fi mai expresiv decît privirea aceea pasionată și melancolică.

De ce o privea astfel în ochi ? De ce nu-i vorbea ? O aștepta pe ea oare să facă primul pas ?

Și el, deși cunoștea foarte puțin femeile, chiar și el știa că e iubit. N-avea decît să ceară și totul ar fi fost al lui : frumusețea aceea de nedescris, ochii a căror privire intensă era mută acum, strălucirea aceea feminină și tandrețea care l-au atras atît de mult, cînd o întîlnise la St. Ewold. Ar fi putut să fie, trebuiau să fie toate ale lui. Altminteri, ea nu și-ar fi lăsat mîna între mîinile lui. Nu trebuia decît să ceară. Oh, dar tocmai asta era marea greutate ! Să fi fost de ajuns, oare, un minut ? Nu, probabil că totul a durat mai mult de un minut.

— Doamnă Bold... începu el într-un tîrziu, și se opri.

Dacă el nu putea să vorbească, atunci cum ar fi putut ea ? Îi vorbise pe numele de familie, la fel cum ar fi vorbit orice străin ! Își retrase mîna din mîna lui și vru să se întoarcă la locul ei.

— Eleanor ! șopti el atunci, cu glas slab, de parcă n-ar fi căpătat decît jumătate din curajul îndrăgostitului, de parcă i-ar fi fost încă teamă să n-o ofenseze cu îndrăzneala pe care și-o asumase.

Ea își ridică privirea încet, cu tandrețe, aproape cu milă, spre el. Oricum, în privirea ei nu se citea nici un semn de supărare care să-l fi alungat.

— Eleanor ! repetă el ; și o strînse deodată la piept.

Cum s-a întîmplat, dacă ea fusese cea care zburase spre el, chemată de tandrețea glasului lui, sau el o îmbrățișase cu o înfrigurare care nu părea să o fi jignit, ei nu știau, și pot să declar că nici eu nu știu. S-ar zice că dragostea îi lega atît de tare, încît nici unul nu se mai putea mișca. Erau o singură ființă, un singur cuget, o singură viață.

— Eleanor, iubita mea Eleanor, iubita mea soție !

Ea îndrăzni să ridice privirea spre el, printre lacrimi, iar el, aplecîndu-se, îi atinse fruntea cu buzele ; buzele lui care, de cînd îi crescuseră primele fire de barbă, nu cunoscuseră niciodată bucuria obrazului de femeie.

Fa și-a adus aminte că i s-a spus că *da* va trebui să însemneze *da*, și *nu* să însemneze *nu* ; dar nu a fost nevoie să rostească nici *da*, nici *nu*. I-a spus domnișoarei Thorne că e logodită cu domnul Arabin, dar nimeni nu rostise cuvîntul, nimeni nu ceruse și nu făcuse nici o promisiune.

— O, lasă-mă să plec ! lasă-mă acum să plec. Sînt prea fericită să mai rămîn ; lasă-mă să plec, să fiu singură.

El nu încercă s-o împiedice, nu o mai sărută încă o dată. Ar fi făcut-o, dacă i s-ar fi cerut. Era numai a lui. Își desprinse brațul din jurul mijlocului ei, brațul care-i tremura cu o bucurie necunoscută. Ea fugi ca o căprioară spre odaia ei și apoi, trăgînd zăvorul, se bucură în singurătate de dragostea abia începută. Îl idolatriza, aproape îl diviniza pe acest bărbat care își ceruse iertare cu atîta sfială. Iar acum era al ei. O, cît a plîns și a jelit și a mai rîs, în timp ce toate speranțele, temerile și deznădejdile ei din ultimele săptămîni i se învîrtejau în minte !

Domnul Slope ! Îndrăzniseră să creadă că ea ar fi putut cumva să răspundă avansurilor domnului Slope ! Îndrăzniseră să-i spună și lui, și să-i pună în primejdie fericirea deplină ! Apoi zîmbi, gîndindu-se la toate alinările pe care putea să i le ofere ; nu pentru că lui i-ar fi păsat neapărat de alinări, dar pentru că ea se bucura atîta să i le dăruiască.

Se ridică și sună camerista, ca să se poată duce să-i vorbească lui Johnny despre noul lui tată ; și, în felul ei, îi

și vorbi. O rugă pe cameristă să o lase singură cu copilul și apoi, în timp ce el stătea întins pe pat, începu să cînte osanale, dar nu lui, ci omului care fusese ales să-i vegheze copilăria.

Nu putea să fie cu adevărat fericită însă, pînă ce nu-l făcea pe domnul Arabin să-l ia pe copil în brațe și, astfel, să-l adopte. În clipa în care îi trecu acest gînd prin minte, luă pruncul și, deschizînd ușa, alergă pe scări spre salon. Își dădu de îndată seama, după pașii care se auzeau în camera lui, că era acolo ; și, dintr-o privire, se convinse că e singur. Ezită o clipă, și apoi se grăbi să intre cu neprețuitul odor.

Domnul Arabin o întîmpină în mijlocul camerei.

— Uite, spuse ea, gîfîind încă după goana în care străbătuse drumul pînă aici ; uite, ia-l și iubește-l !

Domnul Arabin luă copilul și, sărutîndu-l de zeci de ori, se rugă lui Dumnezeu să-l binecuvînteze.

— Va fi ca și al meu... ca și al meu, murmură el.

Eleanor, în timp ce se aplecă să-și ia copilul înapoi, sărută mîna care îl ținuse, și apoi se grăbi înapoi în cameră, purtîndu-și comoara cu sine.

Astfel a fost cucerită, pentru cea de-a doua oară, cea mai mică dintre fetele domnului Harding.

La cină, nici ea, nici domnul Arabin nu au fost prea vorbăreți, dar tăcerea lor nu miră pe nimeni. Așa cum am mai spus, în salon ea îi povesti domnișoarei Thorne tot ce se întîmplase. A doua zi de dimineață, se întoarse la Barchester, iar domnul Arabin plecă spre arhidiacon, ducînd o mulțime de vești. Cum doctorul Grantly nu era acolo, nu putu decît să se mulțumească spunîndu-i doamnei Grantly că el voia să aibă onoarea de a-i fi cumnat. Extaziată la auzul acestor vești, doamna Grantly îi făcu o primire mai caldă decît toate primirile pe care i le făcuse pînă atunci lui Eleanor.

— Dumnezeule ! exclamă ea (era exclamația obișnuită a casei). Sărmana Eleanor ! Draga mea Eleanor ! Ce nedreptate groaznică i s-a făcut ! Ei, acum o să ne răscumpărăm greșeala. Și apoi își aminti de Signora : „Ce minciuni îndrugă oamenii !“, își spuse în sinea ei.

Dar oamenii, în această privință, nu spuseseră nici o minciună.

Capitolul XLIX

MÎNZUL LUI BELZEBUT

CÎND DOMNIŞOARA THORNE IEŞI din sufragerie, Eleanor n-avea de gînd să-i dezvăluie ce se întîmplase ; dar după ce se aşeză lîngă gazda ei, pe canapea, taina îi scăpă aproape fără să-şi dea seama. Eleanor nu ştia să se prefacă şi nu reuşi să vorbească mai departe despre domnul Arabin ca despre un străin, cînd în inima ei nu se afla decît el. Atunci cînd domnişoara Thorne, urmărindu-şi planurile cu o rîvnă discretă, o întrebă dacă, după părerea ei, n-ar fi bine ca domnul Arabin să se însoare, ea nu putu decît să mărturisească adevărul.

— Cred că ar fi, zise Eleanor, cu sfială.

La care domnişoara Thorne insistă asupra ideii :

— O, domnişoară Thorne, spuse Eleanor ; o să se însoare : m-am logodit cu el !

Domnişoara Thorne ştia foarte bine că în dimineaţa aceea, cînd se plimbase cu doamna Bold, nu existase nici o logodnă. De asemenea, auzise destule ca să fie sigură că această logodnă nu fusese pregătită în nici un fel. De aceea era, aşa cum am mai spus, foarte mirată. Totuşi, îşi îmbrăţişă musafira şi o felicită cu toată căldura.

Eleanor nu a mai avut nici un prilej să vorbească în acea seară cu domnul Arabin, în afara cîtorva cuvinte ce puteau fi auzite de oricine şi care, cum se poate presupune, erau foarte puţine. Domnişoara Thorne făcu tot ce putu ca să-i lase singuri, dar domnul Thorne — cu totul ignorant în privinţa celor întîmplate — şi un oaspete, un prieten de-al său, stăteau în calea bunelor ei intenţii. Aşa că biata Eleanor a trebuit să se ducă la culcare fără să primească nici un semn de dragoste. Dar starea ei nu era în nici un caz vrednică de milă.

A doua zi, se trezi devreme. Se gîndi că, dacă ar coborî în sufragerie puţin mai devreme de ora micului dejun, ar putea avea şanse să-l găsească pe domnul Arabin singur. Nu se putea, oare, ca şi el să fi sperat în şansa unei astfel

de întîlniri ? Gîndind astfel, Eleanor era gata îmbrăcată cu o oră înaintea orei stabilite în casa Ullathorne pentru rugăciunile de dimineață. Nu coborî de îndată. Îi era teamă să nu pară prea nerăbdătoare să se întîlnească cu iubitul ei ; deși Dumnezeu știe cît de mare îi era nerăbdarea ! De aceea se așeză la fereastră și, uitîndu-se mereu la ceas, se jucă cu Johnny pînă ce crezu că poate să coboare.

Cînd ajunse la ușa sufrageriei, se opri o clipă în loc, șovăind să apese pe clanță ; dar, cînd auzi venind dinăuntru vocea domnului Thorne, nu mai șovăi. Planul ei dăduse greș, și acum putea să intre oricînd, fără să se teamă că ar putea să fie considerată lipsită de delicatețe. Domnul Thorne și domnul Arabin stăteau pe covorașul din fața căminului discutînd calitățile mînzului lui Belzebut ; sau, mai degrabă, domnul Thorne vorbea și domnul Arabin asculta. Acest animal minunat își frecase ciotul cozii de zidul grajdului și pricinuise multă neliniște stăpînului său. Dacă Eleanor ar fi așteptat doar un minut, domnul Thorne ar fi plecat spre grajduri.

Dar așa, cînd o văzu pe musafira lui își stăpîni nerăbdarea. Mînzul lui Belzebut trebuia să se descurce și fără el. Și astfel, cei trei rămaseră spunîndu-și unul altuia foarte puține sau chiar nimic ; în cele din urmă, stăpînul casei, nemaiputînd să rabde starea de neliniște pe care i-o dădea suferința tînărului armăsar, preferatul său, își ceru îndelung scuze doamnei Bold și plecă în fugă. De cum se închise ușa în spatele său, Eleanor își dori ca el să fi rămas. Nu pentru că i-ar fi fost frică de domnul Arabin, dar nu prea știa cum să i se adreseze.

El o salvă de îndată de stinghereală. Se apropie de ea și luîndu-i amîndouă mîinile, grăi :

— Așadar, Eleanor, eu și cu tine vom fi soț și soție. Nu-i așa ?

Ea îl privi în față și buzele i se mișcară într-o singură silabă. Nu rosti nici un sunet, dar el i-a putut citi aprobarea pe față.

— E o mare încredere, continuă el ; o foarte mare încredere.

— Așa e, așa e... răspunse Eleanor, fără să înțeleagă sensul exact al cuvintelor. E o mare, foarte mare încredere, iar eu mă voi strădui din răsputeri s-o merit.

— Şi eu voi face tot ce-mi stă în putinţă s-o merit, răspunse domnul Arabin, pe un ton foarte solemn. Şi, cuprinzîndu-i mijlocul cu braţul, rămase aşa privind la foc, iar ea îşi rezemă capul de umărul lui. Nici unul din ei nu vorbea şi nici nu simţeau nevoia s-o facă. Tot ce avuseseră să-şi spună îşi spuseseră. *Da*-ul care însemna *da* fusese rostit de Eleanor în felul ei, şi acest fel îl mulţumise pe deplin pe domnul Arabin.

Acum le rămînea să se bucure de certitudinea dragostei celuilalt. Şi ce fericire nemaiîntîlnită era certitudinea ! Cît de mult întrece aceasta orice altă bucurie pe care Dumnezeu le-o îngăduie făpturilor sale ! Şi de două ori încă mai mare e bucuria cuibărită în inima unei femei.

Cînd iedera îşi găseşte turnul, cînd această plantă delicată îşi găseşte zidul ei puternic, ştim cît de repede creşte. Ea n-a fost creată să-şi întindă singură tulpinile şi să îndure fără apărare arşiţa verii şi viscolul iernii. Singură, ea se întinde pe pămînt şi se ghemuieşte nevăzută în umbra întunecată. Dar cînd îşi găseşte sprijinul, ce neasemuită e în frumuseţea ei ! Cît de puternică şi de victorioasă ! Şi ce e turnul fără iederă, sau înaltul zid al grădinii fără iasomia care îi dăruieşte frumuseţea şi mireasma sa ? Gardul fără caprifoi nu este decît un gard.

Dăinuieşte încă o părere care, însă, începe să fie înfrîntă de însăşi forţa naturii umane, că femeia ar trebui să se ruşineze de dragostea ei, pînă ce nu e silită să recunoască dreptul soţului asupra ei însăşi. Preferăm să fim de altă părere. S-ar cuveni ca femeia să se mîndrească cu dragostea ei ; dar să aibă grijă ca şi dragostea să fie vrednică de o asemenea mîndrie.

Eleanor era mîndră de dragostea ei, şi simţea — şi avea motive să simtă — că are dreptul să fie mîndră. Ar fi putut rămîne acolo ore în şir, cu braţul lui trecut în jurul mijlocului ei, dacă i-ar fi îngăduit soarta şi domnul Thorne. Cu fiecare clipă, se apropia tot mai mult de pieptul lui şi se simţea tot mai sigură că acolo se afla căminul ei. Ce mai conta pentru ea acum aroganţa arhidiaconului, răceala surorei ei sau slăbiciunea tatălui ? De ce să-i mai pese de duplicitatea unor prietene ca Charlotte Stanhope ? Îşi găsise scutul puternic care avea s-o apere de toate relele, călăuza de încredere care avea s-o ducă de acum înainte printre stînci şi nisipuri. Avea să renunţe la podoaba grea

a independenței sale, și să-și asume din nou supunerea și îndatoririle unei soții drăgăstoase și vrednice de încredere.

Și el rămase acolo, pe deplin mulțumit de locul său. Amîndoi priveau cu atenție la foc, de parcă ar fi putut să citească acolo viitoarea lor soartă, pînă ce Eleanor își întoarse fața spre el.

— Ce trist ești ! murmură ea zîmbind.

Și într-adevăr, fața lui era, dacă nu neapărat tristă, în orice caz serioasă.

— Ce trist ești, iubitule !

— Trist ? răspunse el, privind în jos spre ea ; nu, nu sînt trist.

Ochii ei calzi și plini de dragoste erau îndreptați spre el și ea îi zîmbi. Ispita era prea puternică, pînă și pentru cumințenia sfioasă a domnului Arabin și, aplecîndu-se, își lipi buzele de buzele ei.

Imediat după aceea intră domnul Thorne și amîndoi au fost încîntați să audă că nu fusese rănită prea grav coada mînzului lui Belzebut.

Domnul Harding avea de gînd ca, după întoarcerea la Barchester, să meargă și la Ullathorne, ca să se asigure că fiica lui îl sprijină în răzvrătirea împotriva arhidiaconului ; dar a fost scutit de această călătorie, auzind că doamna Bold se întorsese pe neașteptate acasă. De cum citi biletul, plecă și o găsi așteptîndu-l.

Cîte mai aveau să-și spună, și cît de sigur era fiecare că povestea lui avea să-l uimească pe celălalt !

— Draga mea, doream atît de mult să te văd ! începu domnul Harding, sărutîndu-și fiica.

— Vai, tăticule, și eu am atîtea să-ți spun ! răspunse fiica, sărutîndu-l și ea.

— Draga mea, mi-au oferit locul de vicar ! continuă domnul Harding, luîndu-i-o înainte cu veștile.

— Vai, papă, spuse ea, uitînd de propria ei dragoste și fericire, copleșită de bucuria pe care i-o dădea vestea adusă de el ; vai papă, e oare cu putință ? Dragă papă, cît sînt de fericită !

— Dar cred că ar fi mai bine să refuz, draga mea.

— Vai, papă !

— Sînt sigur că o să-mi dai dreptate, Eleanor, cînd o să-ți explic. Știi, draga mea, cît de bătrîn sînt. Dacă voi trăi, voi...

— Dar, tăticule, trebuie să-ţi spun ceva despre mine.
— Spune, draga mea.
— Nu ştiu deloc cum o să ţi se pară...
— Ce să mi se pară ?
— Dacă n-o să te bucuri, dacă n-o să fii fericit, dacă n-o să mă încurajezi, o să mi se sfîşie inima.
— Atunci, Nelly, fii sigură, o să te încurajez.
— Şi totuşi, mi-e teamă. Deşi poţi să-ţi dai seama că sînt cea mai norocoasă femeie din lume !
— Chiar aşa ? Atunci, bineînţeles că o să mă bucur împreună cu tine. Hai, Nelly, hai vino să-mi spui despre ce e vorba.
— O să mă...

O conduse pînă la canapea şi, aşezîndu-se lîngă ea, îi luă amîndouă mîinile în mîinile lui.

— O să te măriţi. Nelly, nu-i aşa ?
— Da, şopti ea. Adică, dacă vei fi tu de acord. Apoi roşi, amintindu-şi de promisiunea pe care i-o făcuse cîndva şi de care uitase cu totul atunci cînd se logodise cu domnul Arabin.

Domnul Harding încercă o clipă să ghicească cine anume ar putea să fie omul pe care va trebui să-l primească, cu braţele deschise, ca gînere. Cu o săptămînă în urmă nu avea nici o îndoială, ştia ce nume trebuia să rostească. Dar chiar şi atunci era gata să-şi dea binecuvîntarea, cu toate că ar fi făcut-o cu inima grea. Acum ştia cel puţin că nu e vorba de domnul Slope, dar tot n-ar fi putut să ghicească cine i-a luat locul. Un moment i-a trecut prin minte că ar putea fi Bertie Stanhope şi sufletul i se înfioră.

— Ei, spune, Nelly !
— O, tăticule, promite-mi că de dragul meu o să-l iubeşti.
— Hai, Nelly, hai ! Spune-mi, cine e ?
— Dar o să-l iubeşti, tăticule ?
— Draga mea, trebuie să iubesc pe oricine iubeşti tu.

Atunci ea se apropie şi-i şopti la ureche numele domnului Arabin. Din cîte nume i-ar fi venit în minte, nici unul nu l-ar fi surprins şi nu l-ar fi bucurat mai mult. Dacă ar fi căutat în lumea întreagă un gînere pe gustul lui, n-ar fi găsit pe cineva mai potrivit decît domnul Arabin. Era

preot, locuia prin apropiere ; făcea parte din grupul la ideile căruia aderase și domnul Harding ; era prietenul bun al doctorului Grantly ; și, mai mult, era un om despre care domnul Harding nu auzise decît lucruri bune. Totuși, uimirea sa a fost atît de mare, încît i-a pierit glasul și n-a fost în stare să-și mărturisească bucuria. Niciodată nu pusese numele domnului Arabin în legătură cu cel al fiicei sale ; nu-și imaginase că ei împărtășeau vreun sentiment. Se temuse că fiica sa devenise ostilă clericilor din cinul domnului Arabin, din cauza aversiunii ei față de concepțiile arhidiaconului. Dacă ar fi fost pus în situația de a-și exprima dorința, poate că l-ar fi dorit ca ginere pe domnul Arabin ; dar dacă i s-ar fi cerut să ghicească, nu i-ar fi trecut niciodată prin gînd acest nume.

— Domnul Arabin ! exclamă el ; imposibil !

— Vai, papá, te rog, nu spune nimic rău despre el ! Dacă mă iubești, nu spune nimic rău despre el. O, papá, ce s-a făcut nu trebuie desfăcut acum — o, papá !...

Nestatornica Eleanor ! Unde e promisiunea ei că nu va lua nici o hotărîre, pînă ce nu va primi încuviințarea tatălui ei ? Luase hotărîrea și acum îi cerea consimțămîntul.

— Oh, tăticule ! Nu e un om bun ? Nu e nobil ? Nu e pios, nu are idei morale înalte ? Nu are tot ce poate fi mai bun la un om ? și se agață de tatăl ei, implorîndu-l să-i dea încuviințarea.

— Nelly a mea, copila mea, fata mea dragă ! Da, e ! E bun și nobil și pios ; e tot ce poate îndrăgi mai mult o femeie, tot ce e mai vrednic de admirat la un bărbat. O să fie fiul meu, propriul meu fiu. O să aibă în inima mea același loc pe care îl ai și tu, Nelly, copila mea, copila mea fericită !

Nu trebuie să urmărim mai departe dialogul. Încetul cu încetul, ei s-au întors la problema avansării lui. Eleanor încerca să-i demonstreze, așa cum făcuse și familia Grantly, că vîrsta nu-l putea împiedica să fie un vicar excelent ; dar aceste argumente aveau pentru el chiar mai puțină pondere decît înainte. El mai rosti cîteva cuvinte fără importanță și rămase pe gînduri. Din cînd în cînd o mai săruta pe fiica lui, spunîndu-i cîte un „da“ sau „nu“ sau „foarte adevărat“ sau „ei, draga mea, nu pot să fiu cu totul de acord cu tine în această privință“, dar

n-a putut fi convins să trateze direct problema de „a fi, sau a nu fi“ vicar de Barchester. Ar fi stat de vorbă oricît ar fi dorit Eleanor despre ea şi despre fericirea ei, despre domnul Arabin şi calităţile sale ; şi adevărul e că asta însemna foarte mult ; dar despre postul de vicar nu mai voia să discute acum. Îi venise o altă idee. De ce n-ar putea fi domnul Arabin noul vicar ?

Capitolul L

ARHIDIACONUL E MULŢUMIT DE ACTUALA STARE DE LUCRURI

LA ÎNTOARCEREA SA LA BARCHESter, arhidiaconul fusese asigurat de domnul Harding că toate pronosticurile sale în legătură cu domnul Slope şi Eleanor nu aveau nici un temei. Dar îi fusese foarte greu domnului Harding să-l facă pe ginerele său să se îndoiască de părerile lui. Lucrurile erau atît de clare pentru doctorul Grantly, bazate pe dovezi atît de sigure, de întîmplări atît de numeroase, încît, la început, el a refuzat să creadă declaraţia fermă a domnului Harding privind felul în care biata Eleanor a tăgăduit acuzaţiile aduse împotriva ei. Dar, pînă în cele din urmă se lăsă convins, dar în felul lui : a recunoscut anume că vechile sale păreri erau greşite, dar şi-a luat precauţia de a declara că, dacă Eleanor va apărea vreodată în lume sub numele de doamna Slope, el va avea dreptul să spună : „Vezi, ţi-am spus eu ! Adu-ţi aminte ce mi-ai zis ; şi ţine minte şi pe viitor, că am avut dreptate în această chestiune — ca, de fapt, în toate celelalte !...“.

Totuşi, a ajuns atît de departe cu concesiile, încît a promis chiar să treacă pe la Eleanor pe-acasă, ceea ce şi

făcu și ajunse acolo cînd tata și fiica erau în toiul unei discuții. Domnul Harding avusese atîtea de spus și de ascultat, încît uitase s-o anunțe pe Eleanor de onoarea care o aștepta, iar ea îi auzi glasul cumnatului ei în vestibul, cînd nu era deloc pregătită să-l primească.

— Ăsta-i arhidiaconul ! exclamă ea, sărind în sus.

— Da, draga mea. Mi-a spus să-ți comunic că va trece să te vadă ; dar, sincer să fiu, uitasem de tot.

Eleanor a fugit din cameră, în ciuda stăruințelor tatălui său. Nu putea acum, în primele ceasuri ale bucuriei ei, să suporte toate discursurile, retractările, scuzele și felicitările arhidiaconului. Ar fi avut atîtea de spus, și ar fi durat atît de mult pînă le-ar fi spus pe toate ! În consecință, arhidiaconul nu îl găsi în salon decît pe domnul Harding.

— Trebuie s-o scuzi pe Eleanor, îl întîmpină domnul Harding.

— S-a întîmplat ceva ? întrebă doctorul, care bănui îndată că, în sfîrșit, ieșise la iveală întreg adevărul despre domnul Slope.

— Păi... s-a întîmplat ! Nu știu dacă o să fii surprins...

Arhidiaconul își dădu seama, din atitudinea socrului său, că n-avea de fapt nimic să-i spună despre domnul Slope.

— Nu, zise el ; sigur că nimic n-o să mă mai surprindă de acum înainte.

Foarte mulți oameni în zilele noastre, asemenea arhidiaconului, adoptă (sau se fac că adoptă) doctrina *nil admirari*[1] ; totuși, judecîndu-i după cum se poartă, ei sînt tot atît de vulnerabili la emoții, cît erau odinioară și bunicii și bunicele lor.

— Ce crezi c-a făcut domnul Arabin ?

— Domnul Arabin ? Spre că nu e nimic în legătură cu fata lui Stanhope !

— Nu, nu cu femeia aia... răspunse domnul Harding, amuzîndu-se de gluma lui.

— Nu cu femeia aceea ?! Dar e vorba de vreo altă femeie ? Nu poți să vorbești clar, dacă ai ceva de spus ? Nimic nu mă enervează mai mult ca misterele de genul ăsta !

---

[1] Să nu te miri de nimic (lat.) (n. t.).

— Pentru tine nu-i un secret, arhidiacone ; deşi, bine-înţeles că, deocamdată, nu trebuie să ajungă mai departe.

— Hai, spune o dată !

— În afară de Susan, trebuie să-mi promiţi că n-ai să mai spui altcuiva...

— Ce-s prostiile astea ? ! exclamă arhidiaconul, pe care aşteptarea îl făcea să-şi piardă cumpătul văzînd cu ochii. Doar n-o fi vorba de un secret de-al domnului Arabin !

— Doar unul singur... că el şi Eleanor s-au logodit !

Pe obrazul arhidiaconului se vedea foarte clar că nu credea o iotă din toate astea. Domnul Arabin ? ! E imposibil !

— Oricum, Eleanor de-abia mi-a vorbit despre asta.

— Imposibil ! repetă arhidiaconul.

— Ei, nu pot spune că mi se pare chiar imposibil. În orice caz, m-a mirat foarte tare ; dar asta nu înseamnă că-i imposibil.

— Trebuie să fi înţeles greşit.

Domnul Harding îl asigură că nu e nici o greşeală, că va afla, la întoarcerea sa la Plumstead, cum domnul Arabin fusese pe acolo, ca să-i spună acelaşi lucru, că pînă şi domnişoara Thorne ştia toată povestea şi că, de fapt, toate erau hotărîte, atît cît puteau fi hotărîte lucrurile între un gentleman şi o doamnă.

— Dumnezeule ! exclamă arhidiaconul, şi începu să măsoare în lung şi-n lat salonul doamnei Bold. Dumnezeule !... Dumnezeule !...

Aceste exclamaţii dovedeau, în sfîrşit, încrederea. Domnul Harding trase concluzia corectă că, acum, doctorul Grantly credea şi el în adevărul celor pe care le auzea. Prima exclamaţie trădase o certă nemulţumire la auzul unei asemenea veşti ; a doua, pur şi simplu, indica uimirea ; în tonul celei de-a treia, domnul Harding avu senzaţia că a surprins o oarecare dovadă de satisfacţie.

Arhidiaconul îşi dezvăluise adevăratul şir al gîndurilor. Nu putea să fie decît scîrbit de cît putuse să greşească, cu toate previziunile sale. Dacă ar fi avut norocul să sugereze chiar el această căsătorie, atunci cînd îl adusese pentru prima dată pe domnul Arabin în aceste locuri,

puterea raţiunii şi înţelepciunea sa ar fi fost şi mai bine apreciate şi ar fi fost aşezat alături de marele Solomon. De ce n-o făcuse ? N-ar fi putut oare să prevadă că domnul Arabin avea nevoie de o nevastă, aici, în această parohie ? Prevăzuse că Eleanor va avea nevoie de un soţ ; era, însă, firesc să prevadă că domnul Arabin avea mult mai multe şanse s-o cucerească, decît avea domnul Slope? Arhidiaconul îşi dădu seama că greşise şi, bineînţeles, nu putea să treacă dintr-o dată peste stinghereala sa.

Apoi, mirarea i-a fost nemărginită. Cît de vicleni fuseseră porumbeii ăştia faţă de el ! Cum reuşiseră să-l păcălească ! O certase pe Eleanor pentru aşa-zisa ei legătură cu domnul Slope, şi asta chiar atunci cînd ea era îndrăgostită de propriul lui protejat, de domnul Arabin; şi i se destăinuise pe deplin aceluiaşi domn Arabin, mărturisindu-i cît se temea de o alianţă cu domnul Slope. Era foarte normal ca arhidiaconul să fie uimit.

Dar avea şi toate motivele să fie mulţumit. Logodna aceasta era, prin ea însăşi, exact ceea ce îi trebuia doctorului în situaţia complicată în care se afla. În primul rînd, dacă ar fi fost numai certitudinea că nu-l va avea niciodată pe domnul Slope cumnat, şi tot era o mare alinare. Apoi, domnul Arabin era, dintre toţi, cei mai potrivit să-i fie rudă atît de apropiată. Dar ceva mai mare satisfacţie era lovitura pe care o primea acum domnul Slope. O pierduse pe aceea care i-ar fi putut fi soţie ; începuseră să circule zvonuri că s-ar putea să-şi piardă locul de la palat ; şi, dacă domnul Harding ar fi avut destulă voinţă, cel mai mare pericol ar fi fost depăşit. În acest caz, ar fi fost de aşteptat ca domnul Slope să se dea bătut şi să plece pentru totdeauna din Barchester. Iar arhidiaconul ar fi putut din nou să respire aer curat.

— Vai, vai, vai ! exclamă el ; Doamne, Dumnezeule!... Iar tonul celei de-a cincea exclamaţii îl asigură pe domnul Harding că fericirea îi stăpînea inimía arhidiaconului.

Şi apoi, încet, puţin cîte puţin, cu abilitate, domnul Harding îşi dezvălui şi noul lui plan. De ce n-ar fi domnul Arabin noul vicar ?

Încet, puţin cîte puţin, meditînd la planul socrului său, doctorul Grantly începu să-şi însuşească acelaşi punct

de vedere. Oricît i-ar fi plăcut domnul Arabin, oricît de sinceră ar fi fost admirația sa pentru virtuțile eclezias-tice ale acestui domn, nu dorea să ia o hotărîre care să-l priveze pe socrul său de avansarea lui binemeritată, dacă ar fi putut cumva să-l convingă s-o accepte. Dar, în alte împrejurări, arhidiaconul avusese dovezi ale îndărătnicieî cu care domnul Harding era în stare să rămînă la convingerile lui, opunîndu-se sfaturilor primite de la prieteni. Știa foarte bine că nimic n-ar fi putut să-l convingă pe blîndul, sfiosul bătrîn ce-i stătea acum în față, să primească înaltul post ce i se oferea, atîta timp cît credea că nu e potrivit s-o facă. Știind aceasta, se întrebase și el de mai multe ori în sinea sa : „De ce să nu fie domnul Arabin vicar de Barchester ?". Pînă la urmă s-au înțeles să pornească spre Londra a doua zi, cu primul tren, făcînd un mic ocol pînă la Oxford. Se gîndeau că sfaturile doctorului Gwynne ar fi putut să le fie foarte folositoare.

Hotărînd aceasta, arhidiaconul se grăbi să se întoarcă la Plumstead ca să se pregătească pentru călătorie. Ziua era minunată, și el venise în oraș într-o gabrioletă descoperită. Pe High Street se întîlni la o întretăiere cu domnul Slope. Dacă nu s-ar fi oprit brusc, l-ar fi călcat. Cei doi nu-și mai vorbiseră unul altuia de cînd se întîlniseră într-o împrejurare memorabilă, în biroul episcopului. Nici acum nu și-au vorbit ; dar se priviră drept în ochi, iar privirea domnului Slope era tot atît de impertinentă, de triumfătoare, de disprețuitoare, ca totdeauna. Dacă n-ar fi știut adevărul, doctorul Grantly ar fi putut să creadă că dușmanul său căpătase postul de vicar, soția și toate bogățiile după care tînjise. De fapt, el pierduse tot ce avea pe lume, și de curînd fusese dat afară și de episcop.

Plecînd din oraș, arhidiaconul trecu pe lîngă cunoscuta intrare de la azilul Hiram. Acolo, la poartă, era o căruță mare, neîngrijită, încărcată cu mobilă veche ; și controlînd cele sosite, se afla și buna doamnă Quiverful — care nu era îmbrăcată în hainele ei de duminică —, nu prea curată ca înfățișare, cu o bonetă și cu un șal nu deosebit de elegante ; și nici măcar prea feminină în toată înfățișarea ei. Era ocupată cu treburile domestice ale noii

sale case şi de-abia ieşise pe-afară, neaşteptîndu-se să vadă pe nimeni la sosirea bunurilor familiale. Arhidiaconul ajunse în dreptul ei, înainte ca ea să-şi dea seama unde se află.

Nu-l cunoscuse decît foarte vag pe doctorul Grantly şi pe ai lui. De fapt, arhidiaconul îi cunoştea pe toţi clericii lui din dioceză, de asemenea, am putea spune chiar din eparhie, şi le cunoştea, mai mult sau mai puţin, şi nevestele şi familiile. Cu domnul Quiverful se întîlnise în diferite treburi de serviciu, dar pe doamna Quiverful n-o văzuse decît foarte rar. Acum, însă, era într-o stare de spirit prea binevoitoare, pentru a trece pe lîngă ea fără nici un cuvînt. Întreaga familie Quiverful se aşteptase la cea mai înverşunată ostilitate din partea doctorului Grantly ; ştiau despre dorinţa lui ca domnul Harding să se întoarcă la vechea sa casă din cuatea aziluiui şi nu aflaseră că, între timp, o altă casă i se oferise, cea de vicar. De aceea, doamna Quiverful fu foarte surprinsă, şi foarte bucuroasă în acelaşi timp, de tonul pe care i se adresă el :

— Bună ziua, doamnă Quiverful, bună ziua, spuse el întinzîndu-i mîna stîngă. Sînt fericit să vă văd ocupată cu o asemenea treabă plăcută şi utilă ; foarte fericit.

Doamna Quiverful îi mulţumi şi dădu mîna cu el, uitîndu-i-se bănuitoare în ochi. Nu îşi dădea seama dacă felicitările şi voia bună nu erau ironice.

— Vă rog să-i transmiteţi domnului Quiverful din partea mea, continuă el, că sînt bucuros că a fost numit. Este un loc bun, doamnă Quiverful, şi o casă frumoasă, şi sînt bucuros să vă văd pe dumneavoastră intrînd în ea. La revedere — la revedere.

Şi plecă mai departe lăsînd-o pe biata femeie încîntată de amabilitatea lui. Una peste alta, lucrurile mergeau bine pentru arhidiacon şi îi dădea mîna să fie cumsecade cu doamna Quiverful. Privea lumea din gabrioleta lui cu un zîmbet pe buze, ii ierta pe toţi cei din Barchester — în afară de doamna Proudie şi de domnul Slope — de păcatele lor. Dacă l-ar fi văzut pe episcop, ar fi fost ispitit să-l mîngîie şi pe el, cu blîndeţe, pe creştet.

Se hotărî să meargă acasă trecînd pe la St. Ewold. Aceasta l-ar fi obligat să ocolească vreo trei mile ; dar

simţea că nu va putea pleca de la Plumstead cu cugetul împăcat, fără să-i spună un cuvînt bun domnului Arabin. Cînd ajunse la casa parohială, preotul era încă plecat; dar din cîte auzise, nu se îndoia că îl va întîlni pe drum. Şi a avut dreptate : pe la jumătatea distanţei de casă, la o cotitură, se întîlni cu domnul Arabin care mergea călare.

— Ia te uită ! Ia te uită ! strigă arhidiaconul cu voioşie ; ia te uită ! ia te uită !... Care va să zică, nu mai avem nici un motiv să ne temem de domnul Slope !

— Am auzit de la doamna Grantly că i-au oferit locul de vicar domnului Harding, răspunse celălalt.

— Aud că domnul Slope a pierdut chiar mai mult decît postul de vicar... Şi arhidiaconul rîse jovial. Hai, hai, Arabin, ţi-ai păstrat destul secretul. Află că-l ştiu !

— N-am nici un secret, arhidiacone, spuse celălalt cu un zîmbet uşor. Nici unul... mai vechi de-o zi. Doar ieri am aflat de norocul meu, şi astăzi am fost la Plumstead să-ţi cer consimţămîntul. Din cîte mi-a spus doamna Grantly, am înţeles că pot spera să-l capăt.

— Din toată inima, din toată inima ! exclamă cordial arhidiaconul, ţinîndu-l bine pe prietenul său de mînă. E exact aşa cum aş fi vrut să fie. E o femeie minunată ; n-o să vină cu mîna goală ; şi cred că o să fie o soţie bună. Dacă îşi va îndeplini faţă de tine îndatoririle, aşa cum şi le-a îndeplinit sora ei faţă de mine, vei fi un om fericit ; asta-i tot ce-ţi pot spune. Şi, cînd termină ce-a avut de spus, s-ar fi putut observa cîte o lacrimă în ochii doctorului.

Domnul Arabin răspunse cu căldură la strîngerea de mînă, dar vorbi puţin. Inima-i era prea încărcată pentru a mai putea spune ceva, şi nu putea, deci, să-şi exprime recunoştinţă. Doctorul Grantly îl înţelese, de parcă l-ar fi ascultat vorbind o oră întreagă.

— Şi să ştii, Arabin, eu o să vă cunun. O aducem pe Eleanor la Plumstead şi facem nunta acolo. O s-o rog pe Susan să se ocupe de toate şi o s-o facem ca lumea. Mîine trebuie să plec la Londra cu nişte treburi foarte importante. Harding vine cu mine. Dar o să mă întorc pînă ce mireasa o să aibă gata rochia de nuntă. Şi se despărţiră.

Pe drum, arhidiaconul se gîndi la pregătirile necesare pentru nuntă. Își jură că își va răscumpăra greșelile față de Eleanor prin generozitatea purtării sale din viitor. Avea să-i arate ce diferență e pentru el între un Slope și un Arabin. Și mai luă o hotărîre : dacă povestea cu vicarul nu va fi rezolvată în favoarea domnului Arabin, nimic nu-l va împiedica să adauge un nou fronton și un bovindou la sufrageria de la casa parohială din St. Ewold.

— Care va să zică, pînă la urmă a ieșit cum trebuia, Suc, îi spuse soției lui, îmbrățișînd-o și sărutînd-o de cum intră în casă. Nu-i spunea *Sue* decît cel mult de două-trei ori pe an, iar aceste ocazii erau sărbători mari.

— Eleanor a fost mai înțeleaptă decît am crezut că ar putea să fie, spuse doamna Grantly.

Și, în acea seară, a fost mare bucurie în casa de la Plumstead, iar doamna Grantly îi promise soțului ei că își va deschide larg inima și îl va primi în ea pe domnul Arabin. Pînă acum refuzase s-o facă.

Capitolul LI

DOMNUL SLOPE ÎȘI IA LA REVEDERE DE LA PALAT ȘI DE LA TOȚI CEI DE-ACOLO

ACUM TREBUIE SĂ NE DESPĂRȚIM de domnul Slope și, de asemenea, de episcop și de doamna Proudie. Aceste despărțiri sînt la fel de neplăcute în romane ca și în viață ; la fel de triste, pentru că le lipsește realitatea tristeții ; dar la fel de derutante și, în general, mai puțin mulțumitoare. Ce romancier, fie el Fielding sau Scott, George Sand, Sue sau Dumas ar putea să facă interesant ultimul capitol al poveștii sale inventate ? Promisiunea celor doi copii care se vor naște, a fericirii su-

praomenești e zadarnică. Sîntem asigurați că eroii vor trăi în deplină respectabilitate, pînă la o vîrstă întrecînd-o cu mult pe aceea sortită de obicei muritorilor. Durerile eroilor și eroinelor sînt bucuriile tale, o, cititorule. Durerile, păcatele sau absurdităţile ; dar nu virtuţile lor, și bunul lor simţ, și fireasca lor răsplată. Cînd începem să pigmentăm ultimele noastre pagini cu o *couleur de rose* [1] conform regulilor stabilite, nu anulăm puterea de a plăcea publicului. Cînd sîntem politicoși, ofensăm intelectul cititorilor, și trebuie să fim politicoși ca să nu le ofensăm gustul. Un răposat scriitor, dorind să păstreze intact interesul cititorului pînă la ultima pagină, și-a spînzurat eroul la sfîrșitul volumului trei. Urmarea a fost că nimeni n-a vrut să-i citească romanul. Și cine poate să-și dozeze întîmplările, dialogurile, personajele și pasajele descriptive, astfel încît să le potrivească pe toate, exact în 439 de pagini, fără să le comprime nefiresc, nici să le extindă artificial în finalul travaliului său ? Nu știu și eu că îmi lipsesc 10-12 pagini, și că m-am săturat să-mi tot bat capul să le găsesc undeva ? Și atunci cînd totul s-a terminat, criticul cel mai milostiv ne reproșează invariabil incompetenţa și imperfecţiunea finalului. Am devenit fie un leneș și l-am neglijat, fie un scriitor plicticos și am lucrat prea minuţios. E insipid și nefiresc, tras de păr sau de-a dreptul stupid. Nu are nici un sens sau e prea ambiţios. Ultima scenă, așa cum ne temem că trebuie să fie toate ultimele scene,

A doua lui pruncie, și uitarea,
Nu dinţi, nu ochi, nu gust, nu tu nimic [2].

Pot doar să spun că dacă un critic care-și știe bine meseria și are o experienţă îndelungată, va scrie ultimele cincizeci de pagini ale unui roman așa cum trebuie ele să fie scrise, eu, unul, voi face pe viitor tot ce-mi stă în putinţă să-i copiez exemplul. Călăuzit doar de propria-mi judecată, mărturisesc că îmi pierd orice speranţă de succes.

De o săptămînă sau zece zile, domnul Slope n-o mai văzuse deloc pe doamna Proudie și foarte rar pe episcop.

[1] Culoare trandafirie (fr.) (n. t.).
[2] Shakespeare, *Cum vă place*, act II, scena 7 (n. t.).

Mai locuia încă în palat și-și mai ducea obișnuita muncă de rutină, dar chestiunile de încredere ale eparhiei trecuseră în alte mîini. El își dăduse seama de acest lucru și îl analizase cu atenție ; dar aceasta nu îl tulburase. Nutrise alte speranțe pînă cînd afacerile eparhiei au devenit searbăde pentru el ; și, în plus, era conștient că doamna Proudie îl făcuse mat. S-a explicat la începutul acestor pagini că trei sau patru persoane s-au înfruntat cînd s-a pus problema numirii noului episcop de Barchester. Fiecare dintre aceste persoane recunoștea (sau se făcea) acum în sinea sa că doamna Proudie fusese victorioasă. Trecuseră printr-un examen foarte sever, și ea fusese cea care ieșise întvingătoare; *facile princeps* [1]. Domnul Slope îi rezistase cîtăva vreme, dar asta numai cîtăva vreme. Se spusese că azilul Hiram va fi piatra de încercare în lupta dintre ei, și acum domnul Quiverful era instalat la conducerea azilului, dovadă a abilității și a curajului doamnei Proudie.

Toate acestea nu l-au dezarmat pe domnul Slope, pentru că nutrea alte speranțe. Dar, vai, îi sosi o misivă, îndelung așteptată de la prietenul său, sir Nicholas, care îl informa că vicariatul fusese acordat. Să-i dăm domnului Slope ce-i al lui. Nu a fost copleșit de această lovitură, nici nu s-a lăsat pradă lamentațiilor inutile ; nu și-a pierdut speranța în viață, și nu a chemat zeii din ceruri și zeii subterani să-l ia cu ei. S-a așezat pe scaun, a numărat monedele pe care le avea pentru nevoile imediate și pentru cele ce-l așteptau de acum încolo, a chibzuit asupra celor mai potrivite drumuri ale eforturilor lui viitoare și a trimis imediat o scrisoare nevestei unui bogat negustor de zahăr din Baker Street, care — așa cum știa el prea bine — avea o pronunțată înclinare spre găzduirea și încurajarea clericilor protestanți, tineri și serioși. Pornise din nou, spunea el, „la drumeție în lumea largă, deoarece aerul unui oraș episcopal, și însăși natura slujbelor într-o catedrală se dovediseră a fi neprielnice spiritului său" ; și apoi a stat un timp, pregătindu-și în amănunt despărțirea de episcop și comportarea sa viitoare.

Și, în sfîrșit, se ridică și-și trage mantia-albastră
Mîine spre codri pornește și spre pășuni înverzite.

---

[1] A ieșit, cu ușurință, cea dintîi (lat.) (n. t.).

Primi poruncă să se ducă la episcop, așa încît se ridică și purcese s-o îndeplinească. Sună clopoțelul și-i ceru servitorului să-l anunțe pe stăpînul său că, dacă preasfinția sa binevoiește să-l primească, el, domnul Slope, era gata să intre în biroul preasfinției sale. Servitorul, care înțelesese bine că domnul Slope nu mai are putere, îi aduse un mesaj ce glăsuia că „preasfinția sa dorește ca domnul Slope să intre imediat în biroul său". Domnul Slope a mai așteptat vreo zece minute ca să-și demonstreze independența, și apoi s-a dus în biroul episcopului. Acolo a găsit-o, așa cum se aștepta, pe doamna Proudie, împreună cu soțul ei.

— Mmm, da,... domnule Slope, vă rog luați loc, vorbi domnul episcop.

— Vă rog luați loc, domnule Slope, vorbi doamna episcop.

— Mulțumesc, mulțumesc, răspunse domnul Slope ; și, ocolind încăperea, se aruncă într-unul din fotoliile care ornau covorașul din fața șemineului.

— Domnule Slope, continuă episcopul, a devenit necesar să vă vorbesc foarte clar despre o chestiune care mi s-a impus de mult atenției.

— Îmi permiteți să vă întreb dacă subiectul este cumva legat de persoana mea ? întrebă domnul Slope.

— Așa este,... într-adevăr,.. da, este într-adevăr legat de persoana dumneavoastră, domnule Slope.

— Atunci, preasfinția voastră, dacă-mi permiteți să-mi exprim o dorință, aș prefera să nu aibă loc vreo discuție asupra acestui subiect în prezența unei terțe persoane.

— Nu vă alarmați, domnule Slope, spuse doamna Proudie ; nu e deloc necesară vreo discuție. Episcopul intenționează doar să-și exprime propriile sale dorințe.

— Intenționez doar, domnule Slope, să-mi exprim propriile dorințe,... nu va fi deloc necesară vreo discuție, repetă episcopul cuvintele soției sale.

— Acesta este, preasfinția voastră, un lucru de care nu poate fi sigur nici unul dintre noi, spuse domnul Slope. Eu nu pot, însă, să o forțez pe doamna Proudie să părăsească încăperea ; nici nu pot refuza să rămînă aici, dacă aceasta e dorința preasfinției tale.

— Aşa e, desigur, dorinţa preasfinţiei sale, replică doamna Proudie.

— Domnule Slope, începu episcopul cu o voce solemnă, mă mîhneşte cînd trebuie să reproşez cuiva un lucru. Mă mîhneşte mult cînd trebuie să-i reproşez ceva unui cleric ; cu atît mai mult unui cleric în situaţia dumneavoastră.

— Dar cu ce am greşit, preasfinţia ta ? întrebă curajos domnul Slope.

— Cu ce aţi greşit, domnule Slope ? exclamă doamna Proudie, stînd dreaptă în faţa vinovatului, şi ridicînd arătătorul îngrozitor. Îndrăzniţi să-l întrebaţi pe episcop cu ce aţi greşit ? Conştiinţa dumneavoastră nu vă...

— Doamnă Proudie, rog să se înţeleagă o dată pentru totdeauna, că nu am nimic de discutat cu dumneavoastră.

— O, domnule, ba veţi avea de discutat, spuse ea ; va trebui să discutaţi. De ce aţi stat atît de vorbă cu acea signora Neroni ? De ce v-aţi făcut de ruşine, şi încă dumneavoastră, un cleric, afişîndu-vă întruna cu o asemenea femeie,... cu o femeie măritată... cu totul nepotrivită pentru societatea unui cleric ?

— În orice caz, mi-a fost prezentată în salonul dumneavoastră, ripostă domnul Slope.

— Şi acolo v-aţi purtat dezgustător, răspunse doamna Proudie ; cu totul dezgustător. Am greşit cînd v-am permis să rămîneţi măcar o zi în casă, după cele văzute atunci. Ar fi trebuit să insist să fiţi dat imediat afară.

— Încă nu am aflat, doamnă Proudie, că dumneavoastră aţi avea puterea să decideţi asupra plecării sau a rămînerii mele aici.

— Cum ! exclamă doamna. Nu-mi rămîne privilegiul de a decide cine-mi va frecventa şi cine nu propriul salon ! Să nu-mi apăr servitorii şi personalul de serviciu de corupţia moralei printr-o comportare nepotrivită ! Să nu-mi apăr propriile fiice de imoralitate ! O să vă arăt, domnule Slope, dacă am sau nu puterea. Veţi avea bunătatea de a înţelege că nu mai deţineţi nici o situaţie în serviciul episcopului ; şi cum camera dumneavoastră din palat va fi imediat necesară pentru un alt capelan, trebuie să vă rog să vă asiguraţi o locuinţă cît de repede veţi putea.

— Preasfinţia voastră, spuse domnul Slope, apelînd la episcop, şi întorcîndu-i astfel complet spatele doamnei, îmi

veţi permite să vă rog să primesc din gura preasfinţiei voastre orice decizie la care aţi ajuns în chestiunea aceasta?

— Bineînţeles, domnule Slope, bineînţeles, răspunse episcopul; e foarte rezonabil. Ei bine, decizia mea este că ar trebui să vă cautaţi alt post. Nu cred că mai sînteţi potrivit pentru postul pe care l-aţi deţinut în ultima vreme.

— Şi care a fost greşeala mea, preasfinţia voastră?

— Acea signora Neroni e una din greşeli, spuse doamna Proudie; şi încă o greşeală abominabilă, domnule Slope; abominabilă şi foarte ruşinoasă. Ruşine, domnule Slope, ruşine! Vă mai ziceţi cleric protestant!

— Preasfinţia voastră, doresc să ştiu pentru ce greşeală sînt dat afară din casa dumneavoastră.

— Aţi auzit ce-a spus doamna Proudie, răspunse episcopul.

— Cînd voi publica povestea acestei afaceri, preasfinţia voastră, aşa cum sînt sigur că o voi face întru apărarea mea, presupun că nu veţi dori să afirm că m-aţi dat afară la cererea soţiei dumneavoastră... deoarece a obiectat la faptul că am făcut cunoştinţă cu o altă doamnă, fiica unuia dintre canonicii capitulului?

— Puteţi publica ce vreţi, domnule, spuse doamna Proudie. Dar nu veţi fi atît de nebun să publicaţi ceva despre isprăvile dumneavoastră de la Barchester. Credeţi că n-am aflat cum îngenuncheaţi la picioarele fiinţei — dacă are picioare, adică — şi cum vă tot smiorcăiaţi deasupra mîinii ei? Vă sfătuiesc să aveţi grijă la ce faceţi şi spuneţi, domnule Slope. Au fost caterisiţi clerici şi pentru culpe mai mărunte decît ale dumneavoastră.

— Preasfinţia ta, dacă se continuă în felul acesta, voi fi obligat să dau în judecată această femeie — mă refer la doamna Proudie — pentru defăimare.

— Domnule Slope, cred că ar fi mai bine să vă retrageţi acum, răspunse episcopul. Vă voi trimite un cec pentru orice rest pe care vi l-aş putea datora; şi, în prezentele circumstanţe, va fi desigur mai bine pentru toţi cei implicaţi să părăsiţi palatul cît de devreme posibil. Vă voi acorda o sumă suficientă pentru drumul la Londra şi pentru întreţinerea dumneavoastră la Barchester timp de o săptămînă de la această dată.

— Dacă veţi dori, însă, să rămîneţi prin aceste locuri, interveni doamna Proudie, şi veţi promite solemn să n-o

mai vedeţi niciodată pe acea femeie, şi dacă veţi mai promite să aveţi o comportare mai circumspectă, atunci episcopul vă va menţiona numele domnului Quiverful, care caută în momentul de faţă un diacon pentru Puddingdale. Casa este, cred eu, cu totul suficientă pentru necesităţile dumneavoastră : pe deasupra va mai fi şi un venit de cincizeci de lire pe an.

— Doamnă, să vă ierte Dumnezeu pentru modul în care v-aţi purtat cu mine, spuse domnul Slope, uitîndu-se la ea cu o privire foarte angelică ; şi reţineţi acest lucru, doamnă, că aţi putea şi dumneavoastră să suferiţi o cădere ; şi se uită la ea cu o privire foarte pămîntească. În ce-l priveşte pe episcop, mi-e milă de el ! Şi spunînd aceasta, domnul Slope părăsi camera. Astfel se încheie legătura dintre episcopul de Barchester şi primul său capelan confidenţial.

Doamna Proudie avea dreptate cînd se referea la faptul că domnul Slope nu era atît de nebun încît să facă publică vreuna din isprăvile sale de la Barchester. Nu-l deranjă pe prietenul său, domnul Towers, cu vreo declaraţie scrisă privind abuzurile doamnei Proudie, sau imbecilitatea soţului ei. Era conştient că ar fi mai înţelept din partea lui să renunţe în viitor la orice aluzie la îndeletnicirile sale din oraşul episcopal. La puţin timp după ce a avut loc întrevederea, el a părăsit Barchesterul, scuturînd praful de pe încălţări, la urcarea în vagonul de cale ferată ; şi nu aruncă nici o privire lungă de regret înspre turlele catedralei, în timp ce trenul îl ducea grăbit departe de ele.

E bine cunoscut faptul că oamenii din familia Slope nu mor niciodată de foame ; cad mereu în picioare ca pisicile, şi oriunde ar fi să cadă, o să trăiască de pe urma bogăţiilor pămîntului. Aşa a fost şi domnul Slope al nostru. La întoarcerea în oraş, a descoperit că negustorul de zahăr murise şi că văduva lui era neconsolată ; sau, cu alte cuvinte, avea nevoie de consolare. Domnul Slope a consolat-o, şi în curînd se trezi foarte comod instalat în casa din Baker Street. La scurt timp, intră şi în posesia unei parohii în vecinătatea celebrului New Road, şi deveni faimos ca unul dintre cei mai elocvenţi predicatori şi cei mai pioşi clerici din acea parte a metropolei. Să-l lăsăm acolo.

Foarte puţine trebuie să mai spunem despre episcop şi soţia sa. Din acel moment nu se mai petrecu nimic im-

portant care să întrerupă mersul egal al armoniei domestice. Un nou loc vacant în Parlament i-a oferit doctorului Proudie un fotoliu în Camera Lorzilor, pe care şi-l dorise cîndva cu ardoare. Dar între timp devenise mai înţelept. Şi-a ocupat, desigur, fotoliul şi a înregistrat din cînd în cînd un vot în favoarea vederilor guvernului asupra problemelor ecleziastice. Dar învăţase bine că sfera potrivită acţiunilor sale se afla în imediata apropiere a garderobei doamnei Proudie. Nu a mai aspirat niciodată la independenţă şi nici măcar nu şi-a mai dorit o autoritate autocratică în eparhie. Dacă s-a mai gîndit vreodată la libertate, a făcut-o aşa cum se gîndesc oamenii la vîrsta de aur, ca la vremurile bune ce vor veni, dar pe care nimeni nu le aşteaptă în răstimpul vieţii lui. S-ar putea spune că doamna Proudie e încă înfloritoare şi e, în orice caz, plină de vitalitate ; şi episcopul nu avea nici un motiv să se teamă că ar fi menit în curînd tristeţii unei vieţi de văduv.

El e încă episcop de Barchester. A făcut atîta cinste acestei înalte slujbe, încît guvernul nu s-a gîndit niciodată să-l mute nici măcar într-un rang mai înalt. Acolo se află şi azi, poate tot sub tutelă sigură, pînă cînd schimbările moderne ale vremii îl vor face să fie considerat ca demodat şi-i vor acorda o pensie. În ceea ce o priveşte pe doamna Proudie, ne rugăm pentru ea să trăiască în veci.

Capitolul LII

NOUL VICAR
ÎŞI IA ÎN STĂPÎNIRE
DIOCEZA ŞI NOUL DIRECTOR
CONDUCEREA AZILULUI

DOMNUL HARDING ŞI ARHIDIAconul au pornit împreună spre Oxford, şi acolo, cu ajutorul argumentelor iscusite, l-au îndemnat pe rectorul Colegiului Lazarus să-şi pună această întrebare importantă : „De

ce n-ar fi domnul Arabin vicar de Barchester ?". Acesta şi-a încercat, bineînţeles, puterile în a-l convinge pe domnul Harding că era nesocotit, prea scrupulos, îndărătnic şi nehotărît ; dar a încercat zadarnic. Dacă domnul Harding n-a vrut să cedeze în faţa doctorului Grantly, era greu de presupus că va ceda în faţa doctorului Gwynne ; mai ales acum, cînd fusese pus la cale un plan atît de bun pentru a-l instala pe domnul Arabin la vicariat.

Cînd rectorul şi-a dat seama că elocinţa sa era inutilă şi a mai aflat şi că domnul Arabin urma să devină ginerele domnului Harding, a recunoscut că şi el ar fi bucuros, în asemenea circumstanţe, să-l vadă pe vechiul său prieten, membru al congregaţiei colegiului său, numit într-un post convenabil care-şi căuta ocupantul.

— Ştiţi, domnule rector, ar putea fi mijlocul de a-l ţine departe pe domnul Slope, spuse arhidiaconul cu o îngrijorare gravă.

— Nu are mai multe şanse decît capelanul colegiului nostru. Ştiu eu mai mult despre asta.

Doamna Grantly avusese dreptate cînd îşi făcuse presupunerea. Rectorul Colegiului Lazarus contribuise la prezentarea, în multe locuri înalte, a pretenţiilor pe care le avea domnul Harding de la guvern, şi a fost de acord să-şi canalizeze toate eforturile pentru a obţine transferarea ofertei spre domnul Arabin. Cei trei au plecat împreună la Londra şi au rămas acolo o săptămînă, spre marea nemulţumire a doamnei Grantly, şi foarte probabil, şi a doamnei Gwynne. Ministrul era plecat din oraş într-o direcţie şi secretarul său particular în alta. Funcţionarii care rămăseseră în oraş nu puteau face nimic într-o chestiune ca aceasta şi totul era complicat şi confuz. Cei doi doctori păreau să aibă destule de făcut ; se agitau aici, apoi se agitau dincolo şi se văitau seara la club că nu se mai puteau ţine pe picioare de atîta alergătură ; domnul Harding nu avea însă nimic de făcut. A sugerat o dată sau de două ori că ar putea să se întoarcă la Barchester. Cererea lui a fost, însă, irevocabil refuzată, şi nu avea ce să facă decît să-şi petreacă timpul în catedrala Westminster.

În sfîrşit, sosi un răspuns din partea marelui bărbat de stat. Rectorul de la Lazarus îşi făcuse propunerea prin episcopul de Belgravia. Episcopul, deşi fusese investit de

curînd cu onorurile eparhiei sale, era un om cu multă greutate în lumea politică ecleziastică. Era, dacă nu la fel de pios, în orice caz la fel de înțelept ca sfîntul Pavel și însemnase totul pentru atîția oameni ; deși era celebru printre profesorii de la Oxford, fusese ales pentru cel mai dorit post de episcop de către un prim-ministru liberal. El a fost cel căruia doctorul Gwynne i-a făcut cunoscute dorințele și argumentele sale, și episcopul le-a făcut cunoscute marchizului de Kensington Gore. Marchizul, care era mare mareșal al cămării regale, și despre care se presupunea că deține cel mai înalt post din afara cabinetului, se ocupa mult de chestiuni de acest gen. La o cafea, stînd pe covorul unui salon din castelul Windsor, el nu s-a mărginit să-i sugereze ministrului necesitatea de a se lua o măsură, ci a și menționat favorabil numele domnului Arabin la urechea unei persoane distinse.

Și astfel a fost aranjată toată chestiunea. Răspunsul marelui bărbat de stat a venit, și domnul Arabin a fost numit vicar de Barchester. Cei trei clerici care sosiseră în oraș cu această misiune importantă au luat dejunul împreună cu multă veselie în ziua cînd au aflat marea veste. Au ciocnit în cinstea domnului Arabin, cu paharele pline cu vin de Bordeaux, într-o liniște și cu o decență clericală. Satisfacția tuturor era supremă. Rectorul de la Lazarus avusese succes în întreprinderea sa, și succesul ne este drag tuturor. Arhidiaconul îl călcase pe domnul Slope în picioare, și îl ridicase în onoruri înalte pe tînărul cleric pe care-l convinsese să renunțe la viața retrasă și la confortul universității. Cel puțin așa gîndea arhidiaconul ; deși, ca să spunem lucrurilor pe nume, nu el, ci împrejurările îl călcaseră în picioare pe domnul Slope. Dar satisfacția domnului Harding era, poate, cea mai deplină. El își lăsă deoparte felul lui obișnuit, melancolic, de a fi, și scoase mici glume cuminți din cea mai profundă jovialitate a inimii sale ; îl ironiză pe arhidiacon pentru însurătoarea domnului Slope și îi persiflă iubirea nepotrivită pentru doamna Proudie. În ziua următoare s-au întors la Barchester.

S-a stabilit ca domnului Arabin să nu i se spună nimic despre tot ce se petrecuse, pînă ce nu primește scrisoarea ministrului din mîinile viitorului său socru ; ca să nu se piardă timp, i se trimisese cu poșta din seara precedentă un mesaj, fiind rugat să fie la reședința vicarului la ora la

care sosea trenul de la Londra. Mesajul nu conţinea nimic în stare să-l surprindă pe domnul Arabin. Se răspîndise în tot Barchesterul vestea că domnul Harding era noul vicar, şi tot Barchesterul era pregătit să-l întîmpine cu dangăt de clopote şi cu sufletele pline de bucurie. Domnul Slope avea desigur un partid al său ; fuseseră desigur în Barchester dintre aceia care erau gata să-l felicite cu presupusă sinceritate în legătură cu ascensiunea sa, dar nici măcar acest partid nu era întristat de nereuşita sa. Locuitorii oraşului, pînă şi extaticele tinere de treizeci şi cinci de ani, cu inimi cuprinse de o înaltă evlavie, începuseră să înţeleagă că bunăstarea lor şi bunăstarea acelor locuri erau legate într-un mod misterios de cîntările zilnice şi de corurile bisăptămînale. Cheltuielile palatului nu adăugaseră mult la popularitatea partidei episcopului ; şi a existat, în general, o reacţie puternică. Atunci cînd a devenit cunoscut tuturor că domnul Harding urma să fie noul vicar, toată lumea s-a bucurat din suflet.

Aşa cum am mai spus, domnul Arabin nu a fost surprins de invitaţia care-l convoca la reşedinţa vicarului. Nu îl văzuse pe domnul Harding de cînd Eleanor îi acceptase cererea în căsătorie şi de cînd aflase despre avansarea viitorului său socru. Nu era nimic mai natural, mai necesar, decît să se întîlnească cît mai devreme posibil. Domnul Arabin aştepta în salonul reşedinţei vicarului, cînd domnul Harding şi doctorul Grantly au sosit cu trăsura de la gară.

Toţi aveau o anume emoţie în suflet, cînd s-au întîlnit şi şi-au dat mîna, cu mult prea multă efuziune pentru a permite vreunuia dintre ei să-şi înceapă povestea şi să o spună cum se cuvine, cu deplină cumpătare. Domnul Harding a părut să fi amuţit vreme de cîteva momente, iar domnul Arabin n-a fost în stare decît să rostească vreo cîteva fraze scurte şi cam incoerente despre dragostea şi norocul său. Lăsă să-i scape, după cum se cuvenea, un fel de felicitare în legătură cu vicariatul, şi apoi continuă cu speranţele şi temerile sale — speranţe că va fi primit ca un fiu, şi temeri că nu merita deloc un asemenea noroc. Apoi se întoarse la vicariat : era cea mai pe deplin satisfăcătoare numire de care auzise vreodată, spuse el.

— Dar, dar, dar..., replică domnul Harding ; şi apoi, nereuşind să ajungă mai departe, îl privi cu implorare pe arhidiacon.

— Adevărul e, Arabin, interveni doctorul, că nu ești destinat să fii, pînă la urmă, ginerele unui vicar. Nici eu nu sînt : păcat !

Domnul Arabin se uită la el, așteptînd o explicație.

— Nu urmează să fie domnul Harding noul vicar ?

— S-ar părea că nu, spuse arhidiaconul.

Domnul Arabin păru cam dezamăgit și privirea îi alergă de la unul la altul. Se citea limpede pe chipurile amîndurora că nu exista nici un motiv de mîhnire, cel puțin pentru ei ; dar nu exista încă nici o lămurire a misterului.

— Gîndiți-vă cît de bătrîn sînt, spuse rugător domnul Harding.

— Prostii ! răspunse arhidiaconul.

— Bine, bine, dar asta n-o să facă din mine un om tînăr, continuă domnul Harding.

— Și cine urmează să fie vicar ? întrebă domnul Arabin.

— Da, asta-i întrebarea, recunoscu arhidiaconul. Haide, domnule dirijor de cor, dacă refuzi cu îndărătnicie să fii altceva, spune-ne cine va fi alesul. Are numirea în buzunar.

Cu ochii plini de lacrimi, domnul Harding a scos scrisoarea din buzunar și i-a dat-o în mînă viitorului său ginere. A încercat să țină o mică cuvîntare, dar nu a reușit. După ce înmînase documentul, s-a întors cu fața la perete, prefăcîndu-se că-și suflă nasul și apoi s-a așezat pe canapeaua din păr de cal a fostului vicar. Și aici socotim că e necesar să încheiem descrierea întrevederii.

Nici nu putem pretinde că putem descrie încîntarea lui Eleanor cînd l-a primit pe domnul Harding. A plîns de mîhnire și a plîns de fericire ; de mîhnire pentru că tatăl ei rămînea la bătrînețe fără un rang întrutotul meritat, și fără acea situație pămîntească la care, cum era convinsă, avea pe deplin dreptul ; și cu bucurie că el, tatăl ei iubit, îi oferise celuilalt om drag inimii ei darurile după care el n-a vrut să întindă mîna ca să le ia în stăpînire. Și aici domnul Harding își dădu din nou pe față slăbiciunea. În vîrtejul acestei manifestări a dovezilor de dragoste și afecțiune reciprocă, își dădu seama că nu era în stare să reziste tuturor celor care îl rugau să renunțe la locuința din High Street. Eleanor a declarat că nu va locui în casa vicarului dacă nu va locui acolo și tatăl ei. Domnul Arabin nu va fi vicar, dacă domnul Harding nu va fi co-vicar. Arhidiaco-

nul a declarat că socrului său nu ar trebui să i se permită să le facă pe toate după cum îl taie capul, și doamna Grantly l-a luat pe sus la Plumstead, ca să poată rămîne acolo pînă cînd domnul și doamna Arabin vor fi în stare să-l primească în propria lor casă.

Încolțit de argumente ca acestea, ce altceva ar putea face un om slab decît să cedeze ?

Dar mai era o altă sarcină pe care se cuvenea să o ducă la capăt domnul Harding, înainte de a-și îngădui să fie liniștit. Puține s-au spus în aceste pagini despre bătrînii care au mai rămas, dintre cei care trăiseră în azil pe vremea direcțiunii sale. Dar nu trebuie să se creadă că el îi uitase sau că, în starea de anarhie a azilului, nu-i vizitase din cînd în cînd. Îi vizitase tot timpul și le dăduse a înțelege în ultimul timp că li se va cere în curînd să-și îndrepte devotamentul spre un nou stăpîn. Nu mai erau acum decît cinci dintre ei — deoarece unul abia fusese înmormîntat — dar cinci din numărul de doisprezece, cifră ce urma să urce acum la douăzeci și patru, inclusiv douăsprezece femei. Unul dintre aceștia era bătrînul Bunce, ani în șir favoritul fostului director ; și Abel Hardy — care fusese umilul motiv al alungării directorului din casa lui — era altul.

Domnul Harding luă hotărîrea de a li-l prezenta el însuși pe noul director al azilului. El considera că multe circumstanțe ar putea conlucra în a-i face pe bătrîni să-l primească pe domnul Quiverful cu aversiune și lipsă de respect ; mai credea și că s-ar putea ca domnul Quiverful să încerce unele remușcări ale conștiinței, dacă pătrundea în azil cu ideea că o făcea în dauna predecesorului său. Domnul Harding s-a hotărît, ca urmare, să intre braț la braț cu domnul Quiverful și să le ceară oamenilor supunere respectuoasă față de noul lor director.

Întorcîndu-se la Barchester, a aflat că domnul Quiverful nu dormise încă în casa de la azil și nici nu-și preluase noile îndatoriri. Prin urmare, i-a făcut cunoscută acelui domn propunerea și ea nu a fost respinsă.

Era o dimineață senină și luminoasă, deși noiembrie sosise, cînd domnul Harding și domnul Quiverful au intrat, braț la braț, pe poarta azilului. Una din trăsăturile de caracter ale vechiului nostru prieten era că nu făcea nimic cu pompă. El omitea, pînă și în cele mai importante îm-

prejurări ale vieţii, emfaza considerată de majoritatea dintre noi necesară pentru a ne onora faptele însemnate. Organizăm petreceri de casă nouă, botezuri şi serbări de gală ; sărbătorim, dacă nu zilele noastre de naştere, măcar pe cele ale copiilor noştri ; avem tendinţa să ne aferăm dacă ni se cere să schimbăm locuinţa, şi avem, aproape toţi, micile noastre prilejuri de ceremonii. Domnul Harding nu avea nici un prilej de ceremonii. Cînd a trebuit să se mute din casa lui veche s-a apucat de treabă cu acelaşi calm cu care-şi făcea plimbarea zilnică ; şi acum, cînd se întorcea cu alt director sub protecţia sa, o făcea cu acelaşi pas liniştit şi cu aceeaşi atitudine calmă. Poate că stătea mai puţin drept decît o făcuse acum cinci, ba nu, aproape şase ani ; poate că mergea ceva mai încet ; călca poate o idee mai puţin apăsat ; altfel ai fi putut spune că se întorcea acasă la braţ cu un prieten.

Prietenia aceasta însemna totul pentru domnul Quiverful. Pentru el, pînă şi în sărăcia sa, gîndul că lua locul unui frate cleric atît de bun şi îndatoritor ca domnul Harding, fusese foarte amar. În situaţia sa îi fusese imposibil să refuze un asemenea avantaj; nu putea să respingă pîinea care li se oferea copiilor săi, sau să refuze a uşura povara grea ce apăsase atîta timp asupra sărmanei lui soţii ; în orice caz, fusese pentru el foarte trist să se gîndească la faptul că, preluînd azilul, ar putea să se lovească de ostilitatea confraţilor săi din eparhie. Domnul Harding înţelesese perfect toate acestea. Inima şi mintea sa erau foarte potrivite pentru sentimente şi gînduri ca acestea, pentru înţelegerea unor asemenea motive. În majoritatea chestiunilor pămînteşti, arhidiaconul considera că socrul său nu e decît un neghiob. Şi poate că avea dreptate. Dar dacă ar fi fost să-l judece pe ginerele său cu privire la alte probleme, la fel de importante, dacă ar fi să le cîntărim bine, domnul Harding l-ar fi putut lua pe arhidiacon drept un neghiob. Dar puţini oameni sînt făcuţi din plămada domnului Harding. Avea acea plăcută grijă pentru sentimentele altora care le aparţine, de fapt, exclusiv femeilor.

Au păşit în curtea interioară a clădirii, braţ la braţ, şi acolo îi aşteptau cei cinci bătrîni. Domnul Harding a dat mîna cu toţi, şi apoi domnul Quiverful l-a imitat. Domnul Harding a dat mîna cu Bunce de două ori, şi domnul Quiverful era gata să repete aceeaşi ceremonie, dar bătrînul nu l-a încurajat deloc.

— Sînt foarte bucuros să știu că aveți în sfîrșit un nou director, spuse domnul Harding, cu un glas foarte vesel.

— Sîntem prea bătrini pentru orice schimbare, răspunse unul dintre ei ; dar zicem că totul merge spre bine.

— Bineînțeles, sigur că merge spre bine, spuse domnul Harding. O să aveți din nou un cleric al bisericii noastre sub același acoperiș cu voi, și încă ce cleric extraordinar ! E pentru mine o mare satisfacție să știu că un om atît de bun vine să aibă grijă de voi și că nu e un străin, ci un prieten de-al meu, care-mi va îngădui să vin să vă văd din cînd în cînd.

— Sîntem foarte recunoscători sfinției voastre, zise altul dintre ei.

— Nu trebuie să vă spun, prieteni, spuse domnul Quiverful, cît de mult îi sînt dator domnului Harding pentru bunătatea lui față de mine, pentru bunătatea lui neașteptată, ar trebui să zic.

— Dînsul e mereu foarte bun, răspunse un al treilea.

— O să fac tot ce pot ca să umplu golul lăsat de el aici. O să fac aceasta de dragul dumneavoastră și al meu și mai ales de dragul lui. Dar pentru dumneavoastră, cei care l-ați cunoscut, nu voi putea fi niciodată un adevărat prieten și părinte iubit, așa cum a fost el.

— Nu, domnule, nu, replică bătrînul Bunce, care tăcuse pînă acum ; nimeni nu poate fi ca el. Nici dacă episcopul ne-ar trimite un înger din ceruri. Nu ne îndoim că veți face tot ce puteți, domnule, dar nu veți fi ca vechiul director ; cel puțin pentru noi, cei vechi.

— Rușine, Bunce, rușine ! Cum îndrăznești să vorbești astfel ? ! exclamă domnul Harding ; dar în timp ce-l mustra pe bătrîn, îl mai ținea încă de braț și i-l strîngea cu afecțiune.

Împrejurarea nu putea trezi nici un pic de entuziasm. Cum puteau să fie entuziești la primirea unui străin, cinci bătrîni care pășeau clătinîndu-se spre locul lor de odihnă veșnică ? Ce putea însemna domnul Quiverful pentru ei, sau ei pentru domnul Quiverful ? Dacă s-ar fi întors la ei domnul Harding, atunci ar fi strălucit în ochii lor bătrîni o ultimă licărire de lumină veselă ; dar degeaba erau chemați să se bucure că domnul Quiverful era pe cale de a-și muta cei paisprezece copii ai săi de la Puddingdale în casa

de lîngă azil. În realitate, au avut fără îndoială unele avantaje spirituale şi trupeşti ; nu puteau însă anticipa sau recunoaşte acest lucru.

Prezentarea domnului Quiverful era o treabă destul de plicticoasă ; totuşi, şi-a avut efectul. Fapta bună a domnului Harding nu a rămas fără urmări. Toată lumea din Barchester, inclusiv cei cinci beneficiari, l-au tratat cu mai mult respect pe domnul Quiverful, pentru că domnul Harding venise, braţ la braţ cu el, cînd venise să-şi preia noile îndatoriri.

Aici, în noua lor locuinţă, îi vom lăsa pe domnul şi pe doamna Quiverful şi pe cei paisprezece copii ai lor. Fie ca ei să se bucure de darurile primite, în sfîrşit, de la providenţă !

Capitolul LIII

EPILOG

LA SFÎRŞITUL UNUI ROMAN, CA şi la sfîrşitul mesei unui copil, e nevoie de bomboane şi acadele. Nu mi-a mai rămas să povestesc nimic, în afara petrecerii de la nunta domnului Arabin, să descriu nimic în afara rochiilor de nuntă, să redau nici un dialog în afara celui care a avut loc între arhidiacon — care i-a cununat — şi domnul Arabin şi Eleanor — care s-au cununat :

— Iei de soţie pe femeia aceasta ? şi : Iei de soţ pe bărbatul acesta, ca să trăiţi după legea lui Dumnezeu ?

Domnul Arabin şi Eleanor au răspuns amîndoi „da". N-avem nici o îndoială că îşi vor respecta promisiunea ; mai ales pentru că signora Neroni plecase din Barchester înainte de a se oficia ceremonia.

Doamna Bold fusese văduvă ceva mai mult de doi ani, înainte de a lua în căsătorie pe cel de-al doilea soţ, iar micuţul Johnny reuşi, cu puţin ajutor, să meargă pe pro-

priile picioare pînă în salon, pentru a primi salutările oaspeților adunați acolo. Domnul Harding conduse mireasa la altar, arhidiaconul oficia ceremonia, iar cele două domnișoare Grantly, ajutate și de alte tinere din vecini, îndeplniră datoriile lor de domnișoare de onoare, cu admirabilă sîrguință și grație. Doamna Grantly aranjă micul dejun, buchetele de flori, iar Mary Bold împărți invitațiile și feliile de tort. Cei trei fii ai arhidiaconului veniseră și ei acasă cu acest prilej. Cel mai mare învăța foarte bine, fiind considerat de toți drept un candidat sigur la o diplomă în două specialități. Al doilea a fost însă cel care a cucerit laurii în această împrejurare, arătînd splendid în noua sa uniformă. Cel de-al treilea de-abia intra la universitate, și era probabil cel mai mîndru dintre ei.

Dar cel mai remarcabil lucru a fost larghețea arhidiaconului. A dăruit cîte ceva fiecăruia. Planul de a lărgi sufrageria a fost, bineînțeles, abandonat, pentru că domnul Arabin se și mutase din parohia St. Ewold ; dar dacă i s-ar fi dat voie, arhidiaconul ar fi renovat întreaga casă parohială. Trimise un pian Erard, superb, îi dărui domnului Arabin un căluț pe care orice preot din țară ar fi fost mîndru să călărească, și îi făcu un cadou special doamnei Arabin : o șa care cîștigase un premiu la o expoziție. Dar nu se opri doar aici ; îi cumpără un set de medalioane nevestei sale și o brățară cu safire pentru domnișoara Bold ; revărsă asupra fetelor sale perle și cutii pentru lucrul de mînă și fiecărui băiat îi înmînă un cec de 20 de lire. Domnului Harding îi făcu cadou un violoncel minunat, cu tot felul de accesorii, care de care mai moderne și mai complicate și pe care, din cauza acestor complicații, el nu a reușit niciodată să-l folosească pentru plăcerea sa și a publicului.

Cei ce-l cunoșteau bine pe arhidiacon îi înțeleseră extravaganța. Astfel își cîntă el imnul victoriei asupra domnului Slope. Aceasta era oda bucuriei sale. Se înarmase cu sabia și plecase la război, iar acum se întorcea de pe cîmpul de luptă încărcat cu prada luată de la dușman. Căluțul și medalioanele, violoncelul, pianul, toate erau trofeele jefuite din cortul învinsului său.

După nuntă, familia Arabin plecă pentru cîteva luni în străinătate, potrivit obiceiurilor statornicite de atîta vreme în astfel de ocazii, și apoi își începu viața cea nouă sub auguri favorabili. Și nimic nu poate fi mai plăcut ca

actuala situaţie a treburilor ecleziastice de la Barchester. Episcopul nu se amestecă niciodată, iar doamna Proudie foarte rar. Orizontul ei e mai larg, mai nobil şi mai potrivit cu ambiţiile ei, decît cel al unui orăşel episcopal. Atîta timp cît poate face ce vrea cu eparhia, e de acord să lase vicarul şi capitulul în pace. Domnul Slope încercase să schimbe obiceiul acestui oraş şi, din eşecul lui, ea cîştigase experienţă. Cancelarul cel voinic şi canonicul cel firav nu mai sînt sîcîiţi de nici o intervenţie în favoarea şcolilor de sabbat, vicarul e lăsat cu treburile lui, iar întîlnirile dintre doamna Proudie şi doamna Arabin se limitează la o masă anuală la care se invită una pe alta. La aceste mese, doctorul Grantly nu ia parte ; dar nu uită niciodată să ceară o relatare amănunţită a tot ceea ce face sau spune doamna Proudie.

Autoritatea lui ecleziastică de pe vremurile glorioase, în care domnea ca stăpîn al palatului tatălui său, fusese mult redusă ; dar poate să-şi exercite autoritatea care i-a mai rămas, fără nici un amestec din afară. Poate să se plimbe pe High Street, fără să simtă că toţi cei care-l privesc îi compară părerile cu cele ale domnului Slope. Relaţiile dintre familia vicarului şi cei de la Plumstead sînt constante şi foarte cordiale. De cînd Eleanor s-a măritat cu un cleric — şi mai ales cu un demnitar al bisericii — doamna Grantly găseşte mai multe lucruri vrednice de apreciat la sora ei ; şi la o ocazie apropiată, care este mult aşteptată de toţi, ea intenţionează să petreacă o lună sau două la reşedinţa vicarului. Nici nu se gîndise să stea o lună la Barchester, atunci cînd se născuse micuţul Johnny Bold.

Cele două surori nu prea sînt de acord cu chestiunile privitoare la doctrinele bisericeşti, deşi controversele lor sînt rezolvate foarte prieteneşte. Părerile doamnei Arabin despre biserică sînt mai radicale decît cele ale doamnei Grantly. Ceea ce ar putea să pară ciudat pentru cei care îşi vor aminti că Eleanor a fost cîndva acuzată de a fi de partea domnului Slope ; şi totuşi, aşa e. Îi place haina de mătase a soţului ei ; apreciază faptul că el se ţine de litera cărţii, şi apreciază mai ales filosofia elocventă a predicilor sale, şi îi plac literele roşii [1] din cărticica ei de rugăciuni.

[1] În textele tipărite sub influenţa doctrinei fundamentaliste de la Oxford, pasajele importante erau scrise cu litere roşii (n. t).

Nu trebuie să credem că se dă în vînt după ideile misticismului extremist, dar vădește o anume predispoziție în această direcție. A trimis o donație măricică pentru un proiect ecleziastic, care s-a dus pînă la urmă pe apa sîmbetei ; numele ei, bineînțeles că n-a fost menționat ; zîmbește cu o ironie îngăduitoare cînd se vorbește de arhiepiscopul de Canterbury [1], și a plătit montarea unui vitraliu memorial în catedrală.

Doamna Grantly, care face parte din adepții unei biserici de o înaltă ținută morală, și foarte plicticoasă, o biserică cum fusese cu cincizeci de ani în urmă, înainte de a se scrie broșuri și înainte ca tinerii clerici să se apuce de înalta responsabilitate de a curăța bisericile, rîde de sora ei. Ridică din umeri și îi spune domnișoarei Thorne că în curînd s-ar putea să-și facă o capelă chiar în casă. Dar acestea nu o deranjează cîtuși de puțin. Cîteva extravaganțe bisericești, crede ea, nu-i stau rău unei soții de vicar. În orice caz, se demonstrează că e cu gîndul la astfel de lucruri ; și, mai mult, se demonstrează că a ajuns foarte departe de mocirla în care, la un moment dat, se părea că se va cufunda. Blestemul să cadă asupra dușmanului ! Fie ca toate să fie binecuvîntate, pentru ca blestemul să cadă unde trebuie ! Primește, Doamne, plecata noastră rugăciune, primește toate slujbele, de dimineață pînă seara, primește, Doamne, cărțile, clopotele și candelele noastre, pentru ca domnul Slope, cu stiharele lui stupide și cu slujbele lui de sabbat să rămînă blestemat în vecii vecilor !

Dacă am fi neapărat obligați să alegem între părerile celor două surori, vom spune că sîntem mai curînd de acord cu doamna Grantly că, așa cum spune ea, cărțile, clopotele și candelele fac un rău mai mic. Dar să fie limpede că aceste pagini nu au vrut să apere o doctrină sau alta, ci au urmărit altceva.

Doctorul Arabin (presupunem că a trebuit să-și ia doctoratul cînd a fost numit vicar) este mai moderat și vorbește mai puțin deschis despre chestiunile de doctrină decît soția lui, așa cum e într-adevăr potrivit unui om ca el, în

---

[1] Deși capul bisericii anglicane e oficial, regele arhiepiscopul de Canterbury e personalitatea ecleziastică cea mai importantă ; la mijlocul secolului trecut, Edward Young, care ocupa această funcție, încuraja modernizarea bisericii (n. t.).

funcţia pe care o are. E un om studios, gînditor şi muncitor. Stă aproape tot timpul la reşedinţa sa de vicar şi ţine predici aproape în fiecare duminică. Îşi petrece timpul cercetînd şi redactînd literatură ecleziastică veche, modernizînd-o. La Oxford, e considerat drept cea mai promiţătoare figură bisericească a generaţiei sale. El şi soţia lui trăiesc într-o perfectă încredere reciprocă. Ea păstrează un singur secret pe care el nu-l ştie : n-a aflat încă despre episodul pălmuirii domnului Slope.

Familia Stanhope află de îndată că influenţa domnului Slope nu o mai putea împiedica să se întoarcă la bucuriile vilei din Italia. Ei plecaseră înapoi, spre malurile lacului Como, înainte de nunta doctorului Arabin. Nici nu se stabilise bine acolo, cînd Signora primi de la doamna Arabin o scrisorică foarte frumoasă dar foarte scurtă, prin care îi dădea de veste despre propria-i soartă. Această scrisoare primi ca răspuns o alta, veselă, încîntătoare şi inteligentă, aşa cum erau de fapt toate scrisorile Signorei ; şi astfel luă sfîrşit prietenia dintre Eleanor şi familia Stanhope.

Cîteva cuvinte despre domnul Harding şi am terminat.

A rămas încă dirijorul corului din Barchester şi pastor al micuţei biserici St. Cuthbert. În ciuda celor spuse atît de des, chiar de el, e departe de a fi un om bătrîn. Îşi îndeplineşte îndatoririle conştiincios şi temeinic, şi e fericit că n-a fost niciodată ispitit să îşi asume altele, pentru care poate că n-ar fi fost destul de apt.

Autorul îl lasă acum în mîinile cititorilor săi ; nu ca pe un erou, nu ca pe un om ce trebuie să fie admirat, nu ca pe un bărbat în cinstea căruia, la petreceri, trebuie închinat un pahar şi despre care trebuie să se vorbească cu o convenţională absurditate, ca despre cine ştie ce divinitate, ci ca pe un om bun, sincer, crezînd cu supunere în lucrurile pe care a încercat să le predice altora, un om călăuzit de principiile pe care s-a străduit să şi le însuşească.

CUPRINS

I Cine va fi noul episcop? 5
II Azilul Hiram, conform unui act al Parlamentului 13
III Domnul doctor şi doamna Proudie 20
IV Capelanul şi episcopul 27
V O vizită de dimineaţă 34
VI Război 43
VII Vicarul şi capitulul se sfătuiesc 55
VIII Fostul director se bucură de perspectiva întoarcerii sale în vechiul post 61
IX Familia Stanhope 68
X Serata doamnei Proudie — începutul 80
XI Serata doamnei Proudie — încheierea 90
XII Slope contra Harding 105
XIII Căruţa cu vechituri 112
XIV Noul luptător 120
XV Admiratorii văduvei 127
XVI Adorarea pruncului 138
XVII Cine va fi cocoşul în casă? 150
XVIII Asuprirea văduvei 157
XIX Barchesterul în lumina lunii 165
XX Domnul Arabin 176
XXI Parohia St. Ewold 188
XXII Familia Thorne de la Ullathorne 199
XXIII Domnul Arabin îşi ţine prima predică la St. Ewold 214
XXIV Domnul Slope îşi aranjează cu foarte multă îndemînare treburile la Puddingdale 224

XXV Paisprezece argumente în sprijinul pretenţiilor domnului Quiverful 235
XXVI Doamna Proudie luptă şi e înfrîntă 243
XXVII O scenă de dragoste 254
XXVIII Doamna Bold e găzduită de doctorul şi doamna Grantly la Plumstead 269
XXIX O discuţie importantă 283
XXX O altă scenă de dragoste 292
XXXI Biblioteca episcopului 305
XXXII Un nou candidat la onorurile ecleziastice . . 310
XXXIII Doamna Proudie victrix 326
XXXIV Oxford — rectorul şi îndrumătorul Colegiului Lazarus 337
XXXV Serbarea cîmpenească a domnişoarei Thorne . 346
XXXVI Distracţii la Ullathorne — actul I 356
XXXVII Signora Neroni, contesa de Courcy şi doamna Proudie se întîlnesc la Ullathorne 368
XXXVIII Episcopul îşi ia micul dejun şi vicarul moare . . 379
XXXIX Familiile Lookaloft şi Greenacre 391
XL Distracţii la Ullathorne — actul al II-lea . . . 400
XLI Doamna Bold stă de vorbă despre necazurile ei cu prietena sa, domnişoara Stanhope 409
XLII Distracţii la Ullathorne — actul al III-lea . . 417
XLIII Domnul şi doamna Quiverful sînt fericiţi. Domnul Slope e sprijinit de presă 430
XLIV Doamna Bold la ea acasă 444
XLV Familia Stanhope la ea acasă 453
XLVI Întîlnirea de adio a domnului Slope cu Signora . 463
XLVII Alegerea vicarului 472
XLVIII Domnişoara Thorne îşi demonstrează talentul de peţitoare 481
XLIX Mînzul lui Belzebut 491
L Arhidiaconul e mulţumit de actuala stare de lucruri 497
LI Domnul Slope îşi ia rămas-bun de la palat şi de la toţi cei de-acolo 504
LII Noul vicar îşi ia în stăpînire dioceza şi noul director conducerea azilului 511
LIII Epilog 519

Lector : MARIA CORDONEANU
Tehnoredactor : MARTA FOIAŞ

Apărut 1987. Bun de tipar 11.02.1987
Coli tipar 33

Com. nr. 60 263
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"
Piaţa Scînteii nr. 1, Bucureşti
Republica Socialistă România

Colecția

ROMANUL DE DRAGOSTE

217

ULTIMELE APARIȚII :

214 Honoré de Balzac ● Adio

215 I. S. Turgheniev ● Un cuib de nobili

216 Ionel Teodoreanu ● Lorelei

Unul dintre cele mai reprezentative romane ale lui Anthony Trollope (1815–1882), *Turnurile din Barchester* ilustrează însușirile scriitorului, prețuit de istoricii literari pentru știința lui de a crea situații firești, portrete autentice, pline de vervă, ale unor oameni vii. Eroii unei povești de dragoste de o încîntătoare puritate își dobîndesc dreptul la fericire, împotrivindu-se intrigilor unui arivist lipsit de scrupule, prejudecăților unor conservatori rigizi, cinismului unei lumi indiferente față de valorile morale. Atmosfera orașului englez de provincie e evocată cu un savant amestec de pitoresc și de dramatism care face din cartea lui Trollope una dintre cele mai semnificative opere narative de la mijlocul secolului al XIX-lea.

Lei 30